

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

VIII

1958 - 1959

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

VIII

1958 - 1959

Coordonare generală și prefață

Acad. Eugen Simion

Coordonator redacțional al ediției

Andrei Grigor

Documentare și redactare

Cristina Balinte, Mihai Iovănel, Andrei Terian, Nicoleta Ifrim, Andrei Grigor

Editura Muzeul Național al Literaturii Române
București, 2012

1958

IANUARIE

8 ianuarie

● La pagina întâi a „Gazetei literare”, la rubrica „Săptămâna”, apare *Ah! cât l-am iubit...*, articol-reportaj (semnat A.B.C.), care, la suprafață, este consemnarea dialogului pe tren dintre un călător și o fostă proprietară de terenuri și fabrici, ajunsă în sărăcie, odată cu instaurarea noului regim, iar, printre rânduri, conține insinuări ironice, precum: „[...] mă întorceam cu trenul de la Constanța. Ca să-mi treacă mai ușor timpul răsfoiam o carte plicticoasă... Nu vă speriați! Era scrisă de un samoez. Scriitorii noștri – vezi cronica literară săptămânală a acestei gazete – nu scriu cărți plicticoase nici dacă i-ai pica cu ceară”. Reglajul antifrastic al debutului contribuie la instituirea lecturii echivoce și pentru pasaje de felul: „– Mihai! Ah! Cât l-am iubit!... Era mai mult decât fiul meu, domnule... Era regele meu... – A? de Mihai de Hohenzollern era vorba? – Da, domnule, de Mihai I... – Și de ce l-ați iubit atât de mult, doamnă, dacă îmi este îngăduit să vă întreb? Era chiar un bărbat atât de încântător? – Era, era... Dar era și rege... Ținea în frâu prostimea. Aveam o fabricuță la București cu vreo trei sute de lucrători. Credeți că mișca vreunul? Nu mișca nici unul, domnule. Nici unul, în fiecare atelier îl aveam, în ramă, pe Mihai... Iar aici, la țară, ce să vă spun... Muncă și liniște. Liniște și muncă... Și jandarmi... – Trăiați bine pe atunci... – Bine, bine, l-aș supăra pe Dumnezeu dacă n-aș recunoaște. Numai cu Titi aveam necazuri... Se cam uita după țărăncuțe”. □ Mihai Beniuc realizează bilanțul celor ***Zece ani de literatură în R.P.R.***, prilej nu doar festiv, ci și de răfuială cu promotorii „literaturii unilaterale” (subiective): „Oare ar fi mai veridică o viață descrisă unilateral, prin scoaterea la iveală numai a piedicilor și a problemelor ce n-au găsit rezolvare, decât zugrăvirea integrală a luptei dialectice pe care omul o dă pentru a cuceri realitatea? Pentru o astfel de literatură unilaterală n-am avea nevoie de scriitori care să cunoască legile dialectice ale naturii și ale istoriei, nici să alerge cu trudă pe teren ca să cunoască realitatea, oamenii. Pentru astfel de literatură ar fi suficiente oficinile care difuzează minciuni de la München, Roma, Londra, Paris sau de la Vocea Americii, iar așa-zisul scriitor să fie un Constantin Virgil Gheorghiu sau altă speță de fascist. Or, scriitorii din R.P.R. preferă adevărul în locul minciunii, adevărul vieții, așa cum se construiește el de către cei ce muncesc la Bicăz, la sondele de la Ploiești sau Pitești, la colectivele din regiunea Constanța și în general în toată țara. Pentru zugrăvirea artistică a acestui adevăr nu poți să nu fii patriot și să nu te simți în continuu ca

fiind în serviciu comandat, în slujba poporului tău și a timpului tău, a timpului care merge înainte spre comunism”. □ La tradiționala anchetă de început de an, ***Ce veți scrie în 1958?***, răspund, între alții A. E. Baconsky, Eugen Barbu, Mihai Beniuc, Geo Bogza, Radu Boureanu, Marcel Breslașu, Eusebiu Camilar, Nina Cassian, Otilia Cazimir, Const. Ciopraga, Dumitru Corbea, Sergiu Dan, Mihail Davidoglu, Lucia Demetrius, Miha Dragomir, Petru Dumitriu, Franyo Zoltán, Laurențiu Fulga, Paul Georgescu, Aurel Gurghianu, Dumitru Ignea, Al. Jebeleanu, George Lesnea, Horia Lovinescu, Remus Luca, George Macovescu, Erick Majtenyi, Aurel Mihale, Al. Mirodan, Francisc Munteanu, Nicuță Tănase, Titus Popovici, Mihail Ralea, Aurel Rău, Alfred Margul-Sperber, Szemler Ferenc, Ieronim Șerbu, Iulian Vesper. □ Grupajul 1947-1957 *Republica Populară Română* este reprezentat prin versuri de Veronica Porumbacu (*Un deceniu*), Demostene Botez (*Ca-n apa lacului*), Traian Coșovei (*La Murfatlar, în Dobrogea*), Victor Tulbure (*Spun unii...*). □ Este publicat fragmentul *Înfruntarea*, de Titus Popovici; în final, se menționează că face parte „din romanul *Setea*”. □ Victor Adrian, în articolul ***O fereastră spre lumea largă...***, trece în revistă autorii români traduși în străinătate, proces cu efect intensiv în deceniul al cărui început fusese fixat în anul 1947: „[...] a avea traduse lucrări în limbile bengali, tamili și telugu (limbi indiene în care au apărut unele publicații ale Editurii în limbi străine din București), a tipări scriitori români clasici și contemporani cum sunt Eminescu, Caragiale, Creangă, Slavici, Liviu Rebreanu, Mihail Sadoveanu, Zaharia Stancu, Camil Petrescu, Geo Bogza, Petru Dumitriu, Maria Banuș, Marin Preda, Titus Popovici și alții, în cel puțin patru limbi străine (franceză, engleză, germană și rusă, pentru că au mai apărut lucrări, în aceeași editură, și în limbile italiană și spaniolă), înseamnă, dacă ținem seama de faptul că editura a tipărit între 1952 și 1956, 824 titluri într-un tiraj total de 4.943.000 exemplare, nu primii pași și nici măcar un pas înainte, ci deschiderea cu putere a ferestrei, spre lumea largă. [...] Până nu demult (ce înseamnă un deceniu pentru viața fără ani a unei culturi?) eram capitala care adăpostea multe ambasade literare străine, dar nu trimiteam peste hotare nici măcar o reprezentanță. Acum, o putem afirma fără teama nici unei exagerări, avem și noi legațiile noastre, pe care le ridicăm fără încetare la rangul de ambasade, în tot mai numeroase puncte ale planetei”.

4 ianuarie

- Lucian Blaga reclamă, în „Tribuna”, practicile defectuoase de editare de la Editura de Stat pentru Literatură și Artă. În ***Traduceri și errate***, poetul se vede pus în situația de „a-și apăra” un volum recent de „tălmăciri din lirica universală”: „Răsfoind volumul, editat pentru ochi într-adevăr cu îngrijire, remarc cu uluire că prin text mișună cu duiumul greșelile de tipar! Citesc cu încordare, controlez cu luare aminte tot volumul ca să ajung la încheierea că la *Editură* nu s-a ținut seama de nici una din greșelile, ce le-am marcat cu roșu, la

ultima revizuire a textului pus «în pagină». Pe corectura în pagină am dat un bun «de tipar» condiționat de prealabila îndreptare a erorilor ce am găsit. Totuși volumul meu, iată, a apărut cu toate greșelile pe care le conținea când autorul făcea ultima revizuire. [...] Cum s-a făcut? Cum se face că *Editura* care are la îndemână un aparat întreg de corectori și responsabili de carte tipărește un volum de versuri fără a mai rectifica erorile semnalate de autor «în pagină»? Potrivit căror reguli ale artei tipografice, potrivit căror legi editoriale se întâmplă asta? [...] Și iată că îmi trec prin minte multe greșeli de tipar ce și-au scos capul din scrisul meu, pe vremuri. Într-un foileton ce-l publicam cândva între cele două războaie despre un volum de versuri al unei cunoscute poete, caracterizam poeziile autoarei ca fiind «de inspirație cosmică». Culegătorul, mai înțelept, stăpânit de o învederată aspirație de-a colabora la redactarea foiletonului, a găsit că ar fi mai nimerit să spun: «de inspirație casnică». Dar greșelile de tipar nu au totdeauna acest umor sănătos. De obicei greșelile de tipar desfigurează sensurile până la necunoaștere și te transformă pe neștiute în autor de ineptii cu totul descurajante. Greșeala de tipar este ca vrăjitoarea din povestea lui Ulise, ca Circe care transformă oamenii în animale, eroii în porci. Prin vraja ei Circe se pricepea să răstoarne metamorfoza. Dar greșeala de tipar rămâne dacă nu este urmată de o «errată». □ Alexandru Lungu publică poemul *Trei motive la o simfonie celestă*, iar Dan Botta, *Sonete din ciclul «Cununa Ariadnei»*.

● În „Scânteia tineretului”, H. Zalis semnează, în rubrica „Note de lector”, articolul de întâmpinare al volumului de debut *Pasărea albastră* (editat de E.S.P.L.A., în 1957), autor Gh. Tomozei, un „liric dedicat și visător” aparținând generației de poeți care „și-au adunat poeziile adolescenței în cel dintâi volum”, precum Aurel Rău, „regretatul Nicolae Labiș”, A. Gurghianu, Doina Sălăjan, Darie Magheru, Rusalin Mureșanu, Violeta Zamfirescu. „Ispitit mai puțin – din păcate – de spectacolul nemijlocit al vieții și atras mai mult de imaginea acesteia”, volumul asociază „stihuri realizate la un nivel artistic matur cu altele ce trădează prozaism, ori un aer de romanță desuetă sau, în planul originalității, ecouri nefiltrate din lecturi mai vechi și care se resimt de absența contribuției personale.” „Ancorat sincer și deplin în contemporaneitate pe care o trăiește în felul său, oarecum istoricizant și câteodată paseist”, imaginarul poetic proiectează trecutul nu ca „accesoriu decorativ, vag pretext de poezie, ci o modalitate de a comunica implicit sensurile multiple ale prezentului”, formulele discursului său oscilând de la „lied și pastel”, la „romanță și evocare istorică.” Deși modelele sunt vizibile – Alecsandri, Esenin, Arghezi, Bacovia – recenzentul își exprimă încrederea că tânărul Tomozei nu le va rămâne tribut, „dezbărându-se de influența livrescă.” „Pastelist cu viziuni cromatice inedite”, poetul transpune, prin poeme ca *Noaptea de la izvorul alb*, *Țara*, *Stelele Oltului* sau prin cele 12 poeme într-un vers, „prospețime și cursivitate”, uneori dezechilibrate prin „clasicele șabloane ale

idilismului”. De aceea i se cere să se detașeze de „versurile apoase” și să abordeze „în chip mai substanțial marile teme ale timpului nostru potrivit angajamentului pe care el îl rostește în numele tovarășilor săi de breaslă și de generație: *Mă așteaptă în zorii dimineții/ Telegarii visului flămânzi/ Clipele amare-ale tristeții/ Bucuria marilor izbânzi.*” □ În același număr, „Scânteia tineretului” publică poeme de Rusalin Mureșanu (*Mai mult decât pe mine însumi..., Sărutul, Sunt fericit*) și Leonida Neamțu (*Cândva, frânturi din ochii mei..., Cântec de leagăn, Într-un câmp...*).

7 ianuarie

- „Scânteia” semnalează, la rubrica „Însemnări”, apariția „Caietelor critice”, într-un scurt articol (nesemnlat) care include o prezentare sintetică a cuprinsului revistei. Apreciind „bogăția și varietatea conținutului său”, autorul menționează o serie de articole de interes, semnate de Sorin Arghir (***Însemnări pe marginea prozei lui Zaharia Stancu***), Savin Bratu (***Arta „Cronicii de familie”***), S. Damian (***Marin Preda***), Mihai Gafița (***Muncitorul în romanul actual***), Dumitru Micu (***Reflecții asupra romanului rural din ultimul deceniu***) etc., cărora li se adaugă „o culegere masivă de materiale cu privire la romanul românesc actual”, precum și „o bibliografie a romanului românesc de după 23 August 1944” (inclusiv studii și articole critice). „Materialele” inventariate contribuie, în opinia autorului, „la împlinirea unei sarcini însemnate a criticii noastre literare – aceea de a trece la generalizări, la tratarea unor probleme de ansamblu ale literaturii noastre noi, pe drumul realismului socialist”. Dintre articolele demne de apreciat pentru modul în care problematica abordată răspunde „unor necesități sau întrebări ale contemporaneității”, este citat cel dedicat de Lucian Raicu lui G. Ibrăileanu (*Ibrăileanu – critic literar*) – care propune o relectură ideologică a operei criticului, cu accent pe interesul fața de literatura ca reflectare a „poeziei vieții”. Dimpotrivă, publicarea articolului lui Al. Piru – ***Suprarealismul român în primii ani după 1944*** – este considerată „nepotrivită și generatoare de confuzii”, în măsura în care acesta „dă o falsă aparență de seriozitate și însemnătate istorică unui curent pe cât de antirealist și retrograd, pe atât de efemer, steril și anti-artistic”.

- „Scânteia tineretului” publică articolul scriitorului ucrainean Oleg Gonciar, ***Izvorul creației***, un discurs despre „misiunea revoluționară” a noii literaturi ucrainene care, „păzind grijuliu și continuând cele mai bune tradiții democratice și revoluționare ale literaturii dinainte de Octombrie, a constituit în același timp cuvântul nou despre poporul său, despre participarea lui activă la acțiunile și evenimentele noii epoci revoluționare.” Autor al trilogiei *Stegarii* (*Alpii, Dunărea Albastră, Praga – orașul de aur*), „în care se relatează despre eroismul de masă al oamenilor sovietici în anii Marelui Război pentru apărarea Patriei, despre misiunea măreață a Armatei Sovietice, care a adus popoarelor Europei eliberarea de sub jugul fascist”, Oleg Gonciar analizează impactul

valoric al literaturii ucrainene pe plan mondial, subliniind că „apariția culturii noastre pe arena mondială este determinată nu numai de înaltele ei calități interne, ci și de schimbarea situației poporului – popor decătușat, ridicat de Octombrie la egalitatea în drepturi, popor care a ocupat un loc demn între celelalte popoare.”

9 ianuarie

● În „Gazeta literară”, Ion Vitner analizează cea mai recentă carte de poeme (*Lirice*), a Veronicăi Porumbacu, descoperind rezonanțe neașteptate între conceptul de ideologie a creației contemporane, reprezentat de „eroismul civil”, și semnificațiile atitudinii erotice, din diverse opere ale literaturii universale: „Conceptul de eroism civil presupune existența unui eroism sentimental, refuzul categoric al lașității și ipocriziei în sfera erosului. [...] Veronica Porumbacu traduce în termeni moderni o foarte frumoasă idee platoniciană. În *Banchetul*, Diotima îi explică lui Socrate că Amorul nu este obiectul iubit, ci subiectul care iubește. De aici grandoarea și nefericirea iubirii, dar în același timp și caracterul ei etern. Cele mai strălucite spirite au aderat la această concepție asupra erosului. O regăsim în versurile Louisei Labé și, ca apariție spontană, în scrisorile tragice ale nefericitei portugheze Mariana Alcoforado, sau în *De l'amour* al lui Stendhal, numele și textele celebre putând fi în acest sens multiplicat la infinit” (*Eroism civil*). □ Georgeta Horodincă exprimă la rândul ei, în articolul *Poezia...*, entuziasmul în fața realizărilor ultimilor ani: „Poezia noastră nouă va avea în curând paisprezece ani – vârstă la care Julieta l-a iubit pe Romeo cu cea mai deplină și mai eroică dragoste. Poezia noastră nouă are ingenuitatea elanurilor, sublime dar și precocitatea datorată epocilor care succed marilor dezastre. Ea este ametoare ca o adolescentă și lucidă ca o mamă îndurerată. Ea are bucurii limpezi și amintiri tragice. Inelul ei sclipește cu sclipirile inelului de logodnă și cu luciul stins al aurului. N-are însă decât un singur viitor: lupta pentru socialism”. □ La secțiunea „Continente”, lui Sergiu Dan, ascultător din întâmplare al posturilor de radio străine („Seara de 23 decembrie a anului trecut – nu ne despart decât puține zile de-atunci – a fost friguroasă. Țin bine minte amănuntul acesta fiindcă am pus pe seama vremii urâte lenea ce mă cuprinsese deodată, hotărându-mă să rămân în casă. După ce am ascultat, în bune condiții cum spun radiotoniștii, Op. 76 nr. 3 de Haydn, executat cu mult patetism de un cvartet din Leipzig [...], postul mi-a fugit. Am început să-l caut de-a lungul benzii luminate [...]. Oricât de înfrigurată ți-ar fi însă goana și oricât de asurzitoare babilonia, nu se poate să nu te oprești auzind pe neașteptate, printre atâtea voci străine, și una în limba pe care o știi mai bine decât pe celelalte toate, singura care-i a ta”), îi revine ocazia de a-i aduce mustrări „cucoanei de la vocea Parisului”; motivul invocat se referă la o emisiune în care poetul Mihai Beniuc fusese rușinat pentru versurile cu

potențial instigator „Mai bine temniți, lanțuri și cătușe/ Acelor care sânge vor, cenușe”. Manevrându-le semnificația din planul național al bătăliei de clasă, în acela mondial, generos, al liricii de angajament pacifist, comentatorul consideră că trebuie să îi dea cu asprime replica „vocii impotoare”, „gurii Parisului”: „Nu se poate ca poporul Parisului, cu cărturarii, artiștii și artizanii săi, cu milioanele de muncitori, să reproșeze unui poet ura sa împotriva uneltitorilor la războaie, așa cum o face vocea impotoare. [...] Că vor fi unii care așteaptă în furgoanele străinătății ceasul când bomba atomică le va deschide drumul către fabricile și conacele râvnite, e posibil. Că acestora le face rău clocotul mânios din versurile lui Beniuc, nu e de mirare. Dar, să ni se servească năduful lor drept vocea Parisului – à d’autres! – sau, bucureștenește: a se slăbi. Cunoaștem prea bine placa și-i descifrăm fără dificultate marca. E *his master’s voice*” (*Cronica radiofonică sau ce nu-i place „vocii Parisului”*).

- În „România liberă”, Petru Dumitriu participă la grupajul comemorativ despre Petru Groza: „Era, până și trupește, un strașnic fiu al poporului acestuia. Știa, și era mândru de asta. Numele, țărănesc și neaoș cum nu se poate mai mult. Chipul masiv, parcă săpat în piatra Columnei Traiane, unde aproape că i-ai putea găsi portretul printre figurile vitejilor daci. Obârșia, din regiunea Devei, leagănul celor mai îndepărtate origini ale poporului român. Petru Groza a fost așa cum a fost, din convingere, din principiu, dar și din temperament. Bărbăția și forța de muncă erau, cred, în cel mai deplin înțeles al cuvântului, trăsăturile principale ale caracterului său. Era un om plin de forță. Forță de caracter, forță fizică. Orice idee sau atitudine născută dintr-o lașitate, din ceva inferior sau rușinos, îi era străină. Asta îl făcea, cred, prietenos cu oamenii, generos, vesel. Neclintit în luptă, neclintit în loialitate, dar jovial, iubitor de viață, gata să glumească oricând, cu cea mai caldă demnitate, simțea nevoia să fie strâns legat de oamenii simpli”. (*In memoriam Petru Groza*).

10 ianuarie

- „Contemporanul” anunță, pe prima pagină, decesul lui Petru Groza. Deasupra „mesajelor îndurerate” ale sovieticilor N. A. Mihailov, „Ministrul Culturii al U.R.S.S.”, și acad. M. B. Mitin, G. Călinescu publică lamentația *A murit un suflet tânăr*, înglobând contradicții („Acum câteva zile însă, în Marea Adunare Națională, era neînchipuit de istovit. Și totuși, privirea sa era vie și voluntară și pe buzele sale a trecut odată zâmbetul încântător. Dr. Petru Groza părea sortit a trăi încă multe decenii; s-a prăbușit totuși, ca un brad înalt lovit la rădăcină. El n-a cunoscut sau măcar n-a sugerat melancolia, a murit inspirând sănătate și încredere în destinele țării”), aprecieri („având de ales între clasa lui și poporul lui, a ales pe acesta din urmă, călăuzindu-se după pașii istoriei”) și regrete („A fost un pragmatic, un mediator îndemânatic între era veche și era nouă, un om al realităților și, spre a spune cuvântul adevărat, un patriot, acoperind cu un zâmbet sănătos și simplu o adâncă înțelepciune).

Moartea lui este un eveniment nespus de trist. A dispărut un valoros om al generațiilor trecute, care ne-a însoțit cu pricepere și intuiție până în prezent, murind cu suflet tânăr, urându-ne o navigație fericită spre timpurile noi”. □ Eugen Jebeleanu semnează poezia omagială *Inscripție*: „[...] Rămână-n noi așa precum a fost:/ Ne-nvăluit de lacrimi, drept, statornic/ ca munții printre care a crescut,/ el însuși munte, și surâs, și gornic.// Spre tâmpile-i, umbrele ce se întind/ neputincioase-s. Inima-i e roza/ fierbinte înflorind peste mormânt,/ eterna lui prezență: Petru Groza”. □ Pe următoarea pagină, Victor Tulbure folosește toată clișeistica propagandistică, la apropierea alegerilor pentru Marea Adunare Națională, de la 2 martie: „Un Creangă, un Eminescu, un Caragiale puteau să apună în mizerie, în ospiciu sau în exil! Aveam în schimb o regină – nici mai mult nici mai puțin: poetă – ale cărei leșinuri lirice jigniseră destule coli de hârtie. Unul din ultimii încoronați se visa «voevod al culturii» peste un popor eminentemente agricol și analfabet, în beznă neștiinței de carte – se perindau la catedră profesori de falsă istorie și otrăvitoare literatură predicând fericirea de a fi sărac și de a te supune vremurilor. [...] Cum vor fi crezut rămășițele apusului regim că mai pot minți și atrage împotriva poporului pe truditorii cu mintea în țara eliberată în August 44? Vorbeau de o criză a culturii, de o criză a omului. Deceniul ultim al vieții noastre arată elocvent a cărei culturi era criza trâmbițată cu atât patos.[...] Peste ruinele monstruoasei coaliții burghezo-moșierești, simbolica împreunare a ciocanului cu secera va domina timpurile care vin. Și lângă aceste sfinte unelte, cartea – gândită lângă și scrisă pentru popor – și-a găsit rostul ei firesc pentru totdeauna.” (*Cu mintea și cu brațele*).

11 ianuarie

● În „Tribuna”, Ion Agârbiceanu face precizări necesare, pentru a tempera entuziasmul fără discernământ al comentatorilor literari care afirmau că „azi în țara noastră zeci și chiar sute de mii de tineri încearcă să scrie versuri”: „Asprime, exigență prea mare pentru un poet începător? E spre folosul lui, în primul rând. Azi când sunt așa de mulți, publicațiile noastre își pot permite luxul să tipărească numai versuri reușite, numai poezie autentică. Din generația nouă de poeți începători pot lua pildă de la cel plecat curând dintre noi, Nicolae Labiș, care a publicat poezii foarte puține, dar pline toate de gând și de simțire, și îmbrăcate toate într-o formă îngrijită și adeseori nouă. Dacă nu ar fi avut o autocritică severă, cât a trăit de scurt timp, totuși ar fi putut publica câteva volume, după pilda altora, lipsiți de autocritică. Adevărat este că N. Labiș a fost un mare talent, și cine e astfel înzestrat, în chip necesar e și foarte sever cu sine însuși.” (*Note de actualitate*). □ Grupajul dedicat aniversării lui Eminescu cuprinde comentariul *In memoriam*, semnat de Dumitru Isaac („Trubadur al versului de aur, purtând în el neliniștea formelor perfecte și aspirația irezistibilă a idealului, a bătut la poarta unei lumi care nu l-a înțeles,

iar când i s-a deschis l-a dezgustat. Între el și viața în care a fost silit să trăiască nu găsim totuși acel raport pe care finalul *Luceafărului* a părut să-l sugereze în mintea unora. Nu. Eminescu n-a fost nici nemuritor, - din păcate – nici rece”), studiul de istorie literară al lui D. Șt. Petruțiu, *Eminescu la Sibiu*, și pledoaria lui Eugen Simion, *Caiete eminesciene*, pentru rapida editare a operei integrale a poetului, alcătuirea unui „corpus eminescianum”, cu articole critice, studii, analize, comentarii apărute în presă, centralizarea pe viitor a acestor forme de apropiere interpretativă de operă, într-o publicație special orientată tematic: „În orice caz, editura care și-a asumat sarcina de a scoate integral opera lui Mihai Eminescu trebuie să fie mai operativă, fiindcă întârzierea apariției volumului al cincilea, după câte știm, s-ar datora exclusiv ei. Nu mai este nevoie să invocăm argumente pentru importanța întreprinderii. O ediție integrală Eminescu, un bun cu care poporul nostru s-ar mândri, rămâne, deocamdată, un vis către care râvnim și pe care, singură ambianța dintre munca editorului și operativitatea instituției tipografice îl poate întrupa. Un Eminescu, integral tipărit, ar fi cea mai mare izbândă editorială a culturii noastre și, de bună seamă, o operă cu care chiar culturile cu tradiții mai vechi în materie s-ar putea mândri. [...] Studierea operei lui Eminescu într-un spirit nou, folosirea documentelor câte s-au descoperit de la apariția primei și ultimei mari sinteze eminesciene: monografia întocmită de G. Călinescu, dar mai ales noul impuls pe care trebuie să-l primească studioșii operei poetului în urma apariției ediției organizate a profesorului Perpessicius, toate acestea ne fac să credem că ideea *Caietele eminesciene* nu mai poate fi amânată”.

14 ianuarie

- La rubrica dedicată apariției unor „Cărți noi” din „Scânteia” sunt enumerate: *Operele* lui I. Creangă, vol. III din *Un om între oameni* de Camil Petrescu, eseu intitulat *Zaharia Stancu* de S. Arghir, romanul *Goya* de L. Feuchtwanger și cel al lui V. Pratollini, *Metello*.
- În „Scânteia tineretului”, Felicia Dan semnează articolul aniversar *Elogiul caracterului rus*, dedicat lui Alexei Tolstoi, scriitorul exemplar care surprinde în opera sa „acel suflet rus pe care începuse să-l cunoască în copilăria lui petrecută la moșia tatălui vitreg (apropiat cum era de țărani și de fantezia populară care îl încânta) de care nu au izbutit să-l rupă nici influența trecătoare a simbolismului, nici anii emigrației.” Perioada marilor căutări creatoare, chiar și cea „de rătăciră [...], în atmosfera de rafinament steril a cercului poezilor decadenți” stau sub incidența experimentelor literare forjând capacitățile expresive ale „artei realiste”, „care să nu se strecoare nepăsătoare pe lângă marile întrebări ale vremii.” Surprinzând în opera sa „punctele cruciale ale istoriei sale”, scriitorul este atras, în viziunea semnatarului articolului, de „figurile unor uriași ai istoriei ruse ca Ivan cel Groaznic sau Petru cel Mare cu vremea lor furtunoasă și anii plini de dramatism ai Revoluției și construirii

socialismului.” Tema Revoluției, spune autoarea, ocupă un loc central în imaginarul tolstoian, proiectând „drumul firesc al poporului, împlinirea destinului său istoric”, precum eroii din *Calvarul* care optează pentru „cauza revoluționară” într-o carte cu final „scris în mod simbolic parcă, în zilele când începea pentru poporul sovietic o nouă încercare cumplită, războiul sângeros pornit de cotropitorii naziști.” Finalul articolului punctează propagandistic „reprezentativitatea ideologică” a scriitorului care „a știut să valorifice pe deplin bogățiile nesecate ale minunatei limbi ruse”, lăsând „opere grandioase nu numai prin patosul patriotismului și credinței lor revoluționare, ci și prin frumusețea lor literară deosebită, opere care ocupă un loc de seamă printre marile valori ale literaturii universale.”

16 ianuarie

- În „Scânțea” sunt inventariate – la rubrica de „Cărți noi” - ultimele apariții de la E.S.P.L.A. și Editura Tineretului: Const. Prisnea – *După alungarea faraonilor*, M. Novicov – *Amintiri despre Doftana*, F. Brunea-Fox – *Hârca piratului*, Mircea Mancaș – *Aristizza Romanescu*.

17 ianuarie

- La rubrica „Tribuna creației”, din „Contemporanul”, Dumitru Micu remarcă „experiențele recente ale unor poeți” (A. E. Baconsky, Victor Felea, Petre Stoica, Veronica Porumbacu, Maria Banuș), care „indică resuscitarea tendinței de a suplini fraza poetică transmițătoare de emoții complexe prin notări de impresii disparate, senzații, zvâcniri interioare de o clipă” (*Poezia de notație*). Deși încurajator în ansamblu, tonul se domolește la nivel de concluzii: „Nu vreau să spun că temele politice nu se pretează îndeobște poeziei de notație. Am citat doar, mai sus, versuri profund politice de Maria Banuș. Notația obligă însă, prin natura sa, la o considerabilă îngustare a perspectivei, excluzând asociațiile, generalizările. Lirica de concepție poate folosi notația doar ca un element ajutător, secundar. Or, poezia majoră e tocmai poezia de idei, de concepție. [...] Orientarea unei părți a poezilor noștri exclusiv spre lirica de notație ar echivala cu îndepărtarea acestora de problemele fundamentale ale timpului nostru și n-ar putea duce, în nici un caz, cu consecvență, creația lor înainte”.

18 ianuarie

- „Tribuna” anunță moartea lui Dan Botta: „S-a stins zilele acestea unul dintre cei mai interesanți poeți ai literaturii noastre dintre cele două războaie: Dan Botta. Născut la Adjud (Putna) în 1907, corsican după mamă, descindea dintr-o veche familie ardeleană. A făcut studii liceale în Focșani și în capitală. Tot în București își ia licența în drept și litere, după care intră în publicistică. A lucrat ca redactor la diverse ziare și reviste literare, făcând, vreme îndelungată, și

critică muzicală și plastică. În poezia lui se resimțeau urmele lui Paul Valéry și Ion Barbu dar apropierea de folclor, încercarea lui de a-i relua motivele la alt nivel, l-a făcut să evite în mare măsură ermetismul. Preocupat de multiplele probleme ale culturii românești și universale – alături de volumele *Eulalii* (1931) și *Limite* (1936) ne-au rămas de la el și valoroase traduceri din lirica universală. Plecat dintre noi în plină maturitate creatoare, Dan Botta lasă în urma lui regretul pierderii unui autentic poet înaintea definitivării operei sale”. În josul paginii, redacția inserează poemul *Clopotele* de E. A. Poe, în traducerea lui Dan Botta. □ Al. Săndulescu publică studiul istorico-literar, ***Correspondența lui G. Topârceanu***, care „abia începe a fi studiată”: „Din păcate, aceste surse până în prezent sunt cu totul restrânse. În afara celor două mape de manuscrise de la Biblioteca Academiei R.P.R., care conțin destul de puțină corespondență de la *alți* scriitori către Topârceanu, și a fondului de manuscrise de la Iași, în păstrarea Otiliei Cazimir și a prof. Const. Ciopraga, nu se cunoștea până acum altceva. În cercetările noastre, ne-am adresat mai multor familii și persoane care au întreținut relații de amiciție cu poetul, dar n-am obținut decât informații, în genere cunoscute, sau în cel mai bun caz anecdote. Din capul locului, ne-am gândit că poetul, ieșean prin adopțiune, ar fi trebuit să aibă un lung schimb de scrisori cu criticul Ibrăileanu și cu M. Sadoveanu, de prietenia cărora s-a bucurat până la sfârșitul vieții. Dacă scrisorile către M. Sadoveanu s-au prăpădit în timpul războiului, cel către Ibrăileanu se mai găsește poate pe undeva, în cazul când n-au avut, din nefericire pentru noi, aceeași tristă soartă”. □ Vlaicu Birna și Negoită Irimie sunt prezenți cu poeziile *Roadele acestor ani*, respectiv *Heraclitiană*.

● Cu prilejul unei cronici la „eseul” lui Petru Dumitriu, *Noi și neobarbarii*, din „România liberă”, Paul Georgescu realizează un preambul critic sever, ținut în direcția maioreșcianismului: „Sunt foarte supărat pe Titu Maiorescu și n-am să-i iert niciodată faptul că interzicând artei frecventarea ideilor l-a transformat pe artist într-un simplu receptacol de senzații, situând procesul creației artistice în zona cețoasă a ignoranței acolo unde şuieră furtunile înghețate ale nebuniei. Trei generații de critici și domni profesori «ieșiți din brazda lui Maiorescu», cum se exprimă Lovinescu, au explicat că scriitorul e incapabil să gândească ci doar simte, că el nu poate concepe în concepte ci doar emite senzații, sunete, culori, de a căror semnificație e înconșciut. Frica de conștiința umană și de potențialitatea ei revoluționară i-a făcut pe acești critici să propovăduiască arta ca har, ca revelație, mister iar ca tehnică supremă să învețe că literatura se scrie cu limba colorată, rezultatele efortului fiind apreciate doar de critici pe nu se știe ce criterii. [...] Mă bucur că în ultimii ani s-a intensificat participarea scriitorilor la dezbaterile problemelor politice și estetice, mă bucur când asemenea intervenții sunt culese în volume dintre care unele îi pot face pe critici să pălească de invidie. Mă bucur mai ales când în recentul volum al lui Petru Dumitriu (selecție de articole îndreptate împotriva iraționalismului)

găsesc aceste observații despre demnitatea artei [...]. Este o poziție fermă, o poziție polemică împotriva tuturor acelor care, ca și Maiorescu, între alții, i-au dorit pe artiști departe de zona gândirii”. (Paul Georgescu: **Petru Dumitriu, „Noi și neobarbarii”**).

- „Scânteia tineretului” publică povestirea *Calul* de Fănuș Neagu.

23 ianuarie

● La pagina întâi a „Gazetei literare”, Paul Georgescu vorbește despre **Semnificațiile Premiului de Stat** (pe lista laureaților anului se aflau: Titus Popovici, Veronica Porumbacu, Al. Mirodan, Teodor Mazilu, Radu Tudoran) – „Este foarte important faptul că principiul tematic nu a fost despărțit de criteriul valorii artistice: prin aceasta, premiul nou întemeiat sporește în prestigiu. Nu putem decât să sperăm – și avem motive temeinice să sperăm – că semnificațiile noului premiu nu vor fi, nici în viitor, umbrite. Și fiindcă, fără să observăm, viitorul a și apărut în discutarea unor întâmplări care țin acum de trecut (de altfel viitorul se introduce totdeauna, în orice acțiune), trebuie să-i acordăm importanța cuvenită cu atât mai mult cu cât noul premiu își propune – cinstind cărți apărute în 1956 – să contribuie la determinarea și largirea unui fenomen, în viitor: dezvoltarea literaturii de actualitate. Viitorul e prefigurat în trecut. Anul care a trecut, 1957, a însemnat față de înaintașul său (cinstit cu noul premiu) o sporire a producției tinerilor scriitori. Au apărut mai multe volume ale tinerilor scriitori. E un fenomen a cărui importanță nu trebuie să ne scape. Dar cine răsfoiește presa anului trecut observă, cu tristețe, că scriitorii și criticii mai vârstnici au mai puțin entuziasm, mai puțină receptivitate față de începători. Dar nu numai atât. E necesar, probabil, să înfrângem unele opinii neomaioresciene. Opinii care ar suna cam astfel... Se constată, pe bună dreptate, că primele volume ale tinerilor nu sunt desăvârșite ca formă, că acești tineri nu stăpânesc pe deplin expresia artistică și se trage concluzia că nu ar fi trebuit să ne grăbim cu publicarea acestor volume. Curioase concluzii! [...] Un scriitor nu se judecă după eșecuri, ci după realizări”. □ Ștefan Bănulescu publică povestirea *Zahărul*, a cărei morală atenuează simțitor discursul oficial, bombastic despre tirajele năucitoare și, implicit, „valoarea” autorilor de ocazie: un inginer pomicultor sosește în satul Reteag, unde țăranii erau obligați să cumpere, odată cu zahărul și alte alimente, noile producții editoriale. Amuzantă este punerea în paralel a perspectivelor țăranilor și a scriitorului, asupra situației. „Femeia îi arată o carte. Inginerul, însă, obosit, era total absent: - Am cumpărat cinci kilograme de zahăr și mi-a dat zece cărți. Toate la fel, care mă costă cât tot zahărul la un loc. Nu puteam să nu le cumpăr. Nu-mi mai dădeau zahăr. [...] Inginerul întoarse capul și, uluit, dădu cu ochii de scriitorul de nuvele, care lăsă imediat geamantanul jos și desfăcu larg brațele: - Inginerul pomicol! De când vreau să te întâlnesc! Am vești noi, iubitele. Știi, mi s-a tipărit o carte... în 15.000 de exemplare. Apreciată mult de critică, e căutată cu

insistență de cititori. În satul Reteag, de pildă, am auzit că țăranii se îmbulzeau să cumpere odată cu articolele vitale de hrană, îmbrăcăminte – și cărți, printre care și cartea mea, pe care o cereau cu precădere. Unii țărani au cumpărat câte cinci, chiar câte zece exemplare, să le dea mai departe rudelor, cunoscuților lor. Emoționant, nu?”. □ Romulus Vulpescu anunță decesul poetului Dan Botta: „Era un om înalt, cu fața înfrumusețată de luminoasa oboseală a studiului, cu ochii adânci în orbite nimbate de veghea pe cărți. Deosebit de cultivat, cum numai unii puțini ai generației lui au fost, sensibil și vibrant receptor de frumos [...] În fața mormântului său cu țărâna încă afânată, să-l evocăm pe Dan Botta, înclinându-ne artei lui” (*A murit un poet...*).

24 ianuarie

● Mihai Beniuc publică în „Contemporanul” poeziile *E dreptul tău...* și *Ca ingerul tăgădei...* □ Opiniile exprimate în articolul **Premii de actualitate**, purtând semnătura lui Radu Popescu, vizează o triplă problematică: 1. gratulează premierea scriitorilor Titus Popovici, Veronica Porumbacu, Teodor Mazilu, Alexandru Mirodan, de către Ministerul Învățământului și Culturii, „pentru creații remarcabile ale anului 1956”, „lucrări valoroase, reprezentative pentru orientarea, ca și pentru posibilitățile literaturii noastre noi în momentul respectiv”; 2. sancționează instituțiile care acordau premii în sistemul vechi, burghez, în primul rând Academia: „Acordarea, de pildă, a premiilor Academiei constituie un trist capitol de luptă periferică cu triumful monoton al mediocrității, conformismului, obedienței și vechiturii, asupra talentului, îndrăzelii, mândriei, noutății. Victime: Eminescu, Caragiale, Dobrogeanu-Gherea, Vlahuță, Ibrăileanu etc. [...] Fără nici o excepție, un premiu de pe acea vreme încorona o operă și un om cuminte, care manevra idei vechi în forme învechite. Erau premii ale somnului, ale prafului, ale nemișcării, și fiecare din ele așezându-se pe o frunte, se scufundau departe în trecut, în finit, în rugină. Tresărirea vieții, apelul noutății, adierea proaspătă, le îngrozea. Se știe că Vlahuță, refuzat de către Academie de mai multe ori, se trezi odată cu premiul acestei Somnolențe, și că, indignat, îl refuză. Între cele două războaie, am auzit cu urechile mele pe mulți scriitori, demni de acest nume, premiați prin cine știe ce hazard, afirmând: mor de rușine!...”; 3. oferă sensul contextualizat al „conceptului de actualitate”, „definit ca prezent istoric”: „actual se va dovedi tot ceea ce contribuie la confirmarea și la consolidarea sufletului corespunzător, a omului potrivit și echivalent cu această epocă și cu sarcinile ei”. □ Victor Vîntu informează asupra cărții aflate în lucru a scriitorului Petru Dumitriu. Interviu După «Cronica de familie» ia în discuție **Biografiile contemporane**, despre care se cer detalii de metodă, stil și raportare la creația imediat precedentă: „În **Biografii** intenționez să arăt, într-un cadru cât mai vast, experiența trăită de oameni aflați astăzi în floarea vârstei, aparținând generației celor ce construiesc viața și viitorul. Această generație urcă pe cele

mai înalte culmi a ce este nobil. Vreau să arăt că, indiferent de faptul că trăim într-o țară mică și experiența noastră nu este hotărâtoare pentru destinul omenirii, totuși, ca valoare omenească, ea poate fi comparată cu oricare experiență a oricărui popor. Epoca noastră pretinde de la scriitorul conștient un foarte ascuțit simț al datoriei sale istorice, ce s-ar traduce prin: 1. să vorbească despre oamenii de azi; 2. să vorbească la nivelul artistic cel mai înalt al literaturii mondiale; 3. să rezolve problemele specifice ale artei contemporane”.

25 ianuarie

- În „Tribuna” este realizat un grupaj „Ion Slavici”, la acesta participând Ion Breazu, cu analiza *Ion Slavici, nuvelistul* („În dezvoltarea prozei noastre, Ioan Slavici este cel dintâi prozator român care a arătat că sufletul omenesc este un adevărat univers, mai bogat și mai plin chiar de interes decât spectacolul lumii din afară. [...] El este adevăratul părinte al prozei ardelen. Agârbiceanu, Rebreanu, Pavel Dan – și nu i-am amintit decât pe cei mai însemnați – dezvoltă, fiecare în felul său, anumite date sau virtualități ale prozei lui Slavici. S-au născut din *Popa Tanda* – ca marii realiști din *Mantaua* lui Gogol”), și Dumitru Mircea cu evocarea *Bădița Slavici...*

26 ianuarie

- Mihai Gafița comentează, în „Scânteia tineretului”, *Noile premii literare înstituite pentru cărți cu teme de actualitate* acordate de Ministerul Învățământului și Culturii pe baza unei selecții cu miză ideologizantă – principalul criteriu de „recunoaștere a valorii” scriiturii, statuat încă din debutul articolului, este încărcătura doctrinară a mesajului transmis, fiind premiate acele volume „care aduc în paginile lor nu numai spiritul contemporaneității, dar pe înșiși oamenii epocii noastre, care trăiesc alături de noi, care au participat și participă direct la această acțiune mare pe care o trăim în ultimele decenii de luptă pentru instaurarea unui regim democratic, pentru edificarea socialismului și a unei noi conștiințe.” Cei cinci premiați sunt Titus Popovici, Teodor Mazilu, Al. Mirodan, Veronica Porumbacu și Radu Tudoran, care au proiectat în textele lor „tabloul anilor grei ai luptei clasei muncitoare pentru putere, anii plini de patos ai construcției, nădejile și faptele de azi, oamenii în a căror viață eroismul este trăsătură de fiecare zi.” Titus Popovici confirmă aderența la ideologia dominantă a perioadei prin *Străinul*, un roman care elaborează „cea mai bună reprezentare din câte le avem până acum, a societății noastre în momentul când se organiza și se desfășura pregătirea insurecției armate de la 23 August 1944, insurecție care a răsturnat guvernul antonescian și a înlăturat fascismul de la conducerea statului.” Veronicăi Porumbacu îi este premiat volumul de versuri *Generația mea*, „una din cele mai caracteristice expresii lirice ale sensibilității omului de azi, care de la înălțimea vremurilor pe care le trăim, este chemat în primul rând să construiască.” *Insectarului de*

buzunar al lui Teodor Mazilu îi este apreciat caracterul anti-decadent, definindu-se ca „replică mușcătoare dată apucăturilor și mentalităților vechi, vechilor practici și caracterelor înapoiate, nepotrivite epocii noastre, dar pe care le întâlnim încă.” Piesa *Ziariștii*, a lui Alexandru Mirodan convinge prin „stricta actualitate” în care sunt anorați eroii, iar *Ultima poveste* a lui Radu Tudoran este o fidelă panoramare ideologizantă a „zilelor grele ale celui de-al doilea război mondial.”

28 ianuarie

- În „Scânteia tineretului”, secțiunea „Notelor bibliografice” recenzează nuvela *Prețul tăcerii* a lui Mircea Șerbănescu, publicată la Editura Tineretului în 1957, propunând o grilă de interpretare care intenționează să pună în evidență „filonul prețios” al scriiturii care depășește firul tematic organizator, ideologizant în esență, al „luptătoarei comuniste încăpute în mâinile poliției legionare”, care „plătește cu viața tăcerea asupra identității misiunii și legăturilor sale.” Rezonanțele de semnificație sunt mult mai „extinse”, activând conform codului propagandistic semnificat al perioadei, „sensuri mai adânci” ale luptei „din ilegalitate a comuniștilor, iluminată de dragoste pentru omenire și încredințată de ură față de dușmanii ei.” Folosind „un procedeu artistic dificil: procedeul rememorării faptelor vieții proprii de către cele două personaje care se înfruntă – Valeriu Luca și fostul legionar, criminalul Pompiliu Tămaș”, scriitura „se remarcă” prin „observația ascutită și darul captării amănuntului caracteristic, precum și o caldă înțelegere a atmosferei muncitorești”, deși „păcătuiește” prin „împrăștierea, lăcomia de a prinde în far cât mai multe elemente caracteristice ceea ce duce în economia unei nuvele la oarecare lipsă de sobrietate, la schematizare.” Cu toate acestea, recenzentul punctează în final miza doctrinară a nuvelei evidențiind „inepuizabilul torent al luptei partidului – din ilegalitate și de acum – pentru fericirea omului.”

31 ianuarie

- „Contemporanul”, la rubrica „Tribuna creației”, inserează articolul Răscruce și drum, de Petru Dumitriu. □ Aceeași publicație, la rubrica „În loc de corespondență”, îi oferă lui M. R. Paraschivescu cadrul de prezentare a „poetilor tineri”; pentru numărul de față, alegerea se oprește la Ilie Constantin, al cărui debut „nu l-am înregistrat, din păcate, decât cu aproximativă întârziere”: „Ca și numele lui alcătuit din două pronume [sic!], poezia acestui tânăr student și fecior de muncitori bucureșteni, a trecut discret, neobservată pare-mi-se decât de puțini redactori de reviste. După cei de la «Scânteia tineretului» și «Viața studențească», printre primii cărora le revine meritul de a-l fi tipărit, este poetul Ioanichie Olteanu în «Tribuna» din Cluj. Apoi «Viața românească» i-a prezentat câteva cicluri de poezii – și astfel tânărul poet a devenit un poet tânăr. Astăzi, când n-a încheiat încă 19 ani, Ilie Constantin

pare a fi una din promisiunile cele mai îndreptățite ale poeziei noastre. [...] Modern prin expresia nudă și prin forța sintezei dintre imagine și cugetare, Ilie Constantin poate fi socotit un poet în plinătatea puterilor. [...] Prin chiar condițiile originii sociale, ca și prin trăsăturile caracterului său propriu, Ilie Constantin debutează în poezia noastră nouă cu o intransigență de străvezimea și duritatea cuarțului, privilegiu de care numai poeții și revoluționarii au parte.” (Poeți tineri: Ilie Constantin). □ „Cronica literară” (**Mihai Beniuc: „Călători prin constelații”**) îi revine lui Radu Popescu. Comentariul său evaziv, pierdut în disocieri, se opintește la fiecare pas în tentativa de a sintetiza formula poetică definitorie întregii opere a scriitorului: „Personalitatea lui Beniuc înfloare în căldura realității istorice, el se deschide și se revărsă în plinul cupei prezente, întocmai ca o floare. Mai mult decât alții, el se dilată, e cuprins de o amețitoare, îmbătătoare fericire, de o euforie dătătoare de încredere în sine, însă a acelei tendințe violente de autoafirmare neîncetată care, foarte curios, n-a fost văzută și înțeleasă îndestul în legătură cu însăși grandoarea idealurilor sale. Beniuc e departe de a fi un poet vanitos, de pildă din categoria Macedonsky, infatuat de persoana sa, de geniul său individual și secret, de tot ceea ce îl distinge și îl ridică deasupra comunului și a măsurii mijlocii, Beniuc e mândru prin conștiința de a fi ales drumul cel bun, de a se simți alături de cei ce făuresc o lume nouă, de a fi înțeles sufletul lor și de a îndeplini, în toiul unei epoci extraordinare, o funcție importantă. [...] Beniuc are ceva din Enescu a cărui tehnică deficitară nu a umbrat niciodată genialitatea interpretărilor sale, muzicalitatea sa absolută. Poezia e forma de expresie și de viață a lui Beniuc și, de exemplu, *Alți tineri vin...* pe care am indicat-o drept cea mai bună poemă a întregului volum, nu are nici o rimă, nici ritm. Cine poate totuși aproba în termeni formali asemenea slăbiciuni?”. □ La „Cronica optimistului”, G. Călinescu stabilește în ce constă „biografia unui scriitor”: „Este viața în sensul cel mai înalt al cuvântului, succesiunea de momente superioare sufletești explicând opere, sinteza ideologică a zilelor trăite, proiectată pe tabloul epocii. Biografia ca și romanul e o opera realistă, adică de generalizare concretă, iar nu de notație naturalistică. Și fiind vorba de viața unui artist, clasificarea nu e caracterologică decât întâmplător, ci estetică, interesându-ne în fond un mod de oglindire a vieții printr-o existență de creator. A vorbi de viața sentimentală a lui Chopin fără a scoate un cuvânt despre muzica lui este o aberație. Capitolele unei biografii sunt implicit sau explicit o cronologie a operei.” (**Despre biografie**).

- „Scânțea” semnalează cele mai recente apariții la rubrica de „Cărți noi”: antologia *Din literatura antimonarhică*, volumul de versuri al Ninei Cassian - *Dialogul vântului cu marea* – și al lui Dimos Rendis - *Geneza*, volumul de nuvele intitulat *Oglinda*, semnat de Lucia Demetrius, povestirea *Echinox* de Octavian Păscăluță, volumul *Victoria* (nuvele) al lui W. Faulkner și romanul *Animalele denaturate* de Vercors.

● În „Scânteia tineretului”, H. Zalis semnează articolul *Un prețios mijloc de educație politică*, o pledoarie pentru funcția educativ-propagandistică a colecției tematice „Patria noastră” inițiată de Editura Tineretului care publică texte abordând, în registru descriptiv, „noile realități”, „noua înfățișare a țării, așa cum istoria ultimilor ani, cu evenimentele și înfăptuirile ei au configurat-o.” Colecția cuprinde, în egală măsură, texte ale „scriitorilor vârstnici” și ale „reporterilor tineri”, animați de evocarea „realității contemporane cu priveliștile și oamenii ei.” Autorul inventariază scriitori și operele acestora, selectate prin filtrul mizei ideologice: Geo Bogza cu al său *Tablou geografic al R.P.R.* – „o concentrată monografie lirică a pământului natal”, Lucia Demetrius cu *Cetatea de pe Târnave* – „pagini înfiorate de măreția naturii noastre”, „însemnările pitorești” ale lui F. Brunea-Fox, Traian Coșovei sau C. Băciu. Noua „geografie civilizatorie” a peisajului național decupează tezăst secvențe ale „transformărilor” generate de „iureșul primenitor al acestor zile” încât „harta se îmbogățește neconținut cu date în lumina cărora relieful încremenit al munților, băgănelor și dealurilor înregistrează surprinzătoare metamorfoze. Cine nu va recunoaște cât de structurală este modificarea la poalele Ceahlăului a vechilor peisaje răscolite astăzi de prezența șantierului hidrocentralei sau cât de de nerecunoscut pentru un băștinaș înstrăinat o vreme este spectacolul munților sâlhui și tăcuți pe care tunelele și viaductele de la Bumbești-Livezeni i-au perforat în numele și spre folosul civilizației?” Pentru H. Zalis, „transformările progresiste” ale geografiei naționale sunt reflectate în titlurile colecției interesate acum de punerea în lumină a „uimitoarei epoci în care trăim, la ce transformări suntem părtași, ce flux de viață incontestabil a provocat revoluția culturală, în fine la ce scară se desfășoară evoluția societății sub veghea regimului democrat-popular.” Scriitura cu „tendință poetică” a lui Geo Bogza „transfigurează impresiile brute, le ordonează după o viziune metaforică și ne face să înțelegem ce legături de sânge există între aceste frumuseți apărute de strămoși și adaosurile prezentului, cu dinamica lui, răsfrântă nu numai în fizionomia morală a oamenilor, dar și în aceea a naturii.” Linia „reportajului propriu-zis, fără a ocoli într-un anume grad contemplarea estetică și asimilarea reflexivă” este ilustrată de F. Brunea-Fox, Traian Coșovei și C. Băciu, într-un „discurs – elogi” al „unei regiuni, cercetată atent în suma însușirilor ei și evocată prin poezia pe care o respiră localitățile, obiceiurile, oamenii”, transcriind „narațiuni epice nu lipsite de umor sau dramatism.” Universul Deltei din textele lui F. Brunea-Fox este marcat de o vizibilă „schimbare progresistă”: de la „oamenii aceștia persecutați de autorități și crâncen vlăguși de cherhanagii lacomi” la lumea pescarilor trăind „în locuințe spațioase, clădite pe malul apei, cu magazine îmbelșugate ce nu pridideau de atâția cumpărători. I-a văzut în vasele-cinematograf sau plecați să-și caute sănătatea la policlinicile plutitoare ce se aventurează chiar și în inima Deltei.” Coșovei optează în reportajele sale pentru Dobrogea și Țara

Bârsei, înregistrând „acțiunile oamenilor” și constatând că „tot ce făuresc ei nu este decât un preludiu la marea primăvară a socialismului.” Camil Baciuc „a urcat la țăpınarii din Munții Buzăului”, „nu i-a mai găsit dormind prin pădure în scorburi și văgăuni căptușite cu cetină, ci în cabane curate, atrăgătoare, și nici orbecăind în beznă.” Deși unor texte le sunt amendate „retorismul și artificialitatea” (Sorana Ursu – *La Baia Mare*) sau „monotonia relatărilor” (Gh. Ștefan – *Apele line sunt adânci*), ca efecte negative ale „consemnării faptelor lipsite de emoția profundă omenească a comentatorului”, H. Zalis laudă „cele mai bune scrieri din colecția de care ne ocupăm” care „precizează că fără alunecări spre mirific și însuflețire facilă, patosul reporterului, caracterul antrenant al notațiilor sale, constituie însușiri prețioase, așa spune, indispensabile, fiindcă nu e de conceput investigare în care să nu palpate personalitatea celor care o întreprind.” Finalul articolului sintetizează ipostaza „reporterului-militant”, un „slujitor pasionat al adevărului”, care „se orientează și ne călăuzește și pe noi spre ceea ce este nou și vrednic de relevat în viața înconjurătoare.” □ În același număr al ziarului „Scânteia tineretului” apar poeme de N. Barbu (*Nu-i vrednic*) și Mihail Cosma (*Și-i sărut chiar colbul*).

[IANUARIE]

● Primul număr (ianuarie) din anul 1958 al „Vieții românești” publică texte de Geo Bogza – *Amintiri din Polonia*, Mihai Beniuc – *Lăudărosul, Lună nouă, Făcând coadă la glorie, Descoperiri supărătoare, Cerbul, Galaxia, Dintr-un caiet despre poezie*, Al. Philippide – *Întâlnire*, Miron Radu Paraschivescu – *Monolog*, Vasile Nicolescu – *Noul Orfeu, Marea rapsodie*, Camil Baltazar – *Închinare lui N. Labiș*. □ La rubrica „Mărturii poetice” publică Tudor Arghezi – *Vechi manuscrise*, Maria Banuș – *Mitul lui Odiseu*, Demostene Botez – *Foaie de observație la căpătâiul unui poet*, Nina Cassian – *Din „Caietul de zi”*, Ilie Constantin – *Homer, Aș vrea clădiri înalte*, Ion Gheorghe – *Nașterea statorniceii moșii*, Aurel Storin – *U.R.S.S. - azi*, Camil Petrescu – *Jurnal* (fragmente, II), Petru Vintilă – *Ultimii ani ai Păunei Varlam*. □ În secțiunea „Cronica literară”, Ov. S. Crohmălniceanu comentează apariția volumului postum semnat de N. Labiș, *Lupta cu inerția*, un poet „dedicat Comunei”, care scrie „o poezie a eternului copil printre oameni, a condiției sale de existență sublime și atroce, îngerești și sordide, fericite și tragice, o poezie a sufletului deschis tuturor nădejdlor și rănit de toate dezamăgirile lumii.” Criticul constată că „o mare parte a versurilor lui N. Labiș se ocupă de revoluția și construcția socialistă, transcriind iarăși liric experiența unor confruntări capitale. Poetul subliniază cu îndrăzneală examenul moral al omului comun. Întrebarea e cum se ajunge la depersonalizare, cum individul se topește în anonim, devine asistentul tăcut și șters al istoriei.” Denunțând „inerția ca rău social” în „poezia sa revoluționară”, demersul creator configurează „dialectica dramatică a procesului de revenire la umanitate” care amendează „rugini

groaznice morale”: „refuzul de a înfrunta cu orice risc ticăloșia”, „împăcarea cu mișcarea rutinieră a vieții, fuga de răspundere sub scuza neputinței” - „Ele mănâncă sufletul și nu le cruță decât focul luptei pentru lumea fără pată a Comunei.” Finalul cronicii amplifică șablonard mesajul ideologic mobilizator al poeziei lui Labiș: „Pentru acestea merită să luptăm până la ultima picătură de sânge sub steagurile revoluției proletare, prieteni, tovarășii mei, sună cuvintele postume ale lui Nicolae Labiș într-un ultim definitiv legământ.” □ În secțiunea „Texte și documente”, Eugen Simion semnează articolul ***Din începuturile poetice ale lui B. Fundoianu***, analizându-i poemele de debut nepublicate în volumul din 1930, Priveliști, (Rondel de toamnă, Poem profan, Arșița, Psalmul leprosului, În curtea mănăstirii, Simți muntele din miros, din aer și din brazi) care „trădează concentrarea în spiritul tradiției” prin abundența „scenelor messianice.” În esență „acorduri într-o gamă sau alta, pe care debutantul, în căutarea unei exprimări originale, le exersează mimând diferite maniere”, versurile denudează un tipar simbolist de creație, de altfel asumat de tânărul Fundoianu în prefața broșurii *Tăgăduința lui Petru* (Iași, 1918): „Simbolism nu înseamnă numai decît neologism, straniu, decadent, confuz și prost scris. Ci mai vîrtos, dacă există talentul original, bun simț, profunzime, neimitație, lipsă de calapod, subconștient, nou și câteodată sănătos [...] atunci simbolismul se va greșa și va continua tradiția, mai bine decît dl. Iorga, în înțelesul că va păstra sufletul autohton de la Vodă Ștefan, dar va schimba caftanul demodat din naftalină, cu straietele de astăzi.” Analiza surprinde modulațiile estetic-simboliste ale demersului poetic de tinerețe într-o grilă de lectură care eludează mecanismul supra-pus al canonului critic al perioadei prin absența structurilor clișeizante ale metalimbajului ideologizant și prin configurarea estetic-motivată a perspectivei de interpretare. □ Secțiunea „Teorie și critică” propune studiile semnate de Paul Granea – ***Un picaro modern***, Dumitru Micu – ***Lirism și sensibilitate contemporană***, Al. Oprea – ***Tipologii umane și sociale în proza contemporană***, Constantin Țoiu – ***Valoarea sugestiei în poezie***, Mircea Mancaș – ***Poezie și simbol***, Al. Piru – ***Notă despre critica poeziei***. Paul Granea constată că romanele lui Ilf și Petrov, 12 scaune și Vișelul de aur, reflectă „o surprinzătoare reluare, în condiții deosebite, a motivelor și eroilor literaturii picaresce”, încadrabilă „tezaurului literaturii realist-socialiste”. Protagonistul, Ostap Bender, este „un picaro modern”: „Dacă în literatura spaniolă picaro-ul este o victimă, un hidalgo nenorocit datorită societății, picaro-ul celor două romane sovietice este victima incapacității sale de adaptare la noile forme de viață, superioare. Protestul picaro-ului spaniol are acoperirea istoriei; inclinațiile picaro-ului sovietic sunt aistorice. Primul își atrage simpatia tuturor desmoșteniților, secundul oprobiul imensei majorități. În sfârșit, picaro-ul inițial, refuzat de ordinea socială existentă, este obligat să-și cheltuiască energia și inițiativa neistovită în afara societății și împotriva ei. Picaro-ul epocii sovietice se refuză unei ordini

superioare, devine un inadaptabil datorită închistării. De aici, situații diametral opuse: picaro-ul spaniol condamnă vremea sa; picaro-ul sovietic este ținta satirei sociale.” Grila de lectură ideologizantă pune în evidență funcția de satirizare a scriiturii, dublu orientată, asupra lumii „de foști, trăind la periferia vieții sovietice, vegetând într-o așteptare fără speranțe”, și asupra „birocra-tismului epocii, cu toate implicațiile sale economice și culturale.” De altfel, Ostap, în viziunea critic-doctrinară a lui Paul Granea, proiectează tipologic anti-eroul sovietic care „se refuză unei existențe satisfăcătoare, evită în permanență și deliberat orice întâlnire cu formele de viață sovietice. În ultimă instanță, Ostap îndeplinește în cele două romane funcția unui passepartout care deschide ușile spre mediile declasaților, incapabili să uite traiul îmbelșugat și satisfacțiile de stăpâni ai vieții, medii cu adevărat respingătoare.” □ Plecând de la intervenția lui A. E. Baconsky care pleda, în cadrul Congresului Scriitorilor, pentru diferențierea tranșantă între „lirismul autentic” și „simulacrul său”, „pseudo și antilirism”, deși „e de neînțeles cum ajunge tov. Baconsky să pună semnul identității între poezia veritabilă și experiențele moderniste”, studiul lui Dumitru Micu despre *Lirism și sensibilitate contemporană* supune discuției ultimele volume de poezii publicate de Nina Cassian (Vârstele anului) și A. E. Baconsky (Fluxul Memoriei și Dincolo de iarnă) în care surprinde valorificarea „noii materii poetice” compatibile cu spiritul epocii: „Omul zilelor noastre caută în versurile poezilor contemporani nu numai expresia zbuciumărilor interioare și a zborului capricios al fanteziei, ci – cu aceeași ardoare, sau chiar, în anume momente, cu una mai mare – un însoțitor în lupta pe care o duce pentru a da întrupare concretă celor mai cutezătoare visuri.” □ Al. Oprea analizează *Tipologii umane și sociale în proza contemporană*, diferite, ca structură și implicații, de „tipurile frecvente în proza noastră de dinaintea lui 23 August” („intelectualul inadaptabil și țăranul”). „Ipostazele de azi ale eroului romantic individualist” includ pe Andrei Sabin (Titus Popovici – Setea) un personaj animat de „o repulsie aproape fizică față de mediul banal mic-burghez”, de „ura împotriva conformismului” (dar ale cărui „trăsături de un romantism gol și de o tinctură individualistă nu pot dispărea subit datorită numai simplei participări în unele situații revoluționare”, deși „s-au aflat critici care induși în eroare de aspectul frumos al unora dintre stările de spirit mic-burgheze ale lui Sabin, le dădeau drept indicii ale apropierei sale de clasa muncitoare”), Gelu Ruscanu (eroul camilpetrescian care, „ca orice mic-burghez, [...] nu poate să înțeleagă că adevărul e numai concret în funcție de condiții de loc și de timp”) și Danton („tragedia lui [...] ni se pare că rezidă în individualismul său, în dorința de a împăca un ideal mic-burghez [...] și cauza dură în acel moment, a Revoluției care cerea o dăruire până la capăt”), Mircea Rotaru (Francisc Munteanu – În orașul de pe Mureș) la care „întâlnim acele trăsături pozitive ca ura contra oamenilor goi, lipsiți de năzuinți înalte”, dar „individualismul lui [...] poartă un caracter strict egoist”, fiind „agitat doar de

ambitia unei realizări individuale”, Matei (Citadela Sfârâmată), un personaj „fascistoid” adus treptat „până la ultimele limite ale lașității”, Laurențiu Barna (Fericitul negustor) – „eroul romantic individualist lipsit de cea mai ștersă aureolă”. Aceștia sunt, în opinia lui Al. Oprea, „Hyperionii contemporani” care „se țin departe de curentul repede al fluviului vieții noi”, reminiscențe ale eroilor romantici care „aproape de două secole au orbit lumea cu strălucirea lor stârnind la cititori și scriitori atitudini dintre cele mai controversate și mai controversabile.” □ În aceeași secțiune a revistei, Constantin Țoiu vorbește despre *Valoarea sugestiei în poezie*, concretizată, la un prim nivel al receptării, într-o „valoare de ordin tehnic, de meșteșug, ea presupunând o adecvare maximă la obiect, ingeniozitate în invenție, o ameliorare, o depășire continuă a modurilor de expresie, sesizarea realității, a aceleiași realități, mereu din alte unghiuri.” Nivelul secund al elaborării „sugestiei poetice” proiectează, în viziunea autorului studiului, „o valoare de fond, cognitivă, ea fiind o metodă de cunoaștere, de investigare a universului sensibil, o metodă intuitivă, cu mijloacele ei tehnice – tropii.” Din perspectiva acestui eșafodaj teoretic, Constantin Țoiu, apelând la modelul canonic-doctrinar Maiakovski, amenadează „poezia ofilită, indiferent de nuanța ei – ermetică, simbolistă, etc. – în care mișcarea, sătulă parcă de cunoaștere, se complică în ea, steril [...]; poezia schematică, cenușie [...] în care viața, pusă sub semnul unui numitor comun, încremenește într-o irealitate inumană.” La rândul său, poetul trebuie să transmită un mesaj mobilizator, „o angajare curajoasă, lucidă în viață, în imperativul societății”, selecția exemplelor continuând cu Mihai Beniuc, Sub Casiopeea, și Nicolae Labiș, Primele iubiri – discursuri lirice în care „armoniile lumii se confundă cu armoniile poeziei.” □ Mircea Mancaș discută despre *Poezie și simbol* în sensul argumentării ideologizante a funcției militante a liricului, a „poeziei noi” care „se bazează pe cunoașterea vieții și transpunerea ei în imagini plastice, cu respectul atitudinii partinice, în reflectarea aspectelor tipice, esențiale, ale realității. Traducând prin intermediul mijloacelor poetice cunoscute un conținut de idei și sentimente corespunzătoare noilor relații sociale, ea îndeplinește condiția esențială a artei militante, valorificând faptul uman de pe poziția ideologică a clasei muncitoare și aducând în centrul preocupării tematice atenția pentru eroul construcției socialismului.” Utilizând „simbolul poetic pentru a exprima adevărata esență a poeziei”, Mihai Beniuc este considerat „poetul care [...] a dovedit valoarea expresiei simbolice încărcată de puternice semnificații etico-morale”, într-o perioadă de „căutări lirice” în care „poezia noastră era impregnată de un lirism subiectiv fals rafinat și minată de formalismul manierist – uneori direct ermetist – după exemplul curentelor literare decadente din Apus.” Afirmând că fondul expresiv al „poeziei de astăzi îl constituie în genere ideile de luptă pentru apărarea vieții noi și a cuceririlor revoluționare”, în opoziție tranșantă cu formulele „tendințelor evazioniste, apolitice”, Mircea Mancaș identifică

funcția simbolului de reflectare a „realității contemporane” în lirica Mariei Banuș (Despre pământ, La masa verde) pentru care uzajul epitetului „simbolic, aplicat [...] lumii capitaliștilor occidentali, ațâțatori ai psihozei războiului” reconfirmă ruptura programatică față de „tendința valorificării simbolului ca funcție în sine, caracteristică artei poetice decadente de la sfârșitul secolului trecut.” Pe de altă parte, „etica nouă, oglindind în conștiința individuală comunitatea de viață și bucuria de a trăi” este mediată simbolic în lirica „angajată” a poetului-cetățean, așa cum ilustrează poemul arghezian Cântare omului care ilustrează, în opinia criticului, „funcția estetic realistă a simbolului [...]”. De la creația poetică a generației tinere, oglindind marile realizări revoluționare de astăzi, până la maestrul necontestat al poeziei cu adânci luciri de reflecție filosofică – simbolul e prezent în măsura variată, pe care o impune gradul de abstracțiune și valoare asociativă a ideilor cu fenomenul concret al vieții.” □ În aceeași linie doctrinar-formatoare, de data aceasta a unui canon critic al „liricii noi”, se încadrează și articolul lui Al. Piru, *Notă despre critica poeziei*, un metadiscurs critic aplicat pe volumul publicat în 1956, la Bari, al lui Mario Fubini, *Critica e poesia, saggi e discorsi di teoria letteraria*, care „polemizând cu Benedetto Croce [...], nu respinge definiția literaturii ca expresie a societății și ține cont nu numai de critica sociologică, dar și de cea marxistă.”

FEBRUARIE

1 februarie

- Dumitru Micu recenzază în „Scânteia” (la „Cronică literară”) volumul de versuri intitulat *Cornul pădurarului* al lui Victor Tulbure, cuprinzând „un număr de poezii de o incontestabilă frumusețe”, prin „simplitatea cu care exprimă o mare delicatețe a simțirii”. Volumul este ilustrativ, în opinia recenzentului, pentru evoluția poetului „în sensul maturizării”, al „depășirii” unor „rătăcirii temporare, cum ar fi alunecarea într-un retorism neînfrânat, tradus în metafore bombastice și artificioase [...]”. Prin contrast, poeziile din *Cornul pădurarului* dezvăluie o „tendință” spre „clarificare, simplificare și concentrare a expresiei”, trăsături adecvate spiritului militant al unor versuri dedicate, cu precădere, „vieții sătești”. Apreciind autenticitatea și „expresivitatea imaginilor”, autorul articolului îi reproșează, totuși, poetului o anume „monotonie” tematică, generată de „revenirea mereu a acelorași motive poetice, a acelorași stări sufletești”, între care deja clișeizatul motiv al „cântăreț[ului] vieții noi”.

7 februarie

- În „Contemporanul”, Radu Popescu îi dedică un articol de pagina întâi lui Geo Bogza, în contextul „apariției destul de recente a volumului II din *Opere*

și al apariției, pare-se iminente, a volumului III, precum și al abia apărutei culegeri de *Pagini contemporane*". Autorul discutat este considerat o permanentă sursă de „mister”, un declanșator de „surprize” perpetue, un „izolat” de familie creatoare: „Izolare absolută, conformație individuală unică, nu există; dar, cu înțelesul relativ indispensabil, trebuie recunoscut că cel mai izolat, cel mai greu de situat într-o spiță, într-o familie, fie măcar pe o ramură cadetă sau bastardă, este Geo Bogza. Câteva întrebări, cu referire la tipurile cele mai familiare din istoria noastră literară, subliniază dificultatea: este Geo Bogza un scriitor al țăranilor, ca cel mai mulți din scriitorii noștri, ca Sadoveanu sau Rebreanu, ca Stancu sau Marin Preda? Este un scriitor al burgheziei, ca G. Călinescu, Camil Petrescu, H. P. Bengescu, Petru Dumitriu? Este un scriitor al problemelor intelectualității românești în conflict dureros cu societatea burgheză, ca iarăși, Călinescu, Camil Petrescu, Mihail Sebastian? Este un poet vulcanic, creator de limbă poetică și caricaturist social ca Arghezi, un mesianic ca Goga sau Beniuc, un balcanic pitoresc și stilizat ca Matei Caragiale sau Ion Barbu? Evident că nimic din toate acestea, și e numai o mică dovadă că Geo Bogza nu poate fi alăturat cu un altul, că e, în arena noastră literară, nepereche.” (*Geo Bogza*). □ La o „dulceață din coajă de portocale zaharisite”, însoțită de o „cafea turcească cu aromă pătrunzătoare”, Toma George Maiorescu obține un interviu de la Tudor Arghezi. Intitulată *Despre poezie cu Tudor Arghezi*, convorbirea cuprinde numeroase momente „delicate” pe teme ca: versul liber („– Deci considerați motivat artistic versul alb? – Cu condiția să fie bun, indiferent în ce ritm. Pământul, luna, stelele, luna, marțea, miercurea, totul face parte din timpul nostru. Din Timpul nostru. Cu t mare. Versul alb poate să fie alb sau oricât de spălăcit, principalul e să fie bine legat”), profilul scriitorului autentic („Problema esențială este să nu fii găunos și să nu te joci cu vorbele goale. E un păcat. Scriitorul are responsabilitatea înaintea de toate față de limba lui”), noua generație de poeți („Ei pierd din vedere obligația de a se ridica la suprem. [...] Poezia nu e un joc. E ceva diavolesc. Să se ferească de plenitudinea de sine și de vanitatea care stârpește valoarea. Sunt lucruri cu care nu te zbugui. Când ai sentimentul unei vocații trebuie să înțelegi că poezia e o treabă grea. Nu-i un joc de fotbal. Și le-aș mai recomanda tinerilor poeți să se caute mai adânc pe sine înșiși și să nu se grăbească. Toate lucrurile, toate impresiile, toate sentimentele se sedimentează ca și vinul, ca și straturile pământului. Astea se fac încet, nu în pripă, sărind de pe un cal pe altul”).

8 februarie

● „Tribuna” cuprinde semnăturile lui Miron Radu Paraschivescu (poezia de la pagina întâi, *Cărbuni*), Ion Agârbiceanu, Vasile Rebreanu, Grigore Beuran, Sorin Titel, Pavel Aioanei, cu schițe în grupaj (*Spre odihnă*, *Dialog sumbru*, *Sofia Talianului*, *Copilul*, *Nostalgie*), Alexandru Lungu, Ion Rahoveanu,

Negoiaș Irimie, Miron Scorobete, cu poeziile *Sirena corăbiei*, *Îmi amintesc de tragedii*, *Excelsior* (dedicată „lui Ioanichie Olteanu” și purtând mențiunea „După o idee de G. Călinescu”), *Noapte senină*.

● În „Scânteia tineretului”, Ion Brad semnează recenziile volumului lui Ion Vlașin, *Am plecat din sat*, publicată la E.S.P.L.A în 1957, o carte care „umple sufletul de stări neprevăzute – de amintiri și elanuri, de gânduri adânci și visuri înalte.” Descriind realitățile contemporane ale satului ardelean, proza lui Ion Vlașin este receptată prin filtrul conformității ideologice, evidențiindu-i-se „filonul emoțional - patriotic” potențat prin „lupta directă a odraslei țărănești cu tainele lumii înconjurătoare [...], acel fond de bucurii și amărăciuni copilărești devenit aproape folcloric – în curte, în grădină, la scaldă, la păscut vitele, nunți, înmormântări etc. – năzuința spre lumină, ca o țâșnire din întunecimea veacurilor, o dragoste statornică pentru țărâna aspră în care ți-ai împlântat primele rădăcini.” Plasat în siajul „marii proze realiste ardelenesti – Slavici, Agârbiceanu, Rebreanu, Pavel Dan”, universul narativ al lui Vlașin punctează o ipostază a ruralului care nu este „idilic poporanist, învăluit în autohtonism căutat și contrafăcut”, ci „sfredelește în adâncime, disociază planurile, arată adevărata față a lumii.” Finalul articolului punctează miza educativă a scriiturii prin „sinceritatea paginilor”, „autenticitatea și profunzimea lor realistă”, „povestea greutăților pe care trebuia să le doboare altădată un talent admirabil în drumul dintre noapte și lumină”, lectura cărții funcționând ca „mijloc de educare a caracterului, a voinței, a talentului.” □ În aceeași ediție a ziarului apar poeme de Rusalin Mureșanu (*Roaită*) și Horia Aramă (*Sunt repetent*). Versurile transcriu mimetic-doctrinar fie figura emblematică a „noului erou comunist” („Sirena lui Roaită a străbătut țara odată/ Pe fiecare linie ferată,/ Împânzind pământul ca o chemare,/ Înspre căi viitoare./ Sângele lui în apusurile zării/ S-a scurs peste liniile ferate ale țării/ Și în țărâna în care dorm strămoșii/ Ca într-o încălțare de rădăcini de oțel/ Ale Griviței Roșii!”), fie o stângace recuperare a inocenței copilăriei („De aceea probabil copiii rîd,/ Îngăduitor, de stângăciile mele,/ Și mi se simt infinit superiori/ În copilăria lor adevărată.”) □ Ziarul din 8 februarie mai cuprinde articolul lui Mircea Andrei, *A. S. Pușkin*, în care autorul analizează, în grilă encomiastic-propagandistică, multiplele ipostaze ale scriitorului rus: „prorocul care aprindea cu cuvântul inimile omenescii, înfierând tirania țărilor sau prevestind triumful libertății”, „poetul rînd pe rînd gingaș, răscolit de pasiune sau melancolie, al iubirii, poetul prieteniei și al plaiurilor natale, cercetătorul-artist care a coborât în adâncurile istoriei țării sale în căutarea figurii lui Petru cel Mare, a dramei întunecate a lui Boris Godunov și a falsului Dimitri sau a eroilor poporului răzvrătit Stepan Razin și Pugaciov, povestitorul sfătos al minunatelor basme rusești.” Aceste planuri de manifestare a geniului creator rus sunt relaționate, în viziunea lui Mircea Andrei, de un important factor omogenizant – „Pușkin a fost în primul rînd o conștiință – una din acele

conștiințe frământate de marile probleme ale vremii lor, care nu-și pot rămâne credincioase lor înșile decât slujind idealurile libertății.” Biografia „revizuită propagandistic” a creatorului urmărește impactul militant al „tregerii prin vârste”, de la anii adolescenței, când „elevul [...] colegiului de la Țarskoe Selo își pierduse cu repeziciune iluziile cu privire la *tătucul țar*”, la experiența anilor 1812, „când în sufletul băiețelului de treisprezece ani se aprinsese mândria pentru admirabilele însușiri ale poporului rus”, la scriitorul matur, un „spirit național rusesc”, animat de atitudinea combativă „împotriva țărilor Alexandru I și Nicolae I și a nobilimii”, de lupta „cu concepțiile estetice retrograde, pentru spiritul inovator pe care el l-a adus și în alegerea temelor, în maniera lui realistă, și în limba pe care, de fapt, a creat-o, dăruindu-i frumusețea graiului popular și minunata sa conciziune.”

13 februarie

- Mihail Petroveanu adresează de pe prima pagină a „Gazetei literare”, o ***Invitație la actualitate***, articol cuprinzând „câteva observații de pe margine”, cu privire la discuțiile recente din lumea literară: „Este la îndemâna oricui să constate că participanții s-au menținut la afirmarea unor principii prea general valabile pentru ca să fi dat naștere unei veritabile dispute de idei. Prea puțini dintre ei și-au legat considerațiile de concret, de activitatea confrăților lor sau a lor înșiși, în mod critic. Poate numai V. Em. Galan, polemizând cu Francisc Munteanu asupra sistemului de elaborare a romanului și îndoindu-se de caracterul actual, politic al liricii unor tineri, a aruncat sămânța discordiei, capabilă să însuflească dezbateră, să o transforme dintr-o simplă expunere de poziții într-o controversă. De asemenea, dar paralel cu obiectul în cauză, Petru Dumitriu și Ieronim Șerbu au angajat o dispută în jurul tezei susținute de cel dintâi asupra configurației unei noi școli a romanului românesc. Oricât de nesatisfăcătoare sub raportul de care vorbeam – datorită și pasivității redacției noastre, probabil – articolele respective denotă totuși aspecte pozitive însemnate. Aproape toți «invitații» au subliniat valoarea metodei realismului socialist pentru dezvoltarea talentului”. □ Publică versuri în grupaj tematic-omagial: Toma George Maiorescu (*Am intrat în iarnă*), Nichita Stănescu (*Grevă 1933*), N. Vidrașcu (*Grivița, 16 Februarie 1933*).

14 februarie

- „Contemporanul” publică la pagina întâi cuvântarea ***Mărturisire***, ținută de Geo Bogza, de la Prezidiul Marii Adunări Naționale: „Tovarășe Președinte, vă mulțumesc pentru înalta distincție pe care mi-ați acordat-o, și mulțumesc de asemenea tuturor celorlalți tovarăși care au apreciat că – deși cam ursuz și amărui când e vorba de festivități – e cazul să fiu totuși chemat aci pentru a primi o atât de înaltă decorație. [...] Dacă e adevărat că sunt scriitor, aceasta nu se datorează faptului că aș ști mare lucru despre meșteșugul scrisului. Ceea ce

e socotit drept talent literar nu este decât o formă de vibrație a conștiinței mele. Iar conștiința mea a vibrat dureros și profund tocmai datorită celorlalți: faptului că, în vremea noastră, atât de mulți au suferit și atât de mulți și-au dat viața pentru a impune realității sociale, vechile, adâncile, înrădăcinatele și îndărătnicele aspirații la libertate și fericire ale inimii omenești. Acestor oameni eu le datorez totul, iar în fața luptei lor și a sacrificiului lor sublim eu mă simt vinovat, părându-mi-se că îngădui să fie frustrați de ceea ce li se cuvenea, ori de câte ori mi se aduce vreo laudă sau mi se găsește vreun merit. Am eu oare vreun merit? Nu știu. Știu doar că la temelia fiecărui rând scris de mine se află suferința a mii de oameni. Știu doar că la temelia fiecărui rând scris de mine se află un mort, un om ucis pentru credințele și omenia lui. Știu că la temelia fiecărui rând scris de mine se află atâția luptători și eroi necunoscuți ai poporului nostru și ai întregii umanități. Tuturor acestora – și celor vii și celor morți – le cer iertare că sunt astăzi aici și că primesc eu singur această decorație. Dar eu o primesc în numele lor”. □ Cicerone Theodorescu colaborează cu versuri (*De vorbă cu Ion, Ciocanul pneumatic, Steagul*). Grupajul poartă mențiunea „Din volumul în pregătire *Copiii cartierului*).

15 februarie

- „Cronica literară” este realizată, în „Tribuna”, de Vasile Rebreanu. Acesta alege să prezinte cititorilor volumul de povestiri *Nopți înfrigurate*, de Aurel Mihale, „o carte utilă [...], prin tematică aduce un aer de noutate, umple un gol, de mult simțit, în literatura noastră nouă” (*Simplitate și eroism*). □ Lui Tudor Vianu i se publică diverse *Fragmente autobiografice*, a căror tematică este următoarea: *Psihologism, Istorie, Nemurire, Țara, Germania, Muncă și patriotism, Estetică, Specializare, Catedră, Divina Comedie*.

- „Scânteia tineretului” publică versuri de Cicerone Theodorescu (*Delegații*), evocând grevele din februarie 1933: „Peste-oraș, peste zăpadă,/ Peste oameni și soldați,/ Ąuie sirena-n stradă: ...*Li-be-rați pe de-le-gați!*” □ Aceluiași eveniment îi sunt dedicate poeme semnate de Aurel Storin (*Preludiu* – un imn al muncitorilor care „nu mai pot răbda”) și Ion Bănuță (*Salariul anului 1933*: „Doi lei, doi lei, tovarăși!/ primii de la boier.../ Dar mâna-i noduroasă/ i-a înghețat pe cer...// Și numai către ziuă, -/ din cerul cel geros -/ văzând-o prea semeată/ un glonte a dat-o jos.”) □ În același număr al ziarului, B. Dumitrescu semnează articolul *Cartea în R. D. Germană*, inventariind cărți ale scriitorilor „de frunte din R.D.G.”, expuse „în localul expoziției permanente a R.D.G” și propuse spre lectură poporului „care trăiește astăzi o viață nouă”: Bertolt Brecht, Stephan Heym, Alexander Abusch, dar și edițiile „clasicilor” Goethe, Schiller, Heine, Lessing, Eichendorf, Herder, precum și cele ale contemporanilor Thomas Mann, Wily Bredel, Lion Feuchtwanger. O mare căutare pentru public o au, remarcă autorul, „cărțile ideologico-politice” ale lui Lenin,

Marx și Engels, precum și cele ale „unor conducători ai clasei muncitoare germane ca Roza Luxemburg, Klara Zetkin, Wilhelm Pieck.

18 februarie

- În „Scânteia tineretului”, Sen Alexandru glosează *Despre cunoașterea cărții*, un ghid de popularizare a treptelor de lectură și organizare a „muncii intelectuale”, elaborat în mai multe etape „metodologice”: „o carte îți poate spune într-adevăr multe lucruri despre sine însăși. Întâi se recomandă cu titlul și autorul”; „înainte să începem cartea, să medităm asupra autorului, să ne-nțelegem ce știm despre el”; „Pe coperta exterioară sau interioară se mai găsesc și alte deslușiri care pot ajuta la o mai bună cunoaștere a cărții. Așa este de exemplu subtitlul, care permite autorului să adauge totuși ceea ce n-a putut spune în titlu, să adâncească titlul, să-l comenteze.” Editura care publică textul este, de asemenea, importantă, direcționând orizontul de așteptare al lectorului: „Editura tineretului oferă cititorului cărți de știință ca și Editura științifică sau Editura tehnică. Dar fiecare dintre aceste edituri are profilul ei, astfel că în primul caz avem de-a face cu o lucrare de știință popularizată pentru tineret în timp ce cărțile apărute în celelalte edituri amintite au de obicei un nivel mai teoretic, mai de specialitate.” Prefața reprezintă, în viziunea autorului articolului, o altă cheie de lectură, reflectând „îndoiala și frământarea gânditorului care se-nțereabă timid dacă are dreptul să solicite atenția semenilor. Este justificarea, raportul de activitate al cercetătorului scrupulos preocupat să arate cu exactitate ce-i aparține lui și ce a luat de la alții. Este avertismentul respectuos față de cititor al autorului care-și drămuiește singur valoarea.” În acest context funcțional, „dacă prefața au scris-o alții, este povestea unei personalități și a unei opere, o punere în gardă asupra prejudecăților ce ne-ar putea împiedica intrarea în carte, a limitelor cărții însăși, un prieten bun care-ți deschide larg porțile, poftindu-te să intri.” Un alt „prieten bun” este „tabla de materii”, care „trebuie citită la început, deoarece ea înfățișează tocmai planul care ne orientează în arhitectura cărții [...]. Învățând să citească tabla de materii, cititorul va reface pe scurt însuși procesul de creație a cărții, deoarece va înțelege locul pe care autorul îl dă fiecărei idei în ierarhia generală a lucrării, legătura pe care o stabilește între diferitele părți ale operei sale.” Alți „sfetnici foarte prețioși” sunt „indicele de nume, detectivul cărții, care-ți descoperă orice nume în sutele de pagini”, „indicele de materii care face același lucru pentru temele tratate în carte: de exemplu, imperialism, educație, luptă de clasă”, „glosarul care-ți explică toate cuvintele și expresiile necunoscute cu competența unui interpret experimentat”, „bibliografia [...] care te invită să-ți completezi cunoștințele consultând cărțile și revistele folosite chiar de autor”, subsolul paginii care joacă rolul unui „loc al contradicțiilor. Aici dă socoteală autorul pentru tot ce a împrumutat de la alții în fața tribunalului sever al opiniei publice. Dar tot aici se refugiază când vrea să se simtă mai liber să

spună ceva *pe marginea* textului, să se arate mai generos printr-un supliment de informație, să illustreze printr-un amănunt pitoresc o idee pe care rigurozitatea textului i-a cerut-o într-o formulare mai lapidară.” Finalul articolului punctează importanța acestui „excurs” popularizator asupra metodei de lectură, ghidând cititorul în descoperirea „bogațiilor” și a „pulsăției intime” a cărților.

20 februarie

- La rubrica „Scriitorul și critica”, din „Gazeta literară”, Teodor Mazilu vorbește despre critica estetică, pe care o consideră o instituție versatilă, rareori eficientă în impunerea valorilor: „Critica noastră face rău când operează cu termeni estetici la judecata unei cărți evident proaste. [...] Iubesc criticul care vede dincolo de noțiunile tehnice socotite drept criterii de judecată: caractere, construcție, subiect, autenticitate. O carte poate foarte bine să aibă tot ce-i trebuie și ea să nu fie o operă de artă, să vehiculeze o umanitate derizorie, să transmită un mesaj rezonabil. [...] Toată lumea știe că supremul rafinament e simplitatea. Unui critic căruia îi lipsește simplitatea, adică geniul de a spune exact ce trebuie spus, îi lipsește probabil și vocația. [...] Critica, cea mai bună care se face la noi, e critica de carte. Sunt câțiva critici a căror părere mă interesează. Nu mă interesează ca să-mi verific certitudinile, - un scriitor știe el însuși valoarea cărții sale - ci din omeneasca nevoie de complicitate. Dar sunt critici previzibili ca un roman polițist. Știu dinainte care carte să le placă și care nu, ceea ce nu e o imputare, știu dinainte cum o să le apere și cum o să le distrugă, ceea ce e o imputare. Ei o vor lua băbește, gospodărește, vor vedea că cutare personaj e o lecuță schematic, că pe cât de interesantă este partea întâia, pe atât de plictisitoare e partea a doua etc. etc. Din această cronică poate reieși că scriitorul e un geniu cu lipsuri sau un impostor cu mari viziuni”.

21 februarie

- Toma George Maiorescu îi ia, pentru „Contemporanul”, un interviu lui Marin Preda (*Marin Preda despre actualitate*). Discuția debutează prin curiozitatea reporterului de a ști dacă vor urma și alte proze cu personajul Moromete: „- Am venit să aflu dacă destinul lui Moromete va face sau nu obiectul viitoarei dvs. lucrări. - Dacă aș fi înțelept, ar trebui să-i urmăresc într-adevăr soarta. În fond, însă, ar fi vorba de alte planuri epice, altă perioadă. Iar mie mi se pare că Moromete nu mai poate juca un rol principal în evenimentele care urmează”. Solicitat să răspundă dacă ar avea în lucru un „roman despre colectivizare”, Preda răspunde destul de evaziv: „Este adevărat că am proiecte de lucrări pe care le socotesc foarte actuale (printre care și colectivizarea). [...] - Așadar, problema actualității are multiple aspecte. Puteți formula câteva? - Se pot formula cu ușurință: Cum se îndrăgostesc, cum se căsătoresc și cum se despart oamenii într-o societate socialistă. Cum își câștigă existența. Ce înseamnă cinstea, spiritul de justiție, gloria, lupta revoluționară.

Ce valoare au prietenia, fidelitatea, respectul pentru părinți. Ce formă iau arivismul, hoția, delațiunea. – În ce stadiu practic se află lucrarea dvs. care tratează – dacă am înțeles bine – una din aceste teme? – Da, am spus că am în proiect lucrări cu asemenea teme care mă ispitesc, dar mărturisesc că aventurile și complicațiile, de astă dată ale mele, dar necunoscute publicului, m-au făcut să doresc să le trateze mai degrabă alții decât eu. Voi insista totuși, deoarece perspectiva reușitei ne fascinează totdeauna și ne îndeamnă la acțiune”, chiar dacă „În literatură te ispitește totdeauna să faci ceea ce mai pe urmă se dovedește că nu puteai”. □ Într-o notă anonimă este salutăta inaugurarea, la 16 februarie a.c., a Cenaclului „Nicolae Labiș”. Sunt semnalate și unele prime deficiențe: nepotrivirea stilistică a tinerilor scriitori invitați să își prezinte în plen creațiile (Teodor Mazilu și Petre Stoica, de exemplu: „Poate că ideea de a programa împreună schițele satirice ale lui T. Mazilu cu poeziile de vagă atmosferă ale lui P. Stoica, n-a fost prea fericită”); boicotul „vârștinicilor” („Absența, de la prima ședință, a scriitorilor mai vârstnici ni s-a părut regretabilă, ținând seama că o colaborare – în cadrul cenaclului – între generații, nu poate fi decât rodnică”).

22 februarie

- În „Tribuna”, Al. Căprariu dezbate, într-o cronică la *Pagini contemporane*, de Geo Bogza, tema lărgită a reflectării actualității în creația literară: „Citindu-l pe Bogza am avut senzația materială a luptei dintre natură și om, conștiința că măreția istoriei acestuia din urmă o furnizează miile de întrebări pe care a știut să le pună naturii și cărora a reușit să le răspundă. Proza lui Geo Bogza, prin ce are mai strălucit – este o permanentă rememorare a trecutelor vârste care au înveșmântat natura, a nedumeririlor omului în fața lor, a eforturilor sale de a le înțelege. Proza lui Geo Bogza este istorie și geografie și arheologie în același timp, din care, însă lipsesc didacticismul pedant, anchilozarea în definiții limitative, uscăciunea severă a prelegerii subordonată prețiozităților. *Paginile contemporane* ale lui Geo Bogza au în centrul lor [...] mitul prometeic, acea tendință de descătușare a omului de sub dominația oarbă a naturii. Acestui mit, a cărui istorie o reface permanent ori de câte ori i se oferă ocazia, Bogza îi dă răspunsuri care aparțin epocii noastre. De aceea, Bogza este un contemporan. El este unul dintre aceia care, prin scrisul lor, fixează profilul epocii actuale în raport cu trecutul. Și, implicit, cu ceea ce va urma” (*Contemporaneitatea – autentică permanentă*). □

- I. D. Bălan semnează în „Scânteia” recenzia volumului de nuvele *Nopti înfrigurate* de Aurel Mihale, considerat „un succes în creația autorului și o contribuție valoroasă la dezvoltarea literaturii noastre de evocare a războiului.” Volumul constituie, în opinia recenzentului, dovada unui „interesant proces de maturizare artistică”, concretizat, între altele, în „efortul de a înlătura un anume idilism [...]”, în ciuda unor „fisuri discrete, pe unde se strecoară un

anume retorism [...]”. Sunt apreciate, în egală măsură, „unitatea atmosferei dramatice”, dată de „logica stringentă a succesiunii faptelor”, și „galeria [...] de figuri vii, eroice, animate de un umanism cald [...]”. Autorul își încheie recenzia subliniind, în spiritul deja consacrat al criticii ideologice a epocii, „valoarea educativ-patriotică” a cărții, care „exprimă cu căldură și convingere dragostea de patrie și de pace a celor mulți”.

- Cu ocazia celebrării celei de-a 40-a aniversări a armatei sovietice, „Scânteia tineretului” publică poemul lui Al. Tvardovski, *Pe marginea unui tablou înfățișându-l pe ostaș*, în traducerea lui Ioan Meițoiu.

27 februarie

- „Gazeta literară” publică la pagina întâi ***O problemă vitală: contemporaneitatea***, „referatul ținut de tov. Paul Georgescu, la ședința plenară lărgită a Comitetului Uniunii Scriitorilor din R.P.R.”: „Lupta pentru actualitate nu presupune o atitudine ostilă față de romanul istoric. Este firească și demnă de stimă încercarea unor scriitori de a reînvia trecutul eroic al poporului nostru, de a înțelege sensul unor evenimente cruciale pentru noi, românii. Dar trebuie făcute câteva precizări. Toată lumea este de acord că nici o carte idilică, schematică sau pur și simplu proastă, despre actualitate, nu va primi dispensă tematică. Dar nu e oare necesar să tratăm cel puțin cu aceeași lipsă de indulgență romanele istorice proaste? Sau acelea care, mimând modele ilustre, nu aduc nimic nou despre natura umană, nu constituie o contribuție la înțelegerea psihologică a istoriei, nu fac o reală educație patriotică. De ce să tipărim asemenea cărți proaste sau mediocre care se apără de critica literară ca sepia, improșcând din sute de pagini deodată o neagră plictiseală, iar dacă asemenea cărți vor mai apare, totuși, trebuie să le spunem acestor autori tristul adevăr: domnilor, scrieți prost. Cruțați-ne hârtia! Cruțați-ne timpul!”.

- „Scânteia” semnalează cele mai recente apariții la rubrica intitulată „Cărți noi”: Marcel Breslașu – *Dialectica poeziei – Cântece despre cântec*, Horia Liman – *Hotarul soarelui*, Remus Luca – *Cămașa de mire*, Alberto Moravia – *Povestiri din Roma*.

[FEBRUARIE]

- Al doilea număr (februarie) din anul 1958 al „Vieții românești” debutează cu secțiunile „Grivița (1933-1958)”, unde publică Cicerone Theodorescu – *Încrustări pe ziduri umede*, Radu Popescu – *Grivița și Al. Sahia: fragment*, Cristian Sârbu – *Eu am auzit sirena*, Geo Bogza – *Iarnă*. □ Alte texte sunt semnate de Mihai Dragomir – *Lui Cicerone Theodorescu*, Bertolt Brecht – *Povestiri despre Domnul Keuner*, Demostene Botez – *Vacanță de vară, Eliberare*, Radu Boureanu – *Întoarcere*, Câte ceva din peisagiu, Nicolae Tăutu – *Din „Carnet de front”*, Szemler Ferenc – *Garoafe* (traducere de H. Grămescu), Cella Serghi – *Fetele lui Barotă (fragment de roman)*, Dominic

Stanca – *De-a Halea-Malea*, Florența Albu – *Pământ pentru un stânen de fericire; Satul vine la oraș*). □ La rubrica „Poezii lumii” sunt publicate traduceri din John Keats, Elisabeth Browning, Jiri Wolker. □ În secțiunea „Recitind pe clasici”, Paul Cornea analizează „Țiganiada” lui **Ion Budai-Deleanu (I)**. O operă de Renaștere timpurie într-o Renaștere întârziată, neînțeleasă „cum se cuvine” deoarece „1. – A lăuda nu echivalează cu a dezvălui conținutul ascuns al operei. Mai ales pentru cei care confundau punctul de vedere cultural cu cel literar era posibilă împletirea tendinței apologetice cu lipsa de percepție a valorii propriu zis estetice a textului. 2.- Critica literară și istoriografia de filiație maioreșciană, care a deținut după 1900 și între războaie poziții importante, ca și direcția estetizantă a istoriei literare, l-au subapreciat pe Budai-Deleanu, scriitor lipsit de șlefuire, primitiv riguros dar rebarbativ pentru rafinați și pruzi. 3.- În fine, orientarea satirică a *Țiganiadei*, împingând batjocura sutanei și a blazonului nobiliar până la extremitatea trivialității, a supărat desigur spiritele conformiste.” Constatând că analiza *Țiganiadei* „de pe pozițiile vremii de azi” se confruntă cu lipsa unui „instrument esențial: o ediție integrală a lucrării” (ediția deja publicată la E.S.P.L.A., în îngrijirea lui J. Byck și cu o introducere de I. Oană, „este limitată doar la versiunea II”), Paul Cornea propune o lectură de confruntare a textului cu „perspectivele vremii noastre, în acest moment de gravă răspântie a istoriei, când paralel cu semnele progresului tehnic ce se multiplică într-un ritm vertiginos, constatăm că umanismul veritabil are de învins grele obstacole ca să-l degajeze pe om de alienările la care-l condamnă ordinea capitalistă, cu morala sa de junglă”, un demers analitic prin care criticul surprinde la Budai-Deleanu „o pledoarie de o truculență și o vervă rar egalată în literatura primei jumătăți a sec. XIX românesc, în favoarea integrității persoanei umane și a responsabilității ei în fața istoriei.” „Critica boierimii românești”, „problema țărănească” și „eliberarea din aservirea față de moșier” – „pârghia progresului social”, „ideile egalitariste și democratice” devin elemente de revizuire doctrinară a scriitorului care „singur [...] vorbește în numele maselor celor mai largi și a drumului progresiv al umanității, fără nici un egoism, deși firește nici gândirea lui nu se poate elibera de limitările epocii și ale structurii insuficient evaluate a societății din care ieșise. [...] Dacă în Budai-Deleanu iubitorul de literatură caută un ctitor al beletristicii în țara noastră, cred că istoricul ideilor sociale are dreptul să recunoască un mare și valoros premergător.” □ Secțiunea „Cronicii literare” cuprinde articolul lui Ov. S. Crohmălniceanu despre romanul lui Francisc Munteanu, *Statuile nu râd niciodată*, elaborat pe formula „prozei nude”: „Oroarea de *literaturizare* îi împrumută un anumit aer de autenticitate. Textul *saturat* de material viu, de fapte și detalii, pe care în această împletire pestriță și întâmplătoare, numai realitatea le poate aduna, comunică senzația lucrului trăit. Cum s-a remarcat, la Francisc Munteanu, muncitorii sunt muncitori, fabrica fabrică, activiștii de partid activiști și așa

mai departe. Romanul reconstituie chiar atmosfera tulbure a anilor de imediat după eliberare. E prinsă destul de bine lupta cu însăși inerția masei muncitoare, pradă încă demagogiei ieftine pe tema nevoilor zilnice, lapte, mărfuri de la cooperativă, tain din producție. Sunt intuite mai ales reflexele psihologice ale unei asemenea lupte, care-i aduce pe comuniști, nu odată, în situații pe cât de dificile, pe atât de ingrate.” „Document de epocă” prin „imaginea cursei arivismelor”, dar și „chintesență de viață, experiență omenească decantată și adusă la concentrarea maximă”, discursul românesc al lui Francisc Munteanu propune, în opinia lui Ov. S. Crohmălniceanu, structura unei proze „deliteraturizate”, întoarse definitiv spre trăirea autentică a „realităților noi.” □ Secțiunea de „Teorie și critică” propune patru studii: T. Vianu – *Shakespeare ca poet al Renașterii*, Al. Piru – *Lucrări monografice*, Cornel Regman – *Perpessicius și istoria literară*, V. Moglescu – *O încercare de proză analitică*. Primul studiu, semnat de T. Vianu, aduce în prim-plan „profundimea intuițiilor morale ale lui Shakespeare” prin intermediul cărora „cunoașterea mecanismului pasiunilor, a tuturor motivelor active în sufletul omenesc și a diferențierilor individuale ale acestuia au făcut progrese enorme [...]”. Luciditatea morală superioară aduce neapărat o dezvoltare a simpatiei umane. Răutatea este adeseori un efect al îngustimii minții, după cum iubirea de oameni activă crește din largimea de orizont a omului luminat, din puterea pătrunderii lui în sufletul semenului. Acest suflu al unei înțelegeri superioare adie din toată opera lui Shakespeare și transmite cititorului și spectatorului îndemnuri de către comprehensiune și bunătate. Recunoaștem aci mesajul suprem al lui Shakespeare, un mesaj făcut posibil prin orientările de cultură ale Renașterii, aduse de el, de marele poet, la forma înfloririi lor supreme.” □ Pentru Al. Piru, elaborarea de *Lucrări monografice* constituie punctul de plecare necesar „pentru cercetări noi în lumina concepției marxist-leniniste”, iar „reconstrucția biografică” a scriitorului (dar nu în sens „sainte-beuvian”, căreia criticul îi reproșează tendința „de a romanța, de a completa în mod arbitrar cu închipuirea știrile spre a trage concluzii ce pot avea o justificare în sceneria epică, dar nu sunt încuviințate de nimic”) trebuie să vizeze, în mod obligatoriu, „explicarea artistului prin clasa sa [...], cu condiția să nu cădem în sociologism vulgar.” Monografiile supuse analizei sunt *George Coșbuc* – autor I. Popper (E.S.P.L.A., 1957) și *Alecu Russo* – autor Al. Dima (E.S.P.L.A., 1957): dacă prima trădează lipsa capacității „de selectare a materialului factologic, acel spirit de sinteză care se oprește asupra problemelor esențiale, puterea de a domina faptele și de a reconstrui personalitatea scriitorului din elementele fundamentale ale operei”, cea de-a doua, valorificând „cercetările arhiviștilor de la Iași (Tr. Ichim, Gh. Ungureanu, C. Turcu), noile opinii critice (G. Călinescu, Tudor Vianu, Șerban Cioculescu)” amestecă „narațiunea vieții cu analiza operei”, iar „metoda (cronologică) nu ni se pare cea mai potrivită. [...]” Lucrarea lui Al. Dima este erudită, corectă în exegeze, cu atenție elaborată,

severă în totul; îi lipsește însă aripa fanteziei critice, viziunea de sus a omului și a operei, savoarea expunerii.” □ Pentru Cornel Regman, autorul studiului despre *Perpessicius și istoria literară*, „noul volum de critică al maestrului și magistrului Perpessicius” – *Mențiuni de istoriografie literară și folclor* – atestă „această vie preocupare a descoperitorului Perpessicius pentru tradiția literaturii satirice. Și nu mic e meritul său de a fi smuls perdeaua clandestinității din fața acestei firide a trecutului nostru cultural și de a fi scos la lumină și promovat ceea ce, în cel mai bun caz, era taxat drept minor și lipsit de însemnătate, de... seriozitate.” □ În *O încercare de proză analitică*, V. Moglescu supune investigației critice scrierile lui Alexandru Sever, un prozator de orientare camilpetresciană care „pune în lumină pe om ca un obiect al jocului unor forțe sociale oarbe în capitalism”, dar al cărui roman în două volume – *Cezar Dragoman* – construiește o lume „oarecum distilată [...] artificializată de lentila deformată a lecturilor. Oricât de recunoscători i-am fi pentru încercările sale de a conferi prozei valențe noi, nu putem totuși să nu-i urăm să respire cu mai multă pasiune aerul tare al vieții trăită nemijlocit.” □ În secțiunea „Cărți noi”, Eugen Simion recenzează *Odă limbii române* de Victor Eftimiu („un talent cu solidă cultură care încorporează în creația proprie izbânzile spiritului uman pe planul speculației, procedând ca un clasic care depistează din tezaurul antic maximele cele mai potrivite”), I. Negoïtescu semnalează apariția volumului de versuri al lui Ion Frunzetti *Ostrovul meu*, iar Constantin Țoiu prezintă volumul Ninei Cassian, *Dialogul vântului cu marea* (care „trădează o fecundă efervescență lirică”).

● La rubrica „Miniaturi critice”, din „Scrisul bănățean” (nr. 2), Leonard Gavriliu prezintă *Dialogul vântului cu marea (Motive bulgare), versuri de Nina Cassian* („o demonstrație «convincătoare» că poezia se poate face din nimic și din te miri ce, cu condiția ca poetul să urmărească exclusiv emoția pură, nealterată de idei mari”). □ Eugen Simion scrie despre antologia lirică, în traducerea lui Eugen Jebeleanu, *Poeți ai libertății* („O lirică hortativă, agitatorică, în care marile aspirații ale popoarelor sunt întotdeauna prezente, o lirică a libertății – singura și marea forță care va duce la ridicarea umanității și căreia arta trebuie să-i slujească. Eugen Jebeleanu, el însuși un liric social, transpune totul prin arta sa, convertind imnurile vizionarilor de la 1848 în limbajul său aspru, lapidar, plin de invective, expus grav”). □ Simion Dima și Lucia Jucu se ocupă de reeditările recente ale romanelor Hortensiei Papadat-Bengescu (*Concert din muzică de Bach*, *Drumul ascuns*: „Fenomenul Hortensia Papadat-Bengescu a fost comentat de mult și înregistrat ca o prezență scriitoricească ce a îmbogățit literatura română cu romanul de factură modernă. Opera ei se păstrează, pe lângă prezența critică în dezbaterile literare a decăderii claselor suprapuse din România și ca un moment de seamă în evoluția romanului nostru. Influențată desigur de Proust, dar cu largi aderențe tipologice și de atmosferă românești, opera aceasta rezistă vremii. E adevărat

însă că în construcția ei se resimte lipsa de perspectivă asupra faptelor, lipsa de concepție artistică, după cum spunea Acad. G. Călinescu. Dar ciclul romanelor bengesciene în ansamblu formează o operă viabilă, pe care o preluăm în ceea ce are mai izbutit”) și ale lui Mateiu I. Caragiale: *Craii de Curtea-Veche*: „Prohod al boierimii române din sec. XX, cartea lui Mateiu I. Caragiale consemnează un moment din istoria Bucureștiului capitalist. Mergând pe linia descrierii realiste și pitorești a balcanismului bucureștean, drumul lui A. Pann, *Craii de Curtea-Veche* [...] este cu adevărat un « monument izolat tulburător, de neuitat » (G. Călinescu) al literaturii noastre”.

MARTIE

5 martie

- În „Scânțea” apare un amplu articol dedicat dezbaterilor din cadrul ședinței plenare lărgite a Comitetului Uniunii Scriitorilor din R. P. Română (21-22 februarie), intitulat *Scriitorii și contemporaneitatea*. Articolul reia, în prima parte, ideile-forță exprimate în referatul lui Paul Georgescu vizând problematica ședinței, pentru ca în cea de-a doua parte să prezinte rezumativ opiniile unor scriitori și critici participanți la dezbateri (M. Davidoglu, S. Andras, Ion Istrati, Alex. Balaci, Ovid S. Crohmălniceanu etc.). Din referatul lui Paul Georgescu sunt selectate, mai întâi, ideile referitoare la importanța ancorării în contemporaneitate a noii literaturi, indiferent dacă subiectele abordate se fixează asupra prezentului sau asupra trecutului, ca în cazul romanului istoric. Referindu-se la acesta din urmă, vorbitorul combate tendința periculoasă a „evaziunii în trecut”, reperabilă în unele texte ilustrative ale genului, și propune abordarea unor subiecte inspirate din istoria recentă („lupta partidului în ilegalitate”, „opera majoră a Eliberării”), din perspectiva prezentului, implicând „concepția revoluționară a clasei muncitoare”. Către zugerăvirea acestui prezent – „epoca construirii socialismului” – s-ar cuveni să se îndrepte noua literatură, arată în continuare referentul, care nu poate pierde din vedere eforturile notabile depuse de unii scriitori în această direcție. Sunt citați, cu cărți în pregătire (unele apărute deja, parțial, în foileton): Zaharia Stancu (*Rădăcinile sunt amare*), Eugen Barbu (*Oaie și ai săi*), V. Em. Galan (*Bărăgan*, vol. al II-lea), apoi Marin Preda, care „a început un roman din epoca colectivizării agriculturii”, Titus Popovici – cu un roman „despre perioada reformei agrare”, Mihai Beniuc, care își va surprinde în curând cititorii cu „un roman despre lupta ilegală a comuniștilor ardeleni” etc. Din categoria „realizărilor”, reperabile în literatura cu tematică actuală, referentul reține și „reînvierea” „nuvelei, schiței și reportajului literar”, grație cultivării acestor specii de către scriitori talentați precum E. Barbu, Coșovei, Țoiu (ca autori de reportaje), Petru Vintilă, Mazilu, Țic, Mandric, Cosașu, Pop Simion, Ivan Ghilia etc. (reținuți ca nuvești). „E foarte firesc, arată referentul, ca tinerii

care au crescut în această lume nouă să scrie despre ea. Este un fenomen extrem de îmbucurător și cred că acești tineri talentați trebuie susținuți cu încredere și căldură. Ei sunt viitorul literaturii române.” Oprindu-se, ulterior, asupra „cauze[lor] care frânează dezvoltarea literaturii de actualitate”, Paul Georgescu înfierează „influențele ideologiei burgheze care pe plan practic duc la subaprecierea realizărilor noastre, la evazionism, criticism mic-burghez și negativism, iar pe plan teoretic la revizuirea principiului leninist al partinității.” De pe poziția criticului de direcție, referentul promovează o literatură revoluționară, combătând atât idilismul cât și „negativismul”, ca „idilism întors”, ca „mod al naturalismului”, care „în plus mai are și un miros cam neplăcut, reacționar.” Îndemnând la reflectarea „adevărul[ui] vremii noastre”, care „este spiritul de partid”, criticul își încheie referatul cu o reflecție asupra modului de construcție a „eroului pozitiv”. Acesta din urmă, departe de a fi „o schemă”, „reprezintă omul înaintat al vremii noastre, constructorul socialismului [...], legat de o forță colectivă, conștientă, care este partidul”. □ Dintre intervențiile celorlalți participanți la dezbatere, se remarcă cele ale lui Alex. Balaci, care deplânge faptul că „dezvoltarea temei construcției socialismului lasă de dorit” (în ciuda publicării, în anul anterior, a 48 de „romane originale”), și Ovid S. Crohmălniceanu, care pledează pentru elementul inovator, în ordinea cunoașterii, pe care ar trebui să pună accent literatura de actualitate.

6 martie

- De la pagina întâi a „Gazetei literare”, Mihai Beniuc face comentarii cu privire la **Realismul literaturii noastre**: „Realismul este fără îndoială drumul mare al literaturii din toate timpurile. În toate timpurile el poartă, însă, pecetea epocii, stilul artistic și etica socială a oamenilor care l-au practicat în activitatea lor literară. [...] în epoca noastră realismul este menit mai mult ca oricând să capete trăsături pregnante, radical deosebite de tot ceea ce s-a manifestat vreodată în operele literare. Va fi un alt realism, realismul vremilor când pentru întâia oară relațiile de producție din societatea umană se schimbă, după Revoluția din Octombrie 1917 în Rusia, așa fel încât clasa muncitoare devine forță conducătoare, iar forțele de producție sunt puse în slujba celor ce muncesc (cum este cazul în țările socialiste). Va mai fi realismul epocii când omul dezleagă secretele structurale ale atomului și dezlănțuie energia nucleară, deschizând perspective absolut nebănuite vieții pe pământ și, în urma progresului colosal al științei, desprinzându-se pentru întâia oară din sfera gravității planetei noastre. Comunism și știință, iată porțile viitorului, la care bate azi omenirea, iar dacă aceste porți n-au fost încă date în lături, ele sunt cel puțin crepețite și o lumină puternică se revarsă peste cei de azi din lumea ce ne așteaptă s-o clădim și s-o stăpânim. Iată lumina în care se făurește arta nouă, literatura nouă a timpului nostru”. □ În medalionul **G. Călinescu**, Dan Hăulică elogiază activitatea criticului, fără a uita, în final, să îi aducă un firav reproș,

pentru lipsa de acuitate față de „literatura actualității”: „Rememorăm, de câteva săptămâni, succesele pe care le-a cunoscut critica de la noi în ultimul an; ne oprim asupra volumelor apărute în 1957. În răstimpul acestui an, acad. G. Călinescu n-a scos nici o carte. Dar numele său se cade să stea la loc de cinste într-un asemenea bilanț. Fiindcă e o mândrie, pe care nici un critic adevărat nu și-o va ascunde, aceea de a-i fi contemporan, de a ști că acest mare intelectual lucrează pentru gloria breslei noastre. De a-l vedea risipind lumini peste târâmurile teoriei estetice, ori epuizând, în studii masive, materia unor capitole întregi de istorie literară. Nimeni, dacă-și merită numele de critic, n-a trecut nepăsător pe lângă exemplul acestei activități. [...] Dacă vremea noastră are totuși a-i adresa vreun reproș, acela e că nu se pronunță mai frecvent asupra *literaturii de azi*, că nu e prezent și în acest sector al actualității. Unde, de fapt, îl cheamă tinerețea superbă a sufletului său”. □ La rubrica arondată dezbaterii „Scriitorul și critica”, răspunde Eugen Barbu, prin articolul ***Critica 1957. O creație continuă***. Deși se încheie cu o declarație de preferințe personale, învăluită într-o bunăvoință sentimentală („unui critic îi trebuie mai întâi conștiința unui judecător incoruptibil, siguranța unui medic și mai ales o dragoste nemărginită pentru cei care îngrijesc grădinile delicate ale sufletelor în care cel mai mic vânt nefast aduce paragini nebănuite. Cunoscut și iubesc asemenea oameni”), textul în ansamblu nu este deloc permisiv, autorul găsim spațiu larg de replică și de semnalare a neglijențelor manifestate de profesioniștii criticii momentului: „Trebuie spus că avem critici foarte competenți, cu o pregătire intelectuală demnă de invidiat. Nu este cazul să cităm câteva nume care ar face geloasă orice cultură. Este însă regretabil că unii dascăli venerabili stau în afara fenomenului literar contemporan. [...] N-am să pomenesc după aceea categoria criticilor didacticiști, speță curioasă care condamnă opere remarcabile în numele unei sănătăți etice rău înțeleasă. Important mi se pare că unui critic nu-i este permis să uite nicio clipă că articolele lui creează opinii. [...] aș vrea să mărturisesc că mă întristează că un foarte sprintar cronicar literar nu-mi cunoaște nici cartea de debut, că un altul confundă îndrăzneala lexicală cu o tendință frivolă spre obscen, ceea ce este un neadevăr și mai ales că sunt, oricât ar părea de ridicol, *neînțelese*, ca unul din personajele operei incriminate. [...] Toate acestea spuse nu înseamnă că i-am uitat pe cei care au scris cu obiectivitate despre lipsurile și calitățile romanului în cauză, având pentru aceasta recunoștința mea. Ai dreptul să te îndoiești de o operă, critic fiind, dar îndoiala este un act grav. Ea nu poate fi mimată. Sentințele mari pe care le așteaptă orice scriitor de la critic trebuie rostite cu gravitate. E de neînchipuit să enunți profesiuni de credință făcând cu ochiul publicului”.

8 martie

- În „Tribuna”, S. Damian se referă, într-o analiză de două episoade (următorul va apărea în nr. din 15 martie), la contraponderea elementului modern

față de cel clasic, în *Cronică de familie* de Petru Dumitriu. Structura de idei a ambelor intervenții critice (*Este Petru Dumitriu un scriitor modern?* și *Cum învinge clasicismul*) este prezentată într-un „rezumat” final: „1. Petru Dumitriu combate tezele teoretice ale modernismului. 2. În *Cronica de familie* el folosește procedee valabile ale prozei apusene contemporane. 3. Tehnica de compoziție rămâne subordonată viziunii dominant-clasiciste. 4. Preluând procedee moderne, scriitorul respinge orientarea ideologico-artistică pe care ele o presupun (ideea tragismului). 5. Justețea metodei realismului socialist care i-a permis să creeze o operă valoroasă, însemnată pentru dezvoltarea literaturii noastre”.

- Otilia Cazimir publică în „Scânteia”, schița intitulată *Feminin (Poveste în două tablouri)*, care pune față în față două imagini ale femeii, ambele mitologizate – cea a trecutului (femeia care trebuie „să știe să-ți întărească un bumb la surtuc și să întindă o foaie de plăcintă”) și cea a prezentului (femeia multilateral dezvoltată: deputat, profesor universitar, mamă și soție devotată, gospodină etc.) – dintr-o dublă perspectivă: feministă și partinică. Pe aceeași pagină apare poezia Veronicăi Porumbacu – *Din care veacuri* – o alegorie a vremurilor noi spre care se îndreaptă „corăbiile” purtând povara trecutului, „recuperat” de oamenii noi, ce privesc încrezători spre viitor: „Iar noi, ce suntem? Port rămas în urmă,/ batistă fluturând amar, pe chei?/ Nu, o pornim cu voi, înaintea voastră/ și porturi pentru voi zărim pe țărmuri,/ și, de nu sunt, le ridicăm anume.”

- „Scânteia tineretului” publică poeme de Ion Brad (*Simplitate*) și Petre Solomon (*Înțelepciune*). □ În aceeași ediție, Felicia Dan recenzează, sub titlul *Fantezie și probleme grave*, proza Soniei Larian, *Cutia de sticlă*, publicată în 1957 la Editura Tineretului. Încadrată în categoria poveștilor pentru copii, dar degajând „un anumit fel de umor, nu atât senin, zglobiu, cât pătrunzător, servind excelent observații psihologice care vădesc intuirea adevăratei firi a copilului sau chiar idei mai grave, filosofice”, narațiunea Soniei Larian se detașează de povestioarele „căldute, cuminiți, înjghebate fără multă trudă și fantezie din elementele găsite în clasicii acestui gen.” Asociind realului un plan fantastic în care sunt inserate elemente de miraculos și supranatural, *Cutia de sticlă* îndeplinește exigența tratării „cât mai profunde” a ideii-pivot, îndepărtându-se de textele în care, „pentru demonstrarea unui adevăr mărunț, a necesității însușirii unei anumite reguli sau deprinderi școlare, fantasticul folosit cu prea multă dărnicie lasă o impresie penibilă de gratuitate, fiind construit în vid.” Astfel, „povestea lui Dănel, băiatul comod, dornic de o glorie obținută fără eforturi, pe care cutia fermecată râvnită de el l-a scutit de învățătură, dar care se simțea nefericit pentru că nu mai gândea cu mintea lui, are evident, un tâlc mai adânc: e vorba de fericirea care nu se mai poate dobândi luând lucrurile de-a gata, ci numai prin muncă, prin căutări.” Recenzentul remarcă „ingeniozitatea, umorul [...] cu care autoarea construiește

cadrul real sau fabulos al povestirii sale, acele amănunte care dau aer de realitate”, dar și „capacitatea deosebit de prețioasă, apreciată de cititorii de toate vârstele, de a concretiza abstracțiile, dacă se poate spune așa, prin detalii sugestive cu nuanță hazlie, contribuind la crearea unei anumite atmosfere.”

9 martie

- Boris Buzilă atrage atenția în articolul *Cărți și tiraje*, din „România liberă”, asupra risipei de hârtie, făcută din exces de elan editorial și lipsă de discernământ în selecția titlurilor cu adevărat relevante valoric: „Un sistem de nivelare, cu totul arbitrar, reduce la numitor comun autori și opere, conferind fără discernământ tiraje exagerate unor scrieri care nu prezintă nici o garanție nici ca valoare literară, nici în ce privește succesul de librărie. Este de ajuns să amintim că plafonul mediu în ce privește tirajul cărților de proză variază între 10 și 20000 exemplare, tiraje oferite în ultimii ani multor lucrări față de care critica literară și masele de cititori au fost unanime în a recunoaște lipsa lor de valoare. [...] Făcută cu atenție și competență profesională reducerea tirajului inițial la lucrări de mică valoare și restrânsă circulație ar crea disponibilități imense în ce privește hârtia de imprimat, rezervând în același timp pentru editură și în profitul autorilor respectivi, posibilitatea scoaterii cărților de real succes în a doua sau a treia ediție”.

- „Scânteia” reproduce - într-o versiune „prescurtată” - „raportul prezentat de tovarășa Lucia Demetrius” la Conferința Națională a femeilor din R. P. Română, sub titlul *Participarea femeilor din R. P. Română la opera de construire a socialismului și apărare a păcii*. Raportul debutează cu deja consacrată antiteză dintre trecut și prezent, proiectând în imagini mitice condiția femeii multilateral dezvoltate în contextul democrației populare. „Muncitoarea-mamă”, femeia-activist de partid, intelectuala angajată în munca de construire a patriei socialiste sunt ipostazele mitice ale *femeii noi*, creație a partidului salvator, triumfător asupra tenebrelor unui trecut al exploatării: „Chipul femeii noi pe care o întâlnim acum tot mai des în patria noastră este acela al muncitoarei și mamei minunate, al activistei obștești, al patriotei înflăcărate, animate de nobilul spirit al solodarității internaționale. [...] Femeile, deși au fost ținute în întuneric secole de-a rândul și exploatare cruntă, au participat cu abnegație și eroism la lupta poporului nostru pentru libertate și independență națională.” Mitologizarea își află temeiul simbolic, conform scenariului partinic asumat de scriitoarea angajată, în invocarea figurilor ilustre ale trecutului recent, modele exemplare ale femeii noi, conservate de istoria/ memoria oficială: Ana Ipătescu, Cătălina Varga, Ecaterina Teodorescu, Suzana Pârvulescu, Donca Simo, Ada Marinescu, Elena Pavel, Ana Cezar etc. Raportul se încheie în spirit militant, cu îndemnul la realizarea idealurilor „pentru care au luptat și sa-u jertfit cei mai buni fii și cele mai bune fiice ale poporului, sub conducerea partidului nostru drag”: „să construim socialismul

în patria noastră iubită, să asigurăm viitorul fericit al copiilor noștri, prin eforturile noastre, ale tuturor oamenilor muncii.”

12 martie

● În „Scânteia tineretului”, Sorin Arghir semnează cronica teatrală „**Suflete tari**” de Camil Petrescu la Teatrul Tineretului, accentuând faptul că „teatrul lui Camil Petrescu este profund teatral, înfățișându-se, e drept, într-o formulă care implică receptivitate și presupune un public permeabil pentru idei, lipsit de opacitate față de fenomenul intelectual.” Teatrul de idei din *Danton*, *Jocul ielelor* sau *Act venețian* reverberează și în *Suflete tari*, pusă în scenă la Teatrul Tineretului, în regia lui C. Sinc. Cronicarul analizează arta „dramaturgului de elită” marcată prin „știința dialogului”, „arta construcției”, „o capacitate de creionare a caracterelor, o intuiție fulgurală” care impun definitiv pe dramaturgul Camil Petrescu. În viziunea lui Sorin Arghir, Andrei Pietraru, personaj aparținând tipologiei intelectualului, alături de Gelu Ruscanu și Ladima, își construiește drama prin raportare la contextul social: „Bibliotecarul de extracție țărănească al moșierului cu morgă și obsesii aristocratice este împins fatal la sinucidere din pricina dezacordului fundamental între vocația și formația sa socială și aceea a Ioanei care, în optica familiei Dorcan, ar urma să contracteze o mezialianță, căsătorindu-se cu Andrei Pietraru.” Cele trei acte ale piesei constituie momentele-cheie ale dramei: „Primul reliefează un Andrei Pietraru îndrăgostit, timid, de o timiditate exasperantă, respins – prin ignorare – de femeia iubită, de care îl desparte o amețitoare scară socială”; „Ca orice timid, Andrei Pietraru este în stare de acte de curaj disperat. Așa apare în cel de-al doilea mare moment dramatic al piesei. Înclin să-l socotesc acel culminant și, în orice caz, acel în care biruința scriitorului este certă. E momentul în care, nu atât prin puterea sentimentelor sale, cât a inteligenței, a logicii cu care și le argumentează, Andrei Pietraru îi dovedește Ioanei forța sa morală, superioritatea sa morală”; „Și, în fine, momentul final. În urma unei coincidențe stupide, convenție îngăduită de convenționalismul teatral, Ioana pune, din nou, la îndoială autenticitatea lui Andrei Pietraru. Andrei Pietraru se sinucide.” Față de înalta ținută a textului, constată cronicarul, punerea în scenă mizează pe melodramatism, iar „aplauzele publicului se adresează uneori nu lui Camil Petrescu, ci unui anonim, autor de melodramă prost inspirată.” Constatând că „spectacolul trebuie curățat de zgură”, Sorin Arghir amendează jocul nepotrivit al actorilor: „Olga Tudorache are toate însușirile pentru ca să creeze o bună, o excelentă, dacă nu ideală Ioana Boiu. Nu a fost însă întotdeauna bine condusă și în plus a avut parte de un partener care nu i-a stimulat posibilitățile”, „Mircea Anghelescu, în rolul lui Andrei Pietraru ne-a dezamăgit. [...] Avem în față un eșec al unui actor talentat și indicat pentru roluri pe măsura însușirilor firești”, „V. Valentineanu a făcut evidente eforturi ca să depășească o manieră veche de interpretare, izbutind doar parțial”, „O

notă stridentă a adus în spectacol Gheorghe Oprina – excelent actor de comedie – care a creat, împotriva evidențelor textului, exagerat de numeroase momente comice, și a înlocuit sănătatea rudimentară a personajului cu o vulgaritate șocantă.” Finalul cronicii pledează pentru „îmbunătățirea” viziunii regizorale care, în cazul de față, consideră Sorin Arghir, defavorizează redarea conținutului de idei din piesa camilpetresciană.

13 martie

- Este rândul lui Savin Bratu să își exprime, în „Gazeta literară”, părerea în legătură cu tema „actualității”: „Critica literară e actuală prin definiție. Obiectul ei este fenomenul literar curent (aplicată la literatura trecutului devine istorie literară). [...] Criticul literar azi, la noi, trebuie să fie responsabil într-un grad mai înalt decât oricând. El are o funcție socială precisă, în cadrul construcției culturale a socialismului. El se integrează într-un front unitar ideologic și estetic. Și propagandistic, în accepția înaltă a cuvântului. În admiterea și respingerea unor tendințe, subiectivitatea sa, liberă, e subordonată conștient înțelegerii unei necesități obiective, care stabilește criterii și țeluri supreme. Misiunea de îndrumare a criticului nostru e o misiune partinică. Discernământul său valoric e și el activ, fătis tendențios, având de promovat și de apărut, de condamnat și de înăbușit”. (**Critica literară și actualitatea**). □ De la rubrica „Scriitorul și critica”, Victor Kernbach transmite indicații cu privire la selecția și omologarea valorilor literare: „Criticii noștri de azi (cei mai mulți) [...] știu că e tot așa de rău a crede că literatura ar exista numai pentru desfătare, ca și a crede că desfătarea estetică a cititorului este un sacrilegiu. Ceea ce ar trebui însă imputat criticilor noștri este prea multa prudență. Ei n-ar trebui să repete cazul lui E. Lovinescu care a așteptat atâția ani ca să recunoască existența lui Arghezi, după ce aceasta devenise de mult notorie. Aci sunt similitudini care ne obligă să vedem mai clar, prin comparație: China populară există, construiește și e o putere colosală, chiar dacă existența ei nu e recunoscută de cercurile imperialiste. Arghezi a existat fără recunoașterea lui E. Lovinescu”. (**Oglinzile nu sunt totuși strâmbe**). □ Ștefan Bănulescu publică povestirea *Colecționarul din pustiu*.

15 martie

- „Scânțea” semnalează, la secțiunea „Cărți noi”, ultimele apariții de la E.S.P.L.A., Editura tineretului și Cartea rusă: *Anii de ucenicie* a lui M. Sadoveanu, *Lume veche, lume nouă* de T. Arghezi, *Cântarea eroică* de Musa Djalil, *Anatole France* de B. Elvin, *Bogătașul* și *Vara târzie a unui Forsythe* de John Galsworthy.
- În „Scânțea tineretului”, Sen Alexandru publică un ghid de lectură, într-un demers popularizator care aduce în discuție problema relației dintre *A citi – a înțelege*, propunând trei trepte progresive de lectură: „lectura de orientare” –

„citim cartea de la început până la sfârșit, pentru a avea o primă imagine asupra conținutului pe care ar trebui să-l studiem”, „lectura de aprofundare” – care mediază adâncirea până la „clarificarea celor mai ascunse nuanțe ale gândirii autorului” și „lectura critică sau de selectare” – „cititorul trebuie să aibă totdeauna o atitudine critică față de cartea citită, să se afle într-un permanent dialog cu autorul, să cântărească cele citite, să-și formeze un punct de vedere asupra lor.” În finalul articolului, autorul semnalează faptul că cele trei nivele, „orientarea, aprofundarea și selectarea ilustrează numai laturile unei lecturi rodnice.” □ B. Dumitrescu publică, în paginile aceluiasi număr al ziarului, povestirea *A fost odată...* și tot aici sunt semnalate noile apariții de carte – John Galsworthy, *Bogătașul* și *Vara târzie a unui Forsyte*. *Încătușați de lege* (în traducerea Henriettei Yvonne Stahl) Gardenyi Geza, *Stelele din Eger* (în traducerea lui Emil Giurgiuca), Poe, *Aventurile lui Gordon Pym* (traduse de Mircea Alexandrescu și Marius Măgureanu), Vörösmarty Mihály, *Opere alese (teatru, versuri)* (în traducerea Veronicăi Porumbacu), Tudor Arghezi, *Lume veche, lume nouă*, Musa Djalil, *Cântarea eroică-versuri* (în traducerea lui Teodor Pică) și B. Elvin, *Anatole France*.

20 martie

● În „Gazeta literară”, la rubrica „Momentul literar”, Paul Georgescu poartă un dialog cu Mihai Beniuc, „despre critica literară, actualitate și patriotism”: „– [...] ce opinii aveți despre sarcinile criticii literare în cadrul literaturii noastre noi. – Funcțiunea principală a criticii care în ultimii ani a înregistrat importante succese pe drumul principialității și al aprecierii artistice competente, astăzi trebuie să fie tocmai de maximă valorificare și mai ales de îndrumare a literaturii de actualitate și patriotice, fără a înlocui rațiunea și simțul critic cu cădelnița și cu busuiocul. Numai astfel criticul poate fi și el, ca și scriitorul, o expresie a năzuințelor milioanelor de oameni ce muncesc și care vor ca viața să le fie sigură și demnă, fără exploatare și fără războaie. Criticul să nu fie ca Păcală, care gonește musca pălind omul în frunte cu muchia toporului”. □ Constantin Țoiu publică un reportaj de la „Valea Lupului” (*Interviu cu pirații*).

22 martie

● „Tribuna” publică prima parte a „Cronicii literare” a lui Ion Oarcăsu, *Marginalii la „Dialectica poeziei”* (partea a doua va apărea săptămâna următoare). Scopul analizei este de a explicita formula autorului unor poeme binecunoscute vremii, având tematică ideologică, *Grivița Roșie*, *Cântecul de leagăn al Doncâi*: „Cu trecerea timpului, în jurul poeziei lui Marcel Breslașu s-a format un fel de mit, o curiozitate avidă, alimentată de numeroase interviuri sau declarații în presă și mai puțin de creația propriu-zisă, care era anunțată mereu în întreaga ei amploare dar se dezvăluia parcimonios pe etape.

[...] Marcel Breslașu e un poet didactic, în înțelesul nevicat, de secol XVII francez, al cuvântului: un autor de moralități rimate și ritmate, un fabulist cu intuiții poetice”. □ Grupajul *Grivița* este ilustrat prin versuri de Nichita Stănescu: *Propovedanie, Sirena lui Roaită, Interogatoriu 1933, Roaită murind, Requiem, Despărțire de noapte, Grivița Roșie, Tinerețe*. □ Sorin Titel publică schița *Căldura*.

- În „Scânteia”, Ion Istrati publică o schiță intitulată *Urâtu*, fixată pe scenariul transformării individului grație învățaturii partinice. Protagonistul, un flăcău de la țară, luat în derâdere odinioară de către consăteni (care îl porecliseră Urâtu), devine, după ce trece prin școala de partid, respectabilul tovarăș Ghiță Huludeț.

- „Scânteia tineretului” publică *Însemnări* ale Georgetei Horodincă pe marginea noului volum de versuri al Ninei Cassian, *Dialogul vântului cu marea*, evidențiind, într-un limbaj critic plat și deseori forțat, orientarea discursului liric spre „analiza stărilor de spirit”: „dacă scrie despre iubire, Nina Cassian descoperă nenumărate iubiri care nu seamănă deloc una cu alta; creează zeci de stări de spirit diferite care au o rădăcină comună, sunt la origine același sentiment pe care oamenii în general îl numesc iubire, deși fiecare îl simte și-l trăiește în felul lui, iar uneori – după împrejurări – chiar același individ îl trăiește în mod diferit. Dacă scrie despre și pentru copii, Nina Cassian dezvăluie exact, fără efort, starea de spirit complicată a micului tiran capricios și hain care nu știe ce vrea sau, mai bine zis vrea tocmai ce nu știe nici el, și cu atât mai puțin altcineva, ce vrea.” Analiza abordează comparativ discursul satiric-liricizant al lui Breslașu, „un poet liric deghizat” care ia locul „fabulistului rece, casant, depărtat, care se amuză ca un spectator de propriile lui născociri” și cel al Ninei Cassian, care „înlătură istoria exterioară a evenimentului și păstrează doar răsfrângerea lui în interior.” *Documente*, ciclul de poeme inspirat din lupta de rezistență antifascistă bulgară, propune, în viziunea recenzentei, texte „redactate direct [...] după scrisorile sau mărturiile orale ale martirilor rezistenței antifasciste din Bulgaria, păstrează căldura autenticității, puterea stranie, covârșitoare și brutală a *documentului*. Altcineva ar fi fost tentat să refacă evenimentele dramatice prin care au trecut eroii respectivi, să reconstituie personalitatea lor. Nina Cassian păstrează din istorie numai datele mari, esențiale, din povestea fiecăruia numai o indicație: *scrisori de condamnăți la moarte*. Încolo totul se petrece în intimitatea clipei supreme, în momentul când eroii sunt oameni.” În viziunea recenzentei, poemele ipostaziază „stările de spirit caracteristice eroilor clasei muncitoare, care au murit în credința nestrămutată a victoriei idealului lor, despărțindu-se cu durere de viață, dar fără să regrete lupta pe care au dus-o.” Mizând pe forța interioară a sentimentelor, poezia Ninei Cassian acordă, după Georgeta Horodincă, o atenție deosebită „stratificărilor ce se depun în adâncul spiritului nostru, prăbușirilor și alunecărilor de teren ce se petrec pe ascuns, aici, în acest continent în veșnică mișcare.”

23 martie

● În „România liberă”, Boris Buzilă sesizează apetitul crescut al tinerilor pentru literatura de consum, din specia „polițisto-pornografică”, și propune câteva măsuri de ameliorare educativă a situației: „V-a izbit desigur, ca și pe semnatarul acestor rânduri, aflulul îndrăgostiților de carte către romane ca *Desculț*, *Cronica de familie*, *Străinul*, *Mizerabilii*, *Defăimarea lui Paganini*, *Teheran* și multe altele cu neputință de enumerat în întregime aici. Dar v-a surprins și neplăcut impresionat, fără îndoială, și un alt aspect al fenomenului de care vorbeam. În mâinile multor cititori tineri mai pot fi întâlnite în zilele noastre cărți prăfuite din demult editatele serii ale așa-numitei «literaturi negre» polițisto-pornografice. [...] Un index cu broșuri și romane prohibite sau ridiculizarea publică a celor care se interesează și citesc asemenea cărți, ar fi de bună seamă un remediu gratuit și ineficient. Singura măsură cu certe posibilități de izbândă este fără îndoială o mai vie activitate propagandistică în jurul cărții bune, în cazul nostru a cărții de aventuri. [...] În felul acesta, în condițiile creării unui adevărat curent de opinii în favoarea literaturii de aventuri, superioară calitativ, posibilitățile de penetrație în cercuri mai largi de cititori a maculaturii pornografice-decadente ar scădea simțitor și în chip firesc”. (*Cărți prăfuite...*).

● „Scânteia” consemnează înființarea cercului „Traian Demetrescu” pe lângă filiala din Craiova a Uniunii Scriitorilor din R. P. Română.

25 martie

● În „Scânteia” se semnalează, la „Cărți noi”, ultimele apariții de la E.S.P.L.A., Editura tineretului și Cartea rusă: Eminescu – *Versuri alese*, Maria Banuș – *La porțile raiului* (poem), Al. Cazaban – *Văzute și auzite* (nuvele), Paul Schuster – *Dracul și domnișoara de la mănăstire*, W. Shakespeare – *Furtuna*, N. Liașko – *Ocna dulce* (roman); John Steinback [sic] – *Căluțul roib*, Aleksander Fredro – *Răzbunarea* (comedie în patru acte, în versuri).

27 martie

● La pagina întâi a „Gazetei literare”, apare articolul lui Marcel Breazu, *Sensibilitate artistică și partinătate*, cu precizări și directive considerate necesare în definirea „specificului” literaturii „actuale”: „Astăzi, mai bine decât oricând, înțelegem că literatura și arta sunt «o parte integrantă a cauzei generale proletare», a cauzei generale a clasei care reprezintă viitorul, viitorul ce devine însă cu o uluitoare rapiditate prezent. Antenelor fine ale sensibilității artistice le revine datoria de a depista, cu mijloacele artei, cât mai urgent, în pas cu accelerația continuă a realității, acest viitor al omenirii care se transformă neîncetat în realitate prezentă. [...] Artistul observă și valorifică totodată faptele pe care le oglindește opera sa. Valorificarea lui nu se face la întâmplare, după capricii subiectiviste. Reflectarea artistică este act de subiectivitate

nu de subiectivism. Criteriile de valorificare sunt determinate obiectiv, în fiecare etapă istorică, de situația social-economică, de legătura cu ansamblul celorlalte elemente ale conștiinței sociale ale epocii. Aceste criterii sunt deci și determinabile științificește. Criticul avizat, limpede orientat de coordonatele esteticii marxist-leniniste, poate arăta de ce Mihai Beniuc sau Zaharia Stancu, Maria Banuș sau Cicerone Theodorescu [...] au valorificat într-un anume fel, și nu într-altul, lumea pe care au zugrăvit-o. El nu poate eluda această obligație, menținându-se exclusiv la o analiză exterioară a meșteșugului lor. Așa cum creația scriitorilor analizați este partinică – și analiza lor trebuie să fie. Lupta aprigă pentru cucerirea desfășurării istoriei, lupta dintre clasa care vrea să conserve trecutul mumificându-l în prezent și clasa care aduce prezentului iradierile viitorului, nu poate lăsa în afara ei nici pe artist, nici pe critic, cum nu lasă pe nici un om”. □ Contribuția lui Radu Lupan la problematica dezbaterii „Critica 1957”, *Entuziasm și rigoare*, ia forma unei recenzii asupra cărții lui Ovid. S. Crohmălniceanu, *Cronici literare*; în finalul articolului, autorul nu pierde ocazia de „a regreta faptul că în anul care a trecut, Crohmălniceanu nu a fost întotdeauna prezent în discutarea fenomenului literar curent”.

29 martie

- În „Tribuna”, apare *Alexandru cel Mare*, fragment din *Scrinul negru*, de G. Călinescu.
- „Scânteia” publică un articol nesemnat despre *Valorificarea științifică a moștenirii literare*, o cronică a dezbaterilor prilejuite de consfătuirea organizată de Ministerul Învățământului și Culturii (Direcția Generală a Editurilor și Difuzării Cărții) împreună cu Uniunea Scriitorilor. Articolul prezintă rezumativ intervențiile participanților – „scriitori, critici și istorici literari, editori, redactori etc.” – posterioare prezentării referatului lui Al. Balaci, redactorul-șef al E.S.P.L.A., vizând activitatea editurii în perioada 1953-1958. În centrul discuțiilor, animate de personalități ale lumii academice – Al. Rosetti, Perpessicius, G. Călinescu (care, nefiind prezent, și-a exprimat opiniile printr-o scrisoare), M. Beniuc etc. –, s-a aflat problema recuperării clasicii (publicați masiv în intervalul menționat) și a altor scriitori „de dinainte de 1944”, nu însă în sensul unei „preluări” „în bloc” și nu fără o revizuire critică a operelor, modelată de ideologia prezentului: „[...] s-au combătut tendințele de a prelua moștenirea literară în bloc, în mod necritic; nu trebuie ca, sub masca luptei împotriva sociologismului vulgar, să se admită strecurarea tendințelor liberaliste [...], a atitudinii necritice față de ideologia burgheză.” O astfel de atitudine a făcut posibile o serie de erori ale editorilor, cum ar fi publicarea nemeritată a unor opere interbelice „nu prea importante”, în detrimentul literaturii clasice din secolul al XIX-lea, greșeală semnalată de M. Gafița și de Petru Dumitriu, directorul E.S.P.L.A. De un interes deosebit s-au bucurat, în cadrul consfătuirii, „problemele de critică și istorie literară”, cu

accent pe importanța „studiilor și prefețelor”. Din această perspectivă, sunt reținute intervențiile unor critici consacrați, ca Ovid S. Crohmălniceanu, care „a arătat că evitarea sociologismului vulgar nu trebuie [...] să ducă la uitarea datoriei criticilor de a folosi în lucrările lor cuceririle sociologiei marxiste” și Silviu Iosifescu, care „a criticat [...] tendința de a nu mai analiza ce scrie un autor, ci numai cum scrie, rupându-se forma de conținutul de idei și lăsându-se deoparte analiza problemelor ideologice”. Articolul semnaleză rezumativ și opiniile unor „cercetători științifici, istorici literari, scriitori, ca tov. Mihai Pop, Szezlér Ferenc, Const. Ciopraga, Al. Dima, N. I. Popa, C. G. Nicolescu” care „au făcut diferite propuneri în privința editărilor și s-au ocupat și de o seamă de probleme de textologie”. Dragoș Vicol semnează în acest număr o schiță-reportaj intitulată *Pe urmele lui Eminescu, revizor școlar...*, în care imaginează un dialog cu poetul-revizor având ca subiect educația maselor în trecut și în prezent. Textul se fixează pe supratema opoziției dintre epoca întunecată (din urmă cu 80 de ani), evocată de interlocutorul imaginar, care trăise drama neputinței, confruntat fiind cu dezinteresul autorităților față de soarta școlilor românești, și minunata lume nouă, descrisă în culori sărbătorești de autorul reportajului. Acesta își încheie textul cu o imagine simbolică – a fostului revizor care, inspectând, după 82 de ani, școlile odinioară închise, ar avea revelația marilor transformări: „[...] marele poet nu ar putea să nu lase deoparte pentru câțiva vreme condeiul de revizor, ca să ia între degete până înaripată a poeziei, să cânte minunile de pe șesurile acestea ale Moldovei... minunile care împodobesc azi viața până în cele mai depărtat cătun al țării.”

● În „Scânteia tineretului”, Mircea Andrei publică articolul *Genialul întemeietor al realismului socialist*, prilejuit de împlinirea a 90 de ani de la nașterea lui A. M. Gorki, în care accentuează valența formativă a operei gorkiene proiectând la nivel simbolic „o călătorie tulburătoare de-a lungul și de-a latul Rusiei de la sfârșitul secolului trecut până în zilele construirii victorioase a socialismului. În cărțile marelui răzvrătit a răsunit ultimul și cel mai violent rechizitoriu al putreziciunii lumii vechi rostit în generoasa literatură rusă și tot în ele s-a auzit pentru prima oară cuvântul răspicat al omului nou, omul epocii revoluționare, adevăratul stăpân al vieții.” În siazul profilului dominant al scriitorului militant, „profet al noilor vremuri”, autorul articolului supralicitează imaginea unui Gorki – „luptător al revoluției”, animat de „ură nemărginită și necruțătoare față de [...] spiritul mic-burghez - de care este îmbăcsită atmosfera aceluia mediu descris în cele mai multe din lucrările sale”, „aversiunea organică față de minciună, de lașitate și resemnare, de sălbăticie.” În consecință, opera funcționează ca o contra-replică dată unui trecut „cutremurător în micimea, cruzimea și absurditatea lui, cu atât mai cutremurător cu cât forța artistică a scriitorului îi dă o realitate de o pregnanță unică.” Astfel, personaje reflectând „vechile” naturi umane „decadente” sunt condamnate la sentințe critice definitive, ca reflex al unei societăți burgheze în agonie:

„Destinul simplului și robustului Foma Gordeev, care se zbate neputincios până își pierde rațiunea într-un mediu mârșav, monotonia întreruptă de drama sângeroasă din viața lipsită de sens a Kojemiakinilor, forța și însușirile deosebite ale Vasiei Jeleznova puse în serviciul setei neînfrânate și imorale de exploatare a celor slabi, înfricoșătorul vid sufletesc al intelectualului individualist de felul lui Klim Samghin, dezumanizarea lentă dar iremediabilă a atâtor alți eroi ai săi sunt crime care nu se pot uita ale unei orânduiri condamnate.” Legitimând, prin contrast, prototipul ideologizant al „omului nou” – precum „figura nemuritoare” a lui Danko, „eroul legendar care-și smulge inima din piept pentru a dăruia semenilor lumină” – scriitorul mizează pe „mândria de a fi om” într-un discurs critic-exploratoriu al „tuturor unghelelor ticăloșiei de care era bântuită societatea rusă dinaintea revoluției.” În viziunea lui Mircea Andrei, piesa *Micii burghezi* introduce, pentru prima dată în „literatura mondială”, „figura muncitorului revoluționar – Nil – care proclamă cu fermitate că *drepturile nu se dau – drepturile se cuceresc*”, pentru ca în textele ulterioare, să apară „clasa muncitoare [...], de asemenea pentru prima oară în literatura lumii, ca o armată puternică și – ceea ce e mai important – conștientă, luptând pentru un țel bine definit sub conducerea comuniștilor, și al cărui adevăr atrage ca un magnet elementele oneste din rândul claselor avute.” Promotor al „realismului socialist, care vedea în literatură *știința despre om*”, animat de „dragostea și înțelegerea pentru tână generație a țării sale”, scriitorului rus îi este pus în valoare caracterul de model pentru „literatura sovietică pentru tineret”, interesat de crearea unei „adevărate literaturi pentru copii, o literatură pe înțelesul lor, dar care să nu desconsidere și capacitatea de înțelegere a micului cititor și care să-l familiarizeze cu problemele serioase ale vieții.” Finalul articolului legitimează opera gorkiană drept „model de urmat” și pentru „scriitorii realist-socialiști ai zilelor noastre” care „au de extras multe învățăminte din întreaga activitate literară a lui Maxim Gorki.” □ Miron Dragu semnează articolul *Viața sentimentală și obștească*, din seria *Eroul timpurilor noastre (I)*, analizând pertinenta criticii contemporane în a semna „valoarea” cărților care pledează pentru „realizarea artistică a personalității oamenilor de azi în care să trăiască armonios ceea ce este înaintat și comun tuturor prin tot ce este particular și interesant într-o individualitate.” În descendența canonului politizant care combate „figurile paradisiace care purtau deasupra capului aureola unui nimb dulceag de sfinți ai vremurilor moderne și care atunci când deschideau gura, rosteau monoloage romanțioase și umpleau romanele cu un declarativism strident și plictisitor” – precum eroii din romanul lui Ștefan Andrei, *Fete ale plutășului* a căror plajă atitudinală marceau „o despărțire arbitrară între elementul social și cel personal”, dizolvând „ce e nobil și înaintat în conștiința constructorilor socialismului [...] într-o peltea de fals lirism” – autorul articolului semnalează „modelele adecvate” din operele scriitorilor „din ultima perioadă.” Panoramarea textelor care „respectă” unitatea tematică

a „întrepătrunderii în oricare dintre sferele vieții și ale preocupărilor umane a trăsăturilor aceleiași personalități unitare” include *Străinul* lui Titus Popovici, „ultimele cărți ale lui Francisc Munteanu” și nuvelele Luciei Demetrius din volumul *Oglinda*. Surprinzând, în opinia lui Miron Dragu, „cu naturalețe aceea unitate indisolubilă care există între viața socială și cea intimă a eroului”, interrelaționând „gândurile înfiripate în momente de intimitate și cele care țin de o problematică colectivă”, romanul lui Titus Popovici propune prin Andrei Sabin un personaj adecvat canonului „noii literaturi”, îmbinând perspectiva asupra interiorității personajului cu cea a reflectării „relațiilor sale sociale, în clipele când [...] participă în acțiunile partidului care a organizat lupta muncitorilor din oraș, în ultimele zile ale ocupației fasciste.” În egală măsură, „interferența dintre planul social și cel personal în viața intimă a eroilor” este regăsită de autorul articolului în volumul Luciei Dumitrescu. O nuvelă precum *Prăpastia* devine defnitorie pentru „tendința autoarei către o transpunere realistă a conflictelor contemporane, în mediile familiare, cu o tradiție patriarhală, cu o evoluție lentă, frânată de anchilozare morală și socială, ca și în contextul relațiilor sentimentale, în genere”: punerea în oglindă a opțiunilor celor două eroine, mamă și fiică constituie principalul fir tematic și faptic al prozei – „fiica este comunistă, își consacră entuziasmul și energia muncii sale de activistă a partidului. Mama însă s-a însingurat treptat, s-a obișnuit să trăiască numai pentru ea, pentru cuibul și elanul ei. Ea își apără această lume îngustă pentru că odată a trăit o dramă dureroasă, care a făcut-o să se izoleze într-o carapace individualistă, să devină refractară oricărei comunicații sufletești directe cu societatea.” La Francisc Munteanu, Miron Dragu remarcă „această organică osmoză dintre mediul social și cel personal.” Protagonistul romanului *Statuile nu rîd niciodată*, Horvath, „este însuflețit de o credință nezdruccinată în dreptatea absolută a cauzei pentru care luptă”, proiectând „o mărturie a fermității etice și sociale” punând în criză defnitiv, așa cum remarcă finalul ideologizant al articolului, „suspinetele, mai mult sau mai puțin spectaculoase, ca și frământările sterile cu meandrele desuete ale unei literaturi desuete” – „o altă racilă literară cu nimic mai puțin nocivă decât schematismul.”

30 martie

- „Scântea” publică un articol dedicat revistei timișorene „Neue Literatur” și consemnează, pe lângă realizările notabile ale scriitorilor germani din R. P. Română publicați în numerele acesteia (Andreas Birkner, Oskar Walter Cisek, Georg Scherg, Erwin Wittstock, Anton Breitenhofer, Herta Ligeti, Joseph Fuchs, Andreas Lillin, Hedi Hauser, Alfred Margul-Sperber, Peter Jung, Franz Liebhard, Christian Maurer, Lotte Berg etc.), o serie de „lipsuri” cum ar fi „foarte slaba legătură cu actualitatea”, cvasiabsența textelor de informare „asupra vieții literare și ideologice din țara noastră”, precum și a studiilor critice „scrise de pe pozițiile criticii marxist-leniniste”.

[MARTIE]

● În nr. 3 al „Luptei de clasă”, apare o „notă” nesemnată, **Prestigiul ideologic, științific al criticii literare**. Articolul enumeră motivele de mândrie ideologică din compartimentul productiv al criticii („*Încercări critice* de Paul Georgescu, *Cronici literare* de Ov. S. Crohmălniceanu, *Drumuri literare* de S. Iosifescu, *Firul Ariadnei* de I. Vitner, *Cronici* de Savin Bratu, *Pornind de la clasici* de Vera Călin” ș.a.). În pofida exemplelor mulțumitoare prezentate, trei sferturi din contribuția anonimă sunt îndreptate către sesizarea elementelor de non-conformism doctrinar (citați fiind Eugen Barbu, A. E. Baconsky, Radu Cosașu) și diriguirea lor urgentă pe calea potrivită: „Critica noastră literară reunește astăzi într-un front puternic critici și esteticieni de valoare din vechea și noua generație, care au dovedit că pot dezvolta cu succes realizările criticii noastre, tradițiile ei militante. Critica literară va ști să-și păstreze cu cinste rolul de îndrumător al literaturii, pe calea realismului socialist, prestigiul științific, principialitatea ideologică. Situația pe pozițiile de luptă ale ideologiei clasei muncitoare, în spiritul căreia au fost create cele mai valoroase opere ale literaturii noastre, a călăuzit și va călăuzi și de aci înainte și succesele criticii noastre literare. Nu trebuie să uităm că nașterea criticii noastre literare științifice este creația mișcării ideologice a clasei muncitoare. Tradițiile acestei critici științifice legate de năzuințele poporului trebuie să fie dezvoltate cu toată strălucirea de frontul criticii literare de azi”.

● „Cronica literară” din „Scrișul bănățean” (nr. 3) cuprinde două comentarii ale lui Leonard Gavrilu, la două volume de versuri, analizate în contrast. Primul este *Fluxul memoriei*, de A. E. Baconsky (***Triumful poeziei lui A. E. Baconsky***: „Se naște o întrebare la care răspunsul e în clipa de față controversat de textele poetului: este Baconsky un elegiac autentic sau nu este? Să lăsăm răspunsul definitiv pe seama timpului și, deci, a creației ulterioare a poetului. Personal mi se pare că Baconsky doar mimează elegia, ca să fie mai interesant. Deocamdată atitudinea altui poet contemporan, din aceeași generație, Victor Tulbure, o găsesc mai normală în conjunctura unui prezent care are nevoie de optimism: în *Cornul pădurarului*, volum apărut în același timp cu *Fluxul memoriei*, Victor Tulbure refuză voluntar elegia. De ce să-i acorde Baconsky ospitalitate, când chiar gimnastica imagistică din *Divagație nocturnă* se dovedește în cele din urmă a fi întemeiată pe o falsă intuiție asupra propriilor abise sufletești? A. E. Baconsky ne apare la ora actuală ca un optimist care a convenit să joace un rol de elegiac, de efect, dar care nu-l prinde. Vocea îi sună fals, gesturile îi sunt discordante, trădând lipsa substratului de rigoare”). Cel de al doilea volum, *Cornul pădurarului*, de Victor Tulbure (***Ultimul volum al lui Victor Tulbure***) este apreciat astfel: „Victor Tulbure nu are de loc pretenția revoluționării artei poetice. El face parte din categoria poezilor pentru care formulele consacrate nu și-au pierdut

valabilitatea. Lirismul său nu răsfață nici o complicație, e direct, patetic și de un optimism de necorupt. E poate singurul poet care-și revendică filiația de la un prozator: Sadoveanu, ce-i drept un prozator care a scris volume întregi de densă și autentică poezie. [...] Recunoscându-și dascălul în graiul popular, Victor Tulbure nu se abandonează febrei « moderniste », ci preferă să aprofundeze tezaurul folcloric, culegând de acolo ceea ce convine temperamentului și sensibilității sale. Atitudinea lui lirică e însă una de esență nouă, de poet însuflețit de idealurile clasei muncitoare. [...] În «modernism», în «modernitate», Victor Tulbure repudiază nu doar o tehnică poetică sensibil diferită de a sa, ci în primul rând o atitudine și o viziune pentru care nu-și descoperă afinități. El înțelege prin «modernism» mai ales o corupție a conținutului, o epidemie patologică, un soi de *mal-moderniste*. [...] Pe Victor Tulbure, steagurile, manifestele, lozincile, nu-l supără. Nu-l pot supăra. De aceea le cântă cu o ostentație capabilă să indispuie «spiritele moderne»”.

● În numărul 3 al revistei „Viața românească”, publică Geo Bogza – *Basmauă roșie*, Argezi – *Haruri*, Cicerone Theodorescu – „*Grand hotel*” *Sopot*, *Căltătorii*, *Pe țărmul Balticeii*, *Furtuna*, *Presimțiri*, *Ecou*, *Romanța*, *Scrisoare de la mare*, *Măhnire veche*, *Făt Frumos al mării*, *Toamna*, *Sfârșit de vacanță*, *Plecarea*, *Frumoasa adormită*, *Ai aceluiasi drum*, Mihai Dragomir – *Descântec*, Cristian Sârbu – *Felinarul lui Diogene*, Petre Stoica – *Voi, păduri*.
 □ În secțiunea „Recitind pe clasici”, Paul Cornea publică partea a doua a analizei „**Țiganiada**” **lui Ion Budai-Deleanu (II)**, din perspectiva „artei de scriitor” care nu a prezentat interes pentru „specialiștii mai vechi ai acestei epoci” care „înclinau să examineze operele într-un spirit arhivistic, pios, dar opac la criteriul estetic. Pentru cercetătorii mai noi, pricina stă, poate, în insuficiența aprofundare a relațiilor dintre conținut și formă, în subiectivitatea metodei, în reducerea analizei mijloacelor de expresie la stadiul pur descriptiv, al simplei inventarieri a procedeelelor stilistice.” „Avantajele criticii marxiste când e vorba de depistarea și explicarea mesajului ideologic al literaturii” sunt luate acum în calcul, pornind de la analiza „intențiilor estetice ale lui Budai-Deleanu” de a „imita modelele clasice ale genului.” Mai mult, „autorul Țiganiadei care osândește vehement societatea feudală prin intermediul odiseii burlești a Țiganilor, care își îngroapă amărăciunea față de decăderea politică a Țărilor Române prin zugrăvirea unui domnitor viteaz și intransigent ca Vlad Țepeș, care își ascunde continuu ostilitatea față de obscurantism, ipocrizia clericală și nemernicia aristocrată prin echivocuri, aluzii și anecdote, practică și în metoda sa literară același joc dublu. Pretinzând că-i respectă pe clasici și lucrează în marginea exemplului lor, el contrazice în fapt vechile modele și se abate de la normele idealului clasic. Țiganiada este o insurecție – poate cea dintâi la noi – împotriva clasicismului, cu tot ceea ce acesta presupune în ordinea filozofică și artistică. Protestul social, umanismul iluminist, poporanitatea și conținutul patriotic ce caracterizează Țiganiada nu se puteau

exterioriza într-o formă osificată, strânsă în chingile regulilor, modelată după prototipuri celebre dar necorespunzătoare realităților locului și momentului istoric.” □ În secțiunea de „Teorie și critică”, Radu Lupan publică articolul ***Oameni dintr-un început de veac***, centrat pe analiza romanului lui Ion Marin Sadoveanu, Ion Sântu, publicat în 1957 la E.S.P.L.A., care „anexează definitiv prozei noastre vastele și mai puțin cercetatele teritorii ale așa-numitului roman de formație (Bildungsroman).” „Virtuțile ca și indicațiile modelului goethean” sunt valorificate în „romanul autobiografic” al lui I. M. Sadoveanu, într-un „tablou social [...] mai cuprinzător și mai larg ca în Sfârșit de veac în București”, oglindind „acele fapte foarte frecvente în viața de toate zilele a burgheziei vremii: moșteniri, afaceri, căsătorii dictate de interese meschine, convingeri ipocrite părăsite în funcție de căpătuiești.” Reflectând „problema [...] modului în care, în creșterea și dezvoltarea lui Ionică, în apropierea sau desprinderea de mediul său, se oglindește acel început al veacului nostru cu conflictele sale de clasă tot mai accentuate”, discursului românesc îi este recunoscută „încercarea aceasta importantă de a face prin, și mai mult decât, biografia unui personaj biografia unei epoci, pe un încercat prozator.” □ Horia Bratu publică partea a treia a studiului său canonic-ideologizant ***Pornind de la critici... Între critica ideografică și teoria capodoperei*** (primele două părți sunt publicate în nr. 11 și 12 ale Vieții românești din 1957), o analiză doctrinar-programatică a criticii din perioada 1946-1958: modelul Ion Vitner este discutat din perspectiva impunerii unui canon recunoscut al epocii – „Ion Vitner nu face o critică sistematică, planificată cu un program obligatoriu, ci face în mod deschis și cordial o critică de preferințe” –, dar manifestând explicit o opoziție structurală față de „estetica idealistă” și impunând ceea ce Horia Bratu definește prin „critica jurnalistică superioară. Termenul nu este peiorativ așa cum se prefacă a crede unii critici cu predispoziție spre această factură și care văd în termenul de publicistică negația vocației lor de critici.” În acest context de idei, „aderând la concepția unui umanism nou, a unui umanism socialist”, „ridicându-se astfel în favoarea eroismului civil al oamenilor simpli din sec. XX, reclamându-se pentru studierea operelor medii, entuziasmându-se franc de ceea ce este bun în literatura contemporană, fără a-l cântări la gabaritul capodoperelor clasice, Vitner apare astfel reprezentantul prin excelență al curentului gherist în literatura contemporană.” □ În aceeași secțiune, Al. Oprea continuă analiza despre ***Tipologii umane și sociale în proza contemporană – Note pentru un studiu despre eroul zilelor noastre*** (inițiată în primul număr al Vieții Românești din 1958). Secțiunea „Cărților noi” semnalează apariția volumelor lui Horia Stancu – *Cezar Petrescu*, Constantin Prisnea – *După alungarea faraonilor*, Mihai Beniuc – *Meșterul Manole*, F. Brunea-Fox – *Hârca piratului*, Al. O. Teodoreanu – *Berzele din Boureni*, Sanda Movilă – *O vară la Șipotul Fântânilor*, Dimos Rendis – *Geneză*, Marin Mihalache – *Moscova-Leningrad*.

APRILIE

3 aprilie

● Paul Georgescu publică, la pagina întâi a „Gazetei literare”, articolul *A fi scriitor...*, prilej de noi precizări, nuanțări și disocieri ideologice: „Noi nu am ascuns niciodată și nu vom ascunde niciodată faptul că privim literatura ca făcând parte integrantă din cauza generală a proletariatului, că recunoaștem deschis principiul leninist al îndrumării literaturii de către partid. Uniunea noastră este deci o uniune profesională, a acelor scriitori care recunosc principiile marxism-leninismului și care luptă, cu mijloacele lor specifice, pentru aplicarea lor. Așadar, n-au ce căuta în rândurile noastre scriitorii ostili principiilor socialismului. Cu atât mai puțin nu-și găsesc locul în mijlocul nostru scriitori care, având în trecut o susținută activitate antidemocratică sau chiar fascistă, se mențin astăzi pe o poziție echivocă sau chiar ostilă, nu vor să demonstreze prin nimic că sunt alături de popor”. □ Eugen Jebeleanu este prezent cu fragmente din poemul *Surâsul Hiroshimei: Întâlnire cu Hiroshima, Visul mutilatului de război, Zorile, Un glas, Se-nalță oceanul...* □ Salutând „constituirea colegiului de redacție al revistei «Viața românească», sub direcția academicianului Mihai D. Ralea”, Savin Bratu subliniază importanța legăturii dintre „vechea generație a «Vieții românești» cu marile valori contemporane ale literaturii noastre și cu tânăra generație scriitoricească”, oferind totodată sugestii insistente cu privire la viitoarea politică publicistică: „Am vrea să vedem însă din nou întărit militantismul revistei, pus, azi, în slujba acțiunilor majore indicate de partid pentru întreg frontul cultural. Am vrea să vedem din nou la loc de cinste polemica ideologică ascuțită și neobosită, pentru combaterea influențelor străine și a confuziilor. O asemenea polemică am vrea s-o vedem luând locul atacurilor mărunte și insinuărilor lipsite de principii, răuvoitoare și incompetente. Am vrea să vedem în orice caz intransigența împotriva estetismului, decadentismului și iraționalismului, azi, când, de pe pozițiile ideologice scumpe nouă, intransigența revistei are posibilitatea de a fi superioară celei de odinioară. Am vrea să revedem unite în jurul revistei toate forțele active ale literaturii și criticii de azi, pe baza unității esențiale a orientării și combativității ideologice”. (*Tradiția „Vieții românești”*).

5 aprilie

● Radu Enescu recenzează în „Tribuna” cartea lui I. Vitner, *Firul Ariadnei*: „I. Vitner nu este propriu-zis un critic literar (pentru aceasta îi lipsește aplicația la fenomenul literar concret, în curs de desfășurare), nici istoric literar (istoria literară o practică mai mult pentru a-și stabili o *tradiție*, pentru a găsi la înaintași o întărire a propriilor sale afirmații, pentru a le pune în evidență, cu pasiune, meritele). Este în fond un estetician, care și-a găsit în eseu forma firească de manifestare. [...] I. Vitner este un eseist militant, combativ.

Romantismul său revoluționar învăluie argumentul rațional și informația culeasă din domenii diferite cu căldura pasiunii. Afectele nu mai constituie însă, ca pentru cei vechi, slăbiciune maladivă ci un fapt pozitiv. I. Vitner nu vede nicidecum în artă un reflex al unor stări bolnăvicioase, ci o îmbogățire a vieții prin creație. Artă majoră este un semn de sănătate, de vitalitate. Față de manifestările decadente, față de apologetii patologicului și ai aberațiilor, nu cunoaște decât cuvinte de virulentă condamnare. Realismul socialist constituie pentru el atât o sinteză superioară a marilor tradiții realiste, cât și o stea polară care trebuie să îndrume elanul creator al artiștilor contemporani. Dacă savârșește erori sau comite exagerări, nu o face nicidecum din lipsă ci din prea multă pasiune pentru obiectul cercetărilor sale laborioase”.

- În „Scânteia” apare un scurt articol aniversar dedicat împlinirii a *O sută de ani de la nașterea lui Barbu Delavrancea*. Articolul celebrează „valoarea” operei scriitorului (recuperat în canonul epocii și reeditat în „tiraje de masă”), constând în arta realistă a zugrăvirii unei „societați nedrept alcătuite” și în pledoaria „pentru idei generoase, umanitare, pentru patriotism”.

6 aprilie

- Eusebiu Camilar consemnează, în „Scânteia”, cronică sărbătorească a consfătuirii de la Constanța a oamenilor muncii (4 aprilie 1958), într-un reportaj intitulat *Primăvara la Pontul Euxin*. Întrecându-se în laude la adresa prezentului și a oamenilor noi, în calitate de constructori ai socialismului, autorul se arată frapat de „înalta treaptă a culturii” acestora: „Și pentru acest fenomen de-a dreptul colosal, mă întorc cu recunoștință către conducătorii destinului acestei țări, care prin muncă sobră și neconținută au scos abia în câțiva ani masele muncitoare țărănești dintr-un arhaism întârziat, din pâclele analfabetismului și ignoranței! Am vrut să subliniez numaidecât acest fenomen și să-l aduc la cunoștința celor ce se îndoiesc de lumina adevărului, și am vrut să-l aduc la cunoștința celor ce mai cred că țăranul nostru muncitor e alcătuit numai din vorbe de duh și sudalme...” Autorul reia tema în *Scrisoare de la Marea Neagră*, reportaj ce debutează și se sfârșește cu o epistolă „imaginară”, adresată unui personaj din romanul *Temelia* (despre „începuturile operei de colectivizare”), Cocoran – „un simbol, o întrupare a plugarilor noștri care au lepădat obielele și umilința”. Extaziat, autorul mărturisește că aceeași consfătuire a gospodarilor i-a lăsat impresia unui „vis” devenit realitate și se străduiește să redea chipul grandios al lumii noi, proiectat în imagini mitice: „Dincolo de casele noi, de cinematografe, echipe artistice, aparate de radio, pâine de grâu în cantități uriașe și sporuri în bani – fremăta puternica viață nouă a sătenilor noștri colectivști de pretutindeni! Dincolo de cifre, vedeam noua istorie a țării, pornită înainte impetuos, vedeam înfăptuirea visurilor lui Cocoran și potolirea setei de fericire!”

7 aprilie

● În „Scânteia tineretului”, Miron Dragu publică articolul *La centenarul lui Barbu Delavrancea*, abordând profilul creator al unui scriitor „credincios ideilor sale apropiate de viața acelor mulți și umiliți pe care i-a văzut trudind și suferind.” Nuvelistica sa oglindește, în descendența programului critic dirijist pe care și-l asumă Miron Dragu, „mulțimea acelor existențe mărunte care se deapănă necunoscute undeva în cătunele pierdute în nemărginirea câmpiei sau la marginea marilor orașe”, circumstanțiind destinele personajelor „în cele mai diferite împrejurări ale vieții, iubind sau zbatându-se pentru a-și agonisi pâinea, împotrivindu-se amarului și durerilor vieții.” „Fiii mizeriei și ai nevoii”, eroi precum Sultânica, Milogul, Miu sau Cobila (din *Răzmerița*) reflectă „arzătoare pasiuni de eliberare, de împotrivire în fața încercărilor vieții. Este o îndârjire a unor oameni covârșiți de orânduiri nedrepte, de samavolnicie și împilare”, care impresionează lectorul, „pentru că ni se dezvăluie sub înfățișarea realistă a unor figuri umane care păstrează nealterată căldura ființei, sclipirile luminoase ale ochilor, palpitul tremurat al inimii.” „Evitând lamentația, suspinul neputinței”, textele narative elaborează un discurs al revoltei – „ceea ce se răzvrătește în ființa lor este puterea imensă a unei lucidități precocă, a unei conștiințe ascuțite, că ceea ce li se întâmplă lor este o mare nedreptate.” Exemplară este, din acest punct de vedere – în opinia autorului articolului – nuvela *Liniște*, în care protagonistul, tânărul student la medicină, „se revoltă împotriva atmosferei de suficiență și ignoranță, de mediocritate și trivialitate pe care o respiră orașul *de negustori, de străini, de declamatori, de șireți, de ignorați...*” Medicul de mai târziu va „depune în lupta cu societatea putredă deopotrivă perseverență, pricepere și știință”, „este o luptă pe viață și pe moarte în care trăiește în mărimă naturală o forță sufletească clocotitoare, specifică eroilor lui Delavrancea.” Dan, personajul central al romanului omonim, devine reprezentativ pentru „tipul inadaptabilului la societatea trecută”, alăturându-se galeriei de „oameni care s-au împotrivit și care uneori au plătit răzvrătirea cu însuși prețul fericirii lor” în interiorul unei opere care „zguduie” prin „realismul ei, prin acea poezie aspră a vieții, [...] transfigurând cuvintele și reflectând într-o lumină crudă realitatea și oamenii acelei vremi.” În consecință, afirmă autorul articolului, „concepția estetică a scriitorului se împărtășește din idealurile sale sociale, din înrudirea intimă cu ființa și cu destinul poporului său”, Delavrancea mizând pe „forța unei literaturi realiste, străine de zorzoanele pestrițe, de podoabele zadarnice ale unor versificatori cu inimi de ceară, cum erau poetaștrii saloanelor acelor vremuri.” Trilogia dramatică, consideră Miron Dragu, rezonază cu tendința ideologizantă a „artei realist-socialiste”, propunând prototipul „apărătorului neamului” în pagini de evocare a tradițiilor „eroice străvechi ale poporului nostru”, Delavrancea afirmându-se, prin întreaga sa operă, drept unul dintre

„cei mai mari artiști ai poporului român a căror vitalitate umană și estetică se nutrește din încrederea nețărmurită în geniul poporului care l-a născut.”

10 aprilie

- Într-un articol amplu din „Gazeta literară”, Ion Roman argumentează rolul important al istoriei literare în relația cu „actualitatea”, relativizând, prin împărțirea competențelor, apanajul criticii în acest domeniu de operare: „Dacă discutăm despre relațiile dintre critica și istoria literară pentru a stabili deosebiri, se impune să precizăm că ambele discipline se sprijină reciproc. [...] Concepția marxist-leninistă interzice criticului interpretarea fenomenului literar ca pe un fenomen independent față de realitate și fără consecințe asupra acestei realități. Aceeași concepție îl obligă pe istoricul literar să nu cerceteze operele literare ca pe simple documente de arhivă, ci ca mesaje ale unor creatori adresate contemporanilor și urmașilor. Faptul că istoricul literar împrumută de la critic – prin excelență mai angajat în afirmarea unor principii militante – procedee și mijloace, contribuie la eliberarea lui de unele tendințe spre cercetarea științifică «obiectivă», până la urmă obiectivistă, a fenomenului literar. [...] Istoricul literar marxist e un militant pe frontul culturii socialiste, ca și criticul literar. Misiunea lui, ca și a acestuia, e o misiune partinică pe care și-o poate îndeplini cercetând în lumina învățaturii marxiste nu numai moștenirea literară, ci și contribuțiile actuale la îmbogățirea tezaurului literaturii noastre naționale”. (*Istoria literară și actualitatea*).

- „Scânteia” semnalează cele mai recente apariții de la E.S.P.L.A., Editura tineretului și Cartea rusă: D. Defoe – *Întâmplările fericite și nefericite ale vestitei Moll Flanders*, I. A. Krîlov – *Despre munca literară*, Jean de Beer – *Fiica omului* (piesă în trei acte), O. W. Cisek – *Tătăroaica* (nuvelă), O. Drîmba – *Leonardo da Vinci*, Dumitru Solomon – *Problema intelectualului în opera lui Camil Petrescu*, V. Ceaplina – *Prieteni din lumea necuvântătoarelor*.

12 aprilie

- Paul Georgescu scrie, pentru „România liberă”, „cronica literară” a cărții *Lume veche, lume nouă. Tablete de Tudor Arghezi*: „Fabulist cu La Fontaine, cu Krîlov, cu Anton Pann și cu el însuși, Arghezi e deseori fabulist și în tablete. El povestește o întâmplare, care e o observație morală și conchide, ca fabulist, cu o morală care închide un «caracter» al unui moralist. [...] În proză, Tudor Arghezi face adesea «caractere» care sunt portrete cu tipizare, alteori face fabule, spune întâi povestea vorbei și apoi vorba sau morala care e tipizarea ce urmează portretului. Moralist, Arghezi elogiază ingenuitatea, spontanul, consecvența, echivalența aparenței cu esența”.

- În „Scânteia tineretului”, Dumitru Micu recenzează, sub titlul ***Pledoarie pentru poezia militantă***, volumul de versuri al lui Marcel Breslașu, *Dialectica poeziei*, un discurs-manifest expunând explicit opțiunea artistului pentru „arta

consecventă, realistă, angajată în slujba marilor idei ale timpului pe care îl trăim” și concretizată într-o „poezie militantă, politică în substanța ei.” Imaginarul „cântecelor despre cântec” utilizează strategii eseistice astfel încât „calitatea lirică a speculațiilor cerebrale cărora se dedică poetul se constituie printr-o vibrație specială, printr-o învârtire particulară a inteligenței care, cu suplețea ei extraordinară, stabilește asociații, apelează la imagini cuceritoare, răsucesce fraza în chip neașteptat și, adesea, o punctează cu un umor subtil, se joacă cu sunetele și cuvintele, înlanțuiește original ritmurile, face să scânteieze rime imprevizibile, rezultatul final fiind crearea unei stări de încântare în care ideile dobândesc parcă ființă – o ființă diafană, muzicală.” Glisând prin toate „speciile lirice, accesibile tipului de poezie pe care îl cultivă”, Marcel Breslașu este receptat ca unul „dintre cei mai îndemânatici versificatori ce se cunosc în literatura noastră”, jonglând cu strategii ale confesiunii directe, alegoriei, fabulei, „versetelor sentențioase”, „mimând gravitatea didactică”, pe care le alternează cu „pagini de epigramă, causticele satire îi răspund proverbe memorabile.” Cu toate acestea, „uimitoarea ușurință de versificare” generează, în opinia recenzentului, și unele „căi sterile”: „Mă întreb astfel dacă anumite excentricități de ordin tehnic, precum introducerea în poezii a unor pasagii de proză, încadrarea unei pagini în chenar spre a reproduce un presupus afiș, folosirea unor abrevieri ca *etc.*, *etc.* sau *s.a.m.d.*, trimiterile în josul paginii nu sunt de natură a transforma unele strofe în facile pasaje de cronică ritmată.” Deosebit de importante sunt, în opinia lui Dumitru Micu, secvențele lirice care exprimă „atitudini de principiu ale unui poet al cărui cuvânt este ascultat cu interes de confrăți și de cititori în genere”, precum paginile dedicate profilului poetului-militant, integrat în „viața poporului său” sau cele care impun artiștilor „cuvântului [...] să vibreze împreună cu epoca” („Da! Patria poetului e în timp/ dar timpul tău e/ Acum, Aici/ și – Acasă/ Nici când n-au dus cărări către Olimp/ Să nu fi fost săpate-n clisa grasă...”). „Programul poetic individual” este conturat din mai multe linii directoare: satirizarea „goanei după originalitate superficială”, amendarea tendințelor „unor literați de a nega valorile trecutului în numele unui așa-zis *modernism*”, demontarea „intimismului” și a „negativismului”, critica „lucrului de mântuială în creația artistică”, „batjocorirea opacității unora în fața noului”, stigmatizarea „poetilor care nu vor să renunțe la turnul de fildeș”, satirizarea „formalismului.” Versurile de final ale volumului autonomizează direct o astfel de „viziune asupra poeziei”: „cântă la-nceput de drum/ Dialectica vieții/ și a vremilor de-acum!” □ Același număr al „Scânteii tineretului” publică și *Notele de lector* ale lui V. Vrâncianu asupra monografiei *Anatol France* de B. Elvin, editată în colecția *Oameni de seamă*, coordonată de Editura Tineretului. Studiul lui B. Elvin demonstrează „actualitatea lui France, încearcă să descifreze mesajul adresat de acesta luptătorilor vremii”, identificând, în același timp, și câteva teme fundamentale reflectate în opera acestuia: „luciditatea, refuzul fanatismelor, înțelegerea

caldă, umană a vieții. Aceste chei explică fireasca evoluție a lui France, care avea să-l poarte de la luciditate la ironie și atunci când aceasta s-a dovedit nesuficientă pentru dărâmarea dogmelor vremii, să termine într-o atitudine activă, de luptă.” □ Tot aici Ion Brad publică poemele *Urcuș* și *Palatul imperial*.

- „Scânteia” publică fragmente din *Surâsul Hiroshimei* de Eugen Jebeleanu: *Întâlnire cu Hiroshima* și *Se-nalță oceanul...* – reproduse din nr. 14 (212) al *Gazetei literare*. Cele două secvențe fixează, în contrapunct, două imagini ale lumii distruse de catastrofa nucleară și, mai ales, de aceea capitalistă: una descrisă în versuri elegiace, un tablou al morții și al distrugerii; cealaltă – în versuri militante – anunțând renașterea la capătul unui conflict eschatologic între dreptii puși la încercare (o forță stihială proiectată în metafora oceanului răzbunător) și asupritorii, „ucigașii” hărăziți pieirii. □ În același număr, Dumitru Micu publică, la „Cronica literară”, un articol despre placheta de versuri a Ninei Cassian, *Dialogul vântului cu marea*, apreciată ca „opera unui poet matur, ajuns la stăpânirea deplină a uneltelor sale”. Criticul apreciază în mod deosebit poezia militantă din ciclul *Documente*, laudând sobrietatea stilistică, ce „înlătură deopotrivă pericolul discursivității goale și al introspecției intimiste”, în conturarea profilului „luptătoarei comuniste” greu încercate în perioada ilegalității, apoi „simplitatea”, „firescul”, „autenticitatea” redării „dinamismului interior” al eroilor luptători împotriva fascismului: „Prin dinamismul interior, prin înălțimea concepției de viață pe care o transmit cu mare putere lirică, poeziile din ciclul «Documente» reprezintă una din contribuțiile artistice de seamă aduse de literatura noastră nouă la permanentizarea imaginii luptei eroice a comuniștilor în anii celei mai cumplite terori anti-populare pe care a cunoscut-o istoria.”

16 aprilie

- D[umitru]. M[icu]. semnează în „Scânteia”, la rubrica „Note bibliografice”, un scurt articol despre **„Cele dintâi povestiri” ale lui Cezar Petrescu** (în care sunt reluate parțial povestirile din cartea de debut a scriitorului, publicată în 1922 sub titlul *Scrisorile unui răzeș*). Autorul articolului subliniază miza educativă a textelor volumului (în care s-ar afla, după mărturisirea scriitorului, germenii romanelor ulterioare), apreciate pentru fresca socială a lumii „exploataților”.

17 aprilie

- În „Scânteia”, la rubrica „Însemnări”, apare un articol nesemnat, intitulat **Contribuții la combaterea esteticii idealiste**, care reține selectiv câteva dintre „luările de poziție” ale unor scriitori și critici împotriva „curentelor anti-realiste și reacționare din literatura burgheză contemporană”. Sunt citați Petru Dumitriu, cu volumul de articole polemice *Noi și neo-barbarii* - în care

scriitorul „respinge experiențele sterile ale modernismului și încercările de a le reînvia în literatura noastră actuală”, precum și teoriile bazate pe „promovarea absurdului, ilogicului și iraționalului, expresia haosului ideologic al lumii burgheze contemporane” -, apoi Ion Vitner – cu articolele despre „descompunerea literaturii anti-realiste occidentale”, ce „demască fondul retrograd al esteticii idealiste” și al creației „rafinată” iraționaliste” -, M. Breazu – care critică în nr. 6/1957 al revistei *Cercetări filosofice* „doctrina mistică” a lui Lucian Blaga etc. Autorul articolului încheie prin cererea adresată „criticilor și esteticienilor noștri” de a se implica într-o „cercetare critică serioasă și sistematică a teoriilor estetice idealiste din trecutul apropiat (Blaga, Lovinescu etc.), cu scopul de a înlătura orice influențe pe care le-ar mai putea exercita astăzi aceste teorii.”

18 aprilie

- Tudor Arghezi este prezent în „Contemporanul”, pe prima pagină, cu tableta **Lenin**: „În opera revoluționară se disting două excepționale însușiri ale lui Lenin: aceea de a fi discernut momentul exact al revoluției și aceea de a fi putut să disocieze, în plină primejdie a țării lui, socialul de național. Mare strateg, el a transformat subit războiul împărăției în război revoluționar. Frontul și armatele împăratului au fost întoarse împotriva împăratului. [...] Sub aspect psihologic, omul, ca fiecare om, e dator să-și depășească lutul, și, spiritalizat, să se realizeze. Lenin s-a realizat în toată plenitudinea vastei lui individualități. A trăi mediocru și brut nu e pe măsura omului frământat. Câți oameni în toată istoria omenirii au avut meritul să se realizeze ca Lenin, grandios în evenimente, decis în luptă, puternic în voință, genial în gândire, mare scriitor și artist?”.

19 aprilie

- Rubrica de „Cărți noi” a „Scânteii tineretului” semnalează apariția volume-
lor publicate la Editura în Limbi Străine – *Viața lui Ștefan cel Mare* de Mihail Sadoveanu (în franceză, germană și rusă), *Un om între oameni* de Camil Petrescu (în limba engleză), *Răscoalele țărănești din 1907* (culegere de documente, tradusă în limba franceză și rusă), *Răscoala* lui Liviu Rebreanu (în limba franceză), *Harap alb* – Creangă (text tradus în germană), *George Enescu* – album în limba franceză, engleză, germană și rusă (cu text explicativ de Andrei Tudor) și *Valea Bistriței* – album documentar cu comentarii de Eusebiu Camilar (traducere în franceză, engleză, germană și rusă). □ Secțiunea de „Literatură – Artă” publică povestirea lui Dragoș Vicol, *Convoiul de care*.

22 aprilie

- Ion Brad publică, în „Scânteia tineretului”, poemul *Coliba din Razliv*, un discurs liric cu miză militantă: „Aici, în bătrâna colibă de fân/ Cu ochii sub

ceața din vremuri rămân./ Departe... un lujer de foc într-o seară.../ Ceaunul
dă-n clocot...și Lenin presară/ Cu slove de aur hârtia ușoară.”

24 aprilie

● „Gazeta literară” publică grupajul de poezii *Pentru Lenin*, la care participă:
Victor Kernbach (*Oră la Simbirsk*), Nichita Stănescu (*Mă gândesc la Lenin*),
Darie Novăceanu (*Celula 193*).

27 aprilie

● În „Scânteia tineretului”, Ștefan Iureș publică proza-reportaj *Sub altă stea
decât a Moromeților*, descriind șablonard eforturile „colectiviștilor din
Conțești” pe care „nici ploaia, nici noroiul nu-i poate împiedica să-și sporească
bogăția, să lucreze ceva destinat înfrumusețării vieții.” □ În secțiunea de
„Literatură – Artă”, Cezar Drăgoi publică poemele *Balada celor patru Dănăilă*
și *În zori*, pledoarii lirice încărcate de simbolistica propagandistică a
„canonului”: „eu vă vorbesc despre ore și zile/ care nu sunt trecute în nici un
calendar!/ Pentru că văd limpede zorii comunismului peste țară!” (*În zori*)

30 aprilie

● „Scânteia” acordă un spațiu larg intervențiilor, în cadrul reuniunii Marii
Adunări Naționale, ale unor deputați, dintre care două voci aparțin lumii
academice și literare: T. Arghezi și Geo Bogza. Academicianul Tudor Arghezi
începe prin a defini rostul poeziei și relația acesteia cu „munca” și sfârșește
prin a îndemna scriitorii, în contextul creat de renunțarea la experiențele ato-
mice în Uniunea Sovietică, la „trezirea tuturor conștiințelor și a tuturor sim-
țirilor” pentru a aduce „din nou, între oamenii întristați și descurajați, poezia”.
Condamnând „conducătorii politicii americane” pentru presupusul rol cata-
lizator în procesul înarmării atomice, Geo Bogza subliniază și el importanța
gestului Uniunii Sovietice, care „a mai dat o dată conducătorilor de popoare un
avertisment solemn” împotriva pericolului nazist. Tot aici se consemnează
cronica evenimentelor prilejuite de manifestarea cu tema „Literatura dramatică
și teatrul sovietic”, organizată de A.R.L.U.S. și găzduită de Casa prieteniei
româno-sovietice. Manifestarea, prezidată de acad. prof. P. Constantinescu-
Iași, s-a bucurat de participarea unor nume importante ale scenei românești și
sovietice.

[APRILIE]

● Traian Liviu Birăescu discută în „Scrișul bănațean” (nr. 4), la rubrica „Tri-
buna actualității”, statutul criticii literare, „atât de important sector al frontului
nostru literar”, în paradigma doctrinară centrată pe conceptul „actualității”.
Articolul se remarcă prin tendințe dirijiste, serii de norme restrictive și
reconfigurări în funcție de primatul „comenzii de partid”: „Critica fiind

condusă de spiritul de partid, e o armă în lupta de idei: criticul trebuie să ia atitudine, să fie combativ. Critica literară marxistă trebuie să spună ceea ce critica de până acum nu a spus și nu a putut spune. Acest aspect nou al criticii e problema de căpetenie în critica literară la ora actuală. Chiar mai puțin receptiv, dar extrem de sensibil la comanda socială, un critic va face operă mai utilă decât unul extrem de receptiv, dar preocupat aproape cu exclusivitate să discearnă ceea ce este propriu operei analizate și să discute prea puțin, sau de loc cum se reflectă actualitatea în opera literară. Ideal ar fi ca un critic să posede și receptivitate și capacitatea de a discuta în funcție de actualitate conținutul și forma operei literare. Avându-se în vedere că critica literară e și o sarcină politică și nu numai o preocupare estetică, raportarea la problemele actualității trebuie să-i fie nu singura îndeletnicire, dar cea mai de frunte”. (**Actualitatea și critica literară**). □ Tot în acest cadru teoretic, S. Levin „insistă, cu riscul de a spune lucruri bine știute, asupra funcției literaturii realist-socialiste de a oferi răspunsuri pe care realitatea le ridică și pe care ea le reflectă” (**Probleme și răspunsuri**). □ În spațiul acordat „Miniaturilor critice”, Victor Iancu prezintă volumul *Versuri* al lui Tudor Vianu, „o senzație a librăriilor noastre [...] placheta de versuri a academicianului Tudor Vianu, apărută prin sânguința colaboratorului nostru Emil Manu și însoțită de o postfață a autorului”. Impedimentul major al comentatorului este de a concilia contextul de sens general „decadent”, al debutului lui Vianu, petrecut sub auspiciile simbolismului, cu principiile agreeate de lucru (implicare socială, militantism ș.c.l.), caracteristice anului editării cărții, 1957, „la puțin timp după sărbătorirea sexagenarului”: „Tudor Vianu a debutat în salonul literar al lui Macedonski și în coloanele revistei *Flacăra* a lui Ion Banu, atras aici de poetul Pillat, ca și în *Vieța nouă* a profesorului său (și al nostru de mai târziu) Ovid Densusianu – cum singur mărturisește în *Postfață* – deci sub semnul simbolismului literaturii noastre. Totuși factura poeziilor sale nu este identică cu cea a simbolistilor. Pagini de adâncă comprehensiune a scris despre unii poeți, aparținând acestui curent, ca rafinatul D. Iacobescu, stins în pragul tinereții. Față de aceste poezii, versul lui Vianu e mai viril, mai puțin atmosferic și de o natură mai plastică, mai parnasiană. Ceea ce te cucerește în aceste versuri este în primul rând plămădirea gândului unui intelectual de mare cultură, în imagini poetice, frăgezimea unei expresii totuși rafinate. Experiența profundă a culturii este pretutindeni prezentă, fără să stânjenească puritatea imaginii”.

● Numărul 4 (aprilie) al revistei „Viața românească” publică studii centrate pe discursul critic contemporan în demersuri programatice semnate de Horia Bratu – **Lenin și critica literară** („un critic marxist-leninist dezvoltând tradițiile democrațiilor revoluționari nu este un contemplativ, ci se inserează istoricește în procesul de dezvoltare a literaturii, devine solidar cu ea și cu particularitățile dezvoltării ei. Criticul literar marxist nu merge pe *urmele* sau în urma literaturii, nu urmărește traseul evenimentelor literare, nu reconstituie

evenimentul, ci experimentează. Mai mult: îndrumă.”). □ În același spirit, rubrica „Probleme actuale ale criticii. Critici literari despre critică” reunește texte semnate de Hans Mayer, G. Picon, Ryszard Matuzewski, Mihai Novicov, Silvian Iosifescu, Vera Călin, Constantin Ciopraga, George Munteanu, B. Elvin, L. Raicu – **Critica literară și prezentul** („criticul cred că trebuie să se arate interesat în primul rând de experimentarea noilor realități și să analizeze atent efortul unor scriitori mai tineri de a pătrunde originalitatea omului contemporan, de a-i aplica o viziune lipsită de prejudecăți *tradiționale*; *modernitatea* criticului nu trebuie atunci înțeleasă ca expresie a unei tendințe către extravaganță, ci în sensul unei opoziții mai mult sau mai puțin manifeste față de operele care aplică omului de astăzi criterii vechi, clișee ale unei literaturi de mult ieșite din uz.”), Ov. S. Crohmălniceanu – **Delimitări** (miza explicită este combaterea „dogmatismului” și a „sociologismului vulgar” în critica marxistă, fără se se admită însă vreo abatere de la principiile dogmatice ale acesteia), Dumitru Micu – **Arta criticului** (studiu dezbătând „metoda călinesciană” și modelul oferit de aceasta criticilor tineri – „Aceștia vor ajunge, desigur, la rezultate rodnice în măsura în care vor ști să preia critic vasta experiență a scrisului călinescian și să o îmbogățească, militând sub steagul ideilor estetice marxist-leniniste pentru o literatură revoluționară, realist-socialistă, demnă de timpul pe care îl trăim.”), Al. Piru – **Tehnica criticii literare** („Obiectivitatea e o condiție absolut obligatorie pentru orice critic și se cade ca impostura și dezinformarea să fie excluse din tehnica criticii literare. Numai o critică onestă, conștientă de rolul pe care literatura îl are în mersul înainte al societății și în renașterea interioară a omului poate satisface cerințele ceasului de față și poate aspira la sufragiile viitorului.”). □ N. Tertulian scrie despre **E. Lovinescu** (*I*) într-un studiu structurat în cinci părți: „Cultură” și „civilizație”; *Contradicțiile ideologiei lovinesciene*, *Concepte sociologice-concepte estetice*; „Ceea ce este viu și ceea ce este mort” în teoria lovinesciană a „autonomiei esteticului”, *Critica impresionismului și a relativismului estetic*, remarcând, în final, că „estetismul său programatic rămâne indiferent la analiza structurii lumii sociale descrise în romanele Hortensie Papadat-Bengescu. Convenționalismul, spiritul de protocol și de etichetă ce domină tiranic până la dezumanizare reacțiile superficiale ale acestei lumi înalte, instinctele comune, aspirațiile joase care se ascund sub jocul ceremonialului social, mecanismul subtil al acestui *univers* dominat de snobism și parvenitism, de duplicitate și disimulație, acea artă a scriitoarei de a surprinde dramele ascunse sub calmul convențiilor moderne, de a descoperi *murdăriile lustruite*, despre care vorbea G. Călinescu – tot ce forma substanța originală a viziunii sociale din romanele H. P. Bengescu, dispăreau cu totul din orizontul *estetic* al criticii lovinesciene.” □ La rubrica „Mărturii”, Tudor Vianu semnează articolul **Idei trăite**, în care prezintă „drumurile dezvoltării mele”, „dezbaterile de idei la care am asistat și care au putut avea o influență

asupra-mi”, punând într-o „formă autobiografică” „istoria simțită dinlăuntru, în resorturile care au mișcat-o”. Cu un astfel de proiect, Tudor Vianu consemnează principalele etape ale formației sale: „Conceptul kantian al conștiinței active, sprijinit de datele științelor istorice, îmbogățite în romantism, stă la baza marilor construcții filosofice în care încercam să pătrund la începutul studiilor mele”. Îl evocă, în legătură cu acest stadium, pe C. Rădulescu-Motru, care i-a stimulat „interesul pentru cunoașterea izvoarelor originale”. Urmează etapa vieneză, pe fondul „făimei lui Sigmund Freud”, și stagiul de la Tübingen, unde „am aflat o universitate și o așezare de viață care satisfăceau toate înclinațiile mele romantice”. Citește sau recitește aici scriitorii ruși, Pușkin, Gogol, Șcedrin, Ostrovski, Turgheniev, Cehov, Dostoievski, subliniind „mesajul realismului rus”. Din etapa pariziană amintește de lecturile din Paul Valéry. Vorbește apoi despre preocupările sale pentru estetică, de stagiul diplomatic, în calitate de ambasador, la Belgrad și, în sfârșit, de opțiunea sa din 1947: „La sfârșitul anului 1947, când țara se pregătea să se angajeze pe noul drum al construirii socialismului, m-am înapoiat acasă, mulțumit să mă regăsesc în vechiul meu cadru de activitate”. Interesantă este relatarea procesului de acomodare ideologică: „Puteam să mă lepăd de mine? Puteam oare să renunț la ceea ce mi se lămurise ca adevărat și nobil? Cei care îmi cereau o adaptare rapidă la noile exigențe ale culturii se înșelau asupra firii mele. Oportunismul și minciuna mi-au apărut totdeauna vrednice de ură și dispreț”. „Autobiografia intelectuală” pe care o face aici Tudor Vianu este impresionantă prin astfel de mărturisiri, dar mai ales prin largile și densele pasaje despre filosofie, estetică, oameni de cultură. □ Tot la rubrica „Mărturii”, G. Călinescu semnează articolul **Critică și creație**, de fapt, reflecții despre actul critic, despre profesionalismul criticului și despre aptitudinile critice ale artistului: „N-a trecut fără a fi observată agasarea pe care mi-o produce uneori insistența asupra activității mele de critic. Ea nu provine din faptul că nu admit a fi formulat judecăți critice cu oarecare succes, nici din aceea că s-ar putea să rezulte o punere în plan secundar a ceea ce se obișnuiește a se numi creație (speculațiile pe tema critică-creație le-am considerat totdeauna divagație pură), ci din motivul că se desparte creația de critică în mod arbitrar, vârandu-se de altfel la critică ceea ce nu-i aparține și pentru aceea că rar, ce-i dreptul, câte unul n-a văzut (după opinia mea particulară) punctul nuclear al faptelor mele literare, în jurul cărora unele activități sunt epiteliale”. Despre raportul dintre critică și spiritul critic, G. Călinescu spune că „între critică și spirit critic nu e conincidență, deși cât mai multă coincidență e de dorit. Spirit critic trebuie să aibă neapărat orice creator, atât sub aspectul teoretic cât și acela percepțional. Un mare poet este ipso facto un estetician, fie și aplicat numai la domeniul poeziei, și e cu neputință să n-aibă păreri despre ceilalți poeți. [...] Cine trăiește creația direct are o putere simpatetică mai mare. [...] Criticul profesionist, prin natura lui nevibratilă,

este mai expus restrângerii gustului. El poate compensa răceala sa congenitală printr-o mai mare cordialitate în limbaj și o modestie care să-l ajute să facă puntea de trecere între temperatura înaltă a operei și cea joasă a cititorului obișnuit”. □ Acest număr al revistei, mai mult decât altele din acest an sau mai vechi, va fi una dintre țintele predilecte ale ziarului „Scânteia” care, în articolul **Pentru întărirea principialității marxist-leniniste în critica literară**, din 18 și 19 iulie, va acuza abaterea de la dogmă și deviaționismul modernist al unora dintre articolele despre critică.

MAI

9 mai

- „Scânteia tineretului” publică poemele lui Alecsandri, *Căpitanul Romano* și *Eroii de la Plevna* (fragment).

11 mai

- Gh. Radel, corespondent al „Scânteii”, semnalează apariția ziarului „Secera și Ciocanul”, „organ al Comitetului regional P.M.R. și al Sfatului Popular regional Pitești. În același număr din „Scânteia”, pe aceeași pagină, apare un articol comemorativ intitulat **Suflet din sufletul poporului său**, semnat de Dumitru Micu și dedicat lui George Coșbuc, la 40 de ani de la moartea scriitorului. Autorul pune accent pe importanța recuperării lui Coșbuc ca poet social, lăudând „lirismul obiectiv”, pe care îl opune poeziei moderniste moștenitoare a „curentelor decadente apusene”. Pentru cronicar, „a valorifica învățămintele poeziei lui George Coșbuc înseamnă nu reluarea [...] procedeelelor lui, ci orientarea permanentă spre poporul muncitor, înțelegerea nevoilor și aspirațiilor lui, crearea unor opere pe care poporul să le înțeleagă și să regăsească în ele preocupările lui actuale, așa cum regăsește în lirica celui ce a scris «Decebal către popor» „bucuria și amarul” generațiilor de oameni simpli care au trăit în vremuri de [...] exploatare.”

14 mai

- D[umitru]. M[icu]. semnează în „Scânteia” recenzia volumului, recent reeditat la E.S.P.L.A., *Vine D-na și D-l General*, de Gh. Brăescu. După o scurtă trecere în revistă a autorilor care au abordat tema vieții militare și cărora li se datorează „pagini de demascare a armatei exploatatorilor” (A. Bacalabașa, Al. Vlahuță, B. Delavrancea, M. Sadoveanu), recenzentul comentează în termeni elogioși satira „vechii armate” ca „instituție a tâmpirii și abrutizării”. Recenzia se încheie cu aprecierea schițelor volumului, pentru modul în care „pun în lumină, în acest fel, contrastul radical ce există între vechea armată și armata cea nouă populară.”

15 mai

● În „Gazeta literară”, Dumitru Micu susține „lirica militantă”, evidențiind faptul că „nici o epocă n-a fost atât de bogată ca epoca noastră în evenimente capabile să ofere poezilor surse de inspirație nepuizabile” (***Pentru o lirică militantă***). Autorul valorifică ocazia „ieșirii la cuvânt” și generozitatea spațiului editorial, pentru a indica deopotrivă cele două căi ale viitoarelor creații, una de neurmat („E cazul, precum se vede, să amintim tinerilor îndărătniciți în exerciții formaliste că au existat și înaintea lor – și nu prea de mult – poeți nu lipsiți de talent ce și-au dezmințit vocația tocmai prin faptul de a fi profesat o lirică de gratuități și prețiozități, o lirică fără atingere cu problematica societății. [...] Nu e suficient însă a visa, spre a realiza durabilitatea metalică a unor poezii. Un Ștefan Baciuc, de exemplu, își va fi făurit și el visuri din acestea și ce s-a ales din scrierile lui!”), cealaltă de adoptat cu toată încrederea („Asemenea oțelului, poezia viabilă se produce numai în mijlocul văpăilor veacului. [...] Poetul autentic cântă, auzind din gura tuturor predecesorilor săi, natura, iubirea, moartea, lumina, necunoscutul ș.a.m.d. Greu este însă de imaginat un artist realmente integrat în epoca sa care să se preocupe exclusiv de ploaia «în sine», de rocă «în sine». Normal ar fi, din contră, ca o ploaie caldă de primăvară să-l ducă pe un poet român contemporan cu gândul la ploile radioactive din regiunile în care imperialiștii continuă să efectueze experiențe atomice, iar acele ploi nocive pot fi asociate în imaginație cu ploaia de foc și pucioasă căzută asupra Sodomei și Gomorei. Contemplarea cerului înstelat poate deștepta spontan unui om cu oarecare fantezie emoția anticipată a viitoarelor ascensiuni în munți selenari”). □ Geo Șerban, în articolul ***Critica scriitorilor***, combate „prejudecata incompatibilității dintre poet și critic”, disociind: „Critica scriitorilor este o critică de *proiecție*, spre deosebire de cea a criticilor propriu-ziși care întreprind o critică de *reprezentare*. [...] Criticul-scriitor nu se identifică cu criticul-critic. Faptul nu dezavantajează pe nici unul. Dacă nu înlocuiește critica de profesie, critica scriitorilor se bucură uneori de avantajul pe care îl dau raporturile sale intime cu creația de artă. A invita pe scriitori să se pronunțe în critică nu este deloc un act de simplă curtoazie”.

17 mai

● „Scânteia tineretului” semnalează noi apariții de carte: *De la lume adunate...* (*Basme, snoave, balade, doine și cântece, strigături, proverbe, ghicitori din folclorul nostru*) – la E.S.P.L.A., romanul *An nou* de Asztalos Istvan, în traducerea lui Aurel Buteanu, I. A. Bassarabescu – *Lume de ieri – nuvele, schițe, amintiri*, cu o prefață de Al. Piru, Paul Daniel – *Stradă liniștită – schițe*, Victor Felea – *Soarele și liniștea – versuri*, Al. Jebeleanu – *Certitudini – versuri*, Nicolae Labiș - *Lupta cu inerția*, cu un *Cuvânt-înainte* de Geo Bogza, povestirea lui Nicolae Mărgineanu, *A treia noapte fără lună*, V. Mândra –

Însemnări despre literatură și teatru, Cezar Petrescu – *Însemnări de călător*, Grigore Sălceanu – *Ovidius. Tragedie în 5 acte în versuri*, romanul Cellei Serghi, *Fetele lui Barotă*, primul volum, *Întâmplări din Mândruța*, al romanului scris de Toma Spătaru, *Zbateri*, N. Tăutu – *Ecaterina Teodorescu – piesă în 3 acte, 5 tablouri și un prolog*, volumul de poeme al lui Virgil Teodorescu, *Drepturi și datorii*, Victor Tulbure – *Poet și ostaș - versuri* și romanul lui Haralamb Zincă, *Ultima toamnă*. □ În același număr, H. Zalis semnează articolul ***Un fenomen semnificativ – dezvoltarea romanului actual***, o polemică deschisă cu esteticienii occidentali care „semnalează declinul romanului și îi pun la îndoială viabilitatea”, pentru a sublinia, conform maniheismului doctrinar al perioadei, faptul că „în literatura apuseană formele aberante ale subiectivismului au contaminat epica amplă”, fenomen generat în contextul mai larg al unei societăți marcate de „procesul ofilirii și degradării actuale a culturii burgheze.” În contra-replică, autorul studiului susține teză ideea că „romanul are în fața sa o viață lungă și că el își descoperă noi izvoare de vitalitate în reflectarea transformărilor revoluționare ale socialismului”, așa cum „o dovedește înflorirea sa în condițiile noii noastre literaturi.” Reorganizat structural de „tendința istorică a societății noastre”, romanul contemporan depășește „vechiul cadru de expresie, de construcție românească” care surprindea „evoluția unor destine din perspectiva succesiunii unor drame individuale.” Acum, textura narativă, oglindind „cucerirea estetică a umanismului socialist”, reflectă „îmbinarea stărilor de spirit interioare cu realitatea obiectivă, exterioară într-o consecventă interacțiune reciprocă ce exprimă de fiecare dată vigoarea morală, tensiunea sufletească și orizontul larg al evului nou socialist.” „Câștigul înregistrat de romanul românesc în anii regimului democrat-popular” vine, în viziunea autorului studiului, dinspre orientarea către „caracterul accentual social”, către modul „particular în care revelează noile raporturi de clasă ca și legile obiective ale societății”, ceea ce dovedește că „numai socialismul cu ritmul său furtunos și cu neîntreruptele sale cuceriri materiale și spirituale poate oferi literaturii contemporane stimulentele adecvate realizării acelei varietăți de stiluri de care avem nevoie.” Inventarul de modele include romanul *Desculț* al lui Zaharia Stancu, „prima lucrare de proporții ample ce înfățișează țăranimea de pe pozițiile ideologiei clasei muncitoare”, *Moromeții* lui Preda, care pun în lumină „contrastul enorm dintre condiția de ieri a țăranimii și cea de astăzi”, *Cronica de familie* a lui Petru Dumitriu, un roman unitar atât prin „reacția comună la împrejurările existenței, definită prin sațietate și degenerarea membrilor claselor exploatare”, cât și prin raportarea permanentă la „timpul istoric, în afara căruia nici indivizii, nici actele lor n-au vreo semnificație”, romanul lui V. Em. Galan, *Bărăgan*, care „descoperă dramatismul muncii politice și practice de fiecare zi, zăgăzind la o temperatură înaltă încordarea sufletească și tenacitatea eroului său.” Aici, „pasiunea muncii comuniste rezultă din fiecare act al lui Anton Filip,

întâmpinând viu și autentic marea forță transformatoare a poporului muncitor devenit conștient de forța, drepturile și datoriile lui.” Denunțarea, sub semnul „realismului socialist”, a tiparelor „decadente” din structurile românești occidentale este urmată, în romanul „construcției socialiste”, de generarea unui erou „refractor la resemnare, încrezător în destinul său, capabil să înfrunte stihiiile și încercările vieții și pe care nici o cumpănă nu este în stare să-l încovoie sau să-l înfrângă.” Hrănindu-se din „fundamentul solid al învățaturii partidului”, un personaj precum Adam Jora (din *Pasărea furtunii*) pune „vechea plenitudine sufletească, năzuința pătimașă spre isprăvi deosebite” „în slujba demascării dușmanului, a restabilirii dreptății, a curmării stagnării și inerteiei, a înălțării omului la treapta gândirii comuniste.” În egală măsură, *Străinul*, „romanul-frescă” al lui Titus Popovici, dar și cele ale lui Francisc Munteanu potențează, așa cum opinează autorul studiului, statutul „noului roman” românesc contemporan, plasat pe o poziție antitetice față de scriitura românească occidentală, care, în viziunea criticului, și-a epuizat deja sursele tematice și expresive.

21 mai

- În „Scânteia tineretului”, Felicia Dan recenzează romanul lui Corneliu Leu, *Vârsta de aur*, o carte care pledează pentru „o idee etică” într-o construcție ce „nu mai face separația artificială între anii de facultate și intrarea în viață, ba, mai mult, încearcă să urmărească evoluția unor caractere, a unor conștiințe.” Prin povestea celor trei prieteni, Mircea Spătaru, Tehaș și Roibu, romancierul „apără puritatea și elanurile generoase ale tinereții împotriva compromisurilor, a dezabuzării, a ironiei superioare, *lucide* cu care, ajunși la vârsta maturității, unii își ascund dezertarea, renunțarea la idealuri.” Cu toate acestea, cartea „nu urmărește conflictul central” pe toată dimensiunea construcției sale, acumulând aleatoriu, în viziunea criticului, „o cantitate copleșitoare de detalii de toate soiurile (cu o regretabilă părtinire pentru cele neesențiale)”, încât „cele 450 de pagini ale cărții (în paranteză fie spus, cred că ușurința cu care tinerii autori umplu volume întregi n-ar trebui încurajată) sunt formate într-o mare măsură din digresiuni.” Atras de „orice pretext bun pentru a părăsi conflictul propriu-zis, etalând cu o naivă desfătare o *experiență de viață* inutilă pentru că nu îmbogățește cu nimic cartea [...]”, nerezistând ispitei acestei așa-zise autenticități, Corneliu Leu a lăsat multe conflicte reale schițate, dar nu tratate artistic.” În plus, scriitorul „are și el, din păcate, obiceiul exasperant pentru cititor de a-l trata ca și cum ar fi învățat de-abia de curând limba română sau ar sta cam prost cu facultățile intelectuale.” Din punctul de vedere al dimensiunii stilistice, romanul „păcătuiește” prin „totala lui neîngrijire, ba chiar prostul gust izbitor”, ceea ce reclamă, în opinia criticului, „creșterea exigenței editoriale, ajutarea mai îndeaproape a autorului” care pot „asigura îmbunătățirea calității lucrărilor sale pe viitor.”

22 mai

● De la pagina întâi a „Gazetei literare”, Mihai Beniuc îi transmite o *Telegramă* lui Tudor Arghezi, cu ocazia împlinirii a 78 de ani: „Lui Tudor Arghezi, maestrul stihului românesc, în numele scriitorilor din această țară, cele mai cordiale urări de bine și de viață lungă”. □ Alături de telegrama semnată de Beniuc, apare articolul ***Omagiu***, avându-l autor pe Geo Bogza: „Astăzi, poetul care, plămădit din lut și sânge românesc, ascultând, asemeni îndepărtaților străbuni, glasul ciudat al mlaștinii și livezii și încercând simțăminte noi, a sporit comoara spirituală a poporului nostru cu numele bogat și exploziv, trainic și nepieritor, de TUDOR ARGHEZI, împlinește 78 de ani. Cu acest prilej, eu îi aduc aici mărturia unei admirații imense, fierbinți și neclintite, care a început cu treizeci de ani în urmă, pe vremea când au apărut cea dintâi ediție din *Cuvinte potrivite* și cele dintâi numere din *Bilete de papagal*”. □ La rubrica „Problemele criticii literare”, S. Damian, în articolul ***Conținutul ideologic***, își face remarcată contribuția la „întărirea fundamentului ideologic al criticii, pe baza principiilor marxist-leniniste”: „Refugiul în zone eterate, departe de frământarea epocii, nu este demn de critica angajată. Datoria de a discuta problematica social-politică nu ne revine numai ca o consecință a înțelegerii raportului între conținut și formă, dar și din conștiința rolului activ al criticii în educarea spirituală a cititorilor. Misiunea criticii nu este doar aceea de a înregistra fiecare carte nouă ivită în vitrinele librăriilor. Noi suntem înregimentați într-un front de luptă și participăm ca militanți la făurirea literaturii construcției socialiste. Spirit de partid în critică înseamnă efortul de a înălța trainic acest edificiu al realismului socialist și de a-l păzi de impurități. Nu consemnăm mecanic o lucrare despre actualitate, ci încercăm să favorizăm apariția ei prin îndrumare tematică, prin popularizarea fragmentelor promițătoare apărute în presă, prin sugestii preliminare. O analizăm apoi nu numai cu ochiul rece al cercetătorului ci și cu pasiunea tovarășului de luptă”. □ Apar, în grupaj, versuri de Florența Albu (*Vis albastru*) și Florin Mugur (*Se rotește o stea*). □ Tot la rubrica „Problemele criticii literare” sunt cuprinse un articol de admonestare, ***Critica literară în revista „Tribuna”***, de G. Horodincă („Lipsurile existente în activitatea săptămânalului clujean demonstrează că redacției îi revine datoria de a-și spori simțitor vigilența ideologică, adormită de suficiență. Va trebui împiedicată pe viitor apariția unor lucrări beletristice cu conținut străin de poziția și sentimentele noastre, exprimat într-un limbaj ce evocă nu rareori gândirismul, ca și a unor materiale de critică prin care acest conținut este justificat teoretic.”), și unul de reglementare ideologică (***Autoritatea criticii***, de Geo Șerban – continuarea este anunțată pentru numărul ulterior: „Esențială în însușirea spiritului de partid de către critic este tocmai înțelegerea îndatoririi de a *stimula*. A înțelege aceasta înseamnă pentru critic să-și dea seama că nu i se cere nici un fel de renunțare la prerogativele proprii profesiei și denumirii sale. Accentul pus pe funcția de promovare a criticii corespunde întru totul esenței acesteia”).

24 mai

- „Tribuna” publică, la „Cronica ideilor”, studiul lui Dan Barbilian, ***Direcții de cercetare în matematicile contemporane***. □ Sunt prezentate în grupaj versuri de Al. Jebeleanu (*Portret din spital*), Ion Rahoveanu (*Creație*), Cezar Baltag (*În anii mei albaștri*).

- În „Scânteia tineretului”, Dumitru Micu semnalează ***O carte tinerească, Dracul și domnișoara de la mănăstire*** a tânărului „scriitor german din R.P.R.”, Paul Schuster, „o povestire inspirată din viața elevilor unui liceu german dintr-un oraș din România în primii ani după eliberare”, care oferă cititorilor contemporani „ceva din trăirile, din frământările lor de odinioară, integrate în atmosfera particulară a primilor ani ai puterii populare.” Cartea se integrează unui tipar special de ficțiune care, „fără să îmbrățișeze probleme de viață fundamentale, de natură a defini atitudini semnificative în fața existenței statornicite în caractere de neuitat, cucerește prin autenticitatea cu care înfățișează un anumit mediu, mediul școlar, în cazul concret, surprinzând specificul acestuia, descifrând preocupările, aspirațiile proprii elevilor, dezvăluind acel romantism atât de caracteristic vârstei lor, ce se exprimă în nobile înflăcărări, în dorința de a săvârși fapte mărețe, dar căruia nu-i sunt străine nici tendințe spre bravura ieftină, spre comiterea unor năzbâtii ce pot lua, în anumite împrejurări, aspecte grave.” Remarcându-se prin veridicitatea procesului „integrării elevilor germani în noile realități ale țării lor”, povestirea promovează, prin activistul Dinu Constantinescu, „înțelesul adânc al unei lupte duse de partid [...] pentru smulgerea elevilor germani de sub influența elementelor reacționare, pentru crearea încrederii și prieteniei reciproce a elevilor români și sași uniți prin năzuința comună de a fi utili societății noi ce se construiește.” În finalul recenziei, Dumitru Micu sintetizează „valoarea” povestirii *Dracul și domnișoara de la mănăstire* în termeni șablonarzi, compatibili cu ideologia noului canon literar: este „o povestire care captivează de la primele pagini pe cititor, conducându-l cu iscusință, fără digresiuni didactice, spre ideea de bază a cărții: biruința vieții noi, socialiste, în toate sectoarele realității din țara noastră, oricare ar fi piedicile întâmpinate.” □ Același număr al „Scânteii tineretului” găzduiește poemul *Nepotrivire* de Ștefan Iureș.

31 mai

- În „Tribuna”, la rubrica „Note de lectură”, Cornel Regman realizează o ***Retrospectivă Demostene Botez***, cu ocazia apariției volumului *Prin ani*. Evidențiind „trei direcții lirice”, care „și-au unit aluviunile”, Regman izolează două dintre ele, reproșându-le tangența la modernitate: „[...] vizează o epocă *clasată*, de multă vreme caracterizată în trăsăturile ei fundamentale (e vorba de poezia de sensibilitate modernă dintre cele două războaie mondiale, derivată într-un fel sau altul din simbolism), ceea ce nu înseamnă că elementele existente nu pot fi sporite cu detalii prețioase, cu noi nuanțe, ignorate până azi.

Acesta e cazul, în primul rând, al *poeziei sociale* așa cum au înțeles-o și practicat-o o seamă de poeți de orientare democratică ai acelei perioade, înzestrați cu sensibilitate modernă. [...] Acestor versuri le lipsește de bună seamă perspectiva revoluționară, încenușată de o apăsătoare atmosferă de apocalipsă (reflex poporanist?); nu le lipsește, în schimb, patosul și accentul sincerității și forța satirică în demascarea acelei vieți peste care un Bacovia vedea ironizând «preistoricul animal» - burghezul. Am pomenit numele lui Bacovia. Să profităm de faptul acesta pentru a încerca să lămurim un aspect astăzi depășit al creației lui Demostene Botez, dar pe care volumul actual ține să-l readucă în atenția contemporanilor [...]. Ne aflăm de fapt în fața celei de-a doua direcții a volumului recent editat, care, cum se va vedea, se întâmplă să se identifice cu cea de-a doua direcție a însuși «modernismului» unei părți din poezia românească dintre cele două războaie. E vorba, mai precis, de o anume involuție a moderniștilor noștri care, după ce au investigat cu unelte proprii un univers real și au sesizat o atmosferă (Demostene Botez și Bacovia, concomitent, plictisul provincial și, pe un plan mai larg, sentimentul de apărare al celui ce trăiește într-o lume meschin croită, strâmbă, străină cu totul de idealul lăuntric), în loc să încerce lărgirea breșei pe care au deschis-o în realitatea concretă, se retrag dimpotrivă în propria cochilie, străduindu-se să-și fie lor înșile spectacol, prin stilizarea la nesfârșit, păpușerească, clownescă a unei măști de uz propriu, prin specularea în oglindă a unui comportament manierist”.

- Eusebiu Camilar publică în „Scânteia” un reportaj intitulat *Sub dealul catargului*, în care celebrează fenomenul de culturalizare a maselor în democrația populară, revelat de interesul pentru carte al oamenilor din sătucul Racova: scriitorul descoperă, „copleșit de o bucurie imensă”, 460 de cărți în biblioteca micii școli din sat, între care un volum de Mark Twain.

[MAI]

- Numărul 5 al „Iașului literar” se deschide cu un grupaj de versuri de Mihai Beniuc, *Cu o grenadă..., Frunze și steaguri, Sunt Prometeul....* □ Al. Andriescu recenzază *Lume veche, lume nouă*, de Tudor Arghezi, iar D. Costea se ocupă de *Nicolae Labiș, poetul tinerei generații*.

- În „Scrișul bănățean”, nr. 5, aniversar („al 50-lea număr”), Dumitru Micu supune analizei cartea *Lume veche, lume nouă*, de Tudor Arghezi, „culegere de tablete apărute în diverse periodice între 1945-1957”. Articolul **Publicistică și artă militantă** încearcă să acomodeze predispoziții de exprimare având conotații religioase („Tudor Arghezi este creatorul unor specii publicistice noi: Biletul de papagal, și Tableta, menite, prin concizia și combativitatea lor, să transmită prompt, la zi, cititorilor gândirea scriitorului militant. Evident, articolele scurte, combative, au apărut în presă cu prisosință și înaintea lui Arghezi. Marelui poet îi revine însă meritul de a fi pogorât în asemenea producții ale conștiinței civice angajată în luptă harul poemului, de a fi răsfrânt

în colțul de gazetă limpezimi de azur și reflexe de văpăi infernale.”; „Tudor Arghezi nu scrie, însă, ca prozator numai pamflete. Dacă în paginile destinate să înveșnicească înfățișarea hidoasă a unei societăți constituie prin robirea celor ce creează toate bunurile vieții, scriitorul recurge la imagini demne de penelul lui Rabelais, paginile argheziene consacrate naturii, stihiiilor, viețuitoarelor ce-și urmează nestrămutat rosturile, oamenilor cu suflete nealterate, au suavitatea cântecului prin care Francisc din Assisi celebrează: «neprihănită apă», «Veselul și puternicul foc»), cu imperativul propagandistic al momentului, centrat pe criteriul „actualității” („Înmănunchind pamflete contra societății capitaliste ce pervertește umanitatea și imnuri de preamărire a socialismului ce eliberează omul, descătușând forțele lui creatoare, volumul *Lume veche, lume nouă*, e un exemplu elocvent de participare pasionată a artistului la frământările vremii sale. Noua carte a lui Tudor Arghezi demonstrează încă odată adevărul că sursa inepuizabilă a marii arte, a artei nepieritoare, este viața milioanei de oameni pe umerii cărora se razimă tot ceea ce există, că actualitatea prezintă scriitorului la tot pasul aspecte vrednice să fie înveșnicite în mari creații”). □ La rubrica „Din literatura universală”, Leonard Gavriliu oferă traducerea poeziei *Înotând* a lui Mao Tse-dun. □ „Revista revistelor” urmează consecvent metoda arbitrajului sau a prezentărilor în paralel, în obiectiv fiind nr. 2 din „Steaua” și „Iașul literar”. Traian Liviu Birăescu semnează doar cronica asupra revistei ieșene, cealaltă fiind anonimă. De partea negativă a exemplelor se situează „Steaua”, publicație încă pe drumul adecvării ideologice („Majoritatea articolelor și studiilor nu au contingență directă cu problemele actualității.”; „Aici, la *Confluențe* [n.n: rubrica] întâlnim, o notă, în sfârșit combativă pe marginea curentelor de idei din apus, curente care favorizează isteria războiului.”); de partea pozitivă se evidențiază „Iașul literar”, cu „versuri frumoase”, de N. Tăutu și Dragoș Vicol, cu „proza mai încheată”, de Aurel Leon, Remus Luca ș.cl., în care „actualitatea e, în sfârșit, mai apropiată”, cu „studii și cronici documentate și serioase”. □ Rubrica „Instantanee” cuprinde și intervenția lui Leonard Gavriliu, ***Cu privire la reeditările din critică literară***: „Cu osebire preluarea moștenirii lăsate de critici trebuie să se caracterizeze prin maximum de pondere, de prudență și de răspundere; literatura critică având o marcată funcție de directivă, retipărirea unor scrieri incompatibile cu ideologia marxist-leninistă stârnește nefaste nedumeriri și confuzii, determinând influențe negative în frontul criticii actuale. [...] Având în vedere că modul în care se face valorificarea moștenirii în domeniul criticii literare nu rămâne fără consecințe în practica criticii actuale, se impune o mai hotărâtă rețezare a tendințelor care contrazic principiile leniniste referitoare la preluarea moștenirii literar-artistice. Să nu slăbim nici o clipă lupta împotriva atitudinilor apolitice, să ripostăm contra aprecierii operelor literare după criterii preponderent estetizante”.

● Numărul 5 al revistei „Viața românească” publică texte literare semnate de Miron Radu Paraschivescu – *Pietrelor*, Al. Philippide – *Solie în azur*, Al. Ivan Ghilia – *Cuscii (fragment de roman)*, Miha Dragomir – *Sub stele eline*, *Areopagul*, Neculai Tăutu – *Din „Carnet de front”*, Petre Solomon – *Grădina zoologică din Praga*, Cristian Sârbu – *O pasăre roșie zboară, Cântec de 1 Mai*, dar și studiile lui Ov. S. Crohmălniceanu – ***Camil Petrescu și demonul polemicii*** și Lucian Raicu – ***Sensul autenticității*** prilejuite de comemorarea unui an de la moartea lui Camil Petrescu. □ N. Tertulian continuă analiza metodei critice lovinesciene (***E. Lovinescu II***) pe tema ***Critica teoriei lovinesciene și a „autonomiei esteticului”***, inițiată în numărul anterior al „Viații românești”, polemizând cu „erorile doctrinei lovinesciene a relativismului estetic”, dar, în același timp, punctând „tentativa noastră [...] de a demonstra unitatea perpetuă a poziției ideologice și a poziției estetice lovinesciene, de a urmări modul în care anti-tradiționalismul și anti-sămănătorismul, cultul psihologiei în proză și al modernismului în poezie, autonomia esteticului și mutația valorilor estetice – răsfrâng în plan estetic tendințele fundamentale ale ideologiei lovinesciene, descind în mod logic din particulara poziție de clasă a criticului.” □ Secțiunea „Teorie și critică” propune studiul Georgetei Horodincă, ***Universul poetic, expresie a concepției despre lume*** („Poezia noastră de astăzi a înregistrat succese deosebite, tocmai fiindcă în conținutul ei s-au produs transformări capitale, datorate concepției marxiste pe care și-au apropiat-o cei mai mulți dintre creatorii ei. Universul de imagini al acestor poeți este un univers modern, populat de cuceririle revoluționare, deschis unui viitor socialist.”) și cel al lui Geo Șerban, ***Discernământ în reconsiderări***. □ În secțiunea „Cărților noi”, Eugen Simion semnează cronică volumului lui Mihai Novicov, *Povestiri despre Doftana* (publicat în 1957 la Editura Tineretului) – constatând că „nu vom întâlni [...] o plăsmuire epică, personaje determinate caracterologic, în afară bineînțeles de personajul colectiv, bine descris: deținutul comunist, revoluționarul intransigent de mare demnitate, dar vom întâlni fapte emoționante despre viața în *Universitatea de la Doftana*, relatate cu multă pondere și sinceritate de narator, el însuși luptător ilegalist și deținut la Doftana.”

IUNIE

5 iunie

● La rubrica „Problemele criticii literare” din „Gazeta literară”, Mihail Petroveanu comentează critic articolul „ambiguu”, *Arta criticului*, publicat de Dumitru Micu în numărul 4 al revistei „Viața românească”: „D. Micu a arătat de prea multe ori, pe lângă talent critic, subtilitate, simțul răspunderii judecăților sale, ca să-i considerăm articolul de față doar ca un exercițiu de gimnastică. Suntem de părere că a fost împins în această situație de o dublă

eroare originală. Întâi, a privit opera critică a lui G. Călinescu din «interiorul» ei [...] deci cu criteriile ei înseși și nu «din afara ei», cu criteriile științei marxist-leniniste despre literatură. Scrutând o concepție critică, ca și oricare alt sistem de idei, oricare alt produs al gândirii, îl studiez ca întreg, sub raportul coerenței lui interne și apoi îl confrunt cu punctul meu de vedere, în speță cu poziția materialismului dialectic, a spiritului de partid. În al doilea rând, după părerea noastră, a creat, ca și alții, o falsă problemă din raporturile dintre critică și artă. Din momentul în care integrăm critica literară în familia științelor și, a fortiori, când o exercităm în spiritul științei marxist-leniniste, nu o mai putem trata ca pe o formă de artă. Prin esența ei, critica lucrează cu un vocabular, cu raționamente și legi, cu elemente de știință, nu cu imagini. Ca și florile pentru botanică, imaginile (arta) constituie obiectul, nu instrumentul, limbajul criticii. Nimeni nu poate împiedica, este dimpotrivă de dorit, ca savantul, criticul cu deosebire să opereze și cu imagini, în general cu mijloacele artei, în scopul ilustrării, al comunicării sugestive a viziunii sale raționale, să utilizeze arta în mod auxiliar, atât. Dar aceasta nu este o problemă de principiu, constitutivă criticii, de soluționarea căreia ar depinde avansarea esteticii marxiste, de pe urma căreia am dobândi o mai adâncă înțelegere a legilor artei. Mărturie stă împotmolirea tipului de critică care, teoretic, apărea ca cel mai adecvat percepției artei, - impresionismul. Critica cu artă este un deziderat exterior sau dacă vrei o problemă subiectivă, ținând de aptitudinile personale și deci întâmplătoare ale criticului. Criticul bun e bun nu fiindcă e artist ci fiindcă e om de știință.” (*Știință sau artă?*).

7 iunie

● În „Scânteia tineretului”, Gh. Dinu semnează articolul „*Bluze albastre*”, **un model viu al literaturii proletare**, comentând rolul jucat de „prima revistă de literatură proletară” sub coordonarea lui Al. Sahia, în contextul „noilor realități”, „o publicație vie și mereu prezentă în mintea și în munca noastră”, care „rămâne fiindcă ea a fost o tribună de luptă a partidului. Rămâne fiindcă era făcută de un scriitor comunist, fiindcă era opera unui profesionist al scrisului, pus în slujba clasei muncitoare, de un ziarist comunist care cunoștea menirea scrisului, cunoștea durerile oamenilor muncii pe care îi iubea.” Primul număr al „Bluzelor albastre”, din 5 iunie 1932, se impune, în opinia lui Gh. Dinu, prin „replica vie” dată „beletristicii fasciste și legionare”, prin „slova incandescentă și plină de noblețea marilor idealuri proletare”, reprezentând „o forță adăugându-se celorlalte forțe militante împotriva mizeriei, întunericului, sălbăticiiei politice. Împotriva diversivării literaturii burgheze și a aserviților ei, a capetelor înnegurate de confuzie și acontemporaneitate.” Programul revistei, publicat în numărul de debut, îi marchează coordonatele ideatice și vizionare: „Ca orice element realmente vital, arta nu-și poate avea rădăcinile decât în viață, să întruchipeze viața, să se adreseze vieții. [...] Literatura activistă!

Literatura critică! Literatura proletară! – face la noi, prin *Bluze albastre* primii pași.” Sunt publicate, în primul număr, texte-model aparținând lui Al. Sahia, *Uzina vie*, și M. Gorki, *Paraziții*, pentru ca următorul să conțină „poezii revoluționare de Vladimir Maiakovski și Serghei Esenin”, schița lui Al. Sahia, *Revoltă în port*, dar și „cronici despre cărțile progresiste, critică constructivă, literatură”, demascând „falsitatea unei literaturi decadente, pernicioase, influențate de ideologia burgheză, de confuzia subconștiențelor freudiene, de filozofia reacționară, inumană care începuse să-și facă loc și al noi.” Ultimul număr, 4, apare în data de 31 iulie 1932, impunând revista „Bluzele albastre” drept „un model mereu valabil de literatură militantă, combativă în slujba clasei muncitoare, din care tinerii scriitori au nenumărate lucruri de preț de învățat.”

12 iunie

● În „Gazeta literară”, Mihail Petroveanu continuă „corecția” aplicată criticilor ale căror studii se abăteau fie subtil, fie frontal de linia marxist-leninistă. De această dată, este rândul lui Al. Piru să primească admonestări, pe motiv că în *Tehnica criticii literare* (articol apărut în „Viața românească”, numărul din aprilie) își declarase public modelele – Ibrăileanu, Călinescu, Vianu – însă, concomitent, le reproșase altor colegi de breaslă că se complac în „imitații”: „Scepticismul, învăluit în complimente condescendente, de circumstanță, față de exigențele criticii noi, față de ideile și literatura promovată în epoca noastră devine dispreț afișat aproape fără menajamente cu ocazia trecerii în revistă a producției lui I. Vitner și S. Iosifescu, singurii critici de idei după Al. Piru. Efortul acestora de a se ridica de la critica de aplicație la critica de generalizare, de orizont mai larg, în loc să fie apreciat în funcție de rezultate și în chip constructiv, e minimalizat în însăși obiectul său iar inspirația marxistă care-l călăuzește este discreditată ca epigonică pe temeiul unor... analogii tematice, poate chiar numai de titluri, între unele lucrări ale celor vizați și unele studii ale lui Mihai Ralea. [...] Oare Al. Piru nu se simte bine singur în postura de «imitator» pe care și-a ales-o voluntar? Aici îl credem. Dar soluția nu este să-i forțeze pe alții s-o adopte. El trebuie să își schimbe poziția. Poziție care, în problema moștenirii critice l-a determinat să apere principiul coexistenței, al împăciuitoarismului ideologic, preluarea în bloc a marilor modele, - ba chiar să le deformeze tendențios – ajungând să abdice de la demnitatea critică elementară prin teoria caricaturală a imitației obligatorii. Poziție care, în problemele criticii actuale, marxiste, l-a determinat să discrediteze originalitatea ei teoretică și să limiteze exercițiul acesteia doar la realismul socialist. Să ne mirăm că pentru Al. Piru actualmente «piedica cea mai mare» în calea criticii marxiste este dogmatismul și nu influența ideologiei burgheze, obiectivismul liberalist, când el însuși o ilustrează?”. □ La rubrica „Note”, Șt. B. anunță *Deschiderea Muzeului literaturii române „Mihail Eminescu”*:

„Luni, 9 iunie, a fost inaugurată, în clădirea Uniunii Scriitorilor din șoseaua Kiseleff, o instituție nouă, menită să atingă o dezvoltare complexă și să devină unul din înaltele foruri culturale ale republicii noastre [...]. Expresie a inițiativelor profund patriotice ale partidului nostru, Muzeul a fost proiectat și organizat prin eforturile conjugate ale Uniunii Scriitorilor și Ministerului Învățământului și Culturii”.

14 iunie

- Tudor Arghezi publică în „Scânteia” un poem alegoric cu accente de pamflet anti-exploatator, intitulat *Păianjenul* (din volumul *Stihuri pestrice*). Ipostazele alegorice ale dușmanului generic sunt dintre cele mai sumbre: „mare[le] cioclu”, „dihania-mbrăcată în platoșă și zale,/ Flămândă să ucidă [...]”, aparținând categoriei, sortite pieirii, a „tâlhari[lor] nebuni și fiare[lor]”.
- În „Scânteia tineretului”, M. Florian semnează articolul *Profesiunea de credință a unui poet comunist*, centrat pe analiza volumului de versuri *Cântarea eroică* al lui Musa Djalil, editat la Cartea Rusă. Prizonier de război, deținut în închisorile fasciste și condamnat la moarte în 1943, poetul rus, încarcerat la Moabit, „și-a așteptat moartea. O aștepta combătând-o cu cea din urmă armă pe care o avea la dispoziție: condeiul său.” Poeziile scrise în perioada detenției reprezintă, pentru M. Florian, „raportul liric pe care poetul comunist Musa Djalil l-a prezentat în fața patriei sale cu privire la comportarea pe care a avut-o în fața celui mai crunt dușman al omului: fascismul.” În viziunea autorului studiului, „caietele de la Moabit” sunt organizate în jurul câtorva teme-pivot - „dialogul permanent pe care eroul liric îl poartă cu patria sa îndepărtată”, „disputa cu moartea”, „autenticitatea viguroasă”, „dăruirea și jertfa” -, volumul distins cu premiul Lenin exprimând „o minunată profesiune de credință a unui poet comunist.” □ În același număr apare articolul *Împotriva evazionismului în creația unor tineri scriitori*, semnat de Teșu Milcoveanu, care propune ca model operele tinerilor scriitori „pasionați de contemporaneitate” Titus Popovici, Francisc Munteanu, Teodor Mazilu, Dumitru Mircea, Al. Mirodan, Aurel Rău, reflectând „un îndreptățit sentiment de încredere fermă în progresul literaturii noastre”, față de alți scriitori care [...] se mulțumesc să plutească în reverii, «să contemple pasiv viața și încă în aspectele ei periferice, uitând de răspunderea civică ce revine artistului, menit prin natura vocației sale să ia parte la lupta socială.» Demersul „demistificator” vizează amendarea tendințelor „evazioniste, de apolitism, ermetism și formalism” ocurente în unele poeme ale Doinei Sălăjan, „lipsite de o problematică majoră, viciate de un erotism penibil” (este avut în vedere ciclul *Cântece de seară*, publicat în „Tribuna” nr.8/1958). În opinia autorului articolului, poezii precum *Bătrânii îndrăgostiți* proiectează „o concepție stranie despre sentimentul curat al dragostei. Poeta versifică dorința de a mușca, pomenește de o inexplicabilă otrăvă între dinți cerșind ruguri, straie

bizare și flori uşurate. Îndrăgostiții se vor uitați de lume, se înfioară de singurătate și frică, manifestând atitudini de erotism neurastenic.” Un astfel de discurs poetic nu este compatibil cu așteptările tânărului cititor contemporan, care, „prețuiește cea poezie de dragoste care îi insuflă sentimente demne și curate, caracteristice vieții avântate a zilelor noastre” și, în consecință, „respinge cu indignare asemenea producții ce încearcă să strecoare simțăminte morbide și pornografice inabil voalate.” La fel, poemului *La țărnuțul mării* de Petre Stoica, publicat în „Steaua”, nr. 2/1958, îi este amendată „doza respectabilă de artificialitate, lipsă de idei, o pastişă nereușită la poezia decadentă din trecut”, pentru ca un alt text, *Apa a săpat lărgindu-și malurile* să includă „versuri voit prozaice, lipsite de orice urmă de emoție, de problematică socială.” Criticul de-legitimează poziția tânărului poet interesat „într-atât de imagistică încât nu observă zădărniciia poeziei sale de notație strict subiectivă care nu interesează pe nimeni”, constatând și alte „devieri” de la canonul vremii: „Gonind orbiți după aparentele străluciri ale originalității cu orice preț, unii tineri scriitori publică poezii și schițe răsucite și contorsionate într-o dezordine alarmantă a sintaxei, adevărate șarade care par la prima vedere a fi destinate revistelor de rebusuri. Ei caută insistent și în mod steril noul în formule perimate, anacronice, poezia încetând de a mai comunica ceva pe înțelesul publicului larg de cititori. Asemenea poeți adolescenți mimează inadmisibile tristeți, melancolii bolnave, evadări în lumi cuprinse de decrepitudine și dezechilibru spiritual, mărturisind fără jenă lipsa unui ideal revoluționar în viață.” Spre exemplificare, Teșu Milcoveanu îl citează pe George Radu Chirovici, un poet „dezorientat” care, „în loc să-și îndemne corabia poem să plutească în lumea noastră vie, socialistă, o îndreaptă spre continentul celor Douăzeci de Ani ai săi, continent sărac în sine care nu poate satisface dorința de fapte mari a tinerilor noștri. [...] Totul e scos din timpul nostru, și proiectat astfel pe o universalitate eternă și...abstractă.” În contrareplică, este amintit Nicolae Labiș și „poezia sa angajată”, „urmărind să redea ideea că întreaga sa viață și creație se orientează după ideile comunismului.” Unui alt poet, Valeriu Gorunescu, îi sunt criticate „formele antipoetice, acuta sărăcie emotivă, inexistența ideilor și a preocupărilor generoase revoluționare.” Proza cunoaște și ea astfel de „abateri” de la linia ideologică a „canonului” literar contemporan, autorul studiului identificând „forme voalate de evazionism” la nivelul imaginarului unor proze încărcate de „simboluri cețoase”: cele patru schițe ale debutantului Sorin Titel, *Drumul*, *Idilă*, *Copilul*, *Căldura*, i se par lui Teșu Milcoveanu rupte de filonul activizant al luptei ideologice, nerezonând „imperativul actualității”, fiind construite în jurul unor „teme morbide dintr-o lume ciudată, periferică” – „În prima schiță, de pildă, se petrece o încercare de viol și o bătaie, iar în ultima o babă alunecă pe o prună putredă și moare.” Programul „reconversiei” unor astfel de scriituri debutează cu afirmarea principalei funcții a creatorului – militant: în opinia autorului

studiului, „să fie receptacol viu și sensibil al frământărilor, al luptei și izbânzilor acestor zile, el însuși luptător activ pentru triumful ideilor comunismului – iată sensul nobil al existenței adevăratului scriitor al vremurilor noastre. Tinerii scriitori obosiți de reverii, plictisiți prematur de viață, amatori de exhibiționism literar, *înșirând la vorbe goale*, să-și amintească de opera înflăcărată a scriitorilor comuniști Maiakovski, N. Ostrovski, Fucik, Sahia. Să-și amintească de marele nostru poet Eminescu care, în permanență, a fost stăpânit de febrila neliniște a creației folositoare cititorilor, de ideea utilității și menirii artei.” În consecință, finalul studiului este mobilizator, optând pentru recuperarea valențelor ideologizant-formative ale lectorului contemporan: „Tinerii noștri muncitori, țărani muncitori, intelectuali așteaptă și cer acestor tineri scriitori ca și altora să renunțe la atitudinile evazioniste și să-și valorifice talentul într-o literatură viguroasă care să cânte faptele lor mărețe în lupta pentru construirea socialismului, pentru o viață minunată a poporului muncitor.” Același număr al revistei publică poeme de Ion Brad (*Spre inima pământului – Baia-Sprie, Miner bătrân, Orizontul tinereții, Casă de miner, Întoarcere*), iar secțiunea *Cărților noi* semnalează aparițiile editoriale recente: Eminescu – *Poezii* (cu un *Cuvânt-înainte* de Arghezi), Macedonski – *Poezii* (studiu introductiv de Mihai Dragomir), George Panu – *Pagini alese*, Arghezi – *Versuri alese*, Shakespeare – *Othello – teatru* (în traducerea lui Ion Vinea) și Gerhart Hauptmann – *Teatru* (cu o prefață de Ion Marin Sadoveanu).

18 iunie

- Zaharia Stancu publică în „Scânteia” un articol encomiastic la adresa glorioasei armate sovietice eliberatoare, în care se întretes pagini de povestire despre zilele „fierbinți” de după 23 August 1944, când rușii și românii s-au „legat” „frați” și „prieteni pe vecie” (formulă repetată, ritualică, de la început până la sfârșit). În paginile de odă dedicate armatei sovietice, scriitorul se întrece pe sine în construirea imaginii salvatorului mesianic: „Trupele sovietice staționate pe teritoriul nostru au știut să câștige și să umple de dragoste inima poporului nostru.” etc. (*Le vom păstra o bună amintire și o fierbinte dragoste*)

19 iunie

- În „Gazeta literară”, Savin Bratu inițiază un serial de denunțare a „biografiei spirituale” a lui Titu Maiorescu: „Astăzi când, în perspectiva istorică, direcția maioresciană apare definitiv învinsă, în fața aceleia a ideologiei revoluționare, biruitoare a marxism-leninismului, fantoma lui Maiorescu se zbuciumă inutil, gata și să renunțe la seninătatea aparentă. Sub pulpana ei zdrențuită, nepuțințioasă să mai apară ca o togă, se adăpostesc tendințele biruite din literatură și artă. Nu numai «arta pentru artă», cu jocul ei fals, ci și naționalismul veninos și deloc senin, ba chiar și «modernismul» pe care magistrul de altădată

îl repudiase pur și simplu [...]. Nenorocită, protestând grandilocvent, cu gesturi studiate, fantoma lui Maiorescu mai însoțește din când în când pe unii din cei ce urcă în înaltele instituții de învățământ și în academii, acostându-i și pe unii studenți ingenui și vanitoși, slab pregătiți cultural și ideologic... Autenticul Maiorescu a fost uitat. Opera lui nu se mai citește astăzi. La umbra însă a «iluziei superbe» despre un Maiorescu protector dezinteresat al artelor, sunt chemați cei ce, chiar fără să știe ceva despre om sau despre scrierile sale, vor să slujească unei arte «adevărate». [...] Toate confuziile, răspândite cu voie sau fără voie, toate șovăielile ideologice în problemele esteticii, toate urile împotriva artei realist-socialiste, își caută un patron spiritual și fantoma lui Maiorescu, zgribulită și fără glas, se pomenește din când în când umflată și reacordată [...]”. (*Fantoma lui Maiorescu*). Răfuiala va fi continuată pe domenii de activitate, în numerele „Gazetei literare” din 26 iunie (*Fondul fără forme*), 3 și 10 iulie (*Esteticianul dogmatic*), 17 și 24 iulie (*Criticul judecător*).

21 iunie

• Lucia Demetrius publică în „Scânteia” un amplu articol pe tema *Actualitatea în literatură*, în care își exprimă neliniștea față de persistența unor elemente retrograde (inclusiv formulele care implică raportarea la trecut, permițând „evaziunea” în istorie), decadente, „estetizante” în literatura prezentului, precum și față de existența „teoriilor revizioniste în artă și literatură”, „vrăjmaș[e] artei și concepției marxiste”. Autoarea nu ratează niciunul dintre clișeele ideocriticii contemporane în construcția vastei pledoarii pentru o literatură ancorată în actualitate, tributară realismului socialist, procedând, într-o manieră deja consacrată, la legitimarea formulei realiste prin raportarea la modelele canonice ale trecutului. Astfel, de la Dante, Cervantes și Goethe la Tolstoi, Gogol, Cehov, Dickens și Balzac, culminând cu Gorki – cel care și-a asumat în mod „deliberat” și „lucid” formula realismului socialist – marii maestri ai literaturii universale au optat, toți, în opinia autoarei, pentru „zugrăv[irea] contemporaneit[ății]” „de pe o poziție de comentator și critic nemulțumit”: „Dacă marii maestri ai trecutului n-au scris întrevăzând în prezentul lor linia viitorului, dacă n-au scris de pe poziții de luptă – ceea ce au exprimat ei, ceea ce au simțit neapărat nevoia să exprime, să zugrăvească, să aprobe, să dezaprobe, să acuze, să compătimească, a fost contemporaneitatea lor, modul de viață al societății în care trăiau, condițiile sociale în care viețuia individul uman, aspirațiile, viciile, elanurile, tarele, posibilitățile lumii în care se mișcau.” □ În același număr, ziarul reproduce un eseu având ca temă *Omul și arta*, semnat de Stratis Mirivilis, membru al Academiei din Atena, președintele Asociației Naționale a Scriitorilor din Grecia. Constatând „cu mare satisfacție [...] interesul viu și pozitiv ce se acordă în Republica Populară Română oamenilor artei”, autorul subliniază legătura strânsă dintre artă și viață, pe care o exprimă în termenii unei meditații (aproape) lirice: „Iată deci

că, fără să bănuim, trăim și ne mișcăm tot timpul în lumina vrăjită a artei. [...]
De aceea, cred că un stat care luptă pentru a-și ajuta poporul să-și găsească prin artă mijloacele de expresie, în așa fel încât să se cunoască mai bine pe sine și să se facă apoi cunoscut celorlalte popoare, face un lucru just și necesar pentru bucuria și bună starea poporului său.”

● În „Scânteia tineretului”, Dumitru Micu publică, sub titlul *În primele rânduri ale poeziei militante*, cronica volumului de versuri al lui Dan Deșliu, *Ceva mai greu*, punctând „atitudinea unui poet militant, pentru care frământările actualității constituie o sursă de inspirație constantă și aproape exclusivă.” „Dedicat luptei pentru socialism – lupta cea mare”, poetului îi este pusă în evidență „calitatea versului” care „se determină în funcție de eficacitatea contribuției lui la triumful cauzei în serviciu căreia acționează forțele înaintate ale societății.” În opinia recenzentului volumul configurează o „pledoarie [...] pentru o artă a timpului nostru, angajată deschis și integral în slujba clasei muncitoare, împotriva liricii evazioniste, apolitice, contaminate de formalism și decadentism”, precum și a „manifestărilor străine realismului-socialist ce-și găsesc un câmp de manifestare în unele producții beletristice.” Un poem precum *Divizia noastră* „impresionează” prin ținuta doctrinară, fiind definit de către recenzent drept „un înaripat cântec de slavă înălțat în cinstea eroilor din trecut ce [...] au luptat cu înflăcărare și abnegație pentru făurirea țării noi, în care trăim astăzi, precum și în cinstea eroilor din zilele noastre.” Utilizarea versului satiric devine strategie acuzatoare împotriva „dușmanilor de peste hotare, împotriva puterilor imperialiste ce stipendiază bande asasine și suprimă libertățile democratice”, iar evenimentul interzicerii Partidului Comunist din Germania, prin sentința de la Karlsruhe, „îi inspiră lui Dan Deșliu un pamflet liric în care, fără violențe de limbaj, succesorii lui Hitler, doritori să încătușeze viața, spre a-i opri mersul firesc înainte, sunt pecetluiți cu un sarcasm arzător [...]. Soarta unor asemenea demenți, ce n-au învățat nimic din experiența istoriei, nu poate fi alta decât aceea a predecesorilor lor de sinistră memorie.” „Poeziile antiimperialiste” (*La moartea lui Șeșu, Evocare*) dau glas urii „împotriva magnaților ce patronează acțiunile teroriste ale unor elemente degenerate fără patrie, vândute imperialismului.” *Cântec de ruină* configurează un alt nucleu tematic al imaginarului poetic, cel al transunerii alegorice a lumii capitaliste „ca o cetate a dezmățului și putreziciunii lăuntrice, ca un nou Babilon, templu bizar în care, sub privegherea unei *momâi în falduri*, a unei Venere de lupanar, se oficiază liturghii lugubre.” În schimb, poetului îi este amendată folosirea „epitetelor injurioase” cu referire la „chipul spectral al capitalismului muribund” (*târâtură, crăiasă de bordeluri, supremă cotoroașă*), recenzentul observând că „menirea poetului este tocmai de a crea imaginea vie a abjecției în asemenea mod încât în sufletele cititorilor să se declanșeze o indignare, o mânie sacră împotriva acesteia.” Ciclul *Filelor din carnetul de reporter* este marcat de „cuvântul reportajului plat transpus în

versuri: *Liniștea*, spre exemplu, relatează cât se poate de prozaic despre o vizită la un furnal, insistând asupra celor mai ne semnificative amănunte.” Sentințele critice sunt uneori implacabile: „Îi voi imputa însă poetului caracterul artificios al unor compuneri ca *Liniștea* ce apelează la tonul hâtru și la ritmul săltăreț specific unor poezii mai ușoare din *Ziarul unui pierde vară* și *Cântece de vitejie*, spre a comunica impresiile produse de un peisaj industrial și de un muncitor ce nu poate avea în nici un caz formația psihică a unora din eroii coșbucieni porniți pe ghidușii.” Finalul articolului exprimă teză încrederea criticului în forța expresivă a poeziei lui Dan Deșliu, un poet „ancorat permanent cu fremătătoare pasiune în problemele actualității.” Același număr al „Scânței tineretului” publică poemul *Închinare* de Valeria Boiculescu, un discurs ideologizant militant și anti-burghez: „Adânc mă plec în fața celor care/ s-au ridicat cu furci și cu topoare/ și au trecut conacele prin pară -/ și ți-au sfințit pământul, scumpă țară!”

22 iunie

- „Scânța” reține, în două scurte articole, intervențiile academicienilor Cezar Petrescu și Mihail Sadoveanu (președintele Comitetului Național pentru Apărarea Păcii din R. P. Română), prilejuite de deschiderea lucrărilor Conferinței naționale a mișcării pentru pace.

23 iunie

- În „Scânța” apare o selecție a intervențiilor din cadrul Conferinței naționale a mișcării pentru pace, inclusiv cele ale academicienilor Zaharia Stancu, Tudor Vianu și Tudor Arghezi. Zaharia Stancu: „Vorbesc aci, în numele poporului nostru, ca să se audă foarte, foarte departe, că nu vom accepta niciodată și sub nici o formă să se pună în discuție „problema” regimului nostru de democrație populară. Să se știe că întregul nostru popor este puternic legat de acest regim, că întregul nostru popor este hotărât să apere acest regim cu orice jertfe i s-ar cere. [...] Să se știe, de asemenea, că poporul nostru este hotărât să nu piardă nici una din cuceririle lui revoluționare ci, dimpotrivă, să crească cuceririle lui revoluționare și să le dezvolte! [...] Noi dorim pace pentru a face în așa fel ca buna stare a poporului nostru să crească și fiecare om al muncii din această țară să trăiască în belșug și în fericire.” □ Textul intervenției lui Tudor Arghezi este intitulat *Aveți cuvântul, oameni buni!*. Maestrul își începe reflecția punând în relație catastrofa războiului cu interesele lumii capitaliste și sfârșește prin a afirma „biruința cuvântului”, „mai tare decât sabia trasă”, pe care îl definește ca pe instrumentul cel mai „puternic” aflat la dispoziția popoarelor dornice de pace.

28 iunie

- „Scânța tineretului”, la secțiunea „Literatură – Artă”, găzduiește schița lui B. Dumitrescu, *Hibernare*. □ În același număr, Mircea Andrei publică articolul

O titulatură care obligă – Teatrul Tineretului, semnalând importanța pe care acesta o are, de mai bine de zece ani, în „opera multilaterală de educare comunistă a tinerei generații”, știut fiind faptul că „scena – a cărei puternică atracție e incontestabilă – dispune de o mare capacitate de influențare, fiind o adevărată tribună de la înălțimea căreia se pronunță mari adevăruri sociale și umane, judecări de viață care oferă, mai cu seamă tineretului, prețioase lecții etice.” Punând în scenă „marile modele dramatice” ale momentului, precum *Preludiu* de Ana Novak, *Ani de pribegie* de Arbuzov, *Suflete tari* de Camil Petrescu sau *Cadavrul viu* de Tolstoi, Teatrul Tineretului se remarcă, în opinia lui Mircea Andrei, prin „bogatele resurse creatoare ale regizorilor, actorilor și întregului personal al teatrului și, în același timp, îndeamnă la noi eforturi, mereu mai rodnice, mereu mai bine orientate către scopul fundamental al Teatrului Tineretului – creșterea spirituală, morală și culturală a tineretului, cultivarea în rândul tinerilor a principiilor socialiste, a dragostei pentru marile valori umane și a bunului gust.” Îndeplinindu-și „planul de repertoriu anunțat anul trecut”, Teatrul Tineretului se detașează tranșant de altele unde, „datorită pătrunderii influențelor liberaliste, repertoriul stabilit inițial a fost modificat fără nici o justificare, piese valoroase fiind amânate fără termen sau pur și simplu lăsate uitării, în vreme ce alte lucrări dramatice de îndoielnică valoare, ba chiar necorespunzătoare, și-au făcut apariția pe scenă, fără să fi fost prevăzute în proiectul de repertoriu.” Cu toate acestea, autorul studiului semnalează, în contextul ultimei stagiuni a Teatrului Tineretului, unele „inconsecvențe” ale punerii în scenă, dar și „deficiențe în privința orientării ideologice și artistice” care ar explica „de ce o lucrare necorespunzătoare, foarte slabă din punct de vedere artistic, *Sirena* de Sonia Filip, care nu izbutea să dea viață expresiv unei pagini glorioase din trecutul de luptă al clasei noastre muncitoare – Grivița Roșie 1933 – a fost pregătită de teatru pentru a fi jucată, fără ca slăbiciunile ei de structură să fie sesizate.” Finalul este tezist, vizând funcția formativ-propagandistică a scenei: „Titulatura sa de teatru al tineretului obligă la realizări mereu mai valoroase, care să fie puse în slujba formării spirituale și morale a tinerilor constructori ai socialismului, însuflindu-i la noi succese în munca lor creatoare.”

29 iunie

- În „Scânteia”, Ion Mihăileanu semnează cronică romanului *Setea* de Titus Popovici, care „abordează marea temă a înfăptuirii revoluționare a reformei agrare de către masele țărănești la chemarea și sub conducerea Partidului Comunist Român.” Apreciat ca „un progres evident în creația lui Titus Popovici [după *Străinul*, n. n.], un succes al prozei noastre actuale” și „o mărturie grăitoare a eficienței, a superiorității metodei realismului socialist”, romanul este valoros, în opinia cronicarului, mai ales prin crearea unor „caractere puternice, tipice, care se impun ca individualități reprezentative

pentru categorii sociale largi”, dar și prin pictura măiestrită a scenelor de masă. Întreaga cronică insistă, de altfel, pe construcția personajelor, a căror complexitate revelează „un scriitor cu experiență”, ajuns la deplina „maturitate ideologică și artistică”, „vizibilă mai ales în forța cu care el a surprins o perioadă tumultuoasă, în măiestria cu care a împletit fresca socială cu o analiză psihologică subtilă a eroilor.”. Din păcate, „analiza” cronicarului se limitează la povestirea subiectului cărții și la câteva aprecieri înțesate de superlative, în stilul consacrat al discursului ideocritic, sufocat de clișee și inapt să exprime altceva decât propriile axiome.

[IUNIE]

- La rubrica „Discuții” din „Iașul literar” (nr. 6), D. Costea urmărește *Critica în discuția criticilor*, descoperind, în consecința dezbaterilor din presa culturală a anilor '57, '58, că „Titlul de onoare al criticii nu este, deci, în cea mai mare măsură, acela ca problemele ei specifice să se afle pe primul plan al atenției publice, ci dimpotrivă acela de a contribui prin acțiunea ei onestă la descoperirea și promovarea valorilor, la înflorirea literaturii și la pătrunderea ei în cele mai largi straturi ale poporului. În vederea atingerii acestui țel, unul din rezultatele cele mai importante ale controversei în jurul criticii trebuie să fie dezvoltarea spiritului critic al scriitorilor înșiși. La noi, din fericire, nu există simptomele vreunei «crize» literare iar frontul criticii este puternic prin numărul celor care militează în rândurile lui, și mai ales prin unitatea lui ideologică. Nu suntem, de aceea, de acord cu cei care vorbesc de o «vizibilă» stare de inferioritate a criticii noastre actuale în comparație cu critica românească dintre cele două războaie mondiale [...]. Adevărul este că avem astăzi o oaste întreagă de critici bine înarmați [...], capabili să studieze fenomenul literar sub toate raporturile”. □ „Revista Revistelor”, sub semnătura lui N. Negoită, ia în colimator *Poezia din „Gazeta literară”*. Nedumerit că „timp de o lună și jumătate, «Gazeta literară» n-a publicat nici măcar o singură poezie de Mihai Beniuc sau de Cicerone Theodorescu”, autorul notei extinse conchide: „În concluzie, sectorul de poezie al «Gazetei literare» pășește pe o cale bună, a înregistrat în ultimul timp succese apreciabile, dar trebuie să dovedească totuși mai multă fermitate ideologică și o exigență artistică sporită în promovarea poeziei noastre actuale”.

- Articolul „*Fantastic fără mesaj și concesii de mesaj*” al Ilenei Vrancea, din „Lupta de clasă” (nr. 6), amendează „feeriile” lui D. Stelaru, *Șarpele Marao, Vrăjitoarele*, definite prin „gratuitate”, „încâlceală haotică a ideilor”, „dispreț vădit față de șlefuirea versului”, și, totodată, aduce muștrări politicii editoriale a E.S.P.L.A.: „Ce a stat la baza încheierii unui contract pentru astfel de «opere» furnizate Editurii de stat pentru literatură și artă de către Dimitrie Stelaru? În referatele cerute, E.S.P.L.A. a primit pe lângă recomandări lipsite

de răspundere și aprecieri negative care erau net împotriva publicării. Cu toate acestea, cartea a apărut. Ce a urmărit editura acceptând tipărirea acestei producții care constituie o sfidare la adresa bunului gust, a țelurilor politice educative ale noii edituri? [...] Tipărirea unor astfel de volume se face pe seama hârtiei și a fondurilor destinate editării operelor noii literaturi menite să răspundă necesităților educative și estetice ale constructorilor socialismului. Exigența ideologică a Editurii de stat pentru literatură și artă față de colaboratorii aleși, controlul riguros asupra încheierii contractelor de editare trebuie să asigure respectarea strictă a cerințelor poporului muncitor față de literatura actuală”.

- Numărul 6 al „Scrișului bănățean” se face remarcant prin studiul lui Tudor Vianu, *Cercetarea stilului*, în care analiza subiectivă, concentrată numai pe „conținut” primește alternativa analizei mai obiective (și mai în acord cu metodologia vremii, în spațiul occidental), atentă la tehnica discursului: „Studiile de stilistică, adică acele care își propun să studieze operele și autorii în mijloacele de limbă utilizate de aceștia pentru a-și comunica ideile, viziunile și sentimentele, atrag în momentul acesta pe mulți tineri. Se poate vorbi de pe acum de o mișcare stilistică românească, iar aceasta nu este decât o ramură a unui curent foarte activ în toate țările lumii. [...] Atracția exercitată de studiile de stilistică este explicabilă prin exactitatea și acuratețea lor. Mulți cercetători ai literaturii, ca fapt de expresie, simt că numeroase caracterizări ale criticii literare sunt vagi, subiective, contestabile”.

- „Viața românească” din iunie debutează cu articolul-program și angajament semnat de Ov. S. Crohmălniceanu, *Sarcinile criticii literare marxist-leniniste – sarcinile „Vieții românești”* (vezi **Anexa**) care teoretizează, în linia sarcinilor trasate de „Scânteia”, rolul criticii literare „chemată să promoveze tot ce e înaintat, tot ce e bun, tot ce folosește cauzei proletarietului. Și tot ea să combată tot ceea ce nu contribuie la formarea conștiinței socialiste, tot ce e străin și dăunător.” Conștientizând misiunea de a dezvolta „în toată amploarea ei forța pe care, înarmată cu concepția marxist leninistă asupra artei, critica noastră literară a dobândit-o pe această treaptă superioară a tradițiilor ei democratice”, redactorul-șef al revistei, ca urmare a articolului publicat în „Scânteia” (din 18, 19 iulie 1958, de altfel reprodus în același număr al „Vieții românești” și prefațând secțiunea de „Teorie și critică” – semn că numărul din iunie al revistei apare târziu, probabil spre sfârșitul lunii iulie) - *Pentru întărirea principialității marxist-leniniste în critica literară* - își asumă unele „inconsecvențe manifestate de la o vreme în paginile revistei noastre” (amintim selectiv „reabilitarea camuflată a estetismului” „sub semnătura lui I. Negoșescu”; recenzia *Scrierilor alese* ale lui Pompiliu Constantinescu care „elogia receptivitatea lui față de modernism, prioritatea pe care o dădea el estetismului”, „referirile admirative la formulele poeziei decadente” ale lui Ion Negoșescu în cronică pe care o face volumului *Ostrovul meu* de Ion Frunzetti,

atitudinea „concesivă față de concepțiile estetice burgheze” din articolul lui D. Micu despre poezia lui A. E. Baconsky, „diverse formulări echivoce și împrumutate din bagajul ideologic al criticii burgheze despre *spiritul modern*, *modernitate* etc. în articolele lui Lucian Raicu.”). Ca urmare, „criticând fără menajamente greșelile noastre serioase, *Scânteia* ne dă un ajutor puternic pentru a întări în paginile *Vieții românești* principialitatea marxist-leninistă a criticii literare. Ne luăm angajamentul față de cititori să curmăm fără șovăire atitudinea împăciuitoare de care am dat dovadă, să stărpim orice formă de liberalism în munca redacțională, să ne dăruim toate forțele luptei pentru combaterea ideologiei burgheze pe tărâm literar și promovării literaturii realist-socialiste.” □ Textul lui Ov. S. Crohmălniceanu este precedat de următorul text redacțional: „Consfătuirea Reprezentanților Partidelor Comuniste și Muncitorești din Țările Socialiste, care a avut loc la Moscova între 14 și 16 noiembrie 1957 a scos în evidență importanța excepțională a unității lagărului socialist. Declarația comună, publicată cu acest prilej, a arătat că în actualele condiții istorice „revizionismul, cu alte cuvinte oportunismul de dreapta, ca manifestare a ideologiei burgheze”, constituie „principalul pericol” în lupta pentru construirea socialismului, întrucât el „paralizează energia revoluționară a clasei muncitoare și cere menținerea sau restabilirea capitalismului.” Aplicând cu fermitate revoluționară linia Congresului al II-lea, Partidul Muncitoresc Român a combătut și combate fără cruțare orice tentativă de infiltrare a ideologiei burgheze în rândurile mișcării muncitorești, orice manifestare de oportunism sau împăciuitoare, la adăpostul, căreia dușmanul de clasă să-și poată urmări acțiunile sale îndreptate împotriva socialismului. Sub îndrumarea Partidului, literatura noastră ca și alte forme ale suprastructurii socialiste s-au dezvoltat pe un drum ascendent. Numai în acești ultimi ani am înregistrat apariția unei serii întregi de realizări foarte valoroase. În proză chiar, avem toate motivele să ne așteptăm curând la o recoltă bogată. Câteva lucrări de primă actualitate au și văzut lumina tiparului. E vorba de romanul lui Zaharia Stancu, „Rădăcinile sunt amare”, apărut de acum în mare parte sub formă de foileton în „Gazeta Literară”. E vorba de romanul lui Titus Popovici, „Setea”, de începutul „Biografiilor contemporane”, pe care le pregătește Petru Dumitriu, de unele nuvele și povestiri ale lui Marin Preda, V. Em. Galan, Aurel Mihale, Remus Luca, D. R. Popescu, Eugen Barbu, etc. Alte cărți însemnate prin problematica lor axată direct pe realitățile construcției socialiste se anunță. Majoritatea celor mai talentați prozatori ai noștri lucrează la opere deosebit de interesante prin tematica lor și care au șansa să răspundă unor vechi cerințe ale cititorilor, înfățișarea câtorva momente capitale ale transformărilor revoluționare din țara noastră. În poezie, ultimele versuri pe care le-au publicat Mihai Beniuc, Nina Cassian, Marcel Breslașu, Cicerone Theodorescu, Dan Deșliu, Mișu Dragomir, Eugen Jebeleanu, Victor Tulbure, constituie realizări prețioase. Asemenea realizări nu lipsesc nici din alte sectoare de activitate. Peste

tot, aceste succese sunt câștigate într-o susținută bătălie pentru realismul socialist și împotriva influențelor ideologiei burgheze. Dar această luptă se dă în primul rând pe terenul criticii literare. Critica literară este chemată de Ov. S. CROHMALNICEANU să promoveze tot ce e înaintat, tot ce e bun, ce folosește cauzei proletarietului. Și tot ea să combată tot ceea ce nu contribuie la formarea conștiinței socialiste, tot ce e străin și dăunător”. □ Același număr al revistei publică creații literare semnate de Mihai Beniuc – *Racheta*, *Salut în zori*, *Liliac*, *Cerbul-fericire*, Cristian Sârbu – *Cucuvăi*, Paul Granea – *Așteptare*, Camil Baciuc – *Douăzeci și patru de ore*, Mihaela Dragomir – *Elegie berlineză*, Constantin Nisipeanu – *Porumbelul păcii*, Ion Brad – *Hotar de lumi mărunte*, Remus Luca – *Timbul (nuvelă)*, Florența Albu – *Noaptea comorilor*, *Pastel obișnuit*, Florin Mugur – *Gânduri despre Franța*, Vasile Nicorovici – *Caleidoscop uman (reportaj)*. □ Secțiunea „Cronica literară” propune **O discuție în jurul romanului „Setea” de Titus Popovici**, la care participă Ov. S. Crohmălniceanu, V. Em. Galan, B. Elvin și Georgeta Horodincă: ideile critice aduc în prim-planul discuției „o carte bună născută din problemele actualității” (G. Horodincă), o „carte politică” (B. Elvin) în care „atenția scriitorului s-a concentrat asupra momentului reformei agrare și în legătură cu acest eveniment esențial în viața satului a definit poziția personajelor sale” (G. Horodincă), proiectând „ceva din frământările acestei mari, unice epoci din istoria societății omenești – epoca noastră: epoca falimentului, a crahului vechilor orânduiri, și a căutării spontane și a construirii conștiinței, a noii orânduiri.” (V. Em. Galan) □ Numărul 6 al „Vieții românești” mai propune studii de „Teorie și critică”: Andrei Băleanu – **Semnificația politică a „neutritismului” în literatură** („Savantul care promovează o direcție creatoare, luptătorul capabil să determine un curent de opinie, să sesizeze și să combată la timp tendințele contrarii; educatorul care sprijină în mod concret, cu o grijă și o dragoste partinică, fiecare pas înainte la noii literaturi – iată figura celui critic care va lăsa o urmă reală în viața literară a zilelor noastre. Critica literară marxistă este un gen prin excelență militant, iar *neutritul* [...] se află, cu sau fără voia lui, de partea cealaltă a baricadei”), Radu Lupan – **Poezia și prezentul**, Al. Oprea – **Denaturări în interpretarea vieții și operei lui Panait Istrati (I)** (în care criticul incriminează „impuritățile de natură fascistă” ale opțiunilor scriitorului), Silviu Iosifescu – **Printre cărțile pentru copii** și B. Elvin – **Miturile și interpretarea lor** („În orice mit se pot descoperi valori pe care timpul le-a acoperit cu uitarea, se pot degaja înțelesuri pe care timpul le-a clarificat. Îndepărtând ceea ce este vag și abstract în aceste bătrâne edificii intelectuale, restituind faptelor consistența lor morală și socială, mitul devine transparent, iar conștiința asemănării unor împrejurări din trecut cu cele de astăzi se înfrățeste cu conștiința deosebirii lor. Dar tocmai pentru acesta este nevoie de o bună cunoaștere a istoriei, de o interpretare a ei în spiritul concepțiilor înaintate, de fermitate ideologică.”)

IULIE

1 iulie

- „Scânteia” semnalează pregătirea, în cadrul Institutului de lingvistică al Academiei R. P. Române, a *Dicționarului limbii poetice a lui Mihail Eminescu*, precum și a arhivei fonogramice a limbii române, sub coordonarea academicianului Al. Rosetti (știre preluată de la Agerpress).

2 iulie

- „Scânteia tineretului” publică, sub titlul **„Dușmanii” de M. Gorki la Teatrul Național „I. L. Caragiale”**, o cronică teatrală privind punerea în scenă a piesei gorkiene (în regia lui Al. Finți) care încă „impresionează și răscolește prin puternicul ei adevăr, întotdeauna viu, întotdeauna actual. Gorki a văzut limpede forța masivă, de neînvins a clasei muncitoare revoluționare, conștientă de misiunea ei istorică și a oglindit – pentru prima oară în literatura dramaturgică – lupta aceasta aprigă de clasă al cărei final nu putea fi altul decât cel consfințind triumful proletariatului.” „Piesă politică”, având un „conflict social-politic” în care sunt angrenate personaje reprezentative pentru „anumite categorii social-politice”, *Dușmanii* „rămâne o lucrare vie și pasionantă nu numai prin valoarea sa de document istoric, ci și prin marea actualitate a personajelor sale, tipurile de industriași exploatare pe care îi reprezintă – pe cel brutal, rapace, câinos, pe cel care se ascunde sub masca blândeții, profesând principii liberale, dar la fel de scelerat în fond.” În viziunea cronicarului, spectacolul pus în scenă de Teatrul Național devine o invitație la descoperirea „atmosferei” și „caracterelor” care definitivează arta socială gorkiană, oglindită în „forța ideologiei” cu care dramaturgul fixează „portretele” tipologiilor sale, „lucrând cu dalta subțire, asemenea unui gravor, fiecare erou în parte, urmărindu-i cu subtilitate sinuozitățile, dând fiecărui amănunt o semnificație certă, ca până la urmă, din acest desen filigranat, să rezulte câte un portret de o masivitate impunătoare.”

3 iulie

- În articolul intitulat *Alături de sensurile poeziei militante*, din „Gazeta literară”, H. Zalis depistează atitudini poetice contraveniente liricii oficiale de versificare a peisajului „actualității”. Pe lista celor criticați se află Victor Felea, Doina Sălăjan, Emilia Căldărar, Petre Stoica, toți „lipsiți de orientare ideologică fermă”, „rupți de contactul cu viața”. Pe această cale, Zalis le atrage atenția că „Absența din câmpul poeziei a problematicei politice echivalează cu dezertarea, paseismul unor producții fiind, în esență, o retragere fără acoperire din frontul literaturii. [...] Mai poate fi vorba în asemenea cazuri de rolul educativ al artei? Fără îndoială, poezii de felul celor discutate mai sus acționează în chip negativ asupra conștiinței cititorilor. Este, de aceea, util să

repetăm un adevăr cunoscut și pe care unii poeți au izbutit să-l uite: literatura noastră actuală, și implicit poezia, slujesc țelurilor poporului muncitor, construcției vieții noi prin capacitatea lor de a răscoli sufletul maselor și de a modela conștiința în spirit revoluționar. Pentru a sluji acestor înalte îndatoriri, tinerii poeți, a căror prezență în actualitate este resimțită imperios, trebuie să fugă de izolarea egotistă, de evazionismul apolitic și diversionist, de cultul obscurității și al pitorescului patriarhalizant. Impasul, dificultățile unora dintre ei, trebuie să-i mobilizeze solidari în lupta cu inerția, rutina, stagnarea sau pseudo-soluțiile modernismului dizolvant”.

5 iulie

- Ileana Vrancea semnează în „Scânteia”, cronica volumului *Dialectica poeziei* de Marcel Breslașu, un ansamblu de arte poetice care, sub „aparența” unei „poezi[i] jucăuș[e] și sprintar[e]” revelează „profesiunea de credință a unui poet comunist”, atingând „probleme complicate ale creației militante, ale eticii scriitoricești”. Apreciind la superlativ „cântecele despre cântec”, autoarea cronicii constată cu satisfacție că „nimic nu dă impresia de poză și împăunare în această poezie încărcată de sensuri grave, de implicații filosofice, din care răzbate adeziunea revoluționară a poetului, afirmarea deschisă a poziției scriitorului comunist față de viață și de rostul creației. [...] De pe această poziție a omului intrat cu trup și suflet în luptă, își trimite poetul săgețile iuți ale unei satire necruțătoare față de „aflatul în treabă” și munca lipsită de participare sufletească, față de divorțul de realitate și oameni, față de îngâmfare și goliciune spirituală.” Pe calea unui demers care vădește însușirea și mănuierea fără cusur a clișeele criticii dogmatice, autoarea insistă asupra reliefării, în artele poetice din volum, a misiunii sacre a poetului angajat – aceea de luminător al maselor și de rapsod al actualității: „Imaginea raportului dintre artist și popor, dintre artist și realitatea socială, prezentată drept singura sursă din care creația își trage seva și strălucirea este frecventă în „Dialectica poeziei”. Atunci când descoperă în volum poezii care vădesc alunecarea în exercițiile de virtuozitate fără acoperire în plan ideologic, autoarea nu își ascunde nemulțumirea: „Păcat că virtuozitatea în împletirea dantelăriei complicate a jocului de cuvinte și a parabolilor se irosește câteodată fără rod: furat de marea ușurință a versificației, fabulistul pierde câteodată „pământul de sub călcâi”, meșterind aidoma unuia dintre eroii săi, „mai mult la ceara pentru lustru / decât la miera ce ne-o dăruie”, aducând o notă discordantă în melodia originală a „cântecelor despre cântec”. De aceea, uneori ascuțișul ideilor răzbește greu la suprafață prin stratul dens de „ceară pentru lustru”, prin construcția alambicată a versului.” În ansamblu, volumul este însă apreciat ca o „mărturie a poetului cetățean despre rostul artei vremii sale”.

- „Scânteia tineretului” publică, sub titlul *„Arborele genealogic” pe două scene de frunte*, cronica teatrală semnată de Ada Simionescu, centrată, pe de o

parte, pe evidențierea mesajului ideologic al piesei Luciei Demetrius, și pe de alta, pe valoarea performativă a punerilor în scenă de la Teatrul Național „I. L. Caragiale” și Teatrul Național din Cluj. Abordând tematic „tarele moșierimii române”, textul dramatic „dezvăluie ipocrizia și cinismul, meschinăria și grosolănia acestei clase în descompunere”, deși îi este amendată „insuficienta consistență a eroilor pozitivi, paliditatea cu care aduce în scenă pe omul vremurilor noastre, constructorul socialismului.” Personajele din această categorie, Laura Ciobanu sau intelectualul Dragoș Manea Voinești - „ce se va desprinde după lungi frământări interioare (din păcate prea interioare încât abia se pot observa) de familia sa pentru a deveni un om folositor societății” – sunt inconsistente, fapt compensat de regizorii spectacolului (Moni Ghelerter – București și Constantin Anatol – Cluj) prin arta interpretării actorilor. În viziunea cronicarului teatral, ambele colective de actori suplinesc în mod fericit textul, conferind vigoare și dramatism secvențelor, finalul cronicii recomandând Luciei Demetrius „să se realizeze mai deplin în piese inspirate din actualitatea noastră, piese care să aducă în scenă omul-erou al zilelor noastre tumultuoase, care-și făurește viitorul însoțit al socialismului.”

9 iulie

- „Scânțea”, semnaleză într-un amplu articol apariția revistei „Luceafărul” (anticipat, din moment ce primul număr al revistei apare la 15 iulie). Cronicarul (anonim) spicuiește din „Prologul” revistei, ai cărei colaboratori sunt nume deja consacrate în canonul epocii (M. Beniuc, I. Brad, E. Camilar, Lucia Demetrius, Miha Dragomir, V. Em. Galan, Horia Liman, N. Tăutu, V. Tulbure, T. Utan, Dragoș Vicol, Petru Vintilă etc., alături de T. Argezi, Perpessicius, M. Preda, T. Vianu) rândurile care indică „angajamentul” decis pe calea realismului socialist: „literatura în care credem și pe care o vom promova este literatura acestui prezent, literatura partinică, literatura realismului socialist. Conducând poporul pe drumul socialismului, partidul conduce și destinele literaturii către înflorirea visată de toți marii noștri înaintași. Ascultând glasul partidului, noi ascultăm glasul poporului, glasul tradiției mari și fecunde, glasul viitorului. Vrem o poezie grea de idei și sentimente, trăite cu intensitate, până la cea mai neînsemnată silabă. Nuvela, schița, reportajul, rupte direct din frământările oamenilor. Critica vie și deschisă, obiectivă și profund științifică, menită a sluji cititorului. Actualitate și nu efemeride, luptă tovărășească de opinii și nu ecouri de culise.” Cronicarul semnaleză, în continuare, contribuțiile semnificative ale colaboratorilor enumerați mai sus, subliniind ulterior necesitatea păstrării liniei militante asumate în „Prolog” și sugerând, totodată, angajarea revistei într-o direcție combatantă: astfel revista nu ar trebui să-și „cruțe” „spiritul polemic pentru a combate estetica idealistă burgheză, orice tendințe dăunătoare sau confuzii care pot frâna dezvoltarea literaturii noastre. În «Luceafărul» nu trebuie să-și găsească loc nici un fel de

cedare în fața estetismului și snobismului.” În finalul articolului, autorul urează „Luceafărului”, în numele „Scânteii”, „să-și aducă din plin contribuția la înflorirea literaturii noastre realist-socialiste.”

10 iulie

- În „Gazeta literară”, Eugen Barbu publică textul *Șoseaua Nordului*, cu precizarea „Fragment din romanul *Calea Negustorilor*”.

15 iulie

- Apare revista „Luceafărul”. În *Prologul* primului număr (text apărut fără semnătură), sunt precizate cadrul și căile ideologice pe care revista intenționează să le urmeze: “Trăim marea epocă a leninismului învingător. Este epoca omului dezrobbit de asuprire și prejudecăți, epoca afirmării nestăvilite a comunismului, epoca despre care istoria de peste veacuri și milenii va vorbi ca despre o piatră de hotar între întuneric și lumină. Această epocă se cere consemnată. N-am scris decât câteva din paginile ce ne sunt rezervate de istorie. Printre filele albe ce ne așteaptă sunt și cele ale «Luceafărului». Toți cei ce vor să contribuie la «creșterea limbii românești și-a patriei cinstire», toți cei ce trăiesc din plin neasemuita poezie a construcției socialiste, sunt așteptați și în această casă a lor. Ne adresăm în primul rând tinerilor, celor care s-au afirmat de pe acum, sau se vor afirma. Nu este nevoie, credem, să mai demonstrăm pentru ce credem în tinerețea ideilor și sentimentelor, în tinerețea cuceritoare care pregătește schimbul de mâine al literaturii. Vrem să rezervăm cât mai mult spațiu talentelor ce pornesc la asaltul dificultăților înălțimi ale artei realist-socialiste.”; „Literatura în care credem și pe care o vom promova, este literatura acestui prezent, literatura partinică, literatura realismului socialist. Conducând poporul pe drumul socialismului, Partidul conduce și destinele literaturii către înflorirea visată de toți marii noștri înaintași. Ascultând glasul Partidului, noi ascultăm glasul poporului, glasul tradiției mari și fecunde, glasul viitorului. Vrem o poezie grea de idei și sentimente, trăite cu intensitate, până la cea mai neînsemnată silabă. Nuvela, schița, reportajul, rupte direct din frământările oamenilor. Critica vie și deschisă, obiectivă și profund științifică, menită a sluji cititorului. Activitate și nu efemeride, luptă tovărășească de opinii și nu ecouri din culise. [...] Revista nu este a noastră. Noi doar o scriem. Revista este a cititorului: muncitor, profesor, ostaș, student, activist de Partid, tânăr de pe șantier și țărini. Suntem pe deplin conștienți că fără adeziunea acestui cititor, scrisul nostru alunecă definitiv în tristul domeniu al inutilității. Nu întreținem nici iluzia deșartă că vom publica numai lucrări sau comentarii antologice. Vom căuta, însă, să ne cerem nouă înșine și colaboratorilor noștri cât mai mult. Cu sau fără voia noastră, noi, scriitorii de astăzi, vârstnici sau tineri, răspundem de soarta literelor românești. În posturile în care au stat odată Eminescu, Creangă, Alecsandri, Caragiale, Ibrăileanu, Coșbuc, stăm noi.

[...] De la Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi și G. Călinescu până la cel mai tânăr solicitant al muzelor, toți suntem încadrați într-o mișcare literară fără precedent. Această mișcare, inițiată și condusă de Partid, este în plină dezvoltare, și rostul revistei noastre este de a contribui la triumful ei ”. □ Marin Preda publică „fragmente”, *Lacrimi de primăvară*; Eusebiu Camilar este prezent cu „o povestire”, *Zâmbetul*. □ La rubrica “Poezie” participă printre alții: Tiberiu Utan (*Arghezi, Joc de oglinzi*), Ion Brad (*Epitaful*), Violeta Zamfirescu (*Contur*), Dragoș Vicol (*Coasa*), George Dan (*Pielele roșii*), Niculae Stoian (*Salutare firmelor orădene*). □ Acad. Tudor Vianu adresează un **Salut** revistei nou-apărute: „O revistă literară săptămânală sau bilunară nu este o arhivă de studii. Ea trebuie să fie o oglindă a actualității. Comentariul perpetuu al creației în curs este al doilea ei rol de seamă. Doresc să aflu în paginile pe care le voi parcurge de-acum înainte ecoul prompt și lămurit al tuturor faptelor de cultură ale vremii. Nu voi deschide aceste pagini pentru a citi contribuții savante, cât pentru a afla reacțiunea unor martori atenți, lucizi și sensibili”.

18 iulie

- În „Scânteia” apare, sub semnătura unui „Cronicar”, prima parte (cu continuare în numărul din 19 iulie) dintr-un articol intitulat **Pentru întărirea principialității marxist-leniniste în critica literară**. „Cronicarul” începe prin a sublinia „rol[ul] militant” al criticii literare „în dezvoltarea literaturii noastre realist-socialiste.”: „Stimularea creației literare de actualitate, îmbogățirea conținutului și ridicarea nivelului ei artistic, combaterea tuturor piedicilor din calea acesteia și, în primul rând, a influențelor ideologiei burgheze constituie rațiunea de a fi a criticii marxiste.” În continuare, cronicarul își propune să analizeze „realizările” și „slăbiciunile” criticii românești, arătând în ce măsură și-a adus aceasta contribuția la „orientarea cu succes a scriitorilor pe drumul realismului socialist, la valorificarea critică a moștenirii literare”. Dintre „reșitele” criticii autohtone în această direcție, sunt amintite: *Încercări critice* de Paul Georgescu, *Drumuri literare* de Silvian Iosifescu, o serie de eseuri ale lui Petru Dumitriu, articolele lui Mihail Petroveanu, N. Tertulian (citată cu studiul „despre criticul burghez E. Lovinescu”, publicat în numerele 4 și 5 din „Viața românească”), Mihai Gafița etc. „În măsura în care și-a însușit și a răspândit orientarea marxist-leninistă dată de partid – arată „Cronicarul” –, critica literară și-a câștigat merite în îndrumarea literaturii pe făgașul realismului socialist, a adus un aport la zădărnicierea încercărilor revizioniste de a denigra valorile artei realist-socialiste, a sprijinit pe scriitori în făurirea unor opere valoroase, inspirate din viața poporului.” Urmează, firesc, analiza „slăbiciunilor”: „Cronicarul” se arată nemulțumit de „superficialitatea” unora dintre debaterile asupra literaturii de actualitate, insuficienta anagajare într-o direcție combatantă împotriva unor „tendințe negative” încă persistente, „ocolirea sarcinilor centrale ale dezvoltării literaturii, înfundarea în preocupări

minore, laterale”, care „dovedesc scăderea nivelului ideologic al criticii, tocirea ascuțișului ei”: „O seamă de critici n-au acordat atenție suficientă combaterii tezelor revizioniste în problemele literaturii, teze puse în circulație peste hotare [...]. [...] Mulți critici s-au arătat nepăsători față de fenomene nocive cum ar fi unele manifestări de apolitism, de golire de conținut a poeziei lirice.” Sunt citate, spre ilustrare, o serie de „materiale critice” din nr. 1 / 1958 al *Vieții românești*, care „abordează în special teme abstracte sau înguste-meșteșugărești, se ocupă de „valoarea sugestiei în poezie” sau de „simbol în poezie”, însă nu cuprinde nici o luare de poziție directă și combativă împotriva poeziei apolitice.” Pe de altă parte, „unii critici au ajuns [...] să se îndepărteze de noțiunile marxiste ale veridicității, ale conținutului și rolului social al artei.” Din categoria contraexemplor este citat Lucian Raicu, pentru păcatul de a-l fi ironizat, într-un articol din „Viața românească” (nr. 4/1958), „pe tov. N. Doreanu, care puneă întrebarea legitimă: «pe cine să iubească» și «pe cine să urască» cititorul dintre personajele romanului «Groapa». Denumind în derâdere [sic] acest punct de vedere «conținutistic», Lucian Raicu se pronunță pentru o «moralitate proprie», independentă de societate, a operei de artă. Astfel el se situează împotriva criteriilor științifice ale criticii literare marxiste, care țin seama de modul în care creațiile artistice reflectă aspirațiile claselor progresiste ale societății, de modul în care ele oglindesc veridic lupta între vechi și nou și izbânda noii morale socialiste în viață. Numai datorită faptului că au uitat criteriile marxiste de apreciere a operei de artă, o seamă de critici au elogiat o carte ca «Groapa», în care tendințele realiste sunt copleșite de cele naturaliste și care, flatând gusturile cele mai înapoiate, vine în contradicție cu misiunea educatoare a literaturii noastre.” Dintre tarele criticii contemporane, „Cronica” mai amintește insuficienta combativitate împotriva „negativismului”, ba chiar stimularea acestuia în dauna literaturii cu „eroi pozitivi”, „schematici”: „Ori, faptele arată că, dacă eroul pozitiv a dispărut din capetele unor critici, el există în mii de exemplare în viața noastră de toate zilele. Tendințe de acest soi ale unor critici literari au contribuit la dezorientarea câtorva scriitori, la ezitări de a aborda cu curaj teme ale actualității sau, în unele cazuri, la tratarea lor greșită.” Pe de altă parte, arată „Cronica”, „într-un gen prin excelență militant, cum este critica literară, sunt de neacceptat apatia, plutirea în generalități, sfiala și șovăiala în a reacționa față de tot ceea ce dăunează artei.” Din această perspectivă, este condamnat „împăciuito-rismul”, ca expresie a „neutralității ideologice”, „a unei „coexistențe pașnice” între teoria literară marxistă și cea antimarxistă, între literatura realismului socialist și literatura burgheză decadentă.” O astfel de tendință e cu atât mai primejdioasă cu cât „netezește calea revizuirii bazelor esteticii marxist-leniniste, renunțării la criteriile marxist-leniniste de apreciere a valorilor literare și înlocuirii lor cu formule echivoce ca „modernitate”, „modernism” sau „sensibilitate contemporană”.” Astfel de „confuzii” i se reproșează lui G. Mărgărit,

autorul unui articol din *Iașul literar* (nr. 3, martie 1958): „Modul în care pune problema G. Mărgărit sună ca o invitație directă adresată scriitorilor de a părăsi pozițiile realismului socialist în favoarea unor poziții acceptabile și pentru burghezie.” O altă „slăbiciune” a criticii contemporane este reprezentată de „eclectism”, care „propovăduiește acceptarea celor mai diverse puncte de vedere fără nici un criteriu științific, părăsirea oricărei principialități, împăcarea unor poziții radical opuse [...]”, păcat de care se face vinovat Al. Piru, într-un articol din „Viața românească” (nr. 1/1958): acesta „declară că nu dorește să dea rețete pentru critici și preferă să le predea concluziile unei cărți recente de Mario Fubini”, „un discipol al esteticianului idealist Croce.” În continuare, Al. Piru (care își reia teoria în nr. 4 al aceleiași publicații) este citat cu o observație pe deplin lămuritoare în privința poziției sale eclecticiste: „Critica cea mai bună, mai oportună, este de obicei suma tuturor modurilor de critică, critica deschisă, „aperta”, străină de orice dogmatism și de prejudecăți, critica variată și ductilă.” Același critic păcătuiește ideologic într-o notă despre Macedonski („Viața Românească”, nr. 3/ 1958), pe care „Cronicarul” nu întârzie să o sancționeze: „Cele mai anti-sociale noțiuni ale esteticii idealiste sunt astfel restabilite cu seninătate, criticul uitând pe semne că scrie nu într-o revistă adresată aristocraților snobi, ci într-o publicație care aparține poporului, tocmai acelui popor pe care îl privesc cu dispreț unii poeți și critici.” „Cronicarul” încheie prin a condamna, de pe pozițiile criticii marxist-leniniste, „neutralismul”, „împăciunitorismul”, „liberalismul”, „pe cât de îngăduitor și flexibil [...] față de teoriile idealiste, pe atât de necruțător și intolerant [...] la adresa literaturii realist-socialiste și a criticii marxiste.” (vezi **Anexa**)

24 iulie

- „Gazeta literară” publică versuri de Ștefan Iureș (*Strigătul telegramelor*), Nichita Stănescu (*Avertisment*), Alexandru Lungu (*Cedrii Libanului*), Grigore Hagiu (*Liban*), Victor Kernbach (*La poarta vastelor Arabii*), în grupajul tematic *Jos mâinile de pe Liban!*.

26 iulie

- În „Scânteia tineretului”, Dumitru Micu recenzează, sub titlul ***Eroi și semnificații***, romanul „Setea” de Titus Popovici, accentuând forța revelatorie cu care scriitura ipostaziază realitățile și oamenii „timpului nostru”, creând „o diversitate de tipuri sociale, între care, în primul rând, tipuri de comuniști – oameni care înțeleg sensul istoriei și astfel acționează conștient în serviciul tendințelor ei firești, ajungând să dirijeze cursul evenimentelor și să influențeze decisiv prin aceasta destinele contemporanilor lor.” Dintre personajele care ilustrează „nu numai poziția de clasă, dar însăși esența morală”, criticul reține figura învățătorului George Teodorescu, „un caracter memorabil”, căruia îi este urmărită evoluția de la statutul de „luminător al satului” la aceea de autentic „acti-

vist de partid”, ipostază care se conturează odată cu momentul coborârii din tren, „ca voluntar în divizia *Tudor Vladimirescu*.” „Erou cu însușiri omenești obișnuite, cu virtuți și slăbiciuni personale, călăuzit de idealuri mărețe”, George Teodorescu, „convins de necesitatea istorică obiectivă a înfăptuirii reformei agrare, ca început al unor adânci prefaceri în viața satului”, se dedică exclusiv, în opinia lui Dumitru Micu, „luptei pentru împrăștierea țăranilor săraci”, în care se angajează „cu o pasiune mistuitoare.” Prin opoziție cu „revoluționarii” Teodorescu, Ardeleanu, Jurca, scriitorul configurează profilul „reacționarului învederat” de tipul lui Romulus Papp de Zerind și a „acoliților lui”, Spinațiu și Mitran, legionarul Baniciu și chiaburul Picu – „o adevărată brută însetată de sânge” -, personaje circumstanțiate în contexte românești „care demască dintr-o dată esența lor abstractă.” Construite pe o singură coordonată fundamentală de sens – opțiunea lor „decadent imperialistă”, „citi-torul nu simte nevoia unor sondaje în interiorul acestor personaje, deoarece acolo nu e decât vid, toată atitudinea lor în fața vieții, toată filosofia lor rezu-mându-se la încăpățânarea de a se opune mersului firesc înainte al societății.” Notă discordantă face Gavrilă Ursului, „un chiabur care luptă împotriva forțelor înnoitoare cu mijloace diferite de acelea folosite de Picu și cei de teapa lui. Gavrilă e membru al unei secte religioase ce interzice violența, în conse-cință el predică *rânduiala, unirea*, dezaproband în vorbe pe cei care cheamă la vărsare de sânge. El își face iluzia că sărăcimea satului poate fi îmbătată cu cuvinte, câștigată prin pomeni, clintită din drumul ei spre o viață demnă.” Pentru Dumitru Micu, discursul românesc din *Setea* este deficitar în motivarea „tribulațiilor lui Soslănescu, acest ins al cărui caracter amintind de specia moluștei ne este bine cunoscut din *Străinul*. [...] Soslănescu nu trăiește o ade-vărată dramă de conștiință, aceasta implicând, în primul rând, bună credință, căutare onestă a soluției într-o problemă sufletească dificilă. Or, Soslănescu nu caută nimic, nu tinde sincer spre o limpezire; el e doar un suflet meschin, practicând autoanalizele sterpe cu iluzia ridicării, prin aceasta, deasupra oame-nilor dintr-o bucată, a căror fermitate în atitudini el o socoate drept mărginire, primitivitate intelectuală. Nu era cazul, prin urmare, cred, să se acorde într-un roman cu caracter predominant social, atâta importanță banalelor autointro-specții ale unui filistin.” În contra-replică, „eroii cei mai deplin realizați și, după George Teodorescu, cei mai semnificativi, sunt evident, Mitru și Ana Moș”, care „încarnează două atitudini divergente – în problema pământului. Amândoi sunt flămânzi de pământ, posesia pământului reprezintă în concepția lor unicul mod de ridicare deasupra sărăciei și, implicit, de dobândire a sentimentului propriei demnități” – „Prin întreaga ei conduită, Ana se definește ca un om cu inepuizabile resurse interioare, ce se cheltuiesc însă în vederea realizării unui țel îngust personal și astfel împing sufletul spre perversitate”; „Mitru Moș urmează însă un drum opus celui străbătut de mătușa lui. [...]

Psihologia sa e a unui haiduc și, într-un moment el chiar zice că are de gând să devină hoț. Mitru întâlnește în calea sa partidul, spre care se simte numaidecât atras instinctiv ca spre forța destinată să conducă pe toți cei exploatați și obidiți spre împlinirea visului lor suprem. Dintr-un răzvrătit anarhic, el devine curând un luptător conștient, ce-și găsește locul în rândurile partidului.” Proiectând tipologii adecvate noilor realități realist-socialiste, mizând pe forța „seducătoare” a „luptei de clasă” care dirijează destinele pe „drumul luminos” al câștigurilor comuniste, romanul reprezintă pentru Dumitru Micu „o carte a vremurilor noastre, o carte actuală, vie, a cărei remarcabilă realizare artistică demonstrează forța realismului socialist, superioritatea acestei metode de creație, ce presupune reflectarea profund veridică a realității în dezvoltarea ei revoluționară, de pe pozițiile partidului clasei muncitoare.” □ În același număr al ziarului, Mircea Herivan semnează articolul *Împotriva formalismului în ilustrația de carte*, afirmând rolul „noii activități editoriale din țara noastră” care trebuie să se preocupe de „prezentarea artistică a lucrărilor literare”, de „ridicarea nivelului grafic ilustrativ al cărții.” „Modelele” sunt reprezentate de arta grafică a lui Corneliu Baba care „subliniază cu adânc realism dramatismul momentelor din romanul lui Mihail Sadoveanu, *Mitrea Cocor*”, J. Perahim care „a dăruit cititorilor ilustrații pline de adânc umanism și pătrundere în esența faptelor narate de strălucitul poem al lui Tvardovski, *Vasili Tiorkin*”, Taru, A. Jiquidi și M. Gion, graficieni ai „lumii eroilor caragialieni” sau N. Roni, ale cărui ilustrații însoțesc textele lui Creangă. Arta grafică a celor amintiți legitimează, în viziunea autorului articolului, teza „fondatoare” conform căreia „reflectarea artistică în lumina realismului socialist, în cazul ilustrației de carte, depinde de respectarea spiritului operei literare, pătrunderea conținutului lucrării, a tendințelor ei, precum și de viziunea realistă asupra însuși fenomenului viu, a faptelor narate așa cum se petrec ele de obicei în viață.” O atitudine dezaprobată o are autorul articolului față de coperta realizată de P. Nazarie povestirii *Robinsoni pe planeta oceanelor* de I. M. Ștefan și Radu Nor: „Căutând să nu mai fie tributari formulei stereotipe, multiplicată obositor pe copertele unor romane de călătorii cosmice (nelipsita rachetă luându-și zborul undeva spre înălțimile siderale), P. Nazarie n-a știut să selecteze din cadrul textului și nici să redea plastic o imagine impresionantă, inedită, a lumii stelare încă necunoscute. Întregul cadru al copertei seamănă oarecum cu imaginea naufragiului pământean al unei bărci pescărești.” Sunt demontate „tendințele decadentiste”, „exercițiile formaliste, adevărate insulte la adresa bunului gust”, „înclinația spre falsa naivitate, infantilismul căutat, împrumutat din vechiul arsenal al decadentismului.” Autorul articolului amendează vitriolant „asemenea buruieni ale decadentismului, periculoase încercări de pervertire a gustului artistic al maselor de cititori”, marcând „abateri inadmisibile de la principiile artei realiste.”

29 iulie

- În „Scânteia tineretului”, Ion Băieșu publică proza satirică *Escrocul și fratele-său, Gură-cască*.

31 iulie

- Mihai Gafița comentează în „Gazeta literară” pe marginea articolului-raport, apărut în „Scânteia” (nr. 4270/71, 18-19 iulie 1958), ***Pentru întărirea principialității marxist-leniniste în critica literară***: „Presa literară poartă o mare răspundere pentru pătrunderea unor greșeli și tendințe [...]. Din păcate, multe din aceste greșeli și tendințe străine de estetica marxist-leninistă și-au aflat adăpost în revistele Uniunii Scriitorilor, și în primul rând în «Viața românească». Pe lângă poezia evazionistă, formalistă și proza negativistă, pe care revista le-a publicat adesea, și în bună companie cu aceasta, critica «Vieții românești» a manifestat o inexplicabilă confuzie și s-a caracterizat prin grave abateri. Redacția acestei reviste a tolerat numere de-a rândul să apară articole în care frazeologia, aparținând nici măcar deghizat vechii critici, tindea să abandoneze și să înlocuiască criteriile științifice în aprecierea operelor literare cu tot felul de gusturi burgheze sau să le adapteze treptat gustului burghez. Lupta împotriva îngustimii dogmatice a fost adesea folosită pentru a se lăsa drum deschis liberalismului. [...] Nici «Steaua» n-a avut o poziție mai justă, în destule prilejuri. În paginile acestei reviste a fost întreținută mult timp o atmosferă stătută, în care arbitrarul în aprecierea literaturii contemporane s-a împletit strâns cu ploconirea față de o anumită literatură occidentală și cu admirația față de modernism”. (***Pentru principialitate marxist-leninistă în critica literară***).

[IULIE]

- În „Iașul literar”, nr. 7, Francisc Munteanu publică fragmentul *Toma Voican*, „din romanul *Născut în Europa*”. □ „Cronica literară” este susținută de Al. Andriescu, pe subiectul cărții de debut a lui D. R. Popescu, volumul de povestiri, *Fuga*: „Dumitru Radu Popescu a dovedit în volumul *Fuga* o înzestrare care îndreptățește speranțe pentru viitor. Satul românesc, cu o tradiție atât de bogată în literatură, câștigă în tânărul prozator un nou observator. Virtuțile literare cu care s-a afirmat în *Fuga*, concizie, putere de a dezvălui cu fapte în aparență ne semnificative sensuri adânci, participare sentimentală fără excese lirice (lirismul scriitorului, remarcat de unii critici, este de altă factură decât al moldovenilor, mai obiectivat) îi asigură lui Dumitru Radu Popescu, de pe acum, un loc aparte între talentele tinere ale prozei noastre contemporane” (***Dumitru Radu Popescu, „Fuga”***).
- „Scrisul bănețean” (nr. 7) se deschide cu articolul propagandistic al lui Leonard Gavrilu, croit pe tema lozincardă ***Necesitatea unei clare perspective filozofice marxist-leniniste***. Materialul de presă își ia ca sprijin intervenția ideologică din „Scânteia” (18-19 iulie 1958), ***Pentru întărirea principialității***

marxist-leniniste în critica literară, care consemnase atât „succesele”, cât mai ales ineficiența „îndrumătorilor” în combaterea „aspectelor negative”: „Destui critici au trecut cu îngăduință pe lângă fenomene ca apolitismul, lipsa de mesaj a poeziei lirice, negativismul unor lucrări de proză etc., lăsându-se antrenați în discuții dezlănate, împăciuitoare, pe tema așa-zisului «spirit modern», a «modernității», a «modernismului sau a «sensibilității contemporane». Caracteristica tuturor acestor divagații diversioniste era eclectismul deschizător de porți în fața ideilor burgheze, a esteticii idealiste, principialitatea fiind părăsită, în favoarea concilierii unor puncte de vedere diametral opuse, incompatibile”. Deplasând sensul discuției către activitatea revistei „Scrisul bănățean”, Leonard Gavrilu devine autocritic („Articolul din *Scânteia* nu numără și revista noastră printre acele publicații care au înregistrat serioase abateri de la principialitatea marxist-leninistă în critica literară, însă trebuie să recunoaștem că nici redacția *Scrisului bănățean* n-a putut evita greșeli regretabile. Astfel, în paginile revistei au apărut articolul naționalist semicifrat al lui Radu Theodoru, articolul lui Nicolae Țirioi intitulat *Conflictul tragic al vanităților în romanul «Patul lui Procrust»*, care falsifică problematica operei lui Camil Petrescu, un articol semnat de Victor Iancu lipsit total de spirit critic marxist în reconsiderarea ideilor estetice mai vechi ale lui Tudor Vianu, precum și articolele despre teatru ale Gloriei Barna, saturate de deziceri și militând pentru «sensibilitate artistică modernă». Eu însumi am scris un articol în bună parte sibilinic referitor la volumul de versuri *Fluxul memoriei* de A. E. Baconsky.”) și își însușește principiile apărute de „Scânteia” („Curățirea criticii noastre literare de balastul influențelor ideologice burgheze este o datorie a fiecăruia dintre noi. Nu avem de ce ne arăta toleranți față de idei și concepții străine spiritului nostru și profund dăunătoare dezvoltării unei literaturi care are de slujit țelurile clasei muncitoare și partidului ei. [...] Trebuie să fim ferm convinși că o critică literară științifică nu se poate practica decât în condițiile unei clare perspective filozofice marxiste. Atât reacțiile întârziate ale criticii la manifestările ideologiei burgheze, cât și ciudățeniile [*sic!*] unora dintre exegeți, se explică prin deficite în însușirea principiilor esteticii noi, prin carențe în însușirea concepției despre lume a clasei muncitoare, deci prin nesiguranța ideologică. Să nu ne lăsăm amețiți de strigătele relativiștilor și probabiliștilor, să nu ne impresioneze cântecul de sirenă al liberalismului burghez. Avem nevoie de certitudini științifice în munca noastră. Principiile nu sunt dogme. Să ne sprijinim pe ele, să luptăm în numele lor”).

● Numărul 7/1958 al „Vieții românești” publică texte literare semnate de Cicerone Theodorescu – *Balada despre micul general, Baiul furnalistului, Arături de toamnă, Pastel, Ploaie, Lipitori*, Radu Boureanu – *Cromatică, Călătorește, Zile*, V. Em. Galan – *La răzeși (povestire-fragment)*, Al. Andrițoiu – *Miting*, Ion Horea – *Spre ziuă*, Horia Liman – *Porcii*, Cristian Sârbu – *Stanțe*, Dragoș Vicol – *Poruncește omul*, Florența Albu – *Ghiuverlè, Noi am adus*

ploaia, Valeria Boiculescu – *Orașul acesta*. □ Rețin atenția studiile lui Gr. Smeu – ***Împotriva unor vulgarizări idealiste asupra artei*** (o replică dată articolului semnat de Imre Toth, *Matematica și arta*, publicat în numărul 2/1958 al *Vieții Românești*, unde Gr. Smeu constată prezența unor „vulgarizări idealiste asupra artei” datorate unor „confuzii de natură a ocoli determinarea caracterului specific al formei artistice de cunoaștere”), Al. Oprea – ***Denaturări în interpretarea vieții și operei lui Panait Istrati (II)*** („socialismul lui Istrati îmbracă haina unui idealism social, utopic”, „haiducii lui Istrati nu sunt decât niște vagabonzi travestiți”, „apare din plin psihologia vagabondului cu disprețul lui față de activitatea cotidiană și cu acea sete vagă de altceva, trăsături capabile să fascineze și care au fascinat pe unii critici literari, fără un prealabil discernământ critic”, „alterată însă de o viziune diformată, pierzând legătura cu masele populare, opera lui Istrati coboară la o treaptă de mediocritate.”), Paul Granea – ***Universul comuniștilor*** (o analiză programatic-ideologizantă a romanelor semnate de Zaharia Stancu, *Rădăcinile sunt amare*, Petru Dumitriu, *Nexus*, și Eugen Barbu, *Șoseaua nordului* perspectiva tematică a „fixării cadrului de viață a mișcării muncitorești”), I. D. Bălan – ***Poezia politică*** („poezia lirică, pentru a-și îndeplini funcția socială, pentru a fi parte integrantă a cauzei proletare, trebuie ca prin capacitatea ei de generalizare să fie în același timp expresia celei mai înaintate părți a societății, să răspundă năzuințelor și frământărilor oamenilor noi, făuritori ai socialismului. De aceea în atmosfera lirică, în sentimentele și ideile pe care le comunică în imagini artistice un poet al vremii noastre, e necesar să vibreze conștiința politică trează, deschisă și militantă a omului communist.”), Horia Bratu - ***Ținuta științifică și limbajul criticii literare marxist-leniniste*** și Liviu Călin – ***Tendințe nesănătoase într-o publicație literară de provincie*** (referirea se face la numărul ultim al *Olteniei literare* din 1958, publicație a Uniunii Scriitorilor, filiala Craiova, care publică texte literare și critice a căror apariție „e un prilej de nedumerire, și mai ales de mahnire pentru cititorul care, pe bună dreptate, caută aici acea literatură legată de lupta pentru construirea socialismului în una din principalele regiuni ale patriei noastre”: Petre Stoenescu – *Un rol dificil*, o schiță în care „confuziile ideologice se conjugă cu vulgaritatea”, Despina Teodorescu – *Recitind pe Camil Petrescu*, un articol de analiză critică prin care „opera lui Camil Petrescu trece [...] drept izbândă a intuiționismului bergsonian în literatura română”, poezii de Emil Manu, Ilie Tudor și Ion Cănașoiu în care „sunt prezente izolarea blazată, invocații misticoide, exaltări stranie cu strămoși și glie.”)

AUGUST

1 august

- Aurel Mihale discută, în nr. 2 din „Luceafărul”, ***Realismul socialist – metoda de bază a literaturii actuale***: „Este clar că literatura noastră trebuie să

oglindească acest proces atât de complex al construirii vieții noi. Ea trebuie să participe mai activ în desfășurarea acestei bătălii pentru o lume mai bună și mai frumoasă. Noi, scriitorii, vom servi cauza literaturii realist-socialiste scriind tocmai despre această bătălie, despre această nouă realitate socială și umană care se dezvoltă impetuos sub ochii noștri, despre problemele majore de astăzi ale construcției socialismului în țara noastră”.

2 august

- În „Scânteia”, Maria Banuș publică un poem intitulat *În tabăra cea dreaptă* (publicat mai întâi în nr. 31 (229) din „Gazeta literară”). Poeta imaginează, pe urmele lui Dante (citată cu secvența dialogului dintre protagonist și rebelul Farinata din „Infernul”), un *descensus ad inferos*, „sub zări coloniale”, unde „tortura e în floare” și unde „debarcă vechea Moarte cu utilaj modern”. Moștenitorul „modern” al lui Farinata e Fucik, „cu fața-nsângerată / Incandescent umana, pân-la supremul grad”, căruia călătoria prin noul infern îi dă de știre că „În tabăra cea dreaptă ai mei cu tine sunt.”, sfârșind prin a afirma revelația „sensului” descoperit la capătul drumului inițiat: „- În tabără e sensul! ecoul mă cuprinse./ Pe când în vale umbra se scufunda imens. / Iar eu porneam sub bolta cu-ntunecimi prelinse./ Spre gura de lumină, spre singurul meu sens.”
- „Scânteia tineretului” semnalează noile apariții editoriale: Mihail Ralea – *Scrieri din trecut*, Mihail Petroveanu – *Pagini critice*, Radina Mircea – *Un veac într-o seară*, Raymond Maufrais – *Aventuri la Matto Grosso* (în traducerea lui Ștefănescu Medeleni și Paul B. Marian), Weizsmann Endre – *Călătorie în cele patru dimensiuni*.

7 august

- „Gazeta literară” cuprinde grupajul de opinii Scriitorii români apără pacea. Participă: Tudor Arghezi (*În numele culturii*), Petru Dumitriu (*Cerem retragerea trupelor invadatoare din Liban și Iordania*), Otilia Cazimir (*Puterea neînduplecată a cuvântului*), Nagy Istvan (*Afară cu imperialiștii din țările arabe!*), Al. Dima (*Cedrii Libanului nu se vor prăvăli*), Eusebiu Camilar (*„Cine scoate sabia...”*), Octav Pancu-Iași (*Nu, agresivii! Nu, colonialismului!*), George Macovescu (*Vă dăm mâna, prieteni din Irak*), A. E. Baconsky (*Nici un popor sub jugul colonialist!*). □ Al. Oprea critică o serie de scrieri considerate „negativiste”, în cadrul prezentărilor de carte din presă: Nicolae Țic, *Un om invidiat*, Sonia Larian, *Șmecherul în paradis*, H. Rohan, *Nici o moarte nu e bună*, „unele povestiri ale lui Radu Cosașu”: „În condițiile când țara noastră, făcând parte din lagărul țărilor socialiste, se află în prima linie de luptă pentru apărarea destinului omenirii, când pe umerii oamenilor noștri apasă sarcina construcției socialismului și a apărării păcii, atari exerciții literare apar derizorii și meschine. Ele nu fac decât să dovedească la ce rezultate penibile ajung în creația lor, chiar tineri prozatori talentați, dacă se lasă robiți de false concepții asupra vieții, dacă înlocuiesc prin obiectivism

pasiunea revoluționară a scriitorului realist-socialist”. (*Adevărata frumusețe a vieții și impasul negativismului*). □ Grupajul poetic al numărului este asigurat prin creații semnate de: Ion Brad (*Stea deasupra minelor*), Gheorghe Tomozei (*Aurul*), Florența Albu (*În adâncul minei*), Grigore Hagiu (*Dimineața*), I. Calovia (*Din mină*), Rusalin Mureșanu (*Codri*). □ Eugen Jebeleanu publică un fragment amplu din poemul *Surâsul Hiroshimei*.

14 august

● „Gazeta literară” continuă la pagina întâi grupajul *Scriitorii români apără pacea*. De această dată participă: Al. Mirodan (*Ami, go home!*), Mihail Sorbul (*Suntem alături de voi*), Titus Popovici (*Protestez!*), Francisc Munteanu (*Clipe de mare răspundere*), Ov. S. Crohmălniceanu (*Să se pună capăt agresivității!*), George Lesnea (*Nu, agresorilor!*) etc. □ Grupajul tematic-omagial *13 ani de la eliberare. Viața nouă a Coreii* este susținut prin contribuțiile următorilor scriitori: Veronica Porumbacu (*Ultimele seri*), Mihail Davidoglu (*Două portrete*), A. E. Baconsky (*Diminețile răcoroase ale peninsulei*).

15 august

● În „Luceafărul”, nr. 3, Nicolae Jianu publică reportajul *Pe Bicăz în sus*. □ La rubrica „Mențiuni critice”, Perpessicius scrie despre *Lirica și epica în anii puterii populare*: „23 August a fost însă, o ridicare de stăvilă, favorabilă inspirației instantanee, și cine îmbrățișează, în ansamblul ei, harta literară a celor patrusprezece ani câți s-au scurs de atunci și până astăzi, nu poate să nu constate cum, la fel cu armonioasa construcție a cetății Ardealului din descrierea lui Bălcescu, poezia românească contemporană cunoaște și piscurile încununate de zăpadă, și leagănul odihnitor al văilor, și apele mai calme sau mai repezi ale torentelor și bogățiilor metalice ascunse în fundul pământului. [...] Ar fi greșit să se creadă că nume ca Aurel Mihale, Ieronim Șerbu, Eugen Barbu, Francisc Munteanu, Remus Luca și atâția alții, pe care numai lipsa spațiului nu ne îngăduie să-i mai pomenim în scurtul bilanț al creației literare din ultimii patrusprezece ani, n-ar avea dreptul să figureze cu atributele lor, mai mult sau mai puțin subliniate, în această scară de valori, în continuă prefacere. Deoarece prilejurile nu vor lipsi, și pentru că, totuși orice cronică, oricât de superficială trebuie să aibă o încheiere, mi se pare cu osebire fast să aleg pe aceea care însumează numele a trei dintre cei mai străluciți exponenți ai prozei noastre literare de după 23 August. Ei aparțin, cu mici și neglijabile diferențe de vârstă, unei aceleiași generații și sunt: Petru Dumitriu, Marin Preda și Titus Popovici.

16 august

● Un articol din „Scânteia” comemorează *90 de la nașterea lui Ion Păun-Pincio*, ales post-mortem membru al Academiei R. P. Române, cel pe care

„după moarte, istoria literară burgheză avea să îl treacă sub tăcere, pentru că [...] denunțase în opera sa exploatarea capitalistă, pentru că, în scurtă sa viață, se alăturase mișcării muncitorești, fiindu-i credincios până la moarte.”

Articolul se vrea un omagiu adus poetului care, deși suferise „influența decepționismului”, vizibilă într-o „parte a operei sale”, „a închinat cele mai bune poezii ale sale năzuințelor clasei muncitoare și încrederii într-o lume nouă.”: „Acest caracter militant conferă viabilitatea operei sale.” □ Constantin Chiriță publică în aceeași ediție a ziarului un reportaj intitulat *Oțelul*, dedicat „luptei pentru oțel” duse la Reșița, în contextul „reconstrucției generale” care amenință cu un „gol de producție”. Întregul reportaj e un imn închinat muncii prometeice a omului nou, zugrăvit în încheștarea cu forțele stihiale ale minereului topit: „Când îi văd cum lucrează, descopăr parcă în ei tăria oțelului. Nu știu dacă oțelarii împrumută mai mult de la oțel sau oțelul de la oțelari. □

La pagina 3, Lascăr Sebastian recenzează în „Scânteia”, sub titlul ***Un pamflet binevenit***, cartea lui I. Ludo, *Ilustrul N. N. din N. N.*, care „ne istorisește „întâmplările” din preajma, din timpul și de după 1907.”

Apreciat pentru valoarea sa *documentară* (e un corpus de documente comentate autor) și *educativă* („cartea se adresează cu deosebire tineretului de azi”), pamfletul politic al lui I. Ludo e „binevenit”, în opinia recenzentului, în măsura în care, pe de parte, oferă imaginea *reală*, conservată de documente, a unei epoci și a unei clase sociale demonizate – ai cărei reprezentanți sunt puși față în față cu figuri celebre ale comediilor lui Caragiale – și, pe de altă parte, lărgeste perspectiva asupra evenimentelor, urmărind transformările social-politice ale prezentului: „Însă acest 1907 din cartea de documente a lui I. Ludo demască întregul sistem de exploatare și de crime, de la nașterea în huzur și până la sucombarea, sub mânia populară, a regimului burghezo-moșieresc. Această carte explică, odată mai mult, ura năpraznică a poporului muncitor care, condus de partid, a zdrobit orânduirea nedreaptă bazată pe exploatarea omului de către om.”

● „Scânteia tineretului” semnalează noile apariții editoriale: I. L. Caragiale – *Momente și schițe*, Al. Andrițoiu – *Porțile de aur*, Valeriu Râpeanu – *George Mihail-Zamfirescu – schiță monografică*, A. N. Ostrovski – *Voievodul (Visul de pe Volga)* (traducere de Radu Boureanu), Frații Grimm – *Povești alese* (traducere de Dan Faur), Al. Gheorghiu Pogonești – *Spune, moșulică, spune...*, Corneliu Leu – *Nopți Dobrogea*, Ruth Lissai – *Să ne facem singuri jucăriile*, Al. Mitru – *Palatul de argint*, Gellu Naum – *Cel mai mare Gulliver*.

21 august

● În „România liberă”, Miron Radu Paraschivescu publică poezia *Belșug*.

● Prima pagină a „Gazetei literare” abundă în materiale propagandistice de conjunctură sărbătorească: Acad. Zaharia Stancu scrie despre **23 August și revoluția culturală**, Mihai Beniuc și Aurel Baranga sunt solicitați să răspundă

la interviuri pe teme ca *Succesele poeziei actuale*, respectiv *Avântul dramaturgiei noastre contemporane*, Mihai Gafița discută *Literatura lui 23 August 1944*, Szemlér Ferenc remarcă *Înflorirea literaturii maghiare din R.P.R.*, Paul Georgescu omagiază *Prietenia româno-sovietică*, Mihail Sorbul exprimă un *Cuvânt de recunoștință* adresat P.R.M.. □ Grupajul de reportaje *Oameni ai zilelor noastre* reunește colaborările scriitorilor Dragoș Vicol (*Eroii Reșiței*), Octav Pancu-Iași (*Tinerețe luminoasă*), Veronica Porumbacu (*Colec-tiviștii din Chinari*), Pop Simion (*Trei generații*). □ La grupajul *Poezii cântă sărbătoarea Eliberării*, participă: Mihai Beniuc (*Nu uita*), Radu Boureanu (*Noi suntem viața*), Cicerone Theodorescu (*Agendă*), Maria Banuș (*Tablou antitetic*), Miha Dragomir (*Pe câmpul înnoptat*), Nina Cassian (*23 August 1944*), Camil Baltazar (*A paisprezecea vară*), Nichita Stănescu (*Când soarele viu...*), Ion Horea (*Dialoguri în august*), Al. Andrițoiu (*Între munte și mare*). □ În articolul *Pentru realismul socialist*, Ion Vitner aduce următoarele precizări: „Realismul socialist nu vede între tradiție și inovație, nici concurență și nici antagonism. Între trecut și prezent există o continuitate a marilor valori progresiste. Saltul calitativ îl oferă conținutul nou al vieții, surprinderea lui în accepția istorică concretă. În această privință marxism-leninismul oferă creatorului de artă un ajutor fundamental. Originalitatea fără dubiu a unui roman ca *Moromeții* de Marin Preda, pentru a da un exemplu, constă în faptul că într-o literatură dominată de figura țăranului însetat după pământ (realitate neîndoielnică a unei epoci istorice), romancierul a creat un țăran pentru care pământul, după care a râvnit, a devenit coșmar și teroare, definind astfel cu excelență intuiție artistică specificul vieții țărănești în epoca imperialismului”. □ Articolul *În circuitul mondial*, avându-l autor pe George Ivașcu, enumeră cu satisfacție succesele înregistrate peste hotare de literatura, teatrul, muzica și dansul românești. Pe final, autorul se simte obligat să ofere fenomenului o explicație ideologică, urmată de un paragraf de blam adresat „criticilor” de la posturile Europa liberă și Vocea Americii: „Aceasta e realitatea majoră, și ea, România contemporană, România nouă, a zilelor noastre, România democrat-populară, prestigiul ei ca factor activ de pace și de progres – iată ceea ce explică și vehiculează în primul rând interesul, stima și prețuirea celorlalte popoare pentru cultura, pentru literatura și arta românească. Știm că și Europa liberă și Vocea Americii și alte oficine ale propagandei imperialiste se manifestă în fragrant dezacord cu această constatare. Știm că între lătrători se aud și trădătorii care mai poartă doar nume românești dar care de mult nu mai au nimic cu țara aceasta. Știm. Dar nu ne sinchisim. Nici noi, nici popoarele al căror nume îl iau în deșert, - zadarnic”.

22 august

- La pagina întâi a „României libere”, Al. Andrițoiu, „laureat al Premiului de Stat”, publică poezia *Cântec de 23 August*.

- „Scânteia” publică un *Prolog de poem* semnat de Dan Deșliu, „un cântec despre linia partidului”, o artă poetică despre misiunea sacră a poetului angajat, profund implicat în marile transformări ale epocii sale. Poemul nu ratează niciuna dintre imaginile consacrate în mitologia partinică: patria-mamă, „unde-a răzbit a Sovietelor lumină”, „timpii de aur”, partidul ca far călăuzitor, deținător al „unic[ului] adevăr” – opuse „cium[ei] capitalist[e]” ca plagă a unei lumi stând sub semnul întunericului și al morții. □ Al. Andrițoiu publică pe aceeași pagină un poem intitulat *23 August*, jumătate imn, jumătate rememorare a gloriosului eveniment al Eliberării, înfățișat în culori mitice: „Sunt mândru c-am trăit o zi din care/ Începe timpul, ca dintr-un izvor,/ O zi ce trase marile hotare/ Între prezent, trecut și viitor.” Poemul lui Al. Andrițoiu pune în versuri o istorie sacră, a cărei reprezentare reclamă un verb divin, nu atât al poetului, cât al partidului: poetul apare în ipostaza unui vestitor al noii „legi”, „dreaptă,/ Ca raza ce pogoară din tării”, a unui rapsod al socialismului – „marea poezie/ Și ritmul vieții secolului meu.”

26 august

- În „Scânteia”, Ion Istrati semnează un reportaj intitulat *După 14 ani*, despre „bătrânul Iași al tinereții eterne”, care prinde viață în evocarea marilor figuri ale scenei culturale ale trecutului (recuperate în panteonul anilor '50), deopotrivă cu Iașul transformat în preajma Eliberării: „E Iașul cel înaintaș din strada Sărării de odinioară, cu luptele muncitorimii socialiste, Iașul generației de la „Contemporanul” și al generației eroice de la Nicolina, Iașul lui Ilie Pintilie și al celor ce au crescut cu cărțile lui Marx și Lenin în mână, militând pentru biruința rațiunii asupra misticei reacționare, pentru pâine și libertate, Iașul unde în 1944, oștile de sub comanda mareșalului Malinovski au sfârșit în bucățele, în august 20, fortificațiile de beton armat și hoardele hitleriste.”

29 august

- La „Cronica optimistului” din „Contemporanul”, G. Călinescu începe să se ocupe de teatrul lui Eugen Ionescu. Deocamdată, criticul se oprește asupra piesei *Scaunele*, anunțând: „sunt pe cale a citi unele din piesele sale, despre care voi scrie cu toată conștiinciozitatea în curând”. Interesul pentru operă este însă inhibat de o curiozitate cu tentă de corecție ideologică, dramaturgul fiind de la început susceptibil de atitudine agitatorică: „Sunt două soiuri de scriitori, dintre care numai unul merită de fapt acest nume. Unii se îndeletnicesc cu studiul pasionat al realității încercând a-l fixa în opere de ficțiune. Aceștia sunt indiferenți la propagarea numelui lor sau, ca să vorbim drept, detestă scandalul într-o lume străină de noțiunea de adevăr. Opera lor se lățește pe sus și încet ca norii, dar apoi ea cuprinde toată sfera umanității. Alții sunt setoși de zgomot și gata a-l capta prin orice mijloace. Uneori banalitatea cea mai crasă atrage publicul, altele dimpotrivă, absurditatea totală oprește câteva minute pe

trecători în loc. Oamenii se amuză, atât și nimic mai mult. Deci sunt deoparte creatorii și de alta «les amuseurs», operând aceștia din urmă mai ales în zone cosmopolite. Nu știu de ce natură este transfugul Eugen Ionescu, autorul piesei *Scaunele* [...], fapt este că se face în jurul său un tapaj dubios”. (*Scaunele*)

30 august

- P. Diaconescu recenzează în „Scânteia” volumul de reportaje al lui Traian Coșovei, *Dobrogea de aur*, „apărut la puțină vreme după Consfătuirea oamenilor muncii din agricultură de la Constanța”, și care „zugrăvește tocmai aceste aspecte ale noului: succesele politicii partidului în lupta sa pentru transformarea socialistă a agriculturii.” Recenzentul apreciază la superlativ cea mai mare parte a reportajelor „descriptive, alimentate uneori de idei ample și generalizări concludente”, al căror model este Geo Bogza, manifestându-și, însă, rezerva, față de unele în care „exemplul maestrului a fost preluat formal, fără a fi asimilat, fără a fi integrat conținutului [...]”: „Uneori fuga după idei generalizatoare îl duce pe reporter la asocieri forțate iar tonul care s-ar vrea patetic și solemn, devine uneori grandilocvent și prețios.”

- „Scânteia tineretului” semnalează noile apariții editoriale: Ilya Ehrenburg – *Ce-i trebuie omului* (traducere de I. Flavius și M. Roth), K. S. Stanislavski – *Viața mea în artă* (traducere de I. Flavius și M. Negrea), Emil Gârleanu – *Pagini alese*, Alexei Tolstoi – *Opere alese – vol. II – Romane, nuvele, povestiri, teatru* (în traducerea lui Radu Tudoran și A. Ivanovschi), Vera Frimu Popovici – *De la mame adunate*, Balzac – *Opere – vol. IV* (traducere de Barbu Brezianu), I. A. Goncharov – *Opere – vol. IV (Oblomov – roman în patru părți)* – traducere de Ștefan Velisar Teodoreanu și Tatiana Berindei și *Antologia Nuvela germană în secolul al XIX-lea*.

[AUGUST]

- Nr. 8 al „Iașului literar” cuprinde cronici de Eugen Luca, la romanul *Setea* al lui Titus Popovici („Titus Popovici ne-a dăruit o carte bună despre actualitate, un roman politic în accepția înaltă a cuvântului, roman care confirmă marile posibilități creatoare ale acestui dotat prozator: darul său portretistic, capacitatea sa de a crea și recrea o atmosferă, stări de spirit dintre cele mai felurite, individuale și colective, de a se mișca în medii foarte variate. Învinuirea că autorul nu posedă încă știința de a construi un roman cu un subiect încheiat, în care fiecare episod, având o strânsă logică artistică, un loc bine definit în ansamblul lucrării, să converge spre aceeași finalitate – e îndreptățită. Îndreptățită, de asemenea, observația că autorul e stângaci atunci când încearcă să-l întruchieze pe activistul de partid. Și aceasta, în desfășurarea unei acțiuni centrată pe evenimente politice în care comuniștii au un rol decisiv, nu poate, desigur, să nu aibă serioase repercusiuni. Dar oricât de flagrante ar fi lipsurile la care ne-am referit și pe care, suntem convinși, Titus

Popovici le va depăși (fiindcă se dovedește capabil să-și însușească la un mod personal tehnici scriitoricești variate cu o dexteritate uimitoare), se poate vorbi despre el ca despre un scriitor valoros, iar despre Setea ca despre o carte, sub numeroase aspecte, realizată, care marchează nu numai un progres în evoluția scriitorului, ci constituie un succes al literaturii noastre în ansamblul ei.” – *Titus Popovici, „Setea”*), și de Al. Andriescu, la *Pagini critice*, de Mihail Petroveanu. Este de remarcat, în al doilea caz menționat, că autorul prezentării pleacă de la respectarea directivelor transmise pe filieră „Literaturnaia Gazeta”, publicate în traducere în „Gazeta literară” (nr. 83/12 iulie 1958: „Caracterul publicistic al criticii este o formă de manifestare a spiritului ei activ, social, cetățenesc. Critica, în tendința ei de a interveni în dezvoltarea literaturii și de a o înrăuri, nu poate să nu fie publicistică; și invers, când critica se îndepărtează de clocotul luptei obștești, când se apropie de «academism», își pierde patosul publicistic și devine palidă, concentrată asupra fenomenelor secundare și nesemnificative”). Pe baza șablonului doctrinar, „Meritul esențial al cronicilor adunate de Mihail Petroveanu în volumul *Pagini critice* se întemeiază pe spiritul activ, social, cetățenesc al celor mai multe dintre ele” (*Mihail Petroveanu: „Pagini critice”*).

- În nr. 8 din „Scrișul bănațean”, la „Cronica literară”, Leonard Gavrilu comentează laudativ „pe marginea romanului *Setea* de Titus Popovici”, descoperind „o carte de tranșantă partinitate”: „[...] prin Titus Popovici literatura noastră nouă a dobândit un talent adânc ancorat în actualitate, însuflețit de idealurile clasei muncitoare, pătruns de spirit de partid, putând fi trecut fără reticență alături de cei mai buni prozatori contemporani, Zaharia Stancu și Petru Dumitriu, V. Em. Galan și Marin Preda” (*Partinitatea ca principiu de creație*). □ La rubrica „Limba și stil”, I. Florian publică articolul *Pentru o limbă model în cronica literară*, fructificând prilejul pentru a aplica admonestări celor care folosesc „limbajul păsăresc” sau „stilul cu șapte vâluri”: „Pentru acela care luptă să introducă în literatură, potrivit unui îndemn leninist, acel «suflu viu al cauzei proletare vii», însăși ideea unui limbaj spilcuit și opac este o prejudecată pe care marele conducător al proletariatului ar numi-o «absurdă, barbară, mârșavă, ticăloasă». Ea continuă, chiar fără intenție, același dispreț aristocratic față de popor, ca și expresiile jargonale ale mănunchiului de intelectuali ruginiți doritori ca limba lor să rămână cât mai inaccesibilă în afara «cuibului de nobili». Ea poate fi pe placul unui snob, care deplânge intelectualismul burghez, dar n-are cum să fericească noua noastră cultură. Pentru noi orice cuvânt care nu pătrunde în mase slujește capitalismului, deoarece nu poate contribui la descătușarea forțelor creatoare ale poporului, poartă stinsă făclia culturii și a libertății”.

- În „Steaua” (nr. 8), Dumitru Radu Popescu publică *Sfârșitul eclipsei*; textul este însoțit de o notă explicativ-rezumativă, plasată la început: „Subiectul acestei schițe este următorul: în timpul războiului trei ostași se rătăcesc și ziua

de 23 Aug. 1944 îi găsește căutând vreo unitate românească, fără să știe de cele întâmplate la București; vine 24 Aug. și ei, neștiind nimic și nemai-întâlnind pe nimeni, rătăcesc mereu. Autorul”. □ La „Cronica literară”, Victor Felea comentează *Pagini critice*, de M. Petroveanu: „Fiind un critic receptiv și maleabil, M. Petroveanu manifestă în cronicile sale un spirit străin dogmatismului și în aceeași măsură se ferește să cadă în didacticism, chiar dacă uneori observațiile sale iau forma unor sfaturi. Dar dacă structural el este un antidogmatic, nu e scutit de unele slăbiciuni în direcția liberalismului, atunci când caută să adâncească semnificațiile operei sau ale unor personaje. [...] M. Petroveanu are pasiunea meseriei sale și în același timp competența necesară. Fără să fie un spirit metodic și riguros, critica lui nu e mai puțin eficientă. Adeseori o singură întorsătură de frază aruncă o lumină hotărâtoare asupra unui aspect pe care se părea că-l neglijase până atunci. Scriind cursiv, neîncărcat, și mereu însoțit de lumina puternică a bunului simț, care îl oprește de la excesele pedanteriei. Fără să fie un polemist convins știe să apere un punct de vedere ori să combată în mod argumentat o tendință dăunătoare literaturii noastre noi. E destul de consecvent cu sine însuși, fără să-și facă din asta o țintă ostentativă, fiind gata să admită unele concesii când e vorba, mai ales, de ierarhii și valori... personale” (**M. Petroveanu: „Pagini critice”**).

● Numărul 8 (august) al „Vieții românești” publică texte literare semnate de Eugen Jebeleanu – *Surâsul Hiroshimei*, Mihai Beniuc – *Răspunsul veacului*, Victor Tulbure – *Catiușa*, Aurel Lambrino – *Ostași sovietici*, Haralamb Zincă – *Gânduri, amintiri*, Neculai Tăutu – *Carnet de front*, Aurel Mihale – *Ultima noapte de război (povestirea unui șef de avangardă)*, Miha Dragomir – *Sunt tot aici*, Al. Andrițoiu – *Drum prin țară*, Florin Mugur – *La Bicaz*, Radu Boureanu – *La Altafonte* și Cristian Sârbu – *Agresorii*. □ Rețin atenția studiile programatice ale lui S. Damian – ***Spiritul de partid, trăsătură fundamentală a literaturii noastre noi*** („Partidul a îndemnat pe oamenii de artă și literatură să lupte pentru extirparea decadentismului. Spiritul partinității presupune în primul rând combativitate față de ideologia burgheză, față de influențele ei felurite și demascarea caracterului nociv al acestor influențe.”), Georgeta Horodincă – *Actualitatea literaturii noastre noi* („Noul concept de actualitate care orientează munca scriitorilor noștri contribuie la compunerea unei fizionomii originale a literaturii contemporane impunându-i spiritul militant al ideologiei marxiste și deschizându-i mari posibilități de explorare artistică a vieții sociale. Literatura noastră nouă este o literatură tânără care are în fața ei viitorul deoarece și-a legat soarta de societatea socialistă. Biruințele ei sunt biruințele acesteia.”) și Ov. S. Crohmălniceanu – ***Realismul socialist și revizionismul***: „Între ideologia clasei muncitoare și între ideologia burgheză nu există zonă neutră. Cine refuză perspectiva lumii socialiste, adoptă vrând nevrând pe cea a lumii capitaliste. [...] A recomanda azi scriitorilor, sub orice formă, să facă realism, dispensându-se de socialism, înseamnă a-l împinge în

mod fatal înspre ideologia burgheză”; „Evazionismul e reversul negativismului. Micul burghez nu vede în jur decât mizeria sa cotidiană și atunci închide ochii și se închipuie plutind fără griji pe Rio de la Plata. Ambele tendințe de a rupe unitatea dintre realism și socialism în arta revoluționară, duc – cum se dovedește – la același rezultat.” (vezi Anexa)

SEPTEMBRIE

1 septembrie

● În „Luceafărul”, Tudor Arghezi este intervievat de fiul său, Barutu Arghezi, cu privire la poezie: „[...] poezia nu trebuie să fie ca un afiș, cu toate liniile și culorile zugrăvite deodată. Asta ar duce la un șablon al poeziei... Ea trebuie să sugereze, mai mult decât să afirme, cititorului ce a vrut să zică ăla care a făcut-o. Toată poezia e o problemă de sugerări. Îl pui astfel pe cititor să gândească și să colaboreze cu tine: îi ești dator această satisfacție. [...] Toată literatura e o chestiune de finețe și cititorului, la orice treaptă de intelectualitate s-ar găsi, îi plac lucrările fine...”. □ La rubrica „O seamă de cuvinte”, Romul Munteanu recenzează antologia *Patrie și libertate*, Al. Săndulescu scrie despre micro-monografia *George-Mihail Zamfirescu* de Valeriu Râpeanu, iar Ion Horea comentează reportajele lui Vasile Căbulea din *Culegătorii de aur*, iar Modest Morariu analizează volumele lui Florian Grecea *Candidat la însurătoare* și *Noapte albă*. □ În același număr al revistei apar poeme de Camil Baltazar (*Stăm strâns alături*), Ștefan Iureș (*Puritatea*), Ion Bănuță (*La hotarul dintre lumi...*), Constanța Buzea (*Sub stele...*) și Octavian Paler (*Ulciorul*), proză de Fănuș Neagu (*Într-o toamnă la Dunăre*) și Ion Băieșu (*Pogonul lui Gheorghe Dacu*), precum și un reportaj de Petru Vintilă (*Orașul fără nume*). □ Perpessicius semnează o cronică la *Max și lumea lui* de I. Peltz: „*Max și lumea lui* pune în lumină, de o manieră irevocabilă, trăsătura fundamentală a prozatorului I. Peltz: lirismul. Căci, deși înțesat de fapte și situații, pe care istoria politică, socială și economică a ultimilor cincisprezece ani le-a crestat pe răbojul ei, în tăieturi adânci, ultimul roman al lui I. Peltz, raportat la toate acele romane, în frunte cu *Cronică de familie*, care au romanțat istoria noastră contemporană, aduce un timbru particular, o continuă vibrație a povestirii, ce nu îngăduie așezările tihnite, epice și care vine din continua prezență a duhului liric ce plutește peste ape.” □ Aurel Martin recenzează *Însemnări despre literatură și teatru* de V. Mândra: „Vic Mândra e un harnic și priceput cronicar dramatic, îndrăgostit de meseria aleasă și animat de cele mai nobile simțăminte pentru destinul teatrului românesc contemporan și al dramaturgiei naționale. S-a afirmat ca atare în anii din urmă, în «Gazeta literară», unde întreține săptămânal, tot timpul stagiunii, foiletonul dramatic. Posedă cultura de specialitate fundamentală, mișcându-se cu relativă ușurință prin hățișurile dramaturgiei și teatrologiei, stabilind asociații de obicei temeinice, în stare să

lumineze dintr-o perspectivă științifică fenomenul discutat sau lucrarea analizată. Posedă, de asemenea, un gust sigur (rareori trădat), format la școala clasicilor și a principalelor capodopere ale literaturii universale și o onestitate profesională cu adevărat remarcabilă. Țintind mereu să descopere și să valorifice esențele, supratextul, – e ferit îndeobște de alunecările tehniciste și de abordarea unor chestiuni laterale, rămânând credincios criticii de conținut, relevării mesajului ideologic al piesei luate în dezbatere publică.” □ Valeriu Râpeanu marchează centenarul lui *Alexandru Vlahuță*. □ Al. Oprea tratează despre *Frumusețea eroului pozitiv*: „Revoluția clasei muncitoare, lupta pentru socialism a făcut ca acei oameni care în trecut apăreau în literatură doar în roluri anonime - «oameni din popor», «soldați» etc. – să poată deveni conducători de mase și oameni de stat. Este problematica pe care o întâlnim în toate operele noastre literare de seamă.” □ Ovid S. Crohmălniceanu analizează câteva *Forme ale evaziunii din actualitate*, ilustrate prin poemele lui A. E. Baconsky, Victor Felea, Matei Călinescu, Aurel Gurgăhianu, Gheorghe Grigurcu și Aurel Rău: „Poezia evazionistă s-a hrănit întotdeauna dintr-o izolare individualistă, dintr-un refuz de a găsi frumosul în realitatea concretă din jur. [...] Poezia [...] evazionistă ne e [...] străină. Ea crește dintr-o îndepărtare de realitățile socialismului și justificările pe care le invocă sunt rodul unor confuzii ideologice serioase. Nu se poate glorifica munca grea și eroică pentru clădirea unei lumi noi, eliberată de exploatare și mizerie, printr-o contopire panteistă cu elementele naturii, oricâtă coloratură «progresistă» i s-ar da acesteia. Nu se poate face educația comunistă a maselor cu ajutorul unor viziuni tulburi ale trecutului receptate pe cale atavică. Nu se poate interveni cu armele poeziei în bătaia cotidiană pentru socialism rătăcind pe calea laptelui.” □ I. D. Bălan se ocupă într-un articol de *Cartea pentru sate*.

4 septembrie

- „România liberă” preia un comunicat Agerpres care anunță că în ziua următoare va avea loc „o adunare festivă” organizată de către Academie și Uniunea Scriitorilor, cu ocazia centenarului nașterii „marelui scriitor” Al. Vlahuță: „Opera lui Vlahuță, care decenii de-a rândul a fost falsificată sau «uitată» de istoriografia și critica literară burgheză, a devenit astăzi un bun comun al poporului pentru care a fost scrisă”. □ Un alt comunicat anunță că, în ziua precedentă, s-au încheiat cu succes „Zilele culturii românești” din Moldova Sovietică.
- În „Munca”, Gr. Zolic raportează *Un reușit proces literar*, realizat „după romanul *O tragedie americană* de Theodore Dreiser, proces organizat de biblioteca raională Lenin nr. 31, cu concursul echipei de teatru a întreprinderii «Mao Tze-dun», care avea în repertoriul ei ecranizarea cărții lui Dreiser”. La sfârșitul procesului „îți dai seama că modul de viață generat de capitalism, mocirla educației burgheze l-au împins [pe Clyde Griffiths] la decădere morală, la crimă”.

• „Gazeta literară” inaugurează o nouă rubrică: „Pentru realismul socialist”, prilejuit de apariția în „Pravda” a articolului *Realismul socialist și literatura contemporană* de I. Anisimov. În primul articol, intitulat chiar *Pentru realismul socialist*, Mihail Petroveanu realizează un bilanț al problemei și trasează o serie de sarcini critice: „Realismul socialist a ieșit triumfător din atacurile pe care a avut să le înfrunte în ultima vreme. Valul revizionist, încărcat cu spuma calomniei, a înecat puține, foarte puține conștiințe. Majoritatea copleșitoare a scriitorilor din Apus și Răsărit, atașați pe viață idealului clasei muncitoare, sunt decizi să servească realismul socialist prin noi opere demne de spiritul său. Victoria, recunoscută și de dușmani, trebuie fructificată. Polemica în apărarea principiilor și a produselor realismului socialist urmează să se însoțească cu un efort constructiv și exigent cu sine. [...] Denunțând modernismul decadent ca principal vrășmaș nu numai al realismului socialist, dar al artei și criticii ca atare, deoarece le amenință mereu în aptitudinea lor de a se înnoi mereu, suntem datori a înfățișa aportul propriei noastre doctrine estetice la dobândirea originalității adecvate, creatoare, prin investigații care să îndeplinească generalitatea punctului de vedere cu concretul, cu referințele bogate și precise, «anatomice», la obiect. Îndreptându-ne spiritul critic în ambele direcții, a trecutului și prezentului, să urmărim evoluția unor poeți de mare vocație aflați însă sub dominația poziției antirealiste și, invers, să autentificăm acțiunea terapeutică exercitată de realism în genere și de realismul socialist îndeosebi asupra scriitorilor care au abandonat voluptatea opiumului modernist, indiferent de marca pipei prin care-l sorbeau. [...] Dacă minimalizarea și cu atât mai mult ostilitatea față de realismul critic corespunde unei optici mioape, ducând la sărăcirea arsenalului nostru literar, nesocotirea limitelor lui denotă o confuzie mult mai grabă. Negând specificul revoluționar al realismului socialist, îi știrbim tocmai ceea ce vrem să reliefăm, ceea ce-i formează atracția: *noutatea* poziției sale, superioritatea sa principială. Relațiile dintre ambele forme ale realismului, fără să fie antagonice, ca în cazul opoziției realism-decadentism, sunt totuși de diferențiere calitativă.” □ S. Damian scrie despre *Masele în romanul „Setea”*: „Dorința autorului *Setei* de a cuprinde largile mișcări sociale ar trebui încurajată. Titus Popovici a dovedit [...] aptitudini certe în înțelegerea psihologiei masei în această epocă de uriașe transformări, inițiate și conduse de partidul clasei muncitoare.” □ Savin Bratu se declară *Împotriva oricăror infiltrări ale ideologiei burgheze în critica literară*, semnând în acest sens diverse „cazuri”: „O intrare pândită de dușman este aceea în istoria literaturii, îndeosebi în valorificarea literaturii noastre dintre cele două războaie și aceea a doctrinelor literare din țara noastră. Fiecare «fals model» reconsiderat fără spirit critic marxist, fiecare «preluare în bloc», fiecare concesie făcută ideologiei reacționare din trecut se face ecoul glasului care cere «revizuire», împotriva justeii teorii leniniste a moștenirii literare. O culegere de Minulescu – binevenită – a fost căutată în unele medii,

văzându-se în el simbolul poeziei pe care cititorii cu gustul rămas în urmă ar putea s-o contrapună liricii actuale. Această culegere nu a fost însoțită de un studiu critic care să clarifice mesajul confuz al poeziei lui Minulescu. Reeditarea lui Matei Caragiale a stârnit, în presă, elogiile pentru o artă pe care o socotim depășită de realismul socialist. Articolele lui A.E. Baconsky și Ov. S. Crohmălniceanu nu numai că nu au clarificat rolul lui Matei Caragiale în dezvoltarea prozei românești, ci au menținut confuzia întreținută voit de critica burgheză în jurul «tainei» acestei opere. [...] Fără rezerve critice, fără o prealabilă analiză științifică și principială, numele lui Ion Barbu și Lucian Blaga au început să circule în articolele unor critici. Necitat, uneori chiar și citat, Eugen Lovinescu își învie influența, vădit, în unele critici. [...] Cu tot dinadinsul unii critici, reapăruți – după o rezervă îndelungată – au pus în circulație nume, opere și idei străine nouă. E specialitatea unora ca I. Nego-îtescu (vezi articolele din «Viața românească» și «Caiete critice»). Adeseori, unii tineri se alătură intențiilor străine, probabil din snobism și ploconire în fața somităților burgheze.” □ În articolul *Paralogica*, Paul Georgescu ridiculizează politica externă a S.U.A. □ I. D. Bălan marchează *100 de ani de la nașterea lui Alexandru Vlahuță*, a cărui „principală contradicție” ar fi aceea că, „deși a fost un scriitor activ căruia nu i se poate contesta curajul în demascarea și criticarea monarhiei, a exploatarei burghezo-moșierești, a corupției sociale, a barbariilor din armată, totuși Vlahuță n-a îndrăznit niciodată să propună violența pentru înlăturarea acestor tare”. □ Aurel Baranga scrie despre *Secretul supraviețuirii* *Scrisorii pierdute* a lui Caragiale, după 75 de ani. □ Dumitru Solomon detectează *Semnificațiile tragediei optimiste* a lui Vsevolod Vișnevski, confruntat cu tragicii greci și cu Shakespeare. □ Miron Dragu divaghează cu privire la *Unitatea caracterului* în proza realist-socialistă. □ În același număr al revistei apar proză de Octav Pancu-Iași (*Responsabilul treburilor urgente*) și Haralamb Zincă (*Drumețind*), precum și poeme de Victor Kernbach (*Omul; Scut*), Florin Mugur (*Vârsta privighetorilor*) și Liviu Călin (*Perspectivă*). □ Cronică literară scriu Teodor Vârgolici (despre G. Panu, *Pagini alese*), Matei Călinescu (despre Iannis Ritsos, *Poeme*), Dan Grigorescu (despre Jerome K. Jerome, *Trei într-o barcă*) și N. Velea (despre Constantin Chiriță, *Castelul fetei în alb*: „S-ar fi convenit [...] ca scriitorul să insiste mai mult asupra simțului de colectiv și a eticii pionierești a Cireșarilor. Prin aceasta, cartea ar fi căpătat un mai pronunțat caracter de actualitate, iar tinerii cititori ar fi aflat în ea nu numai peripeții pasionante, ci și farmecul pe care-l are un roman în care-ți regăsești propriile frământări și preocupări.”).

5 septembrie

● „România liberă” anunță deschiderea Primului Concurs și Festival Internațional „George Enescu”. □ În același număr, Radu Boureanu publică articolul *Vlahuță înscris în vremea sa*: „În cultura românească, în istoria

scrisă și nescrisă a acestui popor, personalitatea scriitorului și luptătorului Alex. [sic] Vlahuță umple un capitol cuprinzător, un capitol care împlinește și se leagă în lanțul puternic al celor ce au luptat să cadă lanțurile silniciei sociale, ale minciunii și depinderilor care făceau să se înstăpânească factorii distructivi a [sic] ființei adevărate a statului românesc.”

- În „Munca”, Ion Roman marchează *Un veac de la nașterea lui Al. Vlahuță*: „Scriitor cinstit și harnic, îndrumător al tineretului scriitoricesc, militant pentru o literatură realistă, Vlahuță nu s-a putut elibera întotdeauna de presiunea ideologiei dominante din vremea sa. Dincolo de petele de umbră care i-au întunecat uneori activitatea, opera lui trăiește prin dragostea de popor și patrie, prin ura împotriva asupririi și prin încrederea într-un viitor mai bun.”

- O parte consistentă a numărului din „Contemporanul” este dedicată Concursului și Festivalului Internațional „George Enescu”. Personalitatea și opera enesciană sunt evocate de Ath. Joja, Demostene Botez, George Bălan, Paul Constantinescu, Alfred Mendelsohn, Mihail Andricu ș.a. □ G. Călinescu se ocupă de câteva *Erori romantice*, ilustrate cu opere de Balzac, Mérimée și Negruzzi: „Romantismul francez, în bună parte reacționar și tinzând, prin glorificarea geniului, la întărirea aristocrației pe baze noi, a insistat asupra «iraționalismului vulgului». Viziunea lui Balzac e în fond un ecou al acelei filosofii. După el, țăranul ar fi imoral, incapabil a se supune unei ordine raționale. [...] Adevărul este că țăranul care muncește pământul consideră drept uzurpator pe latifundiarul care trăiește seniorial din produsul muncii altuia. Unul se pune din punctul de vedere al drepturilor «legale», celălalt din punctul de vedere al drepturilor muncii. Privind lucrurile de sus, țăranii lui Balzac nu mi se par deloc iraționali și-i consider victimele prejudecăților autorului.” □ Aurel Martin proclamă *Actualitatea lui Vlahuță*: „contribuția sa la dezvoltarea literaturii române nu se circumscrie în limitele minorului. Vlahuță a reușit uneori să-și depășească propria condiție temperamentală și conceptuală, călcând chiar peste îngrădirile ce i le punea starea sa economică, în anumite perioade deloc precară.” □ Radu Popescu comentează *Porțile de aur* de Al. Andrițoiu: „Remarcabile realizări sunt [...] *Miracolul armonicii*, cele vreo câteva *Cântece*, *Marș*, *Satul pustiu*, *Crizanteme*, *Odihnă înainte de atac*, *Intrarea în Armata Roșie*, numeroase poeme care într-un ton simplu și direct, printr-o atmosferă de virilă duiosie, scot în relief caracterul profund și nobil omenesc al eroismului și patriotismului oamenilor care, sub conducerea marelui Partid bolșevic, au înfăptuit Revoluția și au dus până la capăt grandioasa epopee. Inegal prin realizare, volumul lui Andrițoiu se situează totuși la un nivel superior, prin această categorie a poemelor sale, și se menține acolo prin noblețea ideii generale care l-a inspirat. Un volum de analiză și descriere lirică a Marii Revoluții din Octombrie reprezintă o afirmare a poeziei noastre.”

- În „Scânteia tineretului”, Teodor Vârgolici semnează articolul aniversar, prilejuit de centenarul nașterii lui Al. Vlahuță, *Un scriitor al celor mulți*, organizat în jurul ideii centrale conform căreia scriitorul „a continuat și a

dezvoltat tradițiile realiste ale literaturii înaintașilor, a militat în mod susținut pentru întărirea literaturii de inspirație națională, pentru o literatură care să răspundă principalelor probleme ale actualității vremii de atunci, pentru o literatură care să oglindească și să servească năzuințelor poporului.” Deși „nu s-a bucurat totuși de recunoașterea oficială a diriguitorilor culturii de atunci”, Vlahuță primește „cinstirea cuvenită în regimul nostru democrat-popular, când a fost ales membru post-mortem al Academiei Republicii Populare Române”, ajungând, după ce renunță la „poza pesimistă și decepționată” din prima parte a creației, să „lupte susținut pentru arta realistă, care să oglindească adevărat și profund viața oamenilor.” Poezii precum *Unde ne sunt visătorii*, *Liniște*, *Tu ești poet*, *Slăvit e versul*, *Din prag*, *Triumful așteptării* sau *Iubire* militează, în viziunea criticului, împotriva „orânduirii ticăloase a burgheziei și moșierimii”, promovând o atitudine critică, de condamnare a „tarelor decadent-imperialiste” deși, „la un moment dat, influențat de ideologia claselor stăpânitoare, scriitorul a luat poziție nejustă împotriva socialiștilor într-o polemică purtată în paginile revistei *Vatra*, pe problema *artei cu tendință* și a *artei pentru artă*.” Această „incongruență ideologică” este rapid temperată prin „revenirea” scriitorului la „realitățile populare” corijând miza scriiturii unui autor care redescoperă acum dragostea „sinceră pentru masele asuprite” și aversiunea „față de potențaii vremii”, criticând „cu vehemență orânduirea burghezo-moșierească.” Proze precum *Socoteala*, *La arie*, *De la țară* descriu „cu mult realism exploatarea țăranimii de către moșierime”, culminând cu „virulenta satiră la adresa reprezentanților societății burghezo-moșierești” din romanul *Dan*, prin personajul Peruianu care ipostaziază „tipul politicianului burghez pervers, meschin, de o josnică imoralitate” sau din pamfletul *În templul legilor*, „una din cele mai sarcastice batjocuri pe care Vlahuță le-a adresat venalității și fanfaronadei politice din trecutul regim burghezo-moșieresc.” Episodul „marei răscoale țărănești din 1907” devine un moment de referință în imaginarul creației sale, Vlahuță identificând în „rege ca simbol al asupririi și al cruntei exploatare” „vinovatul principal al tuturor samavolniciei și fărâdelegilor, al groaznicei mizerii și suferinți în care se zbătea poporul.” Atitudinea sa anti-monarhică exprimată încă din 1887 în „basmul alegoric” *Auri sacra fames* atinge apogeul în poezia *1907*, „unul din cele mai viguroase pamflete satirice antimonarhice din literatura noastră”, unde „alături de aluzia subtilă, de ironia incisivă plină de sarcasm și causticitate, de persiflarea batjocoritoare, se găsește apostrofarea cea mai vehementă, adresarea directă, fățișă.” Într-o astfel de perspectivă, „opera lui Alexandru Vlahuță este o oglindă vie a societății din timpul său”, aducând „mărturia unui scriitor care a năzuit cu sinceritate către o altă lume, mai bună, pentru poporul nostru.”

6 septembrie

- Șerban Cioculescu marchează prin articolul *Vlahuță* centenarul poetului, în „Tribuna”.: „Cu toată făptura lui puțină, smulsă suferințelor parcă vestitoare de

moarte, abia la vârsta de nouă ani, Vlahuță a deținut din prima tinerețe sentimentul obligativității unui mesaj, simțul unei mari răspunderi morale, legată de exercițiul condeiului. Au existat scriitori care au scris pentru plăcerea lor sau a altora, dacă înțelegeau să-și mercantilizeze produsele, dar au fost și alții care au scris ca să se lumineze calea întunecoasă a semenilor. Cu modestia lui recunoscută, Vlahuță ar fi respins hiperbola baudelairiană a farului, designând pe marii creatori. S-ar fi mulțumit să se știe, pentru poporul lui de țărani din care obârșise, un simplu opaiț, însă nestins în bătaia tuturor furtunilor. Era în el o flacără, tot atât de luminoasă cât și de fierbinte. [...] Dar poezia lui? Cum ar rezista în întregime dintelui vremii? Întrebarea e pusă însă greșit. Niciun poet nu suferă parcă neștirbit judecata generațiilor succesive. Destul este că poezia lui, reflexivă și meditată artistic, vers cu vers, a contribuit și ea la ridicarea nivelului liric al momentului și la educația publicului. Discipolul fervent al lui Eminescu, pe care l-a iubit ca nimeni altul înainte, a știut să se rupă de tiparele lui obsesive și să-i îndemne pe cei tineri să nu se lase pradă facticelor desperări verbale posteminesciene. Conferința lui despre curentul eminescian și poezia anexată ei la tipărire, *Undi ni sunt visătorii?*, rămân un îndoit testimoniu valabil al lucidității lui etice, rămân o faptă bună și un monument cultural netăgăduit. Dacă unele din marile lui poeme nu mai sunt difuzate prin clasa de absolvență a conservatorului dramatic, altele, mai mici, cu note intime, pătrunzătoare, plac și astăzi.” □ În același număr al revistei apar poemele *Noapte* și *Altă noapte* de Miron Radu Paraschivescu, ultima parte a nuvelei *Sângele negru* de Nicolae Mărgescu și reportajul *Străbătând Bulgaria* de Ieronim Șerbu. □ Ion Lungu recenzează *Pagini-le critice* ale lui Mihail Petroveanu: „Mihail Petroveanu a dovedit că poate să privească o serie de lucrări literare noi de pe poziții juste, marxist-leniniste. Totodată, cronicarul de la «Gazeta literară» și-a manifestat entuziasmul sincer față de cele mai bune creații din anii puterii populare, într-o formă capabilă să comunice și cititorilor prețuirea acestora.// Sub presiunea influenței ideologiei contemporane burgheze, criticul și-a pierdut însă, la un moment dat, fermitatea de combatant, copleșit de mirajul unor pseudo-categorii estetice.” □ Al. Jebeleanu scrie ***Despre stilurile poeziei de astăzi***: „Realismul socialist are și trebuie să aibă mai multe stiluri, așa cum realismul la rândul său a avut diferite stiluri care poartă amprenta unor mari personalități. [...] Totuși, realismul socialist nu poate îmbrățișa orice fel de stil, ba se poate afirma cu certitudine că are preferințele sale pentru stilurile realiste care pot să exprime într-o formă populară înaltul conținut de idei socialiste.”

● „Scânțea” publică, la aniversarea a 100 de ani de la nașterea lui Al. Vlahuță, schița *Socoteala* (despre un biet țăran, înșelat de boierul hapsân și lovit atunci când a încercat să-i ceară acestuia „socoteală”) și poezia *Slăvit e versul...*, „în care scriitorul ironizează poezia formalistă, lipsită de mesaj, cultivată de oficialitatea burgheză”. Cel de-al doilea text – o artă poetică – poartă un

„mesaj” perfect adecvat concepției despre poezia burgheză, pe care critica ideologică încearcă să o impună în epocă: „În vers e mântuirea, când n-ai nimic de spus./ Pe trepte de dactile vin vorbe mari de sus -/ Iar critica solemnă, ce-n gol vede-adâncime,/ Ca un copil adoarme în leagănul de rime./ Slăvit e versul – cântec, miraj, întriripare/ E-n Nemurire-o carte de liberă intrare.” □ Pe aceeași pagină, Dumitru Micu îl omagiază pe poetul devenit un clasic al panteonului literar al epocii, într-un articol intitulat ***Demascator al nedreptei orânduiri exploatare***, pentru „orientarea [sa] progresistă” care „vădește creșterea influenței clasei muncitoare asupra întregii vieți sociale a vremii, inclusiv asupra mișcării literare”: „Deși limitat la o viziune care prezintă și laturi înapoiate [cum ar fi, de pildă, poziția „foarte retrogradă” în „polemica violentă cu socialiștii”], scriitorul, fără să fi avut un contact direct cu mișcarea muncitorească, n-a putut rămâne străin înrâuririi unor idei al căror izvor se afla în vâltoarea luptei duse de clasa muncitoare.” Apreciat atât pentru publicistica militantă și „demascatoare”, cât și ca „reprezentant al realismului critic în literatura noastră”, Al. Vlahuță (citată în articolul lui D. Micu îndeosebi cu satirele anti-monarhice și anti-burgheze) își merită, în viziunea autorului, poziția în rândurile „clasicilor”, ale „scriitorilor legați de popor”.

● În „Scânțiea tineretului”, T. Mazilu recenzează, sub titlul ***Un tânăr și talentat prozator***, volumul de debut, *Fuga*, al tânărului scriitor clujean Dumitru Radu Popescu, semnalând forța remarcabilă a construcției creatoare, ancorate în „crâmpie de viață adevărată, surprinse în manifestări caracteristice epocii noastre; tânărul scriitor are nu numai intenția laudabilă de a scrie despre vremea lui și dovedește o justă interpretare a fenomenelor vieții pe baza ideologiei clasei muncitoare, ci și ochiul pătrunzător al artistului adevărat, deci posibilitatea de a o face cu talent.” Pe de altă parte, mesajul fundamental al cărții este reflectat în „pledoaria caldă pentru omenie, înțeleasă în sensul ei just, istoric, sensul lumii socialiste, împotriva neomeniei, a setei neînfrânte de avere, împotriva putreii morale burgheze.” *Cutia cu conserve*, fixând un episod din timpul războiului, „înfierează” „neomenia claselor exploatare, lugubră în omogenitatea ei”, proiectând demonstrativ figura chiaburului „deveni peste noapte devotat noii stăpâniri horthyste, om cu frica lui Dumnezeu, dar care e de fapt un exploatare ticălos plin de racilele clasei sale.” Cartea lui D. R. Popescu, afirmă recenzentul, este centrată pe descrierea „transformărilor socialiste” ocurente în inima satului, modificând și opțiunile personajelor, astfel încât „tânărul țigan Lăstărel din *Fuga*, care a cunoscut timp de doi ani munca în uzină, bucuriile unui colectiv sănătos și ale traiului civilizat, va pleca din nou la oraș cu fata pe care o iubește, la prietenii care l-au învățat care e viața adevărată, renunțând la traiul de nomad.” În viziunea criticului, scriitorul dovedește o bună cunoaștere a realităților țărănești, reflectând adecvat „schimbările survenite în lumea satului în anii noștri”, *Logodna* evidențind „ura țăranilor noștri muncitori față de chiaburi, față de

toate rămășițele claselor asupritoare – dușmani ai poporului.” *Zi de toamnă* potențează „revelația eticii noi, socialiste, pentru scepticismul unui om amărât de nedreptățile suferite în trecut” – „Năstase Brebu s-a certat cu președintele gospodăriei colective din sat fiindcă acesta din urmă, crezându-l hoț, i-a dat o palmă. Martorul jură fals ca să-și atragă simpatia celui mai puternic, dar președintele preferă să mărturisească cinstit adevărul: nevinovăția lui Tănase.”

7 septembrie

- „România liberă” publică un articol de Ion Potopin care marchează **15 ani de la moartea lui Julius Fucik**.

11 septembrie

- În „Gazeta literară”, cu ocazia comemorării lui Iulius Fucik (jurnalist și scriitor ceh, executat de naziști la 8 septembrie 1943), Paul Georgescu publică articolul **Ziariștii**: „Adevărat! figura ziaristului poate fi înjosită de existența presei burgheze cu minciuni plătite, șantaje și afaceri. Lor li se opune marea oaste a ziariștilor comuniști, oameni cu pasiunea adevărului. Ne-am putea închipui ieșind din presa burgheză un Fucik?” □ Aniversarea a 130 de ani de la nașterea lui Tolstoi e marcată prin articolele **Titanul** de Eusebiu Camilar și **La o aniversare** de V. Mândra. □ Tudor Vianu îl evocă pe **George Enescu**. □ Al. Mirodan publică un pamflet **Anti-Cioran**: „Cărțile lui Cioran se bucură de succes într-o anumită lume. Fotografii în reviste, interviuri, drepturi de autor: nimicul rentează.” □ La rubrica „Pentru realismul socialist”, Ovid S. Crohmălniceanu scrie despre **Perspectiva revoluționară**: „În optica vieții a apărut o perspectivă revoluționară, care izvorăște nemijlocită și concretă din realitățile construcției socialiste. Nu numai opera câtorva vizionari, ci literatura română actuală, în ce produce ea mai însemnat, mai definitoriu pentru conștiința poporului român, reflectă o înțelegere superioară, calitativ nouă a raporturilor omului cu lumea din jur, a sensului existenței sale. Există un tip de umanitate către care nu numai tindem, dar pe care-l întrezărim formându-se sub ochii noștri, din materialul viu al lumii noastre particulare, ca un răspuns palpabil la o problemă permanentă, esențială a literaturii noastre. [...] Procesul însușirii metodei realismului socialist aduce în creația unor scriitori, care dominau prin personalitatea lor literatura română dinainte de război, o perspectivă revoluționară originală, surprinzătoare, tocmai pe linia dibuirilor, răsucirilor neputincioase, lăsate fără răspuns altădată” (partea a doua a Articolului apare în numărul următor al revistei). □ Al. Oprea publică prima parte a unui articol având ca temă **Poezia prozei realist-socialiste**: „Poezie? Da, ea există, fiind cuprinsă în dialectica aspră a contradicțiilor societății. Însăși viața barbară din capitalism conține în sânul ei substanța explozivă care va provoca răsturnarea rânduielilor sociale nedrepte. Dar aceasta din urmă e o poezie nouă, revoluționară, care nu poate fi înfățișată decât de către scriitorii situați afectiv

și ideologic pe pozițiile de luptă ale clasei muncitoare.” □ În același număr apar poeme de Miha Dragomir (*Primul pustnic*), Nina Cassian (*Demostene; Pe o plajă japoneză*) și Camil Baltazar (*Învățătură*), proză-reportaj de Petru Vintilă (*Oaspeți*) și Vasile Căbulea (*Un om de prestigiu*). □ La „Cronica literară”, Mihail Petroveanu scrie despre *Frații Jderi*: „Așa cum nu se epuizează pe linia homerică, de Iliadă românească, *Frații Jderi* nu se reduce la caracterul de muzeu și cu atât mai puțin de muzeu imaginar. *Frații Jderi* este un roman de cunoaștere, de înțelegere a vieții și de formare a unui caracter în spiritul atașamentului față de poporul său.”

12 septembrie

- G. Călinescu publică în „Contemporanul” articolul **Enescu**, evocând personalitatea și creația compozitorului: „În privința lui Enescu, artiștii români (literari ori plastici), nu fără studiu atent, sunt în condiția de a recunoaște [...] un suflu concordant. Toți aparținem unui popor setos de viață și de fapta măreață, ingenuu în fața frumuseții universului, dornic a-și exprima vitalitatea juvenilă în propoziții universale. Cele două piese cu care s-a deschis festivalul (*Rapsodia I în la major* și *Simfonia I în mi bemol major*), opere magistrale de tinerețe, definesc deopotrivă și creația lui Enescu, și cultura română, neatinsă de blazarea la care ne îmbie unele medii obosite din Occident.” □ În același număr, tot G. Călinescu semnează poezia *Grâul nou*. □ În cadrul unui **Colocviu despre poezie cu Miha Dragomir**, interviuatul precizează: „Actual cu adevărat este poetul care, sintetizând nenumăratele voci ale prezentului, reușește să creeze un cântec pe care-l poate semna orice constructor al socialismului.” □ Într-un text preluat după revista sovietică „Okteabr” (nr. 8/1958), V. Ivașeva polemizează cu **Revizioniștii englezi ai marxismului**. □ Radu Popescu comentează volumul *Fuga* de Dumitru Radu Popescu: „Merită să fie citită, cu toate stângăciile ei, *Fuga*, căci ne arată trezirea la o viață nouă, ruperea de trecut a aceleia din populațiile cele mai oropsite și mai înapoiate, a Țiganilor. Merită să fie citită *Semnul sărăciei* [...] și *O partidă de șah* și *Logodna* și *Europa* și *Zi de primăvară* și *Urlau câinii pe dealuri* și *La conac* și încă altele, care ne arată direct și convingător transformarea oamenilor *prin socialism* sau figura crudă, degenerată, refuzată de viață, a moșierimii, a chiaburimii, a exploatare. În astfel de bucăți, D.R.P. a intuit bine sensul și conținutul profund al faptelor de viață cele mai mărunte și le-a realizat deci mulțumitor și din punct de vedere literar. Dar nu mă poate interesa, căci nu aduce nimic nou, *nimic al vremii noastre*, bucăți ca *Jurnal intim*, în care ni se spune, după un tipic deloc original și după o schemă foarte veche, că sunt copii care batjocoresc sau care se rușinează de munca părinților lor, exact cum ar fi făcut-o și acum cincizeci sau douăzeci sau o sută de ani; nici *Biletul de tren*, care are absolut aceeași temă, a țăranului școlit și acceptat în mica burghezie și care se rușinează de părinții săi, fără ca punându-i față în față scriitorul să se

refere câtuși de puțin la condițiile unei realități sociale noi, a unei morale noi, și să caute deci caracterul nou, specific, al unui fenomen pe care ca atare, literatura noastră l-a relevat la maximum în trecut; nici *În tren*, în care combinerul Vasile, ce pare să fie purtătorul unei morale noi, duce o luptă ridicolă, caraghioasă, cu stăpâna unui cățeluș de lux (și să nu creadă autorul că amintind el însuși de Caragiale e îndrituit să pretindă la originalitate), și cu un controlor de tren care face diverse maltrapazlăcuri pe seama locurilor din compartimente. Din unele bucăți ale lui D. R. Popescu, și nu puține, lipsește *spiritul de partid*, adică spiritul cercetării și descoperirii literare a coeficientului de umanitate nouă pe care partidul l-a sădit în omul vechi, prin opera sa revoluționară. Fără spiritul de partid, materialul, tratarea și rezonanța anumitor bucăți ale lui D. R. Popescu apar vetuste. Există deci în volumul lui D. R. Popescu o cantitate de realizări care merită toată atenția și chiar lauda. Există însă și mult balast, rezultat al lipsei de adâncire, al lipsei de perspectivă ideologică.”

13 septembrie

● În „Tribuna” apar poeme de Dimitrie Stelaru (*Vreau să trăiesc*) și Ion Sofia Manolescu (*La zorii socialismului...*), precum și nuvela *Brazii* de I. Agârbiceanu. □ În același număr al revistei, Ion Lungu scrie despre Ion Istrati („Valoarea volumului *Din neagra țărănie* rezidă, în primul rând, în mesaj. Cartea dezvăluie câteva înalte calități morale ale țăranimii muncitoare: omenia, simțul de dreptate, dragostea de viață, speranța în mai bine, disprețul și ura față de asupritori, recunoștința și devotamentul sincer față de muncitorimea condusă de partid, care i-a adus eliberarea.”), iar Liviu Petrescu comentează *Cartea argheziană cu jucării* („Ceea ce face mesajul cărții deosebit de convingător este consemnarea profund realistă a mentalității copilului”). □ Eugen Simion publică prima parte a articolului ***Incursiuni în lirica tinerei generații***: „Cercetând creațiile celor mai tineri poeți, impresionează, pe lângă numărul mare al postulanților, varietatea tematică și silința de a găsi o formă proprie de manifestare artistică prin exerciții ce tind să cuprindă tradiția liricii românești și universale până în punctele cele mai apropiate de epoca noastră. Dar [...] nu totdeauna criteriile realismului sunt respectate și în acest caz modalitățile propuse nu sunt decât reluări, în aspectele cele mai vulnerabile, ale procedeelelor mai vechi, depășite de dezvoltarea ulterioară a literaturii”. □ Al. Căprariu semnează articolul ***Caragiale – cronicar dramatic***: „Orientarea fermă – pe linia constituirii unui teatru autohton realist, clarificările de ordin teoretic făcute tocmai din perspectiva unei asemenea orientări – îl aduc pe Caragiale cronicarul dramatic alături de Eminescu în primul plan al teoreticienilor fenomenului dramatic de la noi în cea de a doua jumătate a secolului al 19-lea și, mai mult decât atât, îl transformă într-un permanent punct de sprijin și de orientare pentru cronicarul dramatic actual.”

15 septembrie

● Mihai Novicov semnează în „Luceafărul” articolul *Dimensiunea actualității*: „În ce măsură lucrările de actualitate apărute în ultimul timp sugerează dimensiunea epocii? Iată o chestiune ce ar merita să stea în atenția criticii. În mod concret avem în vedere câteva volume ca: *Setea* de Titus Popovici, *Noapți înfrigurate* de Aurel Mihale, *Ultima toamnă* de Haralamb Zincă, *Fetele lui Barotă* de Cella Serghi, *Sub arșița verii* de Letiția Papu, etc. Cu excepția primelor două, critica a primit cu răceală romanele enumerate. [...] Romanele enumerate de noi se află – așa ni se pare cel puțin – pe o linie justă, oglindind efortul de a căuta dimensiunea reală a vremii. Atunci când nu narează despre evenimentele care îi dau măsură în mod direct, ca în *Setea* sau *Noapți înfrigurate*, autorii o regăsesc totuși în faptele vieții cotidiene și personale, dezvăluind cum conducerea vieții obștești de către partid, procesul revoluției socialiste în raporturile dintre oameni și în conștiința oamenilor răstoarnă vechile valori etice și le înlocuiește cu altele noi, superioare. Politica partidului ca expresia cea mai înaltă a geniului creator al poporului influențează pozitiv și regenerativ întreaga viață. Legătura indisolubilă dintre ea și noua demnitate a individului – iată una din dimensiunile impresionante ale realității pe care proza noastră contemporană o descoperă din ce în ce mai bogat.” □ În același număr al revistei apar poeme de N. Tăutu (*Liniștea pe front; Bombardament*), Florin Mugur (*Fata din munți*), Lucian Valea (*Umbra meșterului*) și Victor Kernbach (*Construcție*), proză de Eusebiu Camilar (*Ochii*) și Sorin Titel (*Iarnă fierbinte*), precum și un reportaj de Fănuș Neagu (*Iarnă fierbinte*). □ Rubrica „O samă de cuvinte” cuprinde cronici semnate de I. D. Bălan (despre *Caleidoscop* de Ion Hobana și *Noapți dobrogene* de Corneliu Leu), E. Tudor (despre Al. Andrițoiu, *Porțile de aur*) și P. Marcea (despre Horia Liman – *Hotarul soarelui*). □ La „Mențiuni critice”, Perpessicius scrie despre *Poezia Ninei Cassian*: „Nina Cassian ține de poezia de după 23 august, chiar dacă debutul d-sale poetic se situează înainte de pragul acesta istoric. Însă de la debutul acela, de un hermetism baroc, ce se purta pe vremea aceea, din *La scara 1/1* și de care poeta s-a lepădat cu desăvârșire și până la poezia activă, cetățenească, militantă, activă, fremătătoare, chiar trepidantă, altoită pururi pe activitate ca o ventuză ce nu odată riscă să sugă și ultimul strop de sânge al unei teme și să o vlăguiască, drumul e nu numai lung, dar și de o secvență și de o consecvență ireproșabile. Mai mult decât de o schimbare la față, se poate vorbi de o schimbare în spirit, în duh, în esență. Căci fețele rămân totuși nenumărate și ele îndreptățesc să vorbim de virtuțile proteiforme ale poeziei Ninei Cassian.” □ La „Cronica literară”, Aurel Martin comentează volumul *Ceva mai greu...* de Dan Deșliu: „Dan Deșliu a atins altitudini estetice remarcabile, dezvăluindu-ne o vocație satirică de o forță rar întâlnită în poezia noastră contemporană. Elocința nu se pierde aici în zadar, viziunea capătă profunzimi surprinzătoare, verbul se consumă relevându-ne puteri de expresie

nebănuite. Poetul a încercat un drum, evident spinos. A escaladat însă obstacolele și ne-a oferit una din cele mai împlinite poeme ale întregii sale cariere artistice.” □ Al. Simion semnalează câteva **Sarcini importante** trasate la Congresul al III-lea al scriitorilor sovietici: „Respingerea revizionismului și a modernismului în teoria și practica artistică este indisolubil legată de afirmarea teoretică și practică a principiilor care stau la temelia artei realiste în genere, a artei și literaturii realismului socialist îndeosebi. Plângerile auzite uneori cu privire la imposibilitatea definirii clare a realismului socialist și cu privire la stadiul de insuficiență elaborare a metodei noastre de creație sunt în mare parte nefundate. Bazele realismului socialist au fost definite încă de la primul congres al Uniunii Scriitorilor Sovietici. Ele pot fi adâncite, lărgite, în niciun caz revizuite. Lamentările pe această temă aduc apă doar la moara dușmanilor.”

17 septembrie

- În „România liberă”, Al. Graur publică tableta **Provocatorii sunt mai izolați ca oricând**, pe marginea raporturilor din ce în ce mai tensionate dintre S.U.A. și China.

18 septembrie

- „Gazeta literară”, prin Mircea Mancaș, trage un semnal de alarmă privind **Primejdia revizionismului**: „Calea specifică de infiltrare a ideologiei capitalismului în declin o constituie, în ultimul timp, reînvierea tendințelor revizioniste, care pun în discuție baza teoretică și generalizarea gândirii revoluționare. Respins continuu pe plan politic și teoretic – de la Ed. Bernstein și K. Kautsky până la exponenții actuali ai social-democrației de dreapta și la renegații marxismului (H. Lefebvre, Wahl Vidmar, R. Aron) – revizionismul neagă caracterul de clasă al statului, inevitabilitatea revoluției pentru trecerea la socialism și rolul partidului de avangardă a clasei muncitoare, subminând astfel implicit și principiile construirii unei culturi socialiste. [...] Întărirea principialității revoluționar în critica noastră literară apare astfel ca un imperativ al actualității și constituie garanția ripostei energice pe care revizionismul politic, camuflat îndărătul formulei «libertății» și «spontaneității» de creație, o primește astăzi pe linia clarificării ideologice și a succeselor literaturii realismului socialist.” □ Tudor Vianu semnează reportajul *Bicaz*. □ În pamfletul **Sportul... de-a debarcarea**, Eugen Barbu ridiculizează acțiunile Flotei a VII-a Americane. □ La rubrica „Pentru realismul socialist”, Ov. S. Crohmălniceanu publică partea a doua a articolului **Perspectiva revoluționară**: „Perspectiva revoluționară nu e un fel de anticipație a viitorului, cum își închipuie unii. Dacă ar fi așa, colecția povestirilor științifico-fantastice ar cuprinde operele cele mai realist-socialiste din literatura noastră. [...] Perspectiva revoluționară nu se reduce nici la ceea ce a încercat să o reducă

Lukács, adică doar la o simplă prelungirea destinelor eroilor, schițată de scriitor prin jocul determinărilor psihico-sociale și împinsă dincolo de acțiunea propriu-zisă a unei cărți. [...] Perspectiva revoluționară aruncă o lumină asupra viitorului eroilor nu în sensul strict temporal, adică lăsându-ne să ghicim cam ce se va întâmpla cu ei peste câteva timp, ci într-un sens istoric, prefigurând sensuri istorice noi pe linia unor destine individuale.” □ Al. Oprea își încheie articolul despre **Poezia prozei realist-socialiste**: „[...] poate că cea mai poetică trăsătură a prozei realist-socialiste o constituie înfățișarea eroului pozitiv. Se știe că în romanul burghez eroul reprezentativ pentru vremea respectivă era omul mediocru. [...] Trăind în mediul «finit» al capitalismului, personajul nici n-avea posibilitatea să ducă o viață adevărată și cu o rațiune înaltă. El servea drept hârtie de turnesol pentru a dovedi mediocritatea vieții din jur. [...] Realismul socialist a avut însă pretutindeni un efect tonifiant, aducând caractere armonioase, viguroase, din punct de vedere moral.” □ La „Cronica literară”, Paul Georgescu semnează prima parte a unei cronici despre *Umbra stelelor* de Radu Boureanu, recapitulând momentan creația pre-comunistă a poetului: „Astfel, nu vedem posibilă existența unei arte realist-socialiste realizată prin halucinație onirică, așa cum nu vedem posibilă o artă revoluționară realizată prin terminologie gândiristă sau sămănătoristă. Am făcut această precizare întrucât, uneori, citim texte care prin tematică sau poziție declarativă par *ale noastre*, dar care, în fond, ne sunt străine. A păzi puritatea ideologică a unui critic militant presupune a nu limita analiza la camuflajul declarativ (termenul nu presupune o rea intenție obiectivă), ci a pătrunde cât mai adânc în țesătura ideologică a textului.” □ În articolul **Poet și critic**, I. Vitner analizează ultimul volum al lui Marcel Breslașu: „Fără a fi propriu-zis o artă poetică, *Dialectica poeziei* captivează prin problematică, prin inteligența și verva fabulistului. M. Breslașu este, în plus, un subtil cunoscător al multiplelor taine ale cuvântului și un virtuos al prozodiei. Aici – dialectic! – este pentru poet o calitate indiscutabilă, dar și un călcâi al lui Achille. Acesta din urmă apare mai ales în *Așa-zise jocuri de cuvinte*, în care materialul primordial al poeziei nu mai este stăpânit, la modul spartan, propus de Breslașu, ci domină el multiplele posibilități ale poetului. Într-o viitoare *Autocritică a duhului meu*, autorul *Cântecelor despre cântec* va vorbi poate despre viciul virtuozității în sine și despre alte vicii care vor fi scăpat comentatorului de față al trudei sale poetice.”

19 septembrie

● În „Contemporanul”, G. Călinescu reia contestarea lui Eugen Ionescu prin articolul **Anti-piesa**, unde, după ce comentează *Cântăreața cheală*, *Lecția, Amédée ou comment s'en débarrasser* și *Scaunele*, conchide: „Un asemenea teatru de persiflare continuă a omului, parodiarea nu a ceea ce este ridicol, ci a tot ce este sublim omenesc, parodiarea rațiunii însăși, incapacitatea de a crea figuri vii, excitarea spectatorului cu bufonerii rareori inteligente, plictisitoare

prin stereotipia și neantul lor, denunță o mare oboseală spirituală, acolo unde aceste larve s-au aciuat și au fost acceptate.” □ În același număr, Miha Dragomir publică poemele *Răsărit*; *Magnolii*; *Anotimpuri*; *Stăpânii palatelor*; *Să vină aici*; *Nu mai e mult...* și *Bun rămas*. □ În articolul ***O nouă tradiție***, Eugen Luca semnalează ruptura de „moștenirea împovărătoare” a sămănătorismului și poporanismului pe care ar fi realizat-o proza „nouă” prin intermediul „reușitelor” lui Marin Preda și Titus Popovici: „E implicată [...] în aceste reușite care constituie o adevărată revoluție în modul de a înfățișa țăranul (o revoluție nu numai în raport cu modalitățile idealizante sau negativiste, dar și cu literatura realistă, valoroasă, a trecutului) o excelentă demonstrație a superiorității realismului socialist. Reliefarea contradicțiilor sufletești, a complexității spirituale a țăranului viețuind chiar în societatea burghezo-moșierească, devine posibilă numai când autorii au o viziune dialectică și când își pun eroii față în față cu problema lor fundamentală, care problemă, având un caracter net politic, e totdeauna aceea a pământului, deși, în epoci diferite, îmbracă cu totul alte aspecte. În condițiile capitalismului, mijlocașul Moromete luptă zadarnic împotriva băncilor, a fiscoi, a chiaburilor, să-și apere pământul. În condițiile revoluției populare, țăranul sărac Mitru Moț luptă să dobândească pământul. Numai în aceste împrejurări, în care factorul politic e hotărâtor, și care le solicită toate energiile și capacitățile, ei se pot defini în întregime.”

20 septembrie

- Radu Enescu semnează, în „Tribuna”, editorialul ***Logica istoriei***: „Acțiunile agresive premeditate ale imperialiștilor americani împotriva R.P. Chineze au stârnit un val de indignare legitimă în conștiințele oamenilor cinstiți din lumea întreagă. [...] Căci noi avem de partea noastră adevărul istoriei, realitatea, iar amiralii americani sunt robii unei politici oarbe și absurde.” □ În același număr al revistei apar povestirea *Drumul* de D. R. Popescu, reportajul ***Reconstrucția*** de Romulus Rusan și traducerea a patru sonete din Shakespeare de către Ion Frunzetti. □ Nicolae Mărgescu recenzează negativ *Sub arșița verii* de Letiția Papu (care „înfațișează o imagine sumbră, deformată, a vieții noastre”), iar Ion Lungu polemizează, în ***Capriciile memoriei***, cu concepția despre artă a lui Francisc Munteanu („talentatul prozator Francisc Munteanu nu selectează și nu prelucrează întotdeauna materialul de viață în lumina și potrivit exigențelor esteticii marxist-leniniste”). □ Eugen Simion își încheie articolul ***Incursiuni în lirica tinerei generații***, muștrându-i pe unii dintre ei, la modul general și utilizând unele formule obligatorii în textele critice ale epocii, pentru insuficienta racordare a poeziei lor la realitățile vremii.
- I. D. Bălan publică în „Scânteia” un articol omagial intitulat ***La aniversarea lui Costache Negruzzi***. Scriitorul este omagiat pentru a-și fi „pus cea mai mare parte a creației sale în slujba forțelor progresiste care luptau împotriva

orânduiri feudale.” Din această perspectivă, nuvelele romantice – de la *Zoe* și *O alergare de cai* la *Alexandru Lăpușneanu* – sunt apreciate în măsura în care „critică ascutit marea boierime, diverse instituții feudale și moravuri respingătoare, încetățenite în practica vieții de stat, ca și în viața particulară a reprezentanților diferitelor trepte ale clasei boierești, ca urmare a sistemului feudal.” Articolul se încheie cu afirmarea consacării canonice a scriitorului, recitat în grilă ideologică: „Datorită contribuției aduse la dezvoltarea prozei noastre realiste, participării la lupta pentru unificarea și îmbogățirea limbii literare, simpatiei lui pentru popor, Costache Negruzzi rămâne una din figurile de seamă ale literaturii românești.” □ În același număr apare o scurtă știre, preluată de la Agerpress, privind Festivitatea de la Academia R. P. Române, prilejuită de centenarul nașterii lui Al. Vlahuță, la care au luat cuvântul Perpessicius, T. Vianu și E. Camilar.

● În „Scânteia tineretului”, B. Dumitrescu semnează articolul ***Nu avem nevoie de satiră lipsită de profunzime*** cuprinzând Însemnări pe marginea unor piese satirice într-un act. Demersul critic vizează două piese satirice, *Creionul roșu* și *Cheia succesului* de V. Adrian, respectiv P. Crainic - „o satiră cu vârful tocit, lipsită de ascutime critică, de sugerarea unor soluții valabile” - publicate la Editura de stat didactică și pedagogică, sub coordonarea Casei Centrale a Creației populare. În viziunea lui B. Dumitrescu, „misiunea de cinstă” a acestui tip de text este „combaterea până la capăt a birocratismului, ridiculizarea necruțătoare a purtătorilor lui, scoaterea în evidență a faptului că numai dușmanii de clasă sunt interesați în a arunca rugina birocratismului asupra verigilor aparatelor întreprinderilor și instituțiilor, explicarea metodelor prin care dușmanii înrăiți ai poporului reușesc să influențeze unele elemente șovăielnice și să le molipsească de boala blestemată a birocratismului, oferirea mijloacelor de înăbușire în fașă a uneltirilor ticăloase ale dușmanilor și de ridicare a muncii la un nivel mai înalt.” Deviind de la această direcție normativă, printr-o „prezentare a unui birocrat” „trasă de păr” – contabilul șef Păstae „nu semnează actele contabile decât cu creionul roșu și, în lipsa acestui creion, actele zac nerezolvate”; piesa *Creionul roșu*, „în loc să [...] ridiculizeze năravuri birocratice care împiedică buna desfășurare a producției, controlul și evidența reală, în loc să [...] arate cauzele adevărate ale unor asemenea fenomene: uneltirile dușmanului de clasă, munca funcționărească, lipsită de orizont politic, a unor salariați, comoditatea, lipsa de organizare, [...] inventează o poveste lipsită de sens și verosimilitate din care se poate înțelege că birocratul Păstae nu e un element înapoiat, ci doar un maniac inofensiv sau, și mai rău, un alienat mintal cuprins de o idee fixă.” Cea de-a doua piesă, *Cheia succesului*, „nu are virulență, nu demască în adâncime, nu arată care este cauza birocratismului,” autorul articolului amendând atitudinea neglijentă a editurii care „a luat piesele și le-a dat la tipar fără să le analizeze în adâncime, fără să dovedească vigilență, împiedicând apariția lor în aceste condițiuni, lăsând ca

ele să dăuneze scopului cărora au fost destinate.” □ Teodor Vârgolici publică în acest număr articolul *Un valoros volum de schițe și nuvele*, o analiză a volumului *Cumpăna inimii* de Ștefan Gheorghiu, editat la E.S.P.L.A., care oglindește fidel, în opinia autorului studiului, „momentele majore ale istoriei noastre contemporane, în complexitatea și dramatismul lor [...], aduce un cald elogiu minunatelor transformări sociale și umane din vremea de azi, în toată frumusețea lor”, construind o „cronică artistică a momentelor principale prin care au trecut poporul nostru, clasa noastră muncitoare, din anii premergători celui de-al doilea război mondial și până în vremea de azi.” Firul tematic coordonator al universului narativ este reprezentat de proiectarea drumului „de la durere și asuprire, la fericire și libertate, drumul către o nouă viață de măreție social-umană, străbătut sub conducerea înțeleaptă și sigură a partidului clasei muncitoare.” Ipostaziind fie „acțiunile energice ale clasei noastre muncitoare împotriva dezlănțuirii criminalului război antisovietic” (în *Despărțirea*) sau „lupta dusă, sub conducerea comuniștilor, pentru eliberare, pentru înfăptuirea actului istoric de la 23 August 1944” (în *Moneda de un leu*), scriitorul creionează „profiluri distincte de muncitori conștienți, de comuniști”, precum Filip sau Onică, „evidențiindu-le hotărârea de luptă, spiritul de sacrificiu, ura împotriva asupritorilor și dragostea de dreptate, de libertate, devotamentul față de popor.” Peisajul tematic al nuvelor include, de asemenea, „lupta împotriva sabotajului producției”, „atragera tinerilor muncitori spre studiu și perfecționare tehnică”, „dragostea de muncă a oamenilor vremurilor noi”, „atitudinea înaintată a comuniștilor” sau „înzestrarea tinerilor cu noi principii morale în cadrul armatei.” Preocupat de „destinul oamenilor, de transformarea conștiinței acestora, zugrăvind procesele, uneori complicate, prin care oamenii reușesc să se smulgă din chingile mentalității vechi, individualiste și să se ridice la nivelul conștiinței revoluționare, al nivelului unei atitudini etice superioare”, prozatorul „reușește, în general, să închege conflicte susținute, să contureze clar profilul eroilor săi, selectând amănuntul esențial, semnificativ. [...] Schițele și nuvelele lui Ștefan Gheorghiu sunt străbătute de înaltele idei comuniste, de dragoste vie pentru oamenii noi ai vremurilor noastre.” □ O notă fără semnătură inventariază noile apariții de carte: Frații Grimm – *Croitorașul cel viteaz* (în traducerea lui Dan Faur), Nell Cobar – *Cinematograful copiilor*, Ioana Constantinescu – *Ghici... Ghici pentru cei mici*, George Coșbuc – *Poezii*.

23 septembrie

● În „Munca”, Victor Mașek publică unele *Însemnări despre activitatea cercului literar „I. P. Pincio”*, „cel mai vechi cerc literar muncitoresc din țară”: „Noi cerem ca tovarășii din conducerea Casei de Cultură [a Sindicatelor din București] să acorde din nou cercului literar «I.P. Pincio» sprijinul substanțial pe care i l-a dat în trecut.”

25 septembrie

- Boris Buzilă scrie despre volumul *Porțile de aur* de Al. Andrițoiu, remarcând tranziția autorului de la o „poezie cu subiect determinat” la o „poezie-frescă” și afirmându-și convingerea că „viitorul ne va rezerva puțința de a descoperi în acest nou făgaș liric pe care îl experimentează acum Andrițoiu creații de valoare, dacă intenția va fi dublată și de o muncă stăruitoare pentru îmbogățirea arsenalului poetic”. („România liberă”)

- Dumitru Corbea semnalează în „Gazeta literară” *Avertismentul* pe care China maoistă îl dă Statelor Unite. □ Grupajul „În apărarea libertăților democratice”, în care semnează Eugen Jebeleanu (*Lecțiile istoriei*), Iorgu Iordan (*Împotriva politicii fasciste*) și Mihail Petroveanu (*Pentru ultima oară*) incriminează instaurarea regimului gaullist în Franța. □ Împotriva gaullismului militează și două articole ale lui Roger Garaudy (*Adevărata Franță spune: NU*) și Jean-Paul Sartre (*Constituția disprețului*), reproduse după presa franceză. □ La rubrica „Pentru realismul socialist”, Savin Bratu publică articolul *Actualitatea și teoria distanței*: „Scriitorul realist-socialist e înarmat cu cunoașterea legilor de dezvoltare a societății. El are posibilitatea să judece faptele prezentului fără să fie limitat de contactul direct cu el, fără să aibă nevoie de trecerea anilor pentru a-și da seama încotro merge societatea. El are, în chiar receptarea prezentului, perspectiva viitorului. Marea sa cucerire constă în aceea că poate, pe baza unei bune cunoașteri și a unei temeinice concepții filosofice, să discearnă esența de aparențe, să deslușească tocmai ce e caracteristic epocii sale în transformarea revoluționară. [...] «Distanța» nu este necesară realismului socialist. El oferă toate mijloacele pentru ca scriitorul să dea vremii sale minunate opere, pentru ca scriitorul să răspundă prompt chemării partidului prin lucrări de valoare, supremă oglindire a realității.” □ B. Elvin semnează prima parte a unui articol îndreptat *Împotriva ermetismului*: „Se află la baza ermetismului o viziune retrogradă asupra lumii, viziune tulburată de misticism, în care realitatea istorică este anulată în beneficiul unei imaginare transcendente. Această mișcare literară postulează o lume încremenită, imobilă, icoană fidelă a aspirațiilor clasei dominante, clasă ostilă oricărei schimbări și refractară, prin vocație, ideii de progres. Ermetismul este expresia unei societăți sclerозate, măcinate de grave, fatale contradicții, și în care sentimentele mari și nobilele pasiuni sunt rare și și-au pierdut valoarea. (Căci patosul, dramaticul, tot ce implică o ciocnire și un deznodământ legat de evoluție este îndepărtat de mentalitatea acestei societăți.) Ermetismul este alibiul unei societăți istovite și al unei literaturi care se vrea subtilă și care e în primul rând secătuită. Iată taina ce se află la rădăcina acestei mișcări literare și pe care întregul sistem de camuflări și de adevăruri simulate se străduiește zadarnic să o mențină.” □ În cea de-a doua parte a cronicii la *Sângele popoarelor*, Paul Georgescu analizează faza realist-socialistă a poeziei lui

Radu Boureanu: „Semnificativă pentru evoluția liricii lui Boureanu ni se pare *Vioara cosmică*, poem ce încheie volumul și care îmbină această viziune generală, vagă, cu aspirația sa pentru armonia universală, pură, cristalină și ușor duioasă. Lupta pentru pace – tema dominantă a poeziei sale – reprezintă tocmai dorința de a se elimina grabnic acest corp ostil vieții, producător de suferințe și catastrofe: ațâțătorii la război, «democrații de carton», marii bancheri și armatori. Dușmanul de clasă apare la Boureanu ca o forță malefică, diabolică și obscură, fără a cărei lichidare nu poate exista mult dorita armonie sonor cristalină. [...] Într-o epocă în care defăimătorii noii noastre literaturi răspândesc felurite calomnii, am găsit interesantă analiza acelui moment al saltului calitativ care demonstrează, la un poet autentic, că adoptarea metodei realismului socialist a fost o necesitate profundă a scriitorilor și cititorilor; de asemenea, că noua metodă nu a estompat originalitatea creatoare, ci i-a permis să se dezvolte deplin.” □ În același număr al revistei, Petru Dumitriu publică *Un om fără acte de identitate*, fragment din *Biografii-le contemporane*.

26 septembrie

- În „Contemporanul”, George Ivașcu califică drept ***O absurditate*** cea mai recentă respingere a tentativei R. P. Chineze de a adera la O.N.U. □ G. Călinescu publică un articol anti-gaullist (***Între da și nu***), voalat sub forma unui comentariu asupra ascensiunii lui Napoleon al III-lea, reconstituită după volumul *Napoléon-le-Petit. Histoire d'un crime* de Victor Hugo. „Poanta” transpare însă limpede la final: „Azi se petrec în Franța evenimente, urmărite cu încordare de toată lumea, ca și de noi care am crescut în tradiția Revoluției Franceze exprimată în cuvintele «libertate, egalitate, fraternitate», continuând-o pe drumul înainte deschis al democrației. Experiențele fasciste prin care am trecut ne-au învățat ce pot să însemne regimurile bizuite pe imixtiunea armatei impunând un șef, chiar cu blazon de bune intenții și de bravură. Analogia cu constituția bonapartistă fiind posibilă, cu distincția că șeful, aclamat de elemente beliciste, a fost un erou al Rezistenței, este greu să ne închipuim că procesul, cu oricâte diferențiale, nu se va desfășura, în viitor, la fel, cu corpuri «ponderatoare», fără acustică la glasul poporului, cu apărarea prerogativelor marelui capital susținând sistematica și fatala demagogie. [...] Să sperăm că poporul francez va vota pentru Voltaire, zicând Nu spadelor pitite în spatele unui om care a luptat pentru dezrobirea Franței.” □ Un alt articol anti-gaullist este ***„Mariana” și lupul***, semnat de Maria Banuș: „Între omul Hitler și omul De Gaulle nu poate fi făcută nicio asemuire. Desigur. Dar există un factor comun, există o unitate de măsură care face ca, în momentele de mare încordare politică prin care trece poporul francez, gândul meu să alunece neliniștit de la Parisul de azi la Adunarea Națională franceză de la mijlocul veacului trecut, de la aceasta la Reichstagul în flăcări, de la tabloul incendiului

din 1933 la imaginea deputaților francezi părăsind incinta Parlamentului în iunie al acestui an...” □ Într-un interviu acordat lui Victor Vântu, Silvian Iosifescu precizează: „Îndrumarea e o funcție de bază a criticii realist-socialiste. E o consecință a partinității. Când nu scrii ca să te admire – sau ca să te admiri – pentru volutele frazelor și iscusința înțepăturilor, ai conștiința că scrisul tău poate servi cauzei comune. Mijloacele prin care criticul exercită o astfel de sarcină cu grea răspundere pot fi diverse, ca și tonurile. Îndrumarea nu implică tonul de sfat permanent. Când e cazul, se poate exercita și prin ironie. Dar trebuie să se simtă dorința criticului de a contribui cu ceva la lămurirea unei probleme sau a unui scriitor, nu de a se împăna superior.” □ În articolul **Tipul reprezentativ al realismului socialist**, S. Damian se întreabă și apoi își răspunde: „Poate exista un scriitor cu veleități de exponent al timpului său care să continue netulburat experiența clasicilor și a postclasicilor, dintr-o inerție a perspectivei, fără a observa că realitatea supusă reflectării artistice e alta, cu totul inedită? [...] Neputința eroilor adulați de maeștrii trecutului era o consecință fatală a condițiilor istorice. Din pricina absenței unei concepții științifice asupra lumii, realiștii critici n-au putut impune, în limitele metodelor de reflectare, un tip cu adevărat pozitiv, ideal de comportare.// Este silit scriitorul contemporan să admită resemnat aceeași dispoziție de forțe pe plan literar? Nimeni nu poate sprijini cu argumente o asemenea ipoteză. Ar însemna să închidă ochii în fața evenimentelor excepționale desfășurate în anii din urmă. A fost zdrobită orânduirea care alimenta dilema tragică a inadaptabililor. La conducerea statului de află acum foștii asupriți de ieri, căliți în lupta revoluționară. Întreaga țară e angrenată într-un uriaș proces de transformare. Nu-și mai află locul funesta contradicție între eroul înaintat și mase, contradicție dezvăluită în operele realismului critic; solidaritatea de clasă caracterizează pe constructorul orânduirii socialiste. Voința de a birui piedicile, combativitatea în fața vrăjmașului încă nedomolit, clarviziunea viitorului – iată trăsături noi, necunoscute eroilor preferați de realiștii critici. De altfel practica literară din ultimul deceniu a oglindit această metamorfoză. S-a născut tipul reprezentativ al realismului socialist. [...] A apărut [...] un erou nou – învingătorul – conștient de forța noii orânduirii, care nu mai cunoaște lamentările penibile ale «dezmoșteniților» soartei. [...] Cine substituie eroului revoluționar, reprezentativ pentru epoca noastră, pe martorul blazat al evenimentelor zguduitoare, priponit în vechile alternative deprimante – acela întoarce de fapt literatura spre trecut, spre sarcini artistice depășite.”

27 septembrie

● „Tribuna” cuprinde un grupaj dedicat Chinei alcătuit din poeziile lui Mao Tze-Dun (*Către Li Su-I*) și Cung Mu (*Iubesc poezia*), de o povestire a lui Wang Hsi-yen (*Li-Ming se duce la țară...*) și reportajul **China** al lui Vasile Rebreanu: „Nici construcția de rampe americane, nici aducerea de rachete și

fuzee cu încărcătură atomică nu pot zdruncina dorința marelui popor chinez de a-și apăra libertatea. China este una singură: China democrată, socialistă.” □ Laurențiu Tudor recenzează un volum de Victor Kernbach (*Țara dintre zăpezi și portocali*), care „ne pune la îndemână mărturia sinceră, emoționantă și veridică a unui poet despre un colțișor din marea țară a socialismului în marș spre comunism”, iar Liviu Petrescu scrie despre *Vanina Vanini* de Stendhal: „Întâmplările conțin o bună doză de romantism, explicabilă – oarecum – prin timpul și locul unde se desfășoară [...]. Totuși, un viguros sistem realist reprezentativ operei lui Stendhal – străbate ambele povestiri, scriitorul demască deschis racilele vremii: lupta de intrigă la înalții damnați, disprețul neîndreptățit al acestora pentru oamenii simpli, primejdia ce o reprezintă pentru societate mediul corupt al bisericii etc., simpatia lui vizează vădit pe *Carbonarul Missirilli*, pe bravul Giulio. Mesajul său găsește un puternic ecou în sufletele noastre.” □ George Munteanu publică articolul **Despre metoda lui Franz Mehring**, ajungând la „o concluzie mai generală”: „lectura culegerii din opera lui Franz Mehring ne reamintește că un critic literar, azi, oricât de bine ar cunoaște faptele din raza temei ce-l preocupă, riscă să se rătăcească la întâmplare printre ele – asemeni orbului – dacă nu stăpânește metoda marxistă de cercetare; după cum, invers, fără cunoașterea detaliată, intimă a faptelor, utilizarea oricât de abilă a metodei devine scolastică”.

- Geo Bogza publică în „Scânteia” un reportaj intitulat *Fiecăruia ce e al său* (titlul reia inscripția de pe poarta lagărului de la Buchenwald: *Jedem das seine*), în care descrierea atrocităților naziste, a căror rememorare e prilejuită de contemplarea zidurilor, a stelelor funerare, a statuilor „acuzatoare”, e dublată de comentariul incisiv al reporterului care lansează, în contextul prezentului amenințat de „reînvierea militarismului german”, un ferm apel la memorie: „Buchnewald, adică glasul de dincolo de mormânt, pe care nimeni nu-l poate înăbuși, a [sic] milioanele de victime ale fascismului – acuză pe toți cei cărora nu le-au ajuns grozăviile războiului hitlerist și pregătesc grozăviile, inimaginabil mai mari, ale războiului atomic.”

- „Scânteia tineretului” inventariază noile apariții de carte: I. Slavici – *Moara cu noroc*, B. Brecht – *Teatru*, Louis Daquin – *Sfânta familie*, Victor Eftimiu – *Iepurașul de turtă dulce*, Al. Vlahuță – *România pitorească*, Aurel Lecca – *Naufragiul*. □ În același număr apare schița *Filozofia și decadența unui băiat de viață* de Teodor Mazilu.

28 septembrie

- În „România liberă”, Boris Buzilă anunță deja că ***Se apropie un nou an editorial***: „Noul an de activitate editorială trebuie pregătit din timp și temeinic, asigurându-se toate premisele desfășurării lui în condițiile și cu rezultatele pe care le așteaptă fiecare iubitor al cărții, fiecare om căruia nu-i este indiferentă soarta literaturii noastre noi.”

[SEPTEMBRIE]

● Numărul lunar din „Steaua” se deschide cu editorialul *Despre comanda socială*, semnat de Victor Felea. Ideea centrală a articolului e că aplicarea sintagmei maiakovskiene în literatură, departe de a reduce libertatea de creație, conduce la o sporire a valorii operelor: „Comanda socială! Iată o expresie care pare, la început, menită să șocheze așa-zisa spontaneitate a scriitorului, spiritul său de inițiativă în ceea ce privește alegerea temelor, preferințele, etc., și să-i dea impresia că orizontul preocupărilor sale se îngustează. În realitate, lucrurile se petrec altfel. [...] Dacă ne gândim că munca literară a devenit «parte integrantă» din cauza clasei muncitoare și a partidului ei și scriitorul e un exponent al ideologiei marxist-leniniste și al maselor care construiesc socialismul, atunci comanda socială se situează în adevărata ei lumină. Nu mai avem de a face cu o falsă problemă care pune artistul în încurcătură, ci cu una firească, izvorâtă din necesități istorice și sociale, pe care scriitorul o asimilează propriilor convingeri și idealuri. S-a realizat, prin urmare, acea unitate de vederi indestructibilă între cel ce creează bunurile culturii și cei cărora le sunt destinate. [...] Literatura sovietică și alături de ea și celelalte literaturi din țările de democrație populară au dovedit – prin exemple care nu numai că nu pot fi negate, dar constituie adevărate monumente ale unei noi culturi – că așa numita comandă socială nu denumeste o realitate străină scriitorului, o serie de porunci fără drept de apel, ci ceea ce însuși scriitorul simte, vede și gândește, în deplin acord cu principiile și idealurile societății sale. [...] Ce presupune acest lucru? Desigur că nu e vorba de a prinde doar ceea ce «plutește în aer» la un moment dat. [...] Însușirea teoriei științifice a marxism-leninismului și, pe această bază, studierea fenomenelor contemporane, precum și a celor ce aparțin istoriei, pune la îndemâna lui un instrument de precizie de care nu se poate lipsi în procesul de creație. Opere ca *Desculț* de Zaharia Stancu, *Pasărea furtunii* sau *Cronica de familie* de Petru Dumitriu, *Moromeții* de Marin Preda, *Setea* de Titus Popovici [...] nu puteau fi scrise cu aceeași eficacitate și vigoare dacă autorii lor nu aveau permanent în vedere metoda realismului socialist, metodă ce presupune tocmai acea vastă documentare științifică amintită mai sus.” □ În același număr al revistei apar poezii semnate de Aurel Rău (*Prânz la cherhana; Casele arse de război; Seara deasupra apelor; Biserica din muntele de cretă; Satul pescarilor; Oamenii care au venit să înalțe fabrici; Munții Hercinici; Mori de vânt la Letea*), Victor Felea (*Au venit ca și altădată*), Lucian Valea (*Intrare în mină*), Leonida Neamțu (*Cântecele Revoluției; S-au înhămat cocorii*) și Emil Bunea (*Gânduri de toamnă*), scurta nuvelă *Un caz neobișnuit* de D. R. Popescu și prima parte din *Viața și moartea unui om fără acte de identitate* de Petru Dumitriu, însoțită de o „Notă a editorului” în care se precizează: „Și acum, întrerupând firul Memoriilor lui Totò Istrati, personaj cinic și nerușinat, iată prima Biografie cu adevărat contemporană. [...] [Dăm] aici Biografia unui

comunist care, din întâmplare, era prin 1936 muncitor la *Atelierele Mecanice Române*, A.M.R., Societate anonimă, proprietate a inginerului Ambrozie. [...]

Și omul despre care vom povesti îndată credea într-o Vârstă de Aur, pe care o socotea accesibilă și realizabilă. El își mai punea întrebarea eternă a omenirii, despre singurătate, moarte, limitele vieții umane. Milenii visaseră nemurirea ce singură ar sparge aceste limite. El, ca și toți comuniștii, credea că singura nemurire posibilă este integrarea conștiință a ființei sale în forțele istoriei și în mișcarea omenirii către comuna mondială, Vârstă de Aur rațională și rezonabilă.” □ George Munteanu tratează despre **Conceptele de „actual” și „etern uman” în lumina realismului socialist**: „dilema *actual – etern uman* apare cu totul depășită din punct de vedere *teoretic*. Ea însă a putut fi depășită definitiv și *în fapt* pe măsură ce s-a elaborat estetica marxist-leninistă, dar mai ales prin descoperirea metodei de creație a realismului socialist, care anulează orice posibilități de înstrăinare a artei de realitate și-l ajută pe artist să se apropie cu siguranță, în mod adecvat, de obiectul creației – viața. Consecință nemijlocită a radicalizării proceselor vieții din epoca imperialismului și a revoluțiilor proletare și, totodată, consecință nemijlocită a descoperirilor cu care leninismul a îmbogățit în toate direcțiile *cunoașterea* umană și posibilitățile de a o folosi *în practică*, metoda realismului socialist a anulat din rădăcini dilema *actual – etern uman*, prin faptul că-l ajută pe artist să zugrăvească veridic viața, *în dezvoltarea ei revoluționară, concret-istorică*. Respectarea consecventă a cerințelor *tipizării*, care e o condiție de bază pentru utilizarea cu succes a metodei realismului socialist, presupune tocmai a da prin intermediul artei răspunsuri posibile azi, *actuale*, și din perspectiva orânduirii sociale celei mai avansate a epocii, *la problematica dintotdeauna a omului*, și ea în continuă *primenire și lărgire*”. □ Mircea Tomuș evidențiază câteva **Figuri reprezentative în proza noastră**: „Să notăm în primul rând particularitatea că toate, dar absolut personajele reprezentative [din proza contemporană – n.n.] sunt [...] oameni de partid, iar acțiunile lor, aproape fără excepție – acțiuni partinice. Pentru Licu Oroș, Leonaș Tănase, Mitru Moț, Teodorescu sau Horváth, calitatea de comunist înseamnă de fapt participarea la cele mai importante, la cele mai aprige bătălii ale timpului lor, acolo unde se dă asaltul frontal și decisiv pentru soarta comunității lor sociale, față de care ei, comuniști fiind, se simt nu numai profund interesați dar și în cel mai înalt grad răspunzători.” □ La rubrica „Aniversări”, Aurel Nicolescu reconstituie geneza poeziei 1907 de Al. Vlahuță. □ La „Cronica literară”, Virgil Ardeleanu comentează debutul nuvelistic al lui Ștefan Gheorghiu prin *Cumpăna inimii*, constatând „cu satisfacție” că „promovarea vieții noastre de azi, în aspectele-ii noi, constituie coordonata principală a scrisului său”. □ La „Viața cărților”, Matei Călinescu scrie despre *Cartea cu jucării* a lui Tudor Arghezi („experiență importantă pentru el, nu numai ca fapt de viață, ci și ca fapt de creație”), G. Grigurcu recenzează *Versuri alese* de M. Isacovski („Lespedea platitudinii

cade nu odată [sic] peste delicatele stihuri ale lui Isacovski. Acolo însă, unde redarea în românește este făcută cu conștiinciozitate, lectura poetului sovietic constituie nu odată [sic] o reală bucurie pentru cititor.”), Leon Baconski comentează *Povestiri*-le lui H. C. Andersen („Sursa ineditului și a inepuizabilului farmec al povestirilor lui Andersen trebuie căutată în subtila împletire a celor două planuri ale narațiunii sale: acela al *întâmplării*, în care miraculosul și realul de cele mai multe ori colaborează [...] și acela al *poeziei* ce aureolează faptele narate, al lirismului ce solicită și stimulează participarea celor mai diverși factori ai percepției etice și estetice a povestirii.”) □ În rubrica de „Confluente”, Șt. Râmniceanu întâmpină cu severitate *Discours sur la poésie* ținut de Jean Cocteau la Bruxelles și publicat în „Les Lettres françaises”: „Pentru a rosti lucruri ca acestea – în veacul al XX-lea – nu trebuie să fii doar antidemocrat, pe plan politic, și antirealist pe cel estetic, ci să te fi înstrăinat cu totul de oameni; și e dezolant că un *poet* a putut s-o facă.”

● Editorialul din „Scrișul bănățean” (*Avertismentele milioanei de oameni*), semnat de Mircea Șerbănescu, atenționează S.U.A.: „Un proverb popular spune: «Pe ulița cu câini răi să nu te duci fără ciomag». Poporul chinez pornește pe drumul său înarmat.” □ Centenarul Vlahuță e marcat de articolele *Alexandru Vlahuță* de I. Florian și *Satira lui Al. Vlahuță* de Teodor Vârgolici („Poezia 1907 poate fi considerată drept culme a operei sale satirice, în ea întâlnindu-se atât gradul cel mai înalt al forței critice, cât și cele mai desăvârșite mijloace artistice, specifice satirei. [...] Poezia 1907 este totodată și unul din cele mai viguroase pamflete satirice antimonarhice din literatura noastră.”). □ În același număr apar poeme de Lucian Valea (*Steaua Polară; Timpului acesta*), Anghel Dumbrăveanu (*Șantier; Septembrie*), Ilie Măduța (*Omul cu picioarele retezate*), Al. Jebeleanu (*În zvonul frunzelor; Lângă fostul cămin muncitoresc din Timișoara*), Radu Stanca (*Ecouri de demult*), Damian Ureche (*Soarele răsare noaptea*), Adrian Beldeanu (*Mărturie*), nuvela *În defileul Mureșului* de Grigore Beuran, un fragment de roman de Dragoș Vicol (*Carbonat*) și un reportaj de Sofia Arcan (*Herculane*). □ La „Cronica literară”, N. Ciobanu scrie despre *Fuga* lui D. R. Popescu („Sunt în volumul lui Dumitru Radu Popescu câteva scrieri ce se plasează pe linia reușitelor incontestabile, în care, cu mijloace sigure și sobre, sunt demascate și înfierate, pe de o parte, cruzimile cotropitorilor fasciști și ale colaboratorilor lor, iar pe de alta sunt redată cu multă forță dramatică suferințele oamenilor din timpul războiului.”). □ În aceeași rubrică, Traian Liviu Birăescu se ocupă de *Cronica „cronicii literare”*: „Interesant ar fi fost dacă am fi putut urmări, în prezenta cronică, caracteristicile stilului și metodelor câtorva cronicari. Mărturisim deschis că eforturile noastre ne-au apărut, încă, temerare. Majoritatea cronicarilor noștri sunt în formație, unii cu o evoluție mai lentă, alții cu una mai rapidă, unii scriind mai de mult, alții mai de curând. [...] La «Contemporanul» foiletonul săptămânal, sprinten, vioi, e semnat de Radu Popescu. Asociațiile de idei

întotdeauna interesante, tendința vădită de a-și afirma opinii proprii constituie farmecul de căpetenie al cronicii. Nu e mai puțin adevărat însă că divagațiile constante ale unei inteligențe sprintare uneori contrariază pe lector, alteori îl derutează. Radu Popescu își permite uneori răsturnarea opiniilor curente. Dar nu întotdeauna tendința aceasta e întemeiată. [...] La «Gazeta literară» cronica literară, susținută până nu demult de Savin Bratu, a trecut, recent, în sarcina lui Mihail Petroveanu. Celui dintâi [...] trebuie să i se recunoască paciența și consecvența cu care, o perioadă îndelungată, a cercetat stăruitor creația literară contemporană. Mai suplu decât antecesorul său, până acum Mihail Petroveanu dă dovadă de prospețime care – să sperăm – îl va feri de formalismul rutinier care, ca o primejdie ascunsă, îl pândește pe oricare cronicar literar. Prețioasă e, la «Gazeta literară», colaborarea lui Paul Georgescu. Cronica literară la volumul de poezii *Umbra stelelor* de Radu Boureanu învederează calitatea de căpetenie a cronicii lui Paul Georgescu, fermitatea ideologică, atitudinea politică, militantă. [...] În «Tribuna», cronica literară e susținută alternativ de Ion Oarcăsu, Al. Căprariu și Radu Enescu. Cel dintâi dintre critici e și cel care lucrează de vreme mai îndelungată. Minuția analizei, efortul critic remarcabil ajutate de o capacitate de discernere deosebită îl ajută pe Oarcăsu să spună, mai întotdeauna, lucruri adevărate. Uneori însă [...] criticul se lasă târât de pasiune, devenind unilateral și lipsit de pondere. Mai proaspăt în cronica literară, Al. Căprariu nu e totuși un debutant. Informația, efortul susținut al argumentării îl caracterizează. [...] În sfârșit, inegal, Radu Enescu. La el acasă, acolo unde examinează ideile critice, făcând referințe motivate în variate domenii ale culturii, [...] cronicarul e mai circumspect, dar și mai sărăcăcios la examinarea unei opere în proză.” □ La rubrica „Tribuna actualității”, Henri Zalis încearcă să distingă o ***Tipologie semnificativă în romanul contemporan***.

● În „Lupta de clasă”, Silvian Iosifescu scrie despre ***Știință și spirit de partid în critica literară***. Punctul de plecare al articolului îl constituie ancheta din „Viața românească” (nr. 4/1958), privind caracterul „artistic” sau „științific” al criticii: „Critica cu adevărat științifică nu poate fi decât marxistă. Nu există alternativa unei modalități de conciliere cu diferite variante ale idealismului. Fără să creeze o ruptură cu critica trecutului, continuând tradițiile ei progresiste, critica marxistă este singura care se caracterizează prin înțelegerea dialectică a raporturilor dintre artă și societate. Aceasta implică legătura indestructibilă între caracterul științific al criticii și partinitatea ei. Căci criticii ca și filosofii marxiști nu se mărginesc să interpreteze realitatea și arta, ci contribuie la progresul lor. Știința critică nu se făurește într-un laborator suspendat în vid. Ea progresează în contact cu problemele vii ale contemporaneității, în ciocnire permanentă cu pozițiile criticii idealiste. [...] Desigur, fără analiza specificității artistice, critica literară nu-și poate îndeplini menirea. Dar accentuarea unilaterală a idee de specificitate împinge la concesii față de estetism și la desconsiderarea științei, căreia i se opun mereu misterele și inefa-

bilele artistice. [...] Adevărata analiză a specificului artistic implică aprecierea măiestriei cu care opera reflectă realitatea. Esteticii marxiste îi sunt străine sociologismul vulgar, ignorarea specificității artistice. Dar ce legătură au cu analiza specificului artistic și cu ce își dovedesc utilitatea cronicile care se mărginesc la atitudinea constatativă, remarcă ale operei sau autorului și se opresc acolo unde ar trebui să înceapă? Nu prin arabescuri confuze își exercită critica marxistă rolul de îndrumător al literaturii realist-socialiste, ci printr-o poziție ideologică fermă, limpede, în analiza măiestriei cu care opera reflectă ceea ce este esențial în realitate, în analiza rolului social, politic al operei literare. [...] Problema principală a criticii, aprecierea ideii fundamentale a operei de pe poziții partinice, confruntarea ei cu realitatea socială nu trebuie confundată cu multiplicitatea de probleme particulare și de procedee particulare. Între progresele în măiestria critică obținute în anii din urmă se cuprinde și capacitatea de a cerceta opera literară, prin unghiuri cât mai diverse, de a pune în discuție cât mai multe probleme. Analiza unui procedeu poate fi interesantă în măsura în care respectă raportul realist între formă și conținut și cercetează procedeul în legătură cu ceea ce exprimă și nu ca pe o unealtă funcționând în vid. Același lucru pentru problemele de stil, pe care știința literară trebuie să le studieze pe plan estetic și nu lingvistic. Astfel de probleme ajută doar și pregătesc rezolvarea întrebării: *cât de veridic, cât de profund și de expresiv se reflectă realitatea în operă*. Dacă problemele parțiale acoperă orizontul criticului, dacă devin din mijloace auxiliare scopul activității lui, o abat de pe drumul științific și militant, o orientează spre estetism.” Principalele marote ale autorului articolului sunt, așadar, apolitismul, idealismul și estetismul, dar, în afara acestora, Iosifescu mai combate și revizionismul, tehnicismul, subiectivismul, obiectivismul, relativismul formalismul, misticismul ș.a. Vinovați de asemenea păcate s-ar fi făcut, în ultimii ani, Lucian Raicu, Al. Piru, Savin Bratu, Leonard Gavrilu, Tudor Vianu, Șerban Cioculescu, Gheorghe Grigurcu, Const. Ciopraga, Horia Bratu și alții.

● „Viața românească” din septembrie publică texte de Demostene Botez – *Dimineața*, Meliusz Jozsef – *Elegie* (în traducerea lui Tașcu Gheorghiu), Eugen Barbu – *Șoseaua Nordului (fragment de roman)*, Al. Andrițoiu – *Pescărușul, Cântec, Prieteni*, Cristian Sârbu – *Pastel bucureștean*, Florin Mugur – *Seară*, Florența Albu – *Asfaltatorii, Omul din câmp, Cota 1000*. □ Numărul este deschis de studiul redacțional, de direcție, ***Realismul socialist și literatura noastră nouă*** care combate vehement pe „apologeții declarați ai burgheziei, diferiți reprezentanți ai revizionismului contemporan” ce „au încercat să arunce discreditul asupra cărților realist-socialiste și a ideilor care au călăuzit apariția lor. Succesul realismului socialist în literatura sovietică, a democrațiilor populare, ca și în operele multor scriitori progresiști din lumea capitalistă, nu au putut fi însă, nici o clipă, întunecate.” Angajându-se programatic să studieze „ansamblul de trăsături ce compun portretul literaturii

noastre realist-socialiste”, colectivul editorial al „Vieții românești” își propune să abordeze unele noțiuni teoretice, precum „înovația artistică”, încât să direcționeze ideologic o literatură în care nu-și mai au locul romanele „fără personaje sau poezii scrise sub imboldul unei forțe magice, într-o expresie obscură. [...] Substratul lor retrograd și mistic se cere dezvăluit mai ales că – în cadrul discuțiilor despre ceea ce-i modern în artă – s-au ivit confuzii al căror imediat ecou a putut fi auzit în diferite versuri pastişate după Lucian Blaga sau Ion Barbu. Punctul de vedere al esteticeii marxiste în această problemă trebuie înfățișat pe larg.” De asemenea, „tot atât de interesantă ar fi, de pildă, luarea în discuție a raporturilor care există între operele realist-socialiste și diferite lucrări din trecut, în care se găsesc germeii unei literaturi revoluționare” (cum ar fi nuvelele lui Al. Sahia care anticipează „unele din caracteristicile operelor realist-socialiste”), dar și „explicarea relațiilor dintre literatura realismului critic și literatura realismului socialist” în sensul combaterii „opinie după care între acestea ar exista o ruptură.” □ Lucian Raicu publică, în același număr, articolul ***Realismul socialist și fondul social al literaturii contemporane***, susținând caracterul novator al „noii literaturi” obținut prin „specificitatea conținutului social și implicațiile sale în literatură”: „Literatura contemporană, creația unor radicale prefaceri sociale și expresia unei realități revoluționare manifestă cel mai viu interes pentru fenomenul social, privit ca factor hotărâtor în viața oamenilor, manifestă o acuitate, o pasiune și o energie specifice numai epocilor revoluționare în dezvăluirea conținutului dominant social al mobilului activității umane.” Selecția recuperatorie a modelelor vizează „o preferință îndreptățită pentru literatura cu problematică acut socială, pentru opere și scriitori care au vibrat la contactul cu problemele majore, producând o imagine realistă a timpului și a epocii lor, o imagine pătrunsă de suflul luptelor sociale și dominată în mod evident de factorul social.” (sunt selectate ca exemplificare textele lui Filimon, Slavici, Caragiale, Rebreanu, dar combătute romanele Hortensiei Papadat-Bengescu - o literatură care „s-a menținut oarecum la periferia problematicii sociale” - sau cele ale lui Gib Mihăescu, „cu psihologismul și sexualismul lor tenebros”, lipsite de „respirație socială”) Romanul *Descult*, al lui Zaharia Stancu, „o monografie marxistă a anului 1907”, trilogia camilpetresciană *Un om între oameni*, „o cercetare științifică a revoluției din 1948”, *Cronica de familie* „al cărei autor mărturisește de altfel că stă în intenția sa să facă operă de istorie socială, să fie în felul său un secretar al societății, un cronicar” devin modele apte să orienteze literatura contemporană care, prin *Moromeții*, de pildă, denunță „o viziune simplificatoare și diversionistă a satului românesc”, este „romanul dezagregării gospodăriei țărănești”. La fel, *Străinul*, „romanul eliberării din sclavia fascistă”, *Bărăgan* și *La cea mai înaltă tensiune*, „cărți ale muncii constructive pentru socialism”, definesc „orientarea spre social, sporirea simțului social, rafinarea acestui simț” ca efect direct al „conștiinței socialiste a scriitorului” și al „spiritului de

partid care îndrumă creația către obiectivele cele mai importante și către soluții noi și creatoare în munca literară.” □ Linia programatică a studiilor de direcție este continuată, în acest număr, prin articolul lui Al. Oprea, **Revizionismul contemporan și adevărata libertate morală a creatorului**, o analiză combativă a „articolelor scrise de revizionisti” (Kolakovschi, Giolitti, Vidmar, Șinko) în care „abundă [...] cuvintele umflate, frazele patetice până la exaltare”, caz în care „avem de-a face cu reflexele contr-ofensivei ideologiei burgheze care se simte amenințată în existența ei și luptă în formele cele mai rafinate pentru apărarea relațiilor sociale capitaliste. Căci a vorbi despre socialism dar fără dictatura proletariatului ori despre cultura socialistă, în afara concepției marxist-leniniste și a îndrumării partidului clasei muncitoare, înseamnă practic a ajuta burgheziei în lupta ei înverșunată, de clasă, cu proletariatul.” □ Tudor Vianu publică în acest număr comunicarea susținută în cadrul Academiei R.P.R., din 18 Octombrie 1958, despre **A. Vlahuță**, iar Ov. S. Crohmălniceanu face cronica poemului *Surâsul Hiroshimei* de Eugen Jebeleanu, un poet cu „vocația marilor procese istorice, dezbătute cu globul întreg luat ca martor și într-un tribunal uriaș, închipuind întreaga planetă.”

OCTOMBRIE

1 octombrie

- „România liberă” anunță deschiderea „Zilelor culturii românești” la Stalino, Vinnița și Cernăuți (Ucraina).
- În „Luceafărul”, I. D. Bălan scrie despre **Optica scriitorului**. □ În același număr al revistei, apar poeme de Mao Tze-dun (*Zăpada*, trad. Eusebiu Camilar), Nina Cassian (fragmente din *Spectacol în aer liber*), Victor Tulbure (*Noi ne-am ținut cuvântul*), proză și reportaje de Petru Vintilă (*Evocare*), Traian Coșovei (fragment din romanul *Cântec să crească băiatul mare*), Eusebiu Camilar (*Satul natal*), Dan Hăulică (*Călători pe drumurile țării...*) și Paul Anghel („*Țăranii*” la palat). □ Rubrica „O seamă de cuvinte” cuprinde recenzii semnate de Gh. Achiței (despre Tudor Arghezi, *Cartea cu jucării*), Florin Chirițescu (despre Zaharia Stancu, *Florile pământului*) și Gh. Poalelungi (despre Mihail Ralea, *Scrieri din trecut*, III, volum care „vine să demonstreze două laturi esențiale ale activității și personalității critice a acad. Mihail Ralea: una istorică, indicând curba formării autorului către concepția înaintată a zilelor noastre, alta, am zice axiologică, fundamentată pe marea lui pasiune pentru toate formele de manifestare a vitalității spiritului, pe nestăpânitul amatorism (în sensul major al cuvântului) de idei, pe căutarea febrilă de certitudini și de adevăruri, pe curiozitatea universală ce amintește de umaniști, pe îndrăzneala sa intelectuală susținută de o alertă informație, pe un orizont spiritual de o mare amploare și de o rară adâncime”). □ La rubrica „Mențiuni critice”, Perpessicius comentează *Nopti înfrigurate* de Aurel

Mihale: „[...] valoarea documentarului e în funcție de valoarea de artă a tiparului în care e turnat documentul și [...] nu toate povestirile din *Nopti înfrigurate* sunt la același nivel”. □ La „Cronica literară”, Aurel Martin scrie despre *Pagini-le critice* ale lui Mihail Petroveanu: „A trăit o evoluție în arc, pe care recentul său volum de *Pagini critice* și producția sa curentă ne-o demonstrează din plin: o vreme, imediat după război, stătea sub influența estetismului, preocupat de aspectul formal și de întrupările particulare ale viziunii artistice, raportate mai puțin la ideologie și la realitatea obiectivă și înfinit mai mult la temperamentul autorului discutat [...]; s-a eliberat, apoi, de sub tutela strivitoare a modei estetizante, străduindu-se să practice critica de conținut de pe poziții marxist-leniniste măturisite, vădind o justă orientare generală spre rezolvarea problemelor-cheie ale literaturii noastre actuale și promovând cu fermitate cuceririle ei incontestabile, pentru ca în ultimii ani de activitate publicistică să alunece nu arareori spre țărnișurile mișcătoare părăsite altă dată de el însuși. Evoluția nu e din cele mai laudabile, nici din cele mai reprezentative, întrucât scoate în relief nesiguranțe, contradicții și oscilații ce par a fi, măcar parțial, încă structurale. Din fericire, criticul s-a trezit la timp, evadând din plasele în care se încurcase nu demult și ancorând de data aceasta (sperăm) temeinic (și probabil definitiv) în pământul fertil al realismului socialist.” □ În același număr sunt semnalate două aniversări: **150 de ani de la nașterea lui Costache Negruzzi** de Gh. Poalelungi („C. Negruzzi este un realist. [...] Intuitiv prin excelență, și nu analitic, euforic narativ, și nu opulent descriptiv, C. Negruzzi surprinde omul social, produs și exponent al mediului, în continuu dinamism colectiv, în dialogul faptelor și al întâmplărilor, în elementele vestimentare, în modul specific de exprimare.”) și **100 de ani de la nașterea lui Duiliu Zamfirescu** de G. C. Nicolescu („[...] în ciuda concepțiilor greșite ale scriitorului, romanele [...] se impun în cele mai bune pagini ale lor prin triumful adevărului vieții. Ne aflăm în fața unor lucrări care cuprind într-o largă frescă imagini realiste din crepusculul clasei boierești și atotputernicia burgheziei brutale, din ticăloșia sau meschinăria vieții publice, din patriotismul oamenilor simpli în lupta pentru independența țării, romane care s-au zămislit din simțământul descompunerii acelei lumi de vreme ce apărea nevoia unor «îndreptări»”).

2 octombrie

- În „Munca”, E. Marton recenzează romanul *Mahalaua râioasă* de Jean-Pierre Chabrol: „Cu toate lipsurile arătate, lectura lui este utilă. Ea înlesnește comparații edificatoare pentru tineretul nostru. El poate să vadă diferența între nivelul de trai și posibilitățile tinerilor din țara noastră, care construiesc alături de cei în vârstă o nouă orânduire – orânduirea socialistă și nivelul de trai al tinerilor din țările capitaliste și a vieții lor căreia numai lupta împotriva exploatării poate să-i dea perspectivă.”

● „Gazeta literară” marchează printr-un grupaj a 9-a aniversare a R. P. Chineze. Grupajul cuprinde poemul *Vântul din Răsărit* de Eugen Jebeleanu și articole semnate de Aurel Mihale (*Poporul chinez nu este singur*), Eusebiu Camilar (*Scrisoare către un prieten*) și Ion Vitner (*Un oraș din China*). □ Într-o confesiune de autor, Petru Dumitriu vorbește despre **Comuniștii și creația mea**, referindu-se la cotitura prozei sale de după volumul de debut: „Aici vine momentul în care comuniștii au avut o influență cu totul deosebită, ba chiar hotărâtoare asupra mea. Comuniștii au introdus în problematica literaturii și îndeobște a culturii românești câteva idei noi. Le exprim aici așa cum le-am înțeles eu, deci fără pretenția de a le da o formulare obiectivă și teoretică. Pentru mine, ele s-ar rosti așa: întâi, arta este o funcție socială și istorică. Ești cântărețul vremii tale. Al doilea, arta este expresia vieții societății întregi, și în special a părții celei mai importante a societății. Al treilea, arta trebuie să fie înțeleasă și gustată de societatea întreagă, de poporul întreg. Al patrulea: arta adevărată trebuie să pornească de la marea tradiție a trecutului, fără a o nega sau o nimici, dar fără a o imita servil, ci încercând s-o depășească.” □ La rubrica „Pentru realismul socialist”, Andrei Băleanu tratează despre **Perspectiva revoluționară și poticnelile revizioniştilor**: „Într-o cuvântare extrem de întortocheată ținută la Congresul scriitorilor germani din ianuarie 1956, G. Lukacs, ridicându-se în aparență împotriva înțelegerii mecanice a perspectivei, a încercat de fapt să anuleze această trăsătură fundamentală a realismului socialist. După părerea lui, operele realismului socialist nu-și pot îngădui decât o perspectivă foarte «modestă», fiind pândite, în caz contrar, de primejdia schematismului. În concepția mic-burgheză capitulară a lui Lukacs, perspectiva socialistă ar reprezenta ceva cât se poate de vag, căci pentru el socialismul este [...] «caracteristica unei perioade foarte mari, care stă în fața oamenilor și soartei lor ca ceva abstract, ca pură abstracție, ca un ideal pur și simplu». A numi «pură abstracție» ceea ce se înfăptuiește nemijlocit pe o pătrime a globului pământesc e nu numai dovada unei miopii surprinzătoare, dar și un fals teoretic cu consecințe extrem de grave. De multă vreme socialismul a încetat de a mai fi «un ideal pur și simplu», a devenit o chestiune la ordinea zilei, o sarcină a luptei imediate a proletariatului. Perspectiva revoluționară aparține însăși vieții, se naște zi de zi din viață, din munca concretă. Cine nu vede astăzi cum se făurește viitorul nu înțelege esența prezentului.” □ Al. Dima recenzează *Despre educația estetică* (1956) de N. A. Dmitrieva. □ La „Cronica literară”, Mihail Petroveanu scrie despre *Drepturi și datorii* de Virgil Teodorescu: „Spulberându-și curajos cețurile gândirii, Virgil Teodorescu va dobândi privirea ageră pe care o caută în ochii oamenilor simpli. Renunțând la recuzita formalistă ca la un balast vicios, își va degaja și fantezia pe care o vrea elegantă, dantelată sau explozivă, dar și adâncă ca o sondă. Orientarea către acest țel i-o transmite concepția marxist-leninistă, metoda realismului socialist, iar exemplele vii i le înmânează propria creație

pozitivă. Spre a sparge pentru totdeauna cercul vicios al auto-contemplației, îi este necesară consecvența ideologică, spiritul de partid inflexibil la influențele care înmoaie brațul încordat pe armă.”

3 octombrie

● În „Contemporanul”, G. Călinescu își reia diatriba împotriva „transfugilor”, ocupându-se, în articolul *Un aliterat*, de eseistica lui Emil Cioran: „Dacă Eugen Ionescu minimalizează literatura parodiind-o printr-un teatru de verbigerare pură, E. Cioran face același lucru cu metode filosofice. Stilul său este *à peu près* clar, chiar elegant. Autorul filosofează în maxime ca Vauvenargues, cu nu puțină prețiozitate și căutată obscuritate pe linia unui Paul Valéry. Adesea simți că fraza e plină de truisme ca un țesut de serozități și nu știi unde să înfigi în pielea fină seringă ca s-o descongesezi de banalități. Prestigiu al ostentației verbale! Poate că fenomenul se explică și prin efortul, nu fără succes, de a realiza toate nuanțele limbii franceze. În acest caz, prin forța lucrurilor, un străin își constituie dinainte un formular, învață, ca să zic așa, pe dinafară modurile tuturor gândurilor posibile și apoi introduce în ele, tăind ori dilatând, gândurile sale. De unde o impresie, oricât de discretă, de tumefacție.” □ Un grupaj dedicat Chinei cuprinde poezii de Maria Banuș (*La ceai*) și Tiberiu Uțan (*Vechi proverbe chinezești*), precum și reportajul *Schița de profil* de V. Em. Galan. □ Un articol al lui C. I. Gulian consemnează participarea unei delegații românești – compuse din autorul articolului, Ath. Joja și M. Ralea – la cel de-al XII-lea Congres Internațional de Filosofie (Veneția, 12-28 septembrie 1958). Unul dintre evenimentele centrale din cadrul primei „ședințe plenare” a Congresului – cu tema „Omul și natura” – a fost polemica dintre Marc Mitin și Sidney Hook, „vechi troțchist acuit în Statele Unite”, cum îl numește C. I. Gulian. Tot el afirmă că M. Ralea „și-a exprimat reprobarea față de afirmațiile calomnioase ale lui S. Hook cu privire la democrația socialistă și a evidențiat caracterul lor dușmănos și provocator”. □ Intervenția lui Ralea, cu titlul *Omul și natura*, este publicată pe aceeași pagină a revistei și se încheie cu următoarele cuvinte: „Antinomia *om-natură*, *rusticitate bucolică* și *dezvoltare industrială*, *sat-oraș* nu-și va putea căpăta soluție definitivă decât într-un regim socialist, în care condițiile de viață economică sat-oraș se unifică într-o interdependență firească. Am fost profund surprinși ieri, când domnul Hook a încercat să aducă critici aspre raportului acad. Mitin. N-am înțeles mai întâi ce legături, chiar îndepărtate, se puteau stabili între toate locurile comune care se debitează de decenii contra comunismului și temeile filosofice care se dezbate la această secție. Dl. Hook și-a prezentat comunicarea ca și cum ar fi vorbit la un miting politic. Considerațiile sale, false complet în fondul lor științific, se mai caracterizau și prin faptul că erau total eterogene ca atmosferă, metode și mentalitate senină care trebuie să domnească la un Congres de filosofie. Nimic din ceea ce a

afirmat dl. Hook nu infirmă concluziile noastre, după care antiteza om-natură nu-și va căpăta deplina ei rezolvare decât într-o societate socialistă.”

4 octombrie

- În „România liberă”, Boris Buzilă scrie despre *Două volume de poezie pentru cei mici: Ascultați ce spune vântul* de Teofil Dumbrăveanu și *Cel mai mare Gulliver* de Gellu Naum. Volumul lui Naum este comentat astfel: „Searbădă și banală, fabulația povestirii nu reușește să acopere tonul stringent moralizator. [...] Cartea continuă astfel până la sfârșit, întreruptă pe alocuri de unele fragmente de proză neversificată pe care autorul a introdus-o probabil pentru variație. Ca și alți tovarăși de condei, poetul care de mult nu mai este un debutant confundă simplitatea și limpezimea imaginilor, stilul accesibil înțelegerii copiilor cu simplismul prozaic, din care este absentă orice preocupare pentru cuvântul artistic.”

- Dumitru Ghișe publică în „Tribuna” articolul *Filosofia marxistă –fundament al criticii literare*, unde detectează anumite reminiscențe „idealiste” în texte semnate de Lucian Raicu, Mihail Petroveanu și Al. Piru: „În lipsa unor principii și reguli sigure de cercetare, în lipsa unor criterii științifice de apreciere și ierarhizare concretă, istorică a valorii operei literare (criterii pe care nu le poate oferi decât generalizarea de grad maxim atinsă doar în filosofie), criticul se mișcă în limitele diletantismului și empirismului, a impresionismului și «neutralismului». Analiza își pierde caracterul obiectiv și principialitatea, se transformă într-o speculație arbitrară și lipsită de perspectivă, iar criticul, ca și păianjenul, încearcă să-și țeară plasa din subiectivele-i impresii. Numai așa s-a putut ajunge la conceptul «Babel armonios» sau la pseudo-teoria criticii «deschise, variate și ductile». Căci ce înseamnă eclectism dacă nu lipsa unor principii directe (și implicit a principialității) de pe o (una) poziție fermă?” □ În același număr se publică un grupaj poetic aparținându-i lui Ion Brad (*Italia; Warnemunde; Viziune; Pe marginea Vistulei*) și pamfletul anti-american *Sfârșitul unui mit* de Radu Enescu. □ Dumitru Isac comentează vol. XIII din *Opere-le sadoveniene*, cuprinzând romanul *Frații Jderi*: „Avem în acest volum o artă a scrisului care nu poate cunoaște o treaptă mai de sus; avem portrete de clasică frumusețe, cum este comisoaia Ilisafra, avem un strălucit elogiu al vieții de familie, pagini de mare finețe psihologică în redarea diverselor caractere, întâmplări spectaculoase și antrenante – din toate izvorând o caldă și copleșitoare dragoste de popor, un patriotism luminat și sănătos.”

- Octav Pancu-Iași publică în „Scânteia” un articol intitulat *Pornind de la o fetiță care plânge...*, despre „problemele de educație” în societatea socialistă. Reflecția asupra rolului școlii în formarea cetățenilor și în consolidarea relațiilor de familie – ca nucleu al acestei societăți – are ca pretext o întâmplare căreia autorul îi atribuie o valoare exemplară: o fetiță plânge pentru că a

luat o notă proastă, greșeală pe care consideră că „nu avea dreptul” să o facă, în condițiile în care părinții ei merg și la școală (la seral) și la fabrică, pentru a asigura întreținerea familiei: „Numai eu n-am altă treabă decât să învăț.”

9 octombrie

- În „România liberă”, Boris Buzilă scrie despre volumul de reportaje hunedorene *400 de zile în Orașul Flăcărilor* de V. Nicorovici: „Autorul celor 400 de zile în Orașul Flăcărilor are meritul de a fi semnalat, de a fi atras atenția asupra unei lumi care merită toată atenția scriitorilor.”

- „Luna prieteniei româno-sovietice” este celebrată în „Gazeta literară” prin articolele lui Mihai Beniuc (*Cei mai buni prieteni*) și Cicerone Theodorescu (*Spre visul de aur*). □ În cadrul recent inauguratei rubrici „Comuniștii și creația mea”, Titus Popovici scrie despre *Eroul vremii noastre*: „A te întreba care este eroul epocii noastre în care nu un om sau un grup restrâns, ci mase de flămânzi, de oameni jefuiți, având în conștiința lor, de generații, moștenirea amară a umilinței și-au vărsat sângele pentru realizarea *statului lor socialist*, în care urmașii acestor oameni au spulberat mașina de război hitleristă, o epocă în care ideile Revoluției din Octombrie au devenit o forță de o virilitate incalculabilă – a te întreba deci *acum* despre cine *trebuie* să scrii, înseamnă a fi și dat răspunsul, înseamnă a fi ales, înseamnă a te fi angajat.” Articolul continuă în numărul următor al revistei. □ Tudor Vianu îl evocă pe *Vlahuță, autor de maxime*: „Recitirea întregii opere a scriitorului, al cărui centenar s-a împlinit de puțină vreme, mi-a arătat încă o dată că paginile de reflecție sunt printre cele mai rezistente în opera lui. Vlahuță a fost un om de idei, un intelectual, înclinat să asocieze totdeauna impresia și evenimentul particular cu reflecția asupra lor, așa încât chiar când narează sau compune liric, expunerea sa se suspendă sau culminează într-o maximă.” □ Demostene Botez demască *Absurdul ideologiei burgheze*. □ La rubrica „Pentru realismul socialist”, Savin Bratu scrie despre *Spiritul de partid*: „Raportul spiritului de partid cu funcția socială a artei decurge de la sine din calitatea sa dublă, rațională și afectivă. Ca și orice gânditor materialist-dialectic, el [scriitorul] știe că opera sa de însușire a realității nu e nici numai contemplare, nici numai simțire. El nu poate să nu fie un militant activ al transformărilor revoluționare. Opera sa trebuie să-l slujească pe militant, adică să slujească transformărilor revoluționare. *Cui folosește* este, de aceea, pentru el o întrebare tot atât de importantă ca și aceea despre rosturile gnoseologice ale artei. Minte și simțirea sa trebuie să poată răspunde limpede oricând la această întrebare. [...] Din cercetarea experienței tinerei noastre literaturi realist-socialiste, adevărul *spiritului de partid*, ca o condiție esențială a reflectării actualității, rezultă neîndoios, confirmând concluziile estetice și istorice.” □ B. Elvin subliniază *Sensul retrograd al poeziei lui Ion Barbu*: „Ermetismul poeziei lui Ion Barbu se întemeiază pe un program ideologic reprezentând interesele și mentalitatea claselor exploatare,

cu circumstanța agravantă că scriitorul exaltă în mod lucid, declarat, tendințele sociale și spirituale regresive. Țelul final al acestui program a fost astfel sintetizat de Ion Barbu: plasarea poeziei pe terenul experiențelor «care se așază... într-un anistorism». În articolele sale, el își expune pe larg doctrina artistică retrogradă, respingând poezia născută din intimitatea caldă a faptelor și sentimentelor, interzicându-i să ia parte la viața adâncă a personalității umane. Susținând că abandonarea scopului, materialului și tehnicii ce definesc adevărata lirică ar însemna retragerea poetului în demnitatea sa, Ion Barbu neagă de fapt sensul umanist, noțiunea însăși de poezie așa cum s-a afirmat în conștiința omenirii. Extrem și absolut, scriitorul socotește orice ale vers decât cel ermetic drept o trivială industrie și pretinde înlăturarea lui din circuitul bunurilor spirituale. [...] Refuzul deliberat de a face din creația sa sinteza luminoasă a suferințelor, aspirațiilor și revoltelor umanității contemporane este exprimat fățiș. În loc să divulge viciile lumii capitaliste, scriitorul acceptă să trăiască ispitele care o macină: refugiul în trecut, preferința pentru formele «etern» ale gândirii. [...] Despuierea artei de tot ce are real, obiectiv, omenesc, reprezentarea lumii prin «esențe» imuabile și încadrarea fenomenelor vieții în scheme prestabilite, toate acestea arată că Ion Barbu pledează pentru o poezie reacționară care, în loc să ducă la cunoașterea autentică a lumii, o întunecă. [...] În aceste convingeri reacționare, Ion Barbu s-a claustrat ca într-o teoremă invariabilă, obstinându-se să creadă într-o lume înghețată și refuzând să reflecte, în versurile sale, lumea vie, schimbătoare, în permanentă transformare. Patima cu care scriitorul se închide în universul său de umbre și enigme, îndârjirea cu care se apără de orice formă de reală comunicare cu lumea este tocmai expresia fanatismului cu care scriitorul respinge istoria și mișcările ei sociale.” □ La „Cronica literară”, Paul Georgescu comentează antologia de *Poezii* a Mariei Banuș: „Poezia Mariei Banuș este o poezie a vieții, a prezentului, a concretului. O critică științifică nu se poate mulțumi [...] cu enunțarea unor adevăruri generale, a unor concepte, ci trebuie să analizeze conținutul emoțional – ideologic concret al conceptului. Noțiunea de Viață primește în poezia Mariei Banuș [...] încărcături emoționale diverse. Descoperirea lumii ca senzație, ca sentiment, ca o concepție – sunt trei etape ale evoluției sale. Bucuria ca vitalitate telurică primară, rezolvată individual; bucuria negată, invazia spaimei, a teroarei de coșmar; bucuria ca înțelegere a lumii, ca luptă între bine și rău (viață și distrugere a vieții), ca integrare în uriașa forță pozitivă, creatoare a lumii: comunismul!”

- „Scânteia tineretului” publică eseul lui Titus Popovici, *Ce au însemnat pentru mine oamenii sovietici și literatura lor*, o „mărturie personalizatoare” a rolului formator exercitat de modelul literaturii sovietice care amprentează creația romancierului. Discursul auto-biografic conturează o mitografie individualizatoare a scriitorului „auto-construit” în siajul „marii literaturi” de la Răsărit.

10 octombrie

● În „Contemporanul”, Al. Graur îi aduce un ***Omagiu binemeritat*** lui Iorgu Iordan, care, „ca profesor, ca director de institut, ca om de știință, a dat întotdeauna model prin devotamentul cu care muncește, prin atașamentul pentru specialitatea sa, prin corectitudinea în toate acțiunile sale” □ În același număr al revistei apar poemul *Îndemn* de Mihai Beniuc și reportajul ***O după amiază la Popești*** de Eusebiu Camilar. □ Într-un interviu acordat lui M. Neamțu, Dan Deșliu oferă la întrebarea „Există un anumit «tip» singular de poezie realist-socialistă?” următorul răspuns: „Dacă la un moment dat s-a susținut, poate cu un anumit temei, că s-a dogmatizat o anumită manieră de a se scrie, spunându-se că numai așa sau aproape numai așa se poate scrie, nu-i mai puțin adevărat că în perioada de intensificare a tendințelor revizioniste s-a dogmatizat în sensul contrar, susținându-se că există un anumit gen de poezie care n-are drept de cetate. Evident că este absurd să spui că singura poezie valabilă este aceea a aniversărilor sau evenimentelor. Dar susținând contrariul, nu te fixezi oare pe o poziție la fel de dogmatică?” □ În articolul ***„Steaua” la numărul 100***, Victor Vântu marchează momentul aniversar, dar critică, totodată „pledoariile subiective *pro domo*” ale lui Leon Baconsky din cronica la cronica volumului *Soarele și liniștea* de Victor Felea, precum și „lipsa de orice criterii ideologice” din cronica lui Mircea Tomuș la volumul *Fuga* de D. R. Popescu. □ În articolul ***Caracterul popular al literaturii***, Aurel Martin își propune să clarifice conceptul anunțat în titlu: „Noțiunii ce ne preocupă îi sunt străine, ca substanță, banalitatea și mistificarea. Ea se asociază, conceptual, cu veridicitatea și cu realismul. Temele răsuflate, subiectele șablon, uniformitatea, perspectiva teratologică, apa de trandafiri sau apa tare, vitriolantă, aruncate peste adevărul vieții, nu mai au căutare. Cititorul nu vrea și nici nu poate fi înșelat. Banalitatea îl scârbește, idilismul îl îndispune, negativismul îi repugnă. El cere artistului esențe, adevăruri, orientare. Îl interesează (ne referim la cel ce nu se află prins în plasa decăderii și a otrăvei ideologice burgheze) prea puțin viața meschină, petrecută între laturile demult compromise ale triumphiului conjugal, de nu știu ce personaj din *Echinox* sau *Întoarcerea*, ori nu știu care aventuri erotice ale inșilor ce populează cu existența lor mărunță *Paiate*-le lui Iozefini și Pintilie și infinit mai mult dramaticele căutări ale lui Ștefan Corbu din *Eroica* lui Laurențiu Fulga ori abnegația dovedită în lupta pentru socialism de Licu Oroș din *Rădăcinile sunt amare* de Zaharia Stancu. Aceștia din urmă sunt apropiați, prin comportarea și destinul lor social, de sufletul poporului. De aceea, sunt îndrăgiți, iar efortul creatorilor este prețuit și stimat.”

11 octombrie

● În „România liberă”, articolul ***O prezență vie*** de Eugen Jebeleanu marchează 50 de ani de la nașterea lui Alexandru Sahia: „Era numai cinste, dezinteres și sete de a servi omul. A găsit adevărul în clipa în care a întâlnit Partidul.”

● Prin semnătura lui Gheorghe Dinu, „Munca” îl omagiază și ea pe Alexandru Sahia: „Prin moartea lui s-a pierdut un luptător devotat, un ziarist combatant, un scriitor talentat care și-a consacrat toată puterea de muncă, toată pasiunea idealului cauzei clasei muncitoare.”

● În „Tribuna”, Romulus Rusan publică reportajul *Dușmanii lui Deceneu*, în care laudă succesele oenologiei românești: „Privesc, în lumina optimistă a soarelui, paharul cu vin de Târnave. Zăresc în el, ca pe un ecran retrospectiv, alegoria faptelor cotidiene ce i-au dat viața și farmecul... [...] Unde ești, legendarule Deceneu? Urmașii locurilor pe care, cândva, le-ai oprit de la această minunată manifestare a vitalității lor, triumfă, le fac cunoscute peste granițe, scot din adâncuri dulceața încătușată de veacuri a pământului lor. Te-ai mai opune astăzi pasiunii acestor neastâmpărați? Astăzi – când ea însăși reprezintă o imagine a dragostei lor de viață, a optimismului lor? Nu cred că ai mai avea inima s-o faci! Dar, oricum, cred că, de data aceasta, te-ai înclina tu însuși în fața muncii lor, ai binecuvânta-o și, poate, ai închina un pahar în cinstea ei.” □ În același număr, Ion Lungu semnează articolul *Istorism și actualitate în dramaturgie* de Radu Enescu: „[...] numai un scriitor puternic ancorat în actualitate și pătruns de spiritul de partid poate crea o dramă istorică realist-socialistă. Cine nu cunoaște viața contemporană, n-are ce căuta nici în istorie, fiindcă nu va înfățișa decât o îngrămădire haotică de întâmplări moarte.” □ Radu Enescu recenzează volumul *Studii italiene* de Alexandru Balaci, „un exemplu de interpretare marxistă a unei literaturi, furnizând cititorului român utile informații, slujind cauza nobilă a cunoașterii reciproce între poporul italian și cel român, atât de apropiate ca origine și limbă”. □ D. Floarea-Rariște omagiază pe *Acad. Iorgu Iordan la 70 de ani*, care „a fost întotdeauna un democrat convins și un convins adept al prieteniei cu Uniunea Sovietică” și „un prieten sincer al poporului muncitor”.

● Mihai Gafița semnează în „Scânteia” un articol dedicat lui *Alexandru Sahia, scriitor revoluționar*, „răpus” de „regimul burghezo-moșieresc”. După un scurt excurs biografic, care îi oferă premisele conturării unui portret de scriitor angajat, de „cetățean luptător”, de deschizător de drumuri în „literatura revoluționară”, autorul trece în revistă, însoțindu-le de scurte comentarii care dovedesc o excelență însușire a metalimbajului ideocritic, o serie de titluri considerate ilustrative pentru direcția militantă în care se înscrie opera lui Sahia: nuvelele *Ploaia din iunie*, *Moartea tânărului cu termen redus*, *Execuția din primăvară*, schițele *Întoarcerea tatei din război* și *Pe câmpia de sânge a Mărășeștilor*. Sunt texte care exprimă „protestul scriitorului împotriva orânduirii exploatare, condamnarea pe care el o pronunță la adresa societății în care trăiește.” □ Pe pagina următoare, la rubrica „Note bibliografice”, este comentată o „valoroasă povestire” de V. Em. Galan, *La răzeși*, publicată în ultimul număr al „Vieții românești”. E vorba de o „evocare puternic realistă a unui episod din vremea cumplitei secete a anului 1946. Tabloul satului moldo-

venesc, dezvăluind tragedia țăranilor săraci, aflați sub povara foametei, constituie un decor impresionant care subliniază dramatismul acțiunii.” Appreciat pentru fresca socială, scriitorul „se dovedește a fi” deopotrivă „un excelent portretist” în zugrăvirea imaginii chiaburului ca dușman generic al clasei muncitoare. □ În pagina a doua, ziarul publică o schiță a lui Al. Sahia intitulată *Uzina vie*, apărută inițial în revista *Bluze albastre*, o istorie despre tragediile din uzinele exploatatorilor, care aduc muncitorii incapabili să-și hrănească familiile, în ciuda eforturilor uriașe și a sacrificiilor, în situația de a declanșa greva.

- „Scânteia tineretului” publică un articol omagial dedicat de Teodor Vârgolici lui Alexandru Sahia, „scriitorul dăruit cu pasiune creării unei literaturi a proletariatului, a clasei muncitoare”, opera sa ridicându-se „pe un înalt pedestal prin conținutul ei ideologic și uman, prin profundele ei semnificații, prin forța realistă cu care zugrăvește viața de suferință și luptă a proletariatului nostru din întunecații ani dinaintea celui de-al doilea război mondial.” „Fiu devotat al partidului comunist”, Sahia scrie „într-o perioadă de dominare a literaturii decadente burgheze”, dar orientarea tematică a textelor sale vizează „noile realități”, având în primul rând, consideră criticul, un „rol demascator”: „exploatarea clasei muncitoare de către burghezie și moșierime” (*Uzina vie, Revoltă în port*), „viața de chin și mizerie a țăranimii sărace” (*Ploaie în iunie*), denunțarea „monstruoșității rasismului propagat în orânduirea burgheză” (*Șomaj fără rasă*), „a condamnat războiul și urmările lui nefaste” (*Întoarcerea tatei din război, Pe câmpia de sânge a Mărășeștilor*). În opinia lui T. Vârgolici, „acum, ca și întotdeauna, Alexandru Sahia va rămâne pentru noi un chip luminos, înconjurat de toată recunoștința, dragostea și cinstirea noastră.”

12 octombrie

- În „România liberă”, Victor Eftimiu publică articolul ***Sărbătoarea teatrului***: „Nu veți întâlni om de specialitate din apus care să nu se plângă de precaritatea existenței sale personale și a teatrului în general. Și fiecare dintre ei invidiază situația teatrului din țările socialiste, unde oficialitățile arată atâta sollicitudine mișcării dramatice, muzicale, cinematografice.” □ În același număr al ziarului apar și poeziile *Steagul, Răsplata și Torpilorul din Sulina* de Nicolae Tăutu.

- Constantin Chiriță publică în „Scânteia” *Pagini despre eroism*, un reportaj despre efortul titanic al muncitorilor de la schela petroliferă de la Gura Ocnitei: „Am întâlnit acolo oameni, greutăți și stele. Dincolo de orice simboluri. Oameni, greutăți și stele. În jurul acelor schelete de metal sau de lemn, denumite sonde, oamenii înfrângeau rezistența scoarței pământeste, sfredelind până la mii de metri adâncime starturi de argilă, de piatră, de nisip, de apă și din nou straturi de nisip, argilă, apă și piatră, pentru a-și împlânta pompele în lichidul negru și vâscos, în acel aur negru care are darul să aprindă pe pământ stele.”

14 octombrie

- Radu Popescu comentează în „România liberă” reprezentația piesei *Ultimul mesaj* de Laurențiu Fulga: „Spectacolul realizat de Teatrul Armatei este, ca și drama însăși, mulțumitor în totalitatea sa.”
- În „Munca”, inaugurând „Săptămâna cărții sovietice” din cadrul „Lunii prieteniei româno-sovietice”, Nicolae Tăutu publică articolul *Cartea sovietică, prietena noastră*.

15 octombrie

- Al. Andrițoiu scrie în „Munca” despre *Forța și farmecul poeziei sovietice*: „Literatura sovietică și, după exemplul ei, literaturile țărilor democrat-populare constituie un exemplu înalt de unitate, de armonie. Unitatea s-a făcut sub drapelul marilor idei: năzuințele comune, același ideal, același mesaj au dat artelor o armonie desăvârșită care contribuie la dezvoltarea și prosperitatea lor. Iritați de propriile teorii retrograde, exegeții capitaliști văd în această armonie a artelor noastre o pastă cenușie, o monotonie crasă în care personalitatea scriitorului se standardizează și orice posibilitate de afirmare individuală este sortită pieirii. Realitatea dezmente și dejoacă însă atari teorii întrucât situația ne arată că tocmai curentele extremiste dau producții stereotipe. Monotonia în artele decadente merge până acolo încât nu numai că e imposibil să distingi o personalitate de alta, ci, mai mult, încurci stilurile: o poezie dadaistă semănând până la îngemănare cu una suprarealistă sau letristă prin goliciunea ideilor sau prin prezența unor idei reacționare, înveninate, obtuze. Raportată la cenușiul producțiilor decadente, poezia sovietică [...] se dovedește multicoloră și densă, progresivă și sănătoasă. Maiakovski e tumultos și auster, sacadat și impulsiv, pe când Blok e moderat și sintetic, nuanțat și sobru. Briusov e melodos și deschis, Utkin e duios și nostalgic, Esenin e ușor melancolic și rustic, pe când Pasternak e grav și citadin. Scipaciov e sintetic și pur liric, pe când Tvardovski ține de muza Caliope, deci de epos. Iată așadar o mare diversitate de stiluri și temperamente, deci o clară diferențiere a personalității scriitoricești, exemplificată numai la câteva condeie celebre ale poeziei sovietice.”
- În „Luceafărul”, editorialul lui Ion Pas marchează *Luna prieteniei* româno-sovietice. □ Partea beletristică a numărului cuprinde poeme de Octavian Paler (*Omul acela...*), Ion Bănuță (*Peisaj de iarnă la Buchenwald*), Al. Andrițoiu (*Azi*), N. Tăutu (*Calul*), Ion Brad (*Monument*) și Alexandru Lungu (*Intrare în Leningrad*), precum și un calup de reportaje de călătorie în U.R.S.S.: „*Croaziera prieteniei*” de Dumitru Hâncu, *L-am văzut pe Lenin* de Petru Vintilă, *Leningrad, floarea de lotus a Nordului* de Al. Ivan Ghilia și *În drum spre Kiev și Moscova* de Al. Oprea. □ Recenziile din rubrica „O seamă de cuvinte” au ca temă tot călătoriile în U.R.S.S.: Teodor Vârgolici scrie despre *Călătorind prin U.R.S.S.* de Zaharia Stancu, Al. Săndulescu despre *Meridiane sovietice* de Geo Bogza, Marin Bucur despre *Kiev-Moscova-Leningrad* de G.

Călinescu, Dan Costa despre *Din drum...* de Tudor Arghezi ș.a. □ În secțiunea „Mențiuni critice”, Perpessicius publică articolul *Călători români în Rusia și U.R.S.S.*, recapitulând memoriile de călătorie de la Nicolae Milescu la G. Călinescu. □ La „Cronica literară”, Aurel Martin comentează volumul *Izvoare fermecate* de Cicerone Theodorescu: „Versurile din *Izvoare fermecate* scot în relief asemeni altora culese de pe întreg cuprinsul țării și publicate anul trecut de Teodor Balș în *Pe-un picior de plai* [...] câteva din trăsăturile fundamentale ale psihologiei poporului nostru. E o psihologie întemeiată, caracterologic, pe o intensă și vibrantă trăire emoțională a realităților obiective și pe un ideal etic și estetic născut dintr-un umanism structural, inalienabil în substanța sa.” □ Augustin Z. N. Pop reconstituie șederea lui *Eminescu la Odessa*. □ Vera Călin scrie despre legătura între *Umanism și realism socialist*: „Prometeu smulse focul din mâinile zeului tiran pentru a ușura viața și munca oamenilor. Dintre toate legende vechilor mitologii cea a titanului răsculat este cea mai generoasă, mai străbătută de iubire pentru oameni. Ea include în simbolica ei transparentă atât ideea neostenitei dorințe de cunoaștere a omului, cât și impulsul de a pune roadele investigației în slujba celor mulți. În toate momentele în care rațiunea omului și umanismul au înregistrat biruințe, legenda lui Prometeu i-a ispitit pe poeți. Personajul constructiv al literaturii realismului socialist este întruchiparea contemporană a vechiului mit prometeic, reprezintă realizarea actuală a unui vis milenar.”

16 octombrie

- În „Munca”, I. Ionescu recenzează *Viața lui Berejkov* de Alexandr Bek.
- „Gazeta literară” inaugurează și ea „Luna prieteniei româno-sovietice”. □ În *Drumul vieții*, Mihai Beniuc afirmă: „Prin cartea sovietică și prin cărțile scrise în același spirit de scriitorii, cărturarii și învățații noștri, ne simțim noi înșine mai siguri, mai bine orientați pe același drum al vieții care duce poporul nostru spre victoria socialismului.” □ Mihai Gafița scrie despre *Prima carte sovietică*: „Prima carte sovietică tipărită după 23 August 1944 pe pământul patriei noastre însemna libertate socială, libertatea de a ne construi o lume nouă, o altă orânduire, o cultură socialistă înaintată așa cum ne obliga întreaga noastră minunată tradiție.” □ Eugen Jebeleanu scrie despre *Viața și opera lui Alexandru Sahia*: „[...] nu cuvintele, nu stilul, nu frazele cu grijă pieptănate trebuiesc căutate în literatura și publicistica lui Alexandru Sahia.// Nu cuvintele, – *curenții* operei lui sunt totul, adevărurile care sparg coaja cuvintelor, adevărurile care, trebuind să fie comunicate repede – adeseori nu-și găsesc vestmântul pe măsură, după cum luptătorul surprins de chemarea trâmbiței nu-și ia întotdeauna haina cea mai potrivită, ci aceea pe care o are mai la îndemână.” □ La rubrica „Pentru realismul socialist”, Andrei Băleanu polemizează cu revizionismul: „Se știe că idealul etic al literaturii realist-socialiste este puternic întruchipat în figurile eroilor pozitivi, precum și în

condamnarea artistică a eroilor negativi. Sub influența ideologiei burgheze, unii au afirmat însă – și în țara noastră – că împărțirea eroilor literari în «pozitivi» și «negativi» ar fi o dovadă de «schematism», că viața e, chipurile, mai «complexă», că – vorba lui Lukács – mai toți indivizii «fac ochiuri» și ca atare, orice om real ar reprezenta un amestec nedeterminat de trăsături pozitive și negative. [...] Vor sau nu vor obiectiviștii, realitatea este că oamenii iubesc sau urăsc eroii literari, îl admiră pe Hlebnikov și se feresc de Tartuffe, învață de la Pavel Korceaghin și resping josnicia Cațavencilor. Tot ceea ce a creat mai bun literatura noastră realist-socialistă se întemeiază pe afirmarea hotărâtă a idealului estetic înaintat, pe aprecierea și definirea personajelor în lumina acestui ideal, pe tendința manifestă a scriitorului de a-și prezenta eroii drept modele de urmat sau drept exponenți ai unor concepții și moravuri ce trebuiesc repudiate.” □ La secțiunea „Comuniștii și creația mea”, Titus Popovici semnează partea a doua a articolului *Eroul vremii noastre*. □ La „Cronica literară”, Paul Georgescu își continuă comentariile despre poezia Mariei Banuș: „raportul Trecut – Prezent – Viitor e rezolvat în versurile poetei în folosul prezentului. Maria Banuș nu e obsedată de trecut nici ca istorie, nici ca obârșie, nu e nici poeta viziunilor despre viitor. Ea e poeta trăirii în prezent. Trecutul apărea rareori sub forma specifică a imaginii copilăriei, imagine care nu dispare acum, dar e transformată prin perspectiva maternă în copilăria copiilor de azi. Și cum copiii reprezintă continuarea vieții, prin acești reprezentanți ai viitorului se poate spune că Maria Banuș a introdus viitorul în poezia sa.” □ Prin articolul *Impasul poetului*, B. Elvin își continuă campania împotriva lui Ion Barbu: „Soarta poeziei lui Barbu se încheagă sub un cer ostil. Uitată de generațiile mai vechi, necunoscută de generațiile mai noi, opera sa a intrat în conul de umbră al istoriei literare. A vorbi despre poezia lui Barbu înseamnă a vorbi despre un caz închis. Scriitorul a pierdut procesul în primă instanță și nu-l poate câștiga, în niciun caz, la apel. *Joc secund* a putut încânta, la apariție, o mână de oameni: dar prin însăși structura sa a rămas străin cercurilor mai largi ale publicului. Ion Barbu n-a fost uitat prin accident. Nu hazardul sau lipsa de talent a hotărât soarta operei, ci însăși orientarea ei. Versul lui Ion Barbu, avar și abstract ca o cifră, se refuză astăzi mai mult ca oricând cititorilor care se opresc pe pragul lui ca pe buza unei prăpastii a nonsensului. Iar la facultate, studenții află despre poet citindu-l cu juxta profesorului Vianu, ca un text dintr-o limbă mai moartă decât latina.” □ În același număr, Eugen Barbu publică *Mareș*, fragment din *Șoseaua Nordului*.

17 octombrie

- În „România liberă”, Boris Buzilă recenzează *O primăvară buclucașă* de V. Ovecikin.
- George Ivașcu semnează în „Contemporanul” articolul *Dezarmarea*: „S-a dus vremea când tribuna O.N.U. era un fel de pat al lui Procust pe care

delegația americană să trateze la modul banditului mitologic problemele, adică după bunul ei plac. [...] Forțele păcii au crescu în asemenea măsură, ponderea cuvântului lor a devenit atât de însemnată, încât celebra mașină de vot americană numai cu greu mai izbutește să funcționeze.” □ G. Călinescu scrie **Ceva despre Brecht**: „Pretutindeni [...] ideea este exprimată clar și direct, poziția ideologică, vreau să zic combativă, a autorului rezultând imediat din fapte sau din replicile eroilor. Contrar prejudecăților puriștilor, care se tem de profeții și predici, ideologia mărturisită și exemplificată cu atâta candoare e de un farmec artistic nebănuț.” □ Radu Popescu îl readuce pe **Sahia în actualitate**: „Nu sinteza literaturii lui Sahia, ci sinteza vieții lui de om și de comunist a fost lupta, a fost înrădăcinarea adâncă în problemele timpului său și în lupta partidului comunist. S-a realizat în ele, prin acea extraordinară înălțare deasupra orbirilor, orgoliilor, conforturilor, voluptăților, egoismelor și pretențiilor individuale, scriitoricești și omenești. S-a realizat în ele, realizându-se ca om al epocii socialiste, plămădit de partid, în epoca dominației și ticăloșiei burgheze. Prin aceasta ne ajunge din urmă și se situează mult mai mult, mult mai definitiv, în epoca noastră socialistă.” □ Sub genericul „Publicistul militant”, sunt retipărite trei articole ale lui Alexandru Sahia. Unul dintre ele, **Domnul Cioran și „simpaticul” Hitler** („Cuvântul liber”, 21 iulie 1934), cuprinde următoarea frază citată după autorul *Schimbării la față a României*: „Nu există om politic în lumea de astăzi care să-mi inspire o simpatie și o admirație mai mare decât Hitler.” □ Eugen Barbu evocă **Exemplul unei mari literaturi** – cea sovietică, desigur: „Este adevărat că nu e o literatură a triumphiului etern, că nu veți găsi în ea amanți pomădați și galanți, ci oameni uneori aspri, cu inimi de aur, înflăcărați și viteji, lăsându-se uciși pentru un ideal măreț. Nu e o literatură a «actului gratuit» sau a neliniștii tulbure domnind peste o societate în descompunere, nu e o literatură a evaziunii, a ținuturilor legendare și morbide, inexistente. Este o literatură a mulțimilor în marș către eliberarea de sărăcie și exploatare, oglindirea strică a unei clase care a răsturnat istoria.” □ În aceeași ordine de idei, numărul cuprinde și o anchetă printre traducători (cu titlul **Tălmăcim din literatura rusă și sovietică**), la care participă Cicerone Theodorescu, Otilia Cazimir, Al. Philippide, Nina Cassian, George Lesnea, Veronica Porumbacu, Al. Andrițoiu și Ioanichie Olteanu.

- Paul Diaconescu recenzează în „Scânteia” romanul scriitorului rus Valentin Ovecikin, *O primăvară buclucașă*, apărut la editura Cartea Rusă, o carte despre „viața satului colhoznic”, în care „respiră forța constructivă a poporului, voința sa nestăvilită de a merge mereu înainte, de a pune în valoare resursele nemărginite ale orânduirii socialiste.”

18 octombrie

- În „România liberă”, Boris Buzilă scrie despre *Timp înainte!* de Valentin Kataev.

- Sub genericul „Luna prieteniei româno-sovietice”, Mariana Pârvulescu recapitulează în „Munca” o serie de **Cărți și eroi ai Revoluției**.
- În „Tribuna”, George Munteanu publică articolul **Realismul socialist și sensul noului**, unde polemizează cu „revizionistii”: „Realismul socialist reprezintă, pe plan istoric, prima metodă de creație care nu pune creatorului de artă niciun fel de opreliști în cunoașterea realității și în redarea ei veridică, ci, dimpotrivă, deoarece sensul dezvoltării acesteia în întregimea ei coincide cu aspirațiile maselor de milioane, cărora li se adresează literatura și arta realist-socialistă. Pentru prima oară în cadrul realismului socialist, arta a fost restabilită integral în demnitatea ei: aceea de a seconda omenirea pas cu pas în cunoașterea și transformarea naturii și societății, în cunoașterea și transformarea propriei condiții umane; aceea de a nu pune numai întrebările care-i frământă pe oameni, ci și de a răspunde la ele, în acord cu acea știință a realizării idealurilor milenare ale omului, numită *socialism*. Anulând definitiv înstrăinarea dintre artă și realitate, realismul socialist și-a creat premisele unei tinereți perpetui, ale unei înnoiri fără termen de comparație în trecut.” □ În același număr, Mircea Zăciu îl evocă pe **Sahia**: „Sahia e un *precursor*. Și totuși, în aceeași măsură, el ne rămâne *contemporan*. Nu numai prin faptul că existența lui se înscrie într-o arie istorică în imediată vecinătate cu a noastră; că el ar putea fi încă alături de noi, că l-am putea asculta și i-am putea citi ultimele nuvele în revistele noastre; ci prin tot ce a scris și a gândit, prin ideile pentru care a militat și care au devenit ideile *noastre*, prin literatura cultivată de el și care a devenit literatura *noastră*.” □ Ion Lungu comentează romanul **Fetele lui Barotă** de Cella Serghi: „Autoarea pledează pentru frumusețea morală a omului nou, pentru atitudinea justă față de muncă, pentru relații noi între copii și părinți, etc. Ea are o atitudine combativă față de ideologia și morala putredă burgheză. Totuși, fiindcă nu se cristalizează o problemă centrală, mesajul cărții nu devine suficient de pregnant și mobilizator.” □ În același număr apar versuri de Negoită Irimie, un fragment din romanul **Să nu fugi singur prin ploaie** de Al. I. Ștefănescu, reportajul **Drumul îndrăzelii** de Romulus Rusan și articolul lui Emil Manu **Tudor Arghezi – cronicar dramatic**. □ Sub titlul **Poezia devitalizării**, Ion Oarcăsu critică versurile publicate în nr. 100 al revistei „Steaua” (A.E. Baconsky, Victor Felea, Petre Stoica, Matei Călinescu, Mircea Ivănescu, Cezar Baltag etc.): „toți cultivă poezia faptului mărunț, caduc intim, topit într-un descriptivism static, fiind astfel obligați prin forța împrejurărilor să-i dilate semnificația. [...] Fuga de șablonul faptului cotidian versificat – modă tiranică mai anii trecuți – îi determină deci pe poeții «Stelei» să recurgă la un alt șablon, ce-i drept mai rafinat, dar grevând la fel de serios destinația poeziei. Subiectivismul acerb, fie chiar transpus în imagini, nu poate însă genera decât apolitism și devitalizare – două neajunsuri incompatibile cu o poezie mare, adevărată, realist-socialistă.”

- Al. Andrițoiu publică în „Scânteia” *Curcubeu pământesc*, un poem dedicat prieteniei pentru popoarele Uniunii Sovietice: „Curcubeu omenesc alcătuit din oameni, / din mii de oameni, din milioane de oameni / netemător și puternic mereu / nu-i forță pe lume cu el s-o asameni / și cât e de pașnic e acest curcubeu / de care și eu îmi leg viața, și eu!”

19 octombrie

- Demostene Botez semnează în „România liberă” articolul *Cartea sovietică, o carte a vieții*: „Eroul fiecărei cărți sovietice e un erou al socialismului și prin aceasta și un erou al poporului nostru.// Credințele lui, bucuriile lui, izbânzile lui sunt și ale celor mai buni fii ai poporului nostru.// Cartea sovietică e o carte a noastră. O revendicăm cu mândrie.// De aceea săptămâna cărții sovietice e o sărbătoare a noastră, a cititorului român care vrea să folosească acest prilej pentru a-și mărturisi recunoștința și admirația.” □

23 octombrie

- În „Gazeta literară”, Radu Boureanu emite *Puține cuvinte despre marea literatură* (cea rusă/sovietică): „Acesta este tâlcul puterii de penetrație a poeziei, a literaturii sovietice, în literaturile, în conștiința popoarelor. Sentimentul forței creatoare, care exprimă o mare forță morală, marea forță a adevărului, o poziție superioară deasupra și în cuprinsul umanității.” □ Reușitele economice ale U.R.S.S. se traduc, pentru Mihail Davidoglu, prin *Simfonia cifrelor*. □ Eugen Jebeleanu semnează partea a doua a articolului *Viața și opera lui Alexandru Sahia*. □ La rubrica „Pentru realismul socialist”, Ion Vitner analizează *Concepția lui Gorki*: „Realitatea, văzută ca o creație a omului, implică ideea necesară că literatura trebuie să fie o modalitate de intervenție în transformarea lumii, a realității. Prin urmare, Gorki nu este promotorul «unei arte didactice», nu este legislatorul unui Parnas în care estetica trebuie înlocuită cu pedagogia, cum crede Wilczkowski cu re-credință. Gorki este un revoluționar și un marxist-leninist care vede necesitatea transformării lumii artei. Educația creatorului este făcută de către realitatea practică, experiența socială, iar sensul educativ al literaturii nu este altceva decât înaltul mesaj al pedagogiei sociale, al transformărilor revoluționare pe care literatura trebuie să le reflecte. Gorki intuiește cu sensibilitate și ascuțime că realitatea nouă cere o nouă estetică. În căutarea metodei inedite, capabilă să traducă în imagini tot tumultul vieții noi a maselor, Gorki a ajuns, neconstrâns de nimeni, sau constrâns numai de istorie, de existența socială a oamenilor, la ideea realismului socialist.” □ Titus Popovici semnează *Cunoașterea vieții*: „Pentru ca lozincă «cunoașteți viața» să nu rămână doar o dorință, unanim acceptată în semnificația ei generală, mi se pare necesară prezența armelor scriitoricești în etapele concrete ale politicii partidului.” □ La „Cronica literară”, Mihail Petroveanu comentează cărți de Al. Șahighian (*De la Tian*

Șan la munții de jasp) și Victor Kernbach (*Țara dintre zăpezi și portocali*). □ Secvența „Cartea rusă și sovietică” alătură recenzii de Dinu Zaharia (despre A.S. Serafimovici, *Torentul de fier*), Georgeta Horodincă (despre V. Kataev, *Timp, înainte!*) și Victor Kernbach (despre *Antologia poeziei românești*).

24 octombrie

● G. Călinescu speculează pe tema ***Ideea de clasă în basm***, la rubrica sa din „Contemporanul”, : „Diferența de clasă și noțiunea ei sunt foarte accentuate în basm (răspund unora care nu vedeau clar acest lucru). O clasificare elementară e aceea în bogați și săraci. Omul sărac reprezintă un personaj tipic, cu un unghi de vedere specific asupra vieții. [...] În opoziție cu săracul, om de rând, este boierul. [...] Boierul este îndeobște rău și lacom. [...] [Dacă] masa oropsită nu organizează în basm o luptă solidară împotriva clasei de sus există totuși reacția individuală ca un exemplu subversiv. [...] Răi sunt și chiaburii. [...] Împărații sunt, economicște vorbind, niște proprietari cu o avere mai mare ori mai mică. [...] Cred că nu mai e nevoie de alte exemple.” □ Într-un mini-interviu acordat lui Mihail Neamțu, Titus Popovici perorează despre „responsabilitatea scriitorului”: „Prezența în actualitate nu mai este un deziderat, o solicitare a «bunăvoinței» scriitoricești, ci însăși rațiunea noastră de a fi, etalonul carierei noastre. Falsele justificări ale fugii de realitate, mai mult sau mai puțin drapate în zdrențe «teoretice» (cum ar fi teoria distanței necesare între scriitor și epoca lui, între scriitor și oamenii pe care-i cunoaște, între scriitor și activitatea umană la care el participă) și-au primit riposta, au apărut în adevărata lor lumină: diversiune a unor interesați sau penibilă justificare a neputinței, după rețeta binecunoscută a belferului filistin.” □ În articolul ***Cronica cronicii literare***, Georgeta Horodincă fixează, la rândul ei, „sarcini”: „Obiectul propriu-zis al cronicarului este în special literatura de actualitate. Arta lui de cronicar se verifică în raport cu capacitatea de a recepta și sprijini valorile noi, structura inedită a unei opere care organizează artistic o realitate nefrecventată de scriitorii din trecut.” □ În ***Posibilități ale romanului-reportaj***, Eugen Luca comentează romanul *Pe nerăsuflăte* de Ilya Ehrenburg, justificând astfel formula narativă adoptată de autor: „Cinstit cu el și cinstit cu cititorii săi, el n-a vrut să le lase acestora numai *iluzia* unei analize aprofundate, ci a preferat să sugereze doar atmosfera grandioasă a genezei socialismului. Iar pentru aceasta îi erau necesare nu instrumentele fine cu care se face disecția psihologică sau se analizează moravuri sociale formate în decursul veacurilor, ci uneltele reporterului inteligent și talentat care știe să se apropie de fenomenul nou și, descriindu-l aparent numai la suprafață, îi dezvăluie, de fapt, *esența*, iar prin aceasta, în linii mari, bineînțeles, și *devenirea*.” □ La rubrica „Cititorii au cuvântul”, Mihai Todea, „student la Facultatea de fizică atomică din București”, polemizează cu articolul lui Ion Lungu ***Capriciile memoriei*** (v. „Tribuna”, 20 septembrie 1958), pe care îl consideră „tendențios și dogmatic”.

25 octombrie

● În „Tribuna”, Petru Comarnescu sondează *Gândurile unui creator sovietic*, referindu-se la concepția despre sculptură a Verei Muhina – „o mare înfăptuitoare, care, pornind de la pionieratul unei arte noi, ce începea cu ea și contemporanii ei, a ajuns la o seamă de realizări pilduitoare și, totodată, a lăsat solia cum să se continue și după ea noua artă a realismului socialist”. □ Mircea Zăciu scrie despre *Concepția estetică a lui Duiliu Zamfirescu*: „Eclectismul, care îi permitea să îmbrățișeze unele din ideile avansate ale veacului, îl proteja de a fi taxat retrograd de unii și drept trădător de alții. Era «calea de mijloc» pe care Zamfirescu credea că a descoperit-o drept soluție de viață și gândire. În această tendință de a «împăca» poziții estetice corespunzătoare unor poziții politice opuse zace de fapt contradicția fundamentală a concepției lui Zamfirescu și viciul fundamental al operei lui. Acceptând că arta trebuie să fie un document complex al unei epoci istorice, Zamfirescu n-a reușit, din pricina poziției lui sociale, să lumineze acest *document* cu flacăra unui ideal înalt, de eliberare a celor mulți și asupriți.” □ În același număr al revistei, Radu Stanca indică *Sensul teatrului de amatori*: „Vrem să relevăm împrejurarea că, pentru întâia oară în istoria sa, amatorismul a devenit un fapt artistic supravegheat, pus sub o supraveghere atentă și ținând scopuri bine definite. Un aparat competent dirijează acțiunea binefăcătoare a amatorismului și de unde, până în trecut, acesta era, mai ales în teatru, un fenomen intermitent și haotic, acum el a devenit o chestiune de stat.”

26 octombrie

● Horia Liman semnează în „Scânteia” un reportaj intitulat *Călătorie în țara minunilor*, un adevărat poem închinat „continentul[ui] fabulos al Siberiei.” Preluând conștiincios clișeele imageriei utopice puse în circulație de discursul partinic pro-sovietic, autorul se arată extaziat – așa cum o atestă metafora din titlu – de minunata lume nouă, descrisă în contrast cu vechiul tărâm al „surghiunului”, asociat cu „imaginea halucinantă a pustiului de gheață și a dezolării câmpiilor năpădite de neguri”. Dintre minunile tehnicii sovietice, care îi trezesc admirația nesfârșită, reporterul amintește mijloacele moderne de transport care fac ca distanțele „să dispară”, uzinele metalurgice, magistralele electrice etc., presărându-și descrierea cu date statistice cu adevărat fabuloase. □ M. Petroveanu semnează în acest număr cronică volumului de versuri *Porțile de aur* de Al. Andrițoiu, volum dedicat „Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, făuritorilor acesteia, muncitorilor, muncitorilor și țăranilor din fosta „închisoare a popoarelor”, conduși la izbândă de gloriosul partid al bolșevicilor.” După o scurtă trecere în revistă, în termeni laudativi, a poeziilor incluse în cele trei cicluri, ale căror titluri reiau simbolurile centrale ale eschatologiei lenino-staliniste (*Chinul căutării*, *Drum spre revoluție* și *Mireasa roșie*), nu fără a sancționa unele „lipsuri” („caracterul pretențios,

artificial” și „repetiția stereotipă” a unor versuri), cronicarul concluzionează: „Privit în ansamblu, „Porțile de aur” reprezintă un succes, sub un dublu aspect. Reflectând, alături de numeroasele omagii, aduse de alți poeți, permanența dragostei pentru Marea Revoluție Socialistă, volumul contribuie la întărirea atașamentului oamenilor muncii de la noi față de înaintașii lor din țara ce se află în fruntea lagărului socialist, față de cei care prin jertfele lor biruitoare, prin lupta neîncetată de atunci încoace, le-au dat posibilitatea să-și realizeze propriul vis.” Pe de altă parte, spre deosebire de unii poeți contemporani care manifestă tendințe „evazioniste”, „Al. Andrițoiu atacă frontal temele majore, esențiale pentru arta nouă, spune lucrurilor pe nume, iar atunci când recurge la procedee figurative, le mănuieste cu intenția de a fi clar, răspicat. Volumul „Porțile de aur” este încă o dovadă a superiorității poeziei luptătoare, pătrunse de suflul timpului nostru realist-socialist.”

- În „România liberă”, Boris Buzilă scrie despre volumul *Izvoare fermecate* de Cicerone Theodorescu, „o substanțială antologie originală de folclor”.

28 octombrie

- Mihai Dragomir comentează în „România liberă” *Antologia poeziei românești*, recent apărută în U.R.S.S.: „Capitolul rezervat poeziei actuale constituie o imagine destul de cuprinzătoare a eforturilor și realizărilor noastre pe drumul creării unei poezii realist-socialiste, și aceasta va contribui, fără îndoială, la o cunoaștere mai profundă a realităților noastre, la continua întărire a tradiționale prietenii româno-sovietice.”

29 octombrie

- „Munca” anunță că, în ziua precedentă, Uniunea Scriitorilor din U.R.S.S. a hotărât excluderea lui Boris Pasternak, proaspăt laureat Nobel, din rândurile membrilor organizației, pe motivul că „Pasternak a rupt [...] ultimele legături cu țara și cu poporul său, a transformat numele și activitatea sa într-un instrument politic în mâinile reacțiunii”.

30 octombrie

- În „Munca”, I. Petrescu comentează volumul de povestiri *O primăvară buclucășă* de Valentin Ovecikin, care „păstrează, pe lângă interesul lor pur literar, și o valoare politică și agitatorică de prim rang”.

- Ion Marin Sadoveanu afirmă în „Gazeta literară” că „Literatura sovietică, a realismului socialist, l-a învățat pe om să viseze. Și nu vise serbede, rupte de orice posibilități de îndeplinire, ci, dimpotrivă, visurile mersului înainte, visurile îndrăznelilor revoluționare în întreprinderile de tot soiul.” (*Cunoștințe sporite*)

□ Mircea Șerbănescu elogiază *Omul rus*. □ În articolul *Exemplele*, Silviu Iosifescu se întreabă și apoi își răspunde: „Ce a adus prozei contactul progresiv cu literatura sovietică? Îi aflăm acțiunea în primul rând în densitatea epică

sporită care sub multe aspecte poate fi considerată drept o reîntoarcere la epică și la realitate. Fenomenul depășește proza. Și în poezie, apariția poemului epic mai vast e caracteristică. A acționat aici un complex de cauze. Întoarcerea artistului către realitate se datorește în primul rând dublei transformări pe care au trăit-o și realitatea și artistul sub acțiunea forțelor revoluționare. Noua realitate socială – uzina lucrând pentru îndeplinirea planului, gospodăria colectivă – au pretins artiști extravertiți, eliberați de individualism, de universurile interioare baricatedate. Și aceasta s-a petrecut în măsura în care angajarea artistului a ajuns până la stadiul nou al spiritului de partid.” □ Al. Dima studiază relația dintre **Duiliu Zamfirescu și clasicii ruși**: „Prețuirea romanțierilor ruși de la Tolstoi la Gorki demonstrează stringentele afinități ale lui Duiliu Zamfirescu cu formele cele mai autentice ale realismului european, cu cele ale noului roman rus care dobândise – în ultimul deceniu al veacului trecut – o recunoaștere și apreciere unanimă, în toată lumea epocii. Scriitorul român se orientase deci spre cele mai rodnice izvoare ale artei romanului universal, refuzându-se totodată incitațiilor psihologismului și naturalismului.” □ La rubrica „Pentru realismul socialist”, Ion Vitner continuă studiul **Conceptia lui Gorki**. □ Sub titlul **În lumina ideilor lui Marx și Engels**, Savin Bratu polemizează cu revizionismul iugoslav, susținând că singurul „*realism marxist*”, „care vede realitatea în transformarea revoluționară și afirmă puternica perspectivă revoluționară, de pe pozițiile proletariatului ce luptă și construiește socialismul [...] este *realismul socialist, promovat în istoria literaturii universale de către literatura sovietică revoluționară*”. □ La „Cronica literară”, Paul Georgescu comentează *Porțile de aur* ale lui Al. Andrițoiu: „Poezia lui Al. Andrițoiu – nelipsită încă de stridențe, de emfază, uneori inutil încărcată – se află în net progres. Volumul închinat eroicelor popoare sovietice, care prin lupta lor revoluționară au deschis, acum patru decenii, o nouă eră în istoria umanității, este o carte de elan tineresc, emoționantă, cuceritoare.” □ Numărul de revistă cuprinde două poeme de Florin Mugur (*Zoia și noi*) și Nichita Stănescu (*La o flotă de pirați*).

31 octombrie

- În „Contemporanul”, Silviu Iosifescu scrie despre **Actual și tipic**, văzând în primul termen o condiție necesară a realizării celuiilalt: „[...] e fără îndoială mult mai important și pentru adevărul imaginii de ansamblu și pentru capacitatea literaturii de a contribui la construcția socialistă, ca în centrul acestei imagini să se afle nu luptătorul din trecut, ci luptătorul de azi. Ca mediul răsfrânt în primul rând să fie nu câmpul de luptă de la 1500, ci laboratoarele socialismului care sunt uzina și gospodăria colectivă. [...] Ceea ce tendințele progresiste și masele populare au imprimat în scrisul trecut, suntem cu atât mai îndreptățiți să cerem scriitorilor care își subordonează conștient opera construcției socialiste. Aci, ca și pretutindeni, sferile tipicului

și cele ale spiritului de partid se interferează. Privită din ambele unghiuri se justifică cerința unei literaturi care să fie actuală și prin problematică și prin atitudine.” □ G. Călinescu publică articolul ***Bogățiile noastre***, un elogiu adus țării și, mai ales, oamenilor ei: „Miraculoasa hărnicie a patriei noastre a evocat-o în chip magistral M. Sadoveanu, care a cântat bobul de grâu, vinul și mierea, cerbul și peștele. Însă mierea nu curge de la sine din scorbura și grâu nu crește ca scaietii. Avuțiile noastre nesecate sunt ascunse în piatră, apă, țarină și le descoperă numai poporul cu mintea ageră și mânecile mereu suflecate.” □ Eugen Barbu semnează pamfletul ***Un vizitiu al literelor***, vizându-l pe Virgil Ierunca (nenumit ca atare): „Ca orice întreprindere de anvergură, postul de radio «Europa Liberă» are și un vizitiu al literelor, care ne face cinstea din când în când să se ocupe și de treburile noastre literare. Criticul (în paranteză fie spus, un diletant prețios și rârâit, hrănit se vede treaba numai cu halvaua de proză a domnișoarei Sagan) este foarte supărat de la o vreme pe scriitorii noștri. De aici, un galimatias penibil debitat pe calea undelor, periodic, trădând o enervare greu de ascuns. Ce-l supără pe neînduplecatul apărător al «culturii române»? Vedeți dumneavoastră, în țara noastră nu se mai scrie despre doamnele aflate la vârsta critică, despre pederastii și despre «cazurile» fetițelor perverse. N-avem un roman existențialist și, vai, n-avem un Lafcadio! Asta-i sărăcie spirituală. [...] Literatura noastră îi displace criticului de la postul de radio «Europa Liberă». Ce-i invazia asta de colectiviști și bobinatori în arta realist-socialistă? [...] La data la care ne aflăm, literatura noastră scrisă după eliberare posedă câteva cărți remarcabile pe care oricât ar vrea cineva să le treacă cu vederea n-o să reușească. Eroii acestor opere nu sunt eroii după care suspină criticul «Europei Libere», pentru că este firesc ca într-o societate condusă de muncitori și țărani, tipul muncitorului și al țăranului să predomină în literatură. Noi nu suntem angajați numai într-o bătălie a calității. Este vorba de a plămădi suflete, de a schimba ceea ce a mai rămas josnic în om și atunci nu e de mirare ca unora să li se pară că noi scriem o literatură pedagogică. Nu pentru schizofrenici și anormali este literatura noastră, ci pentru cei întregi, cei puternici și drepti. Mi se pare normal ca unui om pierdut în jungla vieții occidentale unde incestul, abominabilul, perversiunile sexuale și morbidul sunt ridicate la rangul de virtute, istorioarele noastre cu eroi adevărați, cu muncitori pentru care soarta întregii colectivități umane este o preocupare structurală, să i se pară blânde istorii morale.” □ Într-un alt pamflet (***Ce a mai rămas din Klim Samghin...***), Titus Popovici îl „veștejește” pe recentul laureat al premiului Nobel pentru literatură, Pasternak: „Vâlva indecentă stârnită în jurul romanului *Dr. Jivago* se datorește, după mărturisirile unor ziare occidentale, faptului că această carte *se opune* Uniunii Sovietice, socialismului. S-au opus mulți: și cazacii albi ai lui Marmontov, și haidamacii lui Petliura, și oștile amiralului «mărilor siberiene» Kolceak, și Wehrmacht-ul «regretatului om de cultură» care a fost Adolf Hitler. Asupra lor

istoria și-a spus definitiv verdictul.” □ Într-un interviu acordat lui Mihail Neamțu, Paul Georgescu fixează „misiunea criticii literare” în termeni patriotici: „Misiunea criticului este aceea de a ajuta la cea mai mare glorie a literaturii române. Criticul este patriot sau, altfel, abdică de la misiunea lui. Cum poți sluji o literatură dacă nu crezi în posibilitățile ei și cauți înfrigorat modele în alte literaturi? Părerea lui Lovinescu – după care ar trebui să reproducem, cu 15-20 de ani întârziere, modele occidentale – e mai răspândită decât s-ar părea. Stima pentru marii scriitori realiști apusei nu ne poate duce la imitarea lor, fiindcă literatura nu e imitație, ci creație. Trebuie ca în primul rând noi, criticii, să fim convinși de marea forță creatoare a poporului român, care în decurs de un secol și jumătate a dat scriitori de valoare universală, și care are astăzi forțe literare cu care s-ar putea mândri orice țară de tradiție literară veche. Datoria noastră de a analiza și populariza operele de deosebită valoare ale scriitorilor fruntași este, așadar, o datorie patriotică.” □ S. Damian comentează *Drumul spre ocean* al lui L. Leonov, „mare scriitor sovietic și universal”. □ Cu ocazia aniversării a 78 de ani, Radu Popescu îl omagiază pe Mihail Sadoveanu în articolul *Scriitorul poporului*, unde subliniază că „adevărata măreție” a operei prozatorului „a fost multă vreme inaccesibilă, privită numai la suprafață”: „Această colosală reconstituire în care am văzut îmbinându-se epopeea cu pastelul, stampa cu flautul solo, literatura, pictura, arhitectura și muzica, se pregătea [...] pentru altceva decât o lume dominată de exploatare și întuneric. *Se pregătea pentru vremea noastră*, pentru epoca eliberării poporului, a dreptății sociale și a luptei de construire socialistă.”

[OCTOMBRIE]

- În „Steaua”, George Munteanu reamintește *Exemplul literaturii sovietice*: „Noutatea și caracterul exemplar al literaturii sovietice provin dintr-un întreg izvor. Ca urmare a faptului că între realitatea dinamizată de revoluția socialistă și creatorul de artă au dispărut orice contradicții ireconciliabile, că aspirațiile înalte ale artistului nu sunt contrazise în esență de dezvoltarea obiectivă, înzestrată cu un vizibil sens progresist, a realității sovietice, pentru întâia oară în istoria literaturii și artei universale literatura sovietică a devenit pe deplin receptivă față de viață, privită în totalitatea ei și în desfășurarea ei revoluționară. Pe de altă parte, ivită în condițiile triumfului unor idei care explică în mod științific și rațional lumea, cele marxist-leniniste, literatura sovietică s-a impregnat firesc de ele, realizând un vechi deziderat al artiștilor, neîmplinit integral înainte, adică devenind cea mai *filosofică* literatură din câte au existat vreodată, și prin aceasta cea mai *partinică*, mai *conștient solidară* cu forțele care împing societatea înainte. În sfârșit, pe baza acestei ideologii, literatura sovietică a putut nu numai să ofere o cunoaștere plină de adevăr, veridică, a realității, ci a putut să-și asume și misiunea de a participa la transformarea acesteia în sensul dorințelor de mai bine ale omului.” □ În afara editorialului,

Revoluția din Octombrie mai este aniversată, în cuprinsul numărului, prin poeme semnate de Victor Felea (*Rusia în Octombrie*), Aurel Gurghianu (*Câmpuri colhoznice; Amintirea apelor; Nopti în Leningrad; Petropavlovsk; Pe unde-au umblat partizanii; Laudă*) și Emil Bunea (*Octombrie îmi aduce aminte*), prin reportajul lui A. E. Baconski *Moscova – notații fugare* („Când ajungi în Moscova își dai seama în chiar primele zile că te afli într-un oraș care nu e numai capitala unei țări – chiar și de dimensiunile impunătoare ale Uniunii Sovietice – ci însăși capitala unui emisfer, – a Emisferului Păcii.”), prin recenzia lui Victor Felea la volumul lui S. K. Ghil *Șase ani cu Lenin* („Lenin este una dintre cele mai strălucite mărturii în privința rolului pe care o personalitate excepțională îl poate avea în istoria omenirii”), prin traduceri din Nicolae Râlenkov, E. Bagrițki și Bertolt Brecht (poemul *O inscripție de neînălțurat*, tradus de Petre Stoica și cuprinzând versul „Trăiască Lenin!”). □ Pe lângă acestea, corpul principal al revistei cuprinde un poem de Veronica Porumbacu (*[Stau sub un dom de frunze căzătoare...]*), o nuvelă de Dumitru Radu Popescu (*Castelul din mijlocul mării*), partea a doua din *Viața și moartea unui om fără acte de identitate* de Petru Dumitriu și articolul lui Andrei Roth ***Masele populare și creația culturală***, unde e subliniat aportul maselor populare în cultură, de la crearea logicii formale: „Aristotel este cunoscut – pe drept cuvânt – ca întemeietor al logicii formale. Dar pe baza concepției materialiste devine clar că Aristotel nu a făcut decât să studieze și să ridice astfel la nivelul unei activități conștiente gândirea spontană a oamenilor, care se desfășura de mult conform regulilor elementare ale gândirii corecte. [...] E clar: fără posibilitatea oferită de masele populare, care, singure, au putut experimenta, așa-zicând, de miliarde de ori adevărul unei figuri logice, geniul lui Aristotel nu s-ar fi putut realiza niciodată în domeniul logicii.”) până la „revoluția socialistă”: „Pe baza cuceririlor revoluției socialiste și a transformărilor economico-sociale realizate în urma ei, a început, atât în URSS, la timpul său, cât și la noi, formarea generațiilor noi intelectualități. Acest proces însemnează [...] o schimbare calitativă a raportului dintre masele populare și personalitățile creatoare de cultură. [...] Acum [...] intelectualitatea purtătoare și creatoare de cultură e zămislită nemijlocit de masele populare și nu se mai desparte de ele. Deosebirea dintre mase și personalitățile culturale – contradicția dintre ele – se reduce la specificul sferei de activitate a celor doi factori ai relației, dar nu mai comportă o deosebire de contradicție de clasă, căci intelectualitatea nu mai e legată de o clasă exploatatoare, ci nemijlocit de masele muncitoare, ca o pătură distinctă a acestora.” □ La „Cronica literară”, Mircea Tomuș comentează *Drumul spre Ocean* de Alexei Leonov („Poate că pentru niciun alt roman al literaturii realist-socialiste nu s-ar potrivit mai bine aprecierile pe care, după Sainte-Beuve, le-au repetat atâtea despre roman: genul universal, genul modern, genul tuturor posibilităților prin excelență, genul capabil să cuprindă imensa bogăție a vieții. Romanul lui Leonov are,

rând pe rând, pagini de incursiune economică, istorică – în epocă, de analiză psihologică, portrete neuitate, scene desenate caricatural, cadențe de poem romantic.”), iar G. Grigurcu scrie despre *Porțile de aur – versuri* de Al. Andrițoiu („Credincios programului său, [...] Al. Andrițoiu cântă cu patos Marea Revoluție, care a deschis un nou drum omenirii, – realizând un succes în măsura în care surprinde măreția evenimentului, transcrie cu autenticitate notele sufletului popular, și polarizează imagini sugestive în jurul ideilor majore ale luptei sub steagul lui Octombrie.”). □ Sub titlul ***Însemnări despre proza din R.S.S. Moldovenească***, Ion Lungu rezumă, în secțiunea „Carnet sovietic”, articolul consacrat de V. Koroban fenomenului în „Literaturnaia gazeta” (nr. 126) – ***Imaginile literare trebuie să convingă***. □ La „Viața cărților”, Mircea Braga recenzează romanul *Pe nerăsuflăte* de Ilya Ehrenburg (care „demonstrează, odată în plus, că subiectele decretate de anumiți esteți drept ingrate și banale pot genera sensuri mari și adânc umane”), iar Gavril Istrati scrie despre recenta ediție din *Poezii*-le lui Coșbuc.

● În „Iașul literar” (număr dublu, 9-10) apar poeme de George Lesnea (*Anul 1917*), Vlaicu Bârna (*În calea cotropitorilor*), Florin Mihai Petrescu (*Flacăra de aur; Oțelurilor*), Corneliu Sturzu (*Aici, în munți...*) și Ion Petrache (*În larg*), proză de George Sidorovici (*Singurătate*), Ion Istrati (*Urātu*) și C. Ștefanache (reportajul *Oamenii minelor din Moldova*). □ Centenarul nașterii lui Vlahuță e marcat prin articole semnate de Eusebiu Camilar (***Din prag...***: „De bună seamă opera lui Al. Vlahuță nu poate fi așezată în întregime între valori, de bună seamă că poetul n-a avut întotdeauna buna orientare în problemele timpului și în soluționarea lor. Însă nimeni nu poate tăgădui apropierea și contopirea inimii lui cu inima celor mulți care pieureau lângă hambarele pline; pe Al. Vlahuță l-ar putea urî doar cei ce l-au urât întotdeauna, cetele de nedemni care stăteau cu regele la masa dominată de minciună.”) și Const. Ciopraga (***Literatura lui Vlahuță***: „Literatura lui Vlahuță respiră o mare putere de dăruire pentru progresul poporului. Ea înregistrează cu plasticitate zbaterile unei epoci frământate – pe parcursul a patru decenii. Retorică uneori, mai adesea într-un stil indirect, opera lui este de o sfătoșenie care atrage. Numele autorului se înscrie în rândul marilor maeștri ai realismului românesc, răsplătiți de popor abia în anii din urmă, după preluarea puterii politice de către urmașii dezamăgiților, umiliților și obidiților de ieri.”) □ La rubrica „Profiluri literare”, Const. Ciopraga scrie despre ***Alexandru Sahia – erou al clasei muncitoare*** („Umanismul profund e nota care atrage și convinge în opera lui Sahia. Esența acestui umanism activ e departe de simpla aspirație lirică spre mai bine întâlnită la romantici. Umanismul lui Sahia înseamnă *lupta* împotriva războaielor nedrepte, a rasismului și a oricărui factor în stare să diminueze fericirea celor mulți sau să ducă la deumanizare.”), iar I. Sârbu se ocupă de ***Proza lui Remus Luca***: „Cui datorește Remus Luca depășirea unei faze de creație lipsite de perspective și antrenarea sa pe drumul artei legate de

năzuințele celor mulți? Partidului clasei muncitoare, care, înfăptuind revoluția socialistă, a deschis scriitorilor nenumărate posibilități de manifestare, descoperindu-le teme menite a le înprospăta creația și a-i da orizonturi mai largi.” □ În secțiunea „Discuții”, Al. Andriescu scrie despre **Eroul pozitiv în romanul Setea**. □ La „Cronica literară”, D. Costea recenzează volumul *Porțile de aur*, care „marchează o cotitură în activitatea poetică a lui Al. Andrițoiu”, autor care în acest fel „se apropie simțitor de formula originală a talentului său, care s-a realizat până acuma mai mult în poezia de sentiment decât în cea de idei, în poezia simplă și sobră ca portul motoarelor din care se trage însuși autorul ei”. Aura Popa comentează *400 de zile în Orașul Flăcărilor* de V. Nicorovici, iar N. I. Popa analizează **Ideile literare ale lui Costache Negruzzi**.

● În „Scrișul bănățean”, grupajul tradițional dedicat Revoluției din Octombrie cuprinde versuri de Al. Jebeleanu (*La Mausoleu; Vechiul tun din Kremlin; Liliacul din Leningrad*), Haralambie Țugui (*Cântec pentru Marea Revoluție*), Al. Andrițoiu (*Copilului meu; Seara în oraș*), Ilie Măduța (*Poem*) și Ion Acsan (*Întoarcerea veteranului*), un reportaj de Sofia Arcan (***Simfonia muncii***) și fragmente de *Jurnal sovietic* datorate lui Leonard Gavrilu. □ La „Cronica literară”, N. Ciobanu comentează antologia de *Poezii* a Mariei Banuș: „Ca timbru cu totul personal în poezia Mariei Banuș (pe linia sensibilității și a unghiului afectiv de tratare a subiectelor abordate) răzbate o notă specifică, de feminitate, concretizată uneori în duioșia caldă a mamei, alteori în optimismul cuceritor și pasional al soției, al tovarășei de viață a bărbatului.” □ Sergiu Levin semnează articolul ***Franz Mehring și critica militantă***. □ În secțiunea „Istorie literară”, Teodor Vârgolici scrie despre ***Tendința socială în romanul românesc din secolul al XIX-lea***: „Ceea ce caracterizează îndeosebi un mare număr de romane din secolul al XIX-lea este tendința socială. Autorii acestor scrieri nu dispuneau de suficiente posibilități artistice pentru a aduce, în forma complexă a romanului, tablouri largi, surprinzătoare din societatea de atunci, de a crea personaje vii, cu profiluri distincte, conturate în profunzime. Ei erau însă însuflețiți de idei înaintate, de idealuri sociale și patriotice; atitudinea celor mai mulți era democratică, progresistă, privind adesea cu ostilitate societatea vremii și năzuind la o altă viață pentru întregul popor. Dacă cercetăm aceste romane ca documente literare ale veacului trecut și nu ca producții artistice superior realizate și continuu viabile, atunci aflăm în paginile lor idei și atitudini demne de relevat, ilustrative pentru caracteristicile evoluției literaturii noastre.”

● Numărul zece (octombrie) din anul 1958 al „Vieții românești” publică texte literare aparținând lui Mihai Beniuc – *Prag*, Constatantin Nisipeanu – *Primăvara lui Lenin*, H. Grămescu – *De patruzeci de ani și încă unul*, Aurel Storin – *Trei scrisori de la Moscova*, Nicolae Țic - Șantier, Victor Tulbure – *Cuvântul pescarilor japonezi*, Ion Horea – *Nu moartea*, Florența Albu – *Noapte la Bicăz, Moment, Sub semnul Revoluției*. □ Secțiunea de „Teorie și

critică literară” propune studiile: M. Gus – *Partinitatea leninistă și criticii ei* (II) (un atac împotriva „revizionismului” promovat de „ex-marxistul” Henri Lefebvre pentru care „rezultatele mișcării literare a realismului socialist ar dezvălui schematismul, lipsa de viabilitate a acestei noțiuni și a acestei orientări”), Aurel Martin – *Nușele și schițele în publicațiile noastre* (o radiografică critică a prozei scurte contemporane aparținând lui D. R. Popescu, Vasile Reboreanu, Remus Luca și Dumitru Mircea, scriitori tineri „angajați” să oglindească fie „frământările trăite de țăranul sărac și mijlocăș în procesul de socializare a agriculturii”, fie „lupta de azi a clasei muncitoare”, „tipuri de muncitori înaintați”), Alecu Popovici – *Tinerețea mesajului* (centrat pe „rezonanțele” contemporane ale montării unor piese inspirate „din viața socială și politică a ultimelor două decenii” – *Anii negri* de A. Baranga și N. Moraru, *Recolta de aur* de Aurel Baranga, *Cumpăna* de Lucia Demetrius, *Schimbul de noapte* de L. Bruckstein), Eugenia Tudor – *Dramatismul autentic și efectele „tari”*. □ În secțiunea finală a „Notelor de lector”, M. Bucur comentează *Frații Jderi* al lui Sadoveanu (publicat în cadrul ediției de *Opere*, vol. XIII, la E.S.P.L.A. în 1958), o carte al cărei „pivotal principal e lupta pentru apărarea pământului și pentru păstrarea independenței în fața valului turcesc, eroismul poporului român”, iar Dan Grigorescu prezintă volumul de versuri *Liberi și stăpâni* al lui Eugen Frunză, un poet care își afirmă explicit „adeziunea înflăcărată la actualitate” într-un demers cu „valoare agitatorică”.

NOIEMBRIE

1 noiembrie

- George Munteanu semnează în „Tribuna” partea a doua a articolul *Realismul socialist și sensul noului*, în care se ocupă de rolul inovațiilor „formale” în realismul socialist: „Falimentul modernismului nu-l determină pe niciun artist autentic, partizan al realismului socialist, să renunțe în principiu la căutările de ordin formal, ci – în măsura în care ele îi sunt impuse de noutatea mesajului său – să le efectueze cu simț de răspundere, eliberat de orice înclinări spre senzațional și excentric, sprijinindu-se – pentru a nu greși – pe învățămintele oferite de tradiția realistă și democratică a marilor clasici din toate țările și din toate veacurile, precum și pe examenul critic riguros al orientărilor din arta contemporană mondială. Pe această bază, descoperirile efective de natură formală abia în cadrul realismului socialist vor fi pe deplin posibile, ele începând să se prefigureze în practica artistică [...]”. □ Sub titlul *Lumina vine de la Răsărit*, Dumitru Isac marchează cea de-a 78-a aniversare a lui Sadoveanu: „Opera literară de după 23 August a maestrului Mihail Sadoveanu se înfățișează [...] ca o contribuție de seamă la revoluția noastră culturală și la îndrumarea literaturii noi pe făgașul realismului socialist.” □ În articolul *Ehrenburg și pateticul cotidian*, Mircea Zăciu comentează volumul

Pe nerăsuflăte: „Eroii lui Ehrenburg nu sunt fanteze confecționate dintr-un optimism de ocazie, agrementat cu câteva lozinci. Fericirea, par a spune ei, nu este un *dat* și revoluția nu o poate împărți fiecăruia, așa cum împărți pâine pe cartelă. Fericirea personală, asemenea celei colective, trebuie cucerită, și adesea luptând împotriva ta însuși [...]. Deși mai puțin spectaculoase decât cele sociale și economice (a zugrăvi înfrângerea individualismului poate părea unora mai puțin grandios decât descrierea construcției unei hidrocentrale), transformările morale acordă totuși acel timbru «extraordinar» revelat de Ehrenburg în viața zilnică sovietică.” □ În același număr, Al. Căprariu scrie despre **Șolohov și conștiința activă**: „Iubind sau urând, luptând pentru un ideal sau împotriva acestuia, omul este o permanentă conștiință activă. Nici moartea și nici înfrângerea nu-i pot umbri demnitatea, când idealul său este al poporului din care s-a ridicat, când lupta lui este fie și un simplu ecou din marele efort al umanității aspirând spre integrala ei eliberare.”

● „Luceafărul” se deschide cu ciclul poetic *Acorduri pentru marea odă*, semnat de Miha Dragomir. Alte poeme prezente în revistă – majoritatea consacrate aniversării Revoluției – sunt cele ale lui Demostene Botez (*Frate-al meu mai mare*), N. Tăutu (*Acarul*), Al. Andrițoiu (*Prolog la o călătorie*), Radu Boureanu (*Moscova Noiembrie 7*) și Ion Brad (*În vuietul vremii*). Proză publică Ioanichie Olteanu (reportajul *La Bicăz în preajma mării sărbători*), Mihail Șolohov (traducerea unui fragment din *Pământ desțelenit*), H. Rohan (*Ecourile Odesei*) și Fănuș Neagu (*Pe drumul lui Lenin*). □ Revoluția e, de asemenea, glorificată în articolele lui Mihai Beniuc (***Cu Lenin***), Eusebiu Camilar (***Pentru prima oară-n lume...***) și Mihai Novicov (***Eroi purtători de idealuri***). □ Perpessicius scrie despre ***Poezia și arta poetică a lui Vladimir Maiakovski***: „Revoluționară, prin forța lucrurilor, poezia lui Maiakovski e revoluționară atât în formă cât și în spirit. Fără a scădea cu nimic din importanța mișcărilor revoluționare, câte au punctat secolul al XIX-lea, începând cu aceea a decembriștilor, nu se poate totuși tăgădui că, raportate la amploarea Revoluției din Octombrie, toate acele explozii intermitente și mai ales felul cum se reflectă în conștiința artistică a poezilor contemporani cu ele, amintesc, cu toată reverența, de versul lucrețian după care e cu totul plăcut să privești un naufragiu de pe țărmul mării. Între spectator și actor, distanța e imensă, cu toate că rampa ce-i desparte e așa de aproape, iar Maiakovski scrie despre revoluție și o exaltă cu optica actorului, a soldatului din prima linie, și nu cu aceea a spectatorului sau a soldatului din rezervă și cu atât mai puțin cu optica sedentarului oploșit în dosul frontului. [...] Toată această poezie de înaltă tensiune lirică, de continuă exuberanță satirică și de neastâmpărată efervescență ritmică, ce face impresia unei energii naturale ce-și caută albia, nu este totuși [...] mai puțin și opera unui prea lucid meșteșugar, stăpân pe toate tainele și conștient de toate virtuțile instrumentului său, așa cum căderile de apă ce se transformă în energie electrică n-o fac decât la capătul unor

procese, îndelungi și cu chibzuială dirijate.” □ La „Cronica literară”, Aurel Martin scrie despre *400 de zile în orașul flăcărilor* de V. Nicorovici: „Evident, cartea lui Vasile Nicorovici poate isca discuții fructuoase, fie că ne raportăm la conținutul ei, fie la modalitatea adoptată. Oricare ar fi chestiunile care ar merita dezbătute, un singur lucru rămâne însă sigur: contribuția indubitabilă a acestui talentat reporter la opera de popularizare a Hunedoarei, centrul siderurgiei românești. E prima lucrare contemporană ce năzuiește să ne ofere, în monografie, peisajul actual al acestei extrem de importante, de trepidante și de antrenante așezări ardelenene.”

2 noiembrie

● În „Scânteia tineretului” Miron Dragu publică articolul *Eroului comunist al literaturii noastre îi este caracteristică o bogată viață sufletească*, o analiză ideologizată a operelor scriitorilor reprezentativi ai perioadei, Sadoveanu, Beniuc, Zaharia Stancu, Petru Dumitriu, Marin Preda, Titus Popovici, V. Em. Galan, Francisc Munteanu din perspectiva ocurenței profilului dominant al eroului – al omului „înnobilat de lumina conștiinței socialiste, de însemnătatea rolului său social, a datoriei de a participa cu trup și suflet la lupta pentru triumful cauzei nobile a comunismului.” Pentru aceștia, „a reflecta artistic aspectele care dezvăluie morala înaintată a constructorului socialismului înseamnă a demonstra convingător, prin imagini literare izbutite, frumusețea eroismului, a fermității principiale afirmate cu intransigență în oricare din împrejurările vieții actuale.” În acest context, autorul studiului amendează vehement unele „lucrări literare străine ideologiei noastre”, precum nuvela lui Octav Păscăluță, *Echinox*, în care „autorul pendulează între melodramă și desfrâu, între fapte și imagini străine realităților noastre”: „de la un capăt la altul al cărții urmărești târându-se în scenă cu o mare oboseală o serie de indivizi care seamănă obositor unul cu celălalt. Figurile lor obtuze și urâte se încrucișează, se învâlmășesc ca într-un iarmaroc straniu și imposibil.”

6 noiembrie

● Numărul din „Gazeta literară” este dedicat integral aniversării Revoluției, de la care s-au scurs *41 de ani* (după cum sună titlul articolului lui Demostene Botez). □ Petru Dumitriu scrie despre *Literatura Revoluției*: „Niciodată, în niciun punct al spațiului sau timpului, literatura n-a tins să transforme realitatea oglindind-o. Niciodată, în niciun punct al spațiului și timpului, ea nu a avut de exprimat irupția în istorie a socialismului. Iată ceea ce deosebește literatura născută din Revoluția din Octombrie; iată ce-i constituie originalitatea profundă.” □ În *Istoria biruie*, Vera Călin identifică noile semnificații pe care le dobândește tema ratării în literatura realist-socialistă. □ În grupajul „Scriitorii sovietici, prietenii noștri”, Eugen Barbu îl portretizează pe Mihail Solohov, Ieronim Șerbu pe Leonid Leonov, Ion Marin Sadoveanu pe Alexei

Tolstoi, iar Aurel Baranga pe Alexandr Stern. □ Grupajul poetic „Slavă Marii Revoluții” reunește texte semnate de Mihai Dragomir (*În parcul lui Gorki*), Al. Andrișoiu (*O altă revoluție sosise*), Nicolae Tăutu (*Primul căzut în luptă*), Florența Albu (*Urmasii lui Octombrie*), Camil Baltazar (*Stindardul prieteniei*), Vlaicu Bârna (*Tu, maică Revoluție*), Matei Călinescu (*Venise Octombrie*), Petre Stoica (*Sărbătoare*), Grigore Hagi (*Chipuri*) ș.a.

● Cezar Petrescu publică în „Scânteia” un eseu despre **Prietenie**, despre „marea prietenie cu Uniunea Sovietică”, una care a făcut posibilă înfrățirea a „națiuni de sute de milioane”, și care „se traduce azi în unelte, înfăptuiri, în tot ceea ce poporul nostru [...] poate crea și dobândi”, angajat pe „drumul construirii socialismului”. Firesc, înfăptuirile lumii noi, datorate în mare parte acestei prietenii „sacre”, sunt puse în opoziție cu trecutul întunecat, când „poporul care trudea pe aceste meleaguri era sărac lipit pământului, cum prea bine spuneau stihurile: „Munții noștri aur poartă! Noi cerșim din poartă-n poartă!”. Ceea ce a fost în cântece, în aspirații, în afundul pământului și-n vârtoarea apelor, tot ce a însemnat energie, bogății, putere se învrednicește acum a ieși la iveală, și numai datorită acestei forțe puternice și pure care e prietenia.” □ Tudor Arghezi publică în acest număr o tabletă despre **Cultură și cultură**, pe tema contrastului dintre vechi și nou, despre „falsa cultură” a trecutului, „zguduită” de războaiele țărănești din 1907 și, mai ales, de Revoluția din Octombrie.

7 noiembrie

● În „Contemporanul”, G. Călinescu face un bilanț al Revoluției din Octombrie: „Au trecut peste patru decenii de la acel 7 Noiembrie. Puterea sovietică a crescut uriaș. Industrializarea, producția de bunuri a atins procente nebănuite, care au început să întrecă pe acelea din marile state capitaliste. Muncitorul încins cu bandă de cartușe peste haină care alegea să se împotrivescă contrarevoluției și-a eliberat patria invadată și, gata oricând să apere pacea, ia parte la asaltul continuu al producției socialiste. Știința pusă în slujba poporului a avut izbânzi răsunătoare și aruncarea sateliților e numai un simbol al progresului vast în câmpul investigației forțelor naturii. Nu numai că puterea sovietică nu s-a prăbușit din cauza «incapacității» conducătorilor, dar socialismul s-a întins în lume, noi popoare folosind experiența oamenilor de la 7 Noiembrie. Sute de milioane de cetățeni ai Chinei populare construiesc socialismul, în democrațiile populare, printre care și Republica Populară Română, procesul de industrializare și de producție colectivă este în plin marș. Popoarele subjugate, strivite sub biciul colonial, capătă de la Uniunea Sovietică și statele cu rânduire socialistă sprijinul moral și material spre a se ridica. Viitorul a avut dreptate, suspinul pentru trecut nu evocă decât fantome. Dacă un obtuz, privind câmpurile arate cu tractoarele, fabricile, tunelurile și șoselele asfaltate, barajul în construcție al hidrocentralei de la Bicăz, apar-

tamentele superbe din cartierele pentru muncitori, creșele, școlile, spitalele, bibliotecile, institutele pentru promovarea științelor și artelor, ar lăcrăma pentru plugul de lemn și pentru bordei, ni s-ar părea slab la minte ca și bietul general care zicea naiv: «Contesă, asistăm la ruina unei țări.» (7 *Noiembrie*) □ Momentul aniversar e marcat și de articolele lui Paul Georgescu (*Cu Lenin*), Mihai Beniuc (*Pe drumul Revoluției din Octombrie 1917*), Aurel Martin („*Într-un vast univers de miracole*”) și Mihai Novicov (*Personaje românești în literatura sovietică*).

8 noiembrie

● Numărul din „Tribuna” omagiază *Birutorul Octombrie* (cum se intitulează editorialul colectiv al revistei). □ Mircea Croitorul comentează culegerea de povestiri *Oktiabr 1917*, Dumitru Mircea îl evocă pe *Demiurgul de la Iasnaia Poliana* („Și-am înțeles deplin, acolo, la Iasnaia Poliana, pentru ce pe pământul rusesc s-a născut Revoluția și pentru ce Lenin a intuit cu atâta siguranță victoria ei.”), iar Al. Căprariu semnează grupajul liric *Meditații la Octombrie*. □ Mircea Zăciu îi elogiază pe *Descoperitorii noului continent*: „În condiții istorice noi, memorialul de călătorie prin U.R.S.S. își capătă conturul veritabil de specie *literară*. Funcția ei diferă de cea pe care, istoricește vorbind, o avea în epoca lui Sahia. Presa și literatura politică și-au luat sarcina popularizării masive a realizărilor sovietice, traduse în tabele și cifre. Însemnarea călătoriilor prin continentul rusesc putea acum să capete acel caracter «subiectiv» de care vorbea odinioară Hogaș, iar mai târziu G. Călinescu. Ea îl va dobândi pe deplin în *Meridiane sovietice*, în care Geo Bogza, realizând un nou și original model al «memorialului», adapta epocii noastre literare, cu exigențele ei, specia tradițională așa cum Sahia izbutise, pentru timpul său, în *U.R.S.S. azi*.” □ În pamfletul *Un scandal cu tâlc!*, Dumitru Mircea ridiculizează acordarea Premiului Nobel lui Boris Pasternak: „De ce pe tărâm științific Academia suedeză a fost de multe ori obiectivă?... De ce când e vorba de artă lucrurile se schimbă?... Iată întrebări care-i lasă pe oameni să plutească în îndoieli și să arunce o umbră nu prea favorabilă asupra onoratei comisii suedeze. Boris Pasternak n-a mișcat un deget în folosul poporului său – dimpotrivă, l-a ponegrit, situându-se pe aceeași poziție cu cei care l-au premiat recent – nici în folosul omenirii, iar eroul său, doctorul Jivago, e un individ infectat de individualism, o zdreanță ce se crede centrul universului, un creier îngust, meschin și laș...”

13 noiembrie

● În „Gazeta literară”, la rubrica „Partidul și creația mea”, Mihai Beniuc lansează un imperativ: „*Să fii partidului oștean*” („Drumul apucat odată, chiar dacă pe el sunt și urme în zig-zag, l-am ținut una înaintea, iar carul poeziei de atunci încoace nu l-am băgat în șanț, măcar că erau gropi și întuneric destul.

Meritul este al Partidului Comunist din România, care pe oamenii ce s-au îndreptat spre el a căutat să-i țină mereu aproape. Meritul meu a fost numai de a fi iubit poporul muncitor, de a fi crezut în cei ce voiau să-i creeze o soartă dreaptă și de a fi fost pasionat de meșteșugul scrisului.” □ La rubrica „Creatori și opere”, Ion Vitner scrie despre **Titus Popovici**: „Din universul românesc, coerent și străbătut de impetuoasa mișcare înainte a istoriei, pe care a început să-l edifice Titus Popovici, se ridică o întrebare esențială pentru înțelegerea lumii socialiste: cum ajung oamenii la comunism, în epoca noastră, pe ce drumuri și în ce împrejurări? Întrebarea constituie, de fapt, impulsul activității romancierului și în romanele sale aflăm răspunsul. În esență, lumea românească a lui Titus Popovici este o largă reprezentare epică a modului în care ia naștere și se formează conștiința comunistă, spiritualitatea comunistă, în toată complexitatea ei dramatică, la oameni diferiți prin educație și proveniență socială.” □ La rubrica „Pentru realismul socialist”, Mihai Novicov subliniază **Imperativul calității**: „Cerința de a ridica neîncetat calitatea lucrărilor ne apare [...] azi nu ca o cerință oarecare, ci ca un imperativ al vremii. Pentru a apăra realismul socialist de atacurile diversioniste ale revizionistilor, pentru a-l dezvolta în toate direcțiile, suntem datori să creăm condițiile optime de afirmare a *potențialului* creator. Iar asta înseamnă să combatem fără șovăială mediocritatea și munca de mântuială, să combatem mai ales cu tărie și intransigență revoluționară impostura partizanilor de ieri ai estetismului care, trecând peste noapte printr-o miraculoasă schimbare la față, pretind astăzi că publicul se poate mulțumi și cu lucrări mai slabe. Ei protestează zgomotos și obraznic atunci când factorii de răspundere ai vieții culturale nu acceptă o atare poziție.” □ La rubrica „Vitrina”, Z. Ornea scrie despre Nagy Istvan, *Dincolo de barieră*, iar Ștefan Bănuțescu comentează *400 de zile în orașul flăcărilor* de V. Nicorovici. □ În grupajul „Maestrul la 78 de ani”, Paul Georgescu analizează vol. XIV de *Opere* sadoveniene, iar Șerban Cioculescu publică articolul **Sadoveanu memorialist**: „*Anii de ucenicie* sunt [...] un repertoriu bogat al vieții literare bucureștene dintre anii 1900 și 1906. Numeroase siluete de scriitori se perindă, unele în care simpatia portretistului nu e lipsită de o ironie abia perceptibilă. Literatura era pe atunci semnul boemei, căreia memorialistul i se sustrase ca să se facă prisăcar, în preajma *Dumbrăvii minunate*.// Carte nerezumabilă prin bogăția ei de amănunte de viață și aproape neanalizabilă prin farmecul ei lingvistic, *Anii de ucenicie* se cuvine să fie interpretată în clasă, pentru lecțiile ei de frumusețe.” □ În același număr, Petru Dumitriu semnează bucata de proză *S-a întâmplat la 23 august 1938*. □ Lucian Raicu tratează despre **Realismul socialist și personalitatea umană**: „Despre afirmarea personalității în cadrul realismului socialist putem vorbi într-un dublu sens. Socialismul, adeziunea la cauza revoluției, stimulează personalitatea creatoare, o eliberează din îngrădirea viziunilor false sau schematice, oferindu-i posibilitatea să se manifeste în libertate – adevăr pe

care Lenin l-a demonstrat magistral. Relațiile capitaliste sunt ostile marii creații realiste și contribuie la degradarea însușirilor artistice, la uniformizarea talentelor în spiritul curentului mediocru și dominant. Literatura e bântuită de teroarea sterilității. Tentativele explorării în psihologia morbidă au dovedit încă o dată neputința ei. Dar capitalismul împiedică afirmarea personalității și într-un alt sens, legat de astă dată nu atât de autorul operei literare, cât de materia reală, de substanța realității oglindite. Capitalismul mutilează, schematizează tipul uman, macină însușirile pozitive, epuizează resursele sufletești, suprimă adevărata complexitate, nivelează aspectele individualității, într-un cuvânt dizolvă «caracterele».

● În „Scânteia tineretului”, Teodor Vârgolici semnează recenzia cărții lui Constantin Chiriță, *Castelul fetei în alb*, aparținând „literaturii de aventuri pentru copii” care se detașează de vechea „maculatură” de „romane captivante și povestiri senzaționale, de cea mai insalubră speță [...], servită micilor cititori fără nici o reticență, fără nici un fel de preocupare de ordin etic și estetic, speculându-se exuberanța și înclinația tineretului către acțiuni temerare mari, neobișnuite.” În contextul mai larg al luptei „pentru făurirea unei literaturi realist-socialiste, care să slujească formarea omului nou”, „literatura pentru copii și tineret” trebuie să reflecte „înalte scopuri educative și instructive”, așa cum se întâmplă în cazul cărții lui Constantin Chiriță, „un roman de aventuri” care „nu cultivă aventura în sine”, ci „urmărește precise și clare scopuri educative și instructive, realizate artistic, în general, printr-o iscusită împletire a datelor realității cu cele ale ficțiunii.” Deși narațiune utilizează elemente de fabulos insertate discursului, acestea nu deranjează, consideră recenzentul, transpunând aventura „Cireșarilor” într-un univers factic firesc, plasat „în limitele posibilului și ale verosimilului.” Secvența descoperirii hrisovului care deslușește tainele castelului reprezintă, pentru recenzent, elementul de greutate al istoriei, având o „semnificație de ordin educativ și instructiv. În primul rând, se demonstrează că nu hazardul determină evoluția faptelor, ci cercetarea serioasă, riguroasă a tuturor fenomenelor, a tuturor indiciilor. În al doilea rând, îi atrage pe copii spre studiu, spre utilizarea fructuoasă a tuturor cunoștințelor căpătate în școală, îndemnându-i deci să-și însușească mereu tot mai multe cunoștințe și să le aplice în mod creator. Prin aceasta, romanul demonstrează că universul înconjurător, în complexitatea lui, poate fi cunoscut numai cu ajutorul științei.” Caracteristicile puse în valoare de „comportamentul social al omului nou”, cuprins *in nuce* în structurile comportamentale și atitudinale ale tinerilor porniți în căutarea Laurei, „fata în alb” închisă în castel, sunt acum „sentimentul solidarității, al disciplinei, spiritul de inițiativă, fermitatea în acțiune, încrederea în propriile lor forțe, curajul”, înfățișate de scriitor „în naturalețea și ingenuitatea lor.” Recenzentul amendează însă „slaba” contextualizare socială a romanului – „romanul plutește în bună măsură, în atemporal. Din lectura lui ne dăm foarte

greu seama când anume se petrece acțiunea” -, apoi, „Cireșarii acționează izolat, nu sunt văzuți în legătura lor necesară cu mediul pioneresc”, iar „scriitorul nu demonstrează că trăsăturile lor morale și spirituale decurg în mod firesc din educația însușită în școală, în cadrul organizației de pionieri, al căror rol este trecut cu vederea.” Recomandarea de final vizează ca „funcția educativă a romanului, evidentă în ansamblul lui” să fie „sporită prin tratarea atentă, în adâncime, a problemelor de mai sus, esențiale pentru fondul acțiunii.”

14 noiembrie

● G. Călinescu scrie, în „Contemporanul”, despre *Jules Verne și literatura pentru copii*, privită ca literatură „pentru mase”: „Ca să fie opere de artă, scrierile pentru copii și tineri trebuie să intereseze și pe oamenii maturi și instruiți. Copilăria nu dispare niciodată din noi, ea constituie izvorul permanent din care decurg toate meandrele vieții noastre. O literatură exclusiv pentru adulți e limitată, falsă și specializată. Și tot așa numai pentru copii, dar, gândind pe sfera mai largă, pot spune mai departe că orice adevărată literatură trebuie să intereseze sufletele oamenilor simpli, să fie cu alte cuvinte accesibilă masei. O artă rezervată numai pentru cei puțini este principial viciată.” □ I. Roman comentează nr. 3-4/1957, apărut cu un an întârziere, din *Studii și cercetări de istorie literară și folclor*: „Întotdeauna revista a adus un valoros material factic; ni se pare necesar ca ea să afirme și o *atitudine militantă*.” □ Victor Tulbure scrie despre *Poezia românească în limba rusă*, cu prilejul apariției la Moscova a *Antologiei poeziei românești*: „Pentru prima dată ieșim în lume cu altă cinste. Vom fi demni și vom ști să prețuim acest semn de dragoste care ne vine din Uniunea Sovietică.” □ În articolul *Spirit critic*, Vera Călin se ocupă de prefetele la volumele traduse în seria „Clasicii literaturii universale”: „Rostul prefetelor la volumele clasice este [...] nu numai acela de a oferi cititorului date despre autor și opera sa, nu numai de a comunica în mod sugestiv detalii biografice și de atmosferă, fapte de istorie literară, ci, pe lângă toate acestea (și importanța lor nu poate fi îndeajuns subliniată), să înlesnească o înțelegere nouă, marxistă, a autorului prezentat și a creației sale. Deci aceste prefete întreprind reconsiderări, restituiri ale unor figuri literare adesea interpretate tendențios de istoria literară și critica burgheză. Pe scurt, pentru a nu mai repeta lucruri cunoscute, studiile introductive de care vorbim sunt menite să considere geneza operei literare și caracterele ei în conexiune cu fenomenele sociale, cu lupta de clase, căci literatura este ideologie.” □ Georgeta Horodincă recenzează romanul *Dincolo de barieră*: „Dacă romanul lui Nagy István are marea calitate de a da o imagine realistă a mizeriei în care trăiau sub regimul burghezo-moșieresc oamenii muncii, în schimb este lipsit de semnificația înaltă spre care se îndreaptă, în mod firesc, evenimentele prezentate în cursul lui.”

15 noiembrie

- În „România liberă”, Boris Buzilă recenzează volumul *Dincolo de barieră* de Nagy István, roman „capabil în anii în care a fost scris și în zilele noastre să oglindească forța proteică cu care partidul transformă și creează conștiințe, descătușează energii”.

- În „Tribuna”, George Munteanu publică partea a treia a articolului ***Realismul socialist și sensul noului***, unde explică din nou superioritatea „metodei de creație”: „Expresii suprastructurale tipice ale unei societăți care constituie ajunul trecerii oamenilor din imperiul necesității în acela al libertății (situând în prim plan toate întrebările legate de aceasta, dar nerăspunzând la niciuna), – mișcarea romantică și cea realist-critică au meritul istoric de a fi pus în termeni extrem de clari vechea problemă dacă arta trebuie să se mulțumească a înfățișa lumea așa cum este, sau trebuie să participe la transformarea ei. De ce n-au putut ele soluționa această problemă? Pentru că, pe de o parte, își căutau soluțiile «în cap» și pentru că, pe de altă parte, însăși realitatea pe care o aveau în vedere nu le putea furniza încă soluții. Semnificația novatoare excepțională a realismului socialist, pe planul metodologiei creației, constă în aceea că [...] oferea o rezolvare concret-istorică a problemei amintite. Dezideratul metodologic romantic al zugerării vieții *așa cum ar trebui să fie* și acelaia realist-critic al prezentării vieții *așa cum este*, realismul socialist le opunea [...] realitatea nouă a mișcării muncitorești revoluționare, care *este cum trebuie să fie* (necesitatea înțeleasă și aprobată, deoarece ea acționează în favoarea aspirațiilor spre mai bine ale omenirii muncitoare) și le opunea, deci, implicit, criteriul metodologic nou al *oglinzirii veridice a realității în dezvoltarea ei revoluționară*.” □ Petru Comarnescu pledează pentru ***Dragostea de realitate***: „Cu cât artiștii de azi vor iubi și trăi mai deplin realitatea, cu cât vor exprima în operele lor *dragostea de realitate* [...] cu atât ei vor ajunge la expresii umane mai adânci și mai esențiale în compoziție, portret, peisaj și natură moartă.” □ În același număr apar schița *Vârtejul* de I. Agârbiceanu, un poem de Horia Zilieru (*Pace*) și eseul ***Emil Racoviță între știință și literatură*** de Const. Ciopraga. □ Mircea Tomuș întreprinde câteva ***Incursiuni în noua literatură despre provincie***: „Pentru noua noastră literatură, realist-socialistă, tema provinciei constituie una din cele mai trainice și mai vizibile punți de legătură cu literatura realistă dinainte de 1944. Atât numai că sentința social-istorică pronunțată în trecut – declinul inevitabil – a fost revizuită, și a fost revizuită în primul rând de istoria zilelor noastre care a putut să consemneze nenumărate nume de orașele ridicate la o nouă viață. Pulsul sănătos al industrializării socialiste a însuflețit oameni și locuri, creându-le perspective de dezvoltare pentru care decăderea și criza sunt fenomene cu totul necunoscute. Dezvoltării inegale și anarhice a capitalismului i-a luat locul armonia construirii socialiste bazate pe cunoașterea legilor economice obiective, în timp ce orașul de provincie – populat până mai

ieri cu nenumărate variante ale tipului de blazat, dezrădăcinat sau ratat, mai mult sau mai puțin iluștri –, mai mult sau mai puțin încărcăți de culoare și pitoresc – figura omului înaintat, noul constructor și stăpân al destinului său este tot mai des întâlnită.”

● „Luceafărul” se deschide cu articolul *Tinerețe glorioasă* de Dan Hăulică: „Niciodată tinerii nu și-au rostit mai apăsător voința de a fi prezenți în istorie. Prezenți nu ca o masă oarbă de manevră, nu ca o turmă fanatică, așa cum i-a dorit fascismul. Ci hotărâți să împlinescă o altă vocație: aceea de a *face*, lucid, alături de contemporanii lor vârstnici, istoria.” □ Numărul cuprinde poeme de Ion Brad (*Palatul imperial*), Eugen Frunză (*Scenă mută*), Dragoș Vicol (*Aișé*), Florența Albu (*Ne trebuie hărți noi*) și Constantin Abăluță (*Popas la Hiroșima; Dimineața; Colocviu cu natura*), proză de V. Em. Galan (*...ca scaiul!*) și Al. I. Ștefănescu (*Întâlnire cu moartea*), reportaje de Nicuță Tănase (*Nu mai e Valea Seacă*) și Ion Băieșu (*Ce a aflat un reporter în documentare...*). □ Rubrica „O seamă de cuvinte” cuprinde recenzii semnate de Lucian Raicu (despre vol. II din *Opere* de L.N. Tolstoi), Ion Rotaru (despre Remus Luca, *Cămașa de mire*) și H. Zalis (despre Demian Bednâi, *Versuri alese*). □ Mircea Mancaș publică niște *Note despre eroismul contemporan în literatură*: „Eroul muncii și al luptei revoluționare din viața reală devine [...] eroul pozitiv în literatură. [...] Activist de partid care se dăruie total acțiunii de lămurire și persuasiune a maselor – sau «erou al muncii socialiste», omul nou are o viață complexă, bogată și luminată de conștiința înaltei responsabilități pe care o implică condițiile vieții în care se desfășoară marile episoade ale epocii noastre revoluționare. Departe de a fi o chintesență de calități supraumane, el este și trebuie să apară în literatură ca un personaj uman, viabil și activ, plin de încredere în victoria deplină a socialismului, conștient de rolul lui în cadrul epopeii revoluționare a contemporaneității.” □ La rubrica sa de „Mențiuni critice”, Perpessicius comentează antologia lui Eugen Jebeleanu *Poeți ai libertății*, care cuprinde 15 autori ce „au pățimit sau mai pățimesc de pe urma vitregiei politice”: „Iată o carte de două ori actuală, întâi pentru nobila cauză a libertății, în numele căreia s-au vărsat atâtea lacrimi, dar și s-au modulat atâtea cântece și, după aceea, pentru exemplul acestor vieți și acestor cântece însăși [sic], în interpretarea cărora poetul *Lidicei* și al lui *Sahia* a întrebunțat din belșug cele mai alese dintre darurile sale poetice.” □ La „Cronica literară”, Aurel Martin scrie despre *Porțile de aur* de Al. Andrițoiu: „Unitatea viziunii, claritatea ei, logica strânsă a imaginii, jocul simbolurilor, acuratețea stilului [...] se conjugă fericit cu capacitatea de a integra actul revoluționar socialist în ordinea firească a desfășurării istoriei și cu strădania poetică, încununată cel mai adesea cu succes, de a pune în lumină necesitatea implacabilă a răsturnării prin violență a vechii orânduiri. Sunt calități cu atât mai relevante cu cât aparțin unui artist care n-a fost martor nemijlocit al convulsiilor și genezei înfățișate. Ele probează, astfel, cu atât mai strălucit,

talentul lui Andrițoiu și valoarea intrinsecă a gestului său politic, izvorât din dorința consecventă, sesizabilă în toată activitatea literară a lui Andrițoiu, de a răspunde operativ la comanda socială a anilor noștri.” □ La secțiunea aniversară „Mihail Sadoveanu la 78 de ani” contribuie Gh. Bulgăr (*Sensul patriotic al operei lui Sadoveanu*), Aug. Z. N. Pop (*Un document al omeniei*), B. Cazacu (*Folclor și vorbire populară în stilul lui Sadoveanu*), Horia Oprescu (*O mărturie a lui Șt. O. Iosif*), I. D. Bălan (*Sadoveanu și vremurile noi*) și Mircea Zăciu (*Prezența*: „Sadoveanu e printre noi, dar a pășit de mult în pantheonul literar mondial. Simplu și grandios, el a dobândit acea prezență râvnită de orice artist, care nu mai e ceea ce se numește obișnuit «popularitate», ci deplină identificare cu milioane de oameni.”). □ Miha Dragomir semnează pamfletul *Nici laurul n-are miros?*: „Anul acesta, Premiul Nobel pentru literatură a trădat denumirea științifică de *laurus nobilis*. Laurii oferți lui Pasternak au un miros puternic de ură neputincioasă, sete nebunească de dominație, mirosul respingător al propagandei imperialiste. S-au și ofilit. Și adevărații mari scriitori, chiar nelaureați, nu pot decât să zâmbească. Gloria înseamnă altceva.” □ În articolul *O nouă ediție a „trădării cărturarilor”*, Al. Oprea comentează situația politică din Franța, în contextul în care „Malraux a devenit apologetul măsurilor de fascizare a țării”.

20 noiembrie

- În „Gazeta literară” apar poeme de Dan Deșliu (*Zâna văii*) și Mihai Beniuc (*Cuvintele și lumea comunistă*). □ În articolele *Vis și realitate* și *Raport despre viitor*, Lucia Demetrius și Eugen Barbu elogiază realizările societății sovietice. □ La rubrica „Partidul și creația mea” răspunde în acest număr Ieronim Șerbu. □ Secțiunea „Vitrina” cuprinde recenzii de Matei Călinescu (despre Mihnea Gheorghiu, *Orientări în literatura străină*) și Cezar Baltag (despre Victor Vântu, *La masa de lucru*). □ La „Cronica literară”, Paul Georgescu scrie despre câteva opere sadoveniene (*Paștele Blajinilor*; *Cazul Eugeniței Costea*; *Istoriisiri de vânătoare*; *valea frumoasei*). □ Lucian Raicu explică *Vitalitatea eroului pozitiv*: „Apariția eroului activ exprimă tendința obiectivă a socialismului de a elibera marile resurse de energie și activitate umană, tendința conștientă de a asigura acestei energii extraordinare ținta cea mai nobilă. Eroii literaturii noastre sunt continuu stăpâniți de necesitatea interioară de a acționa pentru cauza revoluției. Scriitorii noștri rezolvă problema «condiției» eroului în procesul de făurire a unei literaturi la înălțimea construcției socialismului. Fiindcă participă cu toate forțele sufletești la bătălia pentru socialism, fiindcă necesitatea acțiunii revoluționare alcătuiește motivul unității lor sufletești, eroii literaturii noastre se înscriu într-o foarte distinctă tipologie a lumii contemporane. Realismul socialist opune figurilor indistincte, amorfe, pulverizate de mulțimea spaimelor și îndoielilor ale literaturii decadente figura puternică și omogenă a eroului revoluționar.” □ La rubrica „Pentru realismul socialist”,

Mihai Gafița fixează *Coordonatele dezbatelor literare actuale*: „Se impune cu necesitate concluzia că realismul socialist este rezultatul firesc al unei dezvoltări istorice și nu un produs întâmplător, generat de anumite împrejurări prielnice, dar de scurtă durată. Felul cum s-a pus și se pune astăzi pe plan mondial problema realismului socialist ne arată că literatura se dezvoltă în această direcție în mod inevitabil, că ea s-ar fi dezvoltat chiar dacă nu s-ar fi realizat revoluția socialistă într-o serie de țări. Firește, s-ar fi dezvoltat într-un ritm mai scăzut, pe căi specifice, într-un timp probabil mai îndelungat, dar ea ar fi ajuns neapărat la această treaptă. Fenomenul s-ar fi petrecut oricare ar fi fost, în anumite momente, soarta revoluției dintr-o țară sau alta, pentru că realismul socialist se leagă de un întreg stadiu de dezvoltare a conștiinței societății, de un sens al mișcării societății, și nu de o persoană, de o școală literară, de o modă sau de un anumit fenomen cultural. Rădăcinile și izvoarele realismului socialist se află în elementele permanente și anume în masele în care pătrunde conștiința revoluției. Rezultat al unei dezvoltări care se petrece pe baza unor legi obiective, realismul socialist reprezintă el însuși o lege obiectivă în dezvoltarea literaturii; oglindind în mod realist și obiectiv realitățile sociale în etapele înaintării și desăvârșirii revoluției socialiste, este firesc ca această literatură să reprezinte o calitate esențial nouă față de vechiul realism, calitate care scapă operei vechiului realism, o depășește și nu poate fi definită decât prin tezele teoretice ale realismului socialist; întemeindu-se pe necesitatea de a reflecta *noul* în viața oamenilor și a societății – nou impus de însăși dezvoltarea vieții – metoda realismului socialist impune militarea pentru acest nou, care este dezvoltat lumii și pus în practică de ideologia revoluționară a marxism-leninismului.” □ În secțiunea „Creatori și opere”, Ion Vitner continuă analiza romanelor lui Titus Popovici.

21 noiembrie

- „Contemporanul” publică poeme de Tudor Arghezi (*Miracol*) și Dan Deșliu (*De profundis*). □ În editorialul *Și a fost ziua a șasea...*, Eugen Jebeleanu realizează un scurt bilanț al reușitelor U.R.S.S. după patru decenii de comunism: „Ce-ar spune Lenin revenind printre constructorii țării Marii Revoluții? Pe buzele sale n-aș vedea, în niciun caz, uimirea. El a prevăzut totul și a făcut totul pentru ca oștile fără de sfârșit ale cifrelor de fier sub care omenirea a gemut milenii să se prefacă în cascade de grâu, în fântâni arteziene, în pajiști înflorite...” □ G. Călinescu publică articolul *Franz Mehring*, în care comentează *Pagini-le de critică* ale ideologului german recent traduse în românește, unde „criticul român care voiește să se exerciteze în exegeza materialist-științifică va găsi îndrumări din cele mai luminoase”. □ În articolul *Arta clasicilor și a prefațatorilor*, Vera Călin își continuă reflecțiile asupra prefețelor ce însoțesc volumele apărute în colecția „Clasicii literaturii universale”: „Multe prefețe sunt datorate universitarilor – și e firesc să fie așa.

Unele se resimt însă de influența cursului din care a fost extrasă substanța lor. Între un curs și o prefată e o mare deosebire de structură și finalitate și, deși se știe cât e de greu să regândești ceea ce ai citit odată într-un anumit fel, e recomandabil ca un universitar să nu vorbească *ex cathedra* când se adresează maselor largi de cititori.” □ Eugen Luca scrie despre povestirea *La răzeși* de V. Em. Galan (v. „Viața Românească”, nr. 7/1958): „Scriitor foarte înzestrat, V. Em. Galan cutează mult pe planul abordării problematicei social-politice și umane celei mai dificile. Scriitor realist socialist, conștient de caracterul inovator al acestei metode, Galan e mereu în căutarea unor procedee artistice noi, prin intermediul cărora să poată dezbate această problemă. Povestirea *La răzeși*, în care folosește procedeul deplasării planurilor în timp, o dovedește din nou și cu prisosință.”

22 noiembrie

• În „Tribuna”, Cornel Regman militează ***Pentru contemporaneitate în poezie***, combătând pericolul „epigonismului” în variantă modernistă: „[...] oricât de ciudat ar părea, unele din revistele noastre literare și volumele unor poeți au început să cultive în ultimii ani un soi aparte de poezie, sub al cărei deghizament de circumstanță se pot cu destulă ușurință identifica trăsăturile epigonismului și, în primul rând, acea apucătură detestabilă a poematizării de dragul poematizării, practică în absența unui principiu ferm și zăgăzuitor a tot ce-i neprielnic, având drept urmare faptul că inspirația poetului se lasă furată de aluviunile tulburi ale celor mai felurite tendințe și credințe, dintre care unele sunt de-a dreptul străine vederilor despre lume și om ale unui scriitor înaintat. În această situație se găsește, bunăoară, genul de pastelistică placidă și neangajantă, cultivat cu oarecare frenezie de unii tineri poeți ardeleni și care continuă, cu prea puțin schimbări, spiritul unei «poezii ardelenene tinere» de acum douăzeci de ani, poezie a regresiei și reduției vitalist-panteiste, a hedonismului naturist, nepăsătoare în esență la tot ce-i zvon istoric și mișcare a conștiinței active, ocupată cum e cu descifrarea interminabilelor reacții vegetative din ins. [...] Credința noastră e că Ov. S. Crohmălniceanu a pus degetul pe rană atunci când a semnalat, folosindu-se de exemple – vai! – atât de concrete, primejdia pe care o reprezintă, pentru dezvoltarea poeziei noastre, o seamă de «forme ale evaziunii din actualitate».” □ Mircea Croitoru evocă ***Literatura sovietică în România dintre cele două războaie***, iar H. Zalis tratează despre ***Perspectiva revoluționară în literatură***. □ Ion Lungu recenzează *Dincolo de barieră* de Nagy István, „un roman militant de o mare eficiență artistică”. □ În același număr al revistei se publică poemul *Nori* de Dimitrie Stelaru și schița *Doi frați* de Petre Sălcudeanu. □ Petru Comarnescu aduce câteva ***Date noi asupra începuturilor lui N. Grigorescu***.

● Dan Deșliu publică în „Scânteia” un poem în distihuri dedicat memoriei lui Lazăr de la Rusca, intitulat *De profundis* și apărut inițial în nr. 46 (632) din *Contemporanul*. Poemul evocă momente intrate în legendă din viața eroului comunist, eternizat în memoria colectivă: „[...] și mie câteodată vreo lacrimă îmi scapă/ gândindu-mă la tine... Dar jalea mi-i degeaba:/ tu ești prin țară veșnic,/ cu cântul și cu treaba...”

25 noiembrie

● Florin Tornea semnează în „Scânteia” cronica „dramei eroice” a lui Laurențiu Fulga, *Ultimul mesaj*, o piesă scrisă „de mult”, dar al cărei mesaj „își păstrează toată prospețimea”: „Autorul și-a revăzut și îndreptat, în lumina experienței artistice dobândite de dânsul de-a lungul anilor și în lumina exigenței sporite a publicului, versiunea pe care i-o prețuisem (în pofida unor stângăcii) și în seara primei reprezentări teatrale, acum vreo zece luni. Substanța lucrării a câștigat în profunzime, conținutul ei s-a îmbogățit în idei, forța ei de emoționare a crescut. Momentele-cheie ale dramei apar ca adevărate trepte suitoare, de la beznă la lumină.” Cronicarul se arată încântat de punerea în scenă de la Teatrul Armatei, apreciind spectacolul „pătruns de patos eroic”, care reușește să redea „perspectiva marelui conflict istoric pe care l-au trăit armata noastră, poporul nostru, în zilelele din preajma eliberării și de după eliberare.”

26 noiembrie

● În „Munca”, Mihai Constantinescu recenzează *Ce-i trebuie omului* de Ilya Ehrenburg, carte ce „rămâne mereu actuală prin imaginea luptei eroicului popor spaniol pentru libertate și drepturi democratice, împotriva fascismului, imagine pe care cititorii din țara noastră trebuie să o cunoască și să o păstreze în inima lor”.

27 noiembrie

● „Gazeta literară” publică un apel al Uniunii Scriitorilor intitulat *Mai aproape de viață*: „Chemăm [...] pe scriitori să se stabilească câtăva vreme într-unul din satele noastre, unde să ia parte nemijlocit la viața de fiecare zi a oamenilor muncii de pe ogoare, la activitatea căminelor culturale, a bibliotecilor, la popularizarea marilor realizări ale poporului muncitor, la avântul de nestăvilit al revoluției culturale.” □ La rubrica „Partidul și creația mea”, intervievat în numărul de față este Al. Șahighian. □ Planul septenal sovietic este serbat prin articole semnate de Petru Dumitriu (*Cu admirație și încredere*), Ion Marin Sadoveanu (*Noua școală sovietică*), Vera Călin (*Enciclopedia comunist*) și Al. Mirodan (*Lovitura de planetă*). □ La rubrica „Vitrina”, Matei Călinescu comentează *Poeme-le* lui William Blake, iar Valeriu Râpeanu scrie despre Savin Bratu, *Cronici literare II*. □ Ion Vitner își

continuă exegeza romanelor lui Titus Popovici. □ La rubrica „Pentru realismul socialist”, I. D. Bălan investighează **Poezia cetățenească și patriotică**: „[...] poezia noastră cetățenească și patriotică este în primul rând partinică. Mesajul și conținutul ei este mult mai bogat decât poezia cetățenească de altădată. Însăși poezia naturii patriei, ca un aspect al liricii patriotice, la unii poeți contemporani, capătă sensuri mai bogate. Sensibilitatea înscrisă în peisaje e mai acută, dimensiunile ei ideologice sunt mai întinse; natura ca decor o întâlnim mai rar. [...] Poezia bună patriotică nu mai folosește dulceagul pastoralism atât de la modă odinioară și nici nu operează cu «elecțiuni mistice ale plaiului național», care au accentuat nota naționalist-șovină a atâtor tirade patriotarde din poezia dintre cele două războaie mondiale.” □ La „Cronica literară”, Paul Georgescu comentează volumul *Prin ani* de Demostene Botez: „Socialismul [...] l-a eliberat pe Demostene Botez de obsesia sentimentalismului, dând impuls pornirii sale către patetic. Fiind patetic, există riscul de a scăpa versuri convenționale, prozaice. Ei și? Decisivă pentru artă este intensitatea, amplexarea sentimentului. Fluviul chiar cu impurități dar cu debit mare poate fi transformat în energie!” □ Geo Șerban se ocupă de **Reportaj și actualitate**. □ Petru Dumitriu semnează prima parte a fragmentului de proză *Anarhiștii*.

28 noiembrie

- În „România liberă”, Boris Buzilă comentează *Orientări în literatura străină* de Mihnea Gheorghiu: „După comentarii competente și judicioase asupra marilor clasici, era de așteptat o analiză mai critică și mai intransigentă privind fenomenul literar contemporan din Apus. Din păcate, articole asemeni celor două de pe urmă [despre dramaturgia contemporană occidentală și despre Françoise Sagan] nu răspund acestor așteptări.”

- Cu articolul *N. Labiș*, G. Călinescu începe, în „Contemporanul”, o serie de studii dedicate „poeziei tinere”: „Iată un prilej pentru un estetic să se întrebe din nou ce este poezia, ca artă fără îndoială, căci problema cealaltă, a funcției ei prin oglindire, este pentru noi definitiv rezolvată. Din acest ultim punct de vedere N. Labiș a evocat ororile războiului, copilăria săracă, foametea, pe tatăl răspândind *Scânteia*, pădurile natale în care vânătorul își caută din penurie hrana. A evocat Partidul, lupta comuniștilor. Temele sunt, privite de sus, socialiste și combative. Setea sa de viață îl așază fără discuție printre poeții vremurilor noi. Ce este poezia, întreb din nou? Lumea lui N. Labiș nu este inedită. Pădurile, cerbii, cinegetica au fost cântate și de alții și pot să pară convenționale ca și Pegasul pe care ilustratorul l-a pus pe coperta culegerii *Primele iubiri*. Poetul este descriptiv și narativ cu abundență, într-o frază de esență prozei, nu firește lipsită de metafore. Farmecul provine dintr-o senzație puternică de materie, cuvintele sunt carnale ca fructele, poetul pare în permanență vrăjit de univers. [...] Avem de a face cu un adevărat poet a cărui frază, chiar discursivă, cântă cu o sonoritate excepțională și care acordă lumii

de toate zilele a patra dimensiune: semnificația lirică. [...] E o poezie juvenilă aceasta, dar nu de începător, căci mai multă stăpânire a mijloacelor de expresie, o mai deplină virtuozitate nici nu se poate închipui fără spaima unui artificiu care să atenueze farmecul spontaneității. Timpul va da probabil acestui meteor o sclipire și mai profundă. Deocamdată el poate fi unul din răspunsurile la calomnia celor care susțin că sub regimul nostru cerul poeziei s-a întunecat.” □ În același număr apar poemele *Realitate* de Tiberiu Utan și *Urmasii lui Lenin* de Ion Brad. □ În articolul *Un roman al „setei de pământ”*, Andrei Băleanu polemizează cu anumite interpretări ale romanului *Setea*: „E important de subliniat ce aduce *Setea* în zugrăvirea artistică a satului românesc. Romanul a fost comparat cu *Ion*, cu *Moromeții*, s-a vorbit despre el ca despre un roman al «dramei pământului», al setei de pământ care-și găsește satisfacerea în noile condiții istorice. Ar fi deci o ultimă verigă într-un lanț, reluând o problemă străveche și mereu nesoluționată și oglindind etape în care țărănimea primește, în fine, pământul mult jinduit. Această caracterizare mi se pare complet falsă. *Setea* nu este un roman al «setei de pământ» și este exact opusul romanului țărănesc tradițional, în centrul căruia stătea «eterna» problemă a pământului. [...] Problema fundamentală în roman, așa cum a fost și în viață, este problema *puterii*. *Setea* este un roman al revoluției democrat-populare, al trecerii puterii politice din mâinile claselor exploatatoare în mâinile proletariatului aliat cu țărănimea muncitoare.”

29 noiembrie

- În „Tribuna”, George Munteanu publică partea a patra (și ultima) a articolului *Realismul socialist și sensul noului*: „[...] ce soluții de ordin artistic reclamă această noutate de mesaj a realismului socialist, pe care nici dușmanii săi cei mai înverșunați n-o put nega? Răspunsul echitabil îl dau, și-n această privință, faptele de ordin artistic, operele prin care realismul socialist s-a impus până și în stima adversarilor săi înveterați (când trec la atac, aceștia preferă să nu pomenească de ele), tendințele evolutive pe care le relevă aceste opere. Fapt cert e că și pe plan artistic, ultimul cuvânt e departe de a fi fost spus, realismul socialist fiind și aici *un proces deschis către tot ce e autentic și cu necesitate nou*, tinzând să devină [...] *cea mai cuprinzătoare sinteză artistică din câte a cunoscut până acum omenirea*. În acest sens, spre deosebire de orice metodă de creație și de orice mișcare literar-artistică din trecut, care, după cum se știe, venea cu un program limitat, cu prescripții și convenții mai mult sau mai puțin înguste, nu numai în domeniul conținutului, ci și în acela al formei artistice, realismul socialist încă prin căutările creatoare de acum vizează perspectiva viitoarei Comune; iată de ce, în centrul soluțiilor artistice pe care le caută și în parte au izbutit să le găsească artiștii realist-socialiști se situează [...] *democratizarea și desconvenționalizarea formei*. La aceasta nu se poate ajunge, însă, decât prin păstrarea caracterului de *sinteză deschisă*, în continuă

primenire și depășire calitativă [...]” □ Ion Lungu scrie despre *Cerul începe la etajul 3* de Francisc Munteanu, care „se lasă, în oarecare măsură, copleșit de succesele obținute”: „Conștient de talentul său real și viguros, nu-și face griji prea mari din elaborarea materialelor date publicității. Nu-și selectează întotdeauna faptele de viață, nu le adâncește suficient și mai ales nu încearcă generalizări mai profunde.” □ În același număr, Eusebiu Camilar publică articolul *Selma Lagerlöf*.

30 noiembrie

- În „România liberă”, Eusebiu Camilar publică articolul *La izvoarele energiei*, în care-și ia o serie de angajamente privind calitatea muncii scriitoricești în urma vizitelor la sate: „Sunt încredințat că prin contactul cu satele în această iarnă, din scrisul nostru va dispărea «schema» cel puțin parțial, va dispărea vorba de clacă și ocolirea, din pricina necunoașterii problemelor esențiale. [...] Ne vom întoarce cu sufletele bogate ca dintr-o expediție unică prin măreție, în continentul sufletesc al poporului român.”

- Teodor Vârgolici semnează în „Scânteia tineretului” recenzia volumului de schițe și povestiri al lui Francisc Munteanu, *Cerul începe la etajul 3*, care reflectă o frescă socială a anilor 1932-1952, „plină de frământări și evenimente zguduitoare pe coordonatele cărora evoluează destinul unui tânăr.” Marcat de un accentuat caracter autobiografic, volumul „evocă scene sau episoade mai ample, atât din copilăria și adolescența scriitorului, cât și din anii tinereții și ai maturității”, dar cu o mare „putere” de generalizare: „Francisc Munteanu nu scrie în scopul limitat de a ne informa ce i s-a întâmplat lui însuși, ci pentru ca în funcție de evenimentele și faptele raportate la persoana povestitorului, să denunțe un trecut întunecat, să condamne crimele și tâlhăriile războiului și, mai ales, să realizeze înalta frumusețe a vremurilor noi, a vieții noastre de astăzi.” Astfel, schița *Nenea Matei* „descrie un reprezentant al vechii lumi, tipul bogătaşului parvenit, nepăsător față de durerile și nevoile celor din jur, chiar față de cele ale oamenilor cu care se înrudește scurt și amara copilărie a celor săraci, a celor apăsăți de nedreptatea strâmbei orânduiri din trecut.” În *Un păcat de șase tone*, „humorul întâmplărilor prin care trece școlarul are semnificații adânci, dezvăluind și acuzând putregaiul școlii burgheze, incapacitatea și meschinăria reprezentanților ei.” În aceeași perspectivă sunt receptate și *O felie de pâine*, *Un bou vagon*, *Cerul începe la etajul 3*, *Kilometru 1314*, proze în care Tudor Vârgolici identifică protestul revoluționarului contemporan față de „ororile” trecutului, scriitorului punându-i-se în lumină „ura adâncă” prin care descrie „fărădelegile comise de hitleriști și de fasciștii români și maghiari”, condamnând „cu hotărâre ororile războiului: urmările lui nefaste pentru existența oamenilor din popor.” În contra-replică, schițe precum *Două întâlniri*, *La pomul lăudat*, *Regele Solomon-sergentul*, *Școala reportajului* oglindesc „frumusețea vremurilor de azi și superioritatea

morală a oamenilor noi”, întregind sensul general al scriiturii conform căruia „numai într-o orânduire socialistă, ca a noastră, omul a putut să-și câștige adevărata sa demnitate, putând să se bucure pe deplin de viață, de roadele muncii sale.” Stilul narativ al scriitorului este marcat de „conciziunea, claritatea, capacitatea de a înțelege amănuntul esențial, semnificativ, de a-l doza logic, echilibrat în economia specifică a genului scurt, cu putere de sugerare și emoționare”, calități care îl recomandă ca „un fecund scriitor.”

[NOIEMBRIE]

● În „Steaua”, editorialul lui Aurel Rău se referă la *Pasiunea cunoașterii*: „Există uneori tendința, pornindu-se de la cazul unor cărți care s-au născut în izolare, să se minimalizeze importanța contactului neîntrerupt cu biografiile celor mai diferite categorii de oameni, confruntarea cu cele mai felurite sectoare de activitate. E lesne de înțeles – și asta atunci când nu e vorba de producțiile lipsite de vlagă ale exhibiționiștilor formalisti sau ale cavalerilor artei pentru artă – că vehiculatorii unor asemenea opinii ignorează, și nu întotdeauna fără bună știință, rolul experienței anterioare, acumulările de impresii și fapte realizate treptat pe parcursul vieții, «rezervele» de care vorbește undeva Maiacovski. [...] Trebuie să facem în așa fel ca munca noastră de scriitori sau de redactori să nu ne îndepărteze ci să ne apropie de viață, să ne transforme nu în oameni contemplativi ci în participanți direcți la eforturile și prefacerile prezentului, să ne asigure comunicarea directă cu cele mai diferite categorii de oameni ai muncii – în aceasta constând singura garanție majoră a dezvoltării noastre neîntrerupte.” □ În același număr apar poeme de Mihai Beniuc (*Truda; Vedenia*), Petre Stoica (*Orașele noi; Trenuri*), Florin Mugur (*Femeia cu mărul; Inginerul are părul alb*), Nichita Stănescu (*Dimineața în marele oraș*), Leonida Neamțu (*Cândva oamenii lumii*), Negoită Irimie (*Traietoria primelor salve*), Victor Kernbach (*Râd*) și Emil Bunea (*De vorbă cu omul trecut prin războaie*), traducerea de către Mircea Ivănescu a poemului *Ploaie în ziua comemorării* de Archibald MacLeish, precum și partea a treia și ultima din „biografia contemporană” *Viața și moartea unui om fără acte de identitate* de Petru Dumitriu. □ La rubrica „Studii”, G. Călinescu își începe serialul *Scriitori progresiști între anii 1848-1859: D. Bolintineanu, Pantazi Ghica*. Prima dintre cele patru părți îi este consacrată vieții lui Bolintineanu. Față de varianta din *Istorie...*, criticul elimină aici anumite comentarii cu iz șovin ale poetului, amplifică latura documentară și introduce anumite fragmente cu tentă sociologizantă, precum: „Îl vizitară G. Dem. Teodorescu, Al. C. Golescu. Către acesta din urmă poetul zice: «Sunt înconjurat de tineri. Poate că tinerimea, viitorul țării, va face mai mult decât noi, care n-am făcut nimic.»” □ În „Cronica literară”, Virgil Ardeleanu scrie despre Nagy István („*Dincolo de barieră* este romanul vieții cotidiene a cartierului periferic. Descriind unicrom lumea mahalalei, autorul a creat o redusă variație tipolo-

gică, dar a sugerat în schimb, prin înfățișarea preocupărilor zilnice ale eroilor, atmosfera specifică acestei lumi.”), iar Liviu Tomuța comentează *Studii-le italiene* ale lui Alexandru Balaci, din care constată că lipsește „literatura italiană progresistă din zilele noastre, purtând în ea toate semnele unei culturi populare noi: naționalistă, fidelă unor glorioase tradiții umaniste și deschisă către toate marile probleme și lupte ale contemporaneității”. □ În secțiunea „Viața cărților”, Petre Stoica recenzează volumul omagial *Aspecte din viața și opera lui Mihail Sadoveanu*, numindu-l pe omagiat „cel mai mare scriitor român în viață, descendent în linie directă din scrisul genialilor noștri creatori de proză Neculce și Creangă”. V. Tătaru scrie despre ultimul volum al lui Francisc Munteanu (*Cerul începe la etajul 3*), observând că „noul volum nu depășește nivelul celui anterior” (*Hotel Tristețe*), perpetuând, în schimb, o serie dintre „carențele” acestuia – „viziune superficială, notații nesemnificative”. „Micro-monografia” *George Mihail Zamfirescu* de Valeriu Râpeanu e evaluată astfel de Ion Vlad: „Se cuvin [...] apreciate *calitățile* acestei monografii, care predomină asupra neajunsurilor. Spiritul critic prezent în fiecare pagină, seriozitatea și pasiunea cu care a făcută investigația sunt date de preț, semnalând un înzestrat istoric și critic literar în formare.” □ La rubrica „Agenda”, o notă nesemnată consemnează: „E uimitor cât de puțină poezie se publică în revistele apusene (mai cu seamă în cele franceze, engleze, americane și vestgermane), cum și la diversele case de editură. Dincolo de toate explicațiile și contorsiunile teoretice menite să arate în fond aceeași exasperare a lipsei de substanță, faptul că poezia lipsește cu atâta evidentă are cel puțin semnificația unei agonii. Sgomot se poate face și pe seama lui René Char și a lui Pierre Jean Jouve (e care într-o criză de inspirație cineva îl compara în „Le Journal des Poètes” cu... Tudor Arghezi, cu marele Arghezi!), dar în sufletul nostru își face loc cu atât mai multă insistență obsesivul refren al lui Villon: *Mais où sont...?*”.

- „Iașul literar” cuprinde poeme semnate de George Lesnea (*După vechi glasuri; Cântec*), Mihai Cosma (*Comunism*), Darie Magheru (*Metan*), Gheorghe Scripcă (*Magistrala*), Andi Andrieș (*Se toarnă fonta; Măinile montatorilor; În cazangerie*), Nicolae Țătomir (*Atelier; Lacul lebedelor*), Rusalîn Mureșanu (*Flăcăul; Seva*) și Aurel Butnaru (*Cantonierul*), precum și un fragment din romanul *Să nu mergi singur prin ploaie* de Al. I. Ștefănescu. □ La „Cronica literară”, Al. Andriescu recenzează volumul lui Francisc Munteanu *Cerul începe la etajul 3*: „Francisc Munteanu se afirmă, o dată mai mult, cu ultimul său volum de povestiri ca un dotat prozator. Și-a încercat talentul atât în «genul scurt», cât și în construcții epice mai întinse, cu o acțiune complexă, în nuvelă și în roman. A înregistrat succese remarcabile și într-o parte și în cealaltă, deși în creația sa, privită în ansamblu, apar și umbre.”

- În „Scrisul bănățean”, Leonard Gavriluț îl evocă pe Alexandru Sahia, ***Un pasionat al scrisului militant***. □ Partea beletristică a revistei cuprinde pove-

tirea *Drepturile* de Eusebiu Camilar și poeme de Al. Andrițoiu (*Într-o câmpie arsă; Lirică; Lumina caisei*), Florența Albu (*Dimineața; N-am avut timp să văd toamna*), Dim. Rachici (*Supunând inerția; Perspectivă subterană; Diamantul*) ș.a. □ La „Cronica literară”, Nicolae Ciobanu scrie despre *Pagini critice* de Mihail Petroveanu: „Sunt cronicari care în activitatea lor preferă să se ocupe cu osebite fie de proză, fie de poezie, sau, eventual, care dovedesc mai puțină comprehensiune, mai puțină sensibilitate față de un gen în raport cu altul. Nu e cazul lui Mihail Petroveanu, critic de autentică receptivitate, indiferent de genurile și speciile literare [...]. Articolele consacrate *Cronicii de familie*, alături de unele ca acele referitoare la volumele de poezii ale lui A.E. Baconsky, Aurel Gurgăș sau Petre Stoica, în care M. Petroveanu nu este străin de o anumită cochetărie cu așa-zisul «spirit modern», constituie partea din activitatea criticului de la «Gazeta literară» în care exigența ideologică față de influențele ideilor estetic burgheze a slăbit.” □ În secțiunea „Tribuna actualității”, Henri Zalis se ocupă de ***Teme ale realismului critic în viziunea novatoare a realismului socialist***, iar Eugen Simion comentează un roman al Letiției Papu: „*Sub arșița verii* nu depășește [...] de prea multe ori circumscrierea cazului particular, inapt, în forma prezentării, de a justifica generalitatea fenomenelor. Întâmplările neplăcute prin care a trecut comunistul Andrei Nicoară, în simplă schemă de narare, nu luminează mișcarea vieții sociale într-unul din sectoarele revoluționate de epoca noastră: agricultura.” □ La rubrica „Istorie literară și folclor”, Eugen Todoran urmărește ***Reflectarea realității istorice în folclor*** („în creația populară, istoria însăși păstrându-și actualitatea ca legendă, legenda este mai plină de învățăminte decât istoria însăși”), iar Teodor Vârgolici semnează câteva ***Note asupra sămănătorismului***.

● În „Lupta de clasă”, Dumitru Micu semnalează ***O realizare a prozei noastre realist-socialiste: „Setea” de Titus Popovici***: „În *Setea*, Titus Popovici a creat o puternică frescă a mișcării maselor țărănești, antrenate de revoluția populară condusă de partid, a uriașelor transformări declanșate în viața și în etica oamenilor de reforma agrară din primăvara lui 1945, prima treaptă spre eliberarea din fâgașul vechii rânduiei bazate pe exploatare. // Ideea fundamentală a cărții, setea de pământ, setea de descătușare – idee cu o puternică tradiție în literatura noastră – este urmărită de Titus Popovici de pe poziția cronicarului luminat de concepția marxistă: eroii săi – tipuri sintetizând trăsăturile caracteristice atâtor eroi anonimi ai masei țărănești conduse de partid – constituie indirect replica dată însetaților de pământ ai lui Rebreanu și Slavici. Romanul lui Titus Popovici spulberă prejudecata setei atavice de pământ a țaranului punând în lumină trezirea conștiinței politice a maselor țărănești, care cunosc pentru prima oară în istorie, odată cu stăpânire petecului de pământ, sentimentul dezlipirii de robia pământului, sentimentul demnității omenești. [...] În ansamblu privit, romanul lui Titus Popovici se impune ca viguroasă creație epică pătrunsă de freamătul vremii noastre. Prin problematica lui, prin

unghiul de vedere din care sunt privite în cuprinsul său fenomenele reflectate, prin concepția de viață pe care e clădit, acest roman se rânduiește în categoria operelor literare în care se concretizează fenomenul cel mai caracteristic, tendința cea mai înaintată a dezvoltării literaturii noastre. Claritatea orientării ideologice l-a ajutat pe scriitor să sesizeze viața clocotitoare, esențialul, să înțeleagă sensul profund al prefacerilor produse în lumea satului românesc, ca urmare a instaurării puterii oamenilor muncii, să deslușească în realitatea concret-istorică perspectivele dezvoltării ei revoluționare. Romanul *Setea* înscrie o nouă izbândă a realismului socialist în proza noastră, ilustrând posibilitățile deosebite de cuprindere a realității pe care această metodă de creație le-o [sic] oferă scriitorilor talentați.”

● Numărul 11 (noiembrie) din anul 1958 al „Vieții românești” publică texte de Mihai Dragomir – *Cuvânt pentru supunerea atomului*, Aurora, Nagy Istvan – *50 ani în uzinele Ianoș Herbak*, Cristian Sârbu – *A vorbit Moscova*, Ștefan Iureș – *Reînnoita vrajă*, Aurel Stărin – *Spre comunism*, Paul Everac – *Poarta (Piesă în 4 acte și un epilog)*, Ion Brad – *Prin Transilvania*, Victor Tulbure – *Buruiana*, V. Nicorovici – *Noi*. □ În același număr, Al. Dima analizează *Opiniile estetice ale lui Duiliu Zamfirescu*, un „spirit cerebral, autoanalist și autocritic”, iar Ov. S. Crohmălniceanu semnează cronica volumului lui Francisc Munteanu, *Cerul începe la etajul 3*, o „autobiografie [...] aventuroasă” care „condamnă o lume inumană, sălbătică, absurdă. În numele ei autorul nu îngroapă însă definitiv valorile omenești, ci dimpotrivă învață să le descopere. Așa e de pildă solidaritatea simplă a celor năpăstuiți, pe care fascismul și războiul îi calcă în picioare.” □ Mihai Novicov discută programatic despre **Realismul critic și realismul socialist** într-un demers comparativ care asimilează diferențiator cele două metode: „Realismul critic este deci acel realism în care critica societății burgheze și a instituțiilor sale se face într-o perspectivă potrivit căreia sistemul capitalist apare încă contemporanilor, și deci și scriitorilor, ca singurul posibil”; dimpotrivă, „realismul socialist nu este o simplă continuare a tradițiilor realismului critic, ci o metodă de creație cu totul nouă, care valorifică întreaga experiență artistică anterioară a umanității, dar se deosebește fundamental de creația care a precedat-o. Se deosebește mai ales prin forța cu care subordonează toate elementele reflectării artistice sarcini estetice principale: de a ajuta oamenii să-și asimileze estetic realitatea socialistă, și să și-o însușească multilateral ca pe o nouă cucerire a aspirațiilor umane către frumos și perfecțiune.” □ Semnalăm și studiul lui Silviu Iosifescu, **Transformările personajului (I)**, care propune o incursiune în diacronia conceptului, cu obligațiile contestări ale „devianțelor decadente” în construcția personajului, pentru ca în numărul următor, din decembrie, al revistei, criticul să analizeze „modul cum e reînnoită consecvența personajului în realismul socialist, precum și impasul în cunoașterea artistică la care ajung formulele decadente, împingând spre relativism descoperirile realismului critic.”

DECEMBRIE

1 decembrie

● În „Luceafărul”, Mihai Beniuc întrezărește deja **Profilul viitorului**: „Uniunea Sovietică oferă drumul păcii durabile între popoare, al dezarmărilor, drumul întrecerii prin muncă constructivă între sistemul socialist și cel capitalist. [...] Prin ea se profilează viitorul.” □ În numărul respectiv al revistei apar poeme de Cicerone Theodorescu (*Mă știu dator; Rondelul scoicilor; „Sunt prietenia...”*; *Oastea zburătoare; Cocorul*), Constantin Nisipeanu (*Pasărea măiastră*), Gheorghe Tomozei (*Comuniștilor*) și Constanța Buzea (*La adânc*), proză și reportaje de Petru Dumitriu (un fragment de *Biografii contemporane*), Fănuș Neagu (*Pe urmele doctorului Ulieru*) și Petru Vintilă (*La Salvare și Urgență*). □ La rubrica sa de „Mențiuni critice”, Perpessicius publică prima parte a articolului **Folclorul și poezii noastre**: „Cu Mihail Sadoveanu, ca și cu Eminescu de altminteri, problema raporturilor dintre creația cultă și folclor [...] își lărgeste și deschide poarta tuturor aventurilor, științifice evident. Unde începe și unde sfârșește poezia în opera lui Mihail Sadoveanu? Care-i sunt izvoarele și câți afluenții? Iată, de pildă, o lucrare de a cărei străină paternitate oricine e încredințat: *Divanul persian*, versiune adaptată pe românește a bătrânei cărți poporane Sindipa. Ei bine, *Divanul persian* este nu numai o lucrare întrutotul originală, dar ea reprezintă un summum al poeziei românești, până într-atâta farmecele limbii naționale și-au distilat virtuțile, și prin aceasta chiar o lucrare de cel mai înalt rafinament folcloric.” □ La „Cronica literară”, Aurel Martin comentează reeditarea romanului *Dincolo de barieră* de Nagy István: „Inspirată dintr-o realitate arzătoare pe atunci, cartea lui Nagy István este expresia unei conștiințe scriitoricești care, neîncetat, s-a străduit să contribuie prin efortul său creator la transformarea societății contemporane, la netezirea drumului ascendent al clasei muncitoare. Stăpânit de spirit de partid, prozatorul a știut găsi în condițiile deosebit de grele ale dictaturii fasciste formele de oglindire a adevărului și cuvântul de îmbărbătare a maselor.” □ Într-un interviu acordat lui Gh. Bulgăr, Tudor Arghezi vorbește **Despre arta literară**: „Creația literară nu poate avea suport decât talentul, buna credință, munca și stăruința, stăruința înverșunată pentru expresia concentrată. Limba operei literare rămâne un sistem mereu perfecționabil, de care se leagă capacitatea de a recrea lumea din miezul faptelor ajunse în conștiință. Versificația superficială, într-un stil de proces verbal, e primejdioasă. Ea pervertește gustul. Eu cred că în proză chiar, lipsa filonului liric, uniformitatea și exasperanta exactitate a detaliilor obosesc. Scânteia metaforei și violența iscare a epitetului urmăresc să răvășească materialul amorf al expunerii discursive, plate. Mi-a plăcut să răstorn vechile rânduieli ale cuvintelor de dragul unui nou contur stilistic pronunțat și chiar violent.” □ Al. Dima scrie câteva rânduri **Cu privire la teoria monografiilor literare**.

4 decembrie

• Numeroși autori răspund în „Gazeta literară” apelului lansat cu o săptămână în urmă de Uniunea Scriitorilor: Camil Baltazar, Eugen Barbu, Ury Benador, Ion Brad, Savin Bratu, Vasile Căbulea, Emilia Căldăraru, Vera Călin, Mioara Cremene, Mihail Davidoglu, Suzana Delciu, Nicolae Deleanu, Dan Deșliu, Eugen Frunză, Al. I. Ghilia, Ion Grecea, Ion Horea, Mira Iosif, Ștefan Iureș, Gica Iuteș, Eugen Jebeleanu, Nicolae Jianu, Victor Kernbach, Aurel Lambrino, Ion Lăncrănjan, Corneliu Leu, Horia Liman, Remus Luca, Radu Lupan, Toma G. Maiorescu, Tudor Mihail, Florin Mugur, Pop Simion, Veronica Porumbacu, Cristian Sârbu, Nicolae Stoian, Al. Șahighian, Ștefan Tita, Florin Tornea, Petru Vintilă, Violeta Zamfirescu și Haralamb Zincă. □ La rubrica „Partidul și creația mea” este interviu Szemler Ferenc. □ În secțiunea „Pentru realismul socialist”, Mihai Gafița identifică anumite *Sensuri noi* dobândite de proza românească după 1944. □ În *Antidotul banalului*, Geo Șerban analizează valoarea artistică a reportajului: „Fantezia reporterului se poate compara cu arta unghiurilor și a decupajului în film. Nu e simplă tehnică, însușirea câtorva procedee, deși – fără îndoială – le presupune. Este știința de a pune în lumina cea mai favorabilă faptul, evenimentul. Acesta poate fi dilatat, cum procedează uneori Bogza, până la dimensiuni cosmice sau poate fi comprimat la maximum și restituit sub forma telegramei, a anunțului decupat din ziar, cum face Pozner. Prescripții infailibile ar fi riscant să se formuleze.” □ Ion Vitner publică ultima parte a studiului său consacrat lui Titus Popovici. □ La „Cronica literară”, Paul Georgescu comentează *Culegătorii de aur* de Vasile Căbulea. □ Sub titlul *Seară de folclor* apare ultima parte a fragmentului de proză avându-l ca autor pe Petru Dumitriu.

5 decembrie

• În „Contemporanul”, G. Călinescu comentează raportul care urmează a fi prezentat de N. S. Hrușciiov la Congresul al XXI-lea al P.C.U.S.: „Excepțional document al vremurilor noastre, acest proiect de raport este un plan de arhitectură totală, fizică și morală, un program de activitate emis de un stat socialist și care prevede ce vor produce măruntaiele pământului și fizicianul, extracția fierului și a diamantului, crearea de mari poeme și simfonii.” (*Un plan grandios*) □ Ion Vitner semnează articolul *Herzen memorialist*. □ Într-un interviu acordat lui Mihail Neamțu, Eugen Frunză pledează pentru „poezia actualității”: „Actualitatea se dovedește a fi terenul marilor desfășurări de forțe artistice. Literatura crescută pe acest teren, luminată de perspectiva grandioasă a comunismului, se dovedește a fi trainică, pentru că e adevărată și necesară. Vorbăria subiectivistă, egolatră, evaziunea în cețuri, într-un univers fără orizont sunt falimentare. Nu numai din punct de vedere cetățenesc, dar și artistic. Am avut uneori impresia, citind așa-zisele versuri «subțiri», absconse, goale și desăvârșit de plicticoase, că ni se servește apă colorată drept vin tonic.

De aceea constat cu satisfacție că, în ultimul timp, marea majoritate a scriitorilor și criticilor, militanții pentru cauza comună a literaturii realist-socialiste, întăresc substanțial curentul de opinie îndreptat împotriva manifestărilor de apolitism și de sterilitate ideologică pe care le-am constatat cu toții în unele producții apărute, nu de mult încă, mai ales în revistele «Steaua» și «Tribuna».” □ Paul Georgescu publică o cronică la volumul *Cerul începe la etajul 3* de Francisc Munteanu: „Surprinzând cu finețe comportamentele, îndeosebi în momentele de tensiune, Francisc Munteanu nu le gândește suficient ca devenire, ca destine. De aceea reușește în schițe și nuvele, reușește în momentele «tari» ale romanelor sale. Experiența sa de viață îl face să fie unul dintre cei mai interesanți prozatori. Romanul însă nu e o însumare de situații, ci o construcție vastă cu rezonanță etică și filosofică, în care se confruntă existențe. Felicitându-l pe Francisc Munteanu pentru nuvelele și schițele lui, îl îndemnăm să devină și un tot atât de bun constructor, adică romancier.” □ B. Elvin se străduiește să izoleze ***Caracterul inovator al realismului socialist***: „Literatura realist-socialistă nu este – așa cum încearcă s-o prezinte adversarii ei – o creație din nimic și care nu continuă nimic și nu începe nimic. Există un fundament social precis, care o determină și-i conturează profilul. În acțiunile pe care le întreprind eroii acestei literaturi, în aerul pe care-l respiră, ca și în cartea pe care artistul o scrie despre ei, se exprimă cu o rigoare ascunsă o realitate istorică. Grișa Melehov și Șolohov fac parte din aceeași epocă, definind-o fiecare în felul său. Este epoca revoluțiilor, a uriașelor transformări sociale. În școli continuă să se conjuge «a avea», «a fi», «a face», dar de mult primul verb a decăzut din rangul în care se afla situat odinioară. Pentru «a fi», oamenii trebuie să facă, să producă, să participe eficient la munca societății. Această schimbare revoluționară constituie subiectul literaturii realist-socialiste, care dezvăluie lumea pentru a o modifica, pentru a o face mai bună. Fiecare pagină oglindește o acțiune, este schița unei schimbări, proiectul ei. Nu spunea Stendhal că frumosul este făgăduința unei fericiri? [...] Reiese așadar că în realismul socialist înnoirea politică este secundată de o înnoire estetică și că principiile ce îl conduc nu se află la periferia operei, ci împlântate adânc în substanța ei.”

6 decembrie

- În „Tribuna”, Eugen Simion publică prima parte a articolului ***Tradițiile realismului socialist***, unde se oprește, deocamdată, asupra conceptului care semnifică: „[...] metoda de creație a scriitorului militant, trăind sau nu într-un regim popular, interesat însă de soarta poporului său și, acolo unde este cazul, luptător neobosit pentru libertatea națională și socială. El se deosebește de realistul critic, cu care, de altfel, [...] duce o existență de bună vecinătate și înfrățire în lupta împotriva tuturor împilatorilor, prin aceea că, alături de «patosul demascator» și de respectul pentru adevăr, îl preocupă formele de

rezolvare a contradicțiilor sociale, oferă, adică, soluții reale” în concordanță cu principiile clasicilor ideologiei socialiste. □ La „Cronica literară” apare prima parte a unui amplu comentariu pe care Ion Oarcăsu i-l dedică recentului volum antologic de *Poezii* al Mariei Banuș: „Monologul interior, vulcanic și ardent, care este *Țara fetelor*, expresiv pe linia strictă a determinării unei vârste, lamentațiile fecioarei biblice închisă în iatac în așteptarea mirelui modern (tip athletic) – sunt experiențe sufletești unice și ireversibile. În altă ordine de idei ele sunt strict individuale, interesează o arie mică din societate. Poetul intimist face marea greșală de a se crede panaceu al tuturor sentimentelor și elanurilor lumii.” □ În același număr, Dumitru Ghișe se ocupă de *Neopozitivismul și știința*.

11 decembrie

● Numărul din „Gazeta literară” este consacrat teatrului. În editorialul *De ce teatru?*, Mihail Petroveanu explică opțiunea redacției: „Motivul profund al imixtiunii noastre în problemele interne ale teatrului ține [...] chiar de specificul acestuia. Teatrul nu e, *înainte de orice*, nici sală, nici decor, nici interpretare, nici regie, nici casă [...]. De aceea nu ne interesează în primul rând dacă sala trebuie să fie conică sau piramidală, dacă decorul trebuie să sugereze sau să epuizeze cadrul acțiunii, dacă scena trebuie să se demarcheze sau să dispară în contactul nemijlocit cu spectatorii, dacă actorul trebuie să se potenteze sau să nu se simtă, dacă regizorul trebuie să guverneze ca un monarh absolut sau numai constituțional. Așa cum am afirmat cu o nobilă încăpățănare prin cronica dramatică sau prin articolele anume, teatrul ieșit din sămânța cuvântului este pentru noi, *înainte de orice*, literatură.” □ Șerban Cioculescu readuce în prezent *Prima piesă românească – Sfatul familiei*, pe care i-o atribuie lui N. Dimachi. □ În articolul *Genul dificil*, Paul Georgescu afirmă: „Social, militant, agitatoric, marele teatru, teatrul etern a devenit revoluționar fiindcă marele teatru caută adevărul, iar adevărul e revoluționar. Teatrul e comunist fiindcă opera dramatică e «drumul de la eroare la adevăr», iar adevărul epocii noastre e comunist. Realismul socialist a înviat sensul major al dramaturgiei fiindcă a ridicat din nou pe scenă, în fața noastră, problemele fundamentale.” □ În prima parte a unui text intitulat *Scrătorul de teatru*, V. Mândra scrie: „Apărând rolul social al teatrului, relevând sensul său cetățenesc și evidențiind natura umanistă a dramei, realismul socialist deține astăzi un rol de o importanță considerabilă în dezvoltarea istorică a acestei arte complexe. Față de teoriile teatrului «anti-teatru», ca și față de convertirea textelor clasice la nurii comediei muzicale, condamnând scepticismul incurabil al intelectualității burgheze și respingând cu dispreț deșănțarea negustorească a prăvăliilor de prostituție teatrală, realismul socialist preia singur sarcina continuării și înnoierii neîncetate a teatrului, ca mandat unic al unei arte străvechi într-un veac uluitor de nou.” □ La rubrica „Partidul și creația mea” se confesează, în

articolul *Noul*, Aurel Baranga: „Am deschis ochii la lume și din acea clipă Partidul mi-a condus pașii.”

- „Scânteia” anunță desfășurarea, între 15 și 21 decembrie, a „Săptămânii cărții românești”, a cărei deschidere „va fi marcată de un Festival literar în Capitală, organizat de Ministerul Învățământului și Culturii în colaborare cu Uniunea scriitorilor din R. P. Română.”

12 decembrie

- În „Contemporanul”, G. Călinescu tratează câteva *Probleme de poezie*. Mai întâi, criticul respinge ideea că realismul socialist ar reprezenta o limitare a libertății de creație: „Ideea că socialismul aduce o constrângere și o limitare poeziei nu se poate susține, afară de cazul când poetul însuși, dezorientat, își pune margini ce nu i s-au cerut. Marxismul e o concepție despre lume care călăuzește drumurile mari ale poetului, însă vibrația lirică propriu-zisă, rezultând din poziția față de viață, nu s-a schimbat. Pe cer sunt mereu soare, lună și stele, fluviile și izvoarele curg, pădurile cresc, ninsoarea cade. Toate acestea sunt carnea poeziei. Poetul nu va mai îngenunchea mistic în fața divinității, cu un gest devenit de mult teatral și nesincer, va răsufla însă mereu adânc în fața mării sărate și a fâneții. Să zicem că poetului i s-ar cere să cânte reîmpădurirea unor munți. Ar fi îngustime să răspunde cum că nu poate face aceasta pentru că el nu-i obișnuit a lua lira decât în mijlocul pădurilor spontane. În general peisajul și spațiul lumii civilizate este opera omului, și dacă un parc din epoca lui Ludovic al XIV-lea pare sublim în grandioasa lui geometrie, tot astfel va fi și pădurea semănată de statul socialist.” Restul articolului reprezintă, de fapt, o recenzie la volumul *Poezii* de Ion Horea: „Tânărul poet promite mult, are o frază lirică în general fluentă și moale ca lâna, un limbaj simplu, pe ici, pe colo pătat cu câte un mac, și câte o preferință vădită pentru muncile și bucuriile vieții agreste, făcând, de fapt, o poezie a roadelor pământului sub regim socialist. În fond horatianizează, atenuând sentimentul prea acut al zădărniceii și păstrând numai poezia tihnei rurale și a mulțumirii cu bucatele strânse după o muncă cinstită în gospodăria de formă nouă.” □ Sub titlul *Alune americane sau stronțiu?*, Eugen Jebeleanu publică o satiră la adresa „imperialismului” S.U.A. □ Lucian Raicu semnalează articolul *Poezii noi în revistele literare*, care îi indică „o dublă tendință pozitivă”: „de o parte o participare masivă a poeților noștri de frunte care dau astăzi «tonul» liric în majoritatea publicațiilor; de altă parte – în vizibilă relație cu maturitatea literară a celor ce o manifestă – afirmarea mai accentuată a poeziei direct angajate în problematica importantă a timpului și a realităților contemporane, dominând astăzi peisajul literar și limitând posibilitatea de manifestare a tendințelor evazioniste ori intimiste semnalate de critica literară. O dovadă convingătoare și un plus de argumente pentru cei sceptici: adevărata poezie capabilă să comunice o emoție și un sens inedit se dezvoltă în climatul luptei,

adevăr tot atât de indiscutabil ca și acela că evaziunea în zone ferite de vuietul contemporaneității și străine de sensibilitatea publicului nou produce o poezie minoră, anemică, vegetând undeva la periferia artei, sub semnul unei noutăți cu totul și cu totul iluzorii.” Afirmațiile precedente sunt probate prin exemple din lirica lui Mihai Beniuc, Nina Cassian, Victor Tulbure și Miha Dragomir. □ Titus Priboi scrie despre ***Rolul concepției în creația literară***. □ Georgeta Horodincă descoperă ***Un poem al marilor speranțe – Surâsul Hiroshimei*** de Eugen Jebeleanu: „Lirismul poetului s-a îmbogățit cu posibilități infinite de exprimare, împăcându-se, datorită sugestiei oferită de arta cinematografului, cu ideea de a proiecta exterior imaginea care i-a fost cauza și care devine astfel efect. [...] Pentru Eugen Jebeleanu, care are predilecția poemelor de mare anvergură, frumusețea versurilor, intensitatea lor emoțională, construcția solidă a întregului fac din *Surâsul Hiroshimei* un punct de vârf în creația sa.”

13 decembrie

- În „Munca”, E. Marton scrie despre romanul lui Ilya Ehrenburg *Pe nerăsuflăte*: „Citind cartea lui Ilya Ehrenburg îți dai seama de adevărata măreție a omului. De măreția omului simplu. [...] Cartea lui Ehrenburg este populată aproape în întregime de asemenea oameni, dintre care fiecare are dimensiuni de epopee.”

- Eugen Simion publică în „Tribuna” partea secundă a articolului ***Tradițiile realismului socialist***, unde se oprește în principal asupra figurii lui Alexandru Sahia, dar și asupra altor scriitori și critici care respingeau noul „rău al veacului” reprezentat, în interbelic, de „direcția trăiristă”: „În aceeași direcție se încadrează scriitori progresiști ca Geo Bogza, N. D. Cocea, A. Toma, M. Beniuc, Scarlat Calimachi, Silvian Iosifescu, Mihnea Gheorghiu, sau cei grupați în jurul revistei *Manifest*, pe care o conducea George Ivașcu. În critică și estetică, creatori ca M. Ralea, G. Călinescu, T. Vianu, Perpessicius susțin, în general, principiile artei realiste, împotriva tuturor insurecțiilor avangardiste.”

□ În același număr, Ion Oarcăsu semnează a doua parte a exegezei consacrate poemelor Mariei Banuș, oprindu-se asupra ciclului *Cântec sub tancuri*: „Poeta străbătuse un infern. Lecția dramatică a războiului și adeziunea la idealurile de luptă ale proletarietului biruit au ajutat-o să învingă, pe plan poetic, ultimele împotriviri ale anarhiei individualiste: să treacă [...] «de la orizontul unuia la orizontul tuturor», de la dramele insului macerat de propriile neliniști, la dramele unei umanități suferinde.” □ Alexandru Lungu publică un grupaj de poeme (*Ce spun păsările; Uzina; Bivolii; Omul și pacea; Lecția porumbului*), iar Romulus Rusan scrie reportajul ***Perisabila clipă***, în care descrie o vizită de lucru la fabrica de pantofi „János Herbák” – „uzina uriașă care la 7 septembrie a adresat un apel întregii țări, pentru «produse cât mai multe, cu consumuri specifice cât mai mici»”: „Ce înseamnă «produse cât mai multe»?// Înseamnă iuțea a mâinilor, înseamnă ritmicitate la banda rulantă. Înseamnă a termina

pantoful, ce se scurge în șir indian pe riguroasa vale tehnologică, în 28 de minute în loc de 30, în 25 în loc de 28. [...]// Ce înseamnă un «consum specific cât mai mic»?// Explicația ar părea antagonică celei precedente. Înseamnă chibzuință multă. Înseamnă drămuire a metrului pătrat de piele, din care poți croi, în loc de treizeci de fețe de pantof, cu zece mai mult. [...]// Iată, deci, în mare și simplificat, ce ar însemna un consum specific redus. Înseamnă geometrie. Și logică. Dar cum se împacă gimnastica rapidă a mâinii cu mulco-meala celor două discipline? Ei, aici e secretul muncitorilor de la «Herbák»!”

- „Scânteia” publică fragmente din capitolul X al volumului I din romanul *Rădăcinile sunt amare* de Zaharia Stancu, precedate de o scurtă prezentare, care anunță „un amplu tablou al luptei forțelor democratice, în frunte cu comuniștii, pentru consolidarea puterii populare în țara noastră. Autorul povestește episoade dramatice din timpul campaniei electorale din 1946, scoțând în evidență, pe fundalul aprigilor ciocniri de clasă, figuri de oameni înaintați, militanți pentru triumful vieții noi.” Secvențele publicate surprind un episod al luptei dintre comuniști și ultimele rămășițe ale clasei exploatare, fixându-se asupra morții tragice a unuia dintre oamenii „noi” (Mardare, primarul satului Blajini), ucis mișelește de feciorii boierului Leonida Cioranu. Dincolo de clișeele ideologice gravitând în jurul scenariului luptei de clasă (surprinsă în două momente istorice: răscoala de la 1907 și primii ani de după 1944), paginile selectate sunt destul de reușite sub aspectul construcției epice.

14 decembrie

- În „România liberă”, Boris Buzilă publică articolul *Cititorul și cartea*, ca preambul la „Săptămâna cărții românești” (15-21 decembrie); articolul reproduce opiniile câtorva cititori „obișnuiți”, pentru a conchide: „«Săptămâna cărții» este chemată să fie în primul rând o sărbătoare a cititorilor de cărți, a celor ce s-au obișnuit în anii aceștia ca să cinstească și să aprecieze cartea bună, purtătoare a celor mai înalte mesaje.”

15 decembrie

- Mihai Novicov semnează editorialul revistei „Luceafărul” *Cuvântul Partidului, călăuză pentru creația artistică*: „Pe tot cuprinsul patriei oamenii muncii au și început să discute prevederile *Expunerii* făcute de tovarășul Gheorghiu-Dej. Peste tot în fabrici, pe ogoare, în instituții, muncitorii, plugarii, intelectualii, se angajează să nu-și precupețească forțele pentru ca cele prevăzute în *Expunere* să fie împlinite și depășite. Angajamentul scriitorilor nu poate fi conceput decât ca parte integrantă a acestui angajament general. Pentru a-l ține nu există decât o singură cale: a turna în imagini artistice, pline de adevăr, entuziasmul revoluționar al poporului, a plăsmui deci cu ajutorul imaginilor artistice un tablou măreț și inedit al efortului grandios prin care *cuvântul partidului devine faptă*.” □ Numărul cuprinde poeme de Eugen

Jebeleanu (*Pe o carte*), Victor Tulbure (*Elegie de primăvară*), Ilie Constantin (*Citesc aceste cifre*) și Constanța Buzea (*Drumul Găzarului; Doar numele sunt vechi...; Grădinarul; Pentru că ți-e dragă...*), proză de Remus Luca (*Popas*) și Virgiliu Monda (*Povestire*), reportaje de Traian Coșovei (*Semnul din larg...*) și Pop Simion (*O glumă serioasă*). □ Rubrica „O seamă de cuvinte” reunește recenzii de Dan Grigorescu (despre N. Deleanu, *Nedeia din poiana miresei*, II), Camil Baltazar (antologia *Octombrie Roșu în literatura popoarelor*) și Mihnea Gheorghiu (despre *Poeme* de Aragon). □ Perpessicius scrie despre **Emil Racoviță, savantul și scriitorul**. □ La „Cronica literară”, Aurel Martin comentează volumul *Când au plecat cocorii* de Nicolae Tăutu: „Formula adecvată temperamentului său artistic pare a fi instantaneul liric, fila de jurnal, starea emoțională desfăcută de pulberea efemeridei. *Când au plecat cocorii* probează elocvent acest adevăr: tentativele extralirice, întemeiate pe un schelet epic prea pronunțat sau pe dialogul discursiv nu-i izbutesc, așa cum nu-i reușesc nici variațiile pe aceeași temă, desfășurate prin adăugarea superfluă a unor elemente suplimentare menite să aprofundeze, intențional, ideea centrală.” □ Augustin Z. N. Pop aduce câteva **Date noi despre Nicolae Bălcescu**. □ În articolul **Biografie și poezie**, Al. Andrițoiu își propune să extragă „esența poetului de tip nou”: „În timp ce poezii anteriori afirmării proletariatului ca putere hotărâtoare purtau un mesaj generos, dar abstract și general, umanist în mare, adresându-i-se omului nediferențiat decât etic (exploatarea era socotită un act imoral și atât), poetul modern, partinic prin definiție, contopindu-se cu masele organice (biografice) și poetice, diferențiază limpede și lucid, în clase sociale, după legi imuabile, societatea și, alăturându-se părții pozitive, luptă împotriva celeilalte. Așa cum, biografic, oamenii devin electorali și optează, în fața urnei, pentru un deputat sau împotriva lui, poezii fac o selecție artistică. Biografia și arta se întrepătrund și se influențează reciproc. E un proces dialectic dificil care merită un studiu detaliat.” □ Romul Munteanu avertizează: „Combaterea tezelor revizioniste ale lui Lukács, ca și ale ciracilor lui, depășește importanța locală. Ea prezintă un real interes și un obiectiv principal al criticii literare marxiste de pretutindeni.” (**Critica literară germană și revizionismul**)

16 decembrie

- În „România liberă”, V. Em. Galan scrie despre **O sărbătoare a cuvântului scris**: „Săptămâna cărții românești”, care „a intrat în tradiția iernilor noastre (la oraș, la sat), câștigându-și o stabilitate pe care cred că iarna însăși – zăpada, gerul, crivățul – neputând-o realiza cu aceeași punctualitate, i-o invidiază în unii ani”.
- „Scântea” publică un articol intitulat **Bazarul cărții**, consemnând debutul „Săptămânii cărții românești”, eveniment găzduit de „Librăria Noastră nr. 1 din Calea Victoriei”, la care au participat V. Em. Galan, M. Beniuc, Z. Stancu,

Aurel Mihale („director general al Editurilor”), M. Gafița și Szemler Ferenc („secretari ai Uniunii scriitorilor din R. P. Română”), precum și numeroși „scriitori, oameni de artă, știință și cultură”, care au putut „urmări aici istoria vie a literaturii românești”. Alături de titluri importante ale literaturii contemporane (semnate de M. Beniuc, Z. Stancu, P. Dumitriu), sunt expuse *Operele* lui Miron Costin, *Fabulele* lui Gr. Alexandrescu, volumul V din *Operele* lui Eminescu, volumul 14 din *Operele* lui Sadoveanu (acest „Ceahlău al slovei românești”), „stihurile și publicistica lui Tudor Arghezi” și, semnificativ, „un exponat rar: ediția princeps a „Bibliei lui Șerban Cantacuzino”, unul din importante monumente de limbă românească, tipărit la 1688.” □ Pe aceeași pagină se consemnează apariția, la Editura de Stat pentru Literatură și Artă, a ediției bibliofile a *Poeziilor* lui Eminescu, publicate într-un tiraj de 30.000 de exemplare.

18 decembrie

● Editorialul lui Mihai Beniuc din „Gazeta literară” salută *Săptămâna cărții*: „Săptămâna cărții literare ar trebui să fie totuna cu săptămâna poeziei. Într-adevăr, nu poate fi o carte bună, una de literatură, fără poezie. [...] În lumea noastră nouă, poetul și-a redobândit locul de cinste meritat pe drept în ierarhia socială, iar poezia a devenit o valoare din cele mai de preț pentru masele largi muncitoare, a căror viață în trecut era lipsită de poezie și la propriu și la figurat, și din punct de vedere ale existenței lor și din punct de vedere al accesului lor la cultură.” □ *Un eveniment literar* e considerată de către Șerban Cioculescu apariția vol. V al *Operele* eminesciene sub îngrijirea lui Perpessicius. □ La rubrica „Pentru realismul socialist”, Mihai Gafița avertizează, în articolul *Semnele viitorului*, că în literatura interbelică se găsesc numeroase anticipări ale realismului socialist. □ Sub genericul „Poeți tineri de azi despre ziua de mâine” apar texte semnate de Nichita Stănescu (*Poem despre cifra 7*), Matei Călinescu (*Perspectiva*), Modest Morariu (*Noua geneză*), Petre Stoica (*După șapte ani*), Barbu Cioculescu (*Într-un oraș*) și Grigore Hagiu (*Secera și ciocanul*). □ În secțiunea „Cărțile săptămânii” apar cronici de Georgeta Horodincă (despre *Rădăcinile sunt amare* de Zaharia Stancu: „Noul roman al lui Zaharia Stancu nu are un precedent în literatura noastră, sub raportul formei literare pe care o folosește, și trebuie judecat, credem, în această lumină, adică în lumina experienței pe care scriitorul o face aici pentru prima oară și care este menită să dea un impuls novator prozei actuale, în general.”), Valeriu Râpeanu (despre *Surâsul Hiroshimei* de Eugen Jebeleanu, „creațiune de înaltă ținută umană și artistică, cu un mesaj anti-războinic și o puternică forță mobilizatoare”), S. Damian (despre *Cerul începe la etajul 3* de Francisc Munteanu), R. Valeriu (despre *Când au plecat cocorii* de Nicolae Tăutu), Z. Ornea (despre *Să nu fugi singur prin ploaie* de Al. I. Ștefănescu), Liviu Călin (despre *Cântece de drumeție* de Alecu Ivan Ghilia) ș.a.

- În „Scânteia tineretului”, Teodor Vârgolici recenzează volumul de versuri *Când au plecat cocorii*, al lui Nicolae Tăutu (publicat la Editura Tineretului), care „rememorează episoade din războiul antihitlerist, din lupta pentru eliberarea Ardealului, Cehoslovaciei și Ungariei, evocându-se figurile luminoase ale ostașilor români și sovietici care au căzut pe câmpul de bătălie în numele sacrelor idealuri de dreptate și pace.” Noutatea demersului constă, consideră recenzentul, în evitarea strategiilor evocării, înlocuite acum de axarea „poemelor pe marea idee de umanitate, pătrunzând în sufletele oamenilor, străduindu-se să extragă semnificațiile majore, de ordin etic, ale momentelor de încleștare.” Finalul cronicii este puternic ideologizant, accentuând ideea că, fiind „axate pe ideea nobilă a jertfei patriotice pentru zdrobirea apărării fasciste și făurirea unei vieți libere socialiste, poemele lui Nicolae Tăutu au un ecou puternic în apărarea vieții, la apărarea tinereții care are astăzi în față luminile socialismului.”

19 decembrie

- Boris Buzilă scrie în „România liberă” despre *Cerul începe la etajul 3* de Francisc Munteanu: „Opinia celor care trăseseră la un moment dat un semnal de alarmă în fața deosebitei prolificității a prozatorului, temându-se că s-ar putea întâmpla, doamne ferește, ca istovindu-i-se rezerva creatoare, Francisc Munteanu să nu mai aibă nimic de spus... este, din fericire, sistematic infirmată. Cu fiecare carte, și *Cerul începe la etajul 3* este cea mai recentă probă, Francisc Munteanu dovedește că bagajul experienței sale trecute și realitățile noi îl solicită cu multe, multe lucruri care așteaptă «să fie spuse», să intre în literatură.”

- În „Contemporanul”, G. Călinescu publică articolul *Poezie feminină*, în care analizează lirica Veronicăi Porumbacu: „Ceea ce vreau să semonstrez azi e calitatea artistică și spontană a unei poezii care, scrisă parcă pe mătase, este totuși de sus până jos o operă combativă, subiectele curente fiind oroarea de război, elogiul luptătorilor comuniști, salutul către femeia eliberată, viața în Uniunea Sovietică etc. Poeta e, temperamental, o vitalistă discretă cu simțurile foarte acute, dar fără brutalitate. [...] Cu citatele de mai sus am încercat a releva existența emoției și a fanteziei ca materie primă pentru elaborarea poemului în planul superior al ideii. Poezia Veronicăi Porumbacu este precumpănitor ideologică, găsind accente de felurite instrumente și amplitudini emoționale. [...] [Poeta] nu pregetă să bată la marile poeți ale viitorului și să le deschidă, laolaltă cu contemporanii, și să se înroleze în armata eroilor de toate zilele pentru ridicarea patriei, cântând printre ei exuberantă, persistentă și frenetică. [...] Nu-i de ascuns că adesea poezia Veronicăi Porumbacu suferă de o transparență exagerată, de lipsă de densitate, de descripție dilatată. Fluidul e impregnat în sol, nu gălgâie într-o albie, evaporându-se la lectură. Însă am voit și de data aceasta să dovedesc că ideologia socialistă nu scoate pe poet din

universul poeziei și, dacă poemul nou este o spadă necruțătoare, mânerul lui e învelit în catifea și aur.” □ În articolul *Eminescu în veșmânt sărbătoresc*, Eugen Jebeleanu salută apariția vol. V din ediția Perpessicius. □ Într-un interviu acordat lui Mihail Neamțu, Al. I. Ștefănescu declară următoarele: „[...] trăiesc în actualitate ca-n elementul meu, vorba poetului. Deoarece întreaga mea fericire personală, filosofie, muncă, creație, dragoste, o datorez partidului. Nici nu concep să scriu altceva decât ce poate să ajute lupta acestui neobosit făuritor al fericirii obștești.” □ Radu Popescu comentează volumul *De la potop încoace* de V. Em. Galan – carte care „nu prezintă absolut nicio unitate literară”, ci „un evantai făcut din toate exercițiile și tentativele sale actuale”, dar care dezvăluie „una din cele mai întinse, mai cuprinzătoare *capacități de actualitate*”.

20 decembrie

- „Munca” evidențiază, prin articolul lui E. Marton, câteva *Figuri de comuniști în literatura noastră nouă*: „Eroii comuniști au adus un suflu de reînnoire, un suflu revoluționar în literatura noastră nouă. Problema zugrăvirii eroului comunist nu poate fi considerată însă ca rezolvată. În această direcție există o sarcină importantă și grea. Comunistul, care este un om de o mare complexitate și bogăție sufletească, întrunind în sine cele mai bune trăsături ale clasei muncitoare, înarmat cu învățătura marxist-leninistă, cu o morală de puritatea cristalului, este înfățișat adeseori schematic, printr-o singură latură a activității sale.”
- În „Tribuna”, Eugen Simion publică partea a treia (și ultima) a articolului *Tradițiile realismului socialist*, unde comentează poeme interbelice scrise de Demostene Botez, A. Toma, Dumitru Corbea, Lucian Georgiu și Cristian Sârbu, integrabile mai degrabă „realismului critic”, nedepășind „simplul caz de injustiție socială și când l-a depășit, a proslăvit gestul anarhic.” □ Ion Oarcăsu își încheie ultima parte a amplului comentariu dedicat poeziei Mariei Banuș printr-o analiză a poemului *La porțile raiului*: „Talentul Mariei Banuș atinge aici culmi unice și puțini au cântat mai frumos, după Eminescu și Arghezi, atotputernicia și puritatea dragostei, semnificația ei de astă dată într-o societate eliberată de stihia exploatării.” □ În același număr al revistei apar povestirea *Stana* de I. Agârbiceanu și poeme de Negoită Irimie. □ Al. Bojin scrie despre *Poezia antidinastică a lui Al. Vlahuță*. □ Ion Pulbere recenzează monografia *George-Mihail Zamfirescu* de Valeriu Râpeanu, căreia îi lipsește „o justă proporționare a materialului”. □ La „Revista revistelor”, Const. Cubleşan comentează numerele 9 și 10 din „Scrișul bănățean” și notează „cu satisfacție un real salt calitativ în ce privește participarea activă a publicației, de pe poziții marxiste, la dezvoltarea fenomenului literar”.

21 decembrie

- Al. Andrițoiu își povestește în „România liberă” experiențele avute *La „Flamura Roșie” față în față cu cititorii*. □ În același număr, Demostene

Botez publică articolul **Romane-foto**, în care ridiculizează răspândirea genului în Occident: „Iată că evoluția de-a-ndăratelea a «omului modern» din Apus duce la mintea și preferințele copiilor.”

- În „Munca”, I. Petrescu comentează volumul *Fuga*: „Talentul lui D.R. Popescu e mai puțin epic, mai degrabă înclinat spre confesiune, spre meditație, spre căutarea sensului sufletesc adânc al evenimentelor relatate. Poate că tocmai în această înclinație a autorului stă explicația succeselor sale, dar cu siguranță că aici stă și cauza unor eșecuri. Căci, antrenat de anumite tendințe spre psihologism, D.R. Popescu nu a știut să elimine din masa de fapte pe care viața i le pune la îndemână pe cele mărunte, nesemnificative, lipsite de interes real.”

- O scurtă notă din „Scânteia” (cuprinzând date statistice) semnaleză tipărirea a „numeroase cărți în limbile naționalităților conlocuitoare”, expuse cu prilejul „Săptămânii cărții românești”. □ Tot aici se consemnează apariția noii ediții a *Neamului Șoimăreștilor*, într-o notă ce cuprinde rezumatul, însoțit de un scurt comentariu, al acestei cărți „educative” care „reînvi[e] un episod vibrant al luptei poporului pentru libertatea și dreptatea sa.”

25 decembrie

- „Gazeta literară” inaugurează o nouă rubrică: „Scriitori la sate”, efect al „chemării” lansate de Uniunea Scriitorilor în nr. din 4 decembrie a.c. În numărul de față, își relatează experiențele Haralamb Zincă (**Victor Hugo la Conțești**) și Victor Kernbach (**Oamenii și plante**). □ La rubrica „Partidul și creația” mea, Dan Deșliu își ia un nou **Angajament**. □ La „Cronica literară”, Mihail Petroveanu comentează volumul lui V. Nicorovici *400 de zile în orașul flăcărilor*: „De ce 400 de zile în orașul flăcărilor nu este [...] o monografie consecventă? Pentru că e nesistematic, acuzând reveniri și deosebiri prea accentuate de metodă, procedee și proporții ca între compartimentele rezervate uzinei și orașului. Infidelitatea față de rigorile genului este însă neglijabilă, fiind compensată de departe de fidelitatea față de obiectivul cărții, omul de la Hunedoara.” □ La rubrica „Pentru realismul socialist”, Mihai Gafița publică articolul **Întâia treaptă**: „Literatura revoluționară dintre cele două războaie a izbutit [...] să depășească limita realismului critic în ce privește poziția față de orânduirea acelei epoci, să treacă de la exprimarea unei năzuințe la indicarea căii și a mijloacelor concrete de înfăptuire a dezideratelor maselor, de rezolvare a complexelor probleme sociale. Această cucerire a literaturii nu este numai o nouă treaptă în dezvoltarea vechiului realism, nu este doar același realism, dar mai profund, ci este un realism de un fel deosebit. // Socotim că avem de a face cu o adevărată primă etapă a unei noi literaturi aflată încă în germene, dat fiind că și realitățile pe care le exprimă erau în germene sau în condiții cu totul vitrege, care nu le permiteau să se dezvolte normal. Tradițiile revoluționare din literatura epocii dintre cele două războaie le așezăm deci ca întâia treaptă, întâia etapă, deocamdată îndepărtată, nu prea puternică,

dominată de realismul critic sau de alte curente, adesea chiar moderniste, dar vestind cu claritate realismul socialist.”

26 decembrie

● G. Călinescu comentează în „Contemporanul” volumul lui Victor Tulbure *Versuri alese*: „Toate poeziile lui Victor Tulbure, aproape fără excepție, sunt ale unui combatant, uneori chiar în tranșee, ca ostaș. [...] Admirabil. Miezul poeziei [*Tezaur* – n.n.] îl alcătuiește uimirea de splendorile silvestre până acolo încât vânătorul nostru, demobilizat (spun asta fără nicio maliție), își uită meseria și nu trage în căprioare. După opinia mea o astfel de încântare în fața naturii clocotitoare de viață nu-i contrară ideologiei noastre. [...] [V]ocația poetului e dovedită.// Nu mai puțin, astfel stând lucrurile, ne vor fi iertate unele amicale observări. Poetul e împins, ajutat de o anume lesniciune prozodică, să păcătuiască printr-o alunecare a versului ce obosește urechea și o adoarme, tocmai prin verbozitate.” (***Justețe și calitate***) □ Eugen Luca scrie despre *Să nu fugi singur prin ploaie* de Al. I. Ștefănescu: „Lucrarea trebuie [...] apreciată în raport cu intențiile, bănuim modeste, ale autorului. El n-a vizat decât să ne dezvăluie unele aspecte inedite ale unor stări de lucruri, în genere cunoscute, să surprindă unele nuanțe noi ale unor tipuri cu care în genere suntem familiarizați, și nu să ne descopere esențe cu totul noi, să îmbogățească tipologia existentă. Judecat astfel, *Să nu fugi singur prin ploaie* constituie, incontestabil, o realizare. Nu e mai puțin adevărat însă că cititorul îi poate pretinde scriitorului să depășească acest stadiu și, pășind pe drumul marii literaturi, să se străduiască să atingă profunzimi și să spună ceva cu totul deosebit despre societate și oameni. Mai ales că literatura noastră realist-socialistă a îmbogățit substanțial problematica și tipologia vechii literaturi, iar aceasta a ridicat mult exigențele lectorului.” □ În același număr al revistei apar poeziile *Cartea*, *Toamna* și *Ivernală* de Miron Radu Paraschivescu.

27 decembrie

● În „Tribuna”, Dan Valeriu realizează o ***Retrospectivă*** a anului editorial: „Poate nimic nu caracterizează mai bine literatura anului ce se încheie decât tendința ei de autodepășire, de maturizare, proces în care am vedea – alături de o creștere individuală, pe oameni – triumful deplin al realismului socialist în creația noastră actuală. [...] Pe această linie, anul literar 1958 se înscrie ca o certă victorie. Nu fiindcă în anii trecuți vânturile reci ale influențelor străine, estetizante și idealiste, ar fi suflat mai puternic. Dimpotrivă, presiunile ideologiei burgheze contemporane – revizionismul contemporan – au încercat nu o dată și în 1958 să ne atragă. E însă o dovadă a vitalității realismului socialist în general și a literaturii noastre bazată pe această superioară metodă de creație faptul că, orientându-ne ferm, am dat riposta cuvenită, pe plan literar, acestei reîntrupări în zeci de fețe a spiritului burghez morbid. Și,

evident, dintr-o asemenea perspectivă, estetica marxistă și-a precizat și mai amplu pozițiile, iar literatura noastră s-a îmbogățit cu noi opere de valoare. Parafrazând un titlu al poetului Andrițoiu, am putea spune că, odată cu recolta anului 1958, am intrat definitiv sub «porțile de aur» ale creației militante, partinice.” □ Ion Oarcăsu evocă *Un moment al poeziei militante*: „nimic nu putea fi mai potrivit pentru tonul larg, protestatar și solemn al poetului Jebeleanu, decât evocarea măcelului de la Hiroshima, loc unde demența atomică a pătat pentru vecie inima și conștiința umanității. Construcția viguroasă, bazată pe scene de-un dramatism împins până la limită, cântărirea atentă a cuvântului și a metaforei pentru a le zmulge ultima rezervă de sugestie, claritatea și noblețea mesajului – fac din *Surâsul Hiroshimei* [...] un moment poetic, o nouă dovadă despre trăinicia și superioritatea poeziei militante.”

28 decembrie

- Pentru a arăta că regimul socialist le-a deschis scriitorilor *Orizonturi nevisate odinioară...*, Dan Deșliu întreprinde în „România liberă” o comparație cu trecutul: „Eminescu, asasinat în ospiciu, Caragiale, silit să se exileze de hula și detractarea oficială, Sahia, mort de inaniție, cu plămânii ciuruți de ftizie...”

30 decembrie

- În „Contemporanul”, G. Călinescu adresează câteva *Urări* pentru noul an: „Nu poate fi urare mai adâncă pe anul 1959 decât ca mărețele proiecte expuse de tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej în ședința plenară a C.C. al P.M.R. din 26-28 noiembrie 1958 să ia deplină ființă prin munca și zelul întregului popor muncitor.// Să crească fiertura de fontă și oțel care turnată în forme să dea mașinile grele și ușoare; locomotiva și mașina de cusut, presa hidraulică și acul, tractorul și penița.// [...] Să ticluim cu tonele praful care să stârpească insectele și gângăniile păgubitoare recoltelor, dușmănoase pe tot ce e verde și viu. Să le amețim cu otrava, să le facem să pice în grămezi de boabe fetide și negre căroră să le dăm foc ca unui trecut rău.” □ Urări aduc, în același număr, Eugen Jebeleanu și Zaharia Stancu. □ În articolul *Bilanț 1958*, Radu Popescu înregistrează numeroase „progrese” ale literaturii românești contemporane, dar, în același timp, atrage atenția că „avem încă mari lipsuri de împlinit”: „Ordinea și ierarhia tematică a literaturii noastre prezintă încă lacune: chipul comunistului, factor principal al mobilizării poporului în lupta pentru socialism, e o problemă încă deschisă [...]; literatura industrializării socialiste e încă în faza începuturilor, ca și aceea a progreselor socialismului în agricultură; mai avem mult de făcut pentru o literatură masivă, multilaterală, închinată luptei proletariatului și Partidului Comunist între cele două războaie, deși avem unele începuturi remarcabile; nu avem încă o literatură corespunzătoare a războiului din 1941-1944, cu fazele ei diferite, și cu adâncurile ei atât de complexe [...]; ne trebuie încă o literatură cu perspective noi a primului

război mondial; nu avem (deși avem o literatură istorică a veacurilor îndepărtate destul de abundentă) o literatură a celei de-a doua jumătăți a sec. al XIX-lea și a începuturilor sec. XX, și în această privință apelul Partidului, în legătură cu sărbătorirea centenarului Unirii, va însemna deschiderea unui drum.”

[DECEMBRIE]

● Numărul din „Steaua” e dedicat aniversării proclamării R.P.R. În editorialul său (*Republica*), Aurel Gurghianu scrie: „[...] anii ce s-au scurs, anii începuturilor, poartă pecetea unor transformări excepționale care au revoluționat adânc toate compartimentele vieții acestui popor. Prăbușirea vechiului regim sub loviturile forțelor patriotice, organizate și conduse de Partid, a descătușat pentru prima oară izvoarele de energie ale poporului nostru, dându-i posibilitatea să clădească totul pe alte baze, radical schimbate față de trecut; oamenii muncii și-au preluat soarta în propriile lor mâini, începând să construiască fără burghezie și împotriva ei.” □ În același număr apar versuri de Veronica Porumbacu (*Cum altfel aș trăi; Ardealul*), G. Grigurcu (*La aniversarea Republicii*), Matei Călinescu (*Aici grâul va crește*), Mircea Ivănescu (*Nu e apocalipsul*), Leonida Neamțu (*Mă uit înaintea; A nins*), Negoită Irimeie (*Peisaj cu sonde; Deasupra munților*) și Emil Bunea (*Un condamnat la moarte a evadat; Din lunca Dunării*), precum și fragmente din romanul *Zilele săptămânii* de Dumitru Radu Popescu. □ Leon Baconsky publică prima parte a studiului *Postulatul cunoașterii – criteriu al realismului în poezie*, care cuprinde o definiție a poeziei moderniste („Dorind inițial să se elibereze de sub autoritatea dogmelor și canoanelor și făcând pentru aceasta eforturi «spre a depăși subiectivitatea romantică și obiectivitatea realistă» [...] o parte din reprezentanții poeziei de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul celui al XX-lea sfârșesc prin a ancora – și, în același timp, a eșua – în *modernism*, doctrină contradictorie și anarhică, al cărei element definitoriu pare a fi tocmai rezolvarea raportului dintre *subiect* și *obiect*, în favoarea aproape absolută a celui dintâi; de unde și acea tendință spre «dezintegrarea eului» și explorarea zonelor inconștientului și oniricului, instinctualului și patologicului, misticului și ilogicului.”), precum și o radiografie severă a trei dintre subdiviziunile acesteia: futurismul, dadaismul și integralismul. □ În rubrica „Profiluri contemporane”, Modest Morariu scrie despre *Veronica Porumbacu*: „Ceea ce valorifică artistic creațiile Veronicăi Porumbacu, făcându-ne să zăbovim asupra lor, este virtuozitatea cu care poeta mănuieste tiparele atât de delicate și exigente ale poeziei.// Izvorâte din trebuința înăscută de a ritma trăirile sufletești în vers, poemele sale captivează prin pregnanța lirismului, prin capacitatea de a vehicula un mesaj precis, de a fixa emoția.// Mijloacele, diverse, echivalează diversitatea posibilităților afective și-s în acord cu specificul și intensitatea emoției. Variabilitatea lor ar face arbitrară o apreciere

generalizatoare. Uneori tonalitatea e gravă, versul pătimăș, violent, retoric (în accepția cea bună) [...]. Alteori, dimpotrivă, poeta își scoate efectele pe tonuri de surdină, ocolind îndeobște artificii stilistici.” □ În cadrul secțiunii „Studii”, G. Călinescu continuă serialul *Scritori progresiști între anii 1848-1959: D. Bolintineanu, Pantazi Ghica*, publicând o analiză a poeziei lui Bolintineanu, fără a aduce însă modificări notabile față de varianta din *Istorie...* □ La „Cronica literară”, D. Floarea-Rariște comentează recenta ediție de *Opere* ale lui Miron, apărută sub îngrijirea lui P.P. Panaitescu: „Miron Costin scrie de pe poziția de clasă a marii boierimi, pentru care manifestă o înclinare firească, această atitudine izvorând dintr-o concepție de viață caracteristică epocii respective, căreia nu i se putea sustrage. Cu toate acestea, structura profund onestă a cronicarului îl face să vadă pe deasupra intereselor înguste ale boierimii din care făcea parte și să aprecieze cu mai mare atenție decât predecesorii săi fenomenele economice. Distingând coexistența a trei categorii sociale – boierii, curtenii și țăranii – cronicarul nu trece cu vederea interesele acestora din urmă, manifestând chiar anumită simpatie față de ei.” □ La „Viața cărților”, G. Grigurcu recenzează *Poeme*-le lui Aragon („Pentru cei ce-și pun întrebări asupra destinului poeziei zilelor noastre, drumul lui Aragon constituie un răspuns elocvent. Dacă burghezia încearcă să creeze o diversiune, vorbind despre un pretins impas, ori o «criză spirituală» care ar fi inevitabilă artei contemporane, cei mai înzestrați se smulg din plasa teoriilor nocive, apropiindu-se nemijlocit de realități, devenind combatanți pe baricadele luptei sociale. Evident procesul e dificil, deoarece implică o schimbare lăuntrică ce se săvârșește în etape, în urma căreia comandamentele vieții intelectuale și afective, ale celui care a optat pentru poziția clasei muncitoare, ies limpezite, invincibile.”) și *Despre munca literară* de A. I. Herzen („un intelectual de formație solidă, animat de idei politico-sociale avansate, cu o gândire materialistă remarcabilă prin profunzimea și finețea ei”). Eugeniu Speranția scrie despre cele două volume de *Opere* din Lessing („scrierile cele mai de frunte ale celui deschizător de drumuri, întemeietor al teatrului german, – ale învățatului și cugetătorului pe care unii l-au privit ca pe un Diderot al germanilor”), iar Ștefan Râmniceanu comentează *Orientări în literatura străină* de Mihnea Gheorghiu („În genere, autorul folosește [...] criteriile leniniste, științifice, de valorificare a fenomenului literar. Iar dacă la toate cele de mai sus, voi adăuga observația că expunerea este plină de suculență, personală, alertă, dovedind un atașament pasionat față de obiectul cercetării, și se încorporează într-o frază clară, fluentă, plină de spontaneitate [...] – cred că am semnalat principalele merite ale cărții lui Mihnea Gheorghiu, care e un succes incontestabil al criticii și eseisticii noastre.”).

● În „Iașul literar”, N. Barbu laudă *Succesele literaturii noastre realist-socialiste*: „Trăsătura comună a celor mai bune opere apărute la noi în cursul deceniului din urmă este tocmai capacitatea lor de a oglindi veridic aspectele

fundamentale ale realității în dezvoltarea ei revoluționară, capacitatea de a releva rădăcinile noului în tradițiile progresiste ale trecutului.” În același număr apar poeme de Andi Andrieș (*În noaptea aceea...*), Florența Albu (*Orologiile Peșului; În mină; E-un ceas anume...; S-ar meșteri poate-o vioară...*), Dragoș Vicol (*Pro Pace!*), Nicolae Țatomir (*Vitrina cu fructe*), Horia Zilieru (*Poveste lângă leagăn*) și Anghel Dumbrăveanu (*Revelație*), proză de Nicolae Jianu (*Drumul robilor*), Vasile Rebreanu (*Noapți fără somn*) și Alexandru Sever (*Cronică*). □ La rubrica de „Cronici și articole”, Eugen Barbu scrie despre **Culturalizarea maselor**: „este vorba acum de a aduce pe băncile școlii și ale universității pe analfabeții de ieri, și nu numai pe unii dintre ei, pe cei mai curajoși și mai dotați, ci pe toți. Este vorba să-i învățăm anatomie și electronică pe țăranii care au citit primul ziar la 40 de ani, pe femeile care au reușit să se iscălească abia după ce propriii lor fii știau s-o facă. În operația aceasta se investesc bani, școli și mai ales timp. Este un capital care va aduce dobânzi neînchipuite. Al. I. Ghilia semnalează trecerea **De la condeie și lanțuri, la Revoluția Culturală**: „Însăși colectivizarea este o expresie pregnantă a culturalizării. Numai cele 2000 de colțuri roșii din gospodăriile colective existente, cu sutele de mii de cărți pe care le au puse alături de imaginea condeielor înlănțuite, și ce distanță colosală, ce răsturnare de valori și de sensuri!” □ La „Recenzii”, Ion Sârbu comentează nuvela *Șantier* de Nicolae Țic („Viața Românească”, nr. 10/1958), care „se cuvine semnalată ca o dovadă a eficienței, în plan artistic, a orientării scriitorilor spre temele actualității noastre socialiste și ca mărturia posibilităților unui scriitor tânăr”.

● „Scrișul bănățean” cuprinde versuri de Ion Potopin (*Patria, Același prelu-diu*), Lucian Valea (*La izvoarele Someșului; Case noi în Sanț*), Al. Jebeleanu (*Ultima scrisoare a soldatului francez căzut în Algeria*), Ilie Măduța (*Laudă omului*), Horia Zilieru (*La vilele de vară*) și Anghel Dumbrăveanu (*Sudorul*), proză de Mircea Bandu (*O întâmplare de pe șantier*) și Ion Arieșanu (*Ultima noapte*), precum și reportajul *Clisura și oamenii ei* de Nic. Opreanu. □ La „Cronica literară”, Nicolae Ciobanu comentează *Surâsul Hiroshimei* („Cum între negru și alb se desfășoară gama nesfârșită a celorlalte culori, între răs și plâns se întinde valul nesfârșit în nuanțe ale surâsului. Cele mai multe dintre valențele surâsului le-a descifrat poetul Eugen Jebeleanu, pe cuprinsul larg și tragic al surâsului Hiroshimei.”), iar Leonard Gavrilu scrie despre ultimul volum al lui Dan Deșliu: „Ceva mai greu e un succes important al poeziei noastre. Principalul merit al lui Dan Deșliu rămâne acela de a se situa ferm pe terenul actualității, în pas cu timpul său. Aderența la actualitate l-a constrâns pe poet să creeze o specie nouă, cum este reportajul în versuri [...], care îi permite să abordeze fără întârziere temele majore ale epocii. Aceste teme poetul le trece nu numai prin filtrele unei sensibilități puternice [...], ci și printr-o gândire matură, lucidă.” □ Sergiu Levin semnalează **Doi poeți tineri**: Ilie Măduța și Anghel Dumbrăveanu.

- În „Lupta de clasă”, Ileana Vrancea recenzează cu severitate schița *Cerul începe la etajul 3* de Francisc Munteanu și respinge receptarea de până atunci a textului: „Din schița *Cerul începe la etajul 3* se detașează peisajul sumbru, impresionant, al unui oraș pustiit de hitleriști și bombardamente, tragismul anilor de fascism și război, un protest dramatic împotriva războiului hitlerist.// Peste acest fond însă, se suprapune comentariul povestitorului care [...] apare în postura unui om blazat, umblând de preferință beat, în timp de război și-n timp de pace; eroul povestirii lui Francisc Munteanu evocă fiirec, cu un fel de fală plină de superioritate, cum a hotărât să se îmbete din plictis într-o noapte la Bratislava, unde se afla la invitația unei edituri. [...] Talentul matur al lui Francisc Munteanu trebuie ferit de superficialitate. Meritele creației valoroase cu care a îmbogățit proza actuală au fost subliniate pe larg în presa literară și în coloanele revistei «Lupta de clasă». Ocolirea de către critică a semnelor de superficialitate, de stridență ieftină nu aduce niciun folos scriitorului.”
- Numărul de sfârșit de an 1958, al „Vieții românești”, publică texte de Mihai Beniuc – *Roire*, Demostene Botez – *Drumul spre comunism*, Maria Banuș – *Cânt pura energie comunistă*, Eugen Frunză – *Bucurii, Casca albă*, Eugen Barbu – *Șoseaua Nordului (fragmente)*, Florin Mugur – *Din anii aceia*, Aurel Storin – *Strada, Blocuri muncitorești*, Florența Albu – *Două muzee, Camera de oaspeți*, Adela Popescu – *Autobiografie*. □ Ov.S.Crohmălniceanu recenzează volumul de nuvele al lui Eugen Barbu, *Oaie și ai săi*, „o carte de pregătire” cuprinzând „exerciții pentru o lucrare epică mai vastă”; dacă, „imaginea lumii de la marginea orașului, descrisă în *Groapa* era pătoloasă, dezoilantă, pentru că autorul refuza să vadă dincolo de lunecarea simbolică a gunoaielor o umanitate deosebită, trezită la demnitate prin solidaritate și conștiință de clasă, prin lupta împotriva mizeriei și înjosirii”, noul volum de nuvele „pleacă tocmai de la această umanitate, care urmează să formeze obiectul viitorului roman al lui Eugen Barbu.” □ Secțiunea de „Teorie și critică” mai include studiul Verei Călin – ***Social și psihologic în romanul actual*** („scopul analizei psihologice în romanul realist socialist, esențial deosebit de cel urmărit în romanele psihologizante ale trecutului mai îndepărtat sau mai apropiat, plasează, în același timp, romanul nostru actual la antipodul romanului *obiectiv*, salutat astăzi de rafinații apusului. Ne este la fel de străin universul maladiv al celor dintâi, cât și universul opac, lipsit de profunzime al celui din urmă.”) și pe cel semnat de Al. Piru – ***În jurul istoriei literare***. În secțiunea „Cărți noi”, E. Tudor prezintă volumul lui V. Em. Galan, *De la potop încoace*, publicat în 1958 la Editura Tineretului, și care diversifică tematic mediile sociale descrise, dar și „modalitatea de zugrăvire a personajelor.”

1958
ANEXE

„Cronicar”, Pentru întărirea principialității marxist-leniniste în critica literară, „Scânteia”, 18, 19 iulie 1958

Succesele obținute an de an, apariția unor noi opere valoroase, demonstrează din plin vitalitatea literaturii noastre noi, dovedește capacitatea ei de a se ridica la nivelul tot mai înalt al cerințelor cititorilor.

După cum se știe, un însemnat rol militant în dezvoltarea literaturii noastre realist-socialiste i-a revenit și-i revine criticii literare. Stimularea creației literare de actualitate, îmbogățirea conținutului și ridicarea nivelului ei artistic, combaterea tuturor piedicilor din calea acesteia și, în primul rând, a influențelor ideologiei burgheze constituie rațiunea de a fi a criticii marxiste. În această lumină trebuie analizate realizările și slăbiciunile ei.

În anii puterii populare s-a format și s-a dezvoltat, în lupta pentru înfrângerea concepțiilor estetice burgheze, o critică literară marxist-leninistă, care a adus o însemnată contribuție la orientarea cu succes a scriitorilor pe drumul realismului-socialist, la valorificarea critică a moștenirii literare. Critica literară a obținut în ultima vreme noi realizări. O seamă de articole, studii, volume apărute, se ocupă cu competență de fenomenul literar actual, de probleme ale valorificării moștenirii literare, iau atitudine împotriva ideologiei imperialiste și a literaturii burgheze decadente din Occident, combat unele înrâuriri și manifestări dăunătoare din creația și critica literară din țara noastră. Așa, de pildă, în cartea lui Paul Georgescu *Încercări critice*, articolul intitulat „Pământul e rotund” satirizează manifestările de apolitism și evazionism frecvente în producțiile unor tineri poeți. De asemenea merită a fi remarcat articolul „Principii” publicat într-unul din numerele recente ale „Gazetei literare”, în care criticul combate concret diverse manifestări liberaliste, împăciuitoare în domeniul literaturii, în volumul „Drumuri literare” de Silviu Iosifescu, studii și articole ca „Romantism contemporan”, „Modern și anacronic”, „Stil cu șapte văluri” pledează — deși cu exemplificări insuficient de concrete — pentru realismul socialist, împotriva ploconirii în fața curențelor moderniste, împotriva stilului alambicat, pretențios, accesibil doar unui cerc restrâns de snobi și estetizanți.

Au publicat de asemenea culegeri de eseuri și articole critice și unii prozatori sau poeți. Într-un șir de articole Mihai Beniuc militează pentru apropierea literaturii de viața poporului, pentru îmbrățișarea pasionantelor teme ale actualității, relevând exemplul mobilizator al literaturii sovietice. Unele dintre eseurile lui Petru Dumitriu reprezintă luări de poziție contra feluritelor concepții filozofice și estetice obscurantiste, caracteristice artei burgheze reacționare.

În ultimele luni se observă o bine venită înviorare, o creștere a combativității unor critici.

Pot fi menționate, ca exemplificări, contribuțiile aduse de Mihail Petroveanu — într-un ciclu de articole în care sunt analizate și combătute convingător denaturări idealiste și manifestări recente de împăciuatorism ale unor critici și istorici literari din țara noastră, studiul interesant și folositor publicat de N. Tertulian cu privire la criticul burghez E. Lovinescu („Viața Românească“ nr. 4 și 5), articolele pe teme de critică și istorie literară ale lui Mihai Gafița.

Fermitatea cu care partidul a combătut și combate ideologia burgheză, tendințele oportuniste, a făcut ca aceste tendințe să nu se poată dezvolta pentru a da naștere unui curent revizionist încheiat. Orientarea ideologică și, în general, conducerea justă asigurată de partid artei și literaturii au creat condiții favorabile pentru dezvoltarea ascendentă a literaturii, pentru o muncă rodnică a creatorilor talentați, în măsura în care și-a însușit și a răspândit orientarea marxist-leninistă dată de partid, critica literară și-a câștigat merite în îndrumarea literaturii pe făgașul realismului socialist, a adus un aport la zădărnicierea încercărilor revizioniste de a denigra valorile artei realist-socialiste, a sprijinit pe scriitori în făurirea unor opere valoroase, inspirate din viața poporului.

Se pune însă întrebarea: și-a îndeplinit oare critica literară pe deplin rolul său în îndrumarea literaturii, a ajutat în măsura cuvenită la dezvoltarea acesteia? A dat critica riposta cuvenită manifestărilor de confuzionism, de infiltrare a unor influențe străine? A ținut ea mereu trează conștiința răspunderii ideologice și artistice a scriitorului față de popor?

În discuțiile deschise de mai multe publicații pe marginea problemelor criticii literare, a predominat, o bună bucată de vreme, o atmosferă de satisfacție, pornind de la lărgirea cantitativă a activității criticii și apariția unui număr de volume. Trebuie spus însă că din punctul de vedere al orientării și profunzimii acestei activități, al eficacității ei, automulțumirea este departe de a fi justificată. Problemele esențiale ale literaturii de actualitate sunt dezbătute de multe ori slab și superficial, lipsesc studiile de generalizare, nu au fost combătute în mod operativ și argumentat tendințele negative ce mai apar în literatură. Ocolirea sarcinilor centrale ale dezvoltării literaturii, înfundarea în preocupări minore, laterale, dovedesc scăderea nivelului ideologic al criticii, tocirea ascuțișului ei.

Se știe, de pildă, că în ultimii ani reacțiunea din întreaga lume, sprijinită de diferiți reprezentanți ai revizionismului contemporan, a pornit o campanie furibundă de calomniere a realismului socialist și a operelor valoroase, prețuite și iubite de multe milioane de oameni, care au fost create pe baza acestei metode. Respingerea acestor atacuri, demonstrarea superiorității categorice a artei realist-socialiste față de arta decadentă burgheză, reprezintă o sarcină de frunte a criticii marxiste, pe plan internațional. O seamă de critici literari n-au acordat atenție suficientă combaterii tezelor revizioniste în problemele literaturii, teze puse în circulație peste hotare; prea puțini dintre criticii noștri cunoscuți au înțeles să ia atitudine, prin lucrări substanțiale, în această problemă vitală a literaturii zilelor noastre și să lege lupta pentru afirmarea realismului socialist de obiectivele concrete ale creației, dezvoltând contribuția noastră la îmbogățirea esteticii marxist-leniniste.

Mulți critici s-au dovedit nepăsători față de fenomene nocive cum ar fi unele manifestări de apolitism, de golire de conținut a poeziei lirice. Într-o anchetă publicată de „Viața Românească” (nr. 12/1957), numeroși scriitori întrebați despre aspectele negative pe care le-au remarcat în ultimul timp în câmpul literaturii, au semnalat primejdia acestui gen sterp de poezie lipsită de mesaj. Ar fi fost de așteptat ca, în numărul următor, revista să revină cu articole documentate, care să concretizeze aceste observații și să îndrepte focul criticii împotriva poeziei individualiste, rupte de frământările epocii noastre. Dar numărul 1/1958 al „Viații românești”, deși consacră majoritatea materialelor sale critice problemelor poeziei, abordează în special teme abstracte sau îngust-meșteșugărești, se ocupă de „valoarea sugestiei în poezie” sau de „simbol în poezie” însă nu cuprinde nici o luare de poziție directă și combativă împotriva poeziei apolitice. „Oare melancolia mediocră a unora dintre poetesele noastre care stau și tot stau fără să se plictisească în mijlocul drumului și așteaptă, și tot așteaptă un iubit care să le ia, să le ia, și să le ducă, să le ducă... n-a enervat pe nici un critic?” se întreabă pe bună dreptate într-un articol tânărul scriitor Teodor Mazilu.

Marxismul a răsturnat definitiv mitul esteticii idealiste care izola arta de realitate. Artă e o expresie specifică vieții sociale, oglindește adevărul vieții sau, dimpotrivă, îl denaturează. Unii critici au ajuns însă să se îndepărteze de noțiunile marxiste ale veridicității, ale conținutului și rolului social al artei.

De pildă într-un articol din „Viața românească” nr. 4/1958, Lucian Raicu ironizează pe tov. N. Doreanu, care puneă întrebarea legitimă: „pe cine să iubească” și „pe cine să urască” cititorul dintre personajele romanului „Groapa”. Denumind în derâdere acest punct de vedere „conținutistic”, Lucian Raicu se pronunță pentru o „moralitate proprie”, independentă de societate, a operei de artă. Astfel, el se situează împotriva criteriilor științifice ale criticii literare marxiste, care țin seama de modul în care creațiile artistice reflectă aspirațiile claselor progresiste ale societății, de modul în care ele oglesc veridic lupta între vechi și nou și izbânda noii morale socialiste în viață.

Numai datorită faptului că au uitat criteriile marxiste de apreciere a operei de artă, o seamă de critici au elogiat o carte ca „Groapa” în care tendințele realiste sunt copleșite de cele naturaliste și care, flatând gusturile cele mai înapoiate, vine în contradicție cu misiunea educatoare a literaturii noastre.

Unul din fenomenele dăunătoare dezvoltării creației literare îl constituie negativismul, tendința unor scriitori de a se ocupa exclusiv de laturile „umbrase” ale realității, pierzând perspectiva înaintării victorioase spre socialism a oamenilor muncii, care sub conducerea partidului înving toate greutățile și piedicile.

Unii critici literari, nu numai că n-au combătut această tendință, dar au și încurajat-o stimulând o „modă după care a zăgrăvi elanul și succesele poporului muncitor în munca și lupta pentru construirea noii societăți, înseamnă, chipurile, a da dovadă de „primitivism”, de „poleire” a vieții, înseamnă a crea literatură de proastă calitate. Asemenea critici au cultivat o aversiune preconcepută față de eroul pozitiv, decretat cu anticipație a fi „schematic”, în timp ce creatorii unor asemenea eroi erau considerați fără nici o justificare ca dogmatici. Ori, faptele arată că dacă eroul pozitiv a dispărut din capetele unor critici, el există în mii de exemplare în viața noastră de toate zilele. Tendințe de acest soi ale unor critici literari au contribuit la dezorientarea câtorva scriitori, la ezitări de a aborda cu curaj temele actualității sau, în unele cazuri, la tratarea lor greșită. Judecînd în felul acesta, un șir de critici au trecut cu vederea lipsurile ideologice care s-au manifestat în lucrări ca „Rețeta fericirii” de Aurel Baranga sau „Cinstea noastră cea de toate zilele” de Al. I. Ștefănescu. Ba chiar, unii critici literari au elogiat piesa dăunătoare a Anei Novak „Ce fel de om ești tu”, care are la bază o viziune falsă asupra întregii opere de construcție socialistă precum și unele poezii cu totul străine de ideologia noastră ale Doinei Sălăjan.

Așa cum se subliniază în raportul tov. Gh. Gheorghiu-Dej la Congresul al II-lea al P.M.R., „realismul socialist exclude deopotrivă tendința de a prezenta viața în culori trandafirii, de a ignora conflictele ei, ca și tendința de pescuire bolnăvicioasă a tot ce este putred, morbid, de prezentare în culori întunecate a realității noastre și a eroilor vieții noi”. Critica este fără îndoială indispensabilă, dar o critică făcută de pe acele poziții de înaltă perspectivă pe care o oferă scriitorului înțelegerea profundă a politicii partidului, a intereselor vitale ale poporului, a marilor transformări revoluționare care duc inevitabil la victoria forțelor noului asupra a tot ce e învechit și dăunător.

Într-un gen prin excelență militant, cum este critica literară, sunt de neacceptat apatia, plutirea în generalități, sfîla și șovăiala în a reacționa față de tot ceea ce dăunează artei. În publicistica literară a încercat totuși să-și facă loc ideea împăciuitoare a neutralității ideologice, a unei „coexistențe pașnice” între teoria literară marxistă și cea antimarxistă, între literatura realismului socialist și literatura burgheză decadentă. Împăciuitoarea — practicat în mod

conștient sau nu — netezește calea revizuirii bazelor esteticii marxist-leniniste, renunțării la criteriile marxist-leniniste de apreciere a valorilor literare și înlocuirii lor cu formule echivoce, ca „modernitate”, „modernism” sau „sensibilitate contemporană”. Deși aceste confuzii au primit unele riposte critice, ele continuă să circule în diferite reviste. Iată, de pildă, cronica publicată în „Iașul literar” nr. 3 din martie 1958, sub semnătura lui G. Mărgărit. Criticul concepe un fel de antagonism între a exprima aspirațiile, gândurile și sentimentele oamenilor în mijlocul cărora trăiește scriitorul și a fi modern „pe plan universal”: „Nici un lector avizat din Coreea sau Olanda — scrie el — nu va prețui ca modern pe x, poetul socotit modern numai în țara lui”. „Creatorul este modern — scrie G. Mărgărit în continuare — când poate pătrunde firesc în consensul unei receptivități largi dintr-o anume epocă și poate furniza — prin opera lui — trăsături caracteristice gustului acelei epoci, istoricului literar viitor”.

Cum se vede, unor critici li se pare prea „îngust” să fii modern în țara ta socialistă, să fii exponentul poporului tău care construiește socialismul, să vorbești în numele oamenilor celor mai înaintați, care luptă în întreaga lume pentru progresul social. Modul în care pune problema G. Mărgărit sună ca o invitație directă adresată scriitorilor de a părăsi pozițiile realismului socialist în favoarea unor poziții acceptabile și pentru burghezie. „Receptivitatea largă”, valabilă deopotrivă din Coreea până în Olanda, trece cu buretele peste deosebiri de clasă, ascunde diferența structurală dintre arta realismului socialist și arta burgheză. „Spiritul modern” astfel conceput e o noțiune antiștiințifică și străină marxismului.

Nu există un „gust al epocii” comun tuturor claselor și ideologiilor. Acela care vrea să fie mai „larg” și mai „universal” apropiindu-se de gustul burgheziei decadente, se va îndepărta inevitabil de gustul și ideologia clasei muncitoare, va părăsi terenul fertil al creației realiste.

Slaba combativitate ce s-a manifestat de multe ori în critica literară a creat teren prielnic apariției teoriilor eclecticice și propovăduirii deschise a acestor teorii. Eclectismul este o concepție burgheză, care, manifestată în filozofie, estetică și alte ramuri ale ideologiei, propovăduiește acceptarea celor mai diverse puncte de vedere fără nici un criteriu științific, părăsirea oricărei principialități, împăcarea unor poziții radical opuse, care nu se pot împăca în nici un fel. Această concepție caracterizează activitatea unor critici literari. Într-un articol din „Viața românească” nr. 1/1958, intitulat „Note despre critica poeziei” Al. Piru declară că nu dorește să dea rețete pentru critici și preferă să le predea concluziile unei cărți recente de Mario Fubini, apărută în Italia. Fubini este un discipol al esteticianului idealist Croce. Fubini însă — după cum ne informează autorul — „ține cont nu numai de critica sociologică, dar și de cea marxistă”. Referindu-se la punctul de vedere eclectic al lui Mario Fubini, pe care-l expune pe larg și fără rezerve, Al. Piru afirmă: „Critica cea

mai bună, mai „oportună”, e de obicei suma tuturor modurilor de critică, critica deschisă „apertas”, străină de orice dogmatism și de prejudecăți, critica variată și ductilă”. La care autorul adaugă în încheiere: „Noi credem totuși că cea mai valabilă recomandare a lui Fubini este aceea de a ne folosi de toate felurile de critică posibile pentru a discerne misterul poeziei”.

Ar fi absurd să se creadă că toate felurile de critică, atât cele științifice cât și cele neștiințifice, se pot împăca și completa. Și în literatură, ca și în oricare alt domeniu, eclectismul nu înseamnă în definitiv altceva decât o largă deschidere a porților în fața ideologiei burgheze, ceea ce se vede limpede și din modul în care însuși autorul articolului citat aplică propriile sale recomandări. Criticul publică în nr. 3/1958 al „Vieții românești” o notă despre Macedonski, în care „conflictul eului cu lumea”, situarea poetului în „zona superioară a disprețului”, precum și atitudinea de „geniu romantic osândit la izolare și impopularitate”, sunt privite ca trăsături prin care poezia dobândește „o semnificație adâncă”. Cele mai antisociale noțiuni ale esteticii idealiste sunt astfel restabilite cu seninătate, criticul uitând pe semne că scrie nu într-o revistă adresată aristocraților snobi, ci într-o publicație care aparține poporului, tocmai celui popor pe care îl privesc cu dispreț unii poeți și critici.

În nr. 4/1958 al „Vieții românești” același autor reia teoria conviețuirii tuturor metodelor critice, ajungând să se declare de acord până și cu un așa zis „realism”, — „înțelegând prin reale — după Schopenhauer din *Skizze einer Geschichte der Lehre vom Idealen und Realen* — formele eterne ale lumii, lucrurile în sine”. De pe aceste poziții, autorul își arogă dreptul de a atrage atenția că „dogmatismul e piedica cea mai însemnată în calea unei critici marxiste, principiale, creatoare”. E clar că prin „dogmatism” nu se înțelege aici nimic altceva decât refuzul de a accepta „pluralitatea criticii”, de a tolera mișmașul ideologic.

După cum se știe, partidul a combătut la timpul său și combăte în continuare cu fermitate orice manifestări de dogmatism, de vulgarizare a esteticii marxist-leniniste. Aplicând consecvent învățătura marxist-leninistă, partidul combăte manifestările de sociologism vulgar, de neglijare a problemelor privitoare la forma artistică. Viața arată însă că acum, mai mult ca oricând, principalul pericol pentru dezvoltarea literaturii îl constituie tocmai infiltrările estetismului burghez, ale concepțiilor idealiste asupra artei.

De cele mai multe ori promotorii acestor teorii caută să creeze o diversiune arătând cu degetul spre „dogmatism” și strigând: „prindeți hoțul”. Sub steagul luptei împotriva „dogmatismului” se încearcă astfel revizuirea principiilor fundamentale ale teoriei literare marxiste.

Unii au încercat crearea unui curent de opinie care să ducă la intimidarea, imobilizarea și chiar eliminarea din literatură a unor critici și scriitori care stau pe pozițiile realismului socialist, dar care nu erau pe placul respectivilor recenzenți sau redactori. La unii critici mai persistă și acum obiceiul de a ponegri creația valoroasă a unor scriitori pe care nu-i simpatizează.

Se observă că unii critici, care s-au dovedit capabili să elaboreze lucrări serioase, scrise de pe pozițiile științifice ale esteticii marxist-leniniste, intimidați de zarva „antidogmatică” și de teamă să nu pară, pasă-mi-te, „înguști”, nu numai că ezită uneori să se opună, dar se simt chiar datori să-și dovedească lipsa de „prejudecăți” cochetând cu teoriile idealiste și arătându-se toleranți față de ele.

Neutralismul în critică nu este însă un atribuit al culturii și rafinamentului, cum ar dori să pară, ci semnul unei poziții mălăiețe, lesne influențabile, al unei poziții împăciuitoare, oportuniste, care, în momentul de față, reprezintă atitudinea cea mai dăunătoare pe frontul ideologic și principalul aliat al revizionismului. Neglijarea principialității marxiste în favoarea unei „receptivități mai largi” creează teren pentru reînvierea vechilor principii ale criticii burgheze, pentru aplaudarea estetismului, a izolării poetului de lume etc.

Ce poate avea comun cu interesele dezvoltării literaturii noastre socialiste acest gen de critică „variata și ductilă” care ține sau nu ține seama „și de” marxism ? Cum a putut ea să-și facă loc în reviste ale Uniunii scriitorilor ?

Și pentru ce redacțiile revistelor literare, criticii literari cu formație marxistă și cu experiență nu au luat, la timp, poziție fermă împotriva acestor fenomene negative ?

Piedica cea mai însemnată în calea unei critici marxiste principiale este în momentul de față liberalismul, împăciuitoismul.

Trebuie spus că pe cât de îngăduitor și flexibil este liberalismul față de teoriile idealiste, pe atât de necruțător și intolerant se arată el la adresa literaturii realist-socialiste și a criticii marxiste. În „Steaua”, de pildă, cine nu era de acord cu opiniile „moderniste” era deseori declarat, până nu de mult, drept „dogmatic” și „sociologist”.

Influențele concepțiilor burgheze în artă, literatură, critică trebuie să primească o ripostă hotărâtă din partea criticii marxiste, din partea presei și a tuturor celor ce activează pe frontul ideologic. Lupta împotriva ideologiei burgheze sub toate formele este o parte integrantă din lupta pentru zdrobirea împotrivirii claselor exploatare, o latură esențială a revoluției socialiste și a dictaturii proletariatului.

În lumina concepției științifice marxist-leniniste se desfășoară munca de valorificare critică a operelor scriitorilor noștri din trecut. Au fost analizate aspecte esențiale ale istoriei literare și a fost schițată personalitatea unora dintre scriitorii noștri de frunte, dintr-un unghi cu adevărat științific. Printre altele, a fost reliefată esența de clasă a criticii idealiste estetizante, care reprezintă o latură a ideologiei burgheze, precum și rolul social reacționar, anti-popular al poeziei puriste, ermetice, decadente. Cercetătorii marxiști din țara noastră mai au foarte mult de făcut pentru valorificarea critică a operelor care au adus un aport pozitiv la tezaurul culturii noastre progresiste. Această muncă este însă îngreunată de faptul că în ultima vreme s-au făcut încercări de a

impune false autorități și modele, incompatibile cu spiritul artei noastre și menite să dezorienteze.

Presa s-a ocupat la timp de abaterile de la învățătura leninistă despre cele două culturi și despre moștenirea literară cuprinse în articolul lui A. E. Baconsky despre Mateiu I. Caragiale. În revistele literare au apărut însă și alte false interpretări ale operelor literare și de critică literară din trecut. În vreme ce tradițiile înaintate pe care le reprezintă în critica noastră literară C. Dobrogeanu-Gherea, G. Ibrăileanu și alții sunt — în mod profund nejust — foarte puțin studiate și amintite, s-au ivit prin unele reviste încercări de a reabilita teoriile idealiste ale lui Maiorescu, Lovinescu și ale altor critici burghezi.

Urmărind, de pildă, articolele semnate de I. Negoțescu, se poate constata că el a desfășurat o activitate sistematică și fătășă de respingere a tezelor marxiste în problemele esteticii și ale istoriei literare, de canonizare a criticii idealiste și de proslăvire a literaturii decadente. Astfel, în articolul „Anna și stilul academic” („Viața românească” nr. 9/1957) autorul face apologia lui Maiorescu și a maiorescianismului, afirmând printre altele în mod fals că mentorul „Convorbirilor literare”, corifeul fostei școli idealiste și estetizante din critica literară românească, „cerea literaturii mai multă substanță, mai mult adevăr al vieții”. Sub aceeași semnătură întâlnim în „Viața românească” o recenzie la volumul de „Scrieri alese” ale lui Pompiliu Constantinescu, care cuprinde ditirambe și mai deșănțate la adresa esteticii idealiste. Sub pretextul caracterizării umanismului lui Pompiliu Constantinescu, autorul recenziei folosește prilejul pentru a elogia, ca „valori esențiale” ale acestui „umanism”, „estetismul academic” al lui Titu Maiorescu, „alexandrinismul platonizant din întâia fază a lui Lovinescu” ș.a.m.d. Ce pot avea comun toate aceste „idei” cu realismul socialist, cu caracterul popular și democratic al literaturii noastre noi? Citind asemenea articole ai impresia că autorul lor, cunoscut pentru vechea sa atitudine reacționară, a fost cuprins de o ciudată amnezie și și-a închipuit că istoria s-a întors cu vreo 14 ani înapoi.

O admirație fără rezerve pentru „modernism” se face remarcată și în recenzia la vol. „Ostrovul meu” de Ion Frunzetti („Viața românească” nr. 2/1958). În evoluția poetică a autorului recenzat, I. Negoțescu caută stăruitor „filonul blagian”, „filtrele impuse de Ion Barbu” sau „vii reminiscențe din Mateiu Caragiale”. Perseverentul critic găsește de altfel prilejul să elogieze poezia modernistă chiar și atunci când scrie despre... Bolintineanu. Într-adevăr, în „Caiete critice” nr. 1, D. Bolintineanu e declarat precursorul lui Ion Pillat, Mateiu Caragiale și Ion Barbu, care sunt proclamați nici mai mult nici mai puțin decât... „maestri ai formei poetice din veacul nostru”.

În felul acesta, unii critici tind să stabilească modele și genealogii aproape „obligatorii” în istoria noastră literară. În scrierile fiecărui poet sau prozator ei încearcă să găsească cu orice preț influențe, reminiscențe sau

ecouri ale criticilor idealişti sau ale literaturii decadente dintre cele două războaie. Citarea, uneori, a lui Bacovia, alături de Blaga, Barbu etc. arată că respectivii autori se interesează nu de aspectele înaintate, sociale pe care le putem găsi în opera lui Bacovia, ci de ceea ce este negativ, decadent, în poezia sa. S-au manifestat tendinţe de a prelua în bloc, necritic, opera lui Goga, Panait Istrati, Iorga, Minulescu, Brătescu-Voineşti. Asemenea tendinţe greşite şi-au găsit expresia şi în pregătirea manualului de „Istorie a literaturii române contemporane” pentru cl. X-a.

Recent, într-un amplu articol din „Tribuna”, Aurel Martin pleda pentru preluarea în bloc a operei lui Ilarie Chendi, fără a găsi măcar un cuvânt de critică faţă de ideile naţionaliste şi alte greşeli ale acestuia, ba chiar folosind citate din articole naţionaliste ale lui Chendi.

Atitudini lipsite de principialitate s-au manifestat şi faţă de lucrările trecute şi prezente ale unor critici literari din generaţiile mai vechi.

E îmbucurător faptul că mulţi dintre aceşti critici şi esteticieni, văzând progresele pe care le-a adus democraţia populară s-au apropiat şi de ideologia care stă la baza transformărilor revoluţionare din ţara noastră. Scrierile lor, reflectând aceste noi tendinţe şi partea pozitivă, valoroasă a operei lor din trecut, sunt preţuite şi folosite.

Recent au fost editate scrieri literare din trecut ale acad. Mihail Ralea, unul din colaboratorii apropiaţi ai criticului G. Ibrăileanu. Aceste scrieri conţin lucrări de critică şi istorie literară de esenţă democratică, în care îşi găseşte expresie efortul de a trata ştiinţific fenomenul literar, deşi printre ele sunt şi unele lucrări astăzi depăşite. Intelectualitatea noastră, oamenii muncii în general privesc cu respect pe acei vechi cercetători literari care, ca de pildă, acad. Perpessicius, desfăşoară o muncă serioasă de valorificare a moştenirii literare şi vădesc interes faţă de literatura noastră nouă. Chiar dacă acad. Perpessicius nu a izbutit încă să se plaseze întotdeauna pe poziţii marxiste, activitatea sa rodnică — ca şi a altor critici şi istorici literari din vechea generaţie, care fac eforturi în aceeaşi direcţie — este demnă să fie apreciată cu toată căldura.

Colaborarea criticilor literari de formaţie veche, care au acumulat o îndelungată experienţă şi numeroase cunoştinţe a fost şi poate fi cu adevărat folositoare numai atunci când are la bază efortul susţinut de a exprima un punct de vedere ştiinţific, materialist. Din păcate, unele publicaţii literare privesc această colaborare cu totul neprincipial, de pe poziţiile renunţării la punctul de vedere marxist-leninist în tratarea problemelor literaturii, publicând fără nici un discernământ articole eronate, care n-au nimic comun cu ştiinţa literară. Poziţia neprincipială faţă de criticii din vechea generaţie a fost chiar şi teoretizată de către George Munteanu, într-un articol publicat recent în „Viaţa românească” (nr. 4/1958). Autorul stabileşte un fel de „ierarhie” a criticilor conform căreia criticii marxişti ar trebui să se așeze în bănci ca simpli elevi şi să ia lecţii de la criticii de formaţie veche, nemarxişti, proclamaţi „profesori”.

indiferent de pozițiile lor și chemați „să mențină tradiția și să conserve gustul”. (Despre ce tradiție e vorba și al cui gust trebuie conservat, autorul nu precizează).

Este știut că marxismul asimilează tot ce-i viabil, valoros, în creația oamenilor de știință, a criticilor din generațiile mai vechi, respingând consecvent vechile concepții idealiste ale acestor cercetători și combătând rămășițele acestor concepții în lucrările lor actuale.

Unii critici literari mai tineri își închipuie însă că în această problemă se pot mulțumi cu compromisuri. Astfel, Dumitru Micu publică — tot în „Viața românească” nr. 4 — un articol neprincipial despre opera critică a acad. G. Călinescu, articol care constituie un exemplu tipic de „coexistență” a criticii marxiste și a celei nemarxiste. Arătând, de pildă că studiile mai vechi ale acad. G. Călinescu se întemeiază pe o concepție idealistă asupra istoriei (și, implicit, asupra istoriei literaturii), D. Micu este totuși de părere că „oricât de contestabile însă, concluziile teoretice din studiul acad. prof. G. Călinescu prezintă mare însemnătate prin indicațiile metodologice pe care le conțin”, că această metodă s-ar dovedi, în mod practic, „un instrument de cercetare eficace”.

Desigur, acad. G. Călinescu este un scriitor de mare talent, un critic literar de o vastă erudiție, cu o inteligență pătrunzătoare, ceea ce face ca în lucrările sale de istorie literară să existe o serie de observații judicioase, sculptoare prin noutatea lor. Dar aceasta nu ne poate face să uităm că principiile care au stat la baza acestor lucrări sunt de esență idealistă și că metodologia lor este lipsită de rigurozitate științifică, ceea ce n-a putut să nu aibă ca urmare aprecierea eronată a multor fenomene esențiale ale dezvoltării literaturii noastre ca și emiterea de judecăți estetice subiectiviste asupra multor scriitori și opere de artă.

Cum poate ignora oare D. Micu legătura dintre aceste aprecieri eronate și concepția și metoda neștiințifică ce le-au stat la bază? Încercând „să spele de zgura idealistă” teoriile din trecut ale acad. G. Călinescu, D. Micu ajunge să-și însușească și să recomande ca „instrument de cercetare eficace” o metodă neștiințifică, metodă care, de pildă, l-a dus pe acad. G. Călinescu nu numai în trecut, dar și recent, la neînțelegerea naturii satirei sociale a marelui Ion Luca Caragiale, care consta în vigoasă critică socială a orânduirii burghezo-moșierești.

De asemenea, în volumul „Noi și neobarbarii” — a cărui justă orientare antimodernistă a mai fost remarcată în ziarul nostru — Petru Dumitriu greșește atunci când invocă în sprijinul combaterii modernismului o carte bazată de fapt pe concepții agnostice, nerealiste, despre artă: „Principii de estetică”, publicată în 1939 de acad. G. Călinescu.

Partidul cere ca față de intelectualii din generațiile mai vechi să existe o atitudine atentă; ei trebuie ajutați să-și însușească concepția marxist-leninistă, concepția cea mai înaintată despre lume, care fructifică gândirea și creația

artistică. Este vorba însă nu de o atitudine pasivă, ci de o influențare activă a lor. În măsura în care vechii critici vor fi ajutați, cu grijă prietenească, să-și reconsidere într-o lumină nouă propria lor creație din trecut, ei vor putea să dezvolte ceea ce este valoros și înaintat în ea, respingând ceea ce este perimat, antiștiințific. Cine încearcă să prezinte lucrurile altfel, să înlocuiască valorificarea critică prin poziții apologetice, nu face deloc un serviciu criticii literare în general și cu atât mai puțin criticilor din vechea generație ci, dimpotrivă, îngreunează valorificarea a ceea ce a fost cu adevărat bun în operele lor din trecut și nu-i ajută câtuși de puțin să aducă un aport mai mare la problemele actuale ale criticii literare.

În altă ordine de idei trebuie spus că s-a manifestat o tendință de a înlocui principalitatea marxistă cu ploconeală snoabă în fața „autorităților” consacrate de cultura burgheză. Firește că în lucrările unor critici burghezi de seamă ca Sainte-Beuve și Thibaudet și alții putem găsi și un șir de considerații folositoare. Dar a-i cita la fiecare pas, a se referi la ei în mod absolut necritic, a devenit pentru unii critici un fel de autoreclamă, așa cum în trecut teatrele particulare scriau pe afiș că prezintă decoruri și costume confecționate la Paris sau la Viena. Lucrările criticilor și esteticienilor burghezi, din care noi preluăm ceea ce este bun dar față de care avem o atitudine critică, sunt trecute astfel de unii pe primul plan și declarate adevărate „cărți de căpătâi”. O notă din „Steaua” semnată șt. r. (omîtînd de altfel cu totul faptul că ne lipsesc traduceri din criticii marxiști Mehring, Lafargue, sau Lunaciarski) cere cu insistență o culegere din întreaga operă a idealistului italian De Sanctis fără menționarea însă a nici unui fel de criteriu de selecționare critică.

Poziția îngăduitoare a criticii față de estetica idealistă și față de literatura decadentă s-a reflectat și asupra activității editoriale. Critica nu a reacționat cu combativitate față de avalanșa reeditărilor din literatura nu totdeauna realistă dintre cele două războaie și nu a susținut cu toată vigoarea stimularea literaturii de actualitate.

Analiza științifică marxistă pune în valoare cu grijă și dragoste tot ceea ce este de preț în literatura din trecut și destramă fără cruțare aureola țesută de burghezie în jurul unor „valori” fie false, fie exagerate. Pentru noi are cu adevărat prestigiu nu ceea ce a „scris” faimosul critic x și „se poartă la Paris”, ci ceea ce corespunde ideologiei marxiste și artei realiste, legate de popor.

Prin maniera în care înțeleg să exercite critica, unii încearcă să acrediteze ideea că a desluși sensul ideologic, mesajul artistic al unei opere ar fi o treabă comună și vulgară, pe când criticul „fin” și „subtil” trebuie să se dovedească mai „originar”. Iată o mostră de asemenea critică pretins „erudită” și „personală”:

„Filonul tradiționalist trebuie să-l înțelegem, la Gurghianu, ca un drum cultivat cu rafinament intelectual, poetul nefiind omul impresiilor fruste, ci unul pentru care universul agricol și silvic e descoperit în sine prin introspecție și investigat voluntar, ca izvor liric autentic”.

Această șaradă, pe care ne îndoim că autorul însuși a înțeles-o bine, reprezintă caracterizarea dată tânărului poet A. Gurghianu de către Savin Bratu. Trebuie spus că într-un șir de cronici semnate de Savin Bratu, pe lângă un verbiaj pretențios, s-au observat deseori atitudini de ploconire neprincipială față de o serie de lucrări analizate, ceea ce a dus la scoborârea fermității ideologice și exigenței sale artistice. Asemenea manifestări sunt cu atât mai regretabile cu cât criticul a dovedit în alte articole și studii (ca, de pildă, cele despre T. Maiorescu), că poate exprima cu claritate idei juste.

Ne punem întrebarea: pentru cine scriu criticii care folosesc un astfel de limbaj, ce urmăresc ei cu scrisul lor? Doresc să răspândească ideile esteticii marxiste, să contribuie la îndrumarea literaturii pe drumul realismului socialist, sau să epateze printr-un stil căutat și alambicat ?

Se ascund oare în asemenea „cronici” idei atât de ample și profunde, încât n-ar fi încăput în limitele unui limbaj omenesc? Nu, dimpotrivă. Verbiajul pretențios și încălțit servește adesea drept fațadă incompetenței, impreciziei și superficialității, în articole de acest fel neîntâlnindu-se nici măcar o apreciere mai profundă asupra formei artistice a operei analizate.

Trebuie spus că printre unii critici și scriitori se cultivă snobismul literar, se încearcă promovarea acestui gen de critică, considerându-l culmea rafinamentului intelectual.

Deosebit de primejdioasă este ceata în care se ascund asemenea scrieri „dificile” tocmai pentru că ea creează ambianța favorabilă strecurării ideilor antimarxiste.

Ce poate avea comun limbajul păsăresc al unor snobi cu adevărata cultură a criticului? Scriitorii și criticii cei mai valoroși din trecut și de astăzi n-au folosit niciodată un asemenea limbaj. Este curios că în vreme ce unii încearcă să reînvie pozițiile reacționare de mult zdrobite ale lui Titu Maiorescu, nu se dă ca pildă ceea ce se poate într-adevăr învăța de la adversarul hotărât al „beției de cuvinte” — grija față de stil și de limbă, claritatea și precizia în exprimarea ideilor.

Oamenii de cultură serioși, publicul larg tot mai exigent privesc cu îndreptățită nemulțumire asemenea exhibiții și se miră că presa, publicațiile noastre umoristice nu s-au apucat încă să supună sistematic această modă râsului public, până la completa ei dispariție.

Experiența luptei ideologice desfășurate în ultimii ani în diferite țări confirmă marea însemnătate socială a respingerii influențelor burgheze în literatură, a combaterii tendințelor revizioniste, legătura dintre această luptă și lupta pentru întărirea democrației populare, pentru construirea socialismului.

Lupta pentru o critică științifică, eficientă, competentă, capabilă să contribuie la dezvoltarea literaturii realist-socialiste, se identifică cu partinitatea, cu întărirea principialității și combativității de clasă pe tărâmul literaturii.

Trebuie să înlăturăm cu toată hotărârea apolitismul și împăciuitorismul din critica literară, să ridicăm critica noastră marxistă la înălțimea rolului său militant.

Faptele dovedesc că nimeni nu poate rămâne neutru, acceptând deopotrivă marxismul și idealismul, critica subiectivistă și pe cea materialist-dialectică. Liberalismul și eclecticismul duc inevitabil la alunecarea pe pozițiile ideologiei burgheze.

Se înșeală cine își închipuie că se poate menține multă vreme în critică păstrând un balast întreg de eclecticism, de snobism. Numai datorită toleranței de neconceput a unor redacții literare li s-a putut pune la dispoziție unor asemenea „critici” paginile revistelor, plus drepturile de autor nemeritate. Cititorii se întreabă pe bună dreptate, de pildă, la ce bun redactorul-șef al revistei, tov. Ov. S. Crohmălniceanu a dat la tipar numărul 4 al revistei „Viața românească”, o adevărată antologie de idei false și dăunătoare în materie de critică literară? Acest lucru apare cu atât mai de neînțeles cu cât criticul Ov. S. Crohmălniceanu, publică în același număr, un articol „Delimitări”, just orientat în general, în contradicție cu restul revistei, cu cât același critic a scris studii și articole valoroase de pe poziții marxist-leniniste.

Trebuie spus că un timp îndelungat și în „Gazeta literară” au apărut unele producții literare și articole de critică literară greșit orientate, între care se numără și unele articole ale tov. M. Petroveanu. În ultimul timp sectorul de critică al „Gazetei literare” a devenit mai combativ, participând mai activ la lupta împotriva ideologiei burgheze.

Presa literară, căreia i s-au creat condiții fără precedent în țara noastră, are o mare răspundere. Toleranței de neîngăduit față de asemenea fenomene negative pe care le-am amintit trebuie să i se pună capăt cu hotărâre. Trebuie să fie limpede că revistele și editurile noastre literare nu pot servi drept teren pentru experiențele pseudo-literare ale unor oameni neformați din punct de vedere ideologic, pentru semănătorii de confuzii.

O sarcină de mare importanță este valorificarea critică a moștenirii literare, sarcină în îndeplinirea căreia criticii și istoricii noștri literari trebuie să fie călăuziți, ca în toată activitatea lor, de spiritul de partid. În această acțiune, un rol de seamă revine și editurilor, care sunt datoare să vegheze ca prefetele edițiilor de opere ale scriitorilor din trecut să fie just orientate ideologic și științific. Este recomandabil ca sarcina elaborării prefetelor la operele scriitorilor care pun în mod ascuțit probleme ideologice, cum sunt mulți dintre autorii situați între cele două războaie mondiale, să fie încredințată unor critici marxiști, calificați.

Criticii noștri literari au datoria de cinste de a milita permanent pentru orientarea literaturii spre oglindirea marilor transformări care au loc în țara noastră la orașe și sate. Nici o operă literară de acest fel nu trebuie să scape atenției criticilor, care sunt chemați să îmbine dragostea pentru literatura

noastră nouă cu exigența față de tot ce este deficitar din punct de vedere al conținutului și al formei artistice. Criticii marxiști sunt chemați să-și îndrepte forțele, experiența și cunoștințele spre generalizarea problemelor celor mai însemnate ale realismului socialist în literatura noastră, spre abordarea problemelor esteticii marxist-leniniste. Ocolirea problemelor teoretice ale artei este cu atât mai dăunătoare cu cât au apărut o serie de articole confuze în domeniul esteticii. Rezultatele efective ale muncii criticilor în această lumină reprezintă măsura după care pot fi judecate competența, calitatea și combativitatea criticii literare.

Grija pentru dezvoltarea literaturii arată că trebuie manifestată cea mai mare atenție călirii ideologice a tinerilor critici. Cei ce vor să fie critici literari trebuie să muncească cu perseverență și modestie pentru a-și însuși concepția marxist-leninistă, cu spiritul de abnegație propriu omului de știință și cu atât mai mult propriu unor oameni care vor să slujească cauza construirii socialismului.

Prin orientarea sa politico-educativă, prin combativitatea și nivelul ei științific și artistic, critica noastră literară trebuie să devină o armă ascuțită a partidului în lupta sa pentru făurirea culturii noi, socialiste.

Ov. S. Crohmălniceanu, *Sarcinile criticii literare marxist-leniniste* —sarcinile „Vieții românești”, „Viața românească”, nr. 6 (iunie), 1958

Stimularea creației literare de actualitate, îmbogățirea conținutului și ridicarea nivelului ei artistic, combaterea tuturor piedicilor din calea acesteia și, în primul rând, a influențelor ideologiei burgheze, constituie rațiunea de a fi a criticii marxiste — arată „Scânteia” din 18 și 19 iulie 1958, în articolul „Pentru întărirea principialității marxist-leniniste în critica literară”.

Firește că critica a obținut o serie de realizări în procesul general de dezvoltare a literaturii noastre. Au apărut volume, studii, articole și cronici care se ocupă cu competență de fenomenul literar actual de probleme ale valorificării moștenirii literare, care iau atitudine împotriva ideologiei imperialiste din occident, combat unele influențe dăunătoare ale estetismului, apolitismului și decadentismului asupra creației și criticii literare.

„Scânteia” condamnă spiritul de automulțumire ce se manifestă printre unii critici, atrăgând atenția că mulți dintre ei sunt departe de a se fi achitat de sarcinile ce le revin în momentul de față. Astfel, respingerea furibundeii campanii calomnioase dezlănțuite peste hotare de reprezentanții revizionismului contemporan împotriva realismului socialist nu s-a făcut la înălțimea cerințelor. Semnalarea și combaterea unor fenomene nocive din câmpul literar n-a avut loc cu destulă promptitudine și vigoare. Ba ceea ce este și mai grav, au

putut apărea în lucrările unor critici, teze complet nejuste, străine de ideologia clasei muncitoare, idei confuze, tributare concepțiilor burgheze asupra artei, poziții estetizante și decadente. În lumina documentelor Plenarei din 9-13 iunie, a atenției pe care ele ne-o atrag asupra primejdiei împăciuatorismului de orice fel față de ideologia burgheză, „Scânteia“ cheamă critica literară la părăsirea acestei atitudini de automulțumire și la lichidarea grabnică a unor astfel de lipsuri. Critica literară are datoria să-și ridice simțitor combativitatea revoluționară, să-și întărească spiritul ei de partid, să nu mai tolereze niciun fel de concesi față de idei străine sau ostile marxismului, să dea replica imediată, hotărâtă și convingătoare, oricăror teorii sau concepții care tind în vreun fel să revizuiască principiile fundamentale ale esteticii marxiste, să întrețină confuzii în jurul lor, să stânjenească dezvoltarea literaturii noastre pe drumul realismului socialist.

Pe tărâmul criticii literare, revista noastră e moștenitoarea unor tradiții valoroase care obligă. Vechea serie a „Vieții românești” a adus în trecut o contribuție dintre cele mai substanțiale în afirmarea unei linii democratice, progresiste, antiestetizante în critică, linia antimaioresciană și antilovinesciană, linia Gherea-Ibrăileanu-Ralea. Pozițiile proletariatului revoluționar pe care s-a situat noua serie a revistei sub îndrumarea Partidului, a îngăduit depășirea limitelor istorice, ale vechii ei orientări, limite datorite influențelor poporaniste.

Nu ne sunt cu atât mai mult îngăduite astăzi niciun soi de inconsecvențe, de concesi ideologice. Avem datoria să dezvoltăm în toată amploarea ei forța pe care, înarmată cu concepția marxist-leninistă asupra artei, critica noastră literară a dobândit-o pe această treaptă superioară a tradițiilor ei democratice.

Iată de ce nu avem dreptul să trecem cu ușurință peste inconsecvențele manifestate de la o vreme în paginile revistei noastre. Unele studii, articole sau recenzii reflectă confuzii serioase și câteodată chiar concepții străine de ideologia clasei muncitoare. Sub semnătura lui I. Negoțescu s-au putut citi rânduri care încercau o reabilitare camuflată a estetismului. „Scrierile alese” ale lui Pompiliu Constantinescu au fost recenzate în nr. 11 fără niciun cuvânt care să amendeze pozițiile acestui critic format la școala lui Maiorescu și Lovinescu. Dimpotrivă, recenzia elogia receptivitatea lui față de modernism, prioritatea pe care o dădea el estetismului. Teoretizând ideea „sufletului frumos” care ar fi caracterizat ethos-ul lui P. Constantinescu, I. Negoțescu introduce printre componentele lui „estetismul academic al lui Maiorescu, născut din senzualitatea inteligenței” ca și „alexandrinismul platonizant din întâia fază a lui Lovinescu”. În altă recenzie, la „Ostrovul meu” de Ion Frunzetti, același autor face tot felul de referiri admirative la formulele poeziei decadente, vorbind pe un ton de secretă nostalgie de „stigmele lui Blaga”, de „filtrele barbiene”, ș.a.m.d.

Referiri asemănătoare, care vădesc o poziție neprincipială față de reprezentanții liricii ermetice, mistice, moderniste dintre cele două războaie, au

apărut și în articolul lui D. Micu despre poezia lui A. E. Baconsky din nr. 1/1958. Că aici nu e vorba de simple scăpări ci de o atitudine concesivă față de concepțiile estetice burgheze, trimițând către o revizuire a tezei leniniste asupra modului critic în care trebuie preluată moștenirea literară, apare și din faptul că cititorii au putut întâlni, de pildă, și într-un articol al lui Al. Piru din m. 4/1958 teorii de-a dreptul absurde despre realism, deduse din „realele lui Schopenhauer”, „formeale eterne ale lumii”, „lucrurile în sine” și date ca reprezentând permanențele poeziei românești „de la Văcărești până la Lucian Blaga”, sau diverse formulări echivoce și împrumutate din bagajul ideologic al criticii burgheze despre „spiritul modern”, „modernitate”, etc. în articolele lui Lucian Raicu.

Slăbirea spiritului de partid al criticii din paginile „Vieții românești” s-a făcut simțită în ultima vreme. Prea puține articole se ocupau de combaterea infiltrațiilor străine în lucrările literare. Prea puține studii au reacționat la vreme și în mod combativ față de apolitismul și evazionismul care se manifestă în unele producții poetice. Numărul 1/1958 închinat problemelor poeziei — cum arată limpede „Scânteia” — „abordează în special teme abstracte sau îngust-meșteșugărești”, se ocupă de „valoarea sugestiei în poezie”, însă nu cuprinde nicio luare de poziție directă și combativă împotriva poeziei apolitice. Dimpotrivă, într-un spirit neprincipial au fost recenzate elogios volume de versuri care profesează chiar ruperea de viață, individualismul sterp și asocial, ca volumul Doinei Sălăjan. Pe de altă parte, „Viața românească” n-a ajutat unora dintre poeții noștri valoroși să-și regăsească drumul adevărat, atunci când creația lor a apucat-o pe o cale greșită. N-am știut astfel să facem o analiză științifică a liricii lui A. E. Baconsky, scoțând la iveală efectele negative exercitate asupra dezvoltării ei, de poza modernistă, de înclinația spre reveria mistică neguroasă și evazionismul paseist din ultimul volum de versuri al poetului, „Fluxul memoriei”.

Se știe că negativismul în literatură este un reflex direct al pozițiilor panicarde, sceptice pe care spiritul mic burghez alunecă în fața greutăților construcției socialiste. „Viața românească” n-a combătut ecoul unor astfel de atitudini în lucrări dramatice construite pe o concepție falsă, de-a dreptul dăunătoare ca a piesei „Ce fel de om ești tu” de Ana Novac. În revista noastră n-a fost analizată aproape deloc producția dramatică. S-a trecut astfel ușor peste lipsurile ideologice serioase ale unor lucrări ca „Rețeta fericirii” de Aurel Baranga sau „Cinstea noastră cea de toate zilele”, ultima apărută chiar în paginile revistei. În unele articole (cronica la volumul de reportaje „Pe-un picior de plai” de Eugen Barbu, recenzia la nuvela Ioanei Munteanu — „Viața românească” nr. 8 și 11/1957), sub semnătura lui Radu Cosașu s-au strecurat formulări care reeditau teoriile confuze și primejdioase ale autorului cu privire la așa zisul „adevăr integral”, integral numai în ceea ce privește înfățișarea aspectelor negative ale vieții, dar particular și restrâns când e vorba de înfăți-

șarea realizărilor, a avântului construcției socialiste, a faptelor de eroism și abnegație ale oamenilor muncii din țara noastră, angrenați cu tot sufletul în marea lor operă constructivă. Critica literară marxistă avea dimpotrivă datoria să dezvăluie pozițiile estetice ostile realismului socialist, pe care le ascundeau astfel de formule, să arate cum ele nu duc decât la un naturalism plat și trivial, reflectând o viziune mărginită, defetistă, tipic mic burgheză asupra proceselor de dezvoltare socială.

Prea puține replici au venit împotriva teoriilor revizioniste în critică, împotriva tendințelor de denigrare a realismului socialist. Faptul că în domeniul criticii s-a manifestat o condamnabilă carență, că o atitudine împăciuitoare, lipsită de principialitate a redacției și în primul rând a redactorului șef (Ov. S. Crohmălniceanu) a îngăduit ca aici ideologia burgheză să găsească un punct slab, apare cu claritate din numărul 4/1958 al revistei noastre închinat criticii. Într-un moment în care se resimțeau pe frontul literar diferite efecte ale presiunii ideologiei burgheze, când ele se numărau mai frecvent în special în sectorul criticii, acest număr trebuia să constituie tocmai o ocazie fericită pentru afirmarea principiilor criticii militante comuniste, a partinității, pentru combaterea cu ascutime și fermitate a teoriilor revizioniste, pentru risipirea confuziilor, pentru apărarea purității ideologice a literaturii noastre de orice influențe străine sau dușmănoase.

Numărul 4/1958 nu numai că n-a făcut aceasta, dar, orientat în mod fundamental greșit, inconsecvent cu articolul de fond („Lenin și critica literară”), cu teza susținută în articolul „Delimitări”, a concentrat parcă laolaltă ca într-un focar diversele tipuri de greșeli și de abateri neprincipiale care stânenesc în ultima vreme activitatea criticii noastre. Apologia criticii vechi, alunecările pe poziții estetizante, îngăduința față de încercările reînvierii unor tendințe moderniste sau tradiționaliste, apolitismul, îndepărtarea de problemele concrete ale creației literare, limbajul pretențios, sibilinic, alcătuiesc, cum pe drept cuvânt spune „Scânteia” („o adevărată antologie de idei false și dăunătoare în materie de critică literară”).

Critica pe care ne-a adus-o presa de partid, o socotim în întregime justă. Conștienți de răspunderea pe care o purtăm, ne simțim datori față de cititorii noștri, recunoscându-ne greșelile și analizându-le în spirit autocritic, să ne afirmăm încă o dată clar pozițiile și să ne angajăm a le apăra fără șovăire.

Numărul 4/1958 păcătuiește printr-o atitudine neprincipială față de critica veche. Partidul acordă o mare atenție intelectualilor de valoare, cu o formație culturală mai veche, atașați poporului și dornici să slujească revoluției culturale care se desfășură în patria noastră. Partidul cere ca ei să fie ajutați cu înțelegere și răbdare în procesul însușirii concepției marxist-leniniste. E îmbucurător faptul — scrie „Scânteia” — că mulți dintre criticii și esteticienii de formație veche, văzând progresele pe care le-a adus democrația populară, s-au apropiat și de ideologia care stă la baza transformărilor revoluționare din

țara noastră. Scrierile lor, reflectând aceste noi tendințe și partea pozitivă valoroasă a operei lor din trecut, sunt prețuite și folosite.

Aceasta nu înseamnă însă că față de concepțiile idealiste și de ecoul lor în opera din trecut sau în unele scrieri de astăzi ale acestor intelectuali, critica marxist-leninistă trebuie să adopte o atitudine pasivă, neprincipială. Astfel, în nr. 4, articolul lui D. Micu, „Arta criticului” nu face o analiză științifică marxistă a activității acad. G. Călinescu. Autorul desparte în mod simplist și artificial concepțiile estetice vechi ale criticului de considerațiile și aprecierile sale concrete asupra diferitelor opere. Nimeni nu se gândește să conteste vasta erudiție, marele talent și gustul acad. G. Călinescu. Nimeni nu intenționează să diminueze analizele de o rară pătrundere, mulțimea observațiilor sale admirabile cu privire la literatura noastră, contribuția lui la cunoașterea și înțelegerea ei. Aceasta însă nu se poate stabili în mod științific decât printr-o analiză marxistă a pozițiilor lui G. Călinescu, a tendințelor pe care le-a susținut și combătut, a ideologiei sale, a evoluției scrisului său, în întreg procesul literar al epocii. Articolul lui D. Micu nu face însă o cercetare obiectivă, principială a operei lui G. Călinescu, ci urmărește în spirit apologetic mai mult o disculpare a criticului de oricare eventuale obiecții, găsind printr-un efort enorm de imaginație și prin tot felul de artificii, atitudini înrudite cu ale noastre, chiar și acolo unde e vorba tocmai de contrariul lor. Așa se întâmplă că până și un studiu care neagă însăși ideea obiectivității istoriei și se situează pe pozițiile celui mai categoric subiectivism să fie scos după diferite amendamente, o profesiune de credință acceptabilă. Din articolul lui D. Micu rezultă ideea primejdioasă că în activitatea unui critic, concepțiile estetice nu joacă niciun rol, de vreme ce se demonstrează că și atunci când ele sunt idealiste și chiar agnostice, nu stânjenesc în niciun fel „arta” caracterizării și judecării cărților. Nicăieri nu se încearcă a se arăta cum l-au influențat în mod negativ în aprecierile sale pe G. Călinescu ideile estetice greșite, în subestimarea, de pildă, a rolului criticii lui Gherea, a sensului satirei caragialești, a valorii „Răscoalei” lui Rebreanu sub raportul criticii sociale sau în prețuirea exagerată a unui poet ermetic și mistic ca Ion Barbu, etc. De altfel aceeași atitudine e adoptată și de alți colaboratori. Cam în același spirit neștiințific, pornit pe calea împăcării contradicțiilor sau a eludării lor, prezintă activitatea de critic literar a lui G. Călinescu și Al. Piru.

Printr-o amplă autobiografie spirituală, acad. Tudor Vianu prezintă în același număr evoluția sa către socialism. Pe orice intelectual progresist nu-l poate decât bucura că un om de cultura și prestigiul profesorului Vianu a ajuns, cercetând atâtea sisteme filozofice, la convingerea că marxismul reprezintă concepția cea mai înaintată asupra lumii.

E însă o slăbiciune a redacției că n-a încercat măcar să-i ceară autorului, ca tocmai în spiritul consecvenței cu pozițiile la care a aderat să adopte un punct de vedere mai ascutit critic față de unele doctrine filozofice burgheze.

„Intellectualitatea noastră, oamenii muncii, în general — arată *Scânteia* — privesc cu respect pe acei vechi cercetători literari, care desfășoară o muncă serioasă de valorificare a moștenirii literare și vădesc interes față de literatura noastră nouă“. Nu trebuie să slăbim însă nicio clipă opera de influențare activă a lor pentru a-i ajuta cu grijă prietenească să-și considere într-o lumină nouă creația din trecut, tocmai spre a putea să dezvolte ceea ce este valoros și înaintat în ea.

Critica militantă marxist-leninistă n-are nimic comun cu atitudinile apologetice. Prețuind tot ce s-a realizat bun în trecut, ea n-are dreptul să escamoteze pozițiile, să treacă peste direcțiile estetice, să practice un eclectism neprincipial. Respectul pentru realizările criticii vechi nu trebuie să ne oprească de la examenul lor critic intransigent. Altfel înseamnă a abdica de la principiile noastre, a lăsa să se propage idei și teorii străine de concepțiile noastre.

Altfel înseamnă a întreține un climat, în care tânăra critică literară să alunece, cum s-a cam întâmplat în unele cazuri, către poziții estetizante. Nu ajunge George Munteanu, în răspunsul la ancheta revistei, să teoretizeze chiar o asemenea situație susținând că vechii critici sunt chemați „să mențină tradiția și să conserve gustul”, omițând să arate despre ce tradiție și ce gust este vorba.

Atitudinea apologetică e neprielnică chiar evoluției firești a vechii critici în spre pozițiile marxiste. Însușirea ideologiei clasei muncitoare de către intelectualii de formație veche e un proces, care cunoaște la noi însemnate succese. El nu se pot realiza decât printr-o muncă răbdătoare, stăruitoare, atentă, dar fără nicio concesie de ordin principial.

Numărul 4/1958 al „Vieții românești” reflectă și unele îngăduințe condamnabile față de estetism. Desigur că astăzi la noi o afirmare deschisă a principiului „artei pentru artă” nu se poate face cu ușurință. Estetismul se manifestă însă sub forma ignorării problemelor de conținut în judecata critică, în hipertrofierea ideii de „univers al operei” cu legile lui independente de legile obiective ale realității. În articolul lui L. Raicu, „Critica literară și prezentul”, pe lângă diferite confuzii stârnite de stăruința autorului în cultivarea paradoxului (criticul trebuie să fie și cel mai comprehensiv și totodată cel mai obtuz cititor), în ciuda declarațiilor antiestetizante, se formulează următoarea idee pe care ar subscrie-o orice critic estetizant: „Când se confundă arta cu viața, etica particulară a operei cu moralitatea de fiecare zi a cetățeanului, când eroii vreunei cărți sunt scoși din universul lor specific și aduși printre noi ca indivizi oarecare asupra comportamentului civic al cărora suntem îndemnați să ne pronunțăm, devin întru totul posibile judecățile cele mai bizare”.

Dar dacă fiecare carte are moralitatea ei, dată de punctul de vedere particular din care autorul și-a conceput opera, atunci la ce criteriu etic obiectiv rămâne să ne raportăm? Cineva poate tinde într-o carte să justifice moral și fascismul și crima și bestialitatea cea mai abjectă. În universul lor propriu, eroii detracăți ai lui Gide, de exemplu, se justifică perfect. Aceasta înseamnă

că trebuie să-i acceptăm? Că nu sunt îndreptățite întrebările „pe cine să iubim” și „pe cine să urâm” într-o carte? Dar așa ne întoarcem exact la argumentul lui Maiorescu, la felul lui de a-l apăra pe Caragiale de imoralitate. Așa ajungem să trecem, în ciuda talentului incontestabil cu care a fost scrisă, a aspectelor ei realiste, peste lipsurile totuși grave de ordin etic ale unei cărți ca „Groapa” lui E. Barbu, nu întâmplător elogiată adesea fără rezerve în paginile „Vieții românești” chiar de Lucian Raicu, de Al. Piru și de alții.

Vechea serie a „Vieții românești” are meritul de a fi dus o luptă susținută împotriva curentelor decadente în literatură. Condamnând ruperea de realitățile sociale și naționale ale poeziei moderniste, Brăileanu scria:

„Amatorii de noutăți cu orice preț, se cred foarte înaintați și revoluționari. Și totuși sunt reacționari, căci „reacționarismul” nu e, nu poate fi altceva decât ceea ce împiedică progresul. Și „noutățile” acestea, nefiind o contribuție reală la îmbogățirea literaturii naționale, mai mult: enervând mereu mișcarea literară, producând confuzie în public, stricându-i gustul, abătând unele energii creatoare de la adevărata literatură, sunt piedici în calea progresului și deci reacționare” („Viața românească” (nr. 2/1926). Aceleași tendințe le-a vestejit adesea în scrierile sale și Mihail Ralea.

Cu atât mai mult, astăzi, când caracterul diversionist al modernismului a fost dezvăluit de estetica marxistă cu o profunzime până la care critica noastră progresistă în trecut nu putea merge din cauza limitelor ei ideologice, nu-i este îngăduită criticii marxiste să cocheteze în niciun fel cu asemenea tendințe literare ostile realismului socialist.

În nr. 4/1958 din „Viața românească”, L. Raicu indică drept obiectiv principal criticii noastre, necesitatea de a încuraja „modernitatea”, efortul unor scriitori mai tineri de a pătrunde originalitatea omului contemporan, de a-i aplica o viziune lipsită de prejudecăți tradiționale. Termenul acesta de „modernitate”, autorul articolului l-a folosit de altfel adeseori într-un mod extrem de confuz, conjugându-l când cu cel de „spirit modern” când cu cel de „sensibilitate contemporană”.

Dar dacă nu se fac distincții nete, dacă tăișul criticii nu e îndreptat cu fermitate împotriva formelor concrete de infiltrare a modernismului sub tot felul de etichete mai mult sau mai puțin „adaptate” terminologiei noastre, practic se ajunge la o tacită susținere a decadentismului. Aceasta apare clar dintr-o serie de recenzii și articole ale lui I. Negoîtescu. În rândurile amintite mai înainte despre Pompiliu Constantinescu se face astfel elogiul criticilor dintre cele două războaie, „care au avut o contribuție însemnată la formarea prozei noastre teoretice în cadrul mentalității moderne”, urmărindu-se de fapt reabilitarea cenaclului lovinescian și a literaturii decadente cultivate aici. Mai mult, I. Negoîtescu caută asemenea filoane „moderniste” chiar în autori cu o pronunțată orientare realistă ca I. Agârbiceanu sau Pavel Dan și nu pierde ocazia mereu să citeze ca modele scriitori care au reprezentat la noi expresia

cea mai virulentă a decadentismului, ca Ion Barbu, Lucian Blaga, Matei Caragiale ș. a. Că în redacția „Vieții românești” de la o vreme s-a instaurat un spirit concesiv inadmisibil față de tendințele moderniste, o dovedesc și alte texte. O recenzie la volumul de eseuri „Meșterul Manole” de M. Beniuc sub semnătura lui Geo Șerban neglijează complet articolele și studiile poetului consacrate literaturii noastre actuale, luările sale combative de atitudine în problema realismului socialist, dar ține cu orice preț să „descopere” și aici o orientare spre „tumultul realităților sociale complexe și complicate ale timpurilor moderne”, invocând un articol din 1939, de altfel nici măcar inclus în volum, în paginile „Vieții românești” au apărut unele poezii cu o imagistică frenetică, scoasă de sub controlul logicii, adesea absurdă, de sensibilă influență suprarealistă, ca „Fragment autobiografic” de Virgil Teodorescu în nr. 10/1957 sau „Studii pentru un poem la țărmul mării” de Gellu Naum în nr. 8/1957. Presa noastră a combătut încercările unor critici din Polonia, Cehoslovacia, R.D.G. și Iugoslavia de a reabilita curentele moderniste.

Încercarea unei așa zise „înnoiri” a literaturii revoluționare, prin împrumutarea diverselor formule artistice moderne luate din producția decadentă contemporană a occidentului capitalist s-a dovedit a fi una din principalele teze revizioniste în problema realismului socialist.

Prin asemenea formule, teoreticieni ai revizionismului ca Lefebvre sau Kot, pretindeau că arta revoluționară își va putea expune mai complet și mai viu conținutul ei. Unde a dus aceasta s-a văzut. Modernismul n-a fost decât un paravan ca sub vagul, simbolicul sau abstractismul său să se poată importa mai ușor ideologia cea mai reacționară. Poeziile de această factură ale polonezului Adam Wazyk au constituit atacuri la adresa comunismului și pledoarii deschise pentru cel mai deșănțat anarhism burghez. În Iugoslavia, suprarealiști care se laudau că vor face ei o „adevărată poezie revoluționară”, practică astăzi o literatură mistică obscurantistă, antipopulară, preocupați de ocultism, esoterism și magie, o literatură fără cea mai mică legătură cu lupta și aspirațiile maselor.

Critica literară marxistă n-are dreptul să-și arate niciun fel de îngăduință față de tentativele „altoirii” realismului socialist cu diverse „inovații” moderniste. Prin atitudinea concesivă de care a dat dovadă față de asemenea tendințe „Viața românească” poartă o serioasă răspundere pentru alunecările formaliste, ermetizante din lirica multora dintre tinerii noștri poeți, pentru atmosfera ceoasă și obscuritățile din versurile lor, pentru îndepărtarea acestora de viață, de problemele acute politice ale construcției socialiste.

De îngăduință am dat dovadă și necombătând cu vigoare încercările de reabilitare a tradiționalismului. „Viața românească” n-a dezvăluit în articole de analiză științifică marxistă, cu o bogată documentare și o argumentație serioasă, conținutul sumbru, reacționar, opus intereselor poporului, al curentelor literare semănătoristo-gîndiriste din trecut. Avem o serioasă vină de a nu

fi reacționat cu promptitudine și fermitate ideologică, ori de câte ori asemenea tendințe îmbrăcate sub haina „arhaizării și „neoașismului“ se făceau simțite și ascundeau poziții conservatoare, opuse socialismului.

Cosmopolitismul modernist ca și naționalismul tradiționalist sunt expresii ale ideologiei burgheze, la fel de străine ideologiei clasei muncitoare. De altfel istoria a arătat că în literatură, ca și în altă parte, în ciuda opoziției lor zgomotoase, formale, ele se împăcau foarte bine. Lovinescu a repudiat în numele modernismului sămănătorismul, dar nu și filonul mistic tradiționalist al poezilor de la „Gândirea“. Lucian Blaga, teoreticianul etnicismului național, al „Spațiului Mioritic“ a îmbrățișat cu fervoare literatura decadentă expresionistă și i-a urmat cu fidelitate principiile estetice în lirica sa.

Atitudinile apologetice la adresa criticii vechi, înclinațiile estetizante, cochetăria cu curentele decadente se conjugă foarte bine cu un soi de snobism al criticii, pe care iarăși pe bună dreptate îl respinge „Scânteia“. Cum reiese din ancheta publicată în „Viața românească” nr. 4/1958, unii critici literari se arată preocupați nu în primul rând de a îndruma literatura pe drumul realismului socialist, nu de a scrie pentru masele largi de cititori, pe care să le lămurească și să le educe în spiritul socialismului, ci de problema artei criticii. Nr. 4/1958 se ocupă prea mult de tehnica și modalitățile critice și condamnatul de puțin de problemele practice ale literaturii. Oricât e de eficace, critica se verifică mai întâi în opera concretă de îndrumarea desfășurată pe tărâmul literar și abia apoi în calitățile ei stilistice. Critici ca democrații revoluționari ruși Bielinski, Cernișevski, Dobroliubov și-au câștigat un renume nepieritor prin influența considerabilă pe care au avut-o asupra dezvoltării literaturii ruse, prin intervenția lor activă pentru orientarea ei pe făgașul realismului, al criticii sociale, al apărării demnității umane, împotriva tiraniei țariste. Activitatea lui Gherea cântărește infinit mai mult ca a „stilistului“ și „rafinatului“ Zarifopol. „Viața românească” n-a acordat destulă atenție încurajării acestei linii democratice în critică. Ea a neglijat, în ultima vreme, popularizarea cuceririlor criticii și teoriei literare sovietice.

Ibrăileanu își bătea joc de eforturile celor care în critică își acopereau sărăcia de idei, afirmațiile lipsite de fundament științific, notațiile arbitrare, impresioniste, cu un verbiaj pretențios, obscur, tehnicist și impopular. Sunt manifestări întristătoare de snobism contorsiunile stilistice, care se vor „distinse“, ale unor colaboratori ai noștri porniți pe panta beției de cuvinte în fraze sibilinice, încâlcite, ca acestea :

„Altădată în eseul *Electricitate și literatură* pagini întregi se organizează în baza aceluiași principiu al amalgamării și a unui soi de instinct pentru unitatea de nedesfăcut a variilor pe care criticii erudiți îl au pe semne comun cu termita și rândunelele“. (Cornel Regman, Perpessicius și Istoria literară „Viața românească” nr. 2/1958) sau:

„Iubirea, prin însăși natura ei subtilă, asemănătoare cu cele mai dinamice elemente, apa, focul, aerul, elementele cosmogoniilor primordiale — chiar în absență — este pecetluită de omniprezența stihiei, simbolul ei“ (C. Țoiu, recenzie la volumul Ninei Cassian, *Dialogul vântului cu marea*, „Viața românească“ nr. 2/1958).

„Viața românească” n-are dreptul să se abată de la tradiția democratică a criticii din paginile sale. Ea a greșit grav tolerând astfel de formulări alambicate și poze snobe, îndărătul cărora se ascunde ruperea de mase, tendința de a considera critica o problemă de strictă specialitate, privind doar un cerc restrâns de inițiați.

Articolul din „Scânteia” „Pentru întărirea principialității marxist-leniniste în critica literară”, condamnă pe bună dreptate eclecticismul de care revista noastră a dat dovadă în alcătuirea nr.-ului 4/1958 ca și a altor numere.

E inadmisibil ca pozițiile estetice cele mai contradictorii să fie acceptate sub pretextul criticii literare „deschise” sau „totale” cum proclamă Al. Piru atât în articolul despre cartea lui Mario Fubini („Viața românească” nr. 1/1958 cât și în cel despre „Tehnica criticii literare”. Un asemenea punct de vedere nu numai că e complet neprincipial, că nu are nimic de a face cu ideea partinității criticii marxist-leniniste, dar e incompatibil cu însăși poziția științifică a cercetătorului literar. Știința nu poate înainta decât luptând pentru afirmarea adevărului și acesta nu poate ieși la iveală decât prin confruntarea curajoasă a unor opinii cu altele, prin înlăturarea celor greșite. Omul de știință, cercetătorul nu este un colecționar de teorii care se bat cap în cap. Nu poți fi în critica literară și marxist și adept al autonomismului crocian, și materialist, și de acord cu concepția idealistă asupra „realelor”, așa cum o formulează Schopenhauer, și luptător pentru realismul socialist, și partizan al însingurării artistului. Astfel de poziții trădează în fond o neîncredere în puterea minții omenеști de a elucida problemele artei, un agnosticism estetic de cea mai rea speță și nu întâmplător Al. Piru vorbește de „misterul poeziei”.

Dar eclecticismul colaboratorului „Vieții românești” este și al redactorului șef, de vreme ce dând dovadă de un cras liberalism a permis să apară în paginile revistei tocmai opinii pe care le combătea în articolul său. Abaterile amintite și neamintite de la principialitatea marxist-leninistă a criticii literare în paginile revistei noastre, reflectă același eclecticism condamnat. „Eclecticismul — se arată în „Scânteia” — este o concepție burgheză care, manifestată în filozofie, estetică și alte ramuri ale ideologiei propovăduiește acceptarea celor mai diverse puncte de vedere, fără nici un criteriu științific, părăsirea oricărei principialități, împăcarea unor poziții radical opuse, care nu se pot împăca în nici un fel”.

Unii critici invocă spre justificarea acestei atitudini lozinca luptei împotriva dogmatismului. Chiar Al. Piru în articolul citat din nr. 4/1958 găsește că „dogmatismul e piedica cea mai însemnată în calea unei critici marxiste, principiale, creatoare.

Se știe că Partidul a combătut la timpul său și combate cu fermitate orice manifestări de dogmatism, de vulgarizare a esteticii marxist-leniniste. Partidul a chemat pe critici să dea studii științifice, pătrunse de spiritul creator al dialecticii materialiste, eliberate de concepții sociologice, de vederi care neglijează specificul artei. Dar aceasta cere tocmai o aprofundare a concepțiilor marxiste asupra literaturii, o întărire a principiilor de la care ele pornesc. Unii critici devin peste noapte campioni ai antidogmatismului înainte de a-și fi însuși măcar bine ideologia proletariatului revoluționar. Ei vor să „dezvolte” marxismul fără cunoștințe elementare asupra lui, fără să fie înarmați cu fermitate revoluționară, fără dorința fierbinte de a sluji cauza literaturii realist-socialiste. Tărăboiul lor „antidogmatic” devine o platformă pentru justificarea poziției eclectice, a neprincipialității, a detaliării întregului bagaj idealist de care sunt îmbâcsiți. Practic, acest lucru duce, cum ne-o arată viața, nu la înlăturarea greșelilor dogmatice, ci la revizuirea principiilor fundamentale ale teoriei literare marxiste. Îngăduind asemenea atitudini în critica literară, neîmpiedicându-le și nereacționând imediat și cu combativitate împotriva lor, „Viața românească” s-a făcut vinovată de întreținerea acelor tentative care urmăreau intimidarea sau imobilizarea criticilor și scriitorilor ostili pozițiilor liberaliste și concesive față de ideologia burgheză. Acolo unde scade principialitatea își face loc spiritul de grup și trebuie să mărturisim că nu o dată „Viața Românească” s-a lăsat antrenată în polemici neprincipiale, în rivalități și ranchiune mărunte, cheltuind în astfel de certuri o energie și o combativitate, pe care de o mie de ori mai bine ar fi făcut să o folosească în lupta împotriva ideologiei dușmanului de clasă.

Eclectismul și liberalismul — arată „Scânteia” — nu e deloc neutru. Criticii, care acceptă fără rezerve tot felul de concepții burgheze, care se arată foarte receptivi la diferite formule estetice decadente, devin deodată intoleranți și foarte severi când e vorba de aprecierea operelor scrise de pe pozițiile realismului socialist.

Eclectismul pe tărâm ideologic este din punct de vedere politic o expresie directă a împăciuitoarismului și a oportunismului.

Redactorul șef al „Vieții românești” tolerând în paginile revistei pătrunderea unor concepții estetice burgheze, s-a făcut vinovat de abateri grave de la spiritul de partid, care trebuie să călăuzească întreaga activitate redacțională. Lui îi revine răspunderea principală că n-a aplicat linia Partidului în munca dusă cu redactorii și colaboratorii. Lipsa de fermitate revoluționară, slăbirea atitudinii intransigente față de ideologia dușmanului de clasă, liberalismul oportunista stau la rădăcina greșelilor sale. A pune înaintea cauzei generale a proletariatului orice fel de considerente, înseamnă a te îndepărta de la principiul leninist al spiritului de partid.

Criticând fără menajamente greșelile noastre serioase, „Scânteia” ne dă un ajutor puternic pentru a întări în paginile „Vieții românești” principialitatea marxist-leninistă a criticii literare.

Ne luăm angajamentul față de cititori să curmăm fără șovăire atitudinea împăciuitoare de care am dat dovadă, să stăpînim orice formă de liberalism în munca redacțională, să ne dăruim toate forțele luptei pentru combaterea ideologiei burgheze pe tărâm literar și promovării literaturii realist-socialiste.

Ov. S. Crohmălniceanu, *Realismul socialist și revizionismul*, „Viața românească”, nr. 8, august 1958

Critica și estetica burgheză au pierdut orice logică în fața artei revoluționare. Pe de-o parte, de ani de zile, îi contestă complet existența, pe de altă parte se ocupă cu o insistență mereu sporită de problemele ei. Pe de o parte afirmă că realismul socialist se rezumă la o simplă formulă goală, impusă prin mijloace administrative, pe de altă parte îi consacră tot mai multe comentarii. Cine răsfoiește principalele publicații literare burgheze din occident, constată cu surprindere că acestea se arată foarte îngrijorate de destinul artei revoluționare. Vor să-i dea un „ajutor” și „Tempo Presente” al lui Silone, și „Les Temps Modernes” al lui Sartre, și „Partisan Review”, și austriacul „Merkur”, și „Les Lettres Nouvelles”, și „Esprit”, și „Nuovi Argomenti”. Până și „Le Figaro Littéraire” are în această problemă idei și nu pregetă să și le expună pe larg. E totuși curios că despre un lucru pe care îl consideră îngropat de mult criticii și esteticienii burghezi se simt îndemnați să vorbească atât. Stăruința e aici suspectă și trădează cu totul alte sentimente. De fapt, niciodată ca astăzi, toți acești cioclii improvizați ai realismului socialist n-au avut o conștiință mai netă că arta însuflețită de ideologia proletarietului se impune întregii omeniri, cucerind masele largi și zguduind din temelii pozițiile artei burgheze.

Iată și de ce atacul frontal împotriva literaturii revoluționare caută să-l conjuge cu altul dinăuntru. Iată și originea teoriilor care-și propun să „reformeze” realismul socialist, să-i indice tot felul de căi „noi”.

Obiectul e însă același: încercarea disperată de a-i răpi puterea cu care operele create pe baza lui vorbesc milioanele de oameni și-i câștigă pentru cauza revoluției.

De parte de a fi o formulă întâmplătoare, realismul-socialist e o noțiune profundă, elaborată de însăși practica vieții. Termenul - cum a arătat critica și istoria literară sovietică - s-a născut ca rezultat al unei experiențe artistice colective, care se desfășura de multă vreme. Am meditat, cred, încă prea puțin asupra seriozității cu care a fost ales. Între ideea realismului și socialismului există aici o unitate indestructibilă, de o semnificație estetică fundamentală.

Faptul se verifică tocmai în lumina încercărilor revizioniste din ultimul timp și dacă le examinăm cu atenție constatăm că ele se exercită mai cu seamă în două direcții, amândouă îndreptate în special împotriva acestei unități.

Într-un caz se tinde spre eludarea socialismului. Și cum aceasta revizionistilor nu le convine să o spună fățiș, practică o exaltare a realismului „pur și simplu”, lăsând *caracterul lui socialist* să se estompeze undeva într-o vagă penumbră. Esențialul în problema realismului socialist, caută să creeze impresia asemenea „reformatori”, ar fi realismul. Scriitorul, pictorul, muzicianul, să facă realism, aceasta e totul, restul n-are decât o importanță secundară. Lucrurile nu sunt spuse, bineînțeles, chiar așa, dar dacă sunt duse până la capăt aici ajung. Cel mai viu exemplu îl oferă lucrările criticului, istoricului literar și esteticianului maghiar György Lukács, traduse în mai multe limbi și răspândite în ultimii ani pe o scară destul de largă. Cum procedează Lukács? În numeroase ocazii - cum - s-a arătat¹ - el tinde să estompeze deosebirea calitativă dintre realismul critic și realismul socialist. Lukács distinge trei cercuri mari în dezvoltarea literaturii epocii noastre: „primul, al literaturii, parte fățiș antirealistă, parte pseudorealistă, care ia apărarea și face elogiul sistemului capitalist”; „al doilea, aparținând literaturii așa numitei avangarde, de la naturalism până la suprarealism, literaturi a cărei tendință fundamentală este o mereu mai puternică îndepărtare de realism, o mereu mai energică lichidare a realismului”. În sfârșit, ultimul, al literaturii „celor mai de seamă realiști”, cuprinzând pe scriitorii care „înoată împotriva curentului dezvoltării literare și anume împotriva curentului ambelor grupuri mai înainte amintite”. Ei reprezintă „realismul contemporan” pentru caracterizarea căruia Lukács socotește că e de ajuns să citeze numele lui Gorki, Thomas Mann, Heinrich Mann și Romain Rolland. (*Es geht um den Realismus - Probleme des Realismus* pag. 21). Cum se vede, nu e vorba aici nicăieri de literatura realist-socialistă iar întemeietorul ei e pus în rând cu unul dintre continuatorii - e drept - cei mai străluciți ai realismului critic ca Thomas Mann, de exemplu. Că o asemenea clasificare nu e o simplă eroare, ci expresia unei concepții, ori ce cunoscător al operei lui Lukács o poate confirma imediat. „Schiza unei istorii a literaturii germane mai noi” (*Skizze einer Geschichte der Neueren Deutschen Literatur*) e construită pe aceeași idee. Criticul nu face nici o distincție între conținutul calitativ nou al prozei, poeziei sau dramaturgiei revoluționare germane și cel al operei ultimilor mari realiști critici burghezi, umaniști și democrați, ca Thomas Mann sau Lion Feuchtwanger. Dimpotrivă chiar, pentru el avangarda o formează mai degrabă aceștia decât scriitorii revoluționari. Literatura de la „Linkskurve”, legată nemijlocit de lupta partidului comunist german, literatura unor poeți și prozatori ca Brecht, Marchwitza, Weinert, Wolf, Mühsam s.a. e socotită o variantă proletară a „așa-zisei avangarde” post expresioniste (*Die neue Sachlichkeit*). Lirica și teatrul lui Brecht, printre

¹ Iozsef Szigeti: Lukács și urmările concepției lui - „Tarsadalmi Szemle” noiembrie-decembrie 1957; Wolfgang-Heise: Zur Ideologische - Theoretischen Konzeption von György Lukács, „Zeitschrift für Deutsche Literaturgeschichte”, Weimar 1958

„experiențele formale” ale unor „scriitori de extremă stângă” ca Döblin. Anna Segers și Johannes Becher, reprezentanții unei literaturi antifasciste, și atât. Într-un loc Lukács, constatând că poeții germani atașați sufletește de mișcarea spartakistă n-au fost în stare să dea decât o reprezentare „confuză, utopică” revoluției germane și a tragediei ei, nerăspunzând cerințelor timpului, adaogă că literatura rusă nu a îndeplinit până la urmă nici ea această „datorie a poeziei în toate marile perioade istorice”, (*Deutsche Literatur in Zeitalter des Imperialismus. Skizze einer Geschichte der neuen deutschen Literatur* - pag. 134-135) Maiakovski nu intră așa dar ca și Brecht în conceptul pe care și-l construiește criticul asupra realismului. Acesta e edificat exclusiv în spiritul umanismului clasic burghez. Modelele lui Lukács sunt Goethe, Balzac, Stendhal, Tolstoi, Thomas Mann. Când le opune literaturii disolute burgheze din epoca imperialismului, modului deformant, abstract, fals și schilodit în care reprezentanții ei abordează realitatea, criticul maghiar pornește de la condiționarea social-istorică și ține seamă de contradicțiile lumii capitaliste. Dar când e nevoit să judece aceleași modele în raport cu idealurile revoluției proletare, se observă cum subit părăsește criteriile marxiste, cum escamotează ciocnirile de clasă și dă ideii de realism un sens abstract obiectivist, rupt din contextul istoric.

Într-un schimb de scrisori cu Anna Seghers (v. *Probleme des Realismus*) ca și în studiile *Erzählen oder Beschreiben?* (A povești sau a descrie?); *Das Ideal des harmonischen Menschen in der bürgerlichen Ästhetik* (Idealul omului armonios în estetica burgheză), *Grösse und Verfall des Expressionismus* (Mărire și decădere a expresionismului); *Es geht um den Realismus* (E vorba de realism) Lukács face apel mereu la conceptul de totalitate. Marii realiști au pentru el tocmai calitatea aceasta de a surprinde viața în multilateralitatea și unitatea ei. Vorbind de slăbiciunea fundamentală a literaturii contemporane, citează observația lui Gorki: „Scriitorul nu mai este o oglindă a lumii, ci un mic ciob. Amalgamul social el l-a curățat și dacă zace în praful străzii orașului nu poate cu suprafața unei mocirole să răsfrângă marea viață a lumii și răsfrânge frânturi din viața străzii, mici țăndări de suflete sfărâmate”. Până aici e totul bine și s-ar putea crede că Lukács tratează atât de sever arta socialistă în numele unui criteriu foarte înalt, al umanismului integral marxist. Dar cum apare atunci un roman ca „Doktor Faustus” al lui Thomas Mann în lumina aceluiasi criteriu? Cât de complet și de multilateral cuprinde el tragedia germană a fascismului și războiului? În ce măsură răspunde cu adevărat problemei smulgerii sufletului unui popor din infernul barbariei morale în care a fost azvârlit și care - așa cum arată romancierul - exercită o fascinație drăcească asupra lui? Criteriul cade aici la pământ și criticul se mulțumește cu ciobul de oglindă, (v. *Thomas Mann: Die Tragödie der modernen Kunst*) În numele imaginii globale, multilaterale, concrete și bogate pe care arta realistă o dă despre lume, Lukács respinge stilizarea, reprezentarea alegorică, recursul

la parabole și simboluri, ca forme de reflectare nemijlocite, primare și în ultimă instanță lipsite de adâncime, ale realității. Poziția lui rămâne aici iarăși fermă când compară opera lui Joyce cu a lui Tolstoi sau Goethe, în general literatura decadentă cu marea literatură clasică. Cum problemele se mută pe terenul artei revoluționare, Lukács dă dovezi de inconsecvență tipătoare. Raportarea indirectă, aluzivă la realitate nu-i mai pare deloc reprobabilă când se străduiește să demonstreze legătura strânsă cu obiectivele luptei antifasciste a operei unor scriitori ca Heinrich sau Thomas Mann. În romanul istoric „Henri Quatre” al primului, el vede opunându-se principiilor politico-morale hitleriste „figura luminoasă a unui adevărat conducător” în lupta pentru eliberarea poporului german²). „Lotte in Weimar” a lui Thomas Mann devine o contribuție nemijlocită la bătălia ideologică a vremii întru cât reconstituie adevărata figură a lui Goethe, pe care fascismul încerca în acel moment să o falsifice. De altfel, fără a miza pe parabolă și simbol, „Doktor Faustus” nici nu poate fi discutat ca un roman de actualitate. Lukács nu acceptă însă nici o abatere de la modelul său clasic realist când are de judecat teatrul plebeu, antiburghez, comunist al lui Brecht. Conceptul de realism se abstractizează astfel până ajunge strict formal, tocmai pentru a-i îngădui criticului în spirit reformist să șteargă hotarele între literatura umanismului democratic burghez, fără îndoială de o netăgăduită valoare, și literatura proletariatului revoluționar, totuși calitativ deosebită, adecvată unor sarcini istorice noi, superioare. Legătura nemijlocită cu cauza comunismului, caracterul socialist al realismului sunt subteran minate aici. Nu e greu de văzut raportul între ideile politice oportuniste ale lui Lukács și poziția lui revizionistă în această problemă literară. Profesiunea de credință făcută în Octombrie 1956 sub titlul „Lupta între progres și reacțiune, astăzi, în cultură”, prezenta ca dogmatic modul de a aprecia caracterul înaintat sau înapoiat al ideilor, raportându-le la contradicția principală a epocii noastre, contradicția dintre socialism și capitalism. Criteriul concret istoric l-ar da, după Lukács, astăzi altă contradicție și anume: pace sau război. Dar a pune astfel problema înseamnă a aluneca, invocând dialectica, spre cel mai jalnic oportunism. Noi nu vrem pace cu prețul socialismului. Teza coexistenței pașnice nu implică părăsirea luptei ideologice. A susține că natura progresistă sau reacționară a unei poziții poate fi judecată numai în funcție de problema evitării războiului, revine iarăși la a escamota contradicțiile sociale, de clasă, la a goli noțiunile de conținutul lor istoric fundamental. De sigur că dintr-o asemenea perspectivă și deosebirile între umanismul democratic burghez și ideologia proletariatului revoluționar tind a se șterge. De aceea într-un articol publicat cu puțin înainte de putsch-ul contrarevoluționar din Ungaria, Lukács ajungea să scrie: „După eliberare a început un proces de clarificare care urmărea întărirea și extinderea realismului. Dar această evo-

² Skizze einer Geschichte der neueren deutsche Literatur pag. 150

luție nu a fost dusă la bun sfârșit din cauza neașteptatei coterii ivite în anul 1949. Realismul socialist nu a fost rodul discuțiilor despre realism, ci, mai ales, o urmare a intervențiilor administrative și astfel s-a consolidat dominația sectară a realismului socialist. Problema care se pune este următoarea: vesta greșit încheiată trebuie încheiată din nou și trebuie să începem o discuție largă, lămuritoare, atât asupra realismului, cât și asupra altor direcții literare”. Aici ideea justă că realismul critic nu este un adversar al realismului socialist, că ultimul ridică pe o treaptă superioară însușirile primului, într-un proces istoric de succesiune, printr-o operă de colaborare reciprocă, pe o mai lungă perioadă de timp, e întoarsă împotriva noii metode de creație.

În anii 1949-1950 Lukács a fost criticat tocmai pentru că vedea în democrația populară, nu o formă a dictaturii proletariului, ci un fel de „a treia cale”, între capitalism și socialism. În același spirit privea bineînțeles și problemele culturale. Lupta lui era pentru realism „în genere” și nu pentru realism socialist. Lukács n-a părăsit niciodată aceste poziții revizioniste revenind la ele de îndată ce i s-a părut că momentul e potrivit. Cum arată acum într-un „post-scriptum” din 1957 la autobiografia sa spirituală scrisă pentru o editură japoneză și publicată în „Nuovi Argomenti” nr. 33 (iulie, august 1958) „retractările”, pe care le-a făcut în 1949-1950 n-au fost pentru el decât concesii tactice ale unei „lupte de partizanat” purtată împotriva liniei Partidului. Problema are o însemnătate principală întrucât presupune tocmai tendința pe care am denunțat-o la început și anume de a insinua că în cadrul acestei „căi de mijloc”, preconizată democrațiilor populare, se poate face foarte bine realism și fără socialism. Desigur că într-un sens stilistic, formal, așa cum îl concepe Lukács, lucrul e posibil. Dar raporturile dintre realismul-critic și realismul socialist n-au o expresie abstractă, statică, ruptă de dinamica istoriei. De fapt, toți marii realiști ai vremii noastre, amintiți de Lukács, de la Romain Rolland până chiar la Thomas Mann, n-au rămas străini de ideea socialismului și s-au apropiat de ea într-o măsură mai mare sau mai mică. Realismul lor tinde către realismul socialist și mulți dintre ei, ca Heinrich Mann, l-au și aplicat până la urmă în ultimele lor scrieri. E vorba aici, așa dar, nu de o simplă coexistență paralelă, autonomă, ci de un proces care prin însăși condiționarea sa istorică are un sens, o direcție de dezvoltare. Fără măcar tendința de depășire a ideologiei burgheze, de îndreptare către umanismul socialist, vechiului realism îi e aproape imposibil să se mențină astăzi, chiar pe pozițiile sale. Momentele lui de afirmare, n-au loc decât într-un curent de idei, aflat cel puțin sub influența clasei muncitoare. Neorealismul italian s-a dezvoltat în anii rezistenței, în legătură destul de strânsă cu lupta comuniștilor împotriva fascismului. Partea cea mai viu ancorată în actualitatea socială a operei lui Heinrich Mann, Thomas Mann, Lion Feuchtwagner, Arnold Zweig și a altor scriitori germani din emigrație, la fel. Literatura despre oamenii simpli, a lui Galdwell, Hemingway sau Steinbeck în anii 30, în anii de glorie ai revistei „The New

Masses”. Aceasta pentru că în epoca noastră, nici un artist nu poate fi consecvent realist, realist până la capăt, dacă se lipsește de ideologia clasei muncitoare. Partinitatea, pe care Lenin o cerea literaturii revoluționare, nu e un dat exterior vieții, ci e în vremea de astăzi, însăși condiția oglinirii obiective, profunde, consecvent realiste, realiste până la capăt a tot ce se întâmplă în jurul nostru.

Și era de așteptat ca Lukács care singur a recunoscut aceasta în studiul „Kunst und Objektive Wahrheit” (Artă și adevăr obiectiv) să atace până la urmă principiul spiritului de partid, cum de altfel a făcut-o, declarând în preajma declanșării contrarevoluției din Ungaria că articolul lui Lenin „Organizația de Partid și Literatura de partid” s-ar referi de fapt numai la presa mișcării socialiste și nu și la literatura propriu zisă.

Faptul că nu se poate practica astăzi un realism consecvent decât de pe pozițiile proletariatului revoluționar, l-a demonstrat și falimentul teoriilor așa-zisului „realism dur”, „obiectiv”, „spontan”, lansate de unii scriitori și critici polonezi ca: Victor Woroszyisky, K. T. Toeplitz ș.a.

Și aici se declanșa un război împotriva socialismului în numele înfățișării realității crude, „așa cum este ea”. Partizanii acestor tendințe, proclamându-se dușmani de moarte ai „idilizării”, „înfrumusețării”, „poleirii” vieții, au organizat o adevărată demagogie în jurul ideii adevărului în artă. Garanția împotriva oricărei îndepărtări de la realitate, strigau ei, sunt faptele. Să le arătăm pur și simplu așa cum sunt, să le lăsăm să vorbească ele singure. Aceasta e extrema obiectivitate, acesta e „adevărul integral”.

Un astfel de empirism târător, de esență tipic naturalistă, combătut de atâtea ori ca o trivializare grosolană a modului cum realitatea se reflectă în artă, n-ar merita osteneala unei discuții dacă n-ar trăda în ultimele lui manifestări un aspect care ne interesează.

De ce literatura scrisă cu o asemenea optică e prin excelență negativistă? În definitiv putea fi numai insignifiantă, plată, banală, înglodată în mulțimea faptelor diverse. Ea e însă sumbră, sceptică, nihilistă, axată exclusiv pe lipsurile construcției socialiste. De ce?

Pentru că orice ar spune promotorii „realismului dur”, literatura lor rezultă dintr-un anume fel de a privi lucrurile. Și acesta aparține micului burghez mărginit - așa cum arată Gorki - la cercul lui îngust de probleme și incapabil să iasă din el. Micul burghez e obișnuit să reducă automat totul la persoana sa, la experiența sa particulară, să dea proporții cosmice nemulțumirilor lui mărunte. Dacă un funcționar l-a făcut să aștepte, conchide imediat că întreaga noastră administrație merge prost. Dacă dimineața n-a găsit cartofi în piață, se întoarce acasă convins că ne aflăm în fața unui dezastru economic. Dacă i se defectează robinetul la baie, declară peste tot că nu se mai lucrează azi nicăieri ca lumea, că fiecare trage chiulul ș.a.m.d. Adevărul lui „integral” se compune din aceste mici întâmplări personale și dincolo de ele

micul burghez nu vrea să vadă nimic. Întregul șir de mizerii din care se compune literatura negativistă, e debitat într-un surd sentiment revendicativ față de stat sau de Partid. Mereu vinovații sunt organele puterii populare, persoanele care au răspundere politică, președinții de sfat, directorii de întreprindere, secretarii de organizație, ș.a.m.d. Micul burghez nu se simte solidar cu cei ce muncesc la edificarea societății socialiste. El nu se consideră niciodată răspunzător și pe sine pentru lucrurile care nu merg așa cum trebuie. Statul democrat popular e menit în reprezentarea lui să rezolve tot ce-l supără. Cum? Îl privește, asta e „treaba statului, el ce grijă are? Pentru ce-l avem pe el?” vorba lui Conu Leonida.

Iată sensul exact al „obiectivității” cu care sunt prezentate greutățile construcției socialiste în literatura negativistă. Iată și sfera „integrală” a „adevărului” ei!

Gorki 1-a veștejit cu scârbă nu odată, în pagini memorabile. „Adevărul” acesta „ordinar”, „plat”, alcătuit din micile constatări acre ale filistinului mic burghez se încăpățânează cu orice preț să acopere adevărul mare al biruștelor socialiste. „Cunoaștem: „Industrializarea”, „Planul Cincinal”, „Magnitostroi”, „Dnieprostroi”, ați legat Moscova de Volga” - mârâie reprezentanții „realismului...”, dar învățământul politic în raionul cutare e în unui fost paznic de cimitir. Iar la „Okurovo, cooperatorii au mâncat fondurile gospodăriei agricole”, „Știm, faceți bluminguri, tractoare, ați introdus lucrul pe bandă, dar nu se găsesc nicăieri ace de păr”. Și noi, proclamăm partizanii „adevărului integral”, ținem să ne ocupăm de aceasta în numele faptului brut constatat nemijlocit, la fața locului.

Ba invocă și sprijinul poziției lor, dreptul la critică, susținând că urmăresc o operă salutară de ecarisaj social, și se declară continuatorii autentici ai literaturii revoluționare, căreia îi dau ca model literatura sovietică din anii 20-30. Filistinul mic burghez se întrece însă aici pe el însuși. Ce e comun în poveștile lui Babel, între cărțile lui Ilf și Petrov, piesele și versurile satirice ale lui Maiakovski, între „Cimentul” lui Gladkov și schițele lui Tibor Dery sau Marek Hlasko? Tot ce a creat mai bun în direcție critică literatura sovietică înainte și după 1930 respiră o imens dragoste pentru orânduirea socialistă. Când Maiakovski lovește în birocrați, în pungași, în demagogi, o face cu o admirabilă mânie proletară. În vocea lui se aude clocotind indignarea milioanei de constructori ai socialismului, care își iubesc statul lor și pe care-i doare orice fărădelege săvârșită împotriva lui. În versurile satirice ale lui Maiakovski ca și în romanele lui Leonov („Soții”; „Drumul spre ocean”) sau Ehrenburg („Și a fost ziua a doua”; „Pe nerăsuflătelea”) se citește limpede dorința de a contribui la îndreptarea lucrurilor, de a pune umărul ca ele să meargă mai bine, încrederea în capacitatea maselor de a face sub conducerea partidului, aceasta. O nuvelă ca „Îndărătul zidului de cărămidă” de Tibor Dery sau ca „A opta zi a săptămânii” de Marek Hlasko nu respiră decât o acreală

descurajantă, un scepticism dizolvant, un apel anarhic la principiul „descurcă-se fiecare cum știe”, o pornire nestăpânită de discreditare a socialismului. Iar o asemenea stare de spirit se conjugă, nu cu opera criticii constructive, ci cu acțiunea bandelor armate contrarevoluționare.

Între ideologia clasei muncitoare și între ideologia burgheză nu există o zonă neutră. Cine refuză perspectiva lumii socialiste, adoptă vrând nevrând pe cea a lumii capitaliste. Și în literatură se întâmplă la fel. A recomanda azi scriitorilor, sub orice formă, să facă realism, dispensându-se de socialism, înseamnă a-i împinge în mod fatal în spre ideologia burgheză.

Nici tendința inversă n-are alt rezultat. Se poate face literatură socialistă în afara realismului? Tentativele revizioniste îndreptate în această direcție, demonstrează încă odată cu prisosință că nu. Criticul polonez Jan Kott într-un raport ținut înaintea Consiliului Artei și Culturii (aprilie 1956), a lansat teza polilor opuși către care s-ar fi îndreptat, după el, din cauza dogmatismului, spiritul revoluționar și spiritul artistic novator. „Mediile de avangardă - spune el - au fost aproape în totdeauna legate de radicalismul social și politic. În mediile tinerilor pictori, tinerilor scriitori și înainte de toate ale tinerilor poeți, idealul revoluției sociale și idealul înnoirii vechiului arsenal al mijloacelor de expresie se aflau într-o conexiune strânsă. În majoritate aceste medii erau, din punct de vedere politic, departe de maturitatea gândirii marxiste; totuși ele grupau mai în totdeauna intelectuali apropiați de mișcările sociale extremiste, intelectuali care, cu toată buna lor credință, cu întrebările minții și frământările conștiinței lor, se pronunțau în conflictul fundamental pentru revoluție”. „Căutările și revolta suprarrealiștilor exprimau ura lor neîmpăcată împotriva moralei burgheze, gândirea lor revoluționară aprinsă, deși anarhistă. Legătura profundă a focarelor de avangardă - în teatru, arhitectură, muzică și literatură - cu centrele de gândire extremistă, se rupe într-un mod tragic la începutul anilor 30”. Din ce cauză ?

Pentru că - explică imediat Kott - gândirea marxistă ar fi fost paralizată de dogmatism și ar fi început să dea îndărăt în fața analizei pozițiilor științifice noi, a teoriilor școalei neofilologice din Praga, a tezelor cercului logic din Viena, a încetat să mai generalizeze ultimele cuceriri ale fizicii, biologiei, biochimiei și ciberneticii, cramponându-se în schimb de diverse formulări moarte și „refuzând să-și pună noi chestiuni și noi probleme”. Se califica imediat ca antipopular, antirevoluționar și antiumanism tot ce în arta occidentală era căutare de expresie nouă, dincolo de convențiile celui de-al XIX-lea secol”. O asemenea situație, - consideră Kott - nu putea duce decât la ruptura amintită. Deși în raportul său criticul polonez se ridică împotriva mitologiei și cere o confruntare permanentă a teoriilor cu faptele, el e primul care construiește prin astfel de afirmații pure legende și vrea să ne facă să credem în ele cu orice preț. E oare adevărat că mai întotdeauna „mediile intelectuale de avangardă au fost legate de radicalismul social și politic”, că

„se pronunțau în conflictul fundamental pentru revoluție?” Kott citează pe suprarealiști. Dar mișcările de avangardă nu s-au rezumat în secolul XX numai la suprarealism. Futurismul italian s-a identificat de la început cu fascismul, glorificând „l'amore del pericolo e della violenza, il patriotismo e la guerra, solo igiene del mondo e sola morale educatrice” și cerând poezilor, pictorilor, sculptorilor și muzicienilor „ammirare le formidabili simfonie degli shrapnels e le folii sulfure che la nostra ispirata artiglieria foggia nelle masse nemiche” (Prefața lui Marinetti la Antologia: I Poeți Futuriști 1912).

Aripa mistică a expresionismului german, de loc neglijabilă, mă îndoiesc că „se pronunța în conflictul fundamental pentru revoluție” și aceasta înainte de anii treizeci. Admiratorii expresioniștilor germani s-au simțit acasă în paginile „Gândirii”, cea mai radical reacționară publicație literară românească.

După primul război mondial, nici „purismul” lui Valéry și Ștefan George n-a numărat puțini adepți în rândul tinerilor poeți. Îi socotește oare Kott și pe ei exponenți ai spiritului de avangardă, căutători de expresii artistice noi, dincolo de convențiile celui de al XIX-lea secol? Dacă da, cum se împacă disprețul lor pentru „der Pobel”, pentru „vulg”, pentru „gloată”, cu radicalismul social-politic despre care a fost vorba? Dar chiar noțiunile de care se folosește Kott sunt foarte vagi, labile, și nu știu la ce fel de analiză marxistă serioasă ne invită autorul pe baza lor. Ce înseamnă „radicalism social-politic”? Ce trebuie să înțelegem prin „mișcări sociale extremiste”? Plutim în plin haos. Futuriștii italieni - am spus - erau fasciști. Fascismul e o mișcare socială, și extremistă și radicală dacă vreți. Ca și național-socialismul, gata până la urmă poate „să se și pronunțe în conflictul fundamental pentru revoluție”, însă așa cum o înțelege el.

„Trăiriștii” noștri existențialiști „avânt la lettre” erau foarte radicali și extremiști. Atât de radicali și de extremiști încât au ridicat asasinatul la rangul unei experiențe vitale majore. Trebuie să-i socotim și pe ei în rândul gânditorilor de avangardă?

De altfel, noțiunea de anarhism, în domeniul intelectual, așa cum o folosește Kott poate desemna cele mai deosebite poziții. Filozoful rus mistic și pansexualist Rozanov era și el un anarhist, dacă vreți Nietzsche, cu nihilismul lui, la fel.

Dar e evident că aceștia, n-au fost nici măcar oameni de stanga. Ce mai păstrează atunci asemenea formulări confuze din criteriul revoluționar de clasă?

În sfârșit, să fie oare adevărat că pretinsul refuz al marxismului de a analiza noile teorii estetice și atitudinea refractară a comuniștilor față de experiențele artistice mai îndrăznețe au provocat în ultimele decenii, „antinomia tragică” dintre spiritul revoluționar și spiritul de avangardă?

N-a avut aici ideologia școlilor, grupărilor și curenților, de care vorbește Kott, nici un rol? Ca toți revizionisții, Kott flutură steagul luptei împotriva dogmatismului, cerând o analiză concretă istorică a particularităților fiecărui fenomen. E cazul atunci să dea măcar el urmare acestor deziderate. Dar considerațiile pe care le face plutesc în eter, deasupra evenimentelor, într-o lume unde n-au avut loc niciodată crize economice, greve, războaie și revoluții.

Să iau chiar exemplul lui. Când s-a produs ruptura definitivă a suprarealiștilor de mișcarea comunistă internațională? Oare nu în epoca venirii lui Hitler la putere, în anii când problema luptei organizate și unite împotriva fascismului s-a ridicat cu o deosebită ascuțime? Și oare nu în aceste împrejurări André Breton a respins sub o frazeologie ultrarevoluționară, ideea oricărei participări a amicilor săi, ca artiști, cu mijloacele artei, la acțiune?

Suprarealiștii se declarau gata oricând să iasă în stradă. Dar refuzau să facă ceea ce numeau ei „propagandă”, pentru că revoluția în artă o reduceau exclusiv la expresie.

Pictura „socială” (cu conținut manifest revoluționară) scrie Breton - rămâne, ori ce s-ar spune, un gen secundar. Și adaugă: „Noi îi opunem pictura al cărei conținut latent, independent de subiectul exprimat e revoluționar”³). Peisajele comunardului Courbet erau astfel opuse tablourilor istorice ale lui David. La fel și în poezie, valoarea revoluționară a versurilor lui Rimbaud nu stătea - după șeful suprarealiștilor, - în mărturia lăsată de poet asupra dramei sociale din jurul său, ci într-o preocupare de ordin tehnic, în „ambiția” de a „traduce lumea într-un limbaj nou”.

Din aceleași motive Breton dezaproba orientarea pe care Aragon a încercat să o dea poeziei, prin poemul său „Frontul Roșu”. Împrejurările istorice decisive au scos la iveală în epoca 1930-1935 mai viu, mai limpede contradicțiile ireductibile dintre suprealism și revoluție.

Din ce dilemă nu reușeau să iasă mereu Breton și amicii săi?

Pe de o parte afirmau mereu că suprarealiștii nu înțelegeau să facă o revoluție de cabinet, că nu sunt niște băieți de familie care se sperie de dinamită; pe de altă parte se fereau, în cel mai autentic spirit mic-burghez, ca revolta lor să depășească un plan strict intelectual. „Realitatea imediată a revoluției suprealiste, - scriau ei într-un manifest din 1925, - nu-i atât de a schimba ceva în ordinea fizică și aparentă a lucrurilor, cât de a crea o mișcare în mințile oamenilor. Ideea unei revoluții suprealiste vizează substanța profundă și ordinea gândirii... Ea urmărește să creeze, înainte de toate, un misticism de un gen nou”.

Și chiar după ce au acceptat ideea că revoluția aceasta pe care o propovăduiau trebuie să fie și socială, chiar după ce au admis că ea nu poate fi

³ André Breton – „Position politique du surréalisme” pag. 74.

înfăptuită decât prin acțiunea, proletariatului, înarmat cu o concepție materialistă asupra istoriei, în fața întrebării „atunci ce urmează să faceți pentru a pune de acord faptele cu cuvintele voastre?”, se întorceau iarăși la micul lor univers intelectual, răspunzând că își rezervă rolul de a explora în numele revoluției terenurile necercetate ale „amorului, visului, nebuniei, artei și religiei”. (A. Breton, „Cel de al doilea Manifest al suprarealismului”). Suprarealismul a fost - după cum se vede - una din cele mai periculoase diversivări produse de ideologia burgheză în stadiul descompunerii ei, întrucât reușea să facă jocul claselor stăpânitoare îndărătul unor profesii de credințe ultra-revoluționare.

Teza că poeții, muzicienii și pictorii de avangardă au ajuns să îmbrățișeze idei politice și sociale reacționare, printr-un fel de autoadaptare istorică la portretul sumbru ce li se făcea în numele marxismului, e de-a dreptul puerilă. Iau din nou exemplul lui Kott. Erau suprarealiști oamenii pe care să-i sperie câteva violențe verbale? Cine a uitat cu ce expresii tandre se tratau între ei și că printre acestea titlurile de „flic” (agent) și „cure” (popă) nu erau cele mai rare? Cum poate fi atunci explicată evoluția lui Breton către astrologie și ocultism, sau a lui Salvador Dali către rasism numai printr-o simplă schimbare de humoare? Atracția pentru mistica numerelor și a numelor, șeful suprarealiștilor și-a mărturisit-o încă de mult din „Nadja”. Chiar în primul Manifest proclamase: „miraculosul e întotdeauna frumos, oricare miraculos e frumos; de fapt, singur miraculosul e cu adevărat frumos”. (Manifeste du surréalisme, pag. 24).

Un dispreț anarhist pentru umanitate, ridicat la forme de paroxism demential, Breton îl dădea ca însăși rațiunea de existență a mișcării: „Suprarealismul - scria el - nu se teme a deveni o dogmă a revoltei absolute, a nesupunerii totale, a sabotajului în regulă, și el nu așteaptă nimic decât de la violență. Actul suprarealist cel mai simplu consistă în a ieși pe stradă cu revolverul în mână și a trage la întâmplare, cât poți în mulțime. Cine n-a avut măcar odată pofta de a sfârși astfel cu micul sistem de abrutizare și de îndobitocire în vigoare își are locul său în această gloată bună de carne de tun” (*Second Manifeste du Surréalisme*, pag. 11-12).

Viața a făcut să apară clar caracterul diversionist al suprarealismului. La noi, în anii 1945-1947, în plină revoluție populară, Gherasim Luca și Trost proclamau „amorul” „metoda general-revoluționară” cea mai apropiată eliberării omului de toate alienările. „După atâtea încercări infructuoase pentru găsirea unei metode concrete revoluționare care să nu fie pătată de nici un reziduu idealist - scriau ei - am ajuns să considerăm magnetismul erotic ca suportul nostru insurecțional cel mai valabil” (Gherasim Luca et Trost - *Dialectique de la Dialectique* - Message adressé au mouvement surréaliste international S. 1945) și încântați că acest „mare perturbator” reușește să infirme câteodată chiar diviziunea societății în clase, recomandau „eroizarea

fără limită a proletariatului, ca gajul cel mai prețios ce i se poate descoperi pentru a-i asigura de-a lungul epocii mizerabile pe care o străbătem, o reală dezvoltare revoluționară”⁴.

Ceea ce ascunde cu grijă Kott în toată teoria sa este rădăcina reală a „antinomiei” la care se referă, contradicția de neîmpăcat între spiritul revoluționar și substratul ideologic idealist, mistic, iraționalist și antipopular al așa zisului spirit de avangardă. Pe ce fond se nasc „inovațiile” artistice moderniste? Ce conținut le determină? Acestea sunt întrebări pe care Kott refuză să și le pună, pentru că a răspunde la ele ar însemna să recunoască faptul că aproape în totdeauna dincolo de frazeologia revoluționară tocmai un fond ideologic obscurantist, reacționar cere asemenea forme particulare de expresie. Automatismul suprarealist traduce direct credința mistică a inventatorilor lui, într-o forță magică, revelatorie a subconștientului și hazardului. Stilizarea expresionistă, deformația halucinantă pe care o introduce ea în imaginea lumii din jur, convingerea solipsistă în singura existență a eului artistic. Limbajul abscons al hermeticilor și puriștilor, aristocratismul intelectual, disprețul pentru vulg.

Kott nu vrea să se ocupe de acestea, tocmai pentru că obiectivul lui este de a propune artei revoluționare asimilarea „inovațiilor” moderniste. Ba mai mult chiar, el lasă să se înțeleagă că adevărata artă socialistă nu se poate crea decât cu asemenea mijloace. E de altfel o idee pe care o împărtășesc și alți scriitori polonezi ca Sandauer, cehi ca Milan Kundera sau iugoslavi ca Marko Ristici și Bihali Merin.

Dar caracterul ei revizionist l-a scos practica artistică însăși la iveală. În Polonia ca și în Iugoslavia destul de mulți poeți, pictori, regizori și muzicieni au trecut la o frenetică aplicare a „inovațiilor” moderniste în creația lor, sub cuvânt că urmăresc o înnoire radicală a artei revoluționare. Ce a ieșit, s-a văzut! Un șir de elucubrații de cea mai tristă speță, un șir de pastişe nefericite după modelele genului pe care le consacră astăzi occidentul capitalist.

O asemenea variantă „socialistă” a dramaturgiei absurdului de tipul Bekett-Ionescu, a poeziei scrisă sub efectul drogurilor în maniera lui Michaux, a picturii executată prin mâzgălire a pânzei după rețeta lui Paul Klee sau Soulages are tot atâta legătură cu arta revoluționară cât are Banca Angliei cu Banca noastră de Stat.

Toată vorbăria în jurul adaptării modernismului nu este în stare să înșele bunul simț popular. Masele manifestă o repulsie categorică pentru astfel de produse ale decadentismului. Moderniștii au încercat mai de mult să se justifice, explicând că absurditatea și monstruosul creației lor exprimă înstrăinarea de omenesc a lumii capitaliste împotriva căreia ei ar protesta printr-un fel de non-artă. Argumentul acesta n-are nici o consistență. Dar admitând chiar

⁴ *Ibid.*

că ar fi așa, de ce în realitatea socialistă, modernismul își păstrează același caracter violent antiuman? De fapt nici nu e vorba aici de un protest împotriva lumii burgheze, ci de o respingere în spirit distructiv, nihilist, a umanității în genere. În conformitate cu fondul sufletesc antisocial care le-a generat, „inovațiile” moderniste s-au dovedit a servi azi în lumea noastră nouă, nu promovării ideologiei socialiste, ci dimpotrivă, defetismului celui mai respingător, cinismului celui mai sumbru, disprețului celui mai sălbatic față de om. Jan Kott, de pildă, urmărind probabil concilierea „spiritului de avangardă” cu „spiritul revoluționar” - așa cum îl înțelege el - a tradus singur o serie întreagă de piese ultramoderniste franceze pe care le-a recomandat regizorilor și în scris, găsim că nimic nu răspunde mai bine năzuințelor actuale sufletești ale tineretului polonez ca filozofia deznădejdi radicale, a pesimismului absolut și a silei nemărginite de existență din teatrul lui S. Bekett sau E. Ionesco: *En attendant Godot* (Așteptându-l pe Godot); *Fin de Partie* (Sfârșit de Partidă); *Les Chaises* (Scaunele) etc. lucrări puse de altfel până la urmă chiar în scenă.

Nu-i de mirare de asemenea că „*Figaro Littéraire*” reproduce entuziasmat în numărul său din 22 februarie 1958 versurile tânărului poet ceh Oldrich Mikulec. Și el „experimentează” viziunea modernă apocaliptică asupra universului pentru a spune nici mai mult nici mai puțin că omenirea e un fel de bâlci imens, unde un individ chel suit pe estradă invită lumea să intre în regnul „viermilor și limbricilor”, făgăduindu-le astfel fericirea universală, sfârșitul lacrimilor, tăcerea eternă. Iar atitudinea autorului față de această situație se concretizează în intervenția unui om din mulțime, „trist ca o coadă de câine fără stăpân” și care strigă: „prieteni, nu lăsați să mi se calce în picioare nenorocirea, ea singură ne rămâne...” „a mânca, a bea, a dormi / iată istoria noastră / să-i mai adăogăm grohăitul intestinelor / și târâtul nostru / la întâlnirea pântecelor sterpe”. Fără îndoială că pentru extragerea unor asemenea concepții despre viață nu sunt indicate mijloacele de investigare realistă a lumii din jur și sunt necesare proiecțiile delirante ale inconștientului.

Ca să descopere un sens „revoluționar” în observațiile abstracționiste, criticul sârb Sreten Marici nu se sfiește să se declare în dezacord chiar cu Marx, care spune că „natura luată abstract, în sine, împietrită în separația ei de om nu e nimic pentru om”. Simpatia suprarealistului Ponge pentru obiectele „fără vreo semnificație în ordinea practică a lumii”, pentru „natura fără oameni”, pentru imposibila puritate a unei lumi așa cum era ea înainte de păcatul original, înainte de a fi fost pusă la dispoziția primului cuplu, el o găsește „revoluționară”, sau mai exact „prerevoluționară” întru cât conține „o negație sistematică a absurdelor suprastructuri umane”. Și pe acest temei desfășoară un efort penibil spre a ne convinge cât sunt de „socialiste” experiențele poetice ale lui Vasco Popa, revoltat împotriva obiectelor realității noastre, mulțimii de „lucruri noi. stângace, barbare”, neadaptate încă dorințelor omenești. Autorul scrie:

„Mi-au schimbat forma, m-am desfăcut în patru, m-am strâns, m-am înfășurat, m-am desfășurat, nemaștiind unde să mă așez. E ca și cum obiectele ar fi băut spațiul. Simt dureros că-mi uit încetul cu încetul înfățișarea. Și dacă vreodată voi avea ocazia să mă salvez din această inundație a obiectelor, voi mai putea oare să-mi regăsesc propriile forme?”

„E de ajuns un pas greșit, un gest și voi simți din nou muchiile lor tăioase, greutatea lor, oarbă și încăpățânată.”

Criticul vede aici un protest revoluționar, în spiritul socialismului, împotriva diferitelor forme ale alienării care s-ar mai păstra încă în viața noastră. „În loc să-i ajute omului de a adapta lumea la dorințele sale, aceste nenumărate obiecte, aceste instituții, aceste echipamente, monstruos de absurde, ne înstrăinează de noi înșine”. (Sreten Măriei - „Revoluție, trecut, poezie”).

De fapt însă Vasco Popa se revoltă aici ca toți suprarrealiștii împotriva a ceea ce numesc ei „tirania realității obiective” și proclamă de asemeni în spiritul lor supremația absolută a dorinței individului, a dorinței „singur resort al universului”, „singura rigoare pe care omul trebuie să o cunoască” - așa cum socotește Breton. (L'Amour Fou). Iar exegeza la care suntem invitați se reduce la o veche trișerie cu termenii.

Nimic nu e în asemenea acte revoluționar atâta vreme cât ideea comunistă a transformării lumii nu pleacă de la necesitățile obiective istorice, de la efortul constructiv al maselor muncitoare pentru edificarea unei noi ordini sociale, ci de la proiecțiile subiective, anarhice ale eului izolat. Dimpotrivă, țâșnește din ele aceeași surdă neacomodare intelectualistă, același refuz de încadrare în munca dificilă generală, aceeași singularizare meschină, egoistă. Și pe deasupra, cu pretenția de a se numi atitudine revoluționară.

Dar ce înseamnă atitudine revoluționară în afara sau deasupra revoluției socialiste, a problemelor ei istorice, concrete, pentru rezolvarea cărora luptă în lumea întreagă milioane de oameni, sub conducerea partidelor comuniste și muncitorești? Cuvântul golit de acest conținut nu mai servește astăzi decât unei demagogii suspecte. Henri Lefebvre nu pledează și el de pe pozițiile revizionismului manifest pentru „un romantism revoluționar”? În ce să rezide însă revoluționarismul acestui non romantism, când promotorul lui afirmă de la început că idealul socialismului și comunismului și-a pierdut strălucirea până și în sufletul partizanilor săi cei mai fideli, nemaistimulând „acțiunea și curajul”, iar omenirea se găsește astăzi în fața unui „vid spiritual”? Revoluționar rămâne pentru Lefebvre în momentul actual doar „posibilul”, lucrul necristalizat încă, presimțit, așteptat, deschis tuturor surprizelor. Jongleria cu cuvintele întrece aici orice măsură. Lefebvre își putea boteza foarte bine noua formulă pe care o propune artei, romantism al posibilului, al virtualului, al aventurii, sau cine știe cum altfel. El se încăpățânează totuși să-i zică romantism revoluționar. Și aceasta deoarece ca toți revizioniștii nu crede

în fond deloc că idealul socialismului și comunismului și-a pierdut strălucirea în ochii maselor, că nu mai stimulează curajul și acțiunea. Dimpotrivă, are conștiința secretă că lucrurile stau cu totul altfel și se simte prin urmare împins să agite în mod demagogic ideea revoluției, a refuzului in justiției sociale, mizeriei și suferinței pe care le îndură atâția oameni.

Pe tărâmul logicei celei mai elementare, nu e posibilă astăzi o negare nefilistină, neipocrită, a relelor de care suferă umanitatea fără să se țină seama de critica lumii burgheze făcută în numele socialismului. Cum sunt obligați să o recunoască până și adversarii săi de bună credință, el a izbutit să ruineze într-un mod definitiv mărginirea, duplicitatea, fondul diversionist sau utopismul altor critici. Cine pretinde că stă pe pozițiile negației revoluționare a răului social dar și-a pierdut încrederea în idealul comunist, ca să demonstreze că nu e un simplu demagog, trebuie să arate ce nou ideal pe care marxismul nu l-a denunțat ca o formă de perpetuare a dezumanizării capitaliste, îl însuflețește. Pentru Lefébvre, acesta e „vidul spiritual” deschis posibilului. Cu alte cuvinte refuzul realității și disponibilitatea totală. Dar cine nu vede aici eterna nădejde mic-burgheză în facultățile magice ale hazardului asociată cu un fatalism prost camuflat? „Omul în prada posibilului?”. Pentru aceasta nu e nevoie de un manifest. Domnul Prudhomme, ca și domnul Lefter Popescu au trăit întotdeauna într-o astfel de filozofie. E un merit al revizionismului însă - trebuie să o recunoaștem - ca o astfel de atitudine în fața vieții să fie considerată „revoluționară”.

Lefébvre se declară bine înțeles și el împotriva realismului. După felul cum își reprezintă atitudinea revoluționară era și de așteptat. „Abisul între realism și antirealism, între act și idee - scrie el - trebuie de asemeni să dispară, dar paradoxul, din punctul de vedere al platului realism prin introducerea imaginilor extreme și al imaginației eliberate, pătrunzând realul, - dincolo de distorsiunea dintre obiectiv și subiectiv și nu închipuindu-și-l pe acesta din urmă drept un reflex plat al celui dintâi”. („Vers un romantisme révolutionnaire”. N.R.F.-Octobre, 1957, pag. 668).

Iarăși apare evident că așa cum nu se poate face astăzi o artă consecvent realistă, fără perspectiva socialismului asupra vieții, nu e posibilă nici o artă socialistă în afara realismului.

Lefébvre are nevoie de contopirea subiectivului cu obiectivul, de o „fantezie dezlănțuită”, de „imagini extreme”, „frenetice”, „furioase” - cum spune în altă parte - tocmai pentru că profesează un fals revoluționarism, o demagogie în jurul noțiunii de revoluție.

Condiția primă a unei arte autentic revoluționare este de a acționa asupra conștiinței maselor, transformând pe căile ei specifice, ideile în acțiune. Aceasta presupune de la început raportarea la un fond de probleme comun, a căror rezolvare să se verifice în practica vieții. Dar o astfel de legătură nu e posibilă decât dacă se bazează pe o realitate obiectivă. Fără sprijinul ei

încetează însăși comunicarea între oameni și ori câtă gălăgie ar face modernității cu privire la intențiile lor „revoluționare”, atâta vreme cât se bălăcesc într-un subiectivism fără ieșire, n-au cum să clinească nici un fir de praf din ordinea lumii capitaliste.

Aragon, Eluard, Brecht, Nazim Hikmet, Becher, Neruda, Diego Rivera, Guillen sau la noi Qeo Bogza și Perahim, au reușit să ajungă la o artă pusă efectiv în slujba Revoluției, numai după ce sub influența ideologiei clasei muncitoare, au început să fie consecvenți cu ei înșiși, să gândească și să simtă ca niște soldați angajați direct în luptă pentru triumful socialismului. Și aceasta i-a smuls înainte de toate din universul lor singularizat, bântuit de proiecțiile delirante ale subconștientului, întorcându-i cu fața către lumea vie din jur. Artă revoluționară e obligată deci să oglindească realitatea obiectivă în mijlocul căreia trăiesc mulțimile chemate de ea la acțiune, să poată dovedi permanent că ideile pe care le promovează cresc nemijlocit din mișcarea acestei realități. Prin urmare trebuie să dea în ori ce problemă abordată, imaginea concretă a vieții sociale și totodată legitatea dezvoltării ei istorice. Aceasta înseamnă însă a face realism. O artă revoluționară, lipsită de eficiență e un non-sens. Artă revoluționară în epoca noastră înseamnă artă socialistă. Și condiția eficienței artei socialiste e realismul ei.

Ar fi și greșit și primejdios să subestimăm ecoul unor astfel de tendințe revizioniste în viața noastră literară, cu toate că ea n-a trecut, datorită îndrumării principiale și ferme a Partidului, prin convulsii din alte părți și nu și-a întrerupt efervescența creatoare. Scriitorii români, în majoritatea lor zdrobitoare, au rămas credincioși principiilor realismului socialist, și nu numai că le-au apărat prin scris sau prin viu grai, în diferite intervenții, dar au căutat să le valorifice în primul rând prin opere, care să mărească în ochii tuturor prestigiul literaturii noi. Dacă ar fi să citez doar ultimul roman al tânărului prozator Titus Popovici, „Setea”, și încă aș da un exemplu elocvent.

Presiunea ideologică străină rămâne însă presiune și n-avem voie să-i neglijăm efectele, deoarece chiar atunci când ele nu reușesc să schimbe drumul literaturii noastre, se traduc într-o slăbire a posibilităților ei. Lucrurile, e datoria noastră să le privim și așa. Ideile greșite necombătute sau combătute insuficient, confuziile nerisipite, insinuate fie și sub o formă obscură în viața literară, fac ca să se scrie mai puține piese, mai puține romane în care să strălucească un mesaj profund al lumii socialiste.

Răspunderea criticii pentru astfel de lipsuri sare în ochi imediat. Și la noi s-a discutat mult în ultima vreme despre realism. S-au făcut numeroase considerații asupra romanului și asupra prozei în genere. Ecoul uneia din tendințele despre care am vorbit, s-a resimțit într-o absolutizare a realismului și o ocolire a caracterului său socialist în literatura noastră nouă. Când romanele „Bietul Ioanide” de G. Călinescu sau „Groapa” de Eugen Barbu, sunt puse pe același plan cu „Pasărea furtunii” de Petru Dumitriu sau cu „Străinul” lui

Titus Popovici, deosebiri principiale încep să fie lăsate la o parte. Când critica tratează în mod egal o carte care militează nemijlocit pentru socialism, prin toată problematica ei, ca „La cea mai înaltă tensiune” de Nagy István, și o carte care poate năzui către același lucru doar ca o consecință a faptului că demască lumea burgheză de ieri, așa cum face, să zicem „Glasul” lui Iulian Vesper, ideea de conținut nou capătă un sens atât de vag încât nu e greu să fie uitată pe drum.

Se creează un climat prielnic dizolvării literaturii încărcate, într-adevăr, cu un mesaj revoluționar, într-o literatură care e încă foarte departe de a avea această calitate. Și devin deopotrivă realist-socialiste „Desfășurarea” lui Marin Preda și o serie de evocări istorice cu plăieși și haiduci, de tipul „Brazdă și Paloș” sau „Ale, codrule fârtate !”.

Nu mă gândesc nici o clipă să contest că și opere care se ocupă de trecut, pot transmite un mesaj revoluționar. E de pildă mai mult socialism în „Desculț” al lui Zaharia Stancu, în „Moromeții” lui Marin Preda, într-un „Om între oameni” al lui Camil Petrescu decât în nu știu câte istorisiri cu moși „dumiriți” sau babe câștigate la cauza îmbunătățirii raselor de galinacee. Vorbesc însă de lucrări care, de la început, nu-și propun să investigheze trecutul, ca și prezentul, într-un spirit revoluționar. Ele contribuie desigur la formarea conștiinței socialiste, când, ca întreaga literatură realist critică, execută o operă de demistificare, risipind ultimele iluzii ale oamenilor asupra ordinii burgheze.

Aceasta însă cu condiția ca acțiunea directă de educație comunistă a maselor pe căile specifice ale artei să stea în primul plan, să dea un sens precis întregii creații literare.

Dacă singură negația vechiului, ar copleși scrisul nostru, însuși spiritul lui revoluționar ar fi amenințat, pentru că numai refuzul unei ordini nedrepte încă nu constituie afirmarea alteia, superioare, noi.

Este exact primejdia pe care organele de îndrumare au semnalat-o în planul editurilor, la un moment dat. Dar la rădăcina ei stă și o carență serioasă a criticii. În numeroase cronicile literare termenul de realism e folosit adesea în accepția echivocă, de care am vorbit, și problema dacă volumul discutat aduce sau nu o perspectivă socialistă asupra vieții, pare să nu intereseze în mod deosebit pe cronicar. Vorbind despre „Romanul actual și simțul realului”, („Viața românească” nr. 6/1957) Lucian Raicu insistă asupra sentimentului de concret în literatură, neglijând aproape complet factorul ideologic. „Spun realism - scria el: în înțeles de contact originar și imediat cu viața”. „Numesc realism - adăuga - acea literatură care-mi dă senzația acută a vieții și a vieții interioare și care face efortul să reproducă nu numai sensurile obiective ale realității, dar realitatea cea mai concretă și mai palpabilă, eliminând ori lăsând pe un plan secundar ficțiunea directă, imaginația exterioară elementului concret al vieții” (s.n.). Pe baza unui asemenea criteriu, nu se mai făcea nici o

distincție de ordin principal între „Cronica de familie”, sau „Desculț”, de pildă, și „Groapa”.

Noul roman al lui Ion Marin Sadoveanu a fost primit de critică pe bună dreptate, cu multă căldură. „Ion Sântu”, e istoria formării unui caracter de artist, un „Bildungsroman” cum se spune, de netăgăduită valoare; autorul are meritul de a fi introdus în urmărirea procesului moral de care se ocupă și rolul factorului revoluționar. El se interesează prin urmare pe multe pagini de ecourile frământărilor sociale în sufletul eroului său. Nici un cronicar n-a acordat însă acestei probleme decât un interes pur convențional. Faptul că lucrurile sunt prezentate aici uneori destul de schematic, că intervin deformări simpliste ale realităților, că între țăranul răzvrătit Manea Strapalea, marinarul rus Ivan Maximovici de pe crucișătorul Potemkin, profesorul State Ciubotei, și dădaca lui Ion Sântu, se creează un fel de organizație clandestină care acționează prompt în toate împrejurările istorice esențiale, n-a deranjat pe nimeni.

Ideea că pentru scriitorul înzestrat cu un viguros talent realist, chestiunea orientării ideologice e secundară, prinde astfel teren. Autorul „Groapei” de exemplu, după apariția romanului, s-a războit chiar cu critici care au încercat, după opinia lui, să-i deformeze viziunea, cerându-i ca din lumea mahalalei să nu omită și lupta muncitorilor împotriva exploatării și mizeriei, descrise în carte. Episodul consacrat grevei „setebiștilor”, publicat în „Viața Românească” a dispărut din volum și cu ocazia unui articol, Eugen Barbu s-a felicitat pentru aceasta.

Realism „pur și simplu”, fără interpretarea faptelor, fără ideologia socialistă, am văzut că doresc să facă și partizanii „adevărului integral”. Ca și în alte părți, la noi, ei nu reușesc să producă, pornind de la acest deziderat, decât tot o literatură încărcată de ideologie, dar de ideologia defetistă a micului burghez. Nu neapărat faptul că se simt atrași în mod aproape exclusiv de aspectele negative ale vieții, o dovedește, ci mai ales spiritul în care amatorii noștri de situații sumbre tind să prezinte lucrurile.

Și în schițele lui Nicolae Ție, „Decorația” sau „Căruciorul”, și în nuvela lui Octav Păscăluță „Echinox”, și în portretele de șmecheri ale Soniei Larian apare același punct de vedere sceptic, dezabuzat asupra răului social. Oamenii nu se schimbă, ticăloșia reînvie sub alte forme, degeaba ne lăudăm că am făcut și am dres, iată sentimentul inițial cu care se pornește la investigarea realității, aici.

Cu un fel de satisfacție mărunță se înregistrează tot ce poate reduce imaginea vieții din jur la orizontul mic-burghez. Recenzând în *Viața românească* nr. 11 nuvela Ioanei Munteanu „Întoarcerea”, Radu Cosașu teoretizează chiar această tendință „neo-realistă”, cum îi zice el: „Proza bună obligă o coborâre la tern, la comun, la diurn”, stabilește de la început autorul. Și ca să nu mai fie nici o îndoială despre ce e vorba, precizează imediat că: „oamenii”

Ioanei Munteanu „nu-s eroi de concepție, de idei, purtători, cum ne place atât de des să proclamăm, ai unor „mesaje înalte”, că „absorbiți de existența imediată” nu se arată dispuși „la schimb de idei și sentimente majore”.

Ei rămân, cum se constată din nuvelă, încheiați într-un univers meschin, rutinier, ne-atins în nici un fel de prefacerile lumii socialiste. Literatura aceasta nu se războiește de fapt cu o imagine falsă, idilică, a realității, ci cu însăși ideea că viața noastră se află într-un proces revoluționar. Ea are miopia cruntă și încăpățânată mic-burgheză, de a nu recunoaște în jur decât ceea ce repetă tabloul vechii lumi. Ca în povestea lui Gorki cu acele de păr, se cramponează de micile ei constatări.

Noi nu generalizăm, se apără teoreticienii „adevărului integral”, arătăm numai niște întâmplări verificate, strict locale. De ce să se scoată de aici că denigrăm realitatea socialistă?

Sigur că unei schițe sau unei nuvele nu i se poate cere să dea imaginea întregii realități. Sigur că nu ori ce personaj trebuie să rezume automat o categorie socială, așa cum nici o situație nu e obligată să fie neapărat un rezumat al stărilor de fapt, pe scară națională. Aici e vorba însă de cu totul altceva. O imagine e o parte dintr-o totalitate. Viața nu se poate izola, circumscrie, rupe din țesătura ei integrală. Într-o bucată literară, chiar limitată la un fapt local, imaginea întregului e implicată și poate fi dedusă în liniile ei mari. Există mereu o țesătură organică între parte și tot ca în natură, unde dintr-un dinte de om nu se poate reconstitui niciodată un mamut.

Unitatea aceasta o dă tocmai concepția generală despre viață și oricât ar striga colecționarii de fapte brute că se rezumă doar la relatarea lor exactă, există o optică particulară care-i trădează, prelungind liniile schiței către tabloul de ansamblu. Să iau de pildă, bucata lui Ion Sîrbu „Cum se sparge gheața”, apărută în „Gazeta literară” nr. 37 din sept. 1957.

S-ar putea spune că și obiectul ei e destul de anodin și local. Povestea unui manuscris, care suferă nenumărate modificări, într-o redacție, ca să sfârșească prin a nu mai semăna deloc cu forma lui inițială, la publicare.

Toate precauțiile luate în bagatelizarea faptului (o revistă obscură de pedagogie, un colaborator de provincie timid, etc.) nu schimbă totuși optica negativistă a schiței. Întâmplarea e înfățișată cu o neîncredere radicală în ori ce posibilitate de afirmare a științei la noi. Eroul, un profesor modest, bine pregătit, sânguincios, cu o experiență de peste douăzeci și cinci de ani, mucezește undeva departe de Capitală. În fruntea revistei de educație din București se află în schimb Tovarășul Dominic, un personaj elegant, afabil, pe buze veșnic cu câteva fraze principiale: „E nevoie să ne scrieți un articol concentrat, actual, bogat în fapte și care, mai ales, să deschidă „orizonturi”. Redactorul-șef își tratează interlocutorii cu „țigări bulgărești” (aluzie la deseale lui voiaje în străinătate), stă instalat la un birou stil empire, ascultă radio-ul și ciugulește un sandviș cu salam de Sibiu. Redactorul care lucrează cu pro-

fesorul nostru, e un fost elev al său, băiat bun, dar fricos. El transmite supus pretențiile stupide ale șefului său, însoțindu-le doar de încurajarea complice, adăugată cu creionul pe marginea corespondenței oficiale: „Nu vă lăsați. Scrieți. Gheața trebuie să se spargă”.

Toată ironia autorului se îndreaptă împotriva celor care-și mai fac iluzii că s-ar putea întâmpla așa ceva. Eroul își rescrie de cinci ori lucrarea, călătorește de patru ori la București, ajunge de la studiul de 35 de pagini, „problema educației morale” la articolul de trei pagini jumătate, dactilografiate la două rânduri: „cum asigur în calitate de diriginte curățenia clasei și a coridorului”. Până la urmă, în revistă, apare sub semnătura lui o notă, indicând „măsurile de luat ca elevii să nu fumeze în pauze”. La încasarea drepturilor de autor (se precizează 88 de lei și 62 de bani) constată că și alți colaboratori, dascăli cu studii de specialitate serioase, au suferit același tratament. Tovarășul Dominic trece jovial, îi salută din mers și le adresează invitația cordială: „acum că s-a spart gheața, la treabă: avem nevoie de articole tari, esențiale. Cu o singură condiție însă: să fie concentrate, actuale, bazate pe fapte și mai ales să deschidă perspective”.

La titlul „Cum se sparge gheața”, faptele istorisite răspund printr-o concluzie de ordin general amară și definitivă. Întâmplarea, în ciuda proporțiilor ei mărunte, e prezentată astfel încât realitatea din care se desprinde pare a avea o înfățișare jalnică. Eroul e ironizat pentru naivitatea lui formidabilă. El n-a aflat încă - ne comunică amuzat și compătimitor autorul - „cum merg lucrurile”. El mai ia în serios cuvinte ca „de oameni ca dumneata are nevoie școala noastră”. El mai epuizează bibliografia unei probleme înainte de a scrie despre ea. El mai crede (supremă candoare!) că se dorește într-adevăr ca articolele științifice „să deschidă orizonturi”. Autorul însă e convins exact de contrariul. Și în acest spirit acrit, blazat, ajuns la un scepticism total, istorisește trista aventură a profesorului Savu. E greu de reconstituit de aici, cum își reprezintă Ion D. Sârbu întreaga noastră realitate? E exagerat a spune că sub pretextul satirizării unor practici detestabile, o denigrează în modul cel mai grosolan? Evident că nu. Literatura negativistă, la noi, ca și aiurea, începe - cum se vede - cu făgăduielile de credință cele mai fierbinți, făcute realismului. Ea se declară lipsită de prejudecăți, obiectivă, lucidă, aplicată strict asupra faptului constatat. Refuzând însă, tacit, perspectiva socialistă, sfârșește prin a trăda tocmai realismul, dând o imagine sumbră, schimonosită a lumii în care trăim. Același eșec îl înregistrează și încercările de reabilitare a modernismului. Unii dintre scriitorii și criticii noștri, închipuindu-și că se poate milita pentru socialism nu numai decât pe calea realismului, au pornit să demonstreze cum pot fi „valorificate” în cadrul literaturii revoluționare, diferite mijloace și procedee artistice anti-realiste. Tot felul de formule ca „modernitate”, „spirit modern”, „sensibilitate modernă”, au fost lansate cu această ocazie și utilizate într-o accepție foarte dubioasă. La revista „Steaua” din Cluj, ideea a căpătat chiar un

caracter programatic. Criticul publicație cerea poezilor noștri „să studieze și să-și însușească cele mai moderne descoperiri în domeniul artei poetice, al expresiei, al metaforei și în genere, al limbajului poetic, indiferent de unde vin” (s.n.), precizând într-o revenire că „acestea - spre deosebire de conținutul de idei și de sensul concret al reprezentărilor poetice - nu pot afecta concepția noastră realist-socialistă de zugrăvire a realității⁵”. (s.n.) Colaboratorii „Steii” dădeau exemplu, pastîșându-l când pe Blaga, când pe Bacovia, când pe Robert Frost.

În „Tribuna”, Ion Oarcăsu descoperea cu încântare la Aurel Rău, ecoul „excelentei arte poetice a lui Ion Barbu”, „Ar trebui un cântec încăpător precum/ Foșnirea mătăsoasă a mărilor cu sare”, și-l felicita pe cântărețul „Focurilor sacre”, pentru că „încearcă astăzi experiențe noi”, ceva mai „tulburi”, în care „ca într-un filigran” pot fi recunoscuți „uneori Blaga, de cele mai multe ori Bacovia”. Alte calități deosebite ale lui Aurel Rău criticul le găsea în faptul că, poetul, „utilizează inteligent și am spune modern folclorul”, că aduce „o notă similară cu tulburarea armoniei tonale în muzică modernă”, ș.a.m.d. În revistă, Negoită Irimie, Ion Rahoveanu sau Gheorghe Chivu completeau lista pastîșelor cu numele lui Emil Botta.

Universal, „spiritul modern” n-a rămas cantonat la Cluj. În paginile „Contemporanului” și „Gazetei literare”, Dumitru Micu relua ideea lui George Munteanu, formulând-o mai tranșant. După el, chiar unui procedeu suprarealist i se poate da o asemenea funcție încât să devină „opusul său”⁶). Criticul înregistra „semnele noi de lirism” în producția tinerilor descoperind în Nichita Stănescu „un poet al emoțiilor subtile, al stărilor de reverie înfiorată, al amintirilor tulburătoare și al reprezentărilor fantastice”. Sina Dănciulescu i se relevă ca o artistă orientată spre „lirica de viziune”, înclinată spre „reprezentarea sensibilă a abstracțiunilor”, spre „cuprinderea într-un instantaneu a imaginii curgerii timpului în nesfârșit”. În Barbu Cioculescu vedea un cântăreț al „vitalității telurice”; emul al lui Blaga, cu „excluderea însă a concepției din care odrăsleşte în bună parte această lirică”. După câteva muștrări adresate tinerilor poeți pentru „distanțarea de om, de problematica sa”, D. Micu conchidea: „Oricare i-ar fi structura psihică, ori încotro s-ar îndrepta preferințele sale tematice și oricât de singular i-ar fi timbrul vocii, un artist conștient de menirea sa, va găsi modalitatea corespunzătoare de a servi prin creație idealurile contemporaneității” (s.n.).

Deci iarăși, orice formulă poetică e bună. Important rămâne numai ca artistul să adere la idealul lumii proletare. Teza împrumuturilor de procedee „moderne”, care să „înnoiască” arta realist-socialistă, Lucian Raicu o extindea la proză în „Viața Românească”.

⁵ *Avatarurile dogmatismului* „Contemporanul” 9/957

⁶ D. Micu: „Discuții despre realismul socialist”, Probleme de creație (II), Gazeta literară nr. 20 mai 1957

Dreptul la inovații estetice e invocat de cele mai multe ori în asemenea cazuri doar ca o diversiune. Niciodată arta nu și-a creat mijloace de expresie noi, independente de ce avea nevoie să spună. Procedeele moderniste născute din practica fugii de realitate n-au cum să contribuie la investigarea ei. Și faptul se verifică imediat. Vagul, obscurul, nebulosul poeziei decadente îngăduie unor poeți să pozeze în soldați, dar să iasă din rânduri; să se declare prezenți, dar să absenteze; să vorbească de socialism, dar să plutească undeva departe, deasupra lui, Virgil Teodorescu, propunându-și - de pildă - să glorifice modul în care lumea redobândește întreaga ei frumusețe („Culoarea” Viața Românească - nr. 5, 1957) intră într-o adevărată pădure de simboluri cețoase. Până a invoca gestul lui Gabriel Péri sau Filimon Sârbu, compasul imaginației, desfăcut în unghiurile gratuite ale automatismului suprarealist, îi îngăduie să se plimbe printr-un univers haotic și absurd, unde se întâlnesc laolaltă „teama de invazie a nostalgie”, „desfășurarea lentă a scărilor în gol”, „supletea necesară a iubirii”, furtunile culcate „pe catafalcul pal”, „ocheanele sparte”, „firul Ariadnei, înfășurând în ghem” și „liniștea din lucruri, aparentă”. Poeții clujeni de la „Steaua”, printr-un soi de reverie lirică, ajung repede de la contemplarea duioasă a muncii oamenilor din jur la o comuniune stranie interioară cu întreg cosmosul, cu duhul pământului sau cu spiritele strămoșilor.

„În Deltă”, Aurel Rău salută mișcat, farul din Sulina, care „singur/deasupra apelor” „nu ațipește”, „iar când trec vapoarele sub zare”, „le face cunoscut/ că în capătul acesta de lume/începe pământul românesc”. Apoi, într-o lină visare, se simte purtat către „tenebroșii” „regi ai Scîției”, coborâți „în moarte”, „atât de împăcat și solemn”, legănați sub gorganele stepei „de cântecul mării”, „ce-ntr-un vis de poet”, „se încredințează universalei prefaceri”, dăruindu-se ploii „primare” și „letargice”, ascultându-și parcă „propria destrămare”, „împăcat”, „dizolvându-se și resorbindu-se din nou”, „dezbrăcându-se de vârstă” și simțindu-se „ca un pământ”/ „ce din ape răsare”, în sfârșit, în contact cu elementele, cântă oboseala „morii de vânt”, deznădejdea trestiilor aprinse sau blestemul sturionilor, împiedecați de oameni să ajungă acolo unde-i cheamă primăvara. („Steaua” nr. 12, 1957).

Și Baconsky, oprit noaptea „la porțile anonime” să asculte „Somnul oamenilor și al copacilor goi”, trăiește aceeași panteista „osmoză” („Steaua”, nr. 2, 1958); „văd drumuri, drumuri” - zice poetul. Și se cufundă pe urmele lui Blaga într-o veșnicie misterioasă, arhaică, asemănătoare cu imaginara „intraistorie a gândiriștilor.

*„Văd câmpuri imense peste care înaintează cântând
Neamurile mele din preajma pădurilor
În ritmul milenar al transhumanței”*

De altfel, fluiditatea imageriei moderniste apărute, de la o vreme în versurile multora dintre tinerii noștri ascunde intenția fugii de realitate.

Răsfrântă în niște oglinzi fumurii, viața imediată, concretă, cu clocotul ei înnoitor, cu munca grea și frumoasă a oamenilor, care biruie zilnic mii de obstacole pentru a grăbi construcția socialistă, își pierde contururile, se învălmășește, se estompează într-un fel de ceață. Totul se clatină, lunecă, plutește între impresii fugare și visări nebuloase. Iar din ele se încheagă în cele din urmă un apel direct la evaziune. ”Meridianele”, „sirenele”, „păsările migratoare”, „corăbiile”, „orizonturile”, fluxurile”, „migrațiunile”, „hotarele” „oceanele”, „plecărilor” și „sosirile” bântuie o astfel de poezie, din care un singur număr al „Tribunei” oferă exemple:

*„În fântâna-nserării
ți-am întâlnit iarăși și iară
cearcănul nehotărârii
și teama de a despica orizontul*

*O, tu nu știi, n-ai să știi niciodată
freamătul viu al corăbiilor
bucuria dureroasă și patetică a furtunii
și suspinul odihnitor
ca un cuib de lumină în inimă
al curcubeului...”*
(Alex. Lungu: „Sirena corăbiei” Tribuna nr. 6 - februarie 1958)

*„Sunt tot mai aproape de amiază -
Târziu, poate voi fi ca un vânt trudit
care va fi trezit furtuni
și va fi deschis pânze de corăbii...”*
(Ion Rahoveanu: „Îmi amintesc de tragedii” Tribuna nr. 6 - febr. 1958)

*Vreau să străbat cerescul ocean,
Luceafărul - o floare-n constelații -
Mă fură cu petale de lumină,
Îi simt în zborul meu tot mai aproape,
Trec înălțimi și siderale ape
și de polen astral fața mi-e plină*
(Negoiță Irimie: „Excelsior” - Tribuna nr. 6 - februarie 1958.)

În aceste triste exerciții nu există absolut nici o inovație. Ba greșesc, există una singură: Descoperirea pretextului - să-i spunem „socialist” - pentru reeditarea diverselor poze ale liricii decadente dintre cele două războaie. El nu schimbă însă nimic. Misticismul panteist blagian rămâne misticism și sub firma contopirii cu „marile prefaceri”; delirul suprarealist, delir suprarealist, chiar când invocă numele revoluției. Evazionismul tot evazionism.

Despre realitatea socialistă, literatura aceasta vorbește cu adevărat, dar într-alt fel: căutându-și sursele de inspirație în afara vieții concrete din jur, ea mărturisește de fapt că nu găsește poezie în lumea nouă pe care o clădim. Aceasta îi apare ternă, plată, neinteresantă. Poezia să fie căutată aiurea, în spațiile siderale, în elemente, în trecut.

Refugiul simboiștilor în universuri imaginare s-a făcut pe fondul „spleen”-ului mic burghez, al plictisului și descurajării. Reeditarea unor astfel de gesturi astăzi, presupune o mecanică sufletească similară. Ca să se declanșeze, trebuie să existe însă tendința de a asimila realitatea noastră socialistă cu lumea banală, mărunță, fără orizont, de ieri. Și în spre aceasta am văzut că e împins tocmai spiritul mic burghez, înclinat veșnic să reducă totul la proporțiile sale. Evazionismul e reversul negativismului. Micul burghez nu vede în jur decât mizeria sa cotidiană și atunci închide ochii și se închipuie plutind fără griji pe Rio de la Plata.

Ambele tendințe de a rupe unitatea dintre realism și socialism în arta revoluționară, duc - cum se dovedește - la același rezultat.

Îndrumată de partid, literatura noastră nouă a ales însă de mult cu totul altă cale. Și în creațiile ei cele mai bune din ultimii ani, de la „Bărăganul” lui V. Em. Galan la „Moromeții” lui Marin Preda, de la „Mărul de lângă drum” al lui Mihai Beniuc la versurile Ninei Cassian din „Vârstele anului”, de la „Cântarea” închinată omului de Tudor Arghezi la „Lupta cu inerția” a lui N. Labiș, trăiește spiritul revoluționar autentic al realismului socialist.

1959

IANUARIE

1 ianuarie

● Articolul de fond *Republica* din „Gazeta literară” marchează aniversarea (la 30 decembrie 1958) a 11 ani de existență a R.P.R., recapitulând realizările de pe plan cultural: „Realismul socialist a dat un avânt deosebit creației artistice. Intelctualitatea veche a căpătat posibilitatea de a-și valorifica aptitudinile în slujba poporului, iar nenumărate tinere talente au fost încurajate și îndrumate în condițiile regimului de democrație populară. Succesele artei și literaturii noastre sunt apreciate acum și peste hotare.” □ Același moment sărbătoresc este marcat și prin textele *Gând la marea sărbătoare* și *Cu paharul plin...*, semnate de Mihail Sorbul, respectiv V. Mândra. □ Paul Georgescu publică prima parte a bilanțului *Anul literar 1958*. „Vârfurile” editoriale ale anului abia încheiat par a fi, în opinia autorului articolului, *Rădăcinile sunt amare* (4 vol.) de Zaharia Stancu și *Surâsul Hiroshimei* de Eugen Jebeleanu. □ Numărul aniversar mai cuprinde poeme de Mihai Beniuc (*Ca Meșterul Manole...*; *Nova*), Maria Banuș (*Lumini și umbre pe Acropole*), Cicerone Theodorescu (*Către cititor*), Victor Tulbure (*Pe frunte de uzini*), Nichita Stănescu (*Coroana*), Demostene Botez (*La muzeul de artă*), Cezar Baltag (*Antimonarhică*), Eugen Frunză (*Zadarnic*) și Camil Baltazar (*Dragoste de țară*), precum și articole și reportaje de Mihail Petroveanu (*Anul 1959*), Eugen Barbu (*Semnătorul*) și Eusebiu Camilar (*La Reșița*).

● În „Luceafărul”, I. D. Bălan adresează urările tradiționale de *Anul Nou*. □ Partea beletristică a revistei cuprinde versuri de Mihai Beniuc (*Soarele din uzină*) și Victor Tulbure (ciclul *Însemnare a călătoriei mele*), precum și proză de Ion Lăncrănjan (*În zori*). □ Recenziile mai semnificative de la rubrica „O seamă de cuvinte” sunt semnate de I. D. Bălan (despre Alecu Ivan Ghilia, *Cântece de drumeție*, carte „meritorie”, care „se citește cu plăcere și interes”), Emil Manu (despre Francisc Munteanu, *Cerul începe la etajul 3*: „Inegale ca realizare, toate schițele și nuvelele cărții aduc o viziune contemporană”) și Cezar Baltag (despre E. L. Voynich, *Tăunul*). □ Augustin Z. N. Pop se oprește asupra unor *Chipuri și gânduri de la Eminescu și Veronica Micle*. □ La rubrica sa de „Mențiuni critice”, Perpessicius publică prima parte a articolului „*Poemul Putnei*”: o postumă mai puțin?, opinând că paternitatea poeziei respective nu-i aparține lui Eminescu. □ În bilanțul *Anul literar 1958* (apărut sub semnătura „Cronicar”), se afirmă: „Anul 1958 a însemnat [...] un an de certe biruințe. Bilanțul e, firese, excedentar. Linia realist-socialistă a literaturii

noastre s-a întărit, legătura artistului cu viața și cu actualitatea a devenit tot mai temeinică, ajutorul dat de beletristică operei de construire a socialismului a fost tot mai eficient. Cu excepții neglijabile, poezia noastră s-a dovedit a fi eminentamente militantă, cântând cuceririle revoluționare ale poporului, celebrând frumusețile umane și peisagistice ale patriei, evocând trecutul glorios și deschizând perspective de vis spre viitorul luminos al comunismului. Tendințele moderniste, manifestate pe alocuri, au prins a se destrăma sub presiunea de nestăvilit a orientării realist-socialiste. Chemările evazioniste, paseiste sau strict intimiste, prezente în scrierile unora din tinerii amețiți de mirajul desuet al liricei minore dintre cele două războaie, sunând în gol, negăsind teren prielnic în sufletul entuziast al milioanele de oameni ce edifică pe meleagurile noastre socialismul.” □ În articolul ***Datoria față de generație***, Corneliu Leu explică astfel conceptul aferent: „Ce înseamnă generația noastră față de celelalte? Înseamnă prima generație care nu mai cunoaște capitalismul decât ca o tristă amintire a copilăriei. Înseamnă prima generație pentru care libertatea e un lucru normal de la sine înțeles, un atribut pe care-l capeți odată cu vâzul, cu auzul, un lucru la fel de simplu și la fel de sigur ca și convingerea că la douăzeci de ani vei fi mai înalt decât la zece. Înseamnă prima generație pentru care ziua de mâine nu este o problemă.” □ Al. Oprea semnează prima parte a articolului ***Proza scurtă și actualitatea***: „Dacă aș fi întrebat ce anume apreciez la proza scurtă actuală, aș răspunde: faptul de a fi depășit starea simplei transpuneri a faptelor brute din realitate. Povestitorii prelucrează acum întâmplările cunoscute nemijlocit, se eliberează de sub forța lor tiranică, realizează sinteze artistice.”

3 ianuarie

● În „Tribuna”, Dumitru Isac publică articolul ***Geneza unei confirmări***, în care analizează receptarea critică a romanului *Setea* de Titus Popovici: „Frământarea critică în jurul romanului *Setea* s-a rezolvat totuși până la urmă și în esență prin ceea ce ar fi trebuit să fie: *confirmarea valorii acestei opere*. [...] Cauza principală a contradicțiilor în aprecierea romanului *Setea* stă în preponderența pe care a avut-o pentru unii critici criteriul ideologico-politic în analiza operei, iar pentru alții elementele de măiestrie literară. O mai bună adâncire a esteticii marxist-leniniste care arată strânsa legătură dintre acești doi factori în creația artistică autentică n-ar putea decât să întărească, în viitor, siguranța analizei și judecății critice și să le asigure succesul în promovarea justă a operelor de valoare.” □ În articolul ***La școala uniformizării***, Ion Oarcăsu comentează grupajul *Poeți tineri de azi despre ziua de mâine*, apărut în „Gazeta literară”, reproșându-le tuturor celor șase poeți (Nichita Stănescu, Petre Stoica, Matei Călinescu, Modest Morariu, Barbu Cioculescu și Grigore Hagiu) „modernismul” uniformizator: „N-am vrea să-i derutăm pe cei șase poeți, a căror intenție – apropierea de viață – o vedem ca singură posibilitate

de ieșire din impasul subiectivismului. [...] Dar nu observă ei marele pericol – uniformizarea – ce-i pânđește pe toți la un loc și pe mulți alții, de la multe reviste? Nu simt ei, recitindu-se în colectiv, că par niște strune identice ale aceleiași viori? Modernismul și-a pierdut astăzi orice funcție novatoare. Altoit pe realități sociale noi, el își dezvăluie deplin precaritatea, se îndoaie ca o trestie firavă în fața trăirilor colective nebănuite de puternice ale vremii noastre. Și cum pot fi taxate, altfel decât modernisme, desele personificări ale unor stări morale sau ale unor percepții? [...] După asemenea incursiuni fugare într-un ciclu semnat de poeți tineri, nu vedem decât o concluzie: modernismul se dovedește astăzi, după confruntarea pe parcursul unui deceniu și mai bine cu alta realist-socialistă, o școală a uniformizării, și a-i reteza orice aripă, a-l împinge în uitare, înseamnă a salva creația de clișeu și subiectivism anarhic.”

□ Radu Enescu recenzează *Orientări în literatura universală* de Mihnea Gheorghiu. □ În același număr de revistă apar povestirea *Floarea-soarelui* de I. Agârbiceanu și reportajul *Tipografii* de Romulus Rusan. □ Șerban Cioculescu semnează articolul *Spătarul Milescu*: „Spătarul Milescu nu ne aparține numai nouă, dar a plecat din mijlocul nostru și nu s-a rupt niciodată cu desăvârșire de noi. [...] Acolo, în Moldova, și-a dat frâu liber ambiției, năzuind la scaunul domnesc. Iliș Vodă îl crestează la nas și de acum înainte Cârnel se leapădă de orice gând de mărire. Se devotează puternicului stăpân de la miez-noapte, cu seriozitate și abnegație, timp de peste treizeci de ani. Lasă o operă în parte minoră, didactică, dar și o scriere care-i asigură faima contemporană și gloria după moarte, pe două continente. Cel care a ucis în el pe ambițiosul râvnitor la tronul țării lui n-a păstrat însă resentiment împotriva compatrioților săi. Dimpotrivă, spătarul Milescu ilustrează prin câteva fugitive trăsături din condei esența patriotismului, care nu e altceva, în condițiile surghiunului, decât un crâmpeli de zăre, un pastel sufletească, o lumină interioară. Patria e în definitiv o scară de valori, cu trepte de verdeță și de azur, ca acelea care l-au urmărit pe spătar de-a lungul călătoriei sale la celălalt capăt al pământului. Ele l-au însoțit până în ceasul dezlegării de cele lumești, la vârsta patriarhală.”

● Teodor Vârgolici recenzează în „Scânteia tineretului” romanul lui Al. I. Ștefănescu, *Să nu fugi singur prin ploaie*, anticipat ca formulă epică de povestirea *Lică Postolache și cei 15 covrigari*, publicată prima dată în 1954 în revista *Tânărul scriitor* și inclusă apoi în volumul *Omul de pe catarg*. Marcând o „firească” evoluție a imaginarului narativ și a formelor de construcție epică, de la schițe și nuvele la „construcția amplă, complexă a romanului, perfecționându-și și îmbogățindu-și neconținut mijloacele de exprimare artistică, în raport direct cu lărgirea ariei de observare a oamenilor și a realităților, cu aprofundarea aspectelor și problemelor asupra cărora s-a oprit, în spiritul metodei realismului-socialist”, Al. I. Ștefănescu amplifică, în economia romanului, conflictul și structurile-pivot ale prozei scurte, „dezvoltându-le cu noi elemente, dând în fond o lucrare nouă, cu valoare de sine stătătoare, cu o

configurație proprie.” Miza discursului românesc vizează zugrăvirea „în esență” a procesului complex al „începuturilor făuririi unei vieți noi în țara noastră, raportându-le îndeosebi la destinul copiilor, al tineretului aducând, prin întreaga lui substanță, un mesaj optimist, luminos.” Plasat în perioada imediat următoare eliberării, când „noul începuse o luptă puternică, neînfricată împotriva vechiului care se îndârjea să reziste”, într-o vreme „de grele lipsuri economice, urmări funeste ale războiului și ale sabotajului reacțiunii”, romanul descrie „pe de o parte, declinul lamentabil al speculantului Lică Postolache, iar pe de altă parte drumul copiilor săraci, de la mizerie, suferință și umilință la o viață de adevărată demnitate umană, de bucurie și bunăstare.” În viziunea recenzentului, atrage atenția, în primul rând, „conținutul de idei”, prin oglindirea procesului „de destrămare a lumii vechi sub presiunea luptei clasei muncitoare”, romancierul dovedindu-se „nu numai un bun cunoscător al realității, ci și un fin analist al psihologiei oamenilor, creând în acest roman o variată galerie de tipuri umane”: Lică Postolache – „un speculant odios”, cu „mentalitate de animal, nu de om” și personajele asociate acestui profil, „nevastă-sa, șoferul Mielu, speculantul Vanghele, *madama* îngrijitoarea slugilor, comisarul șperțar”, echilibrate de „psihologia copiilor, urmărindu-le și descriindu-le cu multă finețe analitică procesul de clarificare a minții și conștiinței lor în complexul împrejurărilor, proces de trecere de la starea de exploatare la starea de libertate și demnitate umană.” Interesat de „acțiunile copiilor, gândurile, ideile și sentimentele care-i stăpânesc, în desfășurarea lor evolutivă”, scriitorul le perspectivează ca „probleme profund umane, care închid în ele sensuri majore, zugrăvind-le în imagini pline de forță realistă, cu vie capacitate de emoționare.” Stilul narativ, „dinamic, trepidant” reflectă, consideră Teodor Vârgolici, „drumul copiilor apăsați și umiliți spre lumină și bucurie”, reiterând „drumul biruitor al vremurilor noi socialiste, care au început să se făurească în țara noastră după mărețul act istoric al eliberării, sub conducerea partidului clasei muncitoare.”

4 ianuarie

- „Scânteia tineretului” publică pamfletul *O luna, luna...* semnat de Tudor Mazilu, vizând „marea cucerire sovietică” a spațiului selenar în detrimentul americanilor care considerau „cucerirea Lunii [...] deja realizată.” Perspectiva vitriolant-acuzatoare demască atitudinea „cuceritorilor occidentali” care „dădeau să se înțeleagă că se simt pe Lună ca la ei acasă. [...] Luna trebuia doar împărțită în parcele, vândută, înzestrată cu isterii și crime, violuri și whisky.” Remarcând acid că „e mai ușor să parcelezi luna decât să construiești o rachetă care să ajungă până la ea”, pamfletarul constată că, „dacă cu vânzarea Lunii lucrurile au mers ireproșabil, afacerea desfășurându-se în cele mai bune condițiuni, fără nici o fisură și fără nici o greșeală, în ceea ce privește cucerirea ei lucrurile au mers ceva mai greu. Racheta americană *Pioneer* s-a

prăbușit înainte de a zări luna.” Finalul amplifică miza pamfletară, antiimperialistă, într-o formulare fără drept de apel: „La 2 ianuarie o rachetă cosmică se îndreaptă spre lună. [...] Toate zac învinse de realitate, ridicele, anemice, plouate, resemnate în fața superbeii inscripții pe care, pentru plăcerea noastră o mai scriem încă o dată: «Racheta cosmică are pe bord un fanion cu stema Uniunii Sovietice și inscripția: *Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste. Ianuarie 1959*».”

6 ianuarie

- În „România liberă”, Dan Deșliu publică poemul *Steaua vieții*, care tematizează recenta lansare cu succes a „Rachetei Comunismului”.

8 ianuarie

- „Gazeta literară” celebrează lansarea cu succes a rachetei sovietice. Evenimentul e marcat prin articolele lui Victor Eftimiu (*Gloria științei sovietice*), Demostene Botez (*Geniu și înțelepciune*) și Mihail Davidoglu (*Mereu mai sus*), precum și prin grupajul de poeme „Muzica sferelor”, semnat de Miha Dragomir. Alte poeme „la temă” sunt cele de Ion Bănuță (*Inscripție pe o rachetă cosmică*), Letiția Papu (*Nemaipomenita colindă*), Cezar Drăgoi (*Steaua nouă*), Ion Horea (*Pasărea măiastră*) și Florin Mugur (*Cânt steagul...*). □ La rubrica „Pentru realismul socialist”, Radu Lupan scrie despre *Individ și societate*: „Literatura realismului socialist este prin excelență literatura afirmării personalității umane în toată plenitudinea sa, a personalității umane care găsește în realitatea înconjurătoare surse ale creșterii și dezvoltării sale. Vechea opoziție individ-societate este înlocuită aci prin sinteza armonioasă a celor doi factori.” Această sinteză nu a putut fi atinsă și în literatura occidentală, după cum o dovedesc – în opinia autorului – exemplele lui James Joyce (cu *Finnegan's Wake* [sic]), Alain Robes-Grillet [sic] sau Nathalie Sarraute. □ În același număr, Paul Georgescu își publică partea a doua a bilanțului său *Anul literar 1958*: „E nevoie să mai pledăm, încă, pentru angajarea poeziei în contemporaneitate? «Patria vieții – prezentul!», scria Eminescu... Contemporaneitatea este însăși condiția valabilității unei poezii. Nu se poate face o artă mare pe teme nesemnificative, cu sentimente meschine, cu sensibilitate caducă, fără vibrație la marile elanuri ale poporului tău. Iată de ce promitem ca pe viitor să luptăm cu mai multă intransigență pentru întărirea spiritului de partid în poezia noastră, pentru mai multă exigență artistică în selectarea versurilor publicate. Să ținem sus steagul poeziei partinice, să facem ca această înaltă expresie a umanității să fie demnă de constructorii socialismului, demnă de epoca în care prima navă, cu secera și ciocanul la bord, călătorește prin constelații.” □ La rubrica „Vitrina”, Ștefan Bănuțescu scrie despre *Cuscii* lui Al. Ivan Ghilia, iar Z. Ornea despre monografia *Topârceanu* de Al. Săndulescu. □ La „Cronica literară”, Mihail Petroveanu scrie despre

Când au plecat cocorii de Nicolae Tăutu: „Căldura de îndrăgostit timid până la îmbujorare sau de fiu devotat și gingaș, manifestată pentru patrie, tandrețea răscolită față de victimele hitlerismului, văzute toate ca fapte fragede, strivite de o mână barbară, mânia neînduplecată, spontană, dar fără gesticulație împotriva agresorilor umanizează. Într-o tonalitate minoră, cu o facilitate nu rareori iritantă, neinventivă, în forme abuzive prin repetiție și perimate (feți frumoși, cosânzene), lirica lui N. Tăutu trebuie apreciată nu în funcție de veleități nesatisfăcute, ci de această calitate reală.” □ În articolul *Niște iubitori de cultură*, Eugen Barbu polemizează iarăși cu cronicarul „Europei Libere”, în timp ce în *Trișorii* B. Elvin demască depravarea tineretului parizian.

9 ianuarie

● În „Contemporanul”, G. Călinescu publică articolul *Talent juvenil*, dedicat poeziei lui Al. Andrițoiu: „Am recitat cu uimită plăcere, în cercul meu de prieteni, răsfoind cartea la întâmplare, versuri din *Porțile de aur* de Al. Andrițoiu, care, citit fugitiv prin reviste, mi s-a părut cam locvace. Apoi am reluat lectura și pot să afirm că Al. Andrițoiu este un veritabil poet. Volumul în chestiune evocă în poeme independente momente din Revoluția din 1917, pe care autorul n-a avut cum s-o cunoască direct. Nu mai puțin, din această condiție, poetul scoate un efect remarcabil de fabulos și hrănește propria imaginație, prin natura ei, exaltată. Al. Andrițoiu este, mi se pare, ardelean, viziunea lui înclină către policromia icoanei pe glajă (și Emil Isac nu era străin de acest mod de a vedea) și dă opoziției dintre umil și bogat valoarea raportului între o xilografie vânjoasă în negru și o pictură murală, sumptuoasă, hieratică și transilvan-feudală concepând lupta de clasă ca un război de culori. Îndrăzneala cea mai mare în ritmuri și metafore, trecerea bruscă de la amănuntul diurn la imaginea colosală (foarte adesea nu străină de modul popular) e ceea ce izbește de la început în această poezie intemperantă și violentă ca un torent care smulge în drum trunchiuri și stoguri de fân, și gălgâie ingenuă, plină de flori și uscături. [...] Este acum timpul să facem și unele serioase obiecții. [...] Poetul e truculent, grandilocvent, foarte puțin distilator de impurități, ușuratic în fața incongruităților, intuitiv strălucit, dar cu gustul needucat, deși, cum am zis, poet adevărat.” □ În același număr apare amplul poem *Transmutații* de Maria Banuș. □ Sub genericul „Mijloace inovatoare ale realismului socialist”, apare articolul despre *Romanul-reportaj*, susținând valabilitatea artistică a formulei.

10 ianuarie

● Romulus Rusan publică în „Tribuna” articolul *Cosmos!*, prilejuit de lansarea cu succes a primei nave spațiale din istoria omenirii, Luna 1: „Vom transforma Luna într-un Vnukovo. Vom împânzi profunzimile galaxiei cu corolarul civilizației și forței omenești. Iar peste ani, când profețiile acestea vor fi reali-

zate, și peste secole, dincolo de uriașele perfecțiuni ce vor fi fost adăugate cuceririlor de azi, va rămâne o dată de neuitat – 2 ianuarie 1959 – și o întâietate memorabilă, neștirbită: aceea a tehnicii sovietice, a comunismului – eliberator al tuturor energiilor disponibile, umane și naturale.” □ Andrei Barbu divaghează **Despre misiunea criticii literare**: „în vremurile noastre, criticul nu-și poate îndeplini misiunea decât identificându-se cu cerințele construirii socialismului, apărând și susținând în mod convingător operele inspirate de acest proces și care ajută totodată la desfășurarea lui. Chiar operele literare inspirate din trecut îi rețin atenția exclusiv prin justificarea pe care o aduc, pe plan ideologico-artistic, mobilizării energiilor creatoare în slujba viitorului. Criticul marxist, ca oricare alt om înaintat, nu este un contemplativ; el își subordonează în mod conștient profesiunea cauze generale a proletariatului. Talentul său se exprimă, înainte de toate, în pasiunea și priceperea de care dă dovadă în afirmarea literaturii noi, realist-socialiste.” □ Radu Enescu comentează volumul de povestiri *Din zilele noastre* de Anton Breitenhofer. □ Dan Valeriu semnalează **Un nou dramaturg**: Paul Everac, în a cărei piesă (*Poarta*, în „Viața românească, nr. 11/1958) criticul remarcă „acțiunea strânsă, dinamică, bine motivată în articulațiile sale principale, personaje viabile, neatinsse de morbul schematismului, folosirea delicată a simbolului pentru a smulge unor momente dramatice maximum de intensitate”. □ În articolul **Tragicii greci**, Liviu Rusu comentează o antologie recentă din piesele lui Eschil, Sofocle și Euripide apărută la E.S.P.L.A.: „Ele nu sunt numai simple drame, ci un răboj pe care se înscrie mesajul spinos al umanității. Ele sunt imaginea fidelă a secolului al V-lea î.e.n., când Atena își atinge apogeul înfloririi economice, politice și sociale, din care a țâșnit o nemaîntâlnită înflorire spirituală. [...] Acest unic avânt creator nu se poate explica altfel decât că totul izvoră aici din resursele populare și că marii dramaturgi, deși își alegeau subiectele din lumea miturilor, în fond erau frământați de actualitatea vie, care prindea glas prin cuvântul lor înaripat.”

11 ianuarie

- În „România liberă”, Boris Buzilă recenzează volumul lui V. Em. Galan *De la potop încoace*, care, „îndeosebi prin nuvelele *La răzeși* și *A cincea roată de la căruță*, îmbogățește proza contemporană cu o realizare artistică nouă și prețioasă, merită să confirme încă o dată vigoarea acelei veșnic tinere surse de inspirație care este actualitatea”.
- „Scânțea tineretului” publică, sub titlul **O piesă închinată Unirii. Cu Tudor Șoimaru despre reflectarea Unirii în dramaturgie, personajele piesei sale și altele...**, interviul luat scriitorului de către Eugeniu Obrea, abordând reflectarea „mărețului act din 1859” în dramaturgia românească și, în particular, în piesa acestuia, *Povestea Unirii*, care va fi jucată pe scena Teatrului Tineretului și a Teatrului Național „V. Alecsandri” din Iași. Așa cum declară dramaturgul,

„nota dominantă a piesei” este proiectarea „marilor adevăruri istorice”: „scot în relief poziția maselor, a țărănimii și ilustrez rolul spiritelor înaintate ale epocii care s-au făcut ecoul năzuințelor populare. Faptele istorice dovedesc că forța determinantă a Unirii Țărilor Române au reprezentat-o masele populare.” În siajul acestor linii ideatice directoare, dramaturgul se oprește la „episodul moldovenesc la Unirii” plasat în cei doi ani de dinaintea momentului unirii, urmărind să proiecteze „faptul că alegerea lui Cuza este datorată maselor populare. (...) În cursul acțiunii reiese rolul nefast pe care l-au avut marii boieri separatiști și substratul atitudinii lor antiunioniste. (...) În opoziție am reliefat creșterea conștiinței țărănimii, a maselor largi pentru care actul Unirii se îmbină cu speranța realizării unor vechi deziderate sociale.” Accentuând ideea că „piesa mea, deși aduce pe scenă numeroase personaje, nu este o frescă istorică cu o abundență de episoade. Teatrul este sinteză”, Tudor Șoimaru pune în prim-plan „rolul social-educativ” al piesei sale, anunțând că viitoarea piesă, *Un loc sub soare*, inspirată din actualitate, descrie „atitudinea unei familii de intelectuali față de prefacerile sociale prin care a trecut țara noastră în anii din urmă.”

15 ianuarie

● În „Gazeta literară”, reușita astronauticii sovietice este celebrată din nou printr-un poem al lui Al. Jebeleanu (*Laudă planetei roșii*), ca și prin articolele semnate de Radu Boureanu (*Zborul din basme și zborul omului*), Ieronim Șerbu (*Elanul cunoașterii*) și Horia Lovinescu (*Un țel măreț!*). □ La rubrica „Partidul și creația mea”, Nina Cassian se confesează în articolul **Grafic**: „Între primul volum *La scara de 1/1* (1948) și ultima mea plachetă *Dialogul vântului cu marea* (1958), am publicat peste zece culegeri de poezii care constituie graficul muncii mele. Aș fi vrut ca el să reprezinte, la modul propriu și figurat, un «fulger neîntrerupt» cu traiectoria ascendentă. Din păcate, zigzagul graficului meu include momente de vârf și de coborâre, de avânt și stagnare; el atestă totuși forța motrică pe care îndrumarea de partid a imprimat-o creației mele, prin critică aspră în perioadele de confuzie și în impasuri, prin limpezire teoretică, prin sprijin practic și îndemn tovărășesc.” □ La rubrica „Pentru realismul socialist”, Horia Bratu scrie despre **Concretul istoric**: „Printr-una din trăsăturile sale cele mai însemnate, realismul socialist postulează unitatea esteticului și a istoricului și anume nu o unitate «în linii mari», o unitate vagă, nedeterminată, ca în istorismul romantic, ci o unitate concretă, dialectică, dinamică.” [...] Caracterul concret istoric apare astfel ca o categorie specifică, ca un atribut al realismului socialist. El implică în primul rând o viziune dialectică a istoriei, sentimentul explicit al ritmului epocii, al dinamicii sociale. În al doilea rând, caracter concret istoric înseamnă conștiința stabilității relative, conștiința faptului că nu trăim pe un nisip mișcător, pe un teren în veșnică lunecare într-un univers relativist. De aceea operele informe,

pânzele neterminate, eroii asimetrice, dezechilibrul compoziției, indeterminismul actelor de conștiință, pulverizarea caracterelor, estomparea hotarului dintre posibil și real, apologia senzațiilor, notația impresionistă «în mers», dizolvarea contururilor sunt străine realismului socialist. Concret-istoricul articulează dialectic cele două laturi ale viziunii, formulează unitatea mișcării și a stabilului și oferă de aceea un punct de vedere coerent pentru înțelegerea unor noi trăsături ale prozei, poeziei sau dramei și a unor aspecte ale evoluției genurilor în realismul socialist.” □ La rubrica „Vitrina”, Valeriu Râpeanu scrie despre *Teatru* de V. I. Popa, iar Al. Săndulescu despre *Linia vieții* de Petru Vintilă. □ În *Literatură și autobiografie*, Dumitru Micu comentează nuvelistica lui Francisc Munteanu: „Înclinația spre anecdotă gratuit, spre confesiunile autobiografice ne semnificative am putut-o constata [...] și în *Hotel Tristețe*. În noua carte a lui Francisc Munteanu [*Cerul începe la etajul trei*], această înclinație ia proporții alarmante. N-ar fi lipsit, desigur, de interes un volum în care autorul *Lenței* și al romanului *În orașul de pe Mureș* să-și adune amintirile. Am avea fie o carte de mărturie privitoare la o epocă istorică sumbră și frământată, fie o autobiografie spirituală, un soi de Bildungsroman, fie pe amândouă acestea. Și într-un caz, și în altul, operația de selectare, de discernere a esențialului de neesențial, a semnificativului de ceea ce e lipsit de semnificație, ar fi indispensabilă. Publicate fragmentar, amintirile scriitorului nostru cuprind episoade splendide alături de numeroase relatări sarbede, profund neinteresante și de bucăți ce îmbină hibrid pagini memorialistice cu schițe de caractere prezentate obiectiv, ce ar necesita o tratare mult mai profundă, spre a dobândi consistență.” □ La „Cronica literară”, Mihail Petroveanu semnează prima parte a unui comentariu la *Surâsul Hiroshimei* de Eugen Jebeleanu: „*Visul poetului* trebuie să fie profetic, să figureze odată cu icoana despre lume a poetului (alt erou liric) perspectiva prăpădului iminent. Postura și gesticulația cam emfatică, declamatorie a demonului, tendințele obscure ce i se atribuie în conformitate cu viziunile romantice de speță germană, ca semănarea de «griji» (*Sorge*) printre oameni, alegerea sa ca atare în chip de exponent al răului, văzut și acesta vag, irațional, nesocial, îmbracă episodul într-o recuzită artificială, complicată artistic, confuză filosofic și inutilă, după noi, planului general al poemului, dublând capitolul *Călăii* care urmează a denunța natura exactă, de clasă a agresorilor.” □ Numărul mai cuprinde, reunite sub genericul „Tineri scriitori”, poeme de Ilie Constantin (*Comunism*), Petre Stoica (*Nichelul*), Mircea Ivănescu (*Coral de laudă*), Cezar Baltag (*Inscripție*) și Florența Albu (*Comunism*). □ Eugen Barbu publică reportajul *Bucureștiul, noaptea*. □ Un alt reportaj este *La întoarcere* de Savin Bratu, apărut la rubrica „Scriitorii la sate”. □ În articolul *Temă cu variațiuni*, Vera Călin face un scurt istoric al temei „ratării mediocre și mic-burgheze” în literatura română. □ Pe ultima pagină a revistei, Mihnea Gheorghiu semnalează 350 de ani de la nașterea lui *John Milton, scriitor combatant*.

● „Luceafărul” se deschide cu ciclul de „poeme festive” *Unirea* de Radu Boureanu. Unirea e celebrată și prin articolele semnate de Pompiliu Marcea (*Ideea unirii Țărilor Române în poezia vremii*), Augustin Z. N. Pop (*Kogălniceanu în lupta pentru unire*) și Gh. Georgescu-Buzău (*Sensul Unirii*). □ Un alt grupaj aniversar, dedicat lansării cu succes a rachetei sovietice, este „Planeta Roșie”, care cuprinde poeme de Mihai Beniuc (*Mesaj în spațiile cosmice*), Tiberiu Utan (*Făt-Frumos*), Ion Bănuță (*Iubind-o pe Selene*), Ion Brad (*Nou albatros*), Nichita Stănescu (*Ritmuri pentru bucurie*) ș.a. □ Tematic este și ciclul „București, inima patriei”, incluzând reportaje de Fănuș Neagu (*De la 3 până la 13*), Nicolae Jianu (*Periferia*) și Petru Vintilă (*Ce vede un reporter în București*). □ Secțiunea „O seamă de cuvinte” adună laolaltă recenzii semnate de Teșu Milcoveanu (despre Al. I. Ștefănescu, *Să nu fugi singur prin ploaie*: „un succes cert, care se cere exploatat”), M. Roșca (despre Petre Solomon, *Mark Twain*) și Petre Grig (despre Vladimir Colin, *Basmele omului*). □ Mircea Mancaș publică articolul ***Tipicul în dramaturgia noastră contemporană***. □ La rubrica „Mențiuni critice”, Perpessicius scrie despre „superbul poem” *La mormântul lui Ștefan cel Mare*, pe care i-l atribuie lui D. Gusti. □ I.D. Bălan recenzează romanul *Cuscii* de Alecu Ivan Ghilia: „Prin spiritul ei partinic, prin justa oglindire a frământărilor din lumea satelor, prin profundul ei realism, prin ancorarea în cea mai strictă actualitate, prin valoarea ei literară, cartea lui Ghilia este incontestabil un mijloc eficace de educare a maselor în spiritul luptei partidului pentru colectivizarea agriculturii. Apropierea de realitatea actuală, înțelegerea ei dialectică, pasiunea partinică a autorului, iată secretul succesului cărții lui Ghilia. Iată cum bogăția și frumusețea vieții noi infirmă multe prejudecăți estetizante.” □ Al. Oprea publică partea a doua a reportajului ***Proza scurtă și actualitatea***: „Vorbeam în numărul precedent despre tentația care există la unii dintre povestitori și nuvelişti de a culege incidente și detalii minore, pestrițe și întâmplătoare care nu numai că nu contribuie la exprimarea cu maximum de relief a ideii poetice, dar o dispersează și câteodată o compromit. Cu tristețe trebuie să remarc că și unul dintre fragmentele *Biografiilor contemporane* de Petru Dumitriu poate să încurajeze obiectiv atari tendințe.”

16 ianuarie

● G. Călinescu publică, în „Contemporanul”, un comentariu asupra poeziei lui Miha Dragomir: „Miha Dragomir este indiscutabil un remarcabil poet, înzestrat cu vibrația originală și adâncă [...], cu care adesea face scuzabil și ceea ce din punct de vedere strict poetic se poate discuta. Are în suflet un violoncel și mănuieste cu fermitate arcușul. Dar totdeodată e un poet cu ochi de pictor realist, mergând până la pregnanța simplă, un artist care știe de unde să privească materia, fertil în a săpa puțuri arteziene acolo unde e secetă pentru profani, și un combatant exprimând în toate poeziile credința de socialism,

dragostea pentru clasa muncitoare, oroarea de război – adică ideile ce ne sunt scumpe tuturor. În general stăpânește bine limba, introduce cuvântul acolo unde e nevoie de culoare locală, schimbă ritmurile după necesitate, fiind viguros și plastic în expresie fără aparență de căutare, și rămânând în total necomplicat și direct. [...] Natural, nu sunt numai rodii și chitre în poezia lui Mihai Dragomir. Unele poeme sunt prea lungi și tratate ca monografii (ca în *Oda pământului meu*) sau ca discursuri. Eterogenitatea imaginilor provine mai ales de acolo că se tratează într-un singur loc prea multe idei poetice ce se anulează unele pe altele.” (*Timbru liric*) □ În articolul *Ciracii îndoilei*, Eugen Barbu polemizează cu „câțiva băiețași aciuși pe sub ulucile Parisului sau ale Munchenului”, care, „dându-se drept specialiști în problemele economice românești”, au pus la îndoială măsurile prevăzute în *Expunerea lui Gh. Gheorghiu-Dej cu privire la planul de stat pe anul 1959*.

17 ianuarie

● În „Tribuna”, Romulus Rusan publică articolul omagial *Eminescu*: „Faldul revoltei lui Eminescu flutură, peste decenii, cu aceeași intensitate. Pe coarda gravă a sufletului său, poetul a frământat disprețul și blestemul, a protestat împotriva nedreptei orânduiri. Versul său incandescent a aprins mări de patimi în ochii nemulțumitului, a luminat odaia întunecată, a îndemnat suferința la luptă. Acordul protestului eminescian a secondat poemul bătăliilor sociale.” □ În articolul *Modalitate poetică*, Ion Oarcăsu îi ia apărarea lui Eugen Jebeleanu, susținând că utilizarea visului în poemul *Surâsul Hiroshimei* nu ține de o tehnică de sorginte romantică sau, mai rău, suprarealistă: „Avem deci în față un model de abordare realistă a visului, o modalitate nouă și valabilă de sondare a vieții sufletești scăpată de sub controlul imediat al lucidității. Poetul nu se abandonează oniricului, investigația sa nu introduce hazardul în ordinea firească a lucrurilor, cum făceau în ultimă instanță suprarealiștii, nu destramă aspectul rațional al lumii obiective. Invocarea suprarealismului în acest caz rămâne una exterioară, iar modalitatea lui Jebeleanu, încadrată perfect realismului socialist, ar merita mai multă atenție din partea criticii literare, spre a se evita orice confuzie sau interpretare eronată.” □ Ion Lungu recenzează cu severitate *Cronici II* de Savin Bratu: „autorul *Cronicilor* în propriile materiale nu a răspuns exigențelor formulate în legătură cu scrierile altora. Ideile juste (necesitatea unei critici combative și partinice, demascarea influențelor ideologiei burgheze etc.) expuse de cronicar în articolul său intitulat *În loc de postfață* reprezintă, pe cât se pare, mai mult un angajament de viitor.” □ În prima parte a articolului *Probleme ale realismului socialist*, Al. Oprea polemizează cu „revizioniștii contemporani” care puneau la îndoială originalitatea realismului socialist: „Romanul lui Marin Preda se apropie, bunăoară, de proza lui Slavici, care descrie năvălirea sălbatică a capitalismului în lumea rurală. Dar câtă deosebire! Slavici zugrăvea pătrunderea capitalismului la sate ca un

fenomen funest și acționând cu puterea legilor unui destin fatal. Marin Preda, prelungind proza rurală românească în alte condiții și anume în perioada dintre cele două războaie mondiale, demonstrează că toate aceste încâlcite contradicții în care este azvârlită țărâtimea noastră cer o rezolvare revoluționară. Să ne amintim și de *Cronica de familie*. Cărțile Hortensiei Papadat-Bengescu, *Concert din muzică de Bach* și *Rădăcini*, limitează procesul de descompunere a boierimii într-un cadru strict familial. Petru Dumitriu datorită viziunii despre istorie, demonstrează cu forță artistică prin majoritatea nuvelor sale că este vorba de fapt de putrefacția unei întregi societăți și care duce cu necesitate la revoluția proletariatului și la socialism. De unde provin aceste noi trăsături? Din aceea că trecerea la socialism nu reprezintă trecerea la o societate oarecare – ceea ce s-a mai petrecut de atâtea ori în istoria omenirii – ci la o orânduire unde se pune capăt pentru totdeauna spolierii maselor populare și variatelor forme de alienare sufletească a omului. În acest inedit istoric rezidă ineditul literaturii realismului socialist. Și încă în altceva: în situarea lucidă, dar pătimasă și fătășă, deschisă de partea forțelor revoluționare care săvârșesc aceste prefaceri în lume.”

● Em. Pascu recenzează în termeni dintre cei mai elogioși, în „Scânțiea”, culegerea de folclor *Izvoare fermecate*, publicată recent de Cicerone Theodorescu la Editura de stat didactică și pedagogică, apreciind în mod deosebit textele interpretabile în grilă ideologică (pe teme ca „dragostea de patrie, eliberarea de sub stăpânirea asupritorilor”, „bucuria smulgerii din lanțurile fascismului” etc.), fără însă a trece cu vederea o serie de „buruieni” tributare unor „idei înapoiate”, care vădesc insuficiența pregătire marxistă a culegătorului: „O culegere de folclor alcătuită după criterii științifice marxiste implică delimitarea față de influențele unor pături străine țărâtimei muncitoare, care-și pun uneori pecetea asupra anumitor producții folclorice. Neglijarea problemelor legate de caracterul de clasă, social-istoric al folclorului se vădește și în unele considerații din „nota culegătorului”. Este știut că unele producții populare orale, brodate în jurul acelorași figuri și subiecte, se prelucrează în fiecare grup social al populației într-un fel propriu, specific, oglindind interesele acelui grup. Folcloristica marxistă a studiat această problemă luminând aspecte noi, denaturate în trecut de folcloriștii burghezi.” Recenzia se încheie, conform rețetei deja consacrate de critica pe linie a epocii, cu o serie de sfaturi – adresate culegătorului, Institutului de folclor și editurii – în măsură să permită, pe viitor, evitarea unor erori similare.

22 ianuarie

● În „România liberă”, Boris Buzilă comentează *Surâsul Hiroshimei*, unde „arta poetică a lui Eugen Jebeleanu sintetizează practica artistică îndelungată a unuia dintre cei mai valoroși poeți ai literaturii noastre contemporane”.

● Numărul curent din „Gazeta literară” e consacrat Unirii. La temă scriu Victor Eftimiu (*Intelectualii și Unirea*), Cicerone Theodorescu (reportajul *Șezătoare pe negândite în satul lui Moș Ion Roată*), Demostene Botez (poemul *Evocări*), Nicolae Tăutu (poemul *Hronicul Unirii*), Nichita Stănescu (poemul *Rânduri la aniversarea Unirii*), Tudor Șoimaru (un act din drama *Vodă Cuza și Unirea*), Șerban Cioculescu (articolul *Literatura Unirii*), Paul Georgescu („*Poporul își aduce aminte*”) ș.a. □ În articolul *Etica socialistă*, Lucian Raicu se ocupă de proza lui V. Em. Galan: „Potrivit unei vechi judecăți, valabile în mare parte la vremea ei, dar cu totul depășită astăzi, omul de acțiune ar fi un ins amoral, iar pentru a reuși în acțiune ar trebui să abdici de la orice puritate, cinste și să intri în circuitul imoral al «învingătorilor». Adevăr valabil în cea mai mare parte în condițiile vieții burgheze care alienează pe individ, iar în cursa acțiunii și a insuccesului acțiunii macină virtuțile umane. Dar condițiile vieții socialiste neagă radical această prejudecată: morală este acțiunea întreprinsă pentru înfăptuirea idealului socialist, iar imorală devine inadaptabilitatea. Galan este printre cei dintâi scriitori care au creat un tip uman activ, plin de energie desfășurată în slujba idealului etic socialist. Anton Filip este un comunist care gândește și acționează, un om a cărui prezență infirmă aserțiunile criticii vechi, bazate pe absolutizarea tendențioasă, uneori diversionistă, a unor particularități tipologice reale, proprii unei anumite categorii de eroi.” □ La „Cronica literară”, Mihail Petroveanu semnează partea a doua a cronicii la *Surâsul Hiroshimei*: „Poem al suferinței și morții prin foame, oprinare și războaie absolute, zămislite de cancerul lumii, imperialismul, *Surâsul Hiroshimei* este o odă a bucuriei muncii, a libertății și vieții, a valorilor omenești arborate pe steagul clasei muncitoare. Denunțator al sălbăticiiei capitaliste și militant al dreptului omului de a fi om, Eugen Jebeleanu cristalizează aspirația cea mai avansată a timpului său, care este lupta unită pentru domnia păcii și instaurarea socialismului. *Surâsul Hiroshimei*, potențând bătălia poporului Japoniei, situând-o ca parte integrantă din bătălia de ansamblu a forțelor sociale pasionate pentru dreptate și fericire, sporește arsenalul nostru politic și umanist cu încă o armă. Îmbrățișare înfocată a contemporaneității în cel mai dur aspect al confruntării dintre nou și vechi, împletire cel mai adesea armonioasă între elementele tradiționale și cele recente ale poeziei, între vis, fantezie și realitate, coralul pe mai multe voci care este *Surâsul Hiroshimei* atestă ca un sigiliu vigoarea și fecunditatea inspirației militante și orientarea sigură a metodei realist-socialiste.” □ B. Elvin publică articolul *Erskine Caldwell despre profesia de scriitor*.

23 ianuarie

● Numărul din „Contemporanul” este dedicat integral aniversării centenarului Unirii. În editorialul *Unirea*, George Ivașcu afirmă că „Centenarul Unirii e prin el însuși o mare, impresionantă lecție de istorie – de istorie a două lumi, a

două orânduiri structural deosebite, opuse una alteia. Peste trecutul negru, trecutul monstruoasei coaliții burghezo-moșierești, istoria cea nouă, istoria actuală a poporului nostru, a pus lespedea condamnării definitive.” □ Povestea Unirii e relatată și de Arghezi în basmul alegoric *Zimbrul și vulturul*. □ În același număr, G. Călinescu publică articolul *Scriitorii și Unirea*, care se încheie cu următoarea concluzie: „Astfel actul Unirii, urmând Revoluției de la 1848, se continuă în lupta comună de mai târziu a țăranimii sărace și a proletariatului împotriva dezbinătorului, același peste tot: al strigoiului ce scoate mâinile osoase din mormânt și încearcă a opri alergarea vieții.” □ În *Opera poporului*, Mihail Ralea explică evenimentul din punct de vedere „științific”: „Unirea Țărilor Române, al cărei Centenar îl sărbătorim, nu este un eveniment izolat, unic, ci o expresie a legilor de dezvoltare a societății. Știința marxist-leninistă a lămurit complet natura acestor evenimente, cauzalitatea lor adâncă, structurală, mecanismul lor istoric specific, urmările lor binefăcătoare pentru progresul omenirii. [...] În consecință, actul Unirii de la 24 Ianuarie 1859, prin care s-a constituit primul stat național românesc, n-a fost o simplă întâmplare norocoasă, un rezultat al unui concurs fericit de împrejurări, ci o etapă necesară în dezvoltarea socială, care trebuia să se petreacă mai curând sau mai târziu, după cum s-a petrecut și se petrece pretutindeni în condiții similare.”

24 ianuarie

- În „Munca” se aniversează centenarul Unirii. Printre colaboratori se numără și Eusebiu Camilar, care publică articolul *Amintirea lui Cuza Vodă*.
- Ion Oarcăsu pledează în „Tribuna” pentru *Prezența poemului epic*: „Lirica anilor din urmă a neglijat poemul epic și, în afară de câteva exemple ilustre (*Cântec de ruină* al lui Dan Deșliu, suita Ninei Cassian publicată nu de mult și fragmentar în «Luceafărul» sau, cu totul recent, *Surâsul Hiroshimei* de Eugen Jebeleanu, în a cărui construcție de desfășurare, ca și la Nina Cassian, simțim o logică fermă a succesiunii, de natură epică), poezia noastră a rămas la stadiul expresiei lirice directe. N-am vrea să tragem din acest fapt de creație, valabil fără îndoială, concluzii eronate. Dar unele produceri informe, rezultat al unei efervescențe poetice fără control prea riguros, își au explicația și în ocolirea premeditată a poemului epic.” □ Ion Lungu recenzează *Cântece-le de drumeție* ale lui Alecu Ivan Ghilia, care, „în pofida stângăciilor [...], recomandă un scriitor de talent cu reale posibilități de dezvoltare”. □ În același număr, I.M. Aldan caută *Criteriul în poezie*, repudiind „starea vegetativă” din versurile unui „tânăr poet” (nenumit), pe care le consideră caracteristice pentru o întreagă tendință a poeziei contemporane; e vorba, mai exact, de „modul căutat, artificial, în care tânărul poet urmărește desprinderea și izolarea sa de formele superioare ale existenței umane și încorporarea sa difuză în elemente botanice care țin de capacitatea sa de «a fi». Nimeni și nimic nu-l poate obliga

să fie om: dacă inima îl face să aspire a fi arbore, frunză, iarbă – e liber. Dar ce legătură are asta cu poezia?!” □ Romulus Rusan semnează amplul reportaj *Moldova*, vizând industrializarea regiunii.

- Acad. Cezar Petrescu semnează, în „Scânteia”, un articol aniversar intitulat *Între trecut și viitor*, dedicat centenarului Unirii – „act progresist, cu profunde semnificații revoluționare”, „desăvârșit sub presiunea poporului”. Elogiului poporului și figurilor politice mitizate ale lui M. Kogălniceanu și Alexandru Ioan Cuza li se asociază, firesc, pamfletul antimonarhic și invectivele împotriva „monstruoasei coaliții”, conform schemei maniheiste devenite obligatorii în critica și literatura dogmatică a epocii. □ Acad. George Călinescu exaltă, pe aceeași pagină, *Adevărata unire*, „înțeleasă ca o înfrățire a maselor din cele două principate, în sensul luptei pentru dreptatea socială.” □ Acad. Mihai Beniuc celebrează, în același număr, aniversarea a *O sută de ani* de la evenimentul care a constituit „piatra de temelie” a unei mișcări istorice desăvârșite abia „în zilele noastre”, Unirea reprezentând, pentru autor, doar pretextul pentru descrierea în termeni encomiastici a lumii noi și a marilor realizări ale partidului.

27 ianuarie

- În „Scânteia tineretului” academicianul Iorgu Iordan semnează articolul *Cultura celor mai înalte idealuri*, vizând „deosebita valoare și înaltul conținut ideologic al culturii sovietice” care justifică teza „că într-un regim socialist, cultura socialistă crește în amploare, se înalță spre noi culmi.” Tonul ideologizant al discursului îi legitimează acestuia mesajul doctrinar-formator prin „postularea” unor „realități incontestabile” ale „progresului cultural” de extracție sovietică, manifest prin „succesele obținute” care „evidențiază deplin caracterul înaintat al culturii socialiste, cultură de tip nou, cu un puternic conținut educativ comunist și având drept scop formarea omului nou, omul societății comuniste.” Lucrări publicate de „către specialiștii sovietici, lucrări de o indiscutabilă valoare”, precum *Istoria universală*, *Istoria filozofiei*, *Gramatica limbii ruse*, editate de Academia de Științe a U.R.S.S., „sunt o mărturie a contribuției însemnate aduse de U.R.S.S. la tezaurul culturii mondial.” La fel, literatura și arta sovietică, datorită „orientării lor realist-socialiste” transmit un „înalt conținut de idei pe care-l insuflă tuturor luptătorilor pentru o viață nouă, socialistă.” Finalul fixează ideologizant poziția autorului: „Am convingerea deplină că Congresul al XXI-lea al P.C.U.S., care își începe lucrările azi, va marca un pas înainte și în dezvoltarea culturii socialiste a marelui stat sovietic, cultura cea mai înaintată și cea mai bogată din lume, cu cel mai înalt conținut ideologic, cultură care constituie o forță însuflețitoare a popoarelor în lupta pentru pace, democrație și socialism.”

- Demostene Botez semnează, în „Scânteia” un articol intitulat *Ca frați și tovarăși*, prilejuit de începerea lucrărilor celui de-al XXI-lea Congres al

P.C.U.S., în care consemnează marile realizări ale țărilor socialiste începând cu U.R.S.S.. □ În același număr, V. Em. Galan celebrează și el marele prieten de la Răsărit, într-un articol impregnat de mitologia partinică, intitulat semnificativ *Și în stele se poate citi adevărul!*.

29 ianuarie

● Pe prima pagină, „Gazeta literară” salută începerea celui de-al XXI-lea Congres al P.C.U.S. În articolul *Un plan grandios*, G. Călinescu scrie: „Mă uit pe cer să văd cam pe unde își taie drum în jurul soarelui noua planetă aruncată de pe pământ și nenăscută în vremea lui Copernic și Galileu. Faptele omului au devenit mai fantastice decât poezia, nu la rămâne poezilor decât să le cânte.” Alte articole de „întâmpinare” sunt semnate de G. Oprescu (*Congresul și arta*), Eugen Jebeleanu (*Îndrumătorul*), Al. Graur (*Congresul și știința*), Nagy István (*O nouă piatră de hotar*) și Ștefan Voicu (*Septenalul*). Poeme în cinstea congresului scriu Veronica Porumbacu (*Salut*), Ilie Constantin (*Tot mai sus!*) și Ion Brad (*Sărbătoare*). □ Uniunii Sovietice îi sunt dedicate alte două pagini: una de poezii (prin versuri de Alexei Surkov, Pavlo Tâcina, Maxim Râlski, Dmitri Gulia, Alexandr Prokofiev, Suleiman Rustam, Mihail Lvov, Ioseb Nonesvili, Vatsis Reimeris) și una de recenzii (Maria Bistrițeanu scrie despre Boris Polevoi, *Adânc, în spatele frontului*; Ileana Zelinescu – despre K.F.Sedih, *Pământ natal*; Pavel Ionescu – despre Alio Mirțhulava, *Poezii și poeme*; Tamara Gane – despre V. Kocetov, *Frații Erșov*; iar Eugen B. Marian – despre Muhtar Auezov, *Drumul lui Abai*). □ Numărul mai cuprinde proză de C. Chiriță (*Întâlnirea*), Dumitru Corbea (*Morții nu se întorc*) și Ion Istrati (*Andrei Lupu*), precum și articolul lui Gheorghe Stănescu *Victor Eftimiu a împlinit 70 de ani*: „Memorialist, pamfletar cu nerv și publicist de clasă, este mereu prezent cu scrisul său în contemporaneitate. A fost și este neobosit. Scrie și astăzi cu elanul anilor tineri.”

● În „Scânteia tineretului”, Al. Andrițoiu semnează, sub titlul *Mesajul profund umanist al teatrului sovietic*, cronică piesei lui V. Rozov, *Zboară cocorii*, pusă în scenă la Teatrul Nottara în regia lui Mihai Raicu. În viziunea cronicarului, piesa este o „tragedie optimistă”: „Cu toate că se desfășoară în plin război și își sprijină conflictul pe moartea unuia dintre eroii principali (Boris), cu toate că pe scenă se vorbește insistent despre suferințele războiului, atmosfera piesei este optimistă, luminoasă, dominând dramele eroilor. Replicile eroilor sunt străbătute de puternice accente de patriotism, de o neostenită sete de răzbunare și de dorința de reconstrucție și pace.” Într-o astfel de perspectivă, „toți eroii pozitivi cred nestrămutat în victoria armatei sovietice, urmăresc cu entuziasm înaintarea frontului și-și păstrează calmul necesar, patriotismul fierbinte, cu certitudinea că luptă pentru o cauză dreaptă”, iar piesa devine „o veritabilă lecție de patriotism socialist din care tineretul din patria noastră poate trage foloase netăgăduite.” Nota de specific a

tipului de discurs dramatic vine din „desfășurarea în aparență lentă a acțiunii, mizarea pe banalitatea simulată a operațiunilor strict profesionale și gospodărești din care țâșnesc, însă, ca o flacără, sensuri majore nebănuite”, dar și din rezonanța tematică a oglinzirii dimensiunilor „majore ale sufletului omului sovietic.”

30 ianuarie

● Titus Popovici vorbește, în „Contemporanul”, despre *Certitudinea comunismului*, prilejuită de desfășurarea celui de-al XXI-lea Congres al P.C.U.S.: „De patruzeci de ani istoria consemnează marșul impetuos al oamenilor sovietici, primii care au arătat că oamenii pot să-și făurească istoria, fie că e vorba de schimbarea feței pământului, de stăpânirea ploilor și a vântului, de gonirea nisipurilor, de cucerirea cosmosului sau de ridicarea milioaneilor de oameni la sentimentul demnității și al puterii. Congresul al XXI-lea al P.C.U.S. își desfășoară lucrările sub semnul acestor certitudini.” □ G. Călinescu publică articolul *Noua epică*, ce debutează cu câteva observații asupra poeziei contemporane: „Citind pe poeții tineri, la întâmplare, spre a mă familiariza cu ei, fără nicio intenție de a uzurpa profesia criticilor, firește că nu poate fi vorba de cântăriri exacte și definitive, deși primele impresii rămân adesea dominante. Nu am examinat poeți mai maturi care au scris și înainte de 23 August 1944 și care au beneficiat de o tehnică, ajunsă, în felul ei, la toate rafinamentele. Poezia nouă este nouă din toate punctele de vedere, prin schimbarea conținutului și a condițiilor înseși ale inspirației, care aparține acum mai mult domeniului lumii obiective decât aceleia a subiectului. Deci nici compararea de ordin estetic între poezia de azi și cea de ieri nu-i la locul ei, când vrei să înțelegi simpatetic lirica actuală, care chiar când încearcă a se simplifica, spre a se potrivi comandamentului unei producții accesibile masei, face aceasta după decenii de complicare artistică, încât e mai nimerit a zice că poeții tineri își dau silința de a se «ingenuiza».” În restul articolului, criticul se oprește asupra poeziei lui Dan Deșliu: „Versuri de Dan Deșliu am citit încă din 1953 și văd că sublinierile făcute atunci pe volum corespund judecății mele de azi. Mai puțin colorist, înclinat spre sculptură, gest și elocvență, nu fără anume juvenilă «iactanță», tânărul poet trata entuziast și fără nicio ambiguitate toate momentele revoluției și construcției socialiste, într-un limbaj direct și superior declamant, descoperind cu noroc în cursul cuvântării perspectivele poetice ale vieții diurne. [...] Autorul este stăpân pe limbajul poetic. Când produce cântece are și el nevoie de sala cea mare a narațiunii lungi. Piesa dominantă din acest punct de vedere mi se pare *Minerii din Maramureș*, adevărată baladă populară, având drept motiv anecdotic transportarea anevoioasă și cu accidente a unui compresor, sus la Toroioagă, unde sunt mine. Toate formele de poezie descriptivă și lirică intră în joc. [...] Firește, vom aminti pentru aceleași însușiri *Lazăr de la Rusca*, istoria asasinării unui țăran sărac comunist de către chiaburi.” □ În *Ficțiune și*

fapt real, Silviu Iosifescu abordează problema „romanului-reportaj”, polemizând cu Mircea Zăciu și cu Eugen Luca: „Romanul-reportaj nu e nici succedaneu artistic, nici procedeu exclusiv. Dar e un mijloc a cărui capacitate de a transpune viața contemporană s-ar cere mai frecvent încercată.” □ Radu Popescu recenzează sever *Linia vieții* de Petru Vintilă, volum de nuvele care „nu adaugă nimic la tot ceea ce scriitorul a realizat până în prezent, consistent și durabil”.

31 ianuarie

● Al. Oprea își reia, prin partea a doua a articolului publicat în „Tribuna”, reflecțiile despre anumite *Probleme ale realismului socialist*, oprindu-se asupra „particularităților și tradițiilor naționale” ale respectivei „metode de creație”: „În cărțile sovietice ne întâmpină [...] un torent agitat, tumultuos de fapte dramatice și care uneori cuprind conflicte deosebit de dure (mă refer la creațiile închinare războiului civil). În literatura noastră am impresia că există o anume atenuare a elementului dramatic nemijlocit, o anume aplicare către procesele și fenomenele psihologice mai încete și mai sinuoase. Și încă ceva. E vorba de starea de tensiune în care sunt scrise operele sovietice din primii ani ai U.R.S.S.: explicabilă dacă ținem seama că pe atunci Statul Sovietic se afla într-o acerbă încercuire capitalistă, ceea ce determina ca praful de pușcă să fie păstrat mereu uscat. Noile condiții istorice, în care raportul de forțe dintre capitalism și socialism s-a schimbat în favoarea socialismului, au penetrat în literatura noastră un anumit calm epic în prezentarea faptelor revoluției. Operele noastre dovedesc o viziune aș spune mai senină, aparținând unor autori care au posibilitatea să întrevadă victoria pe plan mondial a socialismului.” □ D. Cesereanu elogiază *Farmecul simplității*, exemplificat prin poezia lui Victor Tulbure: „Mergând pe linia notării directe și cu emoție necontrafăcută a peisajului, poezia lui Tulbure câștigă în profunzime și armonie.” □ La „Cronica literară”, Ion Oarcăsu scrie despre Nicolae Tăutu: „Dacă spiritul de selecție al scriitorului ar fi operat mai adânc, [...] atunci volumul *Când au plecat cocorii* ar însemna o biruință deplină. Oricum însă el rămâne punctul maxim atins de creația lui Nicolae Tăutu.” □ G. C. Nicolescu se ocupă de identificarea unor *Ecouri din mișcarea literară sovietică în vechea „Viața Românească”*.

[IANUARIE]

● „Steaua” se deschide cu editorialul *Bilanț și perspectivă* al lui Teofil Bușcan: „Pentru ca literatura să țină pas cu realitatea, să răspundă rolului ce-i revine în construirea socialismului, scriitorilor li se cere în primul rând o cunoaștere adâncă a realității, ceea ce pot realiza cu eficiență numai printr-o participare activă la construirea societății noi. Cunoașterea realității implică desigur și cunoașterea temeinică a învățăturii clasei muncitoare, a marxism-

leninismului, care orientează munca de construire a socialismului. În esență, pentru succesele viitoare ale literaturii noastre, scriitorii, criticii, teoreticienii vor trebui să dezbată pe larg problemele realismului socialist, îmbogățindu-l și trăgând concluzii eficiente pentru dezvoltarea continuă a literaturii noastre.” □

Corpul revistei e consacrat în principal aniversării Unirii, cuprinzând un articol de Camil Mureșan (**Centenarul Unirii**), poeme semnate de Matei Călinescu (*Stelei care-a țâșnit de pe pământ*), Victor Felea (*Noua planetă*), Mircea Ivănescu (*Sonet despre Unire*), Cezar Baltag (*24 Ianuarie 1859*), G. Grigurcu (*Unirea*), Petre Stoica (*În cartierul muncitoresc*) ș.a., traducerea a două poeme de Antonio Machado (*Vocea Spaniei; Câmpuri din Soria* – trad. Al. Rovinescu), precum și prima parte din *Vârsta de aur sau dulceața vieții. Memoriile lui Totò Istrati* de Petru Dumitriu, care apare însoțită de o „Notă a editorului”: „Începem seria Biografiilor, Autobiografiilor și Memoriilor contemporane, cu Memoriile lui Totò Istrati. [...] Într-un fel, Totò Istrati și lumea lui nu mai sunt contemporani ai noștri; și, pe măsură ce înaintăm cu relatarea și publicarea documentelor noastre, sunt din ce în ce mai puțin actuali. Dar erau în floare în vremea cu care începem: de aceea, existența unor asemenea exemplare, de altminteri tipică pentru vremea și lumea lor, trebuie consemnată.” □

În partea a doua a articolului **Postulatul cunoașterii – criteriu al realismului în poezie**, Leon Baconsky începe prin a propune o definiție „realistă” a poeziei: „Poezia, ca modalitate specifică a cunoașterii, nu poate fi înțeleasă decât *ca o reprezentare activă* – noetică și plastică – *a lumii, ca o interpretare și apropiere estetică a realității*, presupunând relații osmotice dintre cele mai complexe între obiect și subiect, între sursa ambiantă a reprezentărilor și laboratorul intim al creatorului. «Poezia înseamnă viață, acțiune, luptă, înflăcărare», cum spune undeva Cernășevski, înseamnă colaborare și acord deplin între creator și cititor; de aceea reducerea obiectului ei la impresiile și senzațiile obscure (și nu întotdeauna autentice!) ale subiectului nu poate duce decât la degradarea imaginii și, prin aceasta, la anularea oricărei emoții. Nu i se poate pretinde, în general, nimănui ca, în numele poeziei, să renunțe la obișnuința multimilenară a rațiunii și a cunoașterii pe calea raporturilor logice, să-și abandoneze propriul climat sufletesc, propria personalitate, pentru a participa, cu conștiința deplină a actului gratuit, la disecarea și «studierea» absurdă a zonelor sub-lucide ale unui individ cu regim psihic mai mult sau mai puțin normal, care se erijează în poet-novator, explorator al oniricului, al «insolitelui» sau al «infinitalui turbulent».” Din acest unghi este respins apoi suprarrealismul, atât în bloc, cât și în ceea ce privește operele reprezentanților și continuatorilor săi („Pe Michaux, mai curând chiar decât pe înaintașii săi în ordine suprarrealistă, nu-l putem vedea depășind cu nimic simpla și dezolantă impostură; o impostură conjugată, cel mult, cu spleenul și refularea burgheză – și condiționată, bineînțeles, destul de riguros, de factorul social-istoric. Aceasta pentru că, servind aceleiași diversiuni ideologice ca și suprarrealismul, el nu face decât să

mimeze arta, cu care nu are, altfel, nimic în comun.”). □ În articolul ***Două lucrări clasice de critică literară***, Andrei Roth întreprinde o comparație între K. Marx și V. G. Belinski, pe baza analizelor de către cei doi a romanului *Misterele Parisului* de Eugen Sue. Cu toată superioritatea lui Marx, „putem constata [...] o trăsătură comună a metodei critice a lui Marx și Belinski, cu valoare de prețioasă îndrumare pentru noi: la amândoi, poziția critică față de societatea capitalistă este împinsă până la indicarea sau cel puțin întrezărirea căii de ieșire din împrejurările inumane ale societății capitaliste”. □ La rubrica de „Profiluri contemporane”, Matei Călinescu publică articolul ***Titus Popovici***: „Pe lângă însușirile artistice propriu-zise, Titus Popovici dovedea încă din *Străinul* că-și asimilase într-un chip remarcabil spiritul vremurilor noi și metoda de creație a realismului socialist, fecundatoare pentru febrilitatea intelectuală care este una din dimensiunile fundamentale ale personalității. A-ți asimila spiritul unei epoci, ca artist, înseamnă a-l converti în atitudine, în pasiune obiectivă, a-l verifica mereu, creator, în intuirea infinit variată a individualului, într-un cuvânt a-l transforma în *activitate* artistică. Iată de ce înțelegerea adâncă a revoluției democrat-populare a reprezentat pentru Titus Popovici, ca și pentru alți scriitori români contemporani, un impuls autentic creator, posibilitatea unei pregnante descoperiri și zugrăviri a realității atât de complexe a zilelor noastre. Așa stând lucrurile, nu ne va surprinde, firește, faptul că interesul epic al scriitorului înclină cu preferință evidentă spre monumentele de dramă intensitate ale istoriei noastre contemporane, spre marile confruntări dintre forțele noului și ale vechiului (eliberarea de la 23 August 1944, în *Străinul* și în piesa de teatru *Passacaglia*, din care cunoaștem deocamdată doar primul act, publicat în „Gazeta literară”; reforma agrară din 1945, în *Setea*). Sondajele psihologice întreprinse în circumstanțe de tensiune socială și de cotitură istorică comportă, pentru un prozator mai puțin experimentat, primejdia unei tratări superficiale, schematice, a caracterelor. Fenomenul este lesne de explicat: în împrejurări de acest fel, oamenii reacționează simplu, primar, ascultă de resorturi biologice sau sociale dintre cele mai ușor de surprins. Și totuși, această simplificare externă e doar aparentă; ea implică, în zonele mai umbrite ale sufletului infinite nuanțe, – fiecare act, gest este încărcat de semnificații etice covârșitor de importante (în inerția vieții cotidiene acestea se estompează, se șterg). Este meritul lui Titus Popovici de a fi știut să mănuiască, de cele mai multe ori cu o siguranță, cu o precizie remarcabilă, datele atât de fluctuante ale psihologiei în situații-limită. Aceasta ar fi fost, de bună seamă, greu de realizat, fără ceea ce am numi o *pasiune etică* (de pe pozițiile umanismului marxist, desigur). Pentru că, într-adevăr, momentele de cotitură în istoria unui popor sunt, pentru clasele sociale și pentru indivizii care le compun, momente de aspră verificare. Fiecare este chemat să răspundă pentru vorbele, pentru faptele, pentru gândurile sale. Fiecare este chemat să aleagă. Destinele individuale, mai acut decât oricând,

capătă sensuri generale, reprezentative pentru mari grupuri sociale. Pe linia acestei scormoniri etice, cu pasiunea lucidă a unui chirurg, pe linia acestei cercetări a substraturilor, a determinismului de clasă, riguros și totuși atât de nuanțat, se înscriu cele mai izbutite portrete literare ale lui Titus Popovici. [...] Prin cele două romane pe care le-a scris până acum, Titus Popovici și-a asigurat un loc aparte în primele rânduri ale prozei noastre contemporane. Unul din marile merite ale sale este acela al abordării curajoase a unor teme pe cât de importante pentru epoca noastră, pe atât de complexe și dificile de mănuit.” □ La „Cronica literară”, Laurențiu Tudor comentează *De la potop încoace* de V. Em. Galan („nu este o carte omogenă, nici sub aspect tematic și nici ca realizare artistică. Reunirea sub același titlu a celor șase bucăți incluse în volum are mai degrabă un caracter de circumstanță.”), iar Virgil Ardeleanu scrie despre tomul secund de *Cronici* al lui Savin Bratu: „Înzestrat cu posibilități de receptare adecvată a fenomenului literar și cu o pană de publicist îndrăgostit de profesiunea sa, Savin Bratu a susținut câțiva ani, cu mici dar inerente întreruperi, cronică la «Gazeta literară» [...]. Practicând o critică sociologică, de conținut, și mai puțin una estetică, dar căutând să respingă în egală măsură sociologismul și estetismul (fără să reușească însă întotdeauna), Savin Bratu s-a afirmat drept o individualitate distinctă în peisajul criticii românești contemporane. Din păcate însă, cronicile sale nu prezintă la o lectură globală, un ansamblu de vederi unitare, precis sistematizate. Aceasta din cauza unor confuzii de ordin ideologico-estetic, care – cu toată străduința autorului – n-au putut fi suplinite prin simpla afirmare declarativă a exigențelor criticii militante.” □ La „Viața cărților”, Constantin Cubleşan recenzează *Cântece-le de drumeție* ale lui Alecu Ivan Ghilia (care „lasă să se întrevadă imaginea, măreață și luminoasă, a patriei de mâine”), Modest Morariu comentează *Pasărea albastră* de Maurice Maeterlinck („Încrederea nemărginită în forța omului și în perfectibilitatea lumii stă [...] la baza fericirii. Or, tocmai această afirmare entuziastă susține feeria lui Maeterlinck făcându-ne să regăsim într-însa una din marile permanențe omenești.”), V. Ionescu se pronunță despre *Cartea de poeme* a lui Federico Garcia Lorca (autor care „a ajuns să întruchipeze în poezia sa, cu o desăvârșită virtuozitate, sufletul spaniol, acel amestec de elanuri, mândrie și tragism”), iar Grigore Hagiu scrie despre Heinrich Böll, *Unde ai fost, Adame?* □ La rubrica „Mențiuni și opinii”, m.t. [= Mircea Tomuș] speculează pe marginea fragmentelor din *Șoseaua Nordului* apărute în „Viața Românească”: „În *Groapa*, Eugen Barbu se arată în bună măsură un descriptiv liric, sadovenizând ușor și cu atât de bun travesti personal încât termenul pare oricum prea categoric în lipsa unei nuanțări. El pornea de la peisaje, mai ales de la întâmplări (uneori abia schițate, un gest, o atitudine, alteori organizate ca veritabile povestiri sau pe schema unui roman cu haiduci degradat, o bandă de hoți de mahala, o intrigă romanțioasă de mahala, petreceri de mahala, etc.), urmărind să dea un tablou complet cu un

suflu autentic și comun (iar nu o intrigă, o narațiune de tip clasic), alcătuit din elemente dispersate, de factură în special epică.// În *Șoseaua Nordului* prozatorul pare a fi mai degrabă un analist minuțios al sufletului uman. Analiza se realizează din percepții – uneori deosebit de acute – conduse la tot pasul de o logică a faptelor. Vom avea desigur ocazia să mai revenim asupra acestui subiect; deocamdată să remarcăm bogăția paletelor descriptive a prozatorului, realizată îndeosebi prin acumulări și detalii ce presupun cea adâncă înțelegere a vieții, cea impresiune de vitalitate de care am mai vorbit.// În concluziune la această problemă și pentru a realiza comparația cu *Groapa*, facem observația că în noul său roman, autorul, deși pornind de la un substrat descriptiv, pare că realizează un fir epic ce de pe acum se arată viguros și pasionat. Se urmează deci un drum invers decât cel străbătut în *Groapa* de la epic la descriptivul de ansamblu.”

● Numărul lunar din „Iașul literar” se concentrează pe două probleme: triumful astronauticii sovietice (celebrat în editorialul **Perspectivile comunismului**, precum și în poemele *Un om pe promontoriu* de Nicolae Țătomir, *Dimineată astrală*, Ianuar 1959, *Aripa vântului și-a veșniciei* de G. Mărgărit și *Mișcarea de revoluție* de Al. Andrițoiu) și centenarul Unirii. □ La evenimentul din urmă se referă poemele lui Nicolae Țătomir (*Poemul Milcovului*; *Poștalionul roșu*; *Hotarele din inimi*; *Motiv pe un covor*; *Narghileaua*), Andi Andrieș (*Flacăra*), Florin Mihai Petrescu (*Cantata Unirii*), Aurel Butnaru (*Hora clăcașilor*; *Trădare*) și Horia Zilieru (*Poem lângă Ruginoasa*) și prin reportajele lui Corneliu Ștefanache (***La Ruginoasa***) și Aurel Leon (***Prin satele „Cuza Vodă” și Mihail Kogălniceanu***). □ La rubrica „Articole și studii”, Const. Ciopraga scrie despre ***Unirea Țărilor Române și ecourile ei literare***: „[...] dacă valoarea literară e palidă uneori, interesul documentar se susține mai totdeauna. Realistă – cu accente viguroase împotriva tiraniei și exploatarei – literatura unirii conține pagini de patriotism înălțător, care îndreptătesc să fie cercetate. Ele contribuie la cunoașterea și cinstirea luptelor pentru libertate ale poporului. Acestea este și înțelesul pe care urmașii vizionarilor de odinioară – constructorii de azi ai socialismului în patria noastră – îl dau centenarului unirii.”

● „Scrișul bănățean” întâmpină aniversarea centenarului Unirii printr-un poem de Victor Eftimiu (*Unirea*) și prin articole semnate de I. Florian (***Unirea reflectată în literatură***) și Octavian Metea (***Un scriitor bănățean despre Unirea Țărilor Române***). Partea beletristică a revistei mai cuprinde poeme de Al. Jebeleanu (1959; *Avânt*; *Prezență*), Lucian Valea (*Aurori*; *Diminețile orașului*; *Poștașul bătrân*), Alexandru Lungu (*Jimmy din Little-Rock*) și Florența Albu (*Cântecul*). □ La rubrica „Tribuna actualității”, Leonard Gavriliu tratează despre ***Realismul socialist și unele probleme ale liricii***: „E adevărat că poezia lirică este, prin însăși definiția ei, genul eminent subiectiv. Dar subiectivitatea genului nu atrage după sine liberalismul în

creație și, cu atât mai mult, nu autorizează subiectivismul aprecierii critice. Fiind un gen eminamente subiectiv, poeziei lirice nu-i este însă îngăduit să se sustragă de la normele de creație ale realismului socialist. Bineînțeles, principiile metodei noastre de creație nu se întrupează în același fel într-o odă sau într-un pastel, ca în roman sau în dramă. Dar aceasta nu înseamnă că poezia lirică scapă de sub acțiunea acestor principii. Poetul liric nu poate fi absolvit, bunăoară, de obligația de a reflecta veridic realitatea, de a crea imagini artistice care să concorde cu adevărul vieții. O poezie lirică trebuie să fie și ea *realistă*, realismul neinterzicând aici fantezia proprie lirismului. Oricât de fantastică în concretul imaginii, în legătură cu care consimțim la orice procedeu imaginativ, poezia lirică trebuie să se inspire dintr-un fapt real, să țină un sens precis și să răspundă unui imperativ propriu prezentului.” □ La „Cronica literară”, Nicolae Ciobanu comentează cele două volume de *Cronici* ale lui Savin Bratu: „După câte am înțeles, din referirile sale frecvente la cunoscuta împărțire a lui Thibaudet, în critici jurnaliști și critici profesori [...], Savin Bratu se raliază primei categorii: celei a jurnaliștilor, a foiletoniștilor. Ceea ce corespunde întrutotul realității. Criticul-jurnalist, prin forța împrejurărilor, depune o activitate curentă, la zi. Ceea ce-l obligă să-și îndrepte atenția cu precădere în sfera fenomenului literar imediat, de fiecare zi. Avantajele, după cum și eventualele riscuri ale acestui mod de lucru sunt în general bine cunoscute. Riscurile, dintre care cel mai frecvent este acela al inexactităților în judecata de valoare, sunt și mai presante atunci când criticul se specializează cu exclusivitate numai în domeniul cronicii literare. Nefamiliarizat pe de o parte cu studiul valorilor consacrate, studiu rezultat din preocupările de istorie literară, iar pe de altă parte insuficient stăpân pe criteriile teoretice generale – rezultat direct al lipsei de activitate în planul criticii de idei – cronicarul literar exclusivist riscă la tot pasul să comită erori în judecățile sale. [...] Cele două volume de *Cronici* invederează în genere în autorul lor un critic literar format și talentat. Rămâne ca activitatea de viitor să arate că Savin Bratu e capabil [...] să dea noi contribuții eficiente la lupta pentru dezvoltarea literaturii noastre noi, realist-socialiste.”

● Primul număr (ianuarie) al „Vieții românești” din 1959 publică fragmente din Petru Dumitriu (*Învățătură de minte*) și Eugen Barbu (*Șoseaua Nordului*). Apar poezii de Demostene Botez (*Noi am trăit*) și Al. Andrițoiu (*M-am ridicat spre astre*), precum și traduceri din Kiss Jenő (*Barajul, Lacul, Tunetul*, în rom. de Veronica Porumbacu) și Alfred Margul Sperber (*Gânduri de Anul Nou 1959*, în rom. de Ion Horea). □ În secțiunea „Tineri poeți”, sunt publicați M. Negulescu (*Câmpia de sub ape, Meșterul sobar*), Corneliu Șerban (*Drumuri*), Sebastian Costin (*În fața stemei*), George Mihăiescu (*Avans*), Ion Crânguleanu (*Trec tractoriștii*), Aurel Storin (*Orașul Victoria, Umanismul socialist, În comunism*), Adela Popescu (*Ca un roi argintiu*). □ În secțiunea „Cronica literară”, Ov. S. Crohmălniceanu scrie despre volumul de nuvele al lui V. Em.

Galan, *De la potop încoace*, remarcând „pasiunea pentru actualitate” a autorului și și tratarea „temelor dificile”. Realizările estetice ale volumului par a fi muzicalitatea frazei, aflată în descendență sadoveniană, umorul și „caracterul vizual și cinematic al imaginilor”. □ Secțiunea „Teorie și critică” cuprinde bilanțul pe care îl realizează Horia Bratu (*În loc de „An literar”*) din perspectiva infiltrării ideologiei socialiste în literatură. Alături de el semnează cronici Paul Georgescu („*Cuscii*”- roman de Alecu Ivan Ghilia), Eugen Luca (*Un mare roman*, analiză a romanului lui Leonid Leonov *Drumul spre ocean*) și Petre Solomon (*Literatura continentului indian*, analiză a antologiei publicate la Sahitya Akademi). □ În secțiunea „Cărți noi” sunt prezentate volumele *Oameni și dragoste* de Cicerone Theodorescu (Eugenia Tudor), *400 de zile în orașul flăcărilor* de Vasile Nicorovici, antologia *Parada dascălilor* din opera lui Anton Holban (H. Zalis), *Aceasta este poziția mea* de Paul Robenson (Camil Baltazar), *Însemnări din Japonia* de Ilya Ehrenburg (Z. Ornea), *Henry Esmond* de W. Thackeray (Valentina Fittinger), *Blestemată fie ziua* de Gerald Gordon (D. Cesereanu), *Garden Party și alte povestiri* de Katherine Mansfield (I. Radu), *Pagini de critică* de Franz Mehring (Ion Roman).

FEBRUARIE

1 februarie

● În „Luceafărul”, Mihai Beniuc salută **Congresul comunismului**, al XXI-lea Congres al P.C.U.S. □ În același număr apar poeme de Al. Andrițoiu (*Partidului*), Maria Banuș (*Ghiocelul*), Eugen Frunză (*Hamburg – centru*), Veronica Porumbacu (*Corzi întinse*), Constanța Buzea (*Întâiul univers*), proză de Ion Băieșu (*Așa sunt eroii?*), Alexandru Struțeanu (*Raiul are porțile strâmte*) și Fănuș Neagu (*Copacul și umbra*). □ Tudor Arghezi publică în premieră psalmul [*Călare-n sea, de-a fuga pe Vânt, ca Făt-Frumos...*], datat „1958”, care apare împreună cu mai vechiul [*Te drămuiesc în zgomot și-n tăcere...*]. □ Rubrica „O seamă de cuvinte” cuprinde recenzii semnate de Pericle Martinescu (despre vol. V al ediției Perpessicius), Teodor Vârgolici (despre V. I. Popa, *Teatru*), Gh. Achiței (despre Zaharia Stancu, *Rădăcinile sunt amare*), Z. Ornea (despre Theodor Constantin, *Fiul lui Monte Cristo*) și Dan Grigorescu (despre D. Almaș și M. Mancaș, *Freamățul luminii*). □ Marin Bucur îl omagiază pe **Victor Eftimiu la 70 de ani**, iar Emil Boldan semnalează 100 de ani de la moartea lui **Alecu Russo, „ostaș al propășirii”**. □ La rubrica sa de „Mențiuni critice”, Perpessicius comentează antologia *Pe drumuri nesfârșite* de Mihu Dragomir, care, „dacă selectează un număr de poezii din *Războiul*, ea nu adaugă nimic peste și regretul nostru e cu atât mai mare, cu cât, dacă este în opera lui Mihu Dragomir un volum care ar fi avut nevoie de o mai totală refontă – și întru aceasta poetul a văzut just –, apoi acesta este

Războiul. Desigur, lirismul e prin definiție autobiografic, însă nu tot ce e autobiografic e prin aceasta și liric. Iar *Războiul* lui Miha Dragomir e cel mult un jurnal inform, cu prețioase jaloane biografice, negreșit, dar din care lipsește partea cea mai de preț a poeziei: emoția.” □ La „Cronica literară”, I. D. Bălan analizează micro-monografia *G. Topârceanu* a lui Al. Săndulescu: „Săndulescu are gust și pricepe tehnica citatului ilustrativ și convingător. Se vede aceasta, în chip deosebit, în analiza *Parodiilor originale*. Știe, observând cazurile particulare, să generalizeze, să tragă concluzii logice și exacte. Totuși, analiza operei nu e scutită pe alocuri de unele contraziceri și ezitări în formularea opiniei critice.”

3 februarie

- N. Tăutu publică în „Scânteia tineretului” poemul *Spre comunism*, un discurs standardizat ideologic cu miză propagandistică, supralicitând tema-pivot a Partidului ca îndrumător suprem: „Tu, grădinar de oameni, nebiruit vreodată/ Înaltă e onoarea să-ți fim contemporani / Ne-or invidia urmașii din vremea-ndepărtată/ Că am trăit în lupta și febra ăstor ani.// Partid al fericirii, partid al nemuririi,/ Din țara noastră, slavă, noi îți trimitem dar/ Și-ți mulțumim că visul măreț al omenirii/ Azi urcă în lumina, de limpede cleștar.”

4 februarie

- În „Scânteia tineretului”, B. Dumitrescu semnează articolul aniversar *Un înflăcărat scriitor patriot*, la 100 de ani de la moartea lui Alecu Russo, amplificând ideea centrală conform căreia acesta „își pune întreaga pasiune a sufletului său nobil, toată forța sa de muncă și cultura-i vastă în slujba poporului și drept urmare este luat la ochi de stăpânirea despotică și persecutat. Surghiunit în urma îndrăznelii de a fi scris și făcut să fie reprezentate comediile *Jicnișorul Vadră* și *Băcălia ambițioasă* în care ardea cu focul demascator al satirei, clasele exploatare și cozile lor de topor, Russo nu încetează totuși [...] să militeze pentru idealurile înalte, care se concretizează mai ales în participarea sa în revoluția de la 1848.” Fiind „nevoit să ia drumul exilului în timpul prigoanei reacțiunii ce a urmat mișcărilor de la 1848”, scriitorul este definit ca un vizionar care face din *Cântarea României* o demonstrație de patriotism prevăzând că „România viitoare nu se poate dura fără nimicirea racilelor României trecutului de asuprire.” Autorul articolului folosește prilejul pentru a arăta că prezentul a adăugat frumuseților naturii „frumusețile peisajului industrial aducător de belșug și civilizație, frumusețile vieții țărănimii eliberate de sub jugul moșieresc și al făuririi înfrățirii ogoarelor în colectivele care fac viața țăranilor muncitori mai bună ca niciodată, frumusețile revoluției culturale care a adus lumină în cele mai îndepărtate colțuri ale țării.” Finalul punctează, în același ton, „o exprimare poetică înflăcărată” în *Cântarea României* care ar anticipa „viața nouă a poporului

nostru, făurită de partid”, ceea ce îl recomandă pe Russo drept un „reprezentant de seamă al năzuințelor poporului nostru din secolul trecut.”

5 februarie

● „Gazeta literară” se deschide sub genericul „Congresul comunismului și cultura”. La temă scriu Mihai Ralea (*Perspectivile culturii și planul Septenal*: „Un loc comun foarte răspândit în propaganda antisovietică și antisocialistă e acela după care grijile și preocupările socialiste constau în urmărirea și realizarea exclusivă a prosperității materiale, cu neglijarea, dacă nu cu ignorarea completă a dezvoltării spirituale a societății. [...] O lume socialistă pleacă ca de la un postulat inevitabil de la ideea ridicării gradului de conștiință a maselor. [...] Toată psihologia socialistă e bazată pe triumful conștiinței; ea pune accentul în primul rând pe activitatea nervoasă superioară, pe rațiune și luciditate și pe valorile izvorâte din ea. Dacă realizarea noii întocmiri nu se fundează decât pe *înțelegere*, pe *comprehensiunea* necesității, cum ar putea o lume socialistă să minimalizeze în eforturile ei educația și cultura?”), Ion Marin Sadoveanu (*Cea mai dreaptă societate din lume*), Al. Dima (*Arta și literatura în lumea progresului*) și Al. Andrițoiu (*La porțile comunismului*). □ La rubrica „Partidul și creația mea”, Eugen Frunză scrie despre *Adevăr și viață*: „socot că Partidul – prin concepția sa despre lume, prin inegalabila sa perspectivă, prin uriașa sa capacitate de luptă, prin spiritul său eroic, prin intransigența și umanismul său, prin tot ceea ce a făcut și face, practic, slujind cu nemărginire poporul – m-a creat a doua oară, la vârsta unei tinereți ce amenința să se ofilească și să se stingă, neîmplinită, pentru totdeauna.” □ Cu acest număr, revista inaugurează un nou ciclu de interviuri („Scriu pentru 23 August”), care debutează avându-l ca invitat pe Eusebiu Camilar. □ În *Literatura de actualitate și partinitatea în literatură*, referatul prezentat de Acad. Mihai Beniuc, prim-secretar al Uniunii Scriitorilor din R.P.R., la ședința lărgită a Comitetului Uniunii Scriitorilor din R.P.R., se precizează următoarele: „Țara noastră este în toiul construirii socialismului. [...] Ce probleme specifice ridică pentru scriitori și pentru literatură Expunerea din 26-28 noiembrie 1958 a tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej la C.C. al P.M.R.? [...] Actualitate și partinitate – iată cuvintele-cheie ale literaturii noastre noi! Cuvintele acestea, puse în practică de scriitorii noștri, au asigurat succesele de până acum ale literaturii noastre și totodată asigură și gloria ei viitoare, dar în același timp cauzează multă fier și venin dușmanilor noștri. [...] Scriitorii noștri, cu cât sunt mai bine integrați în actualitate, cu cât în atitudinea lor se simte cu mai multă fermitate spiritul de partid, cu atât vor fi mai mult înjurați de dușmani, dar și, totodată, mai iubiți de masele de cititori din țară. «Feriți-vă de actualitate în literatură» și «nu acceptați îndrumarea Partidului» – ăștia sunt cei doi cai care trag la căruța ce se zgâlțâie atât de greu a reacționarilor și a fraților lor de cruce, revizionişti. De ce asta? Pentru că toți acești stegari ai

mersului de-a-ndăratelea își dau foarte bine seama că în țări ca România, țara socialismului în plin mers înainte, oricât ai fi de orbit și chiar dacă n-ai nutri cea mai vagă dragoste pentru regimul puterii populare, pentru acest pământ, pentru acest popor, nu poți să nu vezi și să nu recunoști giganticele succese ale socialismului, înflorirea culturală și îmbunătățirea generală a nivelului de trai. Iar scriind despre ele, scrii pentru ele, pentru cei ce fac bunurile, oamenii muncii, pentru îndrumătorul oamenilor muncii – Partidul. A te ținea de către pădure [sic] față de poporul constructor al socialismului este o atitudine demnă de dispreț. Oameni ca Lucian Blaga care însă «nu s-au declarat», așteptând o recunoaștere integrală a misticismului său filosofic nefast și profascist, a confuziilor sale ideologice, stau cu picioarele nu pe pământ, ci pe absurditate. Ce-i drept, sunt prea puțini de aceștia care se tem să se «angajeze», deși în trecut ei erau destul de *angajați* în solda finanței și a potentatilor politici. Toți scriitorii români vrednici de acest nume, capabili a ține o pană cinstită în mână, se simt angajați în slujba socialismului și a celor ce muncesc. În dezvoltarea acestui uriaș proces al timpului noi scriitorii avem un rol important. Istoria nu se face de la sine, peste capul oamenilor. Socialismul, necesar ca transformare revoluționară a vechii societăți, este făcut de mase mobilizate în acest sens și conștiente de misiunea și de forța lor. Rolul scriitorilor, când ei înșiși sunt conștienți, este de a fi mobilizatori și educativi prin arta lor; de a se educa ei înșiși în mijlocul maselor și prin partidul oamenilor muncii și de a educa ei înșiși prin opera lor uriașele mase muncitoare. Noi ca scriitori ai realismului socialist nu scriem pentru drepturi de autor, pentru succese de librărie, pentru avantaje multiple editoriale, pentru reușita socialismului în țara noastră, pentru pace și progres. Cine n-a înțeles încă deplin acest lucru este departe încă de drumul nostru.” □ Raportul lui Mihai Beniuc e discutat apoi de Eusebiu Camilar, Eugen Barbu, Nagy Istvan, Paul Georgescu, Mihail Davidoglu, Mihai Novicov, V. Mândra, Paul Schuster, Veronica Porumbacu, Mihai Gafița, Kiss Jenő, Al. I. Ștefănescu, Titus Popovici, Dumitru Isac, Nicolae Jianu, Aurel Rău, Galfalvi Zsolt și George Ivașcu.

6 februarie

- În „Contemporanul”, G. Călinescu publică articolul *Hiroshima*, care începe cu o descriere a orașului și continuă astfel: „Ce este aceasta, mă veți întreba? O fantezie a dumitale? Nu. Este [...] un rezumat foarte prozaizat, cuprinzând însă toate ideile poetice esențiale, fără adaose din partea mea, al poemului *Surâsul Hiroshimei* de Eugen Jebeleanu. O compunere poetică, fie ea oricât de ornamentată prin metafore și alte poleituri, nu rezistă decât prin concepția fundamentală, încât oricât am strivi-o prin translație în proză, poezia gâlgâie printre degetele noastre. Este evident că Eugen Jebeleanu a găsit pentru colosala crimă de la Hiroshima un unghi de vedere artistic prin care să facă dramatice revoltele și deciziile lumii democratice. Poemul are, luat de sus,

aspect faustian, întrucât se adoptă metoda colocviului și a interogațiilor. Ideea de a face să vorbească elementele, precum cenușa, de a crea himere noi, ca omul-cal spre a comunica mitic indifnarea față de soarta omului înhămat, este iminentă. În ultimul caz himera dezvăluie și un adevăr de ordin sufletesc. Omul care trage o trăsurică nu poate să nu se simtă adus la condiția cavalină. Nu mai puțin zguduitor, în plan oniric, este cazul mutilatului de război obsedat de procesul deambulației. În general deci, cred că rezumatul meu este în stare a sugera noutatea și valoarea artistică a poemului, împărțit în două acte: ființă și neființă. [...] Sunt de făcut și unele obiecții și fiindcă Eugen Jebeleanu are o inspirație așa de viguroasă, nu-i va fi greu să le întâmpine și, de le crede întemeiate, să le aibă în vedere în alte producții. De unde provine într-o compoziție cu temă așa de dramatică și în care au fost întrevăzute toate sublimitățile posibile, un aer de frigiditate și de artificiu? Cred că de acolo că autorul nemulțumit cu rezonanța orgii a însoțit-o cu comentariu de viori. Este exterior, în acest poem, fără prejudiciu grav față de suflul liric intrinsec, o bătătoare la ochi prețiozitate, o veleitate de a pune rafinamentul eliptic al lui Paul Valéry și al lui Góngora în slujba unei viziuni de proporții dantești. De aci aspectul uneori dificultos al paginii, aproape hermetic, solicitând o încruntare a frunții spre a o descifra. Fantazia e pe alocuri exacerbată la rece, ușor grotescă, poezia marilor reflecții asupra vieții și morții executată migălos în fildeș, apocalipsul lucrat ca o pictură pe mătasă. Pentru masele care înțeleg foarte bine «glasul cenușii», multe din ironiile, așa de utile din punctul nostru de vedere socialist, rămân impenetrabile.” □ Al. Dima semnalează **Centenarul morții lui Alecu Russo**: „Centenarul morții ni-l restituie pe scriitor cu valoroasele lui trăsături fundamentale: spirit istoric ferm, patriot și democrat înflăcărat, luptător antifeudal, polemist anticosmopolit și antilatinist, iubitor aprins al poporului și al creațiunii sale. Cele câteva note negative – exaltarea naționalistă uneori, idilismul patriarhal alteori – cad în umbră față de valorile dominante ale scrisului și activității lui cetățenești.” □ Tudor Arghezi publică un medalion **N. D. Cocea**: „Ceea ce prețuiam la Cocea mai presus de toate era noblețea unei înalte sensibilități. Incapabil de înfumurare și pizmă, ca să se arate pe el. Nepăsător de sine în efervescentul lui continuu entuziasm, n-a suferi de grava platitudine a vrăjmășiei comune. Nu a pârât niciodată, n-a intrigat, nu a lovit pe furie. Generos și fierbinte, s-a dăruit și prietenilor, și tuturor, întreg.” □ Eugen Luca scrie despre *Cuscii* lui Al. I. Ghilia, unde, „deși cititorul e captivat de lectură, el are totuși sentimentul că acțiunea nu e îndeajuns de strânsă, de încheată, că n-are un ritm îndeajuns de susținut”.

7 februarie

- În „România liberă”, Boris Buzilă recenzează romanul *Cuscii* de Alecu Ivan Ghilia: „În înfățișarea momentului crucial al întemeierii gospodăriei

colective [...], Alecu Ivan Ghilia ne-a dat un tablou veridic, realizat artistic, de o incontestabilă originalitate.”

- Radu Enescu semnează editorialul revistei în „Tribuna”, **Comunism – viitorul omenirii**, inspirat de Congresul XXI al P.C.U.S.: „Piatra de temelie a comunismului a fost pusă. Poporul sovietic, călăuzit de forța sa conducătoare și organizatoare, Partidul, va transforma în curând această bază, devansând timpul, într-un edificiu măreț, mai trainic decât piramidele, mai frumos decât Parthenonul și mai îndrăzneț decât cele mai înaripate și luminoase visuri.” □ În același număr Ion Lungu își publică prima parte a unei cronici dedicate romanului *Rădăcinile sunt amare* de Zaharia Stancu: „O caracteristică importantă pentru noua lucrare a lui Zaharia Stancu este tocmai îmbinarea complexă a ipostazelor sale anterioare, afirmate până la eliberare oarecum independent. Poetul, gazetarul și publicistul [sic] își spun cuvântul pe rând, iar uneori simultan. Meditația, elegia, pamfletul, reportajul, polemica de idei, schița, portretul, romanul polițist și cel de moravuri etc. confluează toate pentru crearea unui mare torent, care reflectă în tumultul său glasul autentic al vieții. Destinele individuale se topesc în atmosfera și mișcarea socială de ansamblu. Vrajitorul, care evocă și dirijează desfășurarea narațiunii, rămâne însă totdeauna poetul. Caracterul autobiografic, câteodată prea insistent, hotărăște fluxul și arhitectura înălțurii episoadelor. Evident, explicația rezidă în predominarea introspecției, convertită, pe alocuri, în pagini de memorialistică.” □ Într-un scurt interviu acordat lui G.D. (?), I. Agârbiceanu face câteva precizări despre „literatura de actualitate”: „ea este expresia trăirii realității actuale de către scriitor prin toate personajele creației sale, pozitive sau negative. Personajele nu pot fi închipuire sau utopie; autorul trebuie să simtă că poate el însuși să fie ca fiecare din eroii săi pozitivi și să se lupte cu toți cei negativi.”

- În „Scânteia tineretului”, Teodor Vârgolici recenzează poemul lui Eugen Jebeleanu, *Surâsul Hiroshimei*, în care poetul „și-a plecat fruntea cu pietate și durere în fața cenușei celor dispăruți la Hiroșima, dar și-a simțit întreaga faptură stăpânită de nestinsă ură și mânie împotriva imperialiștilor, împotriva celor ce cu sadism vor să împingă omenirea spre pieire.” „Evocare lirică de mare intensitate dramatică a celor întâmplate la Hiroshima”, discursul poetic „reînvie în memorie momentele tragediei pentru a plânge pe cei ce-au pierit, dar totodată și pentru a dezvălui tuturor pe ucigași, pe cei ce-au premeditat cu cinism îngrozitoarea și revoltătoarea faptă. Întregul poem este stăbătit de o atmosferă tulburătoare, plină de patetism, realizată de poet cu măiestrie prin notații directe, precise, prin imagini expresive, încorporate în versuri cu rezonanță lăuntrică, ce se preced în ritm vibrant.” Potențând ideea că „oamenii din Hiroshima au căzut fără vină pradă și victime ale barbariei imperialiștilor”, poemul nu „este elegiac, ci, dimpotrivă, plin de combativitate. Poetul evocă patetic zguduitorul jertfă omenească, dar acuză direct, cu hotărâre și energie,

pe cei care au plănuțit-o și au dezlăntuit-o. Ucigașilor le spune cu vehemență că omenirea nu uită și că – prin lupta ei – nu va îngădui un nou cataclism.” Demersul analitic al lui Teodor Vărgolici pune în lumină critică un „poem-model” care „sădește încredere în viitor, afirmă optimismul, viața biruind moartea, surâsul biruind tristețea, forța popoarelor împotrivindu-se tâlharilor imperialiști.” Arta lirică este analizată prin prisma „nuanțării fine, subtilă a sentimentelor de înduioșare și durere” care coexistă cu „expresia viguroasă încărcată de mânie și revoltă, versul curgător, elegiac alternează cu versul dur, sacadat, făcând astfel sensibilitatea lectorului să aibă încontinuu o participare activă, organică.” Din acest punct de vedere, textul devine „o armă eficientă în lupta noastră pentru menținerea și apărarea păcii, chemând toate inimile cinstite la acțiune comună pentru salvarea umanității de dezastrul pe care-l uneltesc imperialiștii, pentru făurirea unui viitor luminos, de liniște și bucurie.”

8 februarie

- Boris Buzilă cere mai multă implicare *În sprijinul cercurilor literare*, articol publicat în „România liberă”. □ În același număr, un articol al lui Demostene Botez marchează *100 de ani de la moartea lui Alecu Russo*.

11 februarie

- În „Munca”, Mihai Crișan recenzează volumul lui Serghei Obrazțov, *Ce am văzut, ce am aflat și ce am priceput în cursul celor două călătorii făcute la Londra*: „La Londra apar cărți frumos editate și îngrijit tipărite. Dar ele sunt scumpe și nu pot fi la îndemâna maselor largi de cititori. Majoritatea populației poate cumpăra comicsuri la un preț acceptabil, dar de o calitate proastă, care vulgarizează marile opere clasice prezentându-le în... rezumat. Cea mai gravă este problema educației tineretului. Editurile americane au invadat clasa engleză cu romane polițiste și de aventuri care fac elogiul crimei și otrăvesc sufletele micilor cititori.”
- Dan Deșliu semnează, în „Scânteia”, un scurt articol encomiastic la adresa „operei grandioase” a Uniunii Sovietice, articol intitulat *Planeta viitorului*, în care arată în ce măsură Congresul al XXI-lea al P.C.U.S., „expresie majoră a umanismului comunist, luminează pe deplin nu numai viitorul de aur al Țării Sovietelor: în documentele sale pulsează elanurile și aspirațiile cele mai înaintate ale contemporaneității.”

12 februarie

- N. G. Munteanu aniversează, în „Munca”, *150 de ani de la nașterea lui Charles Darwin*.
- În „Gazeta literară”, Demostene Botez scrie despre *Menirea scriitorului contemporan*: „O literatură pătrunsă de spiritul de partid, izvorâtă din contactul permanent, nu ocazional numai, cu viața și din experiența autentică

și personală, care să oglindească fidel și complet toate aspectele multiple ale realității în cele mai desăvârșite forme artistice, corespunzătoare prin înaltul lor nivel marii opere de construire a societății comuniste – iată, într-o frază sintetică, munca uriașă ce cade pe umerii scriitorilor sovietici. Noi, scriitorii din Republica Populară Română, urmărim cu un deosebit interes și cu o mare admirație modul în care își îndeplinesc sarcinile tovarășii noștri sovietici.” □ Pop Simion se arată preocupat de **Educația comunistă a tinerei generații**. □ La rubrica „Scriu pentru 23 August”, invitatul numărului este Cicerone Theodorescu. □ Savin Bratu avertizează că **Viața demască negativismul**: „Viața demască negativismul, în modul cel mai cert, pas cu pas, ca un rechizitoriu răbdător și calm prin înfinita sa documentație irecuzabilă. Mânia conținută a vieții noastre împotriva denigratorilor ei trebuie să alimenteze cea mai nobilă și deschisă mânie a criticii literare, în calitatea ei de apărătoare partinică a imaginii veridice a realității.” □ Geo Șerban scrie despre **N. D. Cocea și virtuțile entuziasmului**. □ Numărul cuprinde poeme de Matei Călinescu (*Portret*), Florin Mugur (*Cântec în timpul Congresului*) și Traian Coșovei (*Intrarea în Dobrogea*), precum și proză de Teodor Mazilu (*Gangsterul*). □ La „Cronica literară”, Paul Georgescu recenzează volumul *Paralela 45* de Pop Simion: „Important este că Pop Simion are simțul noului, are sensibilitate pentru problematica noastră, intuiește poezia marilor construcții socialiste și mai ales vestește un romancier preocupat de oamenii zilelor noastre. Portretele pe care, în *Paralela 45*, le face frunțașilor întâlniți, ne anunță că – sperăm nu peste multă vreme – vom citi un roman de actualitate semnat de Pop Simion. Îl așteptăm cu încredere.” □ În articolul **Un roman moldovenesc**, Al. Oprea se folosește de *Cuscii* lui Al.I. Ghilia pentru a pune în discuție o prejudecată: „O anume mistică a stilurilor a fixat pentru totdeauna aria autorilor moldoveni la poemul în proză ori povestirea anecdotică. În schimb, s-ar părea că o teribilă predestinare le refuză accesul la marea proză epică, fiind sortiți să exemplifice pentru veșnicie cazul inaderenței la formula romanului. [...] Experiența *Cuscilor* ridică în fața autorilor moldoveni probleme de creație pe care aceștia sunt obligați să le depășească, dovedindu-se că în condițiile literaturii contemporane teza imuabilității stilurilor, a caracterului lor predestinat, este o gravă erezie.”

13 februarie

- În „Contemporanul”, G. Călinescu comentează volumul *Dialectica poeziei (Cântece despre cântece)* de Marcel Breslașu: „Marcel Breslașu e un om foarte cultivat și rafinat, muzician care a frecventat pare-mi-se Schola Cantorum, om umblat prin lume, hrănit cu toate bunurile artistice, încântător și blajin la fire. [...] Deci, Marcel Breslașu e poet. [...] În materie de fabulă și de poezie de idei (în cazul de față, idei estetice) mi se pare în afara oricărei discuții că în fabulă analogia între lumea morală și ieroglifile animale, vegetale ori fizice trebuie să

apară de la început convingătoare și oarecum admisă principial [...] și că în debaterile ideologice raționamentul se cuvine să fie clar, neechivoc. Având în vedere că Marcel Breslașu este un resuscitor al genului, pot să zic un pionier al fabulei în poezia contemporană, îmi pot permite a observa, în acest volum cel puțin, absența uneori a acestor însușiri. Falsitatea analogiilor naște în unele fabule o impresie de bizarerie. [...] Impresia este că Marcel Breslașu, în adâncul lui muzician, aducând serioase contribuții în fabulă, pe care o reînnoiește inteligent pentru nevoile luptei noastre, pune încă în acest gen mult din vocația lui lirică.” (*Între poem și fabulă*) □ Radu Popescu scrie despre *Oameni și dragoste* de Cicerone Theodorescu, identificând în volum „o notă care nedumerește, prin încercarea ei de a se ascunde sub un cifru, de a aluneca în jocul simbolurilor strict subiective, de a îngreua perceperea fondului prin perdele de fum formalist. Nedumerește mai ales nu atât prin prezența ei în volum, cât prin neașteptata persistență a unor forme atât de perimate în universul nou al lui Cicerone Theodorescu. De unde vin și unde se dus asemenea năluci, asemenea inconsistente năluci? E greu de spus, și nimeni nu trebuie să se grăbească a trage o concluzie despre procesul creator al unui poet care a adus poeziei noastre o contribuție atât de substanțială, atât de prețioasă.” □ Intervievat de Mihail Neamțu, Victor Eftimiu declară: „Gazetarul din mine n-are astâmpăr, nu pot rămâne în turnul de fildeș, când atâtea probleme ale progresului pe toate tărâmurile ne solicită nu numai atenția, dar și participarea.”

● În „Scânteia tineretului”, Teodor Vărgolici recenzează volumul de reportaje semnat de Alecu Ivan Ghilia, *Cântece de drumeție*, structurat pe tiparul poemelor în proză, în care, utilizând „imagini bogat colorate, de autentică vibrație lirică, scriitorul cântă bucuria vieții noi, superioritatea morală a omului nou și biruința acestuia asupra forțelor naturii, laudă realizările poporului nostru în lupta pentru făurirea socialismului, închinând pagini pline de simțire frumuseților și bogățiilor patriei noastre.” Criticul enumeră laudativ câteva fapte ale epocii noi surprinse în reportajele pe care le comentează: transformarea „civilizatorie” a „bălții Brăilei și a Galaților”, de la spațiul „sfârtecat de calamitățile apelor” la pământul „roditor, ferit de năpăstuirea vijelioasă a inundațiilor. Oamenii de aici, în frunte cu comuniștii, au îndiguit apele. Oamenii vremurilor noi, prin eforturile lor constructive, voluntare, au supus și-au stăpânit dezlănțuirea.”; „pe Șantierul luminii, al hidrocentralei *V.I. Lenin* de la Bicaz, scriitorul a sesizat ritmul trepidant, vertiginos în care oamenii se dedică cu pasiune înălțării acestei mărețe construcții menite să ridice nivelul de viață al poporului nostru”, iar „în Dobrogea, în regiunea colectivizată în întregime, [...] a simțit pulsația vieții noi, de bucurie și bunăstare [...], asigurând astfel o vie putere de convingere reportajelor sale.” În viziunea recenzentului, filonul sentimentului patriotic conferă coerență descrierilor, iar „scriitorul simte pretutindeni cum țara noastră înflorește și se îmbogățește sub luminile vieții noi. El se bucură din plin de mărețele cuceriri ale poporului nostru muncitor,

menite să asigure patriei noastre un viitor luminos, precum și un loc de cinste în rândul țărilor lumii.” „Recomandările” criticului vizează „pătrunderea mai adâncă în viața oamenilor. [...] În afară de o schiță portretistică a unui activist de partid, și aceasta destul de sumară, în reportajele sale nu întâlnim profiluri distincte de oameni conturați bogat, în linii complete. Am fi dorit să întâlnim mai multe chipuri de oameni și tineri înaintați, educați de partid, zugrăviți în toată complexitatea lor morală și spirituală, în ansamblul frumuseții lor de caracter, de voință și de muncă.”

14 februarie

● I. Petrescu scrie în „Munca” despre *Drumul spre ocean* de Leonid Leonov: „Există în scrisul lui Leonov pagini, eroi, situații în care recunoști cu ușurință pe elevul marilor clasici ai literaturii ruse. Dar există – și predomină – paginile în care Leonov încetează de a mai fi numai elevul unor scriitori și devine elevul unei epoci, elevul Revoluției. Aceste pagini fac ca romanul *Drumul spre ocean* să aibă o mare forță agitatorică și omenească, determină actualitatea sa.”

● În „Tribuna” apar poeme semnate de Ion Brad (*Vârsta orașelor*), Alexandru Lungu (*Sirena Revoluției*) și Gh. Chivu (*Poem*). □ Ion Lungu își publică a doua parte a cronicii dedicate romanului *Rădăcinile sunt amare* de Zaharia Stancu: „Planurile multiple pe care se desfășoară acțiunea, numărul impresionant de personaje angajate în rezolvarea problemelor de viață, diversitatea apartenenței și poziției lor de clasă, determinarea amplă și concretă a cadrului istoric în care evoluează – toate aceste trăsături fac din *Rădăcinile sunt amare* [...] o adevărată frescă socială. [...] Fresca socială, prezentă în *Rădăcinile sunt amare*, e vastă și complexă. Problemele politice, ideologice și de creație pe care le ridică sunt numeroase și ele vor constitui, fără îndoială, obiect de discuție pentru multe articole și studii de critică literară. [...] Esențial ni se pare însă faptul de a fi atras atenția că ne aflăm în fața unui roman de o mare forță artistică, revelator pentru evoluția prozatorului.” □ În același număr al revistei, D.I. [= Dumitru Isac] scrie **Despre principialitate**: „Evident, principialitatea nu are o valoare în sine, ca mecanism abstract. Ea are un conținut și în funcție de acest conținut, de ideile și principiile pe care le promovezi, de măsura în care aceste principii corespund realității, sunt confirmare de practică, în măsura în care ele stau în serviciul progresului social, ele generează o adevărată principialitate. Dar în aspectul său general, principialitatea înseamnă cumpănă egală și justă de apreciere, indiferent de factori personali sau subiectivi. Să recunoști conlocutorului că are dreptate, când o are, să recunoști că ai greșit, când ai greșit – iată semne sigure de atitudine *principială*.” □ La rubrica „Miniaturi”, inaugurată în numărul precedent, D. Cesereanu laudă cei doi *Psalmi* arghezieni apăruiți de curând în „Luceafărul” (nr. 1/1959). □ Ion Oarcăsu scrie despre **Poezia politică**, semnalând dilatarea conceptului: „Lărgindu-și simțitor sfera, poezia politică înglobează acum tot ce se creează

valabil în planul liricii militante, de la pastel și meditație până la poezia-manifest sau la satira anti-imperialistă. Același suflu nou, tonic, aceeași gravitate și clarviziune politică trebuie să însuflețească în vremea noastră pe poetul descriptiv, atent la permanenta schimbare a mesajului, la «umanizarea» lui treptată, ca și pe liricul diafan, meditativ, înclinat spre observarea diagramei sufletești a omului contemporan. Această largire a înțelesului ce i se dă astăzi poeziei politice vrea să însemne totodată că scriitorii s-au pătruns de atmosfera vremii în care trăim, considerându-și faptul de creație, mereu și cu necesitate, ca un act politic, în accepția leninistă a cuvântului; că ipostaza poetului-cetățean nu este o togă exclusiv de zile mari, de împrejurări festive, ci o modalitate surprinzătoare de creație, experimentată în vremea noastră pe plan general și care, aplicată prezentului socialist, își verifică mereu trăinicia.”

- Marius Bozianu militează, în „Scânteia”, ***Pentru ridicarea nivelului ideologic și a măiestriei scriitorilor din domeniul estradei***, arătând că genul, „foarte popular”, „are nu numai un rol distractiv, de divertisment, dar, în primul rând, o foarte importantă menire educativă. Este un gen militant, care-și justifică existența numai dacă se află puternic ancorat în actualitate, dacă contribuie cu mijloacele sale specifice la formarea conștiinței socialiste a maselor, cultivând bunul gust, sprijinind noul, ridiculizând deprinderi înapoiate, stârnind disprețul față de tot ceea ce poate dăuna mersului înainte spre socialism.”

- În „Scânteia tineretului”, Ion Băieșu publică, în foileton, proza *În întunecimea pădurii*.

15 februarie

- Ion Marin Sadoveanu semnează în „România liberă” articolul ***Noul în viață, noul în cultură***.

- În „Luceafărul”, Dumitru Corbea întrezărește perspectivele Congresului XXI al P.C.U.S.: „Peste șapte ani, lumea socialistă luată la un loc va produce peste 50% din producția totală a lumii. Atunci se va putea privi și mai de aproape țelul final: ajungerea și depășirea Statelor Unite în ceea ce privește producția pe stat de locuitor. Se va intra astfel într-o nouă eră, era comunismului biruitor.” (***Totul pentru fericirea omului***) □ Rubrica „O seamă de cuvinte” cuprinde recenzii semnate de Al. Săndulescu (despre Barbu Lăzăreanu, *Glose și comentarii de istoriografie literară*), M. Bucur (despre V. Em. Galan, *De la potop încoace*), Ion Rotaru (despre Victor Vântu, *La masa de lucru*) și Dan Grigorescu (despre S.K. Ghil, *Șase ani cu Lenin*). □ În secvența „Partinitate și actualitate”, patru autori (Ion Istrati, Ion Marin Sadoveanu, Al. Jebeleanu și Pop Simion) comentează referatul prezentat de Mihai Beniuc la plenara C.C. al P.M.R. din 26-28 noiembrie 1958. □ Un alt grupaj este dedicat „prieteniei” româno-sovietice, celebrate în articolele lui Mihai Novicov (***Eminescu în limba rusă***), Al. Dima (***Întâlnire cu „un om***

adevărat”) și Al. Oprea (*Prezențe ale culturii românești la Moscova*). □ Ion Vitner semnează articolul *Politicul și actualitatea*: „Gonit din artă de către Maiorescu și critica estetizantă, reintrodus de către Gherea și critica materialistă, politicul nu mai sperie astăzi pe nimeni când este vorba de artă. A devenit lămurit faptul că fără orientare politică, literatura realismului socialist este cu neputință de a fi realizată. Tot astfel fără partinitate, expresia militantă, filosofică și estetică a politicului, afirmat deschis ca apartenență la lupta clasei muncitoare.// Pornind de aici mă gândesc la enorma importanță a datului politic pentru configurarea sensibilității omului în lumea contemporană, potrivit intereselor pe care le apără. Adică la reflexul politicului în psihologia umană, în intimitatea proceselor sale sufletești. Politicul, în secolul nostru, secol al marilor și decisivelor lupte politice, este un element hotărâtor al umanului. El oferă conținut, relief și particularitate *umanului și inumanului*, el le diferențiază, el le determină destinul istoric.// Politicul nu mai este o umbră a omului, ci omul însuși.” □ În același număr, Tudor Vianu publică o *Notă asupra terminologiei critice*, inspirată de Goethe: „Meditarea listei terminologice spicuite din operele lui Goethe m-a făcut să-mi spun că disciplina criticii literare este una din formele cele mai complete ale cunoașterii omului. Ea nu poate fi practică în cele mai bune condiții decât de acel care dispune de conștiința cea mai bogată, de cel mai întins sistem de referințe etice, care pentru timpul nostru nu poate să nu însemne cunoașterea profundă a valorilor socialismului.” □ La „Mențiuni critice”, Perpessicius semnează prima parte a unei cronici dedicate volumului *Dimitrie Cantemir. Viața și opera* de P. P. Panaitescu; cronica nu va mai fi continuată în numărul următor. □ La secțiunea „Cronica literară”, I. D. Bălan recenzează volumul *Surâsul Hiroshimei* de Eugen Jebeleanu: „Jebeleanu demască esența militaristă, antiumană, degradantă a capitalismului, îngrozitoarele lui masacre și crime. Prin aceasta și prin tragismul său, *Surâsul Hiroshimei* rămâne un valoros poem politic care sădește în conștiința oamenilor încrederea în forțele păcii, îndemnul la lupta neînfricată și hotărâtă împotriva războiului.”

- Georgeta Horodincă semnează, în „Scânteia”, recenzia romanului lui Nagy István, *La cea mai înaltă tensiune*, „una din primele opere ale literaturii noastre noi, realist-socialiste”, considerată încă actuală, în ciuda unor mici „lipsuri”: „Dacă lui Nagy István i se poate reproșa o oarecare lipsă de interes pentru viața personală a eroilor săi, unele personaje schematice sau tonul declamatoriu al altora, aceste observații nu umbresc meritele scriitorului care a dat în „La cea mai înaltă tensiune” un roman cuprinzător și veridic al începutului construcției socialiste.”

19 februarie

- În „Gazeta literară”, Mihai Beniuc scrie *Despre arta lui Tudor Arghezi*, studiu amplu care cuprinde, între altele, o comparație Arghezi-Blaga (deprecia-

tivă pentru cel din urmă), o explicație pe bază „antimetafizică” a trecerii poetului de la formula sa interbelică la cea realist-socialistă, precum și o repudiare a „modernității” autorului *Cuvintelor potrivite*: „Se știe, de exemplu, că un alt poet, Lucian Blaga, cu un certificat de naștere ulterior lui Arghezi, a evoluat tocmai în sensul metafizicii și misticismului, ajungând la un moment dat să fie considerat exponent al ortodoxismului, exact atunci când «gândirismul», preambul al huliganismului fascist, atinsese culmea reprobabilei sale glorie. Iar urme de revolte sociale în opera lui Blaga nu găsim, nici vreo dorință de a lumina pentru a împrăști misterul și a indica un drum nu spre Marele Anonim, cum numește acest poet pe Dumnezeu, ci spre viață, pentru acei care au dreptul la ea prin munca lor. Blaga s-a complăcut să împrăștie în jurul lui o tulbureală luminiscentă, o luminiscentă de putregai, învăluindu-se în ea ca sepia în norul de cerneală și ținându-se sus și la distanță de mulțime, dar bucurându-se de grații și favoruri la cei puternici. Așa se explică poate de ce nici până astăzi Blaga nu s-a simțit atras de lupta poporului român, pornit să-și croiască drum fără stăpânitori în lumea nouă, constructoare a socialismului și susținătoare a păcii.// Dimpotrivă Arghezi. El este al timpului nou, al țării clocotind de energie revoluționară, al poporului sieși stăpân și constructor al așezării socialiste pe durată de veacuri și nesupusă hazardului. *Cântare omului*, 1907 și alte cărți ale sale de stihuri, de crâmpie de basm, de bărbătești luări de atitudine pentru lupta celor ce muncesc și pentru cei ce poartă flamura îndrumătoare a partidului, precum și atâtea usturătoare pamflete contra dușmanilor noștri, ce urlă ca lupii de la distanță, sunt opere care s-au înscris cu vârf de diamant și s-au zugrăvit în culori nepieritoare pe vitraliile erei ce-o trăim.// [...] Critica burgheză, în măsura în care îl recunoștea ca o valoare, califica pe Arghezi drept «modernist», făcând abstracție atât de adâncile lui rădăcini în vatra strămoșească și de solidaritatea lui cu mulțimea luptând să ajungă la lumină, cât și de comunicativitatea și inteligibilitatea versului său, opuse ermetismului și intenției moderniste propriu-zise. Noutatea poeziei lui, surprinzătoare și poate pentru aceasta părând unora greu de priceput, nu este identificabilă cu modernismul, tot așa cum nu poate fi considerată tradiționalism legătura cu trecutul a sufletului poetului. De altfel atât modernismul cât și tradiționalismul sunt două curente care de mult au fost înghițite de smârcurile istoriei, odată cu prăbușirea lumii burgheziei la noi, pe când opera lui Arghezi continuă să dăinuiască și să dureze. [...] Din poezia lui Arghezi, luată în liniile ei mari, lipsește [sic!] și gratuitatea și extravaganta, specifice artei moderniste.” □ La rubrica „Scriu pentru 23 August”, intervievat în acest număr este Victor Eftimiu. □ Eugen Jebeleanu îi adresează o *Scrisoare deschisă lui Nicolas Guillen*. □ În *Bazele unei epoci*, Eusebiu Camilar comentează pe marginea Congresului XXI al P.C.U.S.: „Nu trebuie să fim nici vizionari, nici să fim dotați cu harul augurilor spre a putea afirma că pentru prima dată în istorie oameni ai celor mai grandioase viziuni practice au

proiectat și vor înălța o epocă.” □ În câteva *Mici observații*, Petru Dumitriu semnalează originalitatea literaturii române a vremii: „În loc de a ne inspira dintr-o literatură, deci de a mistui a doua oară o realitate străină, noi ne inspirăm dintr-o realitate, și anume realitatea umană a poporului nostru în această situație istorică. În loc de un *joc secund, joc prim*. Și putem face asta, din pricina originalității substanței vii cu care lucrăm, adică a oamenilor printre care trăim. Iată cum abia în România socialistă, în care domină ideea că momentul istoric al socialismului trebuie să se manifeste în forma literară specific națională, abia în România socialistă în care se petrec fenomene noi pe care Proust sau Joyce nu le puteau nici bănuși, abia acum avem posibilitatea unei literaturi *mature*, de semnificație universală.” □ Numărul de revistă mai cuprinde poeme de Nicolae Tăutu (*Să fii contemporan...*) și Petre Stoica (*Priviți-mă în ochi*), precum și reportajul „Marea avea un efect negativ” de Constantin Țoiu. □ La rubrica „Pentru realismul socialist”, Ștefan Iureș scrie despre *Poezia tinerilor*, semnalând „confirmările” lui Al. Andrițoiu, Gh. Tomozei, Cezar Drăgoi, Ion Brad, Toma George Maiorescu, Ion Rahoveanu, Ion Horea, Florin Mugur, Florența Albu și Nichita Stănescu. □ La „Cronica literară”, Mihail Petroveanu comentează *Cântece de drumeție* de Alecu Ivan Ghilia: „Călătorului Ghilia, «cântărețului» drumurilor colbuite, al șleaurilor vechi și liniștii de țară «ca în tablourile lui Grigorescu», al Iașului patriarhal, îl preferăm pe «anchetatorul» de oameni reprezentativi, pe o latură sau alta, în măsuri diferite, ai patriei socialiste.”

20 februarie

- În „Contemporanul”, Tudor Arghezi publică tableta *Folclor*, în care relatează o întâlnire din tinerețe cu un profesor berlinez, care îl anunțase că folclorul românesc, care conține „33 de motive originale”, ar fi fost „cel mai bogat folclor muzical din lume”: „Azi avem un Institut de folclor, culegători și păstrători de melodii. Mă rog, cine ar primi sarcina să deslușească precis întrebarea: este folclorul nostru atât de înăvuit în izvoade, pe vioară, pe fluier, pe nai și pe cimpoi, pe cât striga cutremurat profesorul berlinez la Athenaz?” □ Pornind de la premisa că „odaia de lucru a artistului e și ea, în felul ei, o platformă de lansare”, Petru Dumitriu își publică, sub titlul *Platformă de lansare*, câteva fragmente din „jurnalul de creație” de pe anul precedent. □ În articolul *Alături de țintă*, N. Gheran semnalează mai multe „neajunsuri” existente în colecțiile de popularizare a literaturii „Biblioteca țaranului muncitor” și „Albina”. □ G. Călinescu publică articolul *Simplitate în poezie*, unde comentează *Cântecele pământului natal* de Marcel Breslașu: „Ion Brad și-a consacrat poezia integral prezentului și nicio temă actuală nu lipsește (colectivizare, mecanizare, electrificare, vestejirea ororilor fasciste, luptă pentru pace, elogiul lui Lenin etc.). Mai presus de tematică, pun unghiul de vedere din care e privită materia. Cu toată nuanța specifică, nu poate izbuti

decât poezia «realistă», aceea anume care merge direct la idee, percepând nemijlocit și cu toate simțurile miracolul vieții. În lirică vreau fâneață care miroase, râu care cântă, plete ce fâlție în vânt, armăsari necrezând, soare dogorind. E foarte greu să spui aceste lucruri, numai poeții adevărați dețin acea copilărie cu care uimesc și produc, ca și muzicienii, sentimentul inefabilului. Nu rareori [...], tânărul nostru poet cunoaște acest limbaj, demonstrând că ideologia noastră e propice poeziei.” □ În articolul *Clasa muncitoare în literatură*, Ion Mihăileanu afirmă: „[...] *principalul criteriu al partinității și actualității în literatură este reflectarea artistică în literatură a vieții clasei muncitoare*. Această temă relevă mai bine decât oricare alta caracterul inovator al realismului socialist, sensibilitatea scriitorului față de ceea ce e nou.” Totodată, autorul articolului anunță că revista va organiza „o dezbatere dedicată figurii muncitorului în literatura actuală, pornind de la experiența concretă a vieții.” □ Radu Popescu comentează romanul *Fiul lui Monte Cristo* de Th. Constantin, căruia îi reproșează lipsa „unei autentice și solide baze ideologice și morale”.

● În „Scânteia tineretului”, Teodor Vârgolici recenzează volumul de nuvele, *Linia vieții*, semnat de Petru Vintilă, structurat în jurul ideii conform căreia „destinul oamenilor este dependent organic de istoria poporului și de evoluția societății. Eroii nuvelor au vieți diferite, fiecare evoluând conform liniei sale specifice, spre decădere și pieire sau spre lumină, spre bucurie și înflorire, după destinul clasei din care face parte.” Un personaj ilustrează fidel „biruința conștiinței noi, revoluționare, asupra mentalității vechi, oscilatorii, supusă influențelor nefaste exercitate de uneltirile exploatarelor.”; arivismul și meschinăria unui personaj feminin, „dezgustătoarele și murdarele ei trăsături de caracter și apucături proprii clasei din care face parte” sunt stopate de „naționalizarea mijloacelor de producție”, dar „viața nouă care crește în toată țara nu o mai poate primi însă și Păuna Varlam, reprezentantă fidelă a ticăloșiei burgheziei, sfârșește lamentabil.”; altă nuvelă prezintă „desmeticirea unei fete puternic influențată de morala și mentalitatea claselor doborâte de la putere, Sabina. Cu sprijinul unor comuniști adevărați, cărora li se destăinuiește cu sinceritate și cu rugămintea de a o ajuta să pășească pe drumul cel bun, Sabina este ajutată să-și însușească noile concepții despre viață (...). În acest fel, ea renaște, pășind cu încredere și elan pe căile luminoase ale vieții, ale muncii constructive. Linia vieții ei i-au luminat-o comuniștii, făuritorii lumii noi.”

21 februarie

● Tudor Vianu publică, în „Tribuna”, articolul *Eminescu – ediția critică*, prilejuit de ultimul volum (al V-lea) îngrijit de Perpessicius: „Al patrulea volum al ediției, consacrat postumelor, și cel de-al cincilea, cuprinzând notele și variantele acestora, îmbogățite cu unele din improvizațiile fugare ale

poetului (*Exerciții și moloz*) și cu apocrifele, sunt printre cele mai importante ale seriei întregi. Valoarea postumelor a fost recunoscută din primul moment al cercetării manuscriselor, totuși multă vreme o parte a criticii a protestat împotriva publicării acelei părți a operei eminesciene, pe care autorul ei n-a destinat-o el însuși tiparului. Studiarea mai de aproape a postumelor a dus însă la descoperirea unor compuneri de o frumusețe artistică atât de înaltă și cunoașterea mai apropiată a felului în care lucra poetul a pus în lumină faptul că niciuna din inspirațiile lui n-ar fi lipsit de a deveni mai târziu obiectul unei noi elaborări perfecte, încât s-a stabilit părerea că cititorii poeziei lui Eminescu, și mai cu seamă cercetătorii ei, nu mai pot fi privați de cunoașterea întregii creații eminesciene. Eminescu a dobândit pentru publicul românesc o însemnătate atât de mare, răsunetul ei în masele largi a devenit atât de intens și atât de adânc, încât geniul său nu mai poate rămâne indiferent poporului român. Astfel de considerații ar legitima singure întreprinderea publicării postumelor și a variantelor lor, adică întregirea fragmentului publicat de autor cu tot ceea ce îi adaugă cunoașterea totalității din care fragmentul a fost desprins.” □ Perpessicius scrie despre *Sonetele lui Victor Eftimiu*, pornind de la volumul *Oda limbii române* (1956): „Operă prin excelență autobiografică, în cel mai strict înțeles al lirismului, suita aceasta de cinci sute de sonete oferă cititorului, mai mult ca oricare din lucrările sale de până acum, cheia personalității poetice a lui Victor Eftimiu. Totul, în aceste sonete, este extract de viață turnat în tipare dintre cele mai sugestive. În virtutea chiar a supremei lor capacități de condensare. [...] [În oricare din cele cinci sute de puncte ale acestui perfect organizat univers autobiografic, imaginea poetului, reflectată în tot atâtea oglinzi, se alege totuși unitară și iradiantă. Cât de instructiv, sub raportul tehnicii, și cât de încântător, sub acela al artei, ar fi spectacolul la care am convoca, într-o largă demonstrație, toate aceste serii de imagini, cu infinitele lor simboluri, se înțelege de la sine.” □ În articolul *Epică și viziune*, recurgând la exemple din scrierile lui Nicuță Tănase, Nicolae Țic, Radu Cosașu și D. R. Popescu, Eugen Simion se pronunță, pe urmele lui G. Călinescu din *Sensul clasicismului*, pentru „obiectivare” și „citadinism”: „Procesul de *obiectivare* este firesc în dezvoltarea prozei. S-a constatat anume că mai toate creațiile narative se despart de lirismul exterior, îndreptându-se spre *lirismul caracterologic*, văzut ca patos de a zugrăvi în mod obiectiv și-n spiritul unei concepții (în cazul scriitorului realist-socialist – în spirit de partid) tipuri umane caracteristice pentru momentul istoric respectiv, totodată exemplare probante ale întregii umanități.// Se poate observa de asemenea că procesul de *obiectivare* a prozei, în afară de drumul general de dezvoltare, cunoaște și căi individuale, legate de experiența fiecărui creator. Este parcă o regulă ca orice tânăr prozator să trăiască și o *criză a lirismului*, exteriorizată fie în descripții fastuoase de natură, fie în confesiuni turbulente.// [...] Ca orientare literară, tânărul prozator trebuie îndreptat spre mediile sociale nu

îndeajuns de cercetate până acum de literatura românească – având în vedere importanța lor în viața de astăzi – deci spre accentuarea prezentării mediului citadin în proza noastră.” □ La rubrica „Miniaturi”, Ion Lungu sancționează povestirea *La răzeși* de V. Em. Galan (din „Viața Românească”, nr. 7/1958), în timp ce Ion Oarcăsu polemizează cu un articol al lui Paul Georgescu din „Gazeta literară” (nr. 9/1959).

● Maria Banuș publică în „Scânteia” o poezie intitulată *La televizor, bătălia Stalingradului*, o meditație (prilejuită de un vechi documentar) pe tema eroismului tinerilor soldați necunoscuți care, prin jertfa lor, au făcut posibilă lumea nouă.

26 februarie

● Numărul săptămânal al „Gazetei literare” are ca generic „Construcția socialismului la sate”. □ În articolul *Călăuziți de partid*, Titus Popovici afirmă: „Ceea ce mi se pare cu desăvârșire uimitor, ceea ce constituie istoria vie – pe care nicio forță din lume n-o poate întoarce din jurul ei – a acestor abia zece ani este drumul uman parcurs, «drumul spinos al înțelegerii», transformările fundamentale care s-au petrecut în lumea satului, în oamenii care în răstimpul acestor zece ani s-au înscris în colective, unii pornind cu hotărâre pe drumul unei vieți noi, alții poate cu strângere de inimă și cu neliniște și care, după zece ani, *calculează* recolte viitoare sau plănuiesc ce schimbări ar trebui aduse acestei naturi în fața căreia atâtea sute de ani au fost neputincioase.” □ Aceeași temă tratează și Eugen Jebeleanu în *Oștile invizibile*. □ Un alt bilanț face Petru Dumitriu în articolul *Imagini*: „particularitățile noi, originale, ale țărânimii transformate de existența în colectivă sau în prezența colectivei, nu au făcut încă obiectul unor opere demne de această temă. Vreau să spun, mai precis, că romanul, nuvela, piesa de teatru care să descrie, nu stângaci și rămânând la suprafață, nu dând prioritate unor aspecte exterioare din acelea care se pot constata la o «documentare» rapidă, ci mergând în adâncimile omenești de unde izvorăsc bunătatea și ticăloșia, cinstea și hoțomănia, dorința de muncă și de facere de bine, și egoismul, cu copiii săi lenea și chiulul, – și dragostea și ura, și prietenia și trădare, într-un cuvânt toată *dialectica sufletului omenesc*, cum spune Cernișevski, transpusă în noile condiții economice, sociale, politic, etice, ale țărânimii noastre – iată o materie extraordinar de rodnică și de un interes pasionant.” □ La rubrica „Scriu pentru 23 august”, Mihai Beniuc reamintește: „Sarcina scriitorilor în zilele noastre și în lumea socialistă este de a se pune la rând cu forțele lucrătoare și a-și da măsura talentului, ținând seamă de nevoile colectivității, faguri și miere, fapte și cântec, actualitate și partinitate. Asta e tot.” □ Paul Georgescu scrie despre *Clasicii și problema țărănească*: „Opoziția boieri-ciocoi era falsă, arendașii nu erau decât moșieri în devenire, marii moșieri, exploatatorii mai puțin vizibili, reușeau să rămână într-o ceață artificială, lor favorabilă. De abia Sadoveanu și Rebreanu (și încă

nu totdeauna) au reușit să treacă dincolo de perdeaua de fum, printr-o analiză a esenței. Cu mult înainte însă, Caragiale arunca un fulger al demascării spre clasa parazitară și – spre cinstea literelor române – dese asemenea fulgere au zguduit și luminat bolta întunecată de mânie. Iar scriitorii care le-au zvârlit sunt cei mai reprezentativi.” □ În articolul *Setea de viață*, G. Horodincă analizează metamorfoza recentă a unei teme centrale în proza rurală: „Setea de pământ a fost la origine sete de viață și, în orice caz, astăzi, printr-o transformare rapidă datorită condițiilor sociale și politice prielnice, setea de pământ dispare din ce în ce ca atare și devine ceea ce era propriul ei stimulent: sete de o viață superioară, material și moral, sete de bucurii simple și firești, sete de cinste și demnitate.” □ S. Damian divaghează despre *Perspectiva revoluționară* în proza rurală: „Cum ne spune și filosoful, principalul este nu să râzi sau să plângi, ci să înțelegi. Conștiința necesității modifică radical mentalitatea țăranimii. Să surprinzi această stare avansată a atitudinii de clasă – iată consecința viziunii marxist-leniniste. Avântul spontan al răscoalei țărești trebuie condus și sprijinit de clasa muncitoare – sugerează romanul *Desculț*, ca și *Zorii robilor* de V. Em. Galan și *Bijuterii de familie* de Petru Dumitriu.” □ În același număr al revistei apar poeme de Cicerone Theodorescu (*Pastel rural*), Al. Andrițoiu (*Fecunditate*) și Ion Horea (*Generație*). □ Ștefan Bănulescu semnează reportajul *Cultura de mase și colectivizarea*.

27 februarie

● În „Contemporanul”, G. Călinescu semnează articolul *Omul nou în poezie*, dedicat liricii lui Aurel Rău: „Am citit producțiile unui poet clujean, Aurel Rău, care, dacă este încă în plin proces de configurație, e lipsit de bombasticism, de acrimonie manifestată în stihuri împotriva confrăților și de emfază. Ideal, dacă nu totdeauna afectiv, Aurel Rău întrevade adeseori bine adevăratul sens al liricii noi. [...] Corect în general, poetului îi lipsesc deocamdată marea fantezie, hohotirea profundă. Poezia sa n-are sânge, suferă de avitaminoză și paloare, de tenuitate muzicală. Poetul n-a mușcat adânc din substanțe vii și crude, n-a dat pe gât o băutură de flăcări. Când nu-și propune a vorbi despre lucruri teribile și impetuoase, ca sondele de țitei și malaxoarele de ciment, când se adaptează sincer la modul discret și palid, atinge câteodată coarde serafice.” □ În articolul *Reportaj 58*, Horia Bratu realizează un bilanț al realizărilor genului din anul precedent: „Exemplele citate mai sus sugerează tocmai metoda și tendința fundamentală a reportajelor anului 1958: tendința monografică, intenția de a nu se opri la un grup de oameni, la biografie, ci de a înfățișa progresiv viața orașului, viața regiunii, de a găsi explicația faptului de viață în interacțiunea generală a condițiilor de viață și de muncă, a modului specific de trai care caracterizează orașul sau regiunea. În felul acesta, reportajul devine în fapt o mică monografie care încearcă să desprindă aspecte diferite, care nu se mai polarizează în jurul unui fapt desprins dintr-un

ansamblu ce rămâne în spatele cărții. Reporterul folosește, dimpotrivă, o tehnică «radială», o tehnică a multiplicării progresive a faptelor de viață aduse în raza reportajului, tehnică cerând la rândul ei o cunoaștere mult mai profundă și mai exactă a problemelor economice, politice și organizatorice ale orașului sau regiunii respective. Reportajul apare astfel în mod inevitabil ca o operație de sinteză precedată de cercetare și studiu. El apare din ce în ce mai puțin ca un comentariu liric sau ca o fotografie artistică, se transformă într-un gen cvasiștiințific.” □ Radu Popescu comentează *Oaie și ai săi* de Eugen Barbu: „[...] nuvelele acestea arată și spun mult despre evoluția lui Barbu și îngăduie cele mai favorabile concluzii. Scriitorul se găsește pe drumul problemelor majore, al problemelor celor mai arzătoare pentru literatura noastră. El a început cercetarea și descrierea vieții muncitorimii dintre cele două războaie ca și din zilele noastre, și prin aceasta se situează pe poziția esențială oricărei creații, poziția partinității și a actualității. Fiecare pas pe care îl face duce la o creație organică, vie, care se impune prin cunoașterea materialului, prin forța și originalitatea reprezentării. Mijloacele lui stilistice și lexicale, remarcabile de la prima pagină scrisă, s-au îmbogățit, s-au diversificat și s-au echilibrat. Aderența stilistică și lingvistică la fondul de idei ne arată un Eugen Barbu care, fără să-și fi pierdut nimic din spontaneitate și pitoresc, a câștigat o subtilitate și o penetrație intelectuală absente încă în paginile strălucite, dar uneori înguste ale *Groapei*.” □ Mihail Neamțu publică o serie de reflecții despre *Accesibilitate*.

28 februarie

- În „România literară”, Boris Buzilă comentează *Când au plecat cocorii* de Nicolae Tăutu, „volum de maturitate” care „desăvârșește o experiență artistică îndelungată”.
- Ion Oarcăsu scrie în „Tribuna” despre volumul *Cu timpul meu* de Ion Brad: „Evitând tonul discursiv din *Cântecele pământului natal*, Ion Brad se prezintă astăzi cu o nouă culegere, mult mai evoluat și foarte aproape, avem impresia, de tot ce poate da mai bun, deocamdată, natura liric-descriptivă a talentului său. L-am felicitat pe poet cu amândouă mâinile dacă n-am simți pe alocuri, chiar și-n actuala plachetă, înclinarea mai veche spre versul grandilocvent, ori, cucerire mai recentă, spre notația vaporeasă, de peisaj [...] ce amintește de Ion Pillat trecut prin filieră ardeleană, prin idilismul trecut uneori de tristețe al lui Șt. O. Iosif și mai ales al urmașilor săi direcți dintre cele două războaie mondiale. [...] Autodepășindu-se mereu, cultivând și mai intens o lirică militantă cu bază de plecare în realitatea prezentului socialist, Brad va cuceri în curând un loc și mai important în poezia noastră actuală.” □ În articolul ***Colectivizarea și profilul etic al personajelor***, Ion Lungu se ocupă în principal de primul roman al lui Alecu Ivan Ghilia: „Luât în ansamblu, romanul *Cuscii* este [...] o lucrare izbutită. A creat câteva caractere puternice (Ion Airine, Matei Gavrilă etc.) și a

deschis un drum nou pentru prozatorii tineri: dezvăluirea prefacerilor morale pe care le determină transformarea socialistă a satului.” □ Grupajul din centrul numărului de revistă, cu tema „Ogoare înfrățite”, cuprinde și un articol al lui Mircea Zăciu (*Dintr-un carnet*), în care, pretextând a prezenta punctul de vedere al unui „prieten”, autorul ridiculizează noua limbă de lemn din mediul rural: „țărani nu mai vorbesc ca-n Neculce și nici măcar ca-n Sadoveanu. La o ședință a conducerii întovărășirii, președintele Sfatului spunea *faptic, premiză, condescendență* și altele, cu aerul firesc al unui profesor universitar; și nimeni din cei de față nu era contrariat de asemenea neologisme.”

[FEBRUARIE]

● În editorialul din „Steaua”, pornind de la raportul prezentat de N.S. Hrușciiov la cel de-al XXI-lea Congres al P.C.U.S., Andrei Roth anunță că se întrevăd deja **Zorii comunismului**: „Belșug, cultură, pace – în aceste cuvinte s-ar putea concentra – desigur nu fără a simplifica amplitudinea reală a problemelor – ceea ce va însemna comunismul pentru masele populare. Belșug și cultură într-un grad necunoscut până acum în istorie și «pacea veșnică» despre care au scris visătorii, poeții și filosofii trecutului.” □ Numărul lunar al revistei cuprinde, totodată, poeme de Aurel Rău (*Cântec în zori; Vis; Într-o noapte cu zăpadă; Vignetă; Pescarii largului; Vapoare pe Dunăre*), Victor Felea (*Frumusețea*), Nichita Stănescu (*O mie nouă sute treizeci și trei; A treia curbă de sacrificiu*), Petre Stoica (*Singur în câmp; O locomotivă; Mori de apă*), traduceri din Guillaume Apollinaire (*Umbră; Tren militar* – trad. V. Felea) și Edgar Allan Poe (*Eldorado; La Elena* – trad. Nichita Stănescu și Matei Călinescu), precum și continuarea „biografiei” *Vârsta de aur sau Dulceața vieții* de Petru Dumitriu. □ Romulus Rusan publică reportajul **Tehnofrig**: „*Tehnofrigul* este una din uzinele ridicate în anii de după naționalizare. În peisajul clujean, el prezintă multe similitudini cu *Carbochimul*, fratele său mai tânăr, de care-l desparte un singur kilometru distanță și trei ani de vârstă. Numele suplu, sonor, faima răspândită, prin produse, până peste hotare, utilajul modern, amplasat după tehnologiile cele mai avansate, cadrele noi, calificate în condiții asemănătoare – iată semnele distinctive pe care cele două întreprinderi le introduc în ansamblul vechii industriei de la noi.” □ În cadrul rubricii „Aniversări”, Geo Șerban evocă **Personalitatea lui Alecu Russo**: „Acest poet al naturii și al trecutului a fost receptiv la tendințele înnoitoare ale vremii, împărtășind, alături de cei mai reprezentativi exponenți ai generației sale, năzuințele de propășire socială, de emancipare politică și regenerare morală, din care avea să-și facă deseori criteriu de apreciere. Erau între contemporani spirite mai erudite, dacă ne gândim la cărturarul Asachi, mai active, dacă-l avem în vedere pe Kogălniceanu, mai fecunde în câmpul literelor, de felul lui Alecsandri sau Negruzzi. Russo nu le-a eclipsat, dar nici n-a rămas în umbra lor. Dacă moartea timpurie l-a împiedicat să se ridice la înălțimea, la comple-

xitatea de gândire și la împlinirea artistică pentru care era înzestrat, fără referirea la prezența lui ar apare ciuntit înfățișate și evoluția literaturii și dezvoltarea concepțiilor estetice, precum și – întrucâtva – însăși formarea opiniei publice moldovene în epoca respectivă.” □ La aceeași rubrică, Matei Călinescu consemnează **150 de ani de la nașterea lui Edgar Allan Poe**: „De o importanță mult mai mare [...] decât articolele de critică literară propriu-zisă sunt eseurile teoretice ale lui Poe despre poezie. Este adevărat că Poe se situează, prin creația sa, la limita dintre romantism și decadentism, reprezentând în istoria literaturii universale primul moment de criză acută al romantismului. De altfel întreaga activitate literară a lui Poe reprezintă o intensă, tragică, perpetuă căutare: soluțiile atinse sunt totdeauna mai mult sau mai puțin provizorii, relevând natura sfâșiată, contradictorie a poetului. [...] Poezia lui Poe este o poezie a contrastelor (cu corespondente adânci în natura plină de contradicții a poetului); viziunea serafică, muzica lumilor astrale («*Pentru una, în paradis*», *Israfel*, *Eulalie*) își află negația în alte poeme ca *Valea neodihnei*, *Cetatea din mare* etc., unde tragicul, hidosul, straniu se împletesc în viziuni terifiante mai mult prin nedefinitul lor decât printr-o apăsare asupra implicațiilor conceptuale, destul de banale la urma urmelor. [...] În judecățile asupra creației lui Edgar Allan Poe trebuie totdeauna să se țină seama de marile contradicții care sfâșiau conștiința poetului. Acestea nu aveau numai un caracter subiectiv, ci erau reflexul unor intense contradicții pe plan social care defineau evoluția rapidă a capitalismului în America primei jumătăți a secolului XIX. Nu trebuie deci să uităm că în pesimismul lui Poe era implicată o condamnare violentă a orânduirii burgheze (e adevărat că de pe o poziție individualistă, dar chiar și aceasta era determinată de condițiile epocii); nu trebuie să uităm că viziunea sumbră a lui Poe era într-o mare măsură consecința firească a vieții sale chinuite, plină de restriști și de umilințe. □ La „Cronica literară”, Ion Vlad comentează entuziast ultimul roman al lui Zaharia Stancu (*Rădăcinile sunt amare*, vol. I-IV): „Iată că promisiunile devin treptat realități. Memoria lui Darie s-a încărcat prin acumularea de noi experiențe, neliniști și gânduri, așa încât poate să continue biografia sa și a epocii: e noul roman al lui Zaharia Stancu, apărut cu primele sale patru volume. Romanul aparține actualității, – deși predominantă – ca modalitate de reconstituire a unei lumi – este *evocarea*. Evocarea aparține lui Darie acum matur, încercat, un Darie al timpului nostru, dar tot atât de frenetic în retrăirea vieții sale, tot atât de neliniștit ca și Darie-copilul, tulburat de primele lecturi sau de umbrele nopților de odinioară. Evocarea nu exclude judecata cronicarului, a gazetarului, a memorialistului, cartea fiind în parte și o cronică a vieții politice din România, precum și o pagină din jurnalul unui participant la evenimentele dintre cele două mari războaie. Totodată romanul *Rădăcinile sunt amare* reia monologul (uneori aspru, alteori liric, prin caracterul adolescentin al gândurilor) din *Desculț* sau din *Florile pământului*. Cartea e o nouă treaptă a

istoriei, având permanența unei continuități de frământări, suferințe și pregătiri – sursă fundamentală a evocării – și fiind acum întemeiată pe apariția unor premise statornice: luptele comuniștilor și ale forțelor democratice în primii ani de după răsturnarea dictaturii fasciste. Scriitorul re trăiește trecutul din pragul unor inevitabile și apropiate transformări revoluționare. El însuși participă la efortul unor forțe deștelenite, eliberate; tocmai de aceea se vede îndreptățit să judece o lume care a fost și să o vestească pe cea nouă.” □ În aceeași rubrică, Mircea Tomuș comentează *Surâsul Hiroshimei* de Eugen Jebeleanu. Admițând, în principiu, „valoarea unanim recunoscută a noului poem vast”, cronicarul îi aduce, totuși, două obiecții: mai întâi, că evenimentul central „nu a fost realizat în poemul lui Eugen Jebeleanu la o tensiune dramatică prea ridicată, pe măsura evenimentului ce l-a inspirat”; apoi, că „simbolistica abundentă și implicațiile onirice încarcă deseori expresia cu sensuri obscure ce rămân nedescifrate pentru cititor”. □ La „Viața cărților”, Mircea Ivănescu recenzează *Citadela* lui A.J. Cronin („Realismul lui Cronin nu este o simplă alegere a unei formule literare, ci vizează structura cea mai intimă a personalității sale, cu calitățile-i specifice: ascuțit spirit de observație, conștiință morală intransigentă, care respinge orice conformism și căreia îi este străină orice derogare.”), iar Mircea Braga scrie despre *O lume dispărută* de Arthur Conan Doyle („Arthur Conan Doyle, un urmaș autentic al lui Edgar Poe, implicit și al lui Hoffmann, păstrează coordonatele inițiale ale romanului de aventuri, ala cum l-a conceput marele poet american, în care străbat sub masca aventurii bogate sensuri umane și filosofice.”). □ În secțiunea „Mențiuni și opinii”, șt.r. [= Ștefan Râmniceanu] semnalează „două studii importante” apărute în „Lupta de clasă”: V. Em. Galan, *Unele probleme ale realismului socialist*, și Ileana Vrancea, *Cu privire la unele studii despre folclorul literar*. Același șt.r. [= Ștefan Râmniceanu] invocă articolul lui Mihai Beniuc *Despre arta lui Tudor Arghezi* („Gazeta literară”, nr. 8/1958) pentru a-l da ca exemplu „autorilor de studii beniuciene”, avertizându-i că ar trebui să treacă la „monografii” despre autorul respectiv.

● „Iașul literar” cuprinde poeme de Horia Ziliu (*Grivița; 1933*), Victor Eftimiu (*Alexandru și Diogene; A mers ce-a mers*), Al. Andrițoiu (*Bacciserai*), Liviu Călin (*Intram în adolescență*) și Constanța Buzea (*Flori în august*), proză de Demostene Botez (nuvela *Ion Grosu*) și Petru Dumitriu (*Proprietate și posesiune* – fragment), precum și reportajul *Imagini din U.R.S.S.* de Al. Dima. □ La rubrica „Discuții”, D. Costea se ocupă de *Poezie și cicluri de poezii*: „Nu trebuie să se deducă [...] că respingem de plano ideea oricărei ordonări ciclice a poeziilor. [...] Ceea ce credem că dăunează unora dintre poezii noastre – mai cu seamă celor tineri – nu este nicidecum organizarea poeziilor în cicluri, cu prilejul alcătuirii volumelor de versuri, deci ca operație consecutivă creației, ci ambiția acestora de a proiecta cu orice preț numai lucrări colosale, de a-și forța inspirația în direcția construcțiilor pe spații vaste.

Reprezentarea anticipativă a ciclurilor acționează adesea asupra conștiinței artistului ca o tiranică obsesie chiar de la începutul procesului de creație. Suflul liric e silit să se prelungească dincolo de limitele puterii de expansiune a emoției poetice, iar rațiunea se căznește să umple – cu materialul care îi stă la îndemână (impresii, asociații, analogii etc.) – compartimentele schemei prestabilite a ciclului. De aici contrastul dintre sărăcia conținutului și dimensiunile exagerate ale unor cicluri, de aici prolixitatea, retorismul, schematismul sau impresionismul de care sunt ele câteodată viciate.” □ Lucian Dumbravă semnează câteva **Însemnări despre poezia lui Victor Tulbure**: „Poet în primul rând și patriot, crescut și educat de partid, aceasta este pe bună dreptate mândria primordială a lui Victor Tulbure. Acestea sunt și calitățile fundamentale ale poeziei sale, calități pe care le-a afirmat întotdeauna cu artă și fără șovăire. Este motivul pentru care poezia noastră realist-socialistă se mândrește și ea cu numele lui Victor Tulbure.” □ La „Cronica literară”, N. Barbu scrie despre monografia *George-Mihail Zamfirescu* de Valeriu Râpeanu (care, „înzestrată cu un aparat critic bine selecționat și cu o bibliografie a scrierilor lui G. M. Zamfirescu, antume și postume, se dovedește mai mult decât utilă”), iar I. Sârbu scrie despre *Să nu fugi singur în ploaie* de Al. I. Ștefănescu, roman ce „recomandă un scriitor remarcabil, care construiește lucid și exact, dovedind un simț clasic al proporțiilor și – lucrul cel mai de preț – pasiune bine tradusă în imagini pentru ideile noului care au revoluționat societatea noastră”.

- „Scrișul bănățean” cuprinde versuri de Ion Bănuță (*Nostalgie*), Al. Andrițoiu (*Cântec; Avere*), Al. Jebeleanu (*Cosmică; Anonimul; Bradul*), Victor Eftimiu (*Martie; Nu vrea să moară antica Eladă*) și Horia Zilieru (*Vasile Roaită*), precum și un fragment din romanul *Porumbelii* de Mihail Șolohov. □ La rubrica „Din literatura universală”, George Demetru Pan traduce poemul *Venezuela* de Nicolas Guillen. □ În secțiunea „Cronica literară”, comentează volumul *Cerul începe la etajul 3*, observând că „Francisc Munteanu cultivă echivocul cu deliciu, complăcându-se într-o atitudine de marcată nepăsare ideologică și de izbitoare indiferență față de moralitate. Faptele sunt aranjate cu premeditarea unui trișor de popice care vrea să doboare totul dintr-o singură lovitură de bilă.” □ În secțiunea de „Miniaturi critice”, Har. Th. Țugui scrie despre *Când au plecat cocorii* de Nicolae Tăutu („Se pare că la un moment dat autorul s-a rutinat prea mult în genul «miniaturilor» și se autopastează.”), în timp ce M. Cerbu recenzează *Cântecele de drumeție* ale lui Al. Ivan Ghilia: „Publicate în reviste înainte de a apare în volum, bucățile cuprinse în această carte de «cântece» și-au păstrat nealterată prospețimea, deși au mai suferit modificări. Al. Ivan Ghilia a mai făcut un pas înainte pe drumul cel mare al literaturii noastre noi.”

- În „Lupta de clasă”, V. Em. Galan publică articolul ***Unele probleme ale realismului socialist și revizionismul***, în care polemizează cu „revizionistii”

iugoslavi: „Articolele iugoslave amintite mai sus consideră că «teza după care realismul socialist a dat o orientare justă și a elaborat problemele de bază ale artei în socialist este cu totul reacționară». Expresiile «dictat birocratic», «opere de comandă», «iluzii subiectiviste ale aparatului birocratic» etc. sunt invocate la tot pasul în vederea confecționării unei absurde scheme de relații între un închipuit partid al clasei muncitoare și niște închipuiți oameni de artă; pe baza acestei scheme anume confecționate, realismul socialist este numit de dânsii «calea subordonării totale a artei față de nevoile și interesele propagandei birocratice pe linie de partid și de stat»; totul, pentru ca în cele din urmă, exterminându-și schema proprie cu aerul că ar extermina însuși realismul socialist, revizionistii să ceară ruperea oricăror legături între arta socialistă și partidul clasei muncitoare, să ceară abrogarea partinității în artă, a spiritului de partid, a sprijinirii și îndrumării artei de către partid, să ceară instaurarea unor raporturi antagonice, ostile, între munca de partid și munca artistico-literară. [...] E greu să-ți închipui că scriitorii iugoslavi nu știu că prin *îndrumare de partid* realismul socialist n-a înțeles niciodată și nu înțelege o «tutelară mărunță» a artei; cea dintâi și *principala îndrumare de partid a scriitorului realist-socialist a fost și este spiritul său de partid, partinitatea sa, orientarea sa ideologică marxist-leninistă, orientare acceptată rațional și asimilată ca un sentiment personal, orientare care dă sens, dă substanță conștiinței sociale și artistice a omului de artă.* [...] Desigur, artistul nu poate exprima și propaga în opera *lui*, prin imaginile *lui* decât propriile sale idei și sentimente. Altfel n-ar fi artist, ci agent de publicitate. Dar artistul care astăzi, având în urmă întreaga experiență artistică multimilenară a lumii, ar refuza să vadă că aceste idei, experiență și imagini *ale lui* se datoresc în hotărâtoare măsură contemporanilor și înaintașilor săi n-ar fi, de asemenea, artist, ci un biet cabotin. Mult înainte de apariția marxismului și de cucerirea puterii de către clasa muncitoare într-o serie de țări, artiștii au intuit faptul că dimensiunile operei de artă sunt determinate, în ultimă instanță, de măsura în care ideile și sentimentele autorului ei, exprimate în mari imagini artistice, întruchipează și propagă cele mai înalte idei și sentimente ale contemporaneității, ale epocii respective. Nu numai epoca realismului socialist, ci toate marile epoci ale literaturii mondiale sunt caracterizate, sub acest aspect, prin tendința artiștilor de a se apropia cu interes de cele mai înaintate clase și păături sociale ale societății respective: pentru a se inspira din idealurile lor și a le propaga apoi, prin imagini artistice, ca pe propriile lor idealuri. Interesul arătat astăzi clasei muncitoare și partidului ei de tot mai mulți scriitori vestiți ai lumii – fie ei și cu totul străini de realismul socialist – e consecința firească a faptului că astăzi, nu numai în țările socialiste, ci și în marile metropole ale lumii imperialiste și de asemenea în multe țări coloniale sau foste coloniale, clasa muncitoare este sau începe să fie recunoscută ca principal depozitar al marilor idei și sentimente înnoitoare ale contemporaneității; conștiința lumii

contemporane își găsește expresia deplină în conștiința clasei muncitoare. În cazul despre care vorbim aici, a avea conștiință socială înseamnă a împărtăși știința clasei muncitoare, a înțelege necesitatea istorică a transformării revoluționare a lumii în direcția comunismului, a-ți asimila deci știința marxist-leninistă și, ca scriitor, a trage în practica ta artistică toate consecințele decurgând din conștiința devenită și a ta. În această ordine de idei, interesul cetățenesc și artistic ducând atâția artiști în rândurile partidului, și nu o dată chiar în rândurile aparatului de partid, semnifică înainte de toate atașamentul firesc al oricărui artist onest față de realizările, ideile și sentimentele dominante, hotărâtoare, ale epocii sale.” □ Ileana Vrancea se pronunță ***Cu privire la unele studii despre folclorul literar***: „Folcloristul trebuie să fie, înainte de toate, un om de cultură, care stă pe pozițiile marxism-leninismului, plin de dragoste pentru cultivarea și dezvoltarea tradițiilor progresiste ale poporului său. Însușirea concepției marxiste, studierea temeinică a economiei politice și a materialismului dialectic și istoric sunt obiective principale în activitatea folcloriștilor. Desăvârșirea experienței profesionale a folcloriștilor, însușirea cunoștințelor de specialitate sunt strâns legate de combaterea concepției apolitice, care reduce munca folcloristului la o simplă activitate tehnicistă.” În opinia autoarei, asemenea principii sunt ignorate sau insuficient valorificate în paginile publicațiilor „Studii și cercetări de istorie literară și folclor” și în „Revista de folclor” și, cu precădere, în studiile lui I. C. Chițimia, Adrian Fochi, Gh. Vrabie, A. Ghiurcescu și George Sbârcea, amintind uneori chiar de tezele „filosofului fascist Mircea Eliade”.

● Numărul din februarie al „Vieții românești” publică fragmente literare semnate de Vladimir Colin – *Porțile de aur*, Cristian Sârbu – *Scrisoarea bolșevicilor*, Oamenii pe munți, Letiția Papu – *Și eu voi vedea ziua*, Ion Horea – *Vorbește omul sovietic*, Mihai Beniuc – *În Valea Cucului (comedie în 3 acte)*, Aurel Storin – *Grivița – Februarie 33*, Nichita Stănescu – *Roșu și negru*, Darie Novăceanu – *Dimineața roșie*, Hariton Pan – *Arderi (fragment)*, Ion Istrati – *Pe Trotuș în sus (reportaj)*, Miron Radu Paraschivescu – *Haos și precizie*, Petre Solomon – *Săptămâna cărții*, Tiberiu Utan – *Constelația Fecioarei, În nopțile de vară, Cioplitorul de porți*, Petru Dumitriu – *Învățătură de minte (fragment – II)*, Ion Horea – *Însemnări din Botoroaga (reportaj de la țară)*. □ Secțiunea „Cronica ideilor” propune o ***Privire critică asupra eticii burgheze (I)*** de Nicolae Bellu, în care autorul amendează tranșant „încercarea de eticizare a marxismului”: „Revizionismul eticizant ia în derâdere criteriul marxist-leninist, de clasă, în aprecierea atitudinii morale, botezându-l relativism. Renegându-l, nu face decât să revină la o veche mistică exaltată de natura unor imperative etice, predicate de secole de filozofi și biserică. Asemenea imperative, oricât de plăcut și îmbietor ar suna uneori, sunt înșelătoare și diversioniste, pentru că tind să perpetueze credința în miracole, în sensul că ar fi suficient ca omenirea să creadă în superioritatea lor, să se convingă de

necesitatea unei morale mai înalte, pentru ca această morală să poată deveni reală.” Dimpotrivă, „marxism-leninismul [...] este singura teorie științifică a societății care a putut elabora bazele unei etici coerente și riguroase, reflectând în mod adecuat realitatea și răspunzând cerințelor ei, tocmai pentru că a descoperit, a fundamentat și a înarmat clasa muncitoare revoluționară cu instrumentul cunoașterii acestui raport între necesitatea revoluționării lumii înapoiate a capitalismului și posibilitatea reală de a-și crea sieși și întregii omeniri condițiile unei vieți pe deplin umane.” □ În același număr, Ov. S. Crohmălniceanu face „Cronica literară” a romanului lui Al. I. Ștefănescu, *Să nu fugi singur prin ploaie*, „un exemplu interesant de luminare a unei realități apropiate și totuși necunoscute, prin dezvăluirea conexiunilor mai profunde între datele ei. De la covrigarul amărât de pe stradă, Al.I.Ștefănescu ajunge la întreaga tagmă, descoperind o formă barbară de exploatare în toate detaliile ei.” Construind „o adevărată monografie a acestei îndeletniciri nefericite, schițându-i extrem de sugestiv existența claustrată în mijlocul orașului”, romancierul „are meritul de a fi evitat aici rețeta și de a fi descris istorisirea rece, sobru, obiectiv. [...] Totul e tratat în secvențe scurte, privindu-se lucrurile ca sub obiectivul aparatului de filmat, deci cu conciziunea și atenția la cadrul vizual, pe care trebuie să le aibă scenaristul.” □ Secțiunea de „Teorie și critică” propune două articole în registru formator-ideologizant, ***Creatori și opere: Francisc Munteanu și Cea mai tânără generație de poeți***. Primul îi aparține lui Ion Vitner, care semnalează aderența creatoare a scriitorului la modelul canonizat al epocii, introducând „în literatură lumea muncitorească, eroi și fapte ale proletariatului industrial, fiind alături de Nagy Istvan, Ion Călugăru, Petru Dumitriu, N. Jianu, unul din puținii – din păcate încă foarte puținii – pionieri ai unei literaturi a uzinelor, marilor șantiere de construcție, a acelei lumi a muncitorilor din marile industrii, care constituie avangarda vieții noastre sociale.” Debutând în 1954 cu nuvela *Lența* (centrată tematic pe „problematika umană în agricultura socialistă”), prozatorul construiește în *În orașul de pe Mureș* (publicat în același an) o carte a „forfotei marilor șantiere, a începutului industriei mijloacelor de producție în țara noastră, a enormelor dificultăți ale unei astfel de tentative și mai ales a modificărilor pe care le produce în conștiința acelor medii pe care socialismul le cucerește, le integrează în propria lui viață și mentalitate.” *Statuile nu rād niciodată* (din 1957) propune o reîntoarcere la „epoca eliberării țării noastre de către armatele sovietice și la marile lupte dintre patronat și muncitorime, în perioada care a premers atât naționalizării industriei cât și unificării partidelor clasei muncitoare”, deși proiectează o galerie „încă nu extrem de bogată a portretelor vii de constructori ai socialismului.” Cei trei protagoniști, Mircea Rotaru, Ardeleanu și Brad par însă, în viziunea lui Vitner, construiți prin „decalc, după un model unic, cu retușări în privința vârstei, mediului social și profesiei. Așezați în monom, retușările dispar și apare, ca într-o imagine radiografică,

scheletul unic. De aici și sentimentul de monotonie pe care romanul îl oferă.” Receptat ca un prozator „interesant, dar inegal” mai ales prin utilizarea „metodei stereotipiei” („menită să înmulțească personaje și cărți, dar din care construcția unui număr mare de eroi impresionanți, captivanți, nu poate să rezulte”), lui Francisc Munteanu i se impută gherist „lipsa unei logici perfecte” („Gherea sublinia necesitatea unei concordanțe absolute între trăsăturile psihologice, particulare, ale personajelor, și acțiunea lor, pe baza datelor vieții reale”) în profilarea personajelor ce generează „numeroase stridente în realizarea eroilor, din cauza abaterii de la această lege de fier a realismului și tipizării”, dublată de crearea unor „noduri ale intrigii cu neputință de descurcat.” Cel de-al doilea articol, ***Cea mai tânără generație de poeți***, îi aparține Georgetei Horodincă, în care sunt analizate, din perspectiva conformării la canonul vremii, creațiile lirice ale lui Darie Novăceanu, Cezar Baltag, Florența Albu, Nichita Stănescu, Modest Morariu, Petre Stoica, Constantin Ilie, Aurel Storin, Matei Călinescu, George Radu Chirovici, o „poezie născută din interesul lor pentru contemporaneitate, pentru tradițiile luptei revoluționare, pentru împlinirea idealurilor socialiste.” „Tinerei pleiade” îi sunt însă amendate „influența livrescă”, de origine modernistă, care „de multe ori îi împiedică pe unii din reprezentanții ei să-și găsească și să-și manifeste liber propria lor personalitate”, precum și „perseverarea unora dintre ei în formule abstracte care pe cât sună de straniu, pe atât sunt lipsite de viață.” Secțiunea ***Cărți noi*** semnalează, prin cronici de carte, apariția volumelor *Studii italiene* – Alexandru Balaci (recenzent Eugen Simion), *Dincolo de barieră* – Nagy Istvan (recenzent H. Zalis), *Fiul lui Monte Cristo* – T. Constantin (recenzent Sanda Radian), *Căutătorii de aur* – Vasile Căbulea (recenzent Florin Mugur).

MARTIE

1 martie

- În „România liberă”, Ion Marin Sadoveanu evocă ***Un mare scriitor: Șalom Alehem***, „un realist sobru” care „știe să redea cu o simplitate din care nu e lipsită candoarea prin care creează atmosfera atrăgătoare a scrisului său, încadrarea omului pe care ni-l prezintă”.
- Lucian Raicu scrie în „Luceafărul” despre ***Tema bucuriei*** în *Desfășurarea* lui Marin Preda: „La a treia ediție, aproape șapte ani de la întâia sa publicare, *Desfășurarea* lui Marin Preda face să răsune – cu aceeași vigoare și poezie care sfidează fireasca uzură a timpului – tema bucuriei, tema noii geneze a omului în condițiile socialismului. În intimitatea lui Ilie Moromete ne simțim tot atât de bine ca și cu șapte ani în urmă, la apariția nuvelei.” □ Dumitru Micu delimitează trei ***Tipuri de roman specifice epicii noastre actuale***, avertizând, însă, că prin aceasta nu a epuizat repertoriul inovator al epocii: „Subliniind existența celor noi tipuri românești [sic] amintite: romanul muncii, romanul

rural psihologic și romanul istoric de reconstituire științifică, n-am epuizat, firește, nici pe departe contribuția scriitorilor români contemporani la dezvoltarea speciei. Ar fi de vorbit de exemplu despre romanul reportaj [...], despre locul *Cronicii de familie* în proza românească, despre construcția originală a acestui roman, despre integrarea în cuprinsul său într-o viziune personală, clădită pe concepția despre lume a partidului clasei muncitoare, a unor elemente clasice, romantice (shakespeariene), balzaciene și moderne (proprii romanului realist occidental contemporan). Un tip de construcție inedit în epica noastră aduce romanul ciclic al lui Zaharia Stancu *Rădăcinile sunt amare*. Și exemplele pot continua. Cu cât vom adânci mai mult studiul particularităților literaturii noastre și ale literaturii celorlalte țări socialiste, cu atât se va releva mai clar faptul că realismul socialist e o metodă de creație ce revoluționează atât conținutul, cât și forma artei contemporane.” □ În articolul *Între fantezie și necesitate*, Vasile Nicorovici afirmă: „Cred că reportajul, cu toate succesele incontestabile câștigate în ultima vreme, trebuie să se apropie mai mult de problemele concrete ale revoluției socialiste.” □ La rubrica sa de „Mențiuni critice”, Perpessicius publică prima parte a cronicii la romanul *Rădăcinile sunt amare* de Zaharia Stancu: „*Rădăcinile sunt amare* purced de foarte departe și vor înainta, de bunăseamă, cât mai departe, cu anexarea a noi și noi spații epice. Așa cum e conceput noul roman al lui Zaharia Stancu, nimic nu-l oprește să meargă în pas cu anii, cu viața, cu istoria curentă, ale căror anale autorul nostru este printre cei mai indicați să le redacteze. Întru aceasta Zaharia Stancu aduce, odată cu bogata sa experiență de viață, și pasiunea ziaristului.” □ La „Cronica literară”, I. D. Bălan scrie despre volumul lui Ion Brad *Cu timpul meu...*: „Universul artistic al poetului nu e circumscris geografic numai de granițele patriei: călătoria în U.R.S.S., în Polonia, Germania răsăriteană, Italia a germinat partea finală a volumului care ne relevă, în ciuda unor scăderi, potențe poetice nebănuite la acest poet, decretat irevocabil de unii critici ca poet al satului. Îmbogățindu-și registrul liric, perfecționându-și mijloacele de expresie, înțelegând mai adânc, mai dialectic sensurile vieții noastre, el se relevă acum mai mult poet al timpului său, poet al celor ce muncesc, cântăreț al partidului al cărui nume scump se întâlnește în versurile sale cu simboluri dintre cele mai bogate.” □ În același număr al revistei apar reportajul *Itinerar petrolifer Moinești-Lucăcești-Zemeș* de Radu Cosașu și poemul *Scrisoare de dragoste* de Octavian Paler.

● Andrei Băleanu semnează în „Scânteia” cronică piesei lui V. Bârlădeanu, *Dansatoarea, gangsterul și necunoscutul*, care „ia în dezbatere probleme actuale ale epocii noastre, punând față în față reprezentanți ai unor păături sociale, cu mentalitatea lor specifică.” Apreciată pentru tematica ancorată în lumea capitalistă în care valorile umane sunt pervertite și pentru conținutul ei ideologic, piesa este criticată pentru schematism, pentru „un anumit verbalism gol” care conferă dialogurilor „o notă artificială” și un caracter „monoton”,

cronicarul oprindu-se îndeosebi asupra construcției personajelor lipsite de „viață”: acestea „nu evoluează ca niște făpturi în carne și oase, [...] ei rămân doar exponenții unor idei generale.”

5 martie

● În „Gazeta literară”, la rubrica „Pentru realismul socialist”, Georgeta Horodincă semnează articolul ***O singură ideologie***: „Este util să reamintim că nu trebuie să ne lăsăm călăuziți, și încă exclusiv, de criterii care, în ordinea importanței, vin după cel ideologic, atunci când vrem să dăm sau să retragem calitatea de a aparține realismului socialist unei opere. Prima distincție care, în mod necesar, trebuie stabilită în asemenea împrejurare este distincția ideologică și numai după aceea suntem îndreptățiți să stabilim stilul, profilul individual al unei opere.” □ La rubrica „Scriu pentru 23 August” răspunde, în acest număr, Dumitru Corbea. □ La rubrica „Partidul și creația mea”, Maria Banuș publică articolul ***Credo***: „Apropierea mea de marea cauză a comunismului mi-a luminat și concepția despre lume și viața mea sufletească.// Tot ceea ce-mi apărea tulbure, încâlcit, absurd, s-a descâlcit, s-a așezat, s-a ordonat, într-o înțelegere a lumii, a societății, a istoriei, întemeiată pe baza științifică a marxism-leninismului.// În acest univers clarificat și-a găsit rostul și existența mea de scriitor. Am înțeles unde-i locul meu în lupta acerbă ce se duce pe plan mondial și pe plan național între forțele progresului conduse de clasa muncitoare, în fruntea căreia se află comuniștii, și forțele reacționare de la noi și de pretutindeni.” □ În articolul ***Proză și cinematograf***, Silviu Iosifescu discută problema raportului dintre cele două arte, pornind de la romanul *Să nu fugi singur prin ploaie* de Al. I. Ștefănescu: „Caracterul literar al scenariului e incontestabil. Înseamnă oare că el constituie un gen independent, viabil fără imagine? S-au tipărit puține scenarii originale și acestea au fost slabe: *Brigada lui Ionuț*, *Alarmă în munți*. Dar chiar la lectura unui scenariu bun – și «Cartea Rusă» a publicat câteva admirabile: *Marele cetățean*, *Tovarășul Sverdlov* – simțim că scenariul se întrece în imagine. Desenează caracterul și situațiile, dar acestea își vor căpăta toate dimensiunile în film. Regizorul și operatorul nu sunt numai interpreți. Când ignorează dependența lor de scenariu, sunt pândiți de formalism, de jocul de-a unghiul și de-a montajul inedit. Dar într-o artă de echipă nici scenaristul nu poate uita că trebuie să creeze în limbajul cinematografului baza pentru ceea ce vor adăuga ceilalți creatori. Asta nu înseamnă că scriitorul e obligat să indice metrii de peliculă ai fiecărui cadru și unghi de filmare, să facă scenariu regizoral. Dar trebuie să dea filmului premise cât mai concretizate.” □ Dumitru Micu recenzează *Încercări critice II* de Paul Georgescu, iar S. Damian scrie despre *Oaie și ai săi* de Eugen Barbu. □ La „Cronica literară”, Paul Georgescu comentează *De la potop încoace...* de V. Em. Galan: „Volumul lui Galan s-ar putea numi «ipostaze literare» și dacă autorul mi-ar cere părerea aș prefera

desigur țesătura deasă din *La Răzeși*, umorul ei interior, mișcarea ei psihologică sigură și atentă, le-aș prefera, zic, glumei nu atât de consistente din *Alegerea* sau zdrobirii unor dușmani clorotici din *...ca scaiul*. Indiferent de modalitatea literară, volumul ne transmite încrederea optimistă în forța creatoare a vieții, în forța creatoare a procesului revoluționar îndrumat cu înțelepciune de Partid.” □ În textul *Un volum și un articol*, Mihai Gafița polemizează cu cronica lui Dumitru Micu apărută în nr. din 15 ianuarie al revistei: „La urma urmei, se poate că lui Dumitru Micu nu i-a plăcut *Cerul începe la etajul 3*. Cu toate că o asemenea respingere globală a acestei cărți este nejustă, date fiind numeroasele lucrări bune pe care le cuprinde, părerea criticului poate fi, desigur, comunicată cititorilor. Totul trebuie spus însă direct, fără calea întortocheată utilizată de critic, care dăunează cititorilor și care e lesne de răsturnat, tocmai pentru că e lipsită de obiectivitate.” □ Numărul de revistă mai cuprinde poeme semnate de Nina Cassian (*Îndrăgostiții*), Veronica Porumbacu (*De la fereastra mea*), Florin Mugur (*Portret la Bicaz*), Cezar Baltag (*Coapsa caldă a pământului*), Nichita Stănescu (*După o zi de muncă*) și Petre Stoica (*Zestre*).

6 martie

- G. Călinescu publică în „Contemporanul” *Ceva despre poezia Mariei Banuș*: „Maria Banuș a debutat cu versuri în care am semnalat acuitatea senzorială și vitalismul. O lirică pornind de la senzație nu înseamnă poezie din vârful degetelor. Nu este poezie acolo unde simțurile nu sunt într-o continuă comunicație cu zona cerebrală și de fapt «senzația» e o idee întoarsă pe partea ei cea mai delicată și proaspătă. Întrebarea ultimă ce trebuie pusă în legătură cu o poezie este asupra numărului și calității ideilor cu care a fost îmbogățit universul poetic. Femeie, Maria Banuș s-a limitat la sentimentul foarte intim și inefabil al vieții organice, la dragoste, la maternitate, la oroarea de distrugere a ceea ce a fost generat. Limitarea cuprinde o arie vastă sinonimă cu problema însăși a vieții.// Deși nașterea lucrurilor măreț simple suferă în poezie, ca și în muzică, procese foarte complicate, poeta s-a menținut de multe ori la tehnica sticlei, care are drept regulă: a nu produce noduli suflând în pasta diafană. [...] Grandiosul și cosmicul nu sunt nimerite pentru pensula delicată a poetei. [...] Maria Banuș merită respect pentru faptul de a-și fi întemeiat cântecul pe emoțiile oneste ale dragostei și procreației, ura de război și de moarte nefiind la ea gest abstract și fals umanitar, ci sentimentul de a participa creator și organic la circuitul etern al vieții.” □ În același număr apar poemele *Pământul nostru* de Ilie Constantin și *Poetele* de Veronica Porumbacu. □ „Alianța” dintre țărani și muncitori este celebrată în textele *Alianța* de Eusebiu Camilar și *Simbol viu* de Eugen Barbu. □ Radu Popescu recenzează volumul lui Nicolae Tăutu *Când au plecat cocorii*: „Nu există aproape nicio poezie care să nu aibă un vers incorect din punct de vedere prozodic, și dacă rimele sunt

multe, foarte multe din ele sunt în schimb de o monotonie și o platitudine decepționantă. Numai trei poeme fac excepție de la forma obișnuită a strofelor în catrene, și e de mirare că poetul nu a fost ispitit de acea prelucrare a ideilor în forme cât mai variate care face parte din munca poetică de valorificare a ideilor. Înfățișarea generală e a celei mai monotone repetiții.”

● Silavian Iosifescu semnează în „Scânteia” cronica poemului lui Eugen Jebeleanu, *Surâsul Hiroshimei*, a cărui „putere răscolitoare” este pusă în evidență pe calea unei analize stilistice și tematice ce debutează cu raportarea la „baza ideologică” a realismului socialist și la celelalte repere ale poeziei pe linie a epocii (Maria Banuș, Mihai Beniuc), demersul criticului vădind, de la început, preocuparea pentru sublinierea valorii și a aportului original al fiecărui „maestru” evocat în cadrul unei literaturi amenințate de schematism și uniformitate: „Comparând scrisul câtorva dintre cei mai notorii poeți ai noștri – Mihai Beniuc, Maria Banuș, Eugen Jebeleanu – se poate vedea cum e tradusă ideologia comună de voci variate. [...] Deosebiri de stil, în sens larg, ceea ce se numește „specificul” unei creații și care a preocupat uneori unilateral critica, nu se limitează la o trăsătură, nu se pot exprima într-un singur adjectiv. Ele constau în structuri complexe de procedee artistice, determinate de nuanțele pe care conținutul tematico-ideologic le poate îmbrăca în cadrul aceleiași concepții despre lume.” Cât despre Eugen Jebeleanu, cronicarul – care nu îi poate trece cu vederea o anume „artificialitate”, pe alocuri, și o „hiperbolizare” „uneori excesivă”, generând „imagistica [...] supărătoare doar în câteva cazuri când se simte încărcarea” – îl apreciază ca pe „un poet al luptei”, situat „la antipodul indiferenței și contemplării imobile”, care „construiește și cizează minuțios”. În *Surâsul Hiroshimei*, considerat, în ultimă analiză, „un cântec al energiei și al încrederii”, „lirismul arde subteran ca un foc acoperit. Dar puterea lui e controlată și orientată de o gândire care caută să surprindă relațiile dintre fapte, care nu se mulțumește să constate, ci explică și apreciază.”

7 martie

● În „Tribuna”, Ion Oarcăsu recenzează volumul de reportaje *Paralela 45* al lui Pop Simion: „pe parcursul cărții se observă [...] o clarificare treptată a reporterului, o înțelegere tot mai adâncă a legilor care stau la baza genului. Inițial, Pop Simion se pierdea în descripții, exulta în fața naturii, distingându-i atent nuanțele. Reportajul devenea astfel un inventar al propriilor trăiri în contact cu un mediu aproape exotic, opulent și divers. [...] Lipsea omul ca prezență obiectivă, singurul capabil să dinamizeze lumea naturală și totodată subiectul central al reportajului. Descoperindu-l și înfățișându-i artistic profilul, Pop Simion ne arată serioase calități de prozator.” □ Într-un grupaj de versuri al membrilor Cenaclului „Iosif Vulcan” din Oradea e inclus și poemul *Originalitate* de Ana Blandiana, reprezentând „al doilea debut” al poetei

(„primul” debut se produsese în 1954, într-o revistă pentru elevi). □ Eugen Simion publică prima parte a articolului *Satul și creația prozatorilor tineri*, oprindu-se, deocamdată, asupra tipului țaranului „nou” („Revoluția a făcut din țăran un om cu rațiunea și sensibilitatea puternic ancorate în actualitate; l-a învățat carte, l-a inițiat în științele cele mai generale; în fine, a făcut din el un om al prezentului. Fraza lui e directă, iar neologismele nu sunt într-atât de scâlciate încât să producă un comic verbal, așa cum susțin (practicându-l) unii prozatori. Cum este reflectat în literatura tinerilor acest tip contemporan? Cu o mare bogăție sufletească, cu o largă nuanțare ideologică, intrat în conflicte revelatorii pentru structura vieții noastre. Mai toate creațiile se referă, lucru ușor de înțeles, la procesul de transformare a agriculturii, care dă naștere, în mod iminent, la transformări radicale în felul de viață al țăranului.”) și, în particular, asupra prozei lui D. R. Popescu (care, „bine orientat literar, se ferește de descriții stufoase și de lirismul leșinat din proza sămănătoristă, interesându-se de relatarea conflictelor și de perspectiva socială-morală a tipurilor. Fiind totuși un liric, el păstrează o proporție în descrierea scenelor de natură [...] și condiționează digresiunea lirică de exemplificarea conflictului social.”).

8 martie

- Maria Banuș publică în „Scânteia” un reportaj despre minunata viață a femeii în societatea comunistă, intitulat *E firesc, nu-i așa?*, în care laudă realizările lumii noi, sfârșind cu un elogiu al „îngerului vetrei” (sintagma ne aparține): „Mintea și mâinile ei își pun pecetea pe tot ce se naște, pe tot ce se zidește și făurește în jurul nostru. Mâinile ei sunt simbolul păcii, al muncii, al duioșiei.”

12 martie

- În „Gazeta literară”, la rubrica „Pentru realismul socialist”, Georgeta Horodincă publică *O diversitate de fenomene*: „După opinia dușmanilor realismului socialist, care nu-și precupețesc injuriile, însușirea ideologiei comuniste de către scriitori duce la producerea unor opere care seamănă între ele până la saturație. [...] Cei care socot că ideologia marxistă impune creatorilor un șablon gata confecționat pentru ajustarea faptelor dau dovadă, dacă nu de ipocrizie, de o înțelegere mărunță, meschină a filosofiei și a rostului ei în viața socială. [...] Adevăratul marxism nu constrânge [...] niciodată faptele, ci reiese din ele. De obicei într-o dramă sentimentală se înfruntă în ultimă instanță idei sociale diferite și forțe sociale diferite. O rezolvare fericită a unui asemenea conflict nu e posibilă în toate cazurile, pentru că o asemenea rezolvare nu e *reală* în toate cazurile. Cei ce văd aici o contradicție a marxismului cu viața iau drept bună ideea rudimentară pe care și-au făcut-o asupra marxismului, considerat drept o ideologie ruptă de realitate și un pat al lui Procust pentru

ajustat faptele. Dar, din nenorocire pentru ei, marxismul nu este o schemă moartă la care trebuiesc adaptate faptele pentru a obține realism socialist, ci «un fir călăuzitor», o metodă de cunoaștere și un exemplu de interpretare științifică a realității. Și acest «fir călăuzitor» îl îndeamnă pe artist nu să simplifice și să fasoneze faptele, cum sunt fasonați arborii în parcurile franțuzești, ci tocmai să le păstreze diversitatea prin intermediul căreia se manifestă o lege unică. [...] Varietatea, aspectul multicolor al vieții îi dezori-entează numai pe acei creatori care nu sunt destul de ferm situați pe pozițiile marxismului și care se lasă sau vor să se lase terorizați de mici detalii mai greu de încadrat în lege.” □ La rubrica „Scriu pentru 23 August” răspunde Lucia Demetrius. □ La rubrica „Partidul și creația mea”, Veronica Porumbacu vorbește despre **Generația noastră și poezia**: „Știu și simt ca om, ca poet militant, că am de lăsat mărturia vremii noastre, așa cum am trăit-o, că fiecare avem un mesaj pe care trebuie să-l transmitem și pe care nimeni nu-l poate spune dacă nu o facem noi, care am trăit această epocă.” □ Lucia Olteanu recenzează *Cu timpul meu* de Ion Brad, iar G. Dimisianu scrie despre *Ulița piperului sălbatic* de Dimos Rendis. □ La „Cronica literară”, Paul Georgescu comentează vol. XV al *Operele* sadoveniene, subliniind capacitățile premonitorii ale prozatorului: „Scriitorul care-i elogiase pe haiduci rostea, în plin fascism, cuvinte puternice. «A desface contractul social» este o expresie a lui Jean-Jacques Rousseau și semnificația lor e clară: dreptul poporului de a răsturna prin forță un regim – la Sadoveanu, regimul burghez intrat în faza lui fascistă – care nu-l mai reprezenta. Adică, Revoluția.” □ În **Social și etic**, Eugen Luca analizează romanul lui Alecu Ivan Ghilia: „Prin adâncimea problematicii etice – reflex al conflictelor sociale – romanul *Cuscii* se înscrie printre lucrările profund originale, valoroase ale literaturii noastre noi.” □ Numărul mai cuprinde poeme de Victor Eftimiu (*Cămătărint în șapte sate*), Demostene Botez (*Cuvintelor*) și Florența Albu (*Drumul subțire*), proză de Fănuș Neagu (*Dincolo de nisipuri*) și un reportaj de Constantin Țoiu (*O întâmplare la Galați*). □ Sub titlul „**Școala nouă**” în **proza franceză** se rezumă un articol din „Inostrannaia literatura” (nr. 1/1959) în care S. Velikovski incriminează „rătăcirile” lui Alain Robbe-Grillet, Nathalie Sarraute și Michel Butor.

13 martie

- În „Contemporanul”, G. Călinescu anunță că a primit din partea Academiei R.P.R. „sarcina” de a coordona scrierea unui tratat de istorie a literaturii române, proiect pe care îl prezintă astfel: „Istoria literaturii române va fi de un interes capital și pentru învățământ și pentru tânăra generație de scriitori. Contactul între ieri și azi nu a fost pe deplin reluat de la nivelul superior cultural pe care ne-a transpus revoluția socială. Sintezele vechi nu corespund nivelului actual. Tânăru trebuie să priceapă că metode ca acelea abandonate n-au o valoare în sine și că umanitățile sunt totul în cultură. Istori-cește am trecut

de pragul unei cascade și reconsiderarea bunurilor trainice ale trecutului – călăuziți de concepția marxist-leninistă a distincției creatoare între cele două culturi – ne va da încredere în drumul deschis înaintea noastră.// Încă de la înființare am înscris ca scop al Institutului de Istorie Literară și Folclor al Academiei R.P.R. pregătirea unei istorii a literaturii române în spirit științific, ca operă a unui colectiv foarte larg. Nu a fost vorba nicicând de o altfel de istorie, pentru simplul motiv că o atare lucrare nu trebuie să aibă caracter individual. Ea presupune un studiu competent al raportului istoric între dialectica social-politică și cea culturală și mai ales posedarea desăvârșită a concepției marxist-leniniste spre a formula judecăți curat obiective, concordante cu aplicațiunile în toate sectoarele culturii ale aceleiași concepții. O lucrare de acest soi este o operă de răspundere ideologică.” (*Istoria literaturii române*) □ În același număr al revistei apare poemul *Eram bărbatul care...* de G. Călinescu. □ Un articol nesemnat rezumă și elogiază articolul *Unele probleme ale realismului socialist și revizionismul*, publicat de V. Em. Galan în „Lupta de clasă” (nr. 2/1959). □ Revista inaugurează o nouă rubrică – „Clasa muncitoare în literatură” –, care debutează cu articolul *Confesiune* de Eugen Barbu: „N-aș vrea să încep un capitol de amintiri personale, dar este absolut necesar să evoc câteva figuri de oameni cunoscuți foarte bine de mine. Ani de zile am participat zi de zi la viața unei mahalale. O viață cu indiscreții care ar enerva pe oricine, unde nașterea, dragostea, nunta și moartea au un ritual cunoscut și angajează familie, rude, cunoscuți și vecini laolaltă, unde fiecare știe despre fiecare ce-a mâncat ieri și ce va mânca mâine, cu ce se va îmbrăca duminică și cu ce luni; în sfârșit, o viață comună, cu aspirații comune. Integrat acestei scurgeri de zile, fără surprize, de o egalitate exasperantă, mi-era mai greu să observ unele lucruri ce-mi par, astăzi, cu totul esențiale.” În continuare sunt evocați „unchiul Tănase”, „nea Franț” și „Antonică Ion, muncitor mașinist”.

- Dumitru Micu semnează, în „Scânteia tineretului”, cronica volumului de poezii *Cu timpul meu*, de Ion Brad, care propune, în viziunea criticului, o nouă formulă poetică, „lirica de exteriorizare”, „în sensul că inspirația sa, fie că se alimentează din amintiri, fie că este declanșată de fenomene ale prezentului, îmbrățișează de preferință priveliști ale lumii din afară, peisaje rurale sau citadine, fiind mai mult plastică decât muzicală.” Continuând „tradiția progresistă, înaintată a poeziei și artei românești de proveniență ardeleană, a aceleia care a avut un pronunțat caracter social în manifestările ei cele mai caracteristice”, volumul aparține unui „poet al socialismului” care s-a detașat de „influența formală a unui anumit conservatorism” – prezent în volumele sale anterioare, printr-un „soi de afectare, de sfătoșenie țărănească, demodată, o tendință spre diluare, spre discursivitate inconsistentă” – pentru a oglindi acum „idei semnificative de cea mai stringentă actualitate”. Textele inspirate din „noua realitate a satului nostru” se definesc, în viziunea recenzentului, drept

„poezii ce, prin simboluri, prin crearea de viziuni plastice sau pe calea monologului interior, dezvăluie noua psihologie a țaranului muncitor a cărui conștiință se transformă sub influența politicii înțelepte a partidului, noua lui atitudine față de pământ.” Emblematic este, din acest punct de vedere, consideră criticul, poemul *Pe pământul tuturor*, organizat ca imaginar în jurul tezei „dezrobirii țăranilor de către regimul nostru din captivitatea lotului de pământ” și centrat pe „figura spectrală a lui Ion a Glanetașului, cel *cu țeasta sfărâmată* ivită dintre neguri ca un simbol tragic al trecutului în care devoranta patimă de pământ desfigura tot ce are mai înălțător ființa umană.” Volumul îl impune pe autor drept un „participant pasionat la lupta măreață a poporului nostru pentru construirea socialismului, poet în pas, totdeauna cu timpul nostru.”

14 martie

- Boris Buzilă scrie în „România liberă” despre volumul *Cu timpul meu* de Ion Brad: „Câteodată, de pildă, în unele versuri din ciclul despre mineri, Brad adoptă o manieră care mi se pare străină de temperamentul său poetic și de limbajul artistic care și l-a format. Emoțiile pe care poetul *Cântecelor pământului natal*, în cele mai bune versuri ale sale, s-a obișnuit să ni le împărtășească spontan și nemijlocit sunt înăbușite printr-un intelectualism silit, prin tentativa de a cultiva o lirică cerebrală, rece și abstractă.”

- În „Tribuna”, Ion Oarcăsu scrie despre *Poezia și sentimentul epocii*: „Concluzia se impune de la sine: elementul politic fertilizează adânc sensibilitatea poetului, făcând-o aptă, în sensul cel mai larg al cuvântului, la ecourile lumii dinafară. De viața rurală ca și de oricare alt sector te poți apropia în două feluri – cu reprezentări și afecte retrograde sau cu sentimentul că trăiești și aici aceleași transformări sociale. Evident, o poezie a «întoarcerilor» cu substrat politic, deci militantă, nu va avea drept scop imediat înjgheburile unei gospodării colective. Îl va face totuși pe omul de la țară mai sensibil la ideea colectivizării, demonstrându-i artistic frumusețea aspectului nou de viață; îi va crea, ca să spunem așa, «gustul» pentru forma socialistă a muncii în comun. De aici și obligația poetului realist-socialist de-a sesiza mereu comanda socială, de-a răspunde prompt și cu maximă eleganță artistică la politica partidului, având drept scop revoluționarea radicală a vechilor stări de lucruri din mediul sătesc.” □ D. Cesereanu analizează în paralel *Două poete*: „Erotica Mariei Banuș și a Veronicăi Porumbacu cunoaște sub aspect filosofic un stadiu nou: acela al încrederii reciproce, al sacrificiului, al dăruirii, pe baza comunității aspirațiilor și crezurilor politice și sociale. Momentului romantic al eroticii i se adaugă deci o fibră de conștiință civică; dragostea devine stimul real în înfăptuirea visurilor despre viață și om.” □ La „Cronica literară”, Petru Vintilă comentează *Linia vieții* de Petru Vintilă. □ Eugen Simion își continuă cu partea a doua articolul *Satul și creația prozatorilor tineri*, ocupându-se acum de Ion Lăncrănjan – „Romanul *Cordovanii* (o reluare a nuvelei cu

același nume) va putea impune, cred, numele acestui prozator în literatura românească.” – și de Vasile Rebreanu – „Vasile Rebreanu scrie o proză analitică, punând uneori accentul pe sugestie și pe simbol; *sugestia* – ca o modalitate de-a depăși textul, *simbolul* – pentru ca gestul, scena, creația să susțină o idee, nu abstractă, dar generală, cu semnificație filosofică mai adâncă.” □ În articolul *Aragon în românește*, Lidia Bote propune o caracterizare de ansamblu a poetului: „În poemele sale, Aragon dă glas unor mari avânturi revoluționare, cântecele sale de partizani au cadențe viguroase, patriotismul scriitorului cunoaște diferite nuanțe, de la indignare și diatribă – față de trădători – la sarcasm. În original, versurile lui Aragon au o deosebită sonoritate metalică și în același timp muzicală. Dar există și un Aragon sentimental, liric și meditativ, multe filioane ale poeziei franceze clasice găsimu-l în el un continuator. Nu o dată poetul se lasă legănat de vechi ritmuri de baladă, actualizate, prin teme și asociații pline de sugestii. Versul său utilizează lirismul direct, fără multe imagini și metafore. Ritmul e spontan și cursiv, iar folosirea savantă a refrenului, cu totul remarcabilă.”

15 martie

- În „Luceafărul”, Mihai Novicov scrie despre *Generația constructorilor socialismului*: „Tinerii de azi – mă gândesc mai ales la cei ce au acum între 17 și 25 de ani – intră în viață într-o epocă de o bogăție fără seamăn. E pe de o parte epoca unor uriașe cuceriri ale geniului uman, epoca energiei atomice și a zborurilor interplanetare, iar pe de altă parte epoca etapei *hotărâtoare* în întrecerea economică dintre sistemul socialist și cel capitalist, epoca în care U.R.S.S. – prima și cea mai puternică țară socialistă – a intrat în faza construcției desfășurate a comunismului. Peste câțiva ani sistemul mondial al socialismului va deveni *dominant* pe glob. Toate acestea creează condițiuni deosebit de favorabile pentru ca și patria noastră să cunoască un ritm accelerat al construcției socialismului. Generația la care ne referim este generația care va trebui să valorifice întregul său entuziasm în uriașa operă de desăvârșire a construcției socialismului.” □ „Generația lui 23 august” este evocată și în grupajul de versuri semnat de Al. Andrițoiu (*Burg medieval; Optimism; Istorie sentimentală; Așteptare; Fântâni; Entuziasm; Mâna cu spada*). □ La rubrica „O seamă de cuvinte”, Cornelia Ștefănescu scrie despre Petre Sălcudeanu (*Un gram de aur*), iar Dan Grigorescu despre Federico Garcia Lorca (*Cartea de poeme*). □ Nicolae Țic depune mărturie despre *Eficiența reportajului*: „Acor-dând respectul cuvenit reportajului monografic, cu ample relatări istorice, tehnice etc. – manifest predilecție pentru reportajul-portret, apropiat povestirii, schiței; în mod deosebit mă interesează salturile calitative care se produc azi în conștiința oamenilor, surprinderea acelor trăsături care pun în valoare chipul omului nou.” □ La „Mențiuni critice”, Perpessicius își publică a doua parte a cronicii despre *Rădăcinile sunt amare* de Zaharia Stancu: „Că Rădăcinile sunt

amare e o frescă socială de mare amploare, ce va acoperi, în ciuda razei de timp, mai scurtă cu jumătate de secol, o arie cu mult mai întinsă decât aceea din *Cronică de familie*, iată ceea ce, încă de pe acum, se poate ghici. Neverosimil, la prima vedere, lucrul e totuși explicabil, dacă ne raportăm la distincția fundamentală ce deosebește un roman de celălalt. Epic în integralitatea lui și eliminând cu bună știință orice element subiectiv, ce foarte rar și în proporții neglijabile irumpe ici și colo în câteva considerații teoretice, categoric parazitare, romanul lui Petru Dumitriu lasă fiecărui eveniment și fiecărui erou, de plan prim sau secund, întreaga autonomie a desfășurării și evoluției lor. [...] În timp ce *Rădăcinile sunt amare* este, înainte de toate, romanul lui Darie, iar Darie, așa cum glosează Zaharia Stancu, [...] la finele volumului IV, «este personajul principal din roman, povestitorul. Prin persoana lui se face legătura între diversele planuri ale cărții.» □ La „Cronica literară”, I.D. Bălan scrie despre vol. II de *Încercări critice* ale lui Paul Georgescu: „Paul Georgescu e un militant și un dăruit în tot ce scrie. Inteligența și pasiunea îl caracterizează. Din aceste trăsături, care ni se par fundamentale, derivă și specificul stilului său cu o construcție proprie, originală cu formulări științifice concise, gnomice uneori, și totuși cu vădite implicații literare și de aceea sugestive. Stilul său plin de vervă și ironie trădează vocație, nu meșteșug căutat și căznit.”

● D. Costin semnează în „Scânteia”, la rubrica „Cronica cinematografică”, un articol dedicat ecranizării recente a piesei *D-ale carnavalului*, a cărei „calitate esențială” constă în aceea „că reconstituie veridic epoca respectivă, recrează convingător și cu multă culoare varietatea tipurilor plăsmuite de scriitor”, rezultatul muncii cineaștilor fiind „un tablou savuros al mediului [...] de odinioară.”

18 martie

● Prof. univ. J. Byck recenzează în „Scânteia” *Dicționarul limbii române moderne*, recent editat de Institutul de lingvistică al Academiei R. P. Române, a cărui apariție este salută de autor îndeosebi pentru „ținuta” științifică „superioară” în raport cu cea a ediției anterioare, în ciuda unor scăpări „regretabile” constând în propunerea unor „etimologii discutabile”.

19 martie

● În „Gazeta literară”, Mihai Gafița publică *O simplă scrisoare*, menită să evidențieze succesele și superioritatea calitativă și economică a literaturilor comuniste în raport cu cele capitaliste: „Negreșit, există și un proces firesc de creștere a numărului de cititori, pe măsura trecerii timpului. Dar de ce în alte țări numărul de cititori scade, iar la noi crește, odată cu creșterea numărului de cărți?// Vreau să spun că toată această revoluție, toată ridicarea miilor și sutelor de mii se cititori noi către carte, cu toți factorii care o influențează, o determină și în general o fac să crească – este una din operele orânduirii

noastre, ale drumului înțelept și sigur către socialism, drum pe care ne călăuzește Partidul. Cine poate să uite oare celebrele cuvinte care spun că, acolo unde cultura e însușită de masele de milioane, acolo începe socialismul!”

□ În articolul *Însemnări la o aniversare*, George Ivașcu avertizează ca istoria literaturii române care urmează a se realiza sub egida Academiei va fi „o operă de adevăr și de trăinicie, un monument viu” (pentru cultura română), respectiv „o lespede funerară – pentru insultători”.

□ La rubrica „Scriu pentru 23 August” răspunde Tudor Arghezi, solicitat să le ofere câteva „sfaturi utile” tinerilor: „Sfaturile nu folosesc la nimic. Când l-am cunoscut pe Caragiale aveam vreo 16 ani. Am mai notat cândva ceva despre neașteptata întâlnire cu el. Îmi amintesc că uitându-se cam chiorăș Caragiale la mine, mi-a spus: «Mă, tu scrii». «Nu scriu, domnule Caragiale» (pe vremea aceea măștrii erau puțini). «Mă, arată-mi și mie ce scrii». Mă lepădam pe cât puteam ca și azi să afirm că *scriu*. «Mă, eu sunt curvă bătrână, și știu o grămadă de tertipurii literare pe care trebuie să le înveți». I-am răspuns: «Domnule Caragiale, tertipurile de care-mi vorbiți trebuie să le aflu eu singur. Dacă nu le aflu, e de prisos orice povață». Autorul *Scrisorii pierdute* a căzut de acord cu noul ucenic, «Mă, la urma urmei, tu ai dreptate».”

□ Eugen Jebeleanu îl omagiază pe *Gala Galaction la 80 de ani*.

□ Paul Cornea evidențiază modul cum arăta *O gazetă literară acum 130 de ani* (e vorba de *Curierul românesc*).

□ La „Cronica literară”, Paul Georgescu comentează două opere sadoveniene: „*Ochi de urs* este o utopie în care scriitorul opune societății burgheze bolnave exemplul pozitiv (nu asemeni lui Thomas Morus, al unei insule inexistente, ci) al unui mod de viață uman superior, care e acela al poporului. Diadema de pietre prețioase care e *Divanul persian* e o «scrisoare persană», o utopie și ea adică, opunând aceleiași societăți exasperate valorile morale ale umanismului. Și ca dovadă că umanismul socialist preia tot ce este autentic în vechiul socialism, marele scriitor a realizat el însuși, prin creația sa, trecerea în faza superioară a umanismului socialist. Scriitorul poporului nu putea fi decât acolo unde se afla poporul său, pe drumul construirii socialismului.”

□ Al. Dima se ocupă de *Termenii de teoria literaturii în „Dicționarul limbii române moderne”*.

□ În articolul *Scop și mijloace*, Mihail Petroveanu lansează un avertisment: „Unicul drum al inovației fecunde trece prin mijlocul vieții sociale, al orânduirii ce-și înalță fruntea spre viitor, urmează linia frontului de luptă pentru victoria socialismului. Cum să nu pierdem drumul? Consultând statornic busola noastră, concepția marxist-leninistă, păstrând lucid spiritul de partid. Altminteri ne pândește ideologia burgheză și, ca poeți, ca artiști, zădărnici efortului.”

□ În articolul *Poezie și obscuritate*, Ov. S. Crohmălniceanu constată simptomul din urmă în texte semnate de Nichita Stănescu (*Coroana, Grivița Roșie*), Doina Ciurea și Victor Kernbach, explicându-l astfel: „De unde se naște această dorință de complicare a expresiei poetice nu e greu de văzut. La rădăcina ei stă o sărăcie a gândirii. Ce aduce poetul din explorarea realității

nu prea are mare consistență. Și atunci el încearcă să suplinească o lipsă de cunoaștere printr-o acrobație gratuită imagistică.” □ Numărul mai cuprinde poeme de Mihai Beniuc (*Din umbră*), Veronica Porumbacu (*Fetele*), Aurel Rău (*Dimineața, pe fluviu*), Maria Banuș (*Aprilie*), Gheorghe Tomozei (*Trandafirul de lut*), Dan Deșliu (*De-atunci*), Aurel Gurghianu (*Pe străzile Lenin-gradului*), Al. Andrițoiu (*Sens*), Camil Baltazar (*Colorile Primăverii*), Cezar Baltag (*Printre colectivști*), precum și fragmente din romanele „în lucru” ale lui Petru Dumitriu (*Când se deschide o ușă* – fragment din *Biografia contemporane*) și Eugen Barbu (*O ladă cu trotil* – fragment din *Șoseaua Nordului*).

● În „Scânteia tineretului”, T. Mazilu semnează, sub titlul ***O schiță... „liniștitoare”***, câteva *Însemnări* pe marginea unui text „ciudat” al lui Grigore Beuran, *Cântecul lebedei*, publicat în numărul 7 al revistei *Tribuna*. Abordarea criticului amendează critic și „demistificator” „inadvertențele ideologice” ale textului, al cărui titlu „se vrea simbolic: se spune de obicei că lebăda cântă înainte de a muri. În cuprinsul schiței însă semnificația titlului dispare, nu poți să-ți dai seama dacă e cel din urmă, care e penultimul și, în general, să înțelegi ce a urmărit autorul scriind-o și *Tribuna* publicând-o.” Schița prezintă simplist istoria Dorei Simolțiu, „o fostă fabricantă care din 1948 nu mai ieșise din casă, să se plimbe, nu mai schimbase o vorbă, să se amuze, nu mai ascultase o muzică bună [...]”; după cum ne dezvăluie autorul *naționalizarea o să răcise..., îi tăiasse pofta de lume*”, pentru ca apoi, „sub influența posturilor de radio reacționare din Occident, care instigă pe dușmanii poporului, fosta patroană și-a propus să se miște” (ea „merge singură într-un local și acolo ce face?... Bea coniac. Se mulțumește ea cu un singur pahar de coniac? Nu numai că mai comandă un coniac, dar cere să i se cânte vechi șlagăre... După Grigore Beuran în modul acesta se manifesta dușmanul de clasă... *Liric, romantic și inofensiv*”. T. Mazilu acuză „confuziile ideologice”, inadmisibile, care deformează „chipul dușmanului de clasă”, minimalizând „astfel activitatea pe care acesta este în stare s-o desfășoare împotriva oamenilor muncii, împotriva construcției noastre socialiste. Prezentând dușmanul de clasă sub chipul unei băbuțe care se mulțumește să suspine la un pahar de coniac după timpuri mai bune pentru ea, se dă o imagine falsă a caracterului acestuia. Chipul Dorei Simolțiu duce cititorul la falsă concluzie că dușmanul de clasă este complet inofensiv, că el se mulțumește să vegeteze și să bocească.” „Slaba gestionare” a actualității temei „dușmanului de clasă” atrage, în opinia criticului, și o inconsistentă „realizare artistică”, prin scrisul „greoi și forțat, dialogul nefiresc și analiza psihologică, dacă se poate denumi așa, primitivă, banală. Banalitățile exercită asupra autorului, și nu știm de ce, o forță magnetică. Cum a intuit un loc comun nu vrea să-i mai dea drumul, insistă cu disperare asupra lui”. În acest fel, schița lui Beuran „denaturează și simplifică realitatea”, minimalizând „problema acțiunilor dușmanului de clasă” și prezentându-l pe acesta într-o „formă naivă și inofensivă. [...] În loc să transmită ură și dipreț față de fosta

patroană, care, conform profilului ei de clasă, poate fi în stare să se dedea la cele mai josnice acțiuni împotriva regimului democrat-popular, în speranța deșartă de a mai redobândi privilegiul de altădată, de a mai jecmăni din nou pe oamenii muncii, autorul lasă loc liber compasiunii și *înțelegerii* față de acest personaj urât de cei ce muncesc.” Demersul critic se încheie printr-o recomandare adresată *Tribunei*: „să dovedească mai multă vigilență, mai mult spirit de răspundere față de materialele beletristice pe care le încredințează tiparului.”

20 martie

● G. Călinescu scrie în „Contemporanul” despre *Tudor Arghezi și 1907*, prilej cu care schițează un portret al poetului: „O tulburătoare simplitate sau directitate, cum vreți să-i spuneți, este însușirea capitală a lui Tudor Arghezi. Stilul e inimitabil și cu toate astea inanalizabil complicat. Fabricați fluidele cele mai vitroase, amestecați-le cu miresme și pulbere de chihlimbar și nu veți căpăta curgerea onctuoasă a mierii și nici parfumul ei. Este sticlă și stilă. Cristalul fin cântă și e misterios ca diamantul. Primul pas al lui Tudor Arghezi, într-un poem, este brutal prozaic (în aparență), poetul nu ridică brațele la cer. Că există sublimitatea apoloniană, nu începe nicio îndoială, acesta nu este genul, în orice caz al poetului nostru care nu contemplă nici sălciiile, nici coamele fagilor. Nici nu este un poet al naturii în înțelesul strict al cuvântului, deși peisajul grandios ca fundal pentru gesturile oamenilor îi este oricând la îndemână. De fapt Tudor Arghezi, în poezia sa cea mai caracteristică, este un autor de comedii umane, un pictor vehement al diformităților omenești, fizice și morale, un fel de Victor Hugo al nostru, făcând sinteza între modurile Dante și Shakespeare. Fără să fie declamatoriu, își pune eroii pe scenă, îi face să se dezvăluie singuri cu o bufonerie genială, de esența mării lirici. Limbajul incipient este pedestru și comun, scos din imediata trivialitate, apoi devine grotesc și monstruos, în fine halucinant și vizionar și ceea ce este în esență o invectivă ucigătoare începe să surprindă ochiul și să încânte urechea. Execuția e făcută pe măsuri muzicale. Tudor Arghezi e ceea ce se cheamă un plastic și totuși lirica sa e celest euforică, e un săgetător nemilos, a cărui coardă de arc răsună prelung și dulce prin păduri. Acesta este inefabilul și «purismul» său, proprii oricărei adevărate poezii. Tudor Arghezi nu umblă după umbre, însă viziunile lui fiind concrete și solide fac ele însele umbrele necesare oricărei poezii. Sunt umbre realiste, spre deosebire de cețurile fabricate în retorte.” □ Cu ocazia Congresului scriitorilor sovietici, Toma George Maiorescu îl interviează pe Leonid Leonov. □ Geo Bogza inaugurează o nouă rubrică („Dicționarul păcii și al războiului”), care începe cu o reflecție despre cuvântul/litera *A*: „De când a început istoria lumii, de când au fost născocite atâtea unelte ale vieții și odată cu ele atâtea arme ucigăse, nenumărate au fost împrejurările în care laringele nostru l-a alterat pe *a*, transformându-l în țipăt de groază. [...] Dar nici cele mai îngrozitoare crime, și nici hecatombe pe

care le-a prilejuit vreuna din calamitățile naturii sau lungul șir de războaie din trecut n-au scos din gâtul omenirii strigătul de spaimă care s-a auzit în zilele noastre, când moartea a început să vină din cer.” □ La rubrica „Clasa muncitoare în literatură”, Ieronim Șerbu scrie despre *Izvorul inspirației*. □ La „Cronica literară”, Eugen Luca recenzează volumul II de *Încercări critice* ale lui Paul Georgescu: „o opinie discutabilă, o exagerare care-ți scapă când demonstrezi o teză justă nu trebuie și nu ne poate face să uităm că Paul Georgescu, om de gust, emite în cronicile sale, mai totdeauna, judecăți de valoare fundamentate, că stabilește o justă ierarhie a valorilor și mai ales că luptă, cu talent și pricepere, pentru înflorirea literaturii noastre realist-socialiste.”

● Paul Diaconescu semnează, în „Scânteia”, la rubrica „Revista presei”, un articol intitulat *Răsfoind paginile literare ale unor ziare regionale*, din care nu lipsește niciunul dintre clișeele retoricii partinice privind rolul călăuzitor al presei în formarea „tinerelor mlădițe”, îndrumate „către artă, către o creație autentică”: „Călăuzind cu dragoste activitatea creatoare a tuturor acelor ce se străduiesc să surprindă în imagini artistice viața noastră de azi, ziarele regionale își asumă răspunderea de a contribui la îndrumarea creației literare pe făgașul realismului socialist, de a lupta împotriva oricăror influențe ale concepțiilor estetice burgheze, de a orienta, atât pe creatori, cât și pe cititori, spre o literatură profund partinică.”

21 martie

● În „Tribuna”, Mihai Novicov publică articolul *Despre poezia politică*, care cuprinde și o clasificare a acesteia: „Simplificând lucrurile, am putea spune că există două tipuri principale de poeți, din acest punct de vedere: cel de tip eseninian și cel de tip maiakovskian. [...]// Esenin a fost un poet genial, dar ca om a fost întrutotul sclav al geniului său. Poezia sa curge în fluvii superbe, dar se simte că omul este întrutotul incapabil, nu numai să se stăpânească, dar și să controleze această năvalnică revărsare. Maiakovski, dimpotrivă, a fost un demiurg, care a afirmat suprema cutezanță de a deveni stăpânul absolut al geniului său. Cu o mândrie nu prea înțeleasă de unii, el se proclama «mese-riaș», «mobilizat de revoluție», pretinzând că întocmai ca regele Midas din legendă e în stare să transforme în aur (adică în poezie) orice temă de care se atinge: versifica decrete ale guvernului sovietic, făcea reclamă pentru trusturile comerciale, și toate acestea au fost și au rămas poezie.// Care din cele două poziții e mai «poetică»? Absurdă întrebare! După cum s-a spus, nu o singură dată, pentru poezie nu există reguli, poetul e întotdeauna singurul legislator al creației sale. Acea poziție sau «formulă» e mai bună, prin care se realizează versuri mai frumoase. Pot exista – și realmente există – și reușite și eșecuri, atât pe drumul eseninian, cât și pe cel maiakovskian.” □ La „Cronica literară”, Ion Oarcăsu scrie despre volumul II de *Încercări critice* ale lui Paul Georgescu: „Volumul doi din *Încercări* aduce, față de primul, un spor

calitativ. Îl știam pe Paul Georgescu eseist prin vocație; astăzi ni se prezintă și în ipostaza de cronicar, deci de spirit selectiv care, aplicându-se zi de zi fenomenului literar contemporan, îl discerne și-l orientează cu înțelegere și perspicacitate, oferind clasificări valabile, anticipând într-o anumită măsură munca de triere a posterității. Ce-i drept, punând uneori prea mult entuziasm în judecarea unor cărți, atent în primul rând la surprinderea profilului artistic al scriitorului, Paul Georgescu evită judecățile ferme, la obiect sau le amestecă abil printre elogi și ironii disimulate.” □ Romulus Rusan semnează reportajul **Întâlniri pe valea Bistriței**.

- Dan Deșliu publică în „Scânteia” poezia *Din hronic*, (încă) o incursiune în trecutul mitizat al patriei – matricea simbolică a unui prezent încă și mai glorios, în care „salahorul simplu”, inginerul, muncitorul de pe schelă etc. sunt ctitorii lumii noi, vegheate de partid, „stăpânul țării”.

22 martie

- Pe prima pagină din „Scânteia” apare un articol amplu, nesemnat, intitulat ***Literatura să pătrundă în miezul actualității!***, care militează cu insistență pentru menținerea căii celei drepte a realismului socialist, ilustrând totodată rezultatele semnificative înregistrate până în 1959 (anul celei de-a cinsprezecea aniversări a „eliberării”) de literatura partinică (sunt citate nume sonore precum cele ale lui Eugen Barbu, Titus Popovici, Francisc Munteanu, Mihai Beniuc, Zaharia Stancu, Al. Ivan Ghilia, Eusebiu Camilar, Aurel Mihale, Traian Coșovei, V. Em. Galan, Petru Vintilă etc.). Pusă în opoziție, firește, cu „literatura psihologistă burgheză”, plină de „eroi contorsionați și adesea respingători”, noua literatură trebuie să oglindească transformarea omului nou și a lumii care a progresat: „Totuși, viața s-a dezvoltat cu mult mai rapid și este cu mult mai complexă, mai bogată, mai interesantă decât a putut s-o cuprindă până acum creația literară. A crescut mult noul tip de muncitor, pe care-l întâlnim încă puțin în literatură: clasa muncitoare, condusă de partid, a ridicat economia țării la un nivel necunoscut în trecut, iar patosul acestor înfăptuiri nu-l regăsim îndeajuns în opere artistice de amploare.” În orientarea literaturii în această direcție, rolul criticii este unul hotărâtor: „Critica și publicațiile literare trebuie să ajute în mai mare măsură pe scriitori să pătrundă în miezul realităților actuale, să le înțeleagă profund. Din partea criticii noastre sunt așteptate pe drept cuvânt articole și studii de sinteză care – prin claritatea, prin bogăția de idei și prin puterea lor de convingere – să vină în întâmpinarea interesului și preocupării crescânde a scriitorilor față de aspectele cele mai vii și mai arzătoare ale actualității, să joace un puternic rol în dezbateră problemelor concrete ale creației.”

25 martie

- În „Scânteia” este comemorat, la 5 ani de la moarte, poetul Emil Isac, „în a cărui operă și-au găsit expresie sentimente și năzuințe ale celor mulți, idei

sociale înaintate.” Scurtul articol comemorativ este însoțit de publicarea unor fragmente din poemul *La conacul de odinioară*.

26 martie

● „Gazeta literară” publică o scrisoare primită din partea Biroului Executiv al Uniunii Scriitorilor: „«Gazeta literară» a devenit o revistă fruntașă, prețuită de scriitori și așteptată cu interes și încredere de cititori. În cursul celor cinci ani de apariție, în paginile revistei au fost publicate lucrări de seamă ale literaturii noastre noi, au fost promovați cu dragoste și justă prețuire noi scriitori și critici literari, ceea ce a făcut ca în jurul revistei să crească un număr apreciabil de tinere talente.// «Gazeta literară» a luat, în repetate rânduri, atitudine împotriva manifestărilor străine de ideologia noastră, împotriva infiltrărilor ideologiei burgheze. Ea a dovedit o principialitate fermă în combaterea și demascarea teoriilor revizioniste. Revista are merite importante în orientarea discuțiilor literare către problemele esențiale ale literaturii noastre pe drumul realismului socialist.” □ În *Poezie și demnitate*, Veronica Porumbacu îl evocă pe Emil Isac. □ La rubrica „Scriu pentru 23 August”, interviuatul este Ion Istrati. □ În *Tehnică și perspectivă*, Radu Lupan polemizează cu Horia Bratu (v. „G.I.”, 15 ianuarie): „Problemele puse literaturii noastre de înfățișarea unei epoci istorice atât de complexe ca aceea pe care am trăit-o și o trăim trebuie să aibă [...] în centrul lor căile care duc la reconstituirea epocii, nu numai în «amănuntele» ei, ci cu deosebire în [...] «totalitatea», în «spiritul» ei. Cu alte cuvinte, să aflăm acele «amănunte» din care să reconstituie tendința epocii. Și aceasta se poate obține prin studierea și înțelegerea multiplelor și infinit variatelor legături care se stabilesc între destinul individual și cel social al oamenilor, prin punerea în lumină a strânsei lor interdependențe. Determinismul istoric-social al destinelor individuale trebuie să fie mereu cercetat dintr-un unghi de vedere nou – e vorba de acel unghi al perspectivei inedite – care să țină însă totdeauna seama de legile dezvoltării sociale, așa cum ne sunt dezvăluite de știința marxist-leninistă.” □ Nicolae Velea recenzează volumul *De peste mări și țări* de Dumitru Corbea. □ La „Cronica literară”, Paul Georgescu scrie despre *Oaie și ai săi* de Eugen Barbu: „Lirismul lui Barbu nu mi se pare a proveni dintr-o carență a epocii, dimpotrivă, țâșnește din intensitatea ei, nu rarefiază epica, nici nu o îngreunează, dimpotrivă, îi dă avânt, ritm, tensiune. Problema mi se pare însemnată, căci un sector al prozei românești fusese invadat de un lirism rarefiat, provenit din lipsa de violență și claritate a conflictului, din neputința de a conduce concentrat o acțiune coerentă. Am spus, de câte ori am avut ocazia, că problemele de tehnică, de formă ne interesează în măsura în care sunt aspecte relevante ale *problemelor* de conținut, că orice tehnică e bună dacă ajută la maximum de expresie a conținutului și invers. Tehnica – *expresie a conținutului* – e importantă, fiindcă pe marile șantiere, corpurile dure, masive, se transportă cu macarale și nu cu roaba, iar carul cu boi e adecvat zbo-

rului supersonic. O literatură a clasei muncitoare nu se poate face cu mijloacele fostei proze tradiționaliste. Eugen Barbu se definește tot mai mult ca scriitor al clasei muncitoare.” □ În articolul **Creator de tipuri**, Eugenia Anton îi atribuie această calitate lui Al. I. Ștefănescu. □ Ca replică la textul lui Mihai Gafița din „G.I.”, 5 martie a.c., Dumitru Micu publică articolul **Un răspuns și o propunere**, în care îi propune „să dezbatem cu toată seriozitatea problema”. □ Paul Cornea publică partea a doua a articolului **O gazetă acum 130 de ani**. □ Numărul mai cuprinde un poem de Nichita Stănescu („Citește și dă mai departe”), partea secundă a fragmentului *Când se deschide o ușă* de Petru Dumitriu, precum și un reportaj de Alecu Ivan Ghilia (*Primăvara Bărăganului*), avându-l ca personaj pe Triță Făniță, directorul G.A.C.-ului din Dragalina.

27 martie

- G. Călinescu publică, în „Contemporanul”, articolul **O încheiere**, ca epilog la comentariile sale anterioare despre „poetii tineri”. Foiletonul începe prin reamintirea „exemplului” lui Arghezi și se termină cu o „mică culegere de fraze poetice” extrase din textele lui Nicolae Labiș, Ion Horea, Veronica Porumbacu, Victor Tulbure, Al. Andrițoiu, Miha Dragomir, Dan Deșliu, E. Jebeleanu, Marcel Breslașu, Ion Brad, Aurel Rău și Maria Banuș. „Am făcut citate fără «ostentație ideologică» – precizează criticul – pentru ca și cei mai refractari concepției noastre – de pe alte meleaguri – să-și dea seama de înmulțirea fluierelor în poezia română, consecință și a scoaterii poezilor din falsul prestigiu al enigmisticeii verbale, și a restituirii valorii sonorităților constituționale a sufletelor nude.” □ Toma George Maiorescu îl interviuează pe Boris Polevoi. □ În același număr apar poemele *La furnale...* și *Șarjă* de Ilie Constantin. □ La rubrica „Clasa muncitoare în literatură”, Francisc Munteanu semnalează **O falsă dilemă: pitoresc sau tehnicism**: „Atâta timp cât muncitorul este «studiat» ca și oțelul topit la 1400 de grade, vom avea romane despre muncitori tehniciști, plictisitoare, nerealiste. Muncitorul, chiar și acela care lucrează într-o hală cenușie, undeva într-un fund de provincie, trebuie privit la valoarea lui reală, ca stăpân pe destinul lui, ca un ins al cărui fiu, viitorul intelectual al acestei țări, studiază undeva pe băncile unei universități, al cărui tovarăș, fost coleg de banc, de lucru, este directorul fabricii sau conducător de stat.”

28 martie

- În „România liberă”, Boris Buzilă recenzează volumul de reportaje *Paralela 45* al lui Pop Simion: „Acolo unde un condei neinspirat s-ar fi lăsat purtat de pedante descrieri ale procesului tehnologic pe care-l atrage după sine o nouă metodă de foraj, Pop Simion se îndreaptă spre oameni, spre acei oameni care vibrează cu fiecare fibră a făpturii lor ori de câte ori eforturile muncii lor sunt mai proifice, mai înalte și mai aproape de nevoile celor ce muncesc.”

● „Tribuna” semnaleză, prin D. D. Roșca, *Unele particularități în stilul de gândire al lui Hegel*: „Înțelegem [...] că noul stil de gândire al lui Hegel cerea – până la un punct – un mod de exprimare capabil să reproducă, cât mai fidel cu putință, acel *du-te-vino* caracteristic pentru mișcările unei gândiri dialectice în toate demersurile ei. Și mai înțelegem și că o asemenea gândire tindea [...] să spargă contururile rigide ale vechilor concepte fixate în limbaj [...]. Cu toate acestea, faptul acum reținut, dacă justifică în parte modul de exprimare de care a făcut uz autorul *Științei Logicii*, nu justifică în niciun caz abuzul ce poate fi constatat pe numeroase pagini ale acestei mari opere. Căci multe sunt textele ce puteau fi formulate într-un stil mai puțin rebarbativ decât cel în care ele au fost formulate, și aceasta fără să fie trădat miezul dialectic al gândirii hegeliene.” □ Ion Lungu scrie despre *Basmele omului* de Vladimir Colîn, carte care „se impune înainte de toate prin strădaniile autorului, încununate în multe cazuri de succes, de a dezvolta basmul pe un făgaș nou, realist-socialist.” □ În articolul *Partinitate și combativitate*, Radu Enescu denunță atitudinea „revizionistă” a scriitorilor iugoslavi, căreia îi opune articolul publicat de V.Em. Galan în nr. 2/1959 al revistei „Lupta de clasă”: „Afirmare hotărâtă a principiilor realismului socialist, a partinității în literatură, articolul lui V. Em. Galan constituie prin bogăția lui densă de idei, prin tăria argumentelor și ținuta lui combativă de o înaltă principialitate, prin demonstrația lui convingătoare și riguros științifică, un succes important în acțiunea de combatere teoretică a manifestărilor revizioniste contemporane.” □ În articolul *Disocieri*, Ion Oarcășu polemizează cu articolul publicat de Dumitru Corbea în „Iașul literar” (*Poezie și cicluri de poezii*, nr. 2/1959): pentru criticul clujean, nici ciclul poetic, nici „reportajul” nu sunt dăunătoare poeziei; dimpotrivă „reportajul liric” poate fi „o formă de depășire a subiectivismului, impus creației poetice de către numeroase orientări decadente”. □ În același număr al revistei figurează poeme de Ion Brad (*Cu mâini de olar; Artă*) și Cezar Baltag (*Zi de muncă*), precum și reportajul *Cronică studențească* de Romulus Rusan.

29 martie

● În „România liberă” se inaugurează rubrica de interviuri „Scriitorul și viața”, al cărei prim invitat, chestionat de Boris Buzilă, este Cicerone Theodorescu: „Personal am crezut întotdeauna că la rădăcina oricărei creații artistice trebuie să stea o experiență de viață, un conținut faptic. [...] Astă-toamnă a început, după cum știi, o intensă luptă de valorificare a pământurilor neproductive. Mi-a plăcut să fiu prezent în mijlocul acestor acțiuni și de aici se va alege probabil ciclul *Hectare cucerite* din dosarul pe care-l vezi pe masă. Contactul cu acești oameni mi i-a apropiat pe ca pe niște frați. Am început să avem de mult timp planuri de viitor comune, amintiri comune.” □ În același număr, Demostene Botez aniversează 150 de ani de la nașterea lui Gogol, autorul unei „opere de uriașă însemnătate pentru istoria literaturii universale”.

[MARTIE]

● Articolul de fond din „Steaua” (*O aniversare*), semnat cu numele revistei, marchează aniversarea unui deceniu de la înființarea Uniunii Scriitorilor: „Existența Uniunii Scriitorilor reprezintă una din cele mai apropiate cheazășii pentru dezvoltarea mereu înfloritoare a literaturii noastre pe drumul luminos al realismului socialist, pentru o literatură pusă în slujba idealurilor nobile ale poporului.” □ În acest număr apar poeme de Petre Stoica (*Președintele gospodăriei; Zăpezile au venit; Prietenul lui; Ieri s-a împărțit noul rod*), Aurel Gurghianu (*Castelul; Ospăț; Joc de ape la Petrodvareț*), precum și un fragment dintr-un roman al lui Dumitru Mircea, cu titlul *Însemnările tovarășului Pascu*. □ E aniversat Emil Isac, prin publicarea a două poeme (*Poemă de Mai* – fragment și *Plugul*) și a unui articol monografic semnat de Aurel Rău (*Emil Isac*), care declară că nu înțelege „reținerea pe care istorii literare și cărți de critică literară din trecut au manifestat-o față de asemenea versuri”. □ Două articole din cuprinsul numărului au ca obiect literatura românească rurală a vremii. Primul este *Însemnări despre literatura închinată satului contemporan* de Mihai Gafița: „Odată cu noile realități, socialiste, apar cărțile care zugrăvesc probleme tipice ale socialismului, axate în principal pe conflictul dintre mentalitatea înaintată a colectivistului și aceea înapoiată a individualistului.” Nu mai e o simplă înfruntare, ca la 1907, între bogați și săraci, între asupriți și asupritori, ci este lupta între două concepții, între două feluri de viață, între elementele vechii și noii orânduiri. Raporturile cu moșierii sau cu chiaburii au fost zugrăvite – mai clar sau mai puțin clar – de vechea literatură realistă; lupta de clasă a fost deci exprimată în literatură încă din trecut. Noua literatură își dovedește originalitatea prin rechizitoriul pe care-l face vechii orânduiri, exploatării, în numele unei alte orânduiri, în numele unei soluții, care este dată de socialism. Înfruntarea este tot dramatică, dar dramatismul cunoaște altfel de profunzimi, datorită frământărilor din conștiința oamenilor.” Cu toate acestea, criticul este de părere că „un mare roman cuprinzător al tuturor acestor probleme încă ne lipsește, deși investigarea parțială s-a făcut și se face cu succes”. □ Celălalt articol, apărut la rubrica „Probleme contemporane”, se intitulează *Satul de azi și îndatoririle scriitorului* și este semnat de George Munteanu. Autorul polemizează cu „un prozator tânăr” (nenumit), care, într-un „conclav” de scriitori, susținuse că, pe măsura înființării G.A.C.-urilor, dispar conflictele rurale care să susțină o proză „de mare anvergură”: „Cum arată [...] viața, desfășurarea exploatării omului de către om pe planul economic, politic, juridic, adică la scara întregii vieți statale, nu înseamnă și stingerea luptei de clasă și deci – în literatură – nu înseamnă anularea conflictelor între caractere, adică între caracterele înaintate, integre, devotate prin faptă societății socialiste și caracterele înapoiate, ipocrice, individualiste, sau cele conștient dușmănoase. Deși cele mai adeseori nu capătă aspecte care să poată fi controlate de stat, aceste

conflicte există, – după cum aminteam – luând forme sociale dintre cele mai variate (în procesul muncii, în relațiile personale dintre oameni, în relațiile dintre sexe etc.) și e firesc să existe până când egoismul, hoția, lenea, ipocrizia și celelalte racile moștenite de la vechile orânduiri – prin exponenți direcți – sau reactualizate de ideologia imperialistă – vor fi izgonite definitiv din societatea noastră; desființarea în sens economic, politic, juridic a exploatării omului de către om marchează *numai* crearea condițiilor obiective care vor asigura până la urmă pe toate planurile victoria *Omeniei* asupra *neomeniei*. Și cum această victorie va fi posibilă abia cu concursul conjugat al științei, culturii și artei orientate în sensul educativ militant pentru idealul comunist, rezultă că în stadiul de față al dezvoltării noastre sociale o *latură principală* a conflictelor în literatură și artă continuă a rămâne *lupta împotriva dușmanilor* fățiși sau camuflați ai socialismului din interior și a celor din exterior, iar cealaltă latură principală o constituie conflictele – cu substrat de clasă – dintre caracterele înaintate și înapoiate (chiar dacă nu și *conștient* dușmănoase), reflectate de pe pozițiile luptei pentru victoria deplină a modului de viață socialist și a combaterii a tot ce contravine acestui scop. (Ca laturi *secundare* sunt de considerat conflictele interioare ale oamenilor – orientate în bine sau în rău – și lupta fără capă a omului pentru dominarea naturii). Iar mesajul *umanist major* al literaturii noastre realist-socialiste e și va fi asigurat, în condițiile victoriei depline a socialismului, tocmai în măsura în care se acordă și se va acorda de către scriitori însemnătatea cuvenită diferitelor faze *concrete* de dezvoltare socială care condiționează într-un mod specific această *dialectică a relațiilor dintre caractere*.” □ G. Călinescu își reia serialul ***Scriitori progresiști între 1848-1859***, ocupându-se de restul operei lui D. Bolintineanu, într-o versiune revizuită a capitolului său din *Istorie...*, unde se accentuează amprenta documentară și sociologizantă a abordării. □ La „Cronica literară”, Ion Lungu semnalează ***Un debut promițător***: *Cuscii* de Alecu Ivan Ghilia, Virgil Ardeleanu comentează romanul *Să nu fugi singur prin ploaie* de Al. I. Ștefănescu (unde autorul dovedește „o bună pătrundere a mentalității infantile”, dar „nu s-a eliberat încă total de sub imperiul schiței, capitolele romanului putând fi considerate povestiri autonome”), iar Eugeniu Speranția se referă la repovestirea de către Adrian Maniu a *Cântecului Nibelungilor* ca la o „muncă literară atât de dificilă și de fructuoasă”. □ În rubrica „Viața cărților”, Constantin Cubleşan recenzează *Haiducul Stanco* de I. Veselinovici, iar Mircea Ivănescu scrie despre *Martin Arrowsmith* de Sinclair Lewis. □ La „Confluente”, V. Felea polemizează cu G. Picon referitor la ultimul roman al lui Aragon, *Săptămâna sfântă*: „Aragon nu e nici tradiționalist, nici suprarrealist, ci un mare scriitor al clasei muncitoare, ale cărui cărți înscriu momente importante în evoluția realismului socialist”. Tot aici, V. Paraschiv rezumă discuțiile din U.R.S.S. pe tema ***Freudismul și literatura***, profetind că „teoriile sale [ale lui Freud] vor fi aruncate la gunoi”.

• „Iașul literar” cuprinde poeme de George Lesnea (*Orologiul Kremlinului*), Andi Andrieș (*Ziua de vară*), Nicolae Țațomir (*Tânărul candidat*), Horia Zilieru (*Tăietorii de lemne*) și Florența Albu (*Dimineață; Noaptea pe valea Troțușului; Aproape de mare; Vignetă; Vacanță*), precum și nuvela *Mândrie* de George Sidorovici. □ La rubrica „Discuții”, D. Costea scrie despre **Conținutul etic și estetic al operei literare**: „Unitatea dintre etic și estetic, deși pare de domeniul evidenței, nu este întotdeauna înțeleasă în adevărata ei lumină. Astfel, pentru unii critici, «etica particulară» a unei opere nu trebuie confundată cu «moralitatea de fiecare zi a cetățeanului». Ce se poate înțelege prin «etica particulară» a operei literare, deosebită de «morală de fiecare zi a cetățeanului»?... Nimic altceva decât un corolar al teoriei idealiste a «autonomiei esteticului»: arta fiind «independentă» de viața socială, rezultă că ea are și o etică a ei proprie. Ideea e de mult cunoscută, adepții «autonomiei esteticului» susținând că arta exercită o influență educativă numai prin simplul fapt al calității ei estetice (înțelege: frumusețea formei), indiferent de conținutul ei «extraestetic», care poate fi chiar imoral.// Estetica marxist-leninistă nu admite însă această disociere metafizică a valorilor: esteticul nu poate exista în afara eticului sau în conflict cu eticul și invers. Arta fiind reflectarea realității, conținutul ei moral nu-i decât oglindirea în imagini tipice, generalizate, a «moralității de fiecare zi a cetățeanului». Se poate vorbi nu de «etica particulară» a operei, ci de modul particular în care arta contribuie la educarea morală a societății, prin ideile vehiculate, prin emoția estetică pe care imaginea artistică o trezește în sufletul omului, prin corelațiile și corespondențele sugerate, etc.” □ La rubrica „Moștenirea literară” se publică *Războiul*, „o piesă inedită a lui Delavrancea”, prezentată de Emilia Șt. Milicescu. □ În secțiunea „Studii și cronici”, Al. Andriescu scrie despre *De la potop* încoace de V. Em. Galan („Inegal ca valoare, cu bucăți care se ridică până la modele ale genului, cum ar fi nuvela *La răzeși*, și altele mai puțin realizate, schița *Alegeri*, de exemplu, volumul lui V. Em. Galan *De la potop încoace* demonstrează, înainte de orice, posibilitățile scriitorului de a înfățișa lumea satelor în drum spre socialism, cu notarea minuțioasă a mișcărilor sufletești aduse de noile relații.”), în timp ce Aura Pană recenzează *Surâsul Hiroshimei*: „Poemul lui Eugen Jebeleanu are perspectiva universalității. Internaționalist în conținut, el depășește granițele literaturii naționale, prin abordarea unei teme din miezul actualității mondiale, prin adeziunea decisă la cauza comună a păcii, într-o formulă poetică superioară, înscriind totodată un moment remarcabil în evoluția poeziei noastre realist-socialiste.” □ La rubrica „Recenzii”, Maria Platon comentează *Cartea cu jucării* de Tudor Arghezi.

• Într-o secțiune cuprinzătoare, „Scrișul bănățean” aniversează „Un deceniu de la istorica rezoluție din 3-5 martie 1949”, privind colectivizarea agriculturii. Momentul e marcat prin versuri de Anghel Dumbrăveanu (*Brigadierul; Sfatul colectivizatorilor; Memoria copilăriei*), Al. Jebeleanu (*În satul bătrân; Colecti-*

vistul în fața holdelor), Lucian Valea (*Martie; Sălciile; Solilocul cărbunilor*), Ilie Măduța (*Schițe dintr-o gospodărie agricolă colectivă; Visuri*), Mircea Micu (*Trec condrii vechi*), prin fragmente din „carnetul de documentare” al lui Leonard Gavrilu (*Zile de iarnă la Lenauheim*), precum și prin articolul **În pas cu istoria** de Nicolae Ciobanu („lucrarea cea mai reușită, cu implicațiile morale și sociale cele mai multe și mai diferite, consacrată luptei pentru colectivizarea agriculturii, până în momentul de față ni se pare a fi recentul roman al lui Alecu Ivan Ghilia: *Cuscarii*. Am îndrăzni să spunem că această carte, sub raportul noutății viziunii autorului și prin specificitatea personajelor plătuite, este susceptibilă de a fi judecată prin comparație cu *Moromeții* lui Marin Preda, chiar dacă în privința construcției cartea lui Ghilia prezintă unele carențe.”) □ La „Cronica literară”, Sergiu Levin scrie despre *Rădăcinile sunt amare* de Zaharia Stancu, „un categoric succes al realismului socialist în literatura română”: „Cu greu s-ar putea găsi un pasaj al romanului în care vechiul să nu fie combătut sub diversele lui fețe grotești, hidoase sau jalnice, sau în care noul să nu fie cu căldură evidențiat, cântat, dat ca exemplu, iubit și elogiât. Oricâte planuri compoziționale ar avea romanul, oricâte personaje ar palpa într-însul și indiferent în ce timp s-ar petrece acțiunea, poziția clară, fără echivoc, a autorului, de judecător aspru, lucid și neiertător, drept și înflăcărat, e mereu evidentă. Partinitatea scriitorului e limpede și Darie, oricât de scârbit ar fi de dragoste și câteodată de viață, nu e niciodată atât de scârbit pentru a nu se încinge de ură la adresa boierilor și niciodată nu i se întâmplă a-și aduce aminte de reumatisme sau de trecute suferinți, atunci când noul-revoluționar se încleștează cu vechiul. Această participare afectivă, puternic pasionată a povestitorului la lupta socială, poziția lui combativă, lipsită de orice obiectivism, găsește totală aprobare a povestitorului.” □ Nicolae Ciobanu recenzează romanul *Să nu fugi singur prin ploaie* de Al. I. Ștefănescu, „o carte interesantă, o reușită certă”, care „invederează mai ales realele însușiri de prozator ale acestui scriitor”.

- În „Lupta de clasă”, un articol nesemnat militează **Pentru o poezie strâns legată de actualitate, bogată în idei**. Din producția poetică recentă a tinerilor, sunt citați ca exemple pozitive Florența Albu, Aurel Storin, Nicolae Stoian, Dumitru Cepănar, iar ca exemple negative – Barbu Cioculescu, Negoită Irimie, Andi Andrieș, Ion Rahoveanu și Alexandru Lungu.

- Numărul 3 (martie) din anul 1959 al „Vieții românești” publică texte literare ale Letiției Papu – *Marina (nuvelă)*, Florenței Albu – *Într-o primăvară*, Mihai Beniuc – *Lui Alexei Maximovici*, Maria Banuș – *Mileniul X despre străbuni, Celui din mileniul X, Tot lui*, Titel Constantinescu – *Și ziua a venit, Marele sărut, Jurământ, Mersul pe câmp*, Ion Sofia Manolescu – *Bună dimineața!*, Remus Luca – *Câteva săptămâni la Sărulești*, Nicolae Crișan – *Popas la Chilia-Veche*, Ioanichie Olteanu – *După zece ani*, Miha Dragomir – *Versul orașului meu*, Al. Andrițoiu – *Moment câmpenesc, Dobrogeană*. □ Rețin

atenția studiile lui Mihai Novicov – *Congresul constructorilor comunismului și sarcinile culturii socialiste* (un articol de direcție prilejuit de cel de-al XXI-lea Congres al P.C.U.S. care statuează doctrinar rolul „scriitorului nou” dator „să îmbogățească literatura patriei cu opere care să lase generațiilor viitoare mărturii adevărate și puternice despre această epocă glorioasă și despre eroii ei”), Dumitru Micu – *Epica transformării socialiste a satului* (o trecere în revistă a prozelor-model realiste din epocile anterioare care „postulau” „imposibilitatea soluționării definitive a problemei țărănești în condițiile orânduirii capitaliste” – *Moara cu noroc*, *Ion*, *Răscoala*, *Mitrea Cocor* – în vederea impunerii noii „problematici” socialiste a epicii cu tematică rurală: *Moromeții*, „roman cu subtext polemic” ce „constituie cea mai elocventă, mai desăvârșită artistică ripostă dată [...] concepției poporaniste după care problema țărănească și-ar putea găsi rezolvarea în cadrul unei orânduirii democratice burgheze, într-o Românie *eminamente agricolă*, țară de mici proprietari rurali”; nuvela predistă *Ferestre întunecate* proiectează tematic „descătușarea morală a țăranului sărac, văzută ca parte constitutivă a procesului de transformare socialistă a satului; *Setea* - în care „romancierul a intuit procesul sufleteș asociat dobândirii de către țărani a pământului prin luptă, sub conducerea comunistilor”; este „romanul unirii țăranimii sărace în jurul partidului”; *Cuscii* de Alecu Ivan Ghilia, care „oglindește un stadiu la procesului de înaintare a satului spre socialism, în care noua formă de proprietate exercită o influență decisivă asupra conștiinței maselor țărănești.”), Ion Vitner – *Creatori și opere: Remus Luca* („un ardelean care sadovenizează” în *Ana Nucului*, atent la „modul în care revoluția culturală pătrunde la sate”, dar care „deschide largi orizonturi asupra omului nou al socialismului” în volumul de *Povestiri*) și Eugenia Tudor – *O nouă piesă din viața țăranimii* (*Poarta* de Paul Everac în care, „prin satira demascatoare cu care este urmărită dezmembrarea familiei chiaburului, autorul a prins în obiectiv nu numai anacronismul unei psihologii sociale, bazată pe interesele înguste ale proprietății private și ale expoaltării nemiloase, dar a arătat în același timp pericolul pe care-l mai reprezintă aceasta în lumea satelor”).

APRILIE

1 aprilie

- În „Munca”, E. Marton aniversează 150 de ani de la nașterea lui N. V. Gogol.
- Printr-un articol de Petru Dumitriu, revista „Luceafărul” îndeamnă *Spre noi înfăptuiri*: „Am cunoscut în uzinele industriei noastre grele, în fața cuptoarelor Martin sau a furnalelor, muncitori, fii de muncitori, care dobândiseră titlul de ingineri; am cunoscut muncitori directori ai unor uzine de mari proporții, președinți de sfaturi populare, miniștri; am cunoscut cu toții asemenea oameni

noi ieșiți din mase. Ei întruchipează acele forme noi de viață materială și spirituală. [...] Iată, spuse în câteva cuvinte – prea sărace pentru tema lor – conținutul se impune noii noastre literaturi și arte socialiste în conținutul său de idei și simțăminte, în patosul său, și românești în forma moștenită de la Eminescu, Sadoveanu, Arghezi, Grigorescu, Enescu și pe care trebuie s-o continuăm, înnoind-o potrivit vremii, spre a oglindi în chip revoluționar viața societății noastre constructoare a socialismului.” □ Cei 10 ani de la înființarea Uniunii Scriitorilor din R.P.R. sunt aniversați de Otilia Cazimir (*Pe drumul luminos al socialismului*), N. Dunăreanu (*Frontul unit al scriitorilor*) și Al. Kirițescu (*Opere demne de epoca noastră*). □ Rubrica „O seamă de cuvinte” cuprinde recenzii semnate de Ion Brad (despre Pop Simion, *Paralela 45*), Ioanichie Olteanu (despre N. Petrovski și A. Belov, *Țara marelui Hapi*) și Pavel Toma (despre antologia *Tragicii greci*). □ În secțiunea „Generația lui 23 August” apar poeme de Constanța Buzea (*Bucurie*) și Constantin Abăluță (*Poem despre Donca Simo*). □ La rubrica „Mențiuni critice”, Perpessicius își publică partea a treia și ultima a cronicii despre *Rădăcinile sunt amare* de Zaharia Stancu, care se încheie pe un ton ambiguu: „[...] nu-mi rămâne altceva de făcut decât să sfârșesc tot cu o moralitate și adresându-mă cititorului să-i spun: nu te încrede în cronicarul literar niciodată. E o proastă călăuză. Ispitește scripturile, cum spunea marele cronicar de altădată, desfată-te, după propria d-tale fantezie, cu tot ceea ce verva, și lirică și epică, a lui Zaharia Stancu îți dăruiește din belșug și vei ajunge singur la încheierea că *Rădăcinile sunt amare* reprezintă una din marile victorii ale romanului nostru contemporan.” □ I.D. Bălan scrie despre *De la potop încoace* de V. Em. Galan: „nuvela *La răzeși* e o realizare remarcabilă și întregul volum constituie un succes dintre cele mai grăitoare ale literaturii noastre realist-socialiste”. □ În același număr al revistei Radu Cosașu semnează reportajul cu temă hunedoreană *Fecunditate*. □ În articolul *Un tratat de istoria literaturii române*, G. C. Nicolescu comentează articolul lui G. Călinescu din „Contemporanul” (13 martie).

2 aprilie

● „Gazeta literară” răspunde articolului de fond al „Scânteii” din 22 martie a.c. (*Literatura să pătrundă în miezul actualității!*): „Vom continua să promovăm literatura în care se oglindesc realitățile socialiste ale patriei noastre, vom lupta împotriva atacurilor fățișe sau deghizate ale ideologiei burgheze, demascând atitudinile liberaliste, vom apăra principiile indestructibile ale realismului socialist, vom discuta problemele creației literare, ale poziției cititorului față de actualitate și față de fenomenele cele mai importante ale realității.” (*Sarcini de răspundere*) □ Într-un comunicat al instituției intitulat chiar *Uniunea Scriitorilor*, se precizează: „Este necesar ca, prin publicațiile Uniunii Scriitorilor, să se cultive și să se încurajeze tot mai mult năzuința de creare a unor opere legate de temele actualității, să fie susținută tendința de a da, prin creații

tot mai valoroase și partinice, o ripostă nimicitoare teoriilor revizioniste cu privire la rolul și eficiența îndrumării de partid în literatură. Ele trebuie să publice articole și studii critice de sinteză, în care să se discute cu limpezime și argumente convingătoare problemele concrete ale creației pe teme de actualitate, pentru a contribui astfel la promovarea acelei literaturi pe care o cere publicul nostru de azi.” □ La rubrica „Scriu pentru 23 August” răspunde Ferenc Szemler. □ În articolul *Forța satirei*, Ieronim Șerbu punctează 150 de ani de la nașterea lui N. V. Gogol. □ Șerban Cioculescu semnează articolul *Limbă și actualitate*, ce anunță un proiect mai larg: „Îmi propun să urmăresc periodic cu atenție câteva din numeroasele cuvinte noi, încă neînregistrate în lexicoane, dar vrednice să figureze în edițiile următoare ale dicționarilor Academiei R.P.R.” Deocamdată sunt analizați termenii *siloxicon*, *cosmodrom* și *a aseleniza*. □ Paul Georgescu publică a doua parte a cronicii sale la *Oaie și ai săi* de Eugen Barbu, volum ce relevă „uriașa forță transformatoare a revoluției noastre”. □ În *Profilul etic*, Leonard Gavrilu analizează romanul *Cuscii* de Al. I. Ghilia, conchizând că autorul „s-a străduit să dezbată problemele eticii socialiste insistând asupra unor tipuri caracteristice din viața satului”. □ În *Reporterul și viața*, N. Ciobanu comentează ultimul volum al lui Pop Simion: „Este neîndoios că *Paralela 45* este o carte izbutită și pentru că autorul ei a căutat să cunoască în mod temeinic realitatea pe care și-a propus s-o descrie. De unde se poate deduce că această fază a elaborării unor cărți de reportaj – documentarea – constituie un element de seamă care determină biruința reporterului.” □ În articolul *Eroul romanului contemporan*, Lucian Raicu demască falsitatea concepției românești a lui Titu Maiorescu din *Literatura română și străinătatea*: „Cât e de falsă viziunea «figurilor din popor» recomandată de Maiorescu scriitorilor de «romane poporane» intuiau marii creatori realiști – cunoscători ai vieții poporului, conștienți de însușirile cu adevărat organice ale caracterului popular – mult înainte de epoca noastră. Simțiseră de pe atunci și relevaseră cu simpatie acele însușiri *autentice* ale oamenilor simpli, rezervele de energie pozitivă mutilate în condițiile capitalismului. Teoreticienii interesați în descoperirea fatalismului și pasivității absolute, proprii «figurilor din popor», speculară, după normele celui mai clasic diversionism ideologic, aceea că, în chip temporar, anumite categorii de oameni suferă influența ideologiei dominante și a unor condiții de viață care înăbușă puțința de manifestare a însușirilor ei autentice. Existau pe atunci anumite condiții sociale care facilitau răspândirea acestei diversiuni, întreținute de ideologii claselor dominante ce aveau tot interesul ca «însușiri» precum cele semnalate de ei să treacă în primul plan și să rețină atenția scriitorului de «romane poporane»; *acestea* să fie considerate coordonate «etern» ale sufletului popular. În epoca socialismului, care reclamă însușiri opuse celor descoperite de Maiorescu (resemnarea, pasivitatea, fatalismul etc.) dispare cu totul condiția socială a acestei diversiuni. Acest fapt are consecințe incalcu-

labile pentru literatură. Ideologia marxistă îndrumă pe scriitor spre acele zone sociale – zonele revoluției – în care însușirile reale, majore ale maselor muncitoare se manifestă în toată plenitudinea. E de ajuns să confruntăm axioma maioreșciană: «o figură din popor este de la început pusă sub stăpânirea împrejurărilor ca sub o fatalitate» cu anume imagini din viața de azi, existente în proza lui Sadoveanu, Zaharia Stancu, Marin Preda, Petru Dumitriu, Titus Popovici, V. Em. Galan, Eugen Barbu, Remus Luca, Al. Ivan Ghilia și alții, spre a fi pe deplin edificați, fără a intra în detalii și a cerceta, de pildă, chipul specific în care fiecare din acești scriitori observă, înțelege și cultivă însușirile creatoare afirmate de eroii lor («figurile din popor») în procesul construcției.” □ În același număr Petru Dumitriu își publică a treia parte a fragmentului *Cum se deschide o ușă*, iar Nichita Stănescu semnează poemul *Cântec de protest*.

3 aprilie

● În „Contemporanul”, George Ivașcu laudă **Literatura noastră**, apărând-o de atacurile „revizioniștilor” și ale „transfugilor”: „Dușmanii socialismului sunt perfect conștienți tocmai de marele rol, de mare putere de înrăurire, în complexul proces de făurire a conștiinței omului nou, pe care-l are literatura. De aici strădania transfugilor, adică a celor fără patrie, de a minimaliza literatura actuală a poporului nostru, de a o răstălmăci, de a-i calomnia valorile, de a-i nega prezența și eficiența, de a-i opune palidele, întru nimic semnificative, înjghebări ale «geniilor» expatriate. [...] Cu alte cuvinte, înșiși dușmanii recunosc astfel soliditatea literaturii actuale, realist-socialiste, ca parte organic componentă a monumentului literar românesc.” □ G. Călinescu publică articolul **Gogol**: „N. Gogol, de la nașterea căruia s-au împlinit 150 de ani, a fost geniul cel mai complet cu putință. Nicio pensulă a picturii literare, de la cea mai subțire, până la cea mai lată, inclusiv cuțitul de strivit vopseaua de ulei n-a rămas nefolosită de el, toate perspectivele și jocurile de lumină îi sunt cunoscute, niciun fior nu i-a rămas străin. Liric magnific în proză, el e deopotrivă sensibil la poezia naturii și a arhitecturii (ca și Prosper Mérimée a lăsat pagini interesante despre cea din urmă), a odăilor și a mobilelor. Portretistul e admirabil. De la fata suavă de aspect preraphaelit, până la generalul brusc, totul e magistral. E șăgalnic, malițios, sarcastic, caricatural, grotesc, bufon sau burlesc, clasificator ca un autentic clasic, enigmatic și fantasmatic ca romanticii. Contrastele s-ar putea spune că erau în natura istoriei, în această parte a Europei în care marea creație începe în timpul romantismului. Cu toate acestea, în ce are mai izbutit, Gogol face o sinteză absolut originală.” □ În „Dicționarul păcii și al războiului”, Geo Bogza se ocupă de cuvântul **Abajur**. □ În același număr apar poeme de Nichita Stănescu (*Adolescență*) și Ion Horea (*Cântec din frunză*). □ Mihai Gafița se ocupă de **Tânără generație a literaturii noastre** (de la Titus Popovici, Francisc Munteanu, Eugen Barbu, Traian Coșovei, Aurel Rău ș.a. până la Ilie Constantin, Florența Albu, Cezar Baltag și

Nichita Stănescu): „Ne aflăm [...] în fața unei adevărate mișcări, ale cărei proporții viitoare nici nu le putem încă înfățișa cu exactitate. Acești scriitori tineri au crescut și s-au format în anii construcției socialiste [...]. Ei au crescut așadar odată cu succesele noului drum al țării, au trăit odată cu ele – putem spune că au izvorât din ele. Într-adevăr, aproape toți și-au făcut ucenicia ca reporteri, au colindat țara în prefacere, șantierul, uzinele, ogoarele gospodăriilor, au învățat să le cunoască și să le iubească. Este o generație a socialismului – și aceasta explică de ce, aproape fără excepție, inspirația lor se leagă de viața poporului nostru în cea mai recentă perioadă.” □ Toma George Maiorescu îl interviuează pe Mihail Șolohov.

4 aprilie

- Boris Buzilă comentează în „România liberă”, ultimul volum al lui Eugen Barbu: „Cu *Oaie și ai săi* – ne referim chiar la bucata cu acest titlu – scriitorul încearcă și izbutește, în limitele nuvelei, formula construcției epice ample. Romanul lui Eugen Barbu și-a creat în această carte premise temeinice și promițătoare.”

- În „Tribuna”, Radu Enescu subliniază *Impasul realismului „pur”*, îndreptat împotriva „revizionismului” de tipul G. Lukács: „Tentativele revizioniste de a nega valabilitatea și eficiența spiritului de partid în literatură, preconizând înlocuirea lui cu preînși «factori spontani», deschid larg porțile anarhismului și iraționalismului, deci a decadentismului, care reprezintă în ultimă analiză desființarea oricărei literaturi viabile. «Calea a treia» se dovedește și în domeniul scrisului iluzorie. Astăzi, un scriitor este pus în fața alternativei: ori alături de clasa muncitoare, pe drumul socialismului biruitor, care reprezintă viitorul omenirii, deci pe pozițiile realismului socialist, ori servind interesele lumii capitaliste, sortite unui inexorabil crepuscul, deci nolens-volens exponent al unei pseudoarte tot mai ruptă de realitate și golită de conținut. Formula realismului pur, fără epitete, este de nesuținut. Astăzi este posibil doar un singur fel de realism. Și acesta este realismul socialist.” □ La „Cronica literară”, Ion Lungu recenzează primul volum din *Ulița piperului sălbatic* de Dimos Rendis. □ D. Cesereanu semnalează *Prezența poetului*, concretizată de opera lui Mihai Beniuc: „Privită global, lirica lui Mihai Beniuc se diversifică, abordând toate fenomenele lumii prezente. De aceea, fără să ofere cititorilor teme extravagante, căutate, poezia lui Beniuc rămâne *nouă* prin prezența ei în *timp*, în mișcarea socială, în conștiința vremurilor noi, conștiința lumii socialiste. Prin această caracteristică poezia lui Beniuc care ceva din structura creației populare, care receptează neîntreruptul lanț de fapt și întâmplări la care participă creatorii anonimi în cursul vieții lor. De aci provine varietatea și valabilitatea ei.” □ Ion Oarcăsu semnează prima parte a articolului *Conceptia marxistă și universul poetic*, unde comentează amănunțit și antitetic două fragmente poetice, preluate din textele lui Victor Felea, respectiv Nina

Cassian: „Primul [...] imită recuzita imagistică a moderniştilor, fără să observe că împrumută şi o atitudine poetică faţă de lume şi faţă de problema morţii străină concepţiei marxist-leniniste. Nina Cassian tratează şi ea cu toată gravitatea, cu nostalgie chiar, problema, insolubilă sub raport biologic, a morţii fizice; dar, receptivă la concepţia despre lume şi viaţă a societăţii noastre, ea depăşeşte simpla reacţie fiziologică faţă de acest fapt natural, mutând discuţia pe plan social, dându-i astfel o rezolvare acceptabilă. [...] În abordarea acestei teme poeta e pătrunsă de concepţia marxistă, cultivă, am spune, o creaţie a universului poetic deschis spiritului novator al vremii noastre.”

5 aprilie

- În „România liberă” apare poemul *Acelaşi drum* de Dan Deşliu. □ În acelaşi număr, Boris Buzilă îl interviează pe Eusebiu Camilar, care îşi prezintă, între altele, proiectele recente în domeniul liricii: „Mă pasionează nespuse una din marile probleme ale vremii noastre. mă refer la astronautică şi în general la energie. Am citit o întreagă bibliotecă în domeniile astrobiologiei, astrobotanicii... zeci şi sute de volume despre lumile de sus... Poeziile sunt în parte rezultatul acestor lecturi şi al evenimentelor epocale din zilele noastre, când ştiinţa sovietică a deschis drumul spre marele cosmos. Scriitorul nu trebuie să fie străin de ceea ce este nou în ştiinţă şi tehnică. Altminteri niciodată ritmul inimii lui nu se va putea contopi cu acela al veacului...”

- Premiera – la Teatrul Naţional „I. L. Caragiale” – a piesei lui Mihai Beniuc, *În Valea Cucului*, face obiectul unei cronici elogioase publicate în „Scânteia” de Andrei Băleanu. Dincolo de calitatea spectacolului, apreciat pentru „autenticitate”, cronicarul remarcă meritele piesei, ancorată tematic în „cea mai arzătoare actualitate”, şi ilustrând o serie de „tipuri, mentalităţi şi moravuri ale satului de astăzi”, într-o construcţie dramatică nu suficient de „închegată”, din păcate: „Autorul a surprins un aspect dintre cele mai caracteristice ale înnoirilor din viaţa satului: formarea unei puternice opinii publice aflate fără preget în sprijinul liniei partidului, creşterea, în rândurile ţăranilor muncitori, a conştiinţei intereselor lor obşteşti, apariţia acelei concepţii şi aceluia orizont în care nu se mai reduce totul la interesul personal, în care privirile trec dincolo de gardul gospodăriei individuale şi îmbrăţişează perspectivele cauzei comune.”

7 aprilie

- În „Munca”, M. Djentemirov scrie despre *Cuscii* lui Alecu Ivan Ghilia: „Când un scriitor contemporan, prin lucrarea lui, reuşeşte să trateze convingător o temă de actualitate şi să-i ofere cititorului un tablou amplu al transformărilor minunate prin care trec astăzi satele patriei noastre, merită aprecierea unanimă. Şi sub acest aspect, cartea lui Alecu Ivan Ghilia este incontestabil o biruinţă.”

9 aprilie

• Paul Georgescu publică, în „Gazeta literară”, articolul **Rubrici și preocupări**, un bilanț al criticii comuniste din ultimii 15 ani: „Cine răsfoiește presa literară a ultimilor 15 ani constată că, în mare vorbind, prima îndeletnicire a criticii noastre a fost aceea de a afirma și argumenta principiile fundamentale ale literaturii noastre, realist-socialiste, a fundamenta principiile esteticii noastre, marxist-leniniste și, în sfârșit, a demasca, înfrânge și lichida diversele forme ale ideologiei reacționare, decadente, burgheze.// Aceste obiective fiind atinse, dezvoltarea firească a literaturii a necesitat dezvoltarea unei critici științifice la obiect, de tipul recenziei și al cronicii literare. Nu a fost ușor pentru critici fie de a se adapta, fie de a învăța să analizeze științific opera de artă, dar operația poate fi considerată – în general – ca izbutită. Presa de partid ne-a atras atenția la timp, însă, că prinși de euforie analitică, uitasem sau neglijasem critica de direcție, apărarea principiilor de bază în fața noilor atacuri ale ideologiei burgheze și îndeosebi ale revizionismului.// Da aici trebuie să conchidem, cred, că noul moment al criticii, cerut de dezvoltarea literaturii, și anume momentul sintetic, nu trebuie luat ca absolut, necesitatea sintezei nu trebuie înțeleasă unilateral. Va trebui, deci, să nu renunțăm la articolele de principii sau de polemică teoretică împotriva calomniilor ideologiei burgheze; va trebui, mai ales, să veghem la puritatea ideologică a literaturii noastre, să acționăm cu promptitudine împotriva oricăror infiltrări ale ideologiei burgheze: să nu renunțăm la analiza la obiect, întărind mai mult metoda științifică, partinitatea și principiul confruntării cu viața. Această analiză ar trebui, însă, cred, să se orienteze mai mult în spiritul sintezei, adică să contribuie mai mult la dezvăluirea trăsăturilor generale conținute în carte. Un volum nu este un obiect izolat, ci el se încadrează în evoluția unui scriitor, se încadrează în evoluția literaturii noastre.” □ La rubrica „Scriu pentru 23 August” interviu este Eugen Frunză. □ În articolul **Aniversarea unui monstru**, Eugen Jebeleanu reamintește că s-au împlinit 10 ani de la înființarea N.A.T.O. □ Eugen Barbu semnalează **Un eveniment de o importanță istorică**: colectivizarea. □ O problemă „de creație” specifică ridică Geo Bogza în **Scriitorii și zgomotul**: „Statul nostru nu poate rămâne indiferent la faptul că poeme, romane sau piese de teatru sunt scrise mai greu, sunt scrise mai prost sau nu mai sunt scrise deloc, din pricină că anumiți locuitori ai Bucureștilor, din sămânța «oamenilor sănătoși» de pe vremuri, le place să trântesc uşile ascensoarelor, să ambaleză motoarele motocicletelor, să deschidă aparatele de radio la maximum sau să spună şoferilor, care vin la ora cinci dimineaţa să-i ducă la gară, să claxoneze până ce se vor trezi din somn, împreună cu tot cartierul.” □ La rubrica „Pentru realismul socialist”, Georgeta Horodincă publică articolul **Stil și tradiție**: „Literatura noastră actuală, dezvoltându-se în spiritul noii metode de creație, oferă panorama unei mari varietăți de stiluri, în

care tradițiile realiste se îmbină cu tendințele înnoitoare ale creatorilor respectivi. Sunt însă mai greu de găsit strămoșii literari ai lui Zaharia Stancu sau ai lui Marin Preda decât, să spunem, ai lui Petru Dumitriu sau Titus Popovici – fără, firește, ca această distincție să aibă neapărat, prin ea însăși, consecințe valorice. Faptul demonstrează numai că în cadrul realismului socialist se dezvoltă nestingherit o pluralitate de stiluri literare reprezentând fiecare manifestarea deplină a originalității și particularităților unui talent.” □ La „Cronica literară”, Mihail Petroveanu scrie despre volumul *Cu timpul meu* de Ion Brad: „Conținutul *socialist* consecvent al patriotismului se obține [...] prin confundarea cu lumea de idei și forța morală a constructorilor noii orânduiri în propria-i țară, prin pătrunderea în avanposturile socialismului, printre țărani colectivști și muncitori în primul rând. Eforturile poetului în această direcție nu au generat deocamdată rezultate deosebite. [...] E firesc deci să-l îndemnăm [...] pe Ion Brad să-și îndrepte, odată cu pasul, sensibilitatea întreagă către cei cărora își dăruise poezia.” □ Z. Ornea recenzează vol. IV de *Teatru* al lui Camil Petrescu, iar Ștefan Cazimir scrie despre Dumitru Almaș, *Cetatea de pe stânca verde*.

10 aprilie

● În „Contemporanul”, G. Călinescu publică articolul *Voltaire*, în care discută proza autorului iluminist: „În ciuda dureroaselor experiențe, huronul se încredințează că oamenii evoluează spre bine. [...] Societatea are avantajele sale asupra stării naturale, exaltate de J.J. Rousseau. Naturiștii vorbesc prea mult de prezent, puțin de trecut «et jamais de l'avenir». Nu cunosc, cu alte cuvinte, noțiunea de progres. Speța omului civilizat – recunoaște canadianul – e superioară celeilalte în stare de natură, fiindcă și-a sporit bunăstarea de-a lungul secolelor prin arte și cunoaștere. În această idee, mai cu seamă, stă ideea de progres, stă actualitatea ideologică a scrierilor lui Voltaire, cu toată stingerea aluziilor care atunci, în timpul vieții sale, stârniră un enorm scandal.” □ Toma George Maiorescu îl intervieuează pe Aleksandr Tvardovski. □ În același număr apar poemele *Primăvara* de Veronica Porumbacu și *Ridicarea scutului*, *Energia* și *Regretul* de Eusebiu Camilar. □ Nagy István scrie despre *Profilul moral al clasei muncitoare*. □ Camil Baltazar recenzează volumul *Vitrina* de Petre Sălcudeanu, „prozator succulent, cu notația directă, exprimată cu un maximum de economie verbală, care face fraza cu atât mai pregnantă”. □ În articolul *Tinerete, tinerețe...*, Mihai Gafița precizează: „maturitatea literară dobândită repede, prin opere de mare valoare, consacră și distanțează, introduce în circuitul marii literaturi scriitori care, altfel, ar fi să se afle încă în perioada uceniciei. De aceea, [...] eu socotesc că Titus Popovici, Francisc Munteanu, Eugen Barbu, Aurel Rău, Szabo Gyula, Al. Andrișoiu, Ștefan Iureș, Huszar Sandor, Traian Coșovei și alții și-au dovedit semnele apartenenței la literatura privită în ansamblu, fără vârsta culorilor.”

11 aprilie

- În „România liberă”, Boris Buzilă comentează volumul II din *Însemnări-le critice* ale lui Paul Georgescu: „Așteptăm de la criticul Paul Georgescu mai multe articole de sinteză privitoare la literatura noastră contemporană, la tendințele și liniile ei de dezvoltare, ca și studii de ansamblu asupra creației unor scriitori din zilele noastre. De multă vreme Paul Georgescu promite «micromonografii» asupra scriitorilor literaturii noastre contemporane. Le vom citi cumva în volumul al III-lea al însemnărilor?”

- Sub genericul „La ordinea zilei: reportajul”, Ion Lungu publică în „Tribuna” prima parte a articolului *Între proză, reportaj și poem în proză*: „cred că este greșită părerea acelor care văd în reportaj doar o anexă (adevărat necesară, dar anexă!) a beletristicii sau gazetăriei. Reportajul izbutit cere talent, pricepere literară și cunoaștere temeinică a realității, la fel cum pretinde cercetarea științifică sau creația beletristică. Improvizația, lipsa de talent și diletantismul duc doar la pseudo-reportaje. Ca atare, reportajul nu poate fi considerat, nici măcar în glumă, un loc de refugiu pentru poeții și prozatorii fără vocație literară.” □ La „Cronica literară”, Ion Oarcăsu comentează volumul de versuri *Oameni și dragoste* de Cicerone Theodorescu, unde autorul „rămâne același liric activ și militant, dovedindu-ne din nou că merită să ocupe un loc de frunte în poezia noastră actuală”. □ Mircea Zăciu scrie despre *Galaction – artistul militant*: „Înfiorat de prezența tumultuoasă a proletariatului revoluționar pe scena istorică contemporană, Galaction a indicat, de numeroase ori, confrăților săi, noul drum de izbăvire pe care literatura românească va trebui să-l urmeze: acela al zugrăvirii vieților celor mulți și apăsăți, al cunoașterii nemijlocite a proletariatului, al identificării, în ultimă instanță, cu țelurile ei revoluționare. Va fi aceasta o «literatură pentru cei mulți și dornici», o literatură în care realismul critic trebuia depășit în sens revoluționar. [...] Profetic, verbul său clarvăzător prevestea prezentul pe care-l trăim cu intensitate astăzi. Prezentul socialist, în întâmpinarea căruia venea cea mai valoroasă parte a creației lui Gala Galaction. Și poate e aceasta cea mai prețioasă recunoaștere ce i se poate aduce: că a venit, cu inima deschisă, în întâmpinarea revoluției proletare.”

12 aprilie

- Într-un interviu acordat lui Boris Buzilă în „România liberă”, Lucia Demetrius își face autocritica: „Dacă aş sta să judec cărțile mele vechi, să le cântăresc meritele și cusururile, sunt convinsă că talerul lucrurilor bune n-ar rămâne gol, dar nici nu ar înclina balanța în partea lui... Sunt în aceste volume, de pildă în romanul *Tinerețe* sau în cartea de nuvele *Destine*, unele părți cu valoare de document, care ajung să oglindească veridic mica burghezie cu tarele și servituțiile ei. [...] Se mai găsesc în aceste cărți și pagini de analiză psihologică judicioasă alături de altele în care investigațiile înlăuntrul «eului», încercările de a surprinde ce se petrece în individ, în individul izolat de lume,

stăteau sub semnul unor influențe ale literaturii psihologice și psihologizante a Apusului.”

- Cronica literară din „Scânteia”, semnată de Sergiu Fărcășan, este dedicată volumului de nuvele *Oaie și ai săi* de Eugen Barbu, o „carte reușită” îndeosebi sub aspectul construcției personajelor, cu mici probleme de „compoziție”, pe alocuri, în care autorul „vorbește în cunoștință de cauză și cu talent despre viața de ieri și de azi a muncitorilor”. Comparat cu *Groapa*, volumul recent apărut ar marca, în opinia cronicarului, o veritabilă „cotitură” și, deopotrivă, „o treaptă mai înaltă în evoluția ideologică a scriitorului”, care „se îndreaptă pe linia principală a literaturii noastre”: „Și în noua carte, mai totul se petrece în mahalalele Bucureștiului; dar lumea mahalalei nu mai este, ca în „Groapa”, un caleidoscop ale cărui culori nu fac decât să mascheze înfundarea, lipsa de perspectivă, viața dezolantă a unei lumi de mici amărâți și borfași de la periferia vieții sociale, uneori împodobiți cu o falsă aureolă romantică. Acum periferia e văzută ca un centru de înnoire a existenței omenești, căci aci trăiesc, speră și luptă muncitori conștienți.” În „miezul majorității nuvelor” – arată semnatarul cronicii – se află „această problemă crucială, a raporturilor între individ și clasă, a solidarității”, pe care prozatorul o înfățișează în „spirit partinic”, construind o remarcabilă galerie de eroi cu o viață sufletească „complex[ă] și interesant[ă]”: „[...] în acest sens, în literatura noastră de azi, Barbu începe să izbutească în privința muncitorilor ceea ce reușise, între alții, Marin Preda în aceea a țăranilor, dezvăluind artistic dincolo de faptele omului simplu psihologia complexă a acestuia și dincolo de aspectul lui modest, setea lui de demnitate.”

15 aprilie

- În „Luceafărul”, Tudor Arghezi îl aniversează pe octogenarul **Gala Galaction**: „După Alexandru Odobescu, care-și supraveghea cu asprime mărginirile, ritmul, încrucișările și încovoiala frazei, denumite stil, Galaction e cel dintâi artist, în timp, al verbului inefabil și virginal.” Alte articole cu caracter omagial sunt semnate de V. Râpeanu (**Cronicar al veacului său**), Dumitru Corbea (**O excursie cu Gala Galaction**), Aug. Z. N. Pop (**În primăvara vieții**) și Dan Hăulică (**Portrete**). □ Secțiunea „O seamă de cuvinte” cuprinde recenzii semnate de Marin Bucur (despre ediția de *Opere sadoveniene*), Camil Baltazar (despre D. Corbea, *De peste mări și țări*) și Al. Săndulescu (despre Eugen Barbu, *Oaie și ai săi*: „Nuvela lui Barbu învinge prin autenticitatea destinelor umane, prin fiorul vieții pe care îl respiri din fiecare pagină.”). □ Sub genericul „Lingvistică și filologie”, Vladimir Streinu recenzează *Dicționarul limbii române moderne*. □ Numărul cuprinde versuri de George Lesnea (*Partidului*), Nicolae Țațomir (*Așa ca niciodată*), Horia Zilieru (*Mândrie*) ș.a. Fănuș Neagu publică nuvela *Ningea în Bărăgan...* □ La rubrica „Mențiuni critice”, Perpessicius scrie despre Cicerone Theodorescu, *Oameni și*

dragoste: „Cicerone Theodorescu e unul din cei mai abili meșteșugari ai stihului și ai poemului, și de aceea și libertățile și constrângerile îi sunt la fel de familiare. Dacă unele poeme suferă de prolixitate, altele, dimpotrivă, strălucesc prin conciziune, prin linia impecabilă a conturului, prin perfectul mulaj dintre intenție și realizare.” □ I. D. Bălan analizează volumul de reportaje *Paralela 45* al lui Pop Simion, „una din cele mai izbutite realizări ale genului”. □ S. Damian demască *Sinistrul rânjet* al „fiarei” (i.e., Konrad Adenauer). □ În acest număr al revistei, Al. Oprea își inaugurează rubrica „Profiluri literare”, ce debutează cu articolul *Alecu Ivan Ghilia*: „Al. I. Ghilia face parte dintre scriitorii care au crescut și și-au format personalitatea în anii puterii populare. De aceea el nici nu poate să scrie despre altceva decât despre evenimentele zilelor noastre. Și [...] în schițele, reportajele ori romanul *Cuscii* vibrează problemele actualității, se consemnează cu pasiune procese ale construcției socialiste. Harnic și cu mai multă exigență față de scrisul său, viitorul ar putea să ne rezerve surprize plăcute în evoluția lui Al. I. Ghilia. O singură sugestie aș avea de făcut: după cum primul satelit artificial al soarelui s-a folosit de mișcarea de rotație a pământului pentru a se lansa în spațiul cosmic, tot așa Ghilia trebuie să se bizuie totdeauna – în încercarea de a găsi un drum personal care să nu fie strivit de tradiția înaintașilor – pe însăși energia fenomenelor realității noastre contemporane. Deoarece procesele construcției socialiste sunt cu totul inovatoare și ele acordă caracterul inedit al artei zilelor noastre în comparație cu arta trecutului.”

● În „Scânteia tineretului”, Teodor Vârgolici recenzează volumul de reportaje literare al lui V. Nicorovici, *„400 de zile în orașul flăcărilor”* (publicat la Editura Tineretului), care adună „observațiile, impresiile, datele și însemnările culese de autor în marele centru siderurgic al țării noastre, Hunedoara” într-o „remarcabilă monografie literară” oglindind „uriașele realizări ale producției, destinul oamenilor, aspectele cotidiene ale orașului, făcând și scurte incursiuni de ordin istoric.” Interesat de „reliefarea noului din viața noastră socialistă, referindu-se la realitățile concrete hunedorene”, „după un capitol inițial *Elogiul Hunedoarei*, în care ni se oferă imaginea de ansamblu a orașului flăcărilor, cu implicații de ordin istoric, autorul ne vorbește despre *nașterea unui titan*, a unui furnal, despre munca plină de eroism și abnegație a muncitorilor, în diverse sectoare ale Combinatului siderurgic, despre uriașa importanță economică a producției făurită de furnaliști, conturând în linii clare și precise figurile muncitorilor, destinul lor, elogiindu-le minunatele lor trăsături în cuvinte pline de căldură, emoționante.” Dincolo de „aspectele tehnice ale ridicării și dezvoltării Combinatului siderurgic”, de ipostazierea detaliată a „momentelor cruciale” – „înălțarea celui mai mare furnal, munca plină de curaj, la 90 de metri deasupra solului, dezlănțuirea primei șarje” – scriitorul ține seama „înainte de toate de oameni”: „El subliniază că realizarea acestor uluitoare cuceriri ale producției noastre se datoresc eforturilor depuse

cu entuziasm și eroism de către muncitori, de către oameni, în fruntea cărora au stat și stau întotdeauna comuniștii.” Ilustrative în acest sens, consideră T. Vârgolici, sunt capitolele *Caleidoscop uman*, *Destinul lui Victor Pal*, și *Omul care a împăcat apa cu focul*, dar și impunerea modelului prototip al „prim-funeralistului”, Victor Pal, care „întruchipează eroismul, dârzenia, înalta conștiință și demnitate umană a omului comunist, educat de partid.”

16 aprilie

- Victor Mașek recenzează în „Munca”, într-un scurt articol, *Cu timpul meu*: „volumul lui Ion Brad constituie o prezență valoroasă a liricii tinerei noastre generații și o entuziastă contribuție a unui artist militant la construcția vieții noastre noi”.

- „Gazeta literară” e consacrată în mare parte omagierii lui Lenin. □ Polemizând cu „revizionistii” iugoslavi, S. Damian reiterează **Principiul leninist al spiritului de partid**: „Lenin – împotriva conținutului ideologic în artă? Lenin – partizanul autonomiei esteticului? Ar rămâne numai caraghioase aceste afirmații dacă ele nu ar fi fost făcute cu intenția răuvoitoare, dușmănoasă de a îndepărta pe scriitori și artiști de la marxism, de a submina principiul conducerii artei de către partid și astfel de a-i abate de la reflectarea fidelă a realității contemporane. Pornind de la o deformare grosolană a articolelor lui Lenin despre Tolstoi, revizionistii se forțează să diminueze importanța concepției ideologice și deci a spiritului de partid. Dar totdeauna Lenin a accentuat asupra necesității legării destinului artei de lupta proletariatului. Asimilarea concepției marxist-leniniste este o condiție a atașamentului deschis și fără echivoc la cauza clasei muncitoare. Asigurându-se un spațiu cât mai larg inițiativei personale, înclinațiilor individuale, gândirii și fanteziei, forme și conținutului, partidul realizează o competentă și principială îndrumare a literaturii și artei.” □ Lenin este și obiectul poemelor *Lenin* de Veronica Porumbacu și *Lenin, noi suntem veșnic afirmația ta* de Cezar Baltag. □ Eugen Barbu descrie lapidar linia politicii externe a U.R.S.S.: **Politica păcii**. □ La „Cronica literară”, Paul Georgescu scrie despre *Oameni și dragoste* de Cicerone Theodorescu: „Poet citadin, Cicerone Theodorescu marchează în acest volum un spor de interes față de peisaj. Dar de abia acum se manifestă și mai mult, în acest domeniu, natura sa de poet citadin.” □ În articolul **Viziune epică nouă**, Matei Călinescu se oprește asupra volumului *Oaie și ai săi*: „Ce este nou în viziunea epică a lui Eugen Barbu? Mai întâi o anumită atmosferă care derivă [...] dintr-un mod particular de a percepe realitatea. Am putea spune, făcând o butadă, că autorul este contaminat de viziunea personajelor sale, că el vede lumea prin ochii acestora – care sunt, în volumul discutat, exclusiv muncitori. Eugen Barbu nu descrie o realitate indiferentă, rece, în care existența eroilor săi să se desfășoare văzută din exterior, ci o realitate trăită, valorificată continuu de percepția acestora, modificată de ei. De aici acel

sentiment că avem de-a face, în proza lui Eugen Barbu, cu o realitate integrată unei *viziuni muncitorești*, împărtășită de scriitor și obiectivată artistic. De aici și acel fior liric de care vorbea Paul Georgescu în cronica dedicată volumului și care însuflețește și nuanțează peisajul industrial, citadin (căci în mijlocul unui astfel de peisaj trăiește muncitorul). Și tot de aici acea duritate frumoasă, aceea vigoare masculină (implicând o totală lipsă de idilism) – calități definitorii ale scrisului lui Eugen Barbu.” □ În textul *Împotriva simplificării*, Al. Oprea polemizează cu unii comentatori ai prozei lui Al. I. Ghilia. □ Mihail Petroveanu publică prima parte dintr-o *Scrisoare către un tânăr poet*: „Întrebarea pe care trebuie să ți-o pui, tinere poet, cu toată răspunderea pe care o impune libertatea creatoare, nestânjenită, *acordată* ție de societatea de azi, este: cum o folosești, încotro o îndrepti, în direcția în care s-a angajat poporul tău sau împotriva mersului său istoric spre comunism? În ce izvor îți astâmperi setea? Te atrage izvorul clar, înviorător și etern al vieții, al ideilor și operelor socialismului sau te ademeneste cu vraja lui tulbure, otrăvitoare și efemeră cel al tendințelor retrograde, al vieții semănând mai mult cu moartea din societatea căreia, tăindu-i rădăcinile de clasă, îi smulgem acum, una câte una, ultimele fire îndărătnice? În majoritatea lor mare membrii generației tale au ales, ca și premergătorii, pe cel dintâi.” Prima „alegere” e ilustrată prin poeme de Florența Albu și Florin Mugur. □ În acest număr apare ultima parte a fragmentului *Când se deschide o ușă* de Petru Dumitriu, precum și poemul *Vârstele* de Ion Horea.

- Gala Galaction este celebrat, în „Scânteia”, cu ocazia aniversării a 80 de ani, într-un articol semnat de M. Pop, care atestă, o dată în plus, tentativa de recuperare a măștrilor literaturii trecutului în noul canon fundamentat pe ideologia realist-socialistă: „Maestru al limbii literare, povestitor inventiv, original pictor al naturii, analist lucid al stărilor sufletești, autorul „Morii lui Călifar” s-a afirmat, în tot ce a dat mai valoros literaturii noastre, ca un propagator al ideilor avansate ale timpului său. [...] Deși cu numeroase și adânci contradicții, literatura lui Gala Galaction este izvorâtă dintr-o permanentă și fierbinte năzuință de ridicare a omului la o viață mai demnă, la înțelegerea rosturilor sale în lume. Adversar hotărât al teoriei „artei pentru artă”, animat neconștient de convingerea că scrisul artistic își are rațiunea de a exista numai în măsura în care exercită un rol educativ, prozatorul a oglindit în operele sale mai ales frământări caracteristice vieții din societatea de ieri, contradicții ale acestei societăți, luând întotdeauna partea celor oropsiți, chiar dacă n-a reușit să indice soluții eficiente în problemele sociale și morale abordate.”

17 aprilie

- În „Contemporanul”, G. Călinescu scrie despre *Lenin și moștenirea literară*, recomandând atitudinea ideologului comunist ca model de orientare în istoria literaturii române: „Lui Lenin nu-i scăpa că arta oglindește realitatea într-un mod

«zigzagat» mergând la esență, subliniind în mod concret relațiile intime între lucruri, ușurând, ca să zic așa, percepția curentă a realității. Când e vorba de a pune rame – scria Anatole France – Jules Sandeau e mai de gust și mai cu măsură decât Balzac. Ca pictor e contrariul. În privința reliefului și profunzimii, Balzac e inegalabil. Așa gândea și Lenin despre Tolstoi. «Până la acest conte – îi spunea el lui Gorki – n-a existat mujic autentic în literatură.» De aceea în scrierile lui politice, când e cazul de a demonstra relațiile dintre clasa moșierească și țărani sau între categoriile din mijlocul acestora din urmă, el se sprijină bucuros pe citate din opera lui Tolstoi și a altor realiști, nesuspectând în niciun chip în adevărata creați valoarea de adevăr a extraselor. [...] E posibil ca un artist să nu zugrăvească just un fenomen, mai ales când, cum e cazul cu o revoluție, el este extraordinar de complex. Dar «dacă în fața noastră avem un artist într-adevăr mare, atunci măcar unele aspecte esențiale ale revoluției trebuie să se fi oglindit în operele sale». De unde o concluzie inevitabilă: între un artist slab și unul genial, e de ales *a priori* cel genial, pentru că el fiind *ipso facto* un mare realist, aduce fie și hieroglific mai multă cunoaștere a esenței momentului social oglindit. [...] Modul de a analiza literatura tolstoiană al lui Lenin se potrivește perfect și interpretării lui Eminescu. Acesta avea atitudini ascetice, ataraxice, paseiste, asociale, fiind totodată un polemist amarnic. Nu sfătuim pe nimeni azi să stea în singurătăți celeste «nemuritor și rece», nici să suspine după vremurile feudale. Însă refugiindu-se în zona astrală ori glorificând pe cei care cu milenii sau veacuri înainte izgoniseră pe Darius al lui Istaspe și pe furtunosul Baiazid, poetul oglindea noile suferințe din orânduirea burghezo-moșierească ale țăranilor și intelectualilor, precum și lipsa de patriotism a guvernanților care trimiteau pe ostași să lupte în zdrențe. [...] Azi când preluându-se moștenirea literară e pe cale a se alcătui o *Istorie a literaturii române*, mintea profundă a lui Lenin va trebui să ne călăuzească la masa noastră de lucru.” □ George Ivașcu semnează articolul **Lenin – constructor al păcii**. □ În același număr apar poemele *Tristețea este stearpă* de G. Călinescu, *Drumețule* de Tiberiu Utan și *Artă și glorie* de Al. Andrițoiu. □ D. Mîcu îl evocă pe **Gala Galaction octogenar**. □ La rubrica „Clasa muncitoare în literatură”, Nina Cassian îndeamnă **Să definim constanta**: „L-am cunoscut în salopetă și în haine de duminică, în uniformă de grănicer și în echipament alpinist, în halat de medic și în frac de dirijor; l-am cunoscut ucenic, elev și student, inovator și activist de partid; l-am cunoscut holtei, mire și tată de familie. Sub toate înfățișările, în toate posturile, ceva rămâne neschimbat. Ceva care aparține clasei.// Rolul dificil al scriitorului este de a defini această *constantă*, de a contura tipul omului nou, înaintașul societății și, în raport cu el, pe ceilalți.”

18 aprilie

- În „Tribuna”, Radu Enescu publică articolul **Adevăr, partinitate, umanism**, dedicat lui Lenin. □ În **O nouă etapă în dezvoltarea prozei lui Eugen Barbu**,

Dumitru Isac comentează *Oaie și ai săi*, unde semnaleză „întorsătura” favorabilă petrecută în concepția și activitatea scriitorului după apariția romanului *Groapa* („Trebuie să considerăm ca un real succes și ca o dovadă a forței criticii noastre literare realist-socialiste faptul că a reușit în cele din urmă să înlăture influențele negative din jurul scriitorului Eugen Barbu și, împreună cu o fericită și deplină înțelegere din partea acestuia, să-l sprijine în evoluția sa spre o etapă nouă, mai înaltă, de dezvoltare.”), dar și o serie de defecte: „[...] rămâne de discutat, printre altele, în ce măsură anume autorul însuși trebuie să adopte mentalitatea, ideile, fraza și vocabularul personajelor, chiar și acolo unde nu ele, ci el vorbește. De asemenea, încă așteptăm momentul în care autorul *Groapei* se va convinge că în textul său s-au aciuat și de data aceasta vulgarități și expresii triviale care n-au nicio justificare artistică. Probabil că momentul acesta va coincide cu convingerea că arta are o anume legătură cu finețea pe care o stabilește opinia publică a societății.” □ În articolul ***Adevărul istoric***, Ion Oarcăsu comentează recenta ediție Budai-Deleanu prefată de Paul Cornea, aducându-i prefătorului o serie de reproșuri de ordin documentar: „Avem și de astădată impresia că Paul Cornea i-a caracterizat pe cei trei reprezentanți ai Școlii ardelenne [...] cedând realului său talent de portretist. Adevărul istoric, ne vine să credem, e de partea noastră: obiecțiile aduse argumentatului său studiu [...] nu vor altceva decât să repună într-o lumină mai adecvată profilul acestor rabelaisieni în sutană.”

19 aprilie

- Într-un interviu acordat lui Boris Buzilă în „România liberă”, Maria Banuș declară: „Contactul cu marele public, un public cu totul altfel decât cel pe care îl cunoscusem eu însămi, în anii începuturilor literare – a fost pentru versurile mele ca o infuzie cu oxigen dător de viață. Așa am părăsit potecile bătătorite în singurătate și am pășit pe «magistrala» largă a creației realist-socialiste – călăuzită și îndrumată pas cu pas de partid.” □ Teodor Vârgolici semnează articolul ***Gala Galaction la 80 de ani***, omagiind astfel un autor care, „trăind cu intensitate în actualitatea vremii lui, putând astfel să descifreze clar sensurile evoluției social-istorice, încrezător în biruința clasei muncitoare, a fost printre primii scriitori români care au salutat cu entuziasm și bucurie grandioasa victorie a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie.”
- Acad. Cezar Petrescu publică în „Scânteia” un articol intitulat *Noi și cauza păcii*, care plasează elogiul lumii noi în contextul posterior Păcii de la Paris (din urmă cu zece ani) într-o construcție întemeiată pe antiteza, deja consacrată în literatura partinică a epocii, între prezentul luminos și trecutul întunecat (ipostaziat, cândva, în propriile opere, citate în text) și între Occidentul „dușman al păcii” și lagărul socialist, „lagărul păcii”, o „mare și puternică familie” la care scriitorul – ca exponent al poporului său – își declară, cu mândrie, apartenența.

21 aprilie

- Toma George Maiorescu semnează în „Scânteia” un articol encomiastic la adresa Uniunii Sovietice, ale cărei realizări își au temeiul în învățătura leninistă: Lenin, care „ trăiește ” (este leitmotivul repetat ritualic în textul intitulat **Cu Lenin**), apare, firesc, ca „personajul providențial” care a făcut posibile minunile prezentului.

23 aprilie

- În „Gazeta literară”, Zaharia Stancu semnează articolul **Consiliul Mondial al Păcii**, vizând Mișcarea Mondială a Partizanilor Păcii. □ La rubrica „Scriu pentru 23 August” se confesează în acest număr Silvian Iosifescu: „Mi se pare că în ultimele luni s-au făcut progrese sensibile în legătură cu cele spuse la Plenara lărgită a Comitetului Uniunii Scriitorilor și cu efortul general al criticii de a răspunde în spiritul unei concepții științifice, marxist-leniniste, la problemele actuale ale literaturii. Critica literară se ocupă acum mai operativ de problemele teoretice ale actualității, de analiza la zi a aparițiilor. Important este ca recenzia sau studiul critic să nu vorbească din Sirius și nici să nu se mărunească practicist. În sensul acesta există un progres vizibil.” □ Tudor Arghezi comentează reprezentarea piesei *Cuza-Vodă* de Mircea Ștefănescu: „Spectacolul, continuu repetat la Național, oferă, după un veac molcom trecut, emoția grandiosului act al Unirii. Publicul mulțumește autorului că a știut să-i scrie o poezie perpetuu fragedă, și colaboratorilor lui, care o realizează zi de zi pe scenă, regizor și actori, în ambianța necesară, atât de frumos, într-un ansamblu omogen, elastic articulat.” □ În articolul **Mihail Sadoveanu**, ce inaugurează rubrica „Anul XV”, Mihai Gafița recapitulează activitatea prozatorului din ultimii 15 ani: „Epoca noastră a adus lui Mihail Sadoveanu o încununare a mesajului și realităților operei sale cu perspectiva socialismului, cu noi eroi, cu conștiința revoluției. Scriitorul, la vârsta sa înaintată, a dobândit de la orânduirea noastră puterea de a fi un deschizător de drum în mai multe sectoare, un exemplu de urmat. Realismul său profund din opera anterioară a rodit în forme superioare, datorită ideologiei partidului care l-a înrăurit pe scriitor, datorită vieții noi care l-a cucerit și l-a avut un sprijinitor însuflețit.” În pragul a opt decenii de viață, Mihail Sadoveanu este înconjurat de dragostea și venerația meritate de marele artist creator, în trecut, al unui vast și nemuritor cântec închinat poporului și care s-a dăruit în zilele noastre cu același entuziasm, cu mai mare pasiune încă, biruitoarei cântări a socialismului.” □ Mihail Petroveanu publică partea a doua din **Scrisoare către un tânăr poet**, unde sunt citați ca exemple negative Nichita Stănescu, Mircea Ivănescu și George Chivu, iar ca exemple pozitive – Cezar Baltag și Petre Stoica. □ Paul Georgescu semnează partea secundă a cronicii la *Oameni și dragoste* de Cicerone Theodorescu. □ În **Mirajul falsului dramatism**, Al. Oprea repudiază „unele încercări de a descoperi poezie și dramatism în afara problematicii

sociale a oamenilor”; procedeul este exemplificat îndeosebi prin *Dincolo de nisipuri* de Fănuș Neagu: „[...] satul apare unitar. Nu există diferențieri de clasă. Și doar seceta a lovit în primul rând păturile sărace, înavuțind pe bogătani. Fănuș Neagu izolează însă conflictul schiței într-un plan abstract, fascinat de o poezie a halucinațiilor în sine. După câte se dovedește, nu numai eroul, dar și autorul este robul unui miraj.” □ În același număr apar poeme de Victor Tulbure (*Pragul de aur*) și Petre Stoica (*Muncă patriotică*) și proză de Lucia Demetrius (*Întoarcerea* – fragment din *Satul uitat*) și Nicolae Velea (*Când se fac amintirile*). □ În articolul *Actualitate și limbă*, Șerban Cioculescu analizează în continuare noi formații lexicale: *vinilic, turbobur, reprofilare*.

24 aprilie

● În „Contemporanul”, G. Călinescu semnează articolul *Leali și devotați*: „Noi care de fapt suntem niște muncitori și am primit de la clasa muncitoare ceea ce nu visase nici Galileu, nici Mozart, să fim alături de ea în eforturile ei pentru o lume nouă, către pace, să stăm în mijlocul singurei clase care ne înțelege și ne prețuiește. Adică, mai presus de toate, să fim devotați ” □ În *Conștiința umanității*, Geo Bogza scrie despre Mișcarea Mondială a Partizanilor Păcii, „cea mai mare mișcare de masă din toată istoria lumii”. □ La rubrica „Clasa muncitoare în literatură”, Teodor Mazilu dezvăluie câteva *Certitudini*: „Purtând răspunderea celei mai drepte dintre bătălii e firesc ca viața sufletească a muncitorului să atingă mari înălțimi. Bogăția vieții sufletești nu se măsoară după cantitatea satisfacțiilor și neliniștilor, ci după valoarea lor obiectivă, după legitimitatea lor. Un sentiment are valoare obiectivă, adică poate să emoționeze și pe cineva din afara lui, numai dacă presimțim că în cadrul acelor relații există un schimb incandescent de valori umane. [...] Cred, de aceea, că muncitorii, comuniștii, cei care au găsit răspunsul la marile întrebări fundamentale, cei care reprezintă marea certitudine, adevărul revoluției socialiste, au în primul rând dreptul de a trăi în paginile cărților noastre.”

● Sub titlul *O virulentă demascare a organizatorilor „războiului rece*”, Al. Andrițoiu semnează, în „Scânteia tineretului”, cronica piesei *Oprîiți-l pe Dick Warings* a lui Nicolae Tăutu și Șt. Bucevski, ancorată în „fapte reale. S-a întâmplat într-adevăr ca avioane americane care purtau încărcătură atomică să se prăbușească, periclitând viața oamenilor pașnici. [...] Faptul că mulți aviatori americani sunt alcoolici și psihopați o dovedesc înseși desele sesizări ale presei burgheze alarmate. Că Bonnul reînvie fascismul și se arată a fi o mare primejdie pentru pace, este de asemenea foarte cunoscut.” Pornind de la aceste „realități imperialiste”, „viziunea autorilor cuprinde cu perspicacitate ansamblul politic și economic al lumii de dincolo de Elba. În scenă nu sunt aduși numai niște fabricanți de avioane și niște piloți executori de ordine; în scenă sunt aduși politicieni.” Senatorul american John Warings, proprietar al unei uzine de avioane, „își întărește poziția riscând viața unicului său fiu, Dick, pe

care-l pune să piloteze pe avioanele lui defecte” – el poartă „emblema politicii Pentagonului, în replicile lui se resimt accentele belicoase ale celor mai înrăiți monopolști.” În contra-replică, „Steve e comunist activ. El difuzează în taină cărți marxiste, iar Smith e un simpatizant al comuniștilor, un om cu vederi sănătoase care s-a trezit la viață”, încât „mesajul piesei se clarifică, apelul lui de pace și poziția lui ideologică fără echivoc se reliefează puternic, iar tensiunea dramatică sintetizează însăși lupta dintre două ideologii, lupta oamenilor cinstiți ai lumii în frunte cu comuniștii pentru pace, împotriva *războiului rece*, a primejdiei atomice.” Demascând „psihoza *războiului rece*”, piesa proiectează, în viziunea cronicarului, „frumoase virtuți stilistice. Limba de salon, amestecată cu vulgarități grosolane îi definește bine pe veneticii americani din Hamburg. Vulgaritatea nu e mimată, ci organică. Ea vizează o etică descompusă.”

25 aprilie

- În „Tribuna”, Romulus Rusan publică reportajul *Acuarelă*, prilejuit de o călătorie pe valea Târnavelor: „Marile centrale electrice mi-au dat de obicei senzații abstracte. Pe lângă trepidația siderurgică ori clinchetul metalurgiei ele adaugă ceea ce muzica modernă a adăugit simfoniei clasice și ariei de belcanto. (Turbina are, în plus, și ceva din melodia sferelor.)” □ În același număr apare partea a doua a articolului *Între proză, reportaj și poem în proză*, semnat de Ion Lungu: „[...] reportajul nu constituie o *specie*, cum se afirmă uneori, ci un *gen publicistic complex* în cadrul căruia distingem cel puțin două specii individualizate până acum: forma gazetărească și cea literară. [...] reportajul, prin aspectul său literar, presupune aplicarea unor procedee și mijloace artistice, dintre care unele comune cu ale beletristicii, caracterul specific fiind determinat, în bună parte, de modul în care sunt adecvate obiectivului urmărit. Astfel, ca și beletristica, reportajul literar folosește, în afară de vorbirea simplă (care are aici o importanță incomparabil mai mare, ajutând la transpunerea directă a fenomenelor obiective) și cea figurată: metafore, comparații, hiperbole, simboluri etc. Natural, problema dozajului se pune în funcție de cerințele zugrăvirii plastice a fenomenelor, fără alterarea caracterului de oglindire nemijlocită în care nu intervine ficțiunea.” Afirmările anterioare sunt probate prin exemple din scrierile lui Eugen Barbu, Vasile Nicorovici și Alecu Ivan Ghilia. □ La „Cronica literară”, Al. Căprariu recenzează *Valori franceze* de Valentin Lipatti, volum „necesar în eliminarea acelor goluri care încă se mai resimt în efortul întreprins de critica noastră literară de a relua în discuție, de a prezenta în adevărata lor lumină literaturile străine, momentele fundamentale ale acestora”. □ Tot în acest număr, Ana Blandiana publică poezia *Colectivizare*.

- „Scânteia tineretului” publică recenzia lui Teodor Vârgolici la volumul de nuvele *De la potop încoace* a lui V. Em. Galan, remarcând „capacitatea sa de a

construi conflicte încheiate, de a contura profiluri distincte de oameni, dar pe un spațiu mai restrâns decât cel al romanului.” Abordând „procese de transformări vieții țărănimii sub influența cuvântului partidului clasei muncitoare”, scriitorul „că țăranul obișnuit de odinioară își află adevăratul sens al vieții sale, al drumului spre lumină și bucurie, atunci când conștiința sa este luminată de ideile partidului care îl ajută să înțeleagă mersul istoric al vieții, și să se dăruie cu pasiune luptei pentru binele comun, pentru fericirea întregului popor muncitor.” Unui personaj îi este surprinsă evoluția de la „starea de argat în slujba chiaburului, la starea de om liber, cu o nouă conștiință, doritor de a deveni membru de partid”, traseul său existențial proiectând simbolic metamorfozele unei întregi clase sociale - „este povestea atâtor țărani muncitori, treziți la o viață nouă sub conducerea clasei muncitoare și a partidului comunist încă din primii ani de după eliberare, oameni care au înfruntat direct, atacul dușmanilor lumii noi care începuse să se făurească.” Figura „chiaburului” „însetat de avere, cu chip dezgustător” este plasată contrapunctic, iar țăranul cinstit „va începe să înțeleagă aceste lucruri când se va ciocni violent cu uneltirile chiaburului, când le va înțelege scopul, dar mai ales când se va apropia de comuniști, când le va asculta sfatul și îndrumările date cu atâta căldură și dragoste pentru soarta tuturor celor ca el.” Miza umoristic-satirică a unor texte motivează formele specifice ale unui discurs „critic, demascator, îndreptându-se asupra șarlatanilor, delapidatorilor și a celor cu o comportare retrogradă în muncă și în viața particulară”, întregul volum de nuvele, „prin bogatul și interesantul lui conținut de idei, prin măiestria lui realizare artistică” reprezentând „un succes important al literaturii noastre noi.”

26 aprilie

• În „România liberă”, Eugen Barbu îi mărturisește lui H. Zalis: „Critica adusă de unele ziare și reviste *Groapei* m-a ajutat să-mi dau seama că am neglijat factorul cel mai activ și revoluționar din realitate, proletariatul organizat și aceea forță care dă luptei spontane a oamenilor muncii un țel consecvent și nobil. Aceste critici mi-au fost de un mare folos. Sper că acest lucru se va vedea în viitorul apropiat din ceea ce voi încredința tiparului.” □ În articolul **Obiective permanente ale frontului nostru literar**, Mihai Novicov realizează un bilanț al ultimului deceniu: „Ne mândrim cu numeroase romane care au lărgit tematica literaturii noastre, au adus în circulație tipuri noi de mare semnificație socială. *Mitra Cocor* și *Nicoară Potcoavă* de Mihail Sadoveanu, *Un om între oameni* de Camil Petrescu, *Desculț* de Zaharia Stancu, *Negura* de Eusebiu Camilar, *Cronica de familie* și *Pasărea furtunii* de Petru Dumitriu, *Moromeții* de Marin Preda, *Setea* de Titus Popovici sunt doar câteva titluri care ilustrează cu prisosință succesele obținute în domeniul prozei de largă respirație. Nuvelistica a cunoscut și ea o extindere prodigioasă prin aportul unor scriitori ca V. Em. Galan, Aurel Mihale și alții. Avem dreptul să vorbim

de un adevărat avânt al reportajului literar, unde elevii lui Geo Bogza dau la iveală volume din ce în ce mai interesante. [...] A devenit mai variată și mai adâncă poezia lirică. În volumele de versuri ale lui Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu, Maria Banuș, Cicerone Theodorescu, Miha Dragomir, Victor Tulbure, Nina Cassian, Dan Deșliu, Al. Andrițoiu și alții «eul» poetului reflectă viguros năzuințele socialiste ale poporului.”

30 aprilie

● Ziua de 1 Mai e aniversată în „Gazeta literară” prin editorialul lui Zaharia Stancu (*1 Mai*) și prin poeme semnate de Radu Boureanu (*Păduri de schele*), Ion Horea (*Încredere*), Nicolae Tăutu (*În orașul nou*), Grigore Hagiu (*În sărbătoare*) etc. □ La rubrica „Anul XV”, în centrul interesului lui Savin Bratu se află **Mihai Beniuc**: „Vârsta de azi a poeziei lui Beniuc conține o tinerețe veșnică, de neînvins, în luciditatea conștiinței. *Timpul* a devenit subiectul liric dominant, amintirea, recapitularea, retrăirea afectivă aduc o notă nouă, de profunzime emoțională, poetul poposind mai mult asupra florilor care «pică» și a copacilor care «s-au resemnat», asupra căminului intim și a fericirii trăite intens, dar în goană, de luptător.// Însă *unicul* Beniuc, brăzdat de vreme, nu-și dezmințe nici firea bătaioasă și neînduplecată, nici mentalitatea partinică. Încrederea, hotărârea și energia reînvie din cenușa nostalgiilor și a temerilor.// Lirica recentă a lui Beniuc, cu tonalitățile-i distincte și cu permanența celor de altădată, ilustrează răspunsul complex pe care îl dă realismul socialist marilor întrebări ale omului pe pământ. Optimismul descoperit de poet acum 15 ani nu e un optimism de operetă, ci sentimentul adânc al cunoașterii comuniste, clar-văzătoare, biruitoare asupra neliniștilor, activă asupra propriei naturi și asupra societății.// Mihai Beniuc este una dintre cele mai strălucite întruhipări a valorilor literaturii noastre noi. La bilanțul celor 15 ani de la Eliberare, creația sa însumează beneficiile înalte ale poeziei autentice.” □ În partea a treia a articolului *Scrisoare către un tânăr poet*, Mihail Petroveanu reiterează exemplul lui Maiakovski: „Totul depinde aci [...] de forța mesajului transmis, de încărcătura explozivă a ideilor conținute. E ceea ce nu pricepe încă tânărul lacom de vers liber – și care, crezând că e suficientă relatarea brută a unui eveniment, comentariul lui umflat, sau o imagine izbutită dar izolată, nescotește rostul *întregului*. Poezia este un corp solidar cu părțile ei constitutive, imaginile.// Care este atunci condiția funcționării depline a dialecticii imaginii? Care este criteriul stabilirii raporturilor exacte dintre așteptat și neașteptat, dintre apropiat și îndepărtat în cadrul imaginii, care este cheia originalității reale a expresiei? Condiția este subordonarea imaginii, conținutului; criteriul este consecvența cu scopul urmărit, cheia este acordul organic dintre fondul revoluționar și forma nouă.” □ În alte două articole din acest număr, Ieronim Șerbu amintește *Exemplul literaturii sovietice*, iar Miron Dragu se ocupă de *Profilul moral al muncitorului*.

- În „Scânteia” apare o poezie de Dan Deșliu, *Inscripție pe fața unui lac*, o odă închinată omului nou, creator al hidrocentralei – una dintre minunile prezentului plasat în antiteză cu trecutul. Poezia e încadrată de două reportaje pe teme similare (minunata lume nouă), semnate de Toma George Maiorescu (*Oțel și oameni în mers*) și Geo Bogza (*Un kilometru de șosea*). □ În același număr, Horia Liman propune o incursiune în trecut, rememorând zilele de *I Mai în Bucureștiul de altădată*, pentru a evidenția, prin contrast, frumusețea sărbătorii muncitorești din prezent.

[APRILIE]

- În „Steaua”, Andrei Roth semnează editorialul ***Lenin și cultura socialistă***: „Numai partinitatea leninistă îi oferă artei posibilitatea de a se ridica pe treapta cea mai înaltă, treapta realismului socialist, în care plenitudinea vieții e oglindită *conștient*, pe baza clarviziunii istorice dată de concepția filosofică marxistă și de *slujirea* conștientă și *devotată* – pe baza înțelegerii și însușirii comandamentelor moralei comuniste – a intereselor fundamentale ale proletariatului, care coincid cu interesele majorității covârșitoare ale populației. Astfel, prin arta realismului socialist, spiritul leninismului realizează acea integritate a valorilor culturii omenești, unitatea binelui, a adevărului și a frumosului, spre care tindeau dintotdeauna conștiințele cele mai înaintate, mai luminate ale omenirii.” □ În același număr apar poeme semnate de Petre Stoica (*Numele lui Lenin trece prin lumea necuprinsă*), Aurel Gurghianu (*Nu numai salcia; April; Cântec; Prefaceri; Ecou; Steaua mulțimilor*), Veronica Porumbacu (*Anacronism; Nocturnă; Mereu îmi spun*) și Victor Felea (*O nouă armonie; Folclor*), precum și *Pagini de jurnal* de Tudor Vianu. □ Virgil Ardeleanu scrie despre ***Tradițiile realismului socialist la noi***, polemizând cu „cercurile ideologice revizioniste” în care „se vehiculează, nu cu puțină intensitate, teza «aducerii din afară» a realismului socialist în țările de democrație populară”: „Literatura română actuală nu poate fi concepută în afara tradițiilor progresiste ale poporului român. Chiar eventualele teme și mijloace noi de exprimare care vor apare ulterior, ca o consecință necesară a unui conținut inedit, își vor avea punctul de plecare în cuceririle democratice ale literaturii naționale din trecut. [...] În realitate, noua orientare a conștiințelor artistice s-a făcut simțită odată cu apropierea scriitorilor de curentele ideologice progresiste ale celei de a doua jumătăți a veacului trecut, de mișcarea muncitorească tot mai organizată. Ar fi simplist deci să se creadă că începuturile noii literaturi pot fi legate de vreo dată calendaristică precisă. Literaturile realist-socialiste au apărut ca o dezvoltare progresivă, ca o perpetuare și ca o potențare ideologică a tradițiilor avansate ale literaturii naționale.” □ În articolul ***Gala Galaction***, prozatorul este omagiat de A. E. Baconsky. □ Leon Baconsky publică partea a treia (și ultima) a articolului său ***Postulatul cunoașterii – criteriu al realismului în poezie***. După ce

polemizează cu diverși teoreticieni occidentali (printre care Jean Paulhan și Gaston Bachelard), autorul conchide: „Istoria marilor literaturi ne stă mărturie că adevăratul secret al popularității de care s-au bucurat la vremea lor și se bucură și astăzi cei mai reprezentativi dintre poeții lumii consistă, în primul rând, în aceea că au știut să-și înfățișeze în imagini nepieritoare epoca; indiferent dacă au făcut-o de pe pozițiile și cu mijloacele realismului primitiv sau ale clasicismului, ale romantismului sau ale realismului critic. Postulând un determinism și mai strâns – dar și mai nuanțat în implicațiile sale – între artist și societatea contemporană lui, prin ridicarea principiului reflectării concret-istorice la rangul de legitate și de criteriu valoric, realismul socialist oferă creatorilor de frumos nu numai măsura, ci și premisa superioară a autenticității.” □ La rubrica „Aniversări”, Mircea Zăciu scrie despre **Gogol** – autor care a fost „nu numai un mare scriitor, mereu viu, mereu tânăr, mereu actual; dar și una din acele figuri de mari artiști-victime ale sclaviei burgheze”. □ În cadrul rubricii de „Studii”, Călinescu publică articolul **Pantazi Ghica** – o versiune amplificată cu numeroase date biografice a capitolului din *Istoria...* sa. □ În cadrul aceleiași rubrici, George Munteanu se pronunță **Asupra reconsiderării lui I. Heliade Rădulescu**, atingând, în prima parte a studiului, câteva „chestiuni metodologice”: „Este invederat [...] că, în absența unei poziții teoretice consecvent istorice, judecățile de valoare cu privire la Heliade se făceau pe temeiul unor criterii insuficiente sau inadecvate la obiect, – căci numai materialismul dialectic și istoric poate să ofere acel ideal punct de incidență în care, unindu-se ca într-un focar, criteriile de apreciere să conlucreze cu suplețea cerută în fiecare caz dat, luminând [...] *pe dinăuntru* activitatea unui scriitor (oricât de complexă ar fi), semnificațiile ei, virtualitățile ei, distingând fără greș între valoare și non-valoare.” □ La „Cronica literară”, Victor Felea comentează *Oameni și dragoste* de Cicerone Theodorescu („rondelurile sale ne pun în contact cu cele mai variate atitudini, gânduri și sentimente pe care le prilejuiesc problemele actualității. Probleme mai grave sau mai puțin grave, ironie, șarjă, admonestare prietenească, duioșie, îndemn la muncă, etc., toate își află locul în aceste scurte colocvii alerte cu cititorul”), în timp ce Mircea Tomuș scrie despre nuvelistica lui Eugen Barbu („și de astă dată simpatia lui Barbu se orientează înspre sufletele simple, nestăpânite de patima agonisirii și căutând satisfacțiile în cultivarea cinstei, a omeniei, a prieteniei și mai ales în realizarea unității și păcii familiare. Un astfel de înțelept *sui generis* e mai ales ceferistul Oaie pentru care este caracteristică, la început, o anume indiferență în fața acțiunilor politice, născută desigur din experiența amară pe care i-a furnizat-o viața în slujba statului burghez. Sub masca aceasta se ascundea însă un suflet deosebit de sensibil la valorile etice și care, în condițiile de după eliberare, nu întârzie să aprecieze de partea cui se află adevărul și dreptatea. Dacă n-ar suferi de o oarecare diluție a subiectului, de un fel de prudență și abținere din partea autorului în accentuarea conflic-

tului, povestea lui Oaie și a fiilor săi s-ar impune printre remarcabilele realizări ale nuvelisticeii noastre.”) □ La „Viața cărților”, tot Mircea Tomuș recenzează ultima carte a lui Ion Brad (*Cu timpul meu*), elogiind „merituoasa orientare actuală a volumului”: „Reținem [...], cu această ocazie, versurile închinare colectivizării agriculturii, în care poetul se oprește să veștejească meschina sete de pământ și simțul egoist al proprietății.”

● „Iașul literar” se deschide cu un grupaj poetic consacrat lui Lenin, care cuprinde poeme de V. Maiakovski (*De vorbă cu tovarășul Lenin*), Horia Zilieru (*Lenin; Activistul*) și Andi Andrieș (*Lenin*). Partea beletristică a revistei mai cuprinde poeme de Otilia Cazimir (*Cântec pentru patrie*), Florin Mugur (*Întâlnirea*) și Alexandru Lungu (*Portret*), fragmente din romanul *În vârtejul evenimentelor* de Ion Istrati și reportajul *Laminoriștii* de Corneliu Ștefanache.

□ În secțiunea „Cronica literară”, I. Sârbu scrie despre *Rădăcinile sunt amare* de Zaharia Stancu: „Romanul *Rădăcinile sunt amare* e romanul unui scriitor care a străbătut epoca, acumulând o durere – răsucită interior și care a ajuns la limanul tuturor dezlegărilor, prin comuniști. El captivează prin tentele lui de grotesc și ridicol aplicate claselor exploatare, prin aerul de bonomie țărănească și amuzament ascuns, izvorât dintr-o veche înțelepciune, pe seama «domnilor», prin sensurile lui polemice multiple, prin patosul cu care sunt zugrăvite figurile de comuniști – exponenți ai poporului – în sfârșit, prin ritmul alegru, adaptat cerințelor epicii moderne. Romanul mai e important datorită unor elemente de *Bildungsroman*, datorită faptului că aduce o serie de date prețioase privind informația uneia dintre cele mai interesante personalități ale literaturii noastre actuale.” Al. Andriescu recenzează *Cuscii* lui Alecu Ivan Ghilia, care afirmă „un romancier căruia îi bănuim frumoase posibilități de dezvoltare”: „Satul românesc, tot mai puternic angajat în procesul de transformare socialistă, și-a găsit în Alecu Ivan Ghilia un cronicar talentat, care ambiționează oglindirea lui monografică, sensibil la tot ceea ce este tradiție în viața locuitorilor săi, dar, mai ales, receptiv la elementele noi care vin să se alăture fondului tradițional.” D. Costea recenzează volumul II de *Încercări critice* ale lui Paul Georgescu: „Polemist și eseist talentat, cronicar de o mobilitate intelectuală remarcabilă, Paul Georgescu dovedește în volumul al doilea de *Încercări critice* că între critica științifică, marxist-leninistă și arta literară a criticului poate exista concordanță deplină. Realizările critice (îmbrăcate în modesta haină a titlului *Încercări critice*) din ultimul său volum îl situează printre criticii noștri militanți de prestigiu.” □ În rubrica de „Comemorări”, Al. Dima își publică un discurs scris *La centenraul m orșii lui Alecu Russo*.

● Sec iunea beletristică a „Scriului bănațean” cuprinde poeme de Al. Jebeleanu (*Privire-n viitor*), Al. Andrișoiu (*Schiță*), Constantin Cubleşan (*Văpaia nestinsă*), Lucian Valea (*Artă poetică; Miting; Demonstrație*) și Florin Mugur (*La un cămin de zi*), proză de Konstantin Fedin (*Desenându-l pe Lenin*) și Ion Arieșanu (*Îmbrățișarea*). □ La „Cronica literară”, Nicolae

Ciobanu recenzează volumul II de *Încercări critice* ale lui Paul Georgescu, remarcând „valoarea deosebită de ansamblu a acestui interesant volum de critică literară, bogat în sugestii subtile – contribuție de seamă a criticii noastre literare la dezvoltarea realismului socialist în literatura română”. □ Sergiu Levin se ocupă de *Proza scurtă a lui Mircea Șerbănescu*, căruia îi descoperă o serie de „calități pozitive” („orientarea înspre personajele pozitive, dramatismul acțiunii, concizia stilului”), pentru a conchide că reușitele autorului sunt „o rezultată a acțiunii binefăcătoare pe care o exercită asupra arhitectonicii și stilului lucrării înalta tensiune ideologico-morală a conținutului”. □ În rubrica de „Studii”, Liviu Rusu publică o serie de *Însemnări despre tragedie*, care îl conduc la următoarea concluzie: „Dacă drama grecească până astăzi poate servi drept model, aceasta se datorește faptului că ea n-a fost generată de idealuri efemere, ci de năzuința arzătoare spre o orânduire democratică, în care respectul omului să fie asigurat. Ea s-a născut din imboldul spre un mare ideal social și reflectă [...] lupta pentru realizarea lui.” □ Emil Manu scrie despre *Eminescu și „Contemporanul”*.

● În „Lupta de clasă”, Aurel Duma discută *Unele probleme ale activității editoriale*: „Niciun deceniu în istoria literaturii române n-a fost așa bogat ca perioada 1949-1958 în opere beletristice valoroase, mărturie a uriașelor prefaceri sociale ce au avut loc în țara noastră. În anii puterii populare s-a tipărit mai multă literatură beletristică decât în toți anii dominației regimului burghezo-moșieresc. [...] Cititorii au nevoie de literatură militantă, care să reflecte, de pe pozițiile partidului clasei muncitoare, prin mijloace artistice, procesul multilateral de înnoire a societății noastre și schimbările profunde pe care acest proces le determină în psihologia, atitudinea morală, viața personală a oamenilor. Aceasta aduce în fața scriitorilor o tematică pe care nu a cunoscut-o niciodată literatura trecutului, o întreagă lume de idei și sentimente proprii omului eliberat de exploatare, o morală și o filosofie nouă, în care se afirmă din ce în ce mai puternic lumina conștiinței socialiste.” □ În același număr, Savin Bratu scrie despre *Creația literară și legătura scriitorului cu viața*: „Răspunzând la chemarea «Mai aproape de viață», scriitorul nu intră în viața satului nici ca un fotograf amator care «prinde» la întâmplare vederi, nici ca un om care caută, în realitate, ilustrarea tezelor sale. Aflat în fața celui mai complex și mai delicat obiect al reflectării – o realitate în prefacere revoluționară continuă – el are posibilitatea, datorită orientării marxist-leniniste, să discearnă sensul evenimentelor, să separe accidentalul de esențial și să sesizeze, în noianul faptelor diverse, faptul de seamă. Integrarea în viața satului îl ajută la rezolvarea principalei probleme a cunoașterii realității noastre de către artist, alegerea lucidă a *noului* de *vechi*, îl ferește de prezentarea denaturată a chipului autentic al epocii. [...] *Noul* este aspectul natural al vieții noastre, în desfășurarea ascensivă spre țelul socialist. *Vechiul* e diformitatea ca cangrenează uneori viața.”

● Numărul 4 (aprilie) din anul 1959 al revistei „Viața românească” este deschis printr-un articol redacțional, **În miezul actualității**, în care sunt asumate „directivele” literare enunțate de *Scânteia* (nr. 4479 / 22 martie 1959) în articolul *Literatura să pătrundă în miezul actualității*. Desideratul declarat al „scriitorului – participant la făurirea unei societăți noi” prin care acesta trebuie să-și asume „concepția despre lume la care a aderat de bună voie”, „să oglindească munca de construcție socialistă, să sprijine prin operele sale noul și să grăbească dispariția a ceea ce este învechit și dăunător progresului social” devine principala miză a „literaturii șantierului” prin care scriitorul contemporan trebuie să se detașeze de „propovăduitorii reacționari” care postulau „ideea falsă și ciocoiască că psihologia țaranului sau a muncitorului ar fi, prin definiție rudimentară, incapabilă să furnizeze date pentru o observație morală mai complexă.” Ca urmare, studiile publicate în *Viața românească* vor dezvălui programatic „originalitatea de ansamblu a literaturii noastre noi”, vor arăta, „prin continuarea și extinderea discuțiilor despre realismul socialist cum dezvoltarea noii literaturi mobilizează, în spiritul unei concepții revoluționare, resursele cele mai bogate, tradițiile cele mai bune ale creației realiste. Luptând împotriva atacurilor fățișe sau deghizate ale ideologiei burgheze, demascând atitudinile liberaliste, revista noastră se va strădui să promoveze dezbateră largă a problemelor realismului socialist, celor mai potrivite modalități artistice pentru ogliindirea fenomenelor social-politice caracteristice contemporaneității.” □ Cu ocazia comemorării celor **89 de ani de la nașterea lui Lenin** sunt publicate intervenții în linie conformistă (N. Tertulian – **Lenin și etica intelectualului**) sau fragmente literare semnate de Cristian Sârbu – *De la Lenin încoace, Casă nouă*, Demostene Botez – *Primăvara*, Nina Cassian – *Inventar, Sonet, Memento, Odă lucidității, Nesaț*, Al. Andrițoiu – *Sens*, Aurel Storin, Florența Albu, Adela Popescu – *Noul oraș Onești (ciclu de versuri)*, Ilie Constantin – *Început de șantier, Cu tinerețea, Pe macara*, Ion Crânguleanu – *Nopți fermecate*, dar și nuvela predistă *Îndrăzneala*. □ Dintre studiile critice, atrag atenția **Creatori și opere: Petru Vintilă** (în care autorul Ion Vitner validează statutul de „reporter și călător pe întinsul patriei” al unui scriitor care transformă „cașetul provincial” al spațiului citadin natal, devenit acum „oraș socialist”) și **Note despre originalitatea poeziei actuale** (criticul Lucian Raicu vorbește aici despre „voința de contemporaneitate a poeziei noi, într-un sens lucid și militant, care răstornă imaginea tradițională (falsă desigur) a poetului abstras din preocupările vremii sale, indiferent la fenomenul vieții contemporane, privind dintr-o sferă supratereastră forfota străină a contemporanilor pe care nu-i înțelege și care nu-l înțeleg.”) În rubrica dedicată *Cărților noi*, Eugen Simion semnalează apariția ultimului volum de versuri al lui Ion Brad (*Cu timpul meu*, Ed. Tineretului, 1959), care elimină stângăciile din *Cântecele pământului natal*, „anecdota de tip coșbucian”, pastelul cu „cotituri imprevizibile, schimbări de ton și de atitudine lirică ce împiedicau fluentă ideilor

poetice”, Liviu Călin recenzează *Nopți dobrogene* de Corneliu Rău, iar M. Bucur analizează monografia lui Al. Săndulescu despre *G. Topârceanu*.

MAI

1 mai

● În „Contemporanul”, G. Călinescu publică articolul *Spre un viitor fericit*: „Am simțit cu bucurie că entuziasmul construcției a început să pătrundă și aici [în comuna Balotești]. Nu știu dacă omul s-a născut bun, cum credea J. J. Rousseau, dar, hotărât, el are pornirea de a deveni bun. Ochiul posac al cutăruia nu mă demoralizează. Scăpat de exploatarea semenului său, omul prinde, mai ales ajutorat, gustul civilizației, și alături de egalii săi e capabil de cele mai îndrăznețe înfăptuiri. Acum o sută de ani oamenii sălășluiau ca vitele în coșare, luminați noaptea de lumina de lună, câtă putea pătrunde prin membrana de bășică a ferăstrucii. Azi în casele în care am intrat am găsit lumină electrică, în unele fier de călcat și alte aparate electrice la priză, mașini de cusut, radio, iar la ferestre geamuri bune și perdele”. □ Valter Roman semnează articolul *Timpul – aliat al clasei muncitoare*: „Timpul n-a fost niciodată aliatul claselor sociale pe cale de dispariție. Frica de timp a fost totdeauna caracteristică claselor condamnate de istorie. [...] devine tot mai limpede că balanța forțelor pe plan mondial indică ireparabil inferioritatea occidentului capitalist, că economia capitalistă, pierzând treptat toate trenurile, nu este în stare să înfrunte ritmul socialist, că forțele militare ale agresorilor slăbesc neconștient în ciuda eforturilor gigantice și disperate, că diplomația burgheză se dovedește tot mai lipsită de puteri în ciuda șantajului și amenințărilor la care recurge, că știința în lumea capitalistă este condamnată la întârziere cronică. Capitalismul ajuns la bătrânețe schioapătă din ce în ce mai vizibil”. □ Mihaela Dragomir scrie despre *Eroul poeziei noastre*: „Identificarea eroului liric cu muncitorul zilelor noastre a devenit principalul izvor al reușitei poetice și criteriul valorii ei, în același timp. [...] Poezia formalistă, de orice nuanțe, nu mai poate avea astăzi ecou, deoarece opinia generală este determinată de omul construcției socialiste, al cărui gust este sigur și sănătos. Când nu se recunoaște în eroul liric, muncitorul îl trece cu vederea, poezia respectivă cade în desuetitudine chiar în ziua apariției ei, și nici un fel de exhibiție publicitară n-a mai poate învia. Acesta este motivul care m-a îndemnat să susțin că formula «legătura cu viața» nu este completă, întrucât presupune existența a doi termeni, care se cer uniți prin ceva, în cazul nostru prin documentare de mai lungă sau scurtă durată. Documentarea are cea mai mare importanță pentru munca noastră, bineînțeles. Depinde cum este practică și, mai ales, depinde de intensitatea ei. Ea n-are o durată, adică un început și un sfârșit, este permanentă, ca și procesul de creație. Nu o consider însă decât un mijloc, nu atât pentru a descoperi noi elemente din realitate – ceea ce ar

rămâne o atitudine formală – ci pentru a duce până la identificarea eroului liric cu omul zilelor noastre, muncitorul care construiește socialismul. «Legătura cu viața» însemna, la început, descoperirea unei realități noi, necunoscută unui mare număr de poeți. Astăzi cred că sensul ei s-a schimbat, îmbogățindu-se, deoarece în momentul în care eroul liric – în ultima instanță poetul – se confundă cu constructorul concret al socialismului, el se găsește chiar în centrul vieții, ruperea legăturii cu ea este cu neputință, ar însemna ruperea de el însuși. [...] Din păcate, unii poeți nu se gândesc atât la cititorul lor, care trebuie să fie eroul lor liric, ci se gândesc mai mult la părerea vecinului de apartament poetic. Pe cititor, însă, nu-l interesează decât versurile în care se regăsește. Din acest punct de vedere, mi se par sterile unele discuții despre poezia de dragoste, de pildă. Ce poate fi muncitoresc într-o poezie de dragoste, spun unii? Un element «specific». Și atunci adaugă iubitei o profesiune (de obicei țesătoare), plasează un decor industrial (de obicei furnal), și au impresia că au descoperit piatra filozofală. Dar elementul specific al oricărei poezii este imaginea profund originală, și un strungar care își va recunoaște într-o poezie de dragoste propriile sentimente nu va simți nevoia să găsească acolo și un strung. Problema mi se pare, deci, extrem de simplă, și tocmai de aceea atât de complexă, ca atomul care închide în el un univers. E bine să avem peisaj industrial în poezia noastră. E bine să avem poezii epice, ai căror eroi să fie muncitori. Pentru a-l oglindi cu adevărat, trebuie, însă, să avem, mai presus de orice, poezii al căror erou liric să fie muncitorul, să gândim și să simțim cu mintea și inima celor care construiesc, pentru totdeauna, fericirea în patria noastră. Ca toate realizările de până acum, poezia noastră datorează încă mult eroului ei adevărat”.

• Tudor Vianu semnează în „Luceafărul” articolul *Munca eliberată*: „socialismul reprezintă cea mai adâncă transformare morală pe care omenirea a trăit-o vreodată. Ea se datorește apariției clasei muncitoare pe scena istoriei care, condusă de partidele sale de avangardă, a instaurat, pe aproape jumătate din glob, noua orânduire, socialismul, în care munca a devenit o chestiune de onoare. Roadele acestor uriașe transformări le putem vedea zilnic, sub ochii noștri și în cuceririle clasei muncitoare de la noi, condusă de Partidul Muncitoresc Român. Ne putem închipui acel timp, poate nu prea îndepărtat, când toți oamenii punând facultățile, pregătirea și energia lor în slujba creației colective, cu mândrie pentru rolul ce le revine în viața societății și cu iubire pentru opera întreprinsă, vor descătușa întregul dinamism al muncii, vor schimba fața lumii în țările lor și o vor înălța pentru toate împreună. Din gruparea entuziastă a tuturor oamenilor în jurul temelor creației, se pot spera și alte rezultate, ușor de întrevăzut de pe acum. Căci dacă, în lungul trecut al omenirii, calitățile intelectuale ale ființei umane s-au dezvoltat din lucrarea de transformare creatoare a materiei, noile relații de muncă, obținute de socialism, vor modifica și tipul ei moral, înzestrând-o cu simțirea solidarității față de întreaga omenire mun-

citoare și cu iubirea păcii, adică a acelei rânduiei în legăturile dintre popoare prietnice, ba chiar indispensabile faptei de creație”. □ Mai mulți poeți oferă poezii la tema 1 Mai: Tiberiu Utan, *La Ulianovsk*, Veronica Porumbacu, „*Me-hua*”, Octavian Paler, *Dimineață de sărbătoare* („...Răsună salve solemne.// Uriașe pocale cu vinuri albe, solare,/ se cionesc în înalturi,// Răsună salvele...// Și trecem pe sub ecourile lor, în coloane,/ ca pe sub un arc de triumf.// Salve solemne/ bat la porțile viitorului,/ bat la aurul visului,/ bat la porțile comunismului...”), Demostene Botez, „*Geniul libertății*”, Gica Iuteș, *Anotimp la Osviecin*, Dan Deșliu, *Grevă în Brooklyn*, Victor Tulbure, *La o despărțire*, Eugen Frunză, *Nu, de trei ori!*, Ion Brad, *Coloană mândră...* . □ Perpessicius scrie despre *Surâsul Hiroshimei* de Eugen Jebeleanu (*Lidice și Hiroshima*), iar I. D. Bălan despre *D. Th. Neculuță, primul nostru poet proletar*. □ Vladimir Streinu abordează subiectul *Traduceri din Creangă*. □ Dan Hăulică se ocupă, în cadrul serialului *Din tradițiile literaturii noastre realist-socialiste*, de publicația „*Era nouă*”, din care apăruseră doar trei numere, în 1936: „nu vom epuiza lesne șirul avertismentelor, matur gândite, pe care revista le-a adus împotriva fascismului. Avertismente, menite să-i ferească să-i ferească pe intelectuali de confuzii nefaste: aceea, de pildă, între filozofia marxistă a practicii și activismul preconizat de mussolinianul Giovanni Gentile; acest «activism subiectiv», capcană pentru tinerii din rândurile micii burghezii, «corespunde exact cerințelor politicii imperialiste»; el «se opune (sau vrea să se opună) necesității istorice obiective, căreia ar vrea să-i scape, după cum capitalismul încearcă, cu ajutorul fascismului, să oprească cursul istoriei». Și iată acum, din numărul 1 al revistei, rânduri aspre denunțând falsul prestigiu cu care un romancier astăzi fugar peste granițe, Mircea Eliade, se silea să împodobească tineretul dreptei românești; pe «huliganii» pe care-i arăta «frondeuri, negatori ai tuturor valorilor de până la ei». Dra nu, protestează Miron Radu Paraschivescu, este aici «un neadevăr, fiindcă HULIGANII adevărați, această plebe derutată pe care o prezintă viața universitară, nu sunt niște NEGATORI, niște distrugători de valori. Ei se sprijină, dimpotrivă, pe cele mai fetide valori burgheze». Citatul acesta aparține unui articol ce lovește, cu o anume vervă usturătoare, în obsedații de moarte, în discipolii lui Heidegger”.

6 mai

● „România liberă” publică articolul *Demascarea unui odios calomniator*: „mai multe sute de muncitori din uzinele Capitalei și intelectuali cunoscuți au discutat, au demascat și au înfierat faptele și atitudinea josnică la care s-a pretat Mihail Andricu, compozitor, membru al Academiei Române din 1949 și laureat al Premiului de Stat, acuzat de legături cu Occidentul. „Acest om care a beneficiat copios de minunatele condiții create intelectualilor de regimul democrat-popular, căruia i se acordase titlul de maestru emerit al artei, Laureat

al Premiului de Stat și membru corespondent al Academiei R.P.R., s-a îndelețnicit timp îndelungat cu ponegrirea țării și a poporului român, a calomniat realizările și însușirile oamenilor muncii. [...] Ca un furnizor înrăit al officinelor de felul «Europei libere» și a altor posturi de radio imperialiste, Andricu împrășca în dreapta și în stânga cu insulte și calomnii tot ce e mai scump poporului nostru”. Dintre cei care iau cuvântul pentru a-l demasca pe Andricu sunt citați Dumitru Corbea, Ion Dacian, Sică Alexandrescu, Marțian Negrea, Alfred Mendelsohn, Radu Beligan („rolul artiștilor este foarte frumos: ei sunt – ca să ne exprimăm în termeni muzicali – fanfara care stă în frunte, care cântă în frunte și sunt fericiți că în această fanfară am și eu un modest fluieraș. Andricu a cântat și el, dar a crezut că ne-ar putea cânta nouă prohodul. S-a înșelat: odioasele lui fapte au fost demascate și acum prohodul e pentru dânsul, pentru odiosul său chip moral”), Viorel Cosma, Mihai Beniuc.

7 mai

- În „Gazeta literară”, Zaharia Stancu scrie despre **9 Mai**, aniversând capitularea Germaniei, de asemenea Tudor Vianu, în articolul *Meditație de Ziua Victoriei*. □ Paul Georgescu discută *Surâsul Hiroșimei* de Eugen Jebeleanu: „Eugen Jebeleanu e un romantic. Cavalcade nocturne prin spațiu, păduri sub vijelie, tăcerea munților sub lună, apariții demonice (fascismul i-a furnizat un bogat sortiment demonic), ascuțite ciocniri de patimi, țipete incandescente, patimi reci și tari îl situează – în devenirea poeziei românești – pe linia romantismului eminescian” (*Variații pe o temă gravă*).

8 mai

- Articolul lui G. Călinescu din „Contemporanul” se intitulează *Știință și muncă*: „m-am dus la demonstrația oamenilor muncii din dimineața zilei de 1 Mai. După defilarea gărzilor muncitorești, albastre, compacte, mândre fără nicio aroganță marțială ca și când ar fi voit a spune că, deși rostul lor e în fabrică, vor apăra cu hotărâre pacea statului socialist în cazul când ar fi amenințată, după o grădină mergătoare de crengi înflorite, albe, galbene, roșii, purtate de copii, se varsă un fluviu de tineri de toate vârstele, precedați de un crâng de drapele și purtând globuri terestre, teuri, triunghiuri, figuri geometrice, ciocane, retorte, stropitori, spice, însemne ale științei și ale muncii, arătând ce va deveni fiecare după sfârșirea școlarității. Iar după aceea se perindă timp de patru ore o mulțime imensă fluturând câte un *vexillum*, dintr-un cerc înflorat în nenumărate noduri, cu inscripția «1 Mai». Toți sunt de înfățișare sănătoasă, voioasă, bine îmbrăcați. Numeroase sunt fetele, lucrătoare ori funcționare, înveșmântate grațios cu simple confecții bine puse la punct, tricouri și taioare roșii și cu toate nuanțele fine, muștar, coaje de lămâie, vernil, roz. Mai târziu, când apar sportivii, drapelele de transparențe și densități deosebite entuziasmează ochii. Contrastele uniformelor sportive sunt eminente. Tricou alb – fustă

albă, tricou roșu – fustă albă, tricou alb – fustă albastră, tricou albastru – fustă *bleumarine*, tricou alb cu dungă albastră – fustă roșie etc. Fete mergând în pas de dans au în mâini stegulețe roșii și pe trup costum de balet de un galben palid. Cu toate că un amestec așa de mare de oameni provoacă o anume fatală împetritătură, totalul e lipsit de crudități și atestă un salt tehnic spre lauda industriei noastre textile. Dar unde în acest șuvoi, defilând pe raioane, sunt învățații și muncitorii, academicienii și metalurgiștii? Greu de spus. Fiziologic și vestimentar distincțiile au început să se șteargă. Fără îndoială, cei care trec în halate albe aparțin corpului medical, dar cu greu poți ști care e medicul și care felcerul. Suntem departe de epoca în care doctorul purta ȣilindru iar subchirurgul ieșit din școala de la Colȣea a lui N. Creȣulescu era, implicit, bărbier. Poate acela care se uită atent cum flutură drapelele tribunei emiȣând o plesnire ca de chiciură în cădere să fie un poet iar cel cu șapcă oȣelar. Dacă nu cumva oȣelar e cel cu pălărie și cel cu șapcă poetul. Din loc în loc pe deasupra valurilor, plutind pe umerii tatălui, câte un copil se îndreaptă spre viitor în direcȣia unui avuz ce-șî aruncă în sus, cântând și el, pletele de apă. El indică timpul de scurgere al acestei armate de oameni ai muncii în care se amestecă laolaltă fizicianul, agricultorul, antropologul, chimistul, textilistul, naturalistul, actorul, poetul. Toȣi paradează solidari și câte unul scandează: «1 Mai e sărbătoare/ Pentru clasa muncitoare». După ce ultimii demonstranȣi au cântat, împreună cu toȣi din piaȣă, cu o solemnitate simplă *Internaȣionala* și piaȣă s-a golit, am mai rămas câȣeva vreme meditănd la înălȣarea incontestabilă a omului muncitor în era pe care o trăim. Avuzul continua să cânte aruncându-șî în sus pletele lichide și drapelele tribunei pliciuiau ca o ploaie de chiciură”. □ N. Breban scrie despre *Cenaclul „Nicolae Labiș”*. □ Sică Alexandrescu pledează pentru *Calitatea în teatru*: „După părerea mea, ca să ajungi la calitate în arta noastră trebuie să faci spectacolul interesant. Ca să fii interesant trebuie să te păstrezi în actualitate”.

9 mai

- Romulus Rusan semnează în „Tribuna” editorialul *Independenȣa și Victoria*: „Eroii din 1877 și mai ales cei din 1945 sculptează trepte adânci în istorie. Întâlnirea lor pe aceeașî filă de calendar, survenită după intervalul zbuciumat a șapte decenii, poartă în sine nu o simplă coincidenȣă numerică, ci un simbol comun. De ambele dăȣi triumful, obȣinut cot la cot cu ostașul rus și sovietic, rupe un lanȣ ori surpă o nedreptate: otoman iar apoi hitlerist, lanȣul căzut închide o perioadă neagră”. □ Dumitru Ghișe îl evocă pe *Nemuritorul Marx*. □ D. Cesereanu pledează pentru creșterea obiectivității și a documentării în reportaje: *Roadele documentării*.
- „Scânȣtea” publică, în „ziua independenȣei de stat a României și a victoriei asupra fascismului german”, fragmente din *Povestirile de război* ale lui Mihail Sadoveanu și din romanul *Șoseaua Nordului* de Eugen Barbu.

10 mai

- În „România liberă”, Boris Buzilă stă *De vorbă cu Aurel Baranga*: „Evoluția vieții noastre socialiste este un fluviu uriaș. [...] Mă chinuie ideea unei comedii care să surprindă felul în care acest fluviu uriaș care trece și prin țara noastră a aruncat la mal niște mortăciuni de un fel anume: niște stârvuri ridicole. [...] Dacă voi reuși va fi meritul timpului că a scris prin mine o asemenea comedie. Dacă voi rata voi purta rușinea și durerea acestui eșec. [...] Aș dori din toată inima s-o pot termina până la 23 August 1959, pentru ca și în acest chip să fiu prezent la marea sărbătoare”.

- Marcel Breazu recenzează în „Scânteia” volumul I din *Operele filozofice alese* ale lui N. G. Cernîșevski, apărut recent la Editura Cartea Rusă. Cu o prefață de Ion Ianoși, care „subliniază, de pe pozițiile marxist-leniniste, însemnătatea ideilor estetice ale lui Cernîșevski”, volumul reunește studii deja traduse și publicate, precum și articole inedite (pentru publicul român), pe care recenzentul le prezintă elogios într-o sinteză ce pune față în față, pe de o parte, „monstruoasa” estetică idealistă, naturalismul, suprarealismul și, pe de altă parte, estetica realistă recuperată din perspectiva ideologiei partinice.

14 mai

- În „Gazeta literară”, Eugen Jebeleanu adresează un *Salut scriitorilor sovietici*: „Salut celui de-al treilea Congres al scriitorilor sovietici. Trăiască propagandiștii vieții și ai frumosului! Trăiască muzele luptătoare împotriva morții!”. □ Tudor Vianu scrie pe tema *Intellectualul și socialismul*: „în ciuda discriminărilor ce ni s-au aplicat țărilor capitaliste, știința și arta românească n-au atins niciodată, peste hotare, același grad al interesului. [...] Trăim momentul în care Eminescu, Caragiale, Sadoveanu, Arghezi cuceresc locul ce le revine în literatura universală. [...] Intellectuali au înțeles că socialismul le oferă un teren deosebit de favorabil creației lor – și după 23 August 1944, ei s-au aliat și au sprijinit noul regim, într-o majoritate impresionantă. E necesar a spune, mai ales, că toate marile nume ale literaturii, ale artei și ale științei s-au rânduie, în această epocă, alături de ceilalți constructori ai socialismului. Cine a lipsit din rânduri? Cine a intrat în anonimat? Foarte puțini și nu din cei mai însemnați. Marea majoritate a țării gânditoare în tabăra socialismului este un fapt notoriu, incontestabil. A luat astfel sfârșit o veche problemă. Integrarea socială a intelectualilor, prin recunoașterea rolului lor și prin stimularea funcțiunii lor creatoare, este o caracteristică a socialismului. Nu se poate ascunde însă că în ciuda marii majorități semnalate, au existat și există și unii intelectuali, nu numai neintegrați, dar duplici în manifestarea lor. Neintegrarea acestora poate fi o consecință a îngustimii orizontului intelectual, a uscăciunii inimii, a puterii vecilor deprinderi și, în cazul acesta, o boală de bătrânețe. Duplicitatea este însă o diformitate a caracterului. Putem arăta oare scepticism față de un intelectual care, simulând aderența, dedicându-și operele sale noii

orientări, acceptând situații și recompense, practică denigrarea și calomnia? A fost cazul compozitorului Mihai Andricu”. □ Șerban Cioculescu scrie despre **Un nietzschean bogomil: E. M. Cioran**, stârnit de un eseu, „Mes amis, les tyrans”, publicat recent în „La Nouvelle Revue Française”: „Pe «amicul tiranilor» îl cunoaștem de mult, încă dinainte ca iminentul contact insalubru cu cămașa verde să-i impună subordonarea față de stăpânul sângeros din hruba de la Berchtesgaden. Sunt aproape douăzeci și cinci de ani de când l-am acuzat de nesinceritate, surprinzându-i setea de notorietate și ambiția de carieră politică în ierarhia dezordinii legionare. Pe aceasta din urmă și-o mărturisește acum condescendent și disprețuitor, în stilul bombastic al foștilor corelegionari: «Îi plâng pe cei ce, în tinerețea lor, n-au zămislit un vis de dominație nemărginit, nici n-au simțit într-înșii învârtindu-se vremile». Era în momentul în care «Ahriman era principiul și zeul» său, când «nesătul de Rău», îmbibat de «barbarie», asculta lăuntric năvala hoardelor care-i stârneau «dulci catastrofe». Să reținem așadar mărturia unei bizare credințe bogomilice, în care forța Răului (cu majusculă) se arăta mai covârșitoare decât credința în bine și în providență a popii din Rășinari, părintele răznilului. Barbarul este însă un nietzschean uns cu o spoială de cultură, atâta cât trebuie pentru încercarea de a dinamita valorile ei fundamentale. [...] Bogomilul apologet al regimurilor imperialiste tot mai falimentare și neputincioase să-i facă pe plac se gargari-sește cu rețete politice mistificate și neoperante, într-o vreme când popoarele, conștiente de țelurile lor democratice, socialiste și pașnice și nesinchisindu-se de ifosul olfacticilor duhnitori, sunt în măsură a trece reversibila cămașă de forță după gâtul freneticilor beliciști, mai mult sau mai puțin soitari”. □ **Pentru cine minte „Europa liberă”**, întreabă Aurel Baranga: „pentru cine minte «Europa liberă»? Pentru noi, cei din țară? Pentru alți oameni, de peste hotare? Greu de ghicit. Fiindcă realitatea este atât de elocventă, încât nici cel mai îndărătnic dușman nu o poate tăgădui”. □ Eusebiu Camilar scrie despre **Legătura cu realitatea**: „Primul lucru pe care mi l-am însușit deplin, datorită ajutorului partidului, este legătura nemijlocită și neconținută cu realitatea. Cărțile mele din ultimii zece ani, și mai cu seamă cele ce cuprind teme din timpurile noastre, nu le-aș fi putut scrie dacă partidul nu m-ar fi ajutat cu îndrumarea lui înțeleaptă, cu sfatul lui prietenesc și, la nevoie, cu mijloace materiale”. □ Nichita Stănescu semnează poezia **Unui fascist**: „te vei fărâmița în corbii/ croncănind sătui,/ pe ruinele închisorilor tale,/ pe tăișul ruginit al săbiei tale/ zvârlită în câmpul cu gropi,/ pe zvastica de cârpă putredă/ a drapelului tău/ sfâșiat în crengi...”, etc. □ Grigore Hagiu închină o poezie **Ostașului sovietic**: „Prietenia noastră-n ani și timp ne leagă,/ Stă mărturie țara și viața noastră-ntreagă,/ Hotărnicită în adânc de rădăcini,/ Are roduri de frunze-n creștet și lumini,/ Și-i cântec și foșnire doinită, legănată/ Până-n adânc de inimi și gând înfiorată”, etc. □ Despre **Dezbateri în întâmpinarea Congresului scriitorilor sovietici** scrie Tamara Gane. □ Într-un grupaj intitulat **Scriitorii români salută**

Congresul scriitorilor sovietici scriu Maria Banuș („Vă doresc scumpi dascăli și confrați, noi și mari victorii artistice, pe măsura realizărilor politice, sociale, științifice ale pașnicei, puternice, splendidei voastre țări”), Marcel Breslașu, Silvian Iosifescu („Congresul al XXI-lea al P.C.U.S. a pus construcția comunismului la ordinea zilei, oferind literaturii orizont și sarcini corespunzătoare. O astfel de problemă nu poate lăsa pe nimeni nepăsător. Doar oamenii-cârțițe ar putea ignora sateliții, racheta cosmică, cifrele septenalului. Traduse în limbajul artei, aceste fapte și probleme sunt esențiale pentru teoria și practica noastră literară”), Aurel Mihale, Cezar Petrescu („Salutul meu e – biruința! Biruința mai departe a literaturii și artei cu izvoare din zăcămintele adânci ale poporului, pentru popor, pentru omenire, pentru comunism, pentru pace, pentru viitor, în acest început al splendidei ere atomice și cosmice”), Ion Marin Sadoveanu ș.a.

15 mai

- În „Contemporanul”, G. Călinescu publică articolul **Valoarea omului**. □ Zaharia Stancu înfierează **Lepădăturile trecutului**: „Ziarul vest-berlinez «Spandauer Volksblatt» din 19 aprilie a publicat o pagină intitulată *Visuri pentru tron și coroană*, unde vorbind de fostul rege Mihai al României, arată că acesta «face afaceri bune cu oțel și fier» și reproduce o declarație a sa în care, printre altele, fostul monarh spune: «Am fost de două ori pe tron și am fost nevoit să renunț de două ori. De ce nu m-ar alege soarta și a treia oară la acest tron? Atâta timp cât afacerile îmi merg bine, aștept cu nerăbdare». Cu alte cuvinte, după cum vedeți, gângavului îi merge bine în apus. Cu banii jefuiți din România, căreia i-a fost de două ori monarh, lucrează în fier, lucrează în oțel și, vorba ceea, dacă nu curge, pică. Ciupește băiatul? – Ciupește! Așa că singurul lucru care-i mai rămâne de făcut este să aștepte cu răbdare reîntoarcerea lui pe tron. Aici. La noi. La București. Putea vreo imaginație de scriitor să scorească o asemenea poveste colosală, homerică și căreia nu-i cunosc egal în istoria literaturii?”. □ Constanța Buzea are poezia **Scrisoare de primăvară**, dedicată „Învățătoarei din satul «Ada Marinescu»”.
- Ov. S. Crohmălniceanu publică în „Luceafărul” fragmente din jurnalul lui Ion Călugăru din 1944 (imediat după 23 august), însoțindu-le de un comentariu.

16 mai

- În „Tribuna”, Ion Oarcăsu scrie pe tema **Obiectivarea în poezia lirică**: „prin obiectivare înțelegem [...] mai mult decât simpla concretizare, în ritm și vers, a unui sentiment: deci nu atât transpunerea în frază poetică a unei stări emoționale generatoare de lirism (accepția dată de estetică în mod curent acestei noțiuni), cât mai ales realizarea unei fuziuni intime, organice, între actul poetic, prin excelență individual, și înțelegerea conștientă a necesității istorice obiective”. □ Geo Șerban scrie despre **Reportaj și literaturizare**: „Realitatea este că s-a ajuns la un fel de manierism și în reportaj, constând în

cultul exagerat al digresiunilor peisagistice, etnografice, tehnice etc. Dificultățile genului, provenite din faptul că nu permite fabulația, sunt escamotate printr-o avalanșă de metafore sau printr-o filozofare prețioasă și adeseori diletantă (evident, pe tema timpului!), scontându-se pe efecte de laborator, când, de fapt, tot farmecul reportajului stă în capacitatea de a se concentra asupra realității și de a o înfățișa, în mișcare, fără procedee ornamentale parazitare”.

- „Scânteia” publică fragmente din volumul al II-lea al romanului *Bărăgan* de V. Em. Galan, alături de o poezie de Mihai Dragomir, intitulată *Plopii Bucureștiului*, o odă închinată „pădurilor de blocuri”, de „piatră sveltă” care „înflorește” pretutindeni în capitala înnoită.

17 mai

- În „România liberă”, Aurel Baranga publică un *Salut Congresului scriitorilor sovietici*: „Vă salut, scriitori sovietici, avangarda noastră de glorie, stegari verificați în bătălii, luptători credincioși pentru arta cea mai umană, făuritori de poezie nemuritoare, a acelei poezii de victorie sub flamurile căreia se vor aduna într-o zi toți oamenii pământului!”.

- Florica Șelmaru publică în „Scânteia” un articol dedicat *Congresul [ui] literaturii epocii construcției desfășurate a comunismului*, care sintetizează dezbaterile – focalizate asupra problematicii actualității în literatura contemporană – premergătoare celui de-al treilea Congres al Scriitorilor Sovietici.

21 mai

- În „Gazeta literară”, Zaharia Stancu semnează editorialul-reportaj *La Moscova, în zilele Congresului*. □ Demostene Botez evocă *Măreța literatură sovietică*. □ Vera Călin scrie despre *Perspectiva viitorului*: „Scriitorul înaintează, cu gândul, în direcția viitorului, pe liniile directe ale dezvoltării istorice, sociale, psihologice, în virtutea unor certitudini oferite lui de cunoașterea materialismului dialectic și istoric”. □ N. Tertulian recenzează *Mihai Beniuc: Cu un ceas mai devreme*. □ În *Pe marginea unui curs universitar*, un cronicar anonim critică un curs de istoria literaturii române (epoca veche și Școala Ardeleană), redactat de Mitu Grosu (redactor responsabil), Ion Lăudat, Romul Munteanu. Mihail Nanu, Octavian Păun: „el trebuie redactat din nou, pe principii mai ferme, asigurându-i-se o orientare ideologică și o interpretare consecventă marxist-leninistă, o documentație mai profundă, dar mai puțin stufoasă, și un limbaj sobru și corect”. □ Mihai Gafița îl prezintă într-un medalion pe *Cezar Petrescu*. □ În cadrul grupajului *Scriitorii din R.P.R. salută Congresul* semnează Radu Boureanu, Eusebiu Camilar, Nina Cassian, Dumitru Corbea, Ov. S. Crohmălniceanu, Horia Lovinescu, Al. Philippide. □ Sunt reproduse *Cuvântul de deschidere rostit de K.A. Fedin* la cel de al III-lea Congres al scriitorilor din URSS, precum și raportul lui A.A.

Surkov (*Sarcinile literaturii sovietice*). □ În reportajul „*Gazeta literară*” la... *Uzinele „Timpuri noi”*, Nicolae Velea stă de vorbă cu Dascălu Olivert, strungar în devenire, întrebându-l ce cărți citește: „Zâmbește: «păi dacă ar fi să vi le spui eu pe toate...» Îmi vorbește despre *Descult*, despre *Mărul de lângă drum* și alte poezii de Beniuc («îmi place cum oglindește el lucrurile, în cuvinte simple»”. A citit trilogia autobiografică a lui Gorki și, ca să mă încredințeze, îmi povestește câteva episoade și apoi, gânditor, ca pentru el însuși: «noi azi n-avem de îndurat așa»”.

22 mai

● G. Călinescu publică în „Contemporanul” articolul *Entuziasm*: „Cine poate înfăptui mai bine orașul ca loc de adăpostire civilizată în condiție egală a tuturor oamenilor muncii, liber de orice impediment individualist, decât un regim socialist? Momentul istoric de a crea Capitala din aluatul ei încă inform a venit. Știam, firește, dinainte că se construiește, am și descris cartierul Floreasca, veritabil oraș cu 10-12 mii locuitori, ieșit ca prin minune în mijlocul unei paragini. Totuși, macheta sistematizării Pieții Palatului Republicii m-a surprins. M-am întrebat dacă nu cumva e un vis pentru viitor. Dar nu! Am fost la fața locului și am dat de un vast șantier. Din strada Luterană vezi sediul Comitetului Central. Prin părțile prin care Al. Davila mergea călare la școală, sunt în curs de creștere clădiri grandioase. Viitoarea Sală a Palatului R.P. Române e aproape ridicată. În câ-teva luni această parte a proiectului va fi o realitate: în anul următor, probabil, prin dărâ-marea Bibliotecii Universitare și prin înălțarea grupului de blocuri dintre Ateneu și sediul Comitetului Central, vom avea cea mai somptuoasă dintre piețe într-un alb triumfal, specific Bucureștilor, și în care vor cânta splendide fântâni arteziene. Plin de emoție am consultat un plan al lucrărilor proiectate în toate părțile Capitalei și am colindat orașul. Atunci mi-am dat seama că suntem în mijlocul unui vast șantier și că ne vom deștepta într-o zi foarte apropiată într-un decor superb, în care vestigiile istorice vor rămâne expuse cu grație ca într-un muzeu. [...] Peste tot se clădește. Alături de ciocan și seceră, mistria aclamă pacea. Acest asalt al construcției face un titlu de glorie Partidului Muncitoresc Român. Mărturisesc că sunt plin de entuziasm”.

23 mai

● În „Tribuna”, Dumitru Mircea scrie despre Congresul scriitorilor sovietici (*Congresul literaturii comunismului*). □ Radu Enescu recenzează *Fiul lui Monte Cristo* de Theodor Constantin, făcând în trecere teoria romanului de aventuri: „noul nostru roman de aventuri trebuie să aibă un bogat cuprins omenesc spre a satisface țelurile educative care-i revin. De aceea el nu trebuie să se rezume nicidecum la desfășurarea unei acțiuni pure, gratuite. Romanul de aventuri în literatura realist-socialistă trebuie să aibă un conținut social, să

vehiculeze valori morale, să le inculce, prin intermediul unei acțiuni palpitate, în conștiința tineretului. Ca atare, el trebuie să cuprindă și altceva decât fapte senzaționale și lanțuri de crime”.

- „Scânteia” publică poezia *Avânt* de Mihai Beniuc (din volumul *Cu un ceas mai devreme*), un imn dedicat traiectoriei glorioase a poporului ghidat de busola partidului, construit în jurul unei constelații metaforice clișeizate: navigația spre viitorul luminos, pe marea frământată de furtuni, lăsând în urmă „un țărm cu porturi mucezite”.

24 mai

- „Scânteia” consemnează într-un scurt articol intitulat *Cea mai înaltă menire a scriitorilor este să slujească poporul*, cuvântarea rostită de N. S. Hrușciiov la Congresul Scriitorilor din U.R.S.S., încheiată cu o pledoarie pentru exploatarea tematicii actualității în literatura nouă. Textul cuvântării este redat, într-o versiune prescurtată, în numărul din 26 mai.

26 mai

- „România liberă” publică *Salutul rostit de M. Beniuc la Congresul scriitorilor sovietici*: „Confruntarea trecutului întunecat cu prezentul fericit și cu viitorul încă și mai minunat, în lumina idealurilor socialismului, caracterizează literatura română de azi. [...] În literatura noastră se dă o mare bătălie pentru calitate, pentru expresivitate artistică. Direcția ei principală o constituie tematica contemporană”.

27 mai

- În „Scânteia tineretului”, Al. Andrițoiu semnează recenzia romanului *Cuscii* al lui Al. I. Ghilia, centrat tematic pe „capacitatea comuniștilor de a mobiliza masele din sat. Ei acționează atât de bine încât de la început, forțele potrivnice socializării agriculturii se vădese neputincioase, paralizate.” „Întemeierea gospodăriei colective” generează „conflicte de clasă”, punând față în față pe Airine, „secretarul organizației de partid”, Petre Istrate, „țăranul muncitor” – inițiatorii actului de colectivizare rurală și oponentul Costin Marghidan, „fiul unui chiabur din sat, care a reușit să se strecoare în partid.” În confruntarea celor două „poziții” – „noua ținută etică apare în roman ca un bun al țăranimii muncitoare și nu al rămășițelor exploatoare, de la țară. Elementele chiaburești dușmănoase, de pildă, și-au păstrat morala strâmbă ca pe o armă ideologică cu care se chinuie să corupă spiritele robuste și sănătoase ale foștilor ei supuși”, dar eroii pozitivi demonstrează că, la țară, morala proletară câștigă terenuri largi și că politica partidului la țară a dat țăranilor muncitori o înaltă conștiință.” Prin contrast, „carieristul” fiu de Chiabur Costin „se mișcă în mlaștina descoperirii, a promiscuității clasei sale”, „pentru Aspasia desfrâul a devenit ceva obișnuit, o îndeletnicire cotidiană cu care sfruntează și uimește.

Ea cochetează la masă alături de soțul său, imbecil și stupefiat, face bravadă din legănarea coapselor și desmierdarea pulpelor pentru a corupe și a înjosi pe cei din tabăra adversă.”

28 mai

- „Gazeta literară” se deschide cu cuvântarea lui N.S. Hrușciiov la al III-lea Congres al scriitorilor din URSS. □ Radu Lupan prezintă ***Rolul concepției ideologice***: „Ieșirea artei din câmpul realității, refugiul în indeterminare și absurd, predicate de revizionști și de teoreticienii burghezi, nu sunt lucruri noi, ele au mai fost invocate ori de câte ori s-a încercat să se abată arta de la menirea ei fundamentală, și anume aceea de a sluji ca instrument de cunoaștere a realității, de a sluji educării maselor. James Joyce, ale cărui opere servesc și astăzi ca model literaturii dezagregării morale și spirituale a omului, cultivată de decadenții din Apus, spunea foarte limpede în *Ulysse*: «Istoria este un coșmar din care încerc să mă trezesc». Este firesc ca, mai ales în condițiile afirmării tot mai puternice a socialismului și a succeselor literaturii realismului socialist, istoria adevărată să li se pară revizionistilor un coșmar și să încerce a o nega din răspuțeri”. □ Dumitru Micu comemorează ***2 ani de la moartea scriitorului Camil Petrescu***: „În literatura din trecut a lui Camil Petrescu, realismul s-a afirmat cu vigoare, fără să ajungă la expresia sa cea mai înaltă. În operele scriitorului din anii puterii populare, realismul se ridică la o asemenea expresie, devenind în foarte mare măsură realism socialist, deoarece aceste opere, scrise de pe pozițiile militante ale prezentului, sunt străbătute de cea mai înaintată concepție istorică: materialismul istoric”. □ Cicerone Theodorescu dedică o poezie lui ***Tudor Arghezi la 79 ani***.

29 mai

- În „Contemporanul”, G. Călinescu publică articolul ***Omenesc și profund***: „am căpătat textul cuvântării tovarășului N. S. Hrușciiov la cel de-al treilea Congres al Scriitorilor din U.R.S.S. Ochii mi-au căzut asupra următoarelor fraze: «Numai lupta a milioane și milioane de oameni pentru construirea vieții noi, lupta activă, însuflețită și pasionată, ne permite să înaintăm repede și să învingem. Este puțin probabil ca oameni pasivi, indiferenți, flegmatici să scrie opere care să respire pasiune și să îndemne la fapte eroice. Sau este posibil acest lucru? Nu am exemple concrete în această chestiune dar cred că nu prea este posibil». Vorbește un om adevărat, mi-am zis îndată, un om cunoscând pe proporții vaste legătura dintre entuziasm și faptă, fiindcă șade în fruntea unei țări care culege mereu splendide izbânzi de civilizație și de cultură. Am citit apoi cuvântarea. Înflăcărare și patriotism, voință solidă și bun-simț, umor și voioșie, vorbire deschisă și bonomie, penetrație profundă a problemelor, spontaneitate plină de farmec – iată însușirile bătătoare la ochi. [...] Ideea esențială a cuvântării este că literatura constituie în educarea omului pentru

țelurile înalte ale lumii socialiste un mijloc capital și totodată că scriitorul însuși este perfectibil ideologic și artistic. «Slujirea poporului este cea mai înaltă menire a scriitorilor.» Cine susține gratuitatea și autonomia artei nu va înțelege mult din această propoziție, dar noi care am mers mai adânc în conceptul de frumos și l-am verificat, tășnit din viață și operând asupra voințelor, o înțelegem. Exemplul oamenilor are urmări asupra semenilor, iar al eroilor vii din cărți, care au și o existență mai lungă, cu atât mai mult. Judecata tovarășului Hrușciiov e următoarea, și cine n-o împărtășește? Faptele luptătorului pentru o cauză bună te entuziasmează, acele ale eroului obtuz și dușmănos, punând piedici mersului înainte, îți stârnesc mânie, nulitatea personajelor te adoarme. Nu-i chip a reacționa altcum la o carte, emoțiile impasibile sunt un paradox. Valoarea artistică a operei rezidă în viața ei. Cum trebuie să procedeze artistul pentru ca să obțină un maximum de efect exemplar, fără a ieși din marginile artei? Să zugrăvească realitatea fără a o împodobi, dar și fără a îngroșa sau, cum se zice, a generaliza părțile negative, accidentele negre, descurajatoare, fenomene tranzitorii și în niciun fel esențiale. Omul nou e luminos, mersul lui înainte, în mijlocul societății socialiste, e indubitabil; a-l arăta biruitor, cum și este în realitate, în lupta cu lumea veche, nici nu înseamnă a idealiza ori a polei. Deficiența, inerentă oricărei cărți, provine din aceea că viața fiind un proces lasă în urmă cartea, viața fiind incomparabil mai bogată, pulsând mai din plin decât cea mai valoroasă operă artistică. Privind de jur-împrejur realitatea lumii noi cu pasiune și cu o înțelegere care crește treptat, n-avem nevoie de delirări factive. Precumpănitor în lumea nouă este eroul pozitiv, preponderentă la eroul pozitiv este latura constructivă. A pune față în față eroii pozitivi, cu cele mai bune trăsături omenești, și pe cei negativi, în așa chip încât victoria noului să apară inevitabilă, fără contraste îngroșate, deoarece pozitivul e rezonabil și real iar nu o idee platonicească, înseamnă a împinge pe oamenii rămași în urmă să meargă înainte, a le arăta căile unei lumi mai fericite”. □ Mihai Beniuc semnează articolul *Surâsul viitorului*: „Lucrările Congresului încheiate, au fost sărbătorite la Kremlin printr-o recepție. Unde sub țari puteau pătrunde numai aceia ce se numeau stăpâni, scriitori din toate țările au dat mâna și au stat de vorbă prietenește cu Nikita Sergheevici Hrușciiov. Din ochii lui îți surâdea comunismul, prin vorbele lui îți grăia viitorul”. □ Al. Ciucurencu scrie despre *Forța artei sociale*.

30 mai

● Boris Buzilă stă *De vorbă cu Mihai Beniuc*, într-un interviu din „România liberă”: „Poezia nu se pretează la o prea minuțioasă descriere a diferitelor aspecte ale vieții concrete sociale, deși ea rămâne perfect veridică. Realitatea se oglindește mai mult prin felul cum poetul ia atitudine față de ea. O să se revolte desigur poezii care scriu poezii lungi sau romane în versuri. Poezia trebuie să fie totdeauna concentrată, bogată în imagini prin care să grăiască

ideile noi și să angajeze sentimental nu numai pe cel ce scrie, ci și pe cel care citește, să-l facă să vibreze”.

- În „Tribuna”, D. Cesereanu analizează *Prințul Miorlau* de Nina Cassian și *Bondocel își alege o meserie* de Marcel Breslașu (***Două cărți pentru copii***). □ Tudor Vianu scrie despre ***Tudor Arghezi***, iar Mircea Zăciu despre Nicolae Bălcescu (***A venit ziua***).

31 mai

- Maria Banuș publică în „Scânteia” *Balada micului polonez* – povestea „adevărată” a unui copil salvat de la moarte în lagărul de la Buchenwald, martor al atrocităților fasciste care trăiește bucuria prezentului de aur.

- În „Scânteia tineretului”, Teodor Vârgolici recenzează volumul de reportaje al lui Pop Simion, *Paralela 45* (publicat la Editura Tineretului), în care autorul recurge la „un procedeu ingenios și sugestiv și anume a străbătut locurile aflate pe traiectoria din țara noastră a paralelei 45. Străbătând astfel țara, de la hotarul de apus până la malul mării, scriitorul a avut posibilitatea să cerceteze și să observe o mare diversitate de fapte și situații, care alcătuiesc în ansamblu o frescă vie a frumuseții vieții pe care o trăim, oferindu-ne totodată, în plan secund și interesante retrospective în istoria, arta și tradițiile valoroase ale poporului nostru.” Traseul debutează cu Oravița, Anina, Băile Herculane și Târgu-Jiu, continuă cu „uzina de sodă de la Govora”, salinile de la Ocele Mari, „schelele petrolifere din Gorj”, „fabrica de industrializare a lemnului de la Curtea de Argeș”, „centrala termoelectrică de la Doicești și rafinăriile petrolifere din Valea Prahovei, apoi prin satele colectivizate din Bărăgan, încheindu-l printre pescarii din Delta.” Miza fundamentală a reportajelor sale, „zugrăvite fiind cu entuziasm și vibrant sentiment patriotic”, este reflectarea „împunătoarelor realizări social-economice ale vremii noastre de acum, ale regimului nostru democrat-popular”, precum și surprinderea profilului „moral al oamenilor noi, constructorii socialismului.” Orașul Anina, care în trecut era „o așezare rurală, în care mizeria și promiscuitatea lucrau în voie”, acum „a devenit un important centru carbonifer, înzestrat cu cele mai moderne mijloace tehnice, un oraș străbătut de elanul muncii constructoare, minierii trăind în blocuri confortabile, având la dispoziție toate instituțiile necesare unei bogate vieți materiale și spirituale.” Deși Pop Simion „elogiază cu căldură minunatele transformări social-economice din țara noastră”, uneori, punctează recenzentul, „tânărul scriitor nu reușește să pătrundă în profunzime esența acestor schimbări de însemnătate istorică petrecute în viața poporului nostru și nu scoate la iveală pregnant rolul comuniștilor în mobilizarea oamenilor muncii la faptele mărețe de zi cu zi ale construirii socialismului. Finalul cronicii punctează șablonard ideea că „la baza reportajelor sale stă trăirea intensă a faptelor și evenimentelor zugrăvite, cercetarea atentă, plină de dragoste a realităților vieții noastre noi, contopirea organică cu sufletul oamenilor noi întâlniți în

drumurile sale. Capacitatea de emoționare și convingere a reportajelor sale rezidă și în stilul nuanțat, expresiv, de o simplitate atrăgătoare.”

[MAI]

- În „Iașul literar”, nr. 5, Horia Zilieru publică poezia *Arghezi*: „În codrul tău, bătrâne pădurar,/ sunt fără corn și iască și amnar:/ și la stejar ajuns, cum altul nu-i,/ eu trec sfios și mut prin umbra lui”. □ I. Sîrbu recenzează *Cicerone Theodorescu, Oameni și dragoste*, Aura Pană – *I. Brad, Cu timpul meu*, iar Dan Mănuță scrie despre *Probleme actuale ale literaturii în discuția criticilor din R. P. Chineză*.

- Teodor Vîrgolici îl evocă în „Scrișul bănățean”, nr. 5, pe Gala Galaction, publicist militant, iar Leonard Gavrilu recenzează Un nou roman al colectivizării agriculturii (*Cuscii*, roman de Alecu Ivan Ghilia).

- În „Steaua”, nr. 5, Andrei Roth scrie, la împlinirea a 50 de ani de la apariția cărții *Materialism și empiriocriticism* de V.I. Lenin, despre *Lupta împotriva pozitivismului*: „filozofia marxistă se opune în mod radical pozitivismului de orice nuanță, fiind singura explicație științifică a lumii existente în mod obiectiv, a cunoașterii ei și gândirii – și tocmai de aceea singura metodă științifică de cercetare și de transformare revoluționară a realității”. □ Ion Pop debutează cu poezia *Măinile lor*, dedicată „Luptătorilor revoluționari din 1917”: „Măinile lor erau aspre/ Aspre ca stâncile/ De care Prometeu a fost/ Țintuit de un zeu nemilos./ Măinile lor erau cuiburi la care/ Păsările făclilor s-au întors,/ Prevestind în ziua aceea toamnă, / Întâia primăvară a Rusiei”, etc. □ Un grupaj liric propune traduceri *Din poezia indienilor Americii de Nord*: „În prezent situația indienilor din Statele-Unite e aproape la fel de grea ca și altă dată. Limitați la teritoriul sărac ce le-a fost repartizat, constrânși să trăiască într-o atmosferă de dispreț și de detestabile discriminări, ei văd în artă mijlocul suprem, de a supraviețui spiritualicește”. □ George Munteanu studiază *Asupra reconsiderării lui I. Heliade-Rădulescu. Chestiuni metodologice*, iar Ion Vlad cronichează *Al doilea volum din Încercări critice* de Paul Georgescu. □ Mircea Ivănescu scrie despre corespondența dintre Romain Rolland și Roger Martin du Gard (*Acordurile unei mari prietenii*). □ A.E. Baconsky îl aniversează pe *Tudor Argezi la 79 de ani* („Despre el nu mai scriem, despre el vorbim ca despre cele de totdeauna”), Modest Morariu evocă *O pagină din istoria Franței* (Comuna din 1871 – „prima revoluție proletară din lume”). □ Este semnalat polemic studiul Georgetei Horodincă *Cea mai tânără generație de poeți*, publicat în „Viața Românească”, nr. 2: „Georgeta Horodincă nesocotește aici în cel puțin două privințe evidența istoriei literare: când reduce conflictele dintre generații doar la domeniul «descoperirilor artistice» și, prin corelație, când afirmă că «de obicei» generațiile care se succed ajung la conflicte. Un studiu mai atent al istoriei literare i-ar fi arătat că în cadrul conflictelor dintre diferitele orientări literare participau – înregimentați în tabere

adverse – scriitori din cele mai diverse generații ale momentului istoric respectiv, căci conflictele însele nu erau determinate în ultimă analiză de apariția unei noi generații înțeleasă în sensul biologic, ci de apariția unei noi ideologii, expresie la rândul ei a unei noi clase sociale pe punctul de a se afirma istoricește. [...] teoria conflictului dintre generații a fost respinsă de mult la noi ca neștiințifică și antimarxistă” (g.m., **Conflicte între generații**).

• Numărul 5 al „Vieții românești” începe cu articolul redacțional **Problemele realismului socialist la al treilea congres al scriitorilor sovietici** în care este statuat profilul „eroului pozitiv”, „construit ca întrupare a mărețului avânt al construirii comuniste, ca expresie artistică a tendințelor vieții”, polarizând scriitura „angajată” astfel încât „obiectivul principal al oglinzirii în literatură trebuie să fie activitatea omului în muncă, activitatea sa creatoare”, iar „obiectivul principal al demascării și biciuirii în literatură trebuie să fie tot ceea ce se opune concepției socialiste despre munca rodnică.” □ În același număr sunt publicate texte de N. Labiș - *Ultimul atac*, Vlaicu Bârna - *Era o toamnă*, Constantin Nisipeanu - *O zi importantă*, Mihai Pelin - *Epilog*, Petru Dumitriu - *Stenahoria majoră (nuvelă)*, Dan Deșliu - *Șoseaua, Știam pământul*, Veronica Porumbacu - *Constructorii, Mărțișoare*, Eugen Frunză - *La Beethoven, Lupte*, Cristian Sârbu - *Versuri din spital*, Camil Baltazar - *Balada despre 1 Mai liber*, Ioanichie Olteanu - *Metamorfoze*, Corneliu Leu - *Sângele și apa (nuvelă)*, Ștefan Iureș - *Cântec despre betonul armat*, V.Gorunescu - *Manifestul*, Titel Constantinescu - *Suntem atât de tineri*, Eusebiu Camilar - *Deucalion și Pyrrha*, Ploaia de atomi, *Primăvara*, *Paleontologie*, *Mama și soarele*, Radu Lupan - *Războiul ascuns (fragment)*. □ Rubrica intitulată „Cronica ideilor” publică articolul lui Mihai Beniuc, **Literatura și cunoașterea realității în lumina leninismului**, în care, după replica acidă dată continuatorilor „acelorași filozofi idealști, ai acelorași revizionști, numai ceva mai înrăiți și mai desperați, tocmai pentru că simt sfârșitul veacului lor”, „îmbrăcați cu redingotă de profesori în ale esteticii și teoriilor artistice, ciocnind cu clonțul în concepțiile materialiste despre creația artistică și lovindu-se de ferestrele incasabile ale marxism-leninismului”, acelor „scamatori ai gândirii” care, aflați în „stadiul cel mai înaintat la decompunerii”, „propun abstracționism, tașism etc. deci forma care ucide fondul”, promovează teoretic convertirea marxist-leninistă a literaturii generatoare de „dimensiune nouă”, „obținută prin îndrumarea de partid” și combătând „dăunătorii, purtători ai ideologiei decadente burgheze”, „omizile revizioniste.” □ În aceeași direcție conformist-ideologizantă se înscriu și studiile semnate de: Al. Oprea - **Proza „scurtă” și pasiunea scriitorului comunist** (în opinia acestuia, „schitele și povestirile constituie speciile prin excelență receptive la ceea ce este mai nou în problematica vieții contemporane, ele fiind avangarda prozei realist-socialiste în oglindirea aspectelor inedite din realitatea în plină transformare revoluționară”), Mihai Novicov - **În**

ce constă „problema”? (prin care criticul intervine în polemica generată de apariția ultimului volum al lui Francisc Munteanu, *Cerul începe la etajul III*, căruia i-a fost amendat „senzaționalul ieftin” și „pitorescul de dragul pitorescului”. Semnalând „alunecări” în „cultivarea faptului brut”, M. Gafița „împinge schițele respective [...] în afara sferei realismului”, iar acestea nu ar oglindi „înălțimea revoluționară a realismului socialist”; Novicov punctează, în acest context, tocmai funcția de corijare a „devianțelor” prin actul critic, în sensul că „a-i atrage atenția că în cutare sau cutare lucrare poziția sa estetică s-a îndepărtat de ideologia socialistă nu numai că nu este o injurie, ci un ajutor obștesc pe care oricare critic e obligat să-l dea autorului, dacă-l stimează și dacă-l consideră tovarăș de luptă.” În opinia lui Novicov, însă, deși în unele texte „substanța sănătoasă, pozitivă, este alterată tocmai prin cochetăria nepermisă cu procedeul idealizării caracterului *întâmplător* al vieții omului”, „majoritatea covârșitoare a schițelor cuprinse în volumul *Cerul începe de la etajul III* conține un mesaj socialist clar, puternic, așa zice chiar foarte tonic și mobilizator.”); Eugen Luca – *Un poet al Rezistenței: Ion Călugăru* („conștiință militantă, [...] regretatul Ion Călugăru a adus în domeniul poeziei o contribuție ce nu poate fi neglijată. O contribuție însemnată pe linia demascării crimelor oribile ale fascismului, o contribuție însemnată pe linia mobilizării conștiințelor și a glorificării combatanților împotriva forțelor întunericului și terorii.”). □ Ov. S. Crohmălniceanu recenzează volumul lui Mihai Beniuc, *Cu un ceas mai devreme*, iar în secțiunea „Cărți noi” sunt prezentate ultimele apariții editoriale: H. Fabian – *D. Th. Neculuță: Luceafărul*, I. D. Bălan – *D. Corbea: „De peste mări și țări”*, Eugen Simion – *Victor Vântu: „Dialoguri despre literatură”*, Cornelia Ștefănescu – *D. Almaș și M. Mancaș: „Freemătul luminii”*, Remus Luca – *Dimos Rendis: „Ulița piperului sălbatic”*, Valentina Fettingier – *Nuvela germană în secolul al XX-lea*.

IUNIE

1 iunie

● „Luceafărul” reflectă pe larg lucrările Congresului scriitorilor sovietici. □ Dumitru Micu scrie despre *Căutări creatoare și experiențe sterile* în poezia tinerilor: „Nichita Stănescu, [...] în poezia *Unui fascist*, reușește, prin intermediul unor reflecții cu caracter general-filozofic, să transmită ideea superiorității infinite a forțelor păcii, în care se exprimă viața însăși, asupra tenebroaselor forțe agresive [...]. Când însă reflecția și comentariul nu conțin idei poetice care să reliefeze mai pregnant înțelesul anumitor fenomene din realitatea contemporană, ci expun considerații minore, exterioare temei atacate, situația e dezolantă. Sub semnătura lui Nichita Stănescu se pot citi, din când în când, versuri de o factură curioasă. Poetul se exersează în executarea de broderii verbale, de dantele metaforice cu caracter livresc în jurul unui fapt

din realitatea prezentă, fără legătură cu acel fapt. Lansarea rachetei sovietice spre lună, bunăoară, îi inspiră tânărului poet *Ritmuri pentru bucurie* – încărcate de imagini ca acestea: «Bucuria a crescut în noi în noi ca arcul zării», «În noaptea asta, somnul s-a desprins de pe frunți/ fără sunet, căzând peste lespezi»; «Cerule, oierule (?) aburinde (?) cerule»; «clătinatele oglinzi/ între gene (?) să ne-ntinzi...». În poezia citată, ca și în altele, construirea unor metafore cât mai stranii devine pentru poet scop în sine, ideea rămânând doar un pretext, un prilej de demonstrare a virtuozității stilistice. Dar realizează tânărul poet într-adevăr frumuseți de stil deosebite? [...] Uneori, versurile poetului devin – tocmai din exces de stilizare – de-a dreptul de neînțeles, precum această strofă eliptică din *Roșu și negru* ce se voiește o evocare a luptelor din 1933 de la Grivița: «Se auzea prin ganguri cutremurată iarnă!/ amplificat de beznă întinsă și la pândă/ cum țipătul sirenei la nesfârșit răstoarnă/ încrucișării drugi de gheață și neaua tremurândă». □ Miha Dragomir îl evocă pe Camil Petrescu (*Au trecut doi ani*).

2 iunie

● În „Scânteia tineretului”, Șt. Iureș semnează cronică dramatică la *Vs. Vișnevschi: Tragedia optimistă*, una din piesele „aparținând fondului de aur al dramaturgiei sovietice”, prin care „suflul uriaș și proaspăt al unui nou umanism, umanismul epocii sovietice, a pătruns pe scenă și a lărgit-o mult, nemăsurat de mult, din zare în zare, cât viața.” Centrată pe descrierea „eroicei povești” a „primului regiment naval din marina militară a Sovietelor” - „o pagină din istoria luptei pentru apărarea cuceririlor Mării Revoluției Socialiste din Octombrie” – piesa, „clocotitoare, de nebiruit matură și de o negrăită frumusețe” propune istoria echipajului unui vas din marea Baltică”, unde stăpânesc, la bunul lor plac, anarhiștii. Echipajul, dezorientat și neînchegat, li se supune. Dar puterea sovietică nu poate lăsa cale liberă descompunerii anarhiste, dușmanul atacă Revoluția; dușmanul trebuie zdrobit. Puterea sovietică trimite pe bordul vasului un comisar. Un bolșevic oțelit care știe că trebuie să-și îndeplinească cu orice preț sarcina încredințată de partid. [...] În fruntea tuturor, comisarul dă lupta pentru izolarea căpeteniei anarhiste și pentru înlăturarea ei. Unit, disciplinat în spiritul revoluției socialiste pe care o apără cu arma în mână, primul regiment naval se bate cu dușmanii puterii sovietice și în cele din urmă învinge, cu durerea că a pierdut, în cursul dramaticei încheștări pe unii dintre cei mai buni tovarăși, în frunte cu comisarul.” În acest fel, „tragedia deschide deci drumul victoriei pentru masele de multe milioane ale poporului, drumul către fericirea celor ce muncesc. Astfel, deznodământul tragic nu mai semnifică o prăbușire, ca în tragediile prerevoluționare, ci începutul triumfului. Avem de-a face cu o tragedie optimistă.” Dezideratul „reconversiei ideologice” a elementelor aparținând vechii „orânduiri” este actualizat fidel în piesa lui Vișnevschi, „o explozie de energie omenească

dirijată de creierul lucid al partidului.” Această „capodoperă de o vitalitate extraordinară, în acord major cu postulatele artei realist-socialiste” și-a găsit, consideră recenzentul, o admirabilă punere în scenă, la Teatrul Național „I. L. Caragiale. Definind „o piesă care se adresează direct, la propriu chiar, generației tinere, generației care se bucură de roadele bogate ale revoluției socialiste”, *Tragedia optimistă* devine reprezentativă pentru spiritul perioadei, căci „viitorul înfăptuit al revoluției – milioane de oameni liberi și fericiți – își aduce aminte cu adâncă emoție de eroicele începuturi și se aliniază sub steagul ideilor leniniste.”

4 iunie

- „Gazeta literară” publică un interviu cu Mihai Beniuc despre Congresul scriitorilor sovietici: „realismul socialist ca metodă trebuie să se țină la nivelul rachetelor, al primilor sateliți și primei planete artificiale a sistemului nostru solar, lansată de oamenii de știință sovietici. Idealurile umanitare formulate de Lenin reprezintă pentru noi scriitorii spațiul cosmic pe care trebuie să-l cucerim: ridicarea conștiințelor omenești. Să le facem să vibreze și să fie receptivă la aceste idealuri. Inventivitatea în ceea ce privește rachetele literare revine fiecărui scriitor în parte și sistemului nostru de creație în ansamblu, îndrumat de partid. Totul este ca «rachetele» noastre să nu ia foc în aer și să cadă înainte de a se înscrie pe orbita valorilor literare durabile, ci să devină o avangardă spirituală pregătitoare a conștiințelor pentru viitorul comunist al omenirii. [...] Aș sublinia în primul rând două din numeroasele și luminoasele învățăminte ce se desprind din cuvântarea tovarășului Hrușciiov pentru noi, literații din România. Este vorba de necesitatea promovării acelor opere care zugrăvesc realitatea noastră nouă și-i scot în evidență trăsăturile pozitive, deci este vorba de ceea ce se numește cu un termen de care unii pe nedrept se feresc: EROUL POZITIV. Țin să se scrie cu majuscule aceste cuvinte, aceste cuvinte pleonastice (eroul, fiind erou, este și pozitiv!), căci multă vreme la noi s-a crezut că, în ceea ce privește zilele noastre, este mai ușor să descrii personaje negative. Personajele și eroii pozitivi însă mișună în țara noastră, pe șantiere, în fabrici, în gospodăriile colective și de stat, în laboratoare și în rândul activiștilor de partid. Prin înmulțirea acestor personaje pozitive în operele noastre, desigur angajate în luptă cu ceea ce este negativ, se va schimba definitiv raportul de forțe în literatura noastră în favoarea operelor de actualitate (ceea ce este necesar!) și va căpăta din plin creația noastră nouă profilul ei realist-socialist. A doua învățătură din cuvântarea tovarășului Hrușciiov este cea privitoare la grija pe care trebuie s-o purtăm scriitorului ca om, pentru educarea și ajutorarea lui în a ține pasul cu timpul și cu oamenii muncii, dacă el a rămas în urmă. Nu-i vorba de nici un fel de împăcare cu cei ce trag înapoi spre trecut sau în lături către șanțuri, ci de înțelegerea omenească a acelor ce vor să meargă înainte în condițiile grele ale construcției socia-

lismului, când lupta de clasă mai cere multă bătaie de cap și multă energie pentru înfrângerea totală a elementelor retrograde și dușmănoase” (*Scriitorul și idealul comunist*). □ Savin Bratu îi dedică un medalion lui *Miron Radu Paraschivescu*. □ Al. Philippide scrie despre *Un îndreptar luminos* (cuvântarea lui N. S. Hrușciiov la Congresul scriitorilor sovietici). □ *Libertate lui Glezos!*, cere George Ivașcu. □ Eugen Barbu scrie despre *Arta lui Leonov*. □ Sanda Radian cercetează tema *Actualitatea și literatura pentru copii*.

5 iunie

- În „Contemporanul”, G. Călinescu publică articolul *Așa s-a călit oțelul*: „Figura lui N. Ostrovski îmi plutea pe dinainte de mult prin acele câ-teva rânduri ale lui André Gide, care l-a văzut și a stat de vorbă cu el. Scriitorul francez n-a înțeles Uniunea Sovietică pe care a denigrat-o onctuos, fie din suficiență obtuză, fie din dorința de a fi aclamat de burghezul occidental. Însă în fața lui N. Ostrovski s-a simțit emoționat și și-a exprimat deplina simpatie”.

6 iunie

- Petru Dumitriu semnează în „România liberă” articolul *Spre actualitate*: „Cuvântarea tovarășului N.S. Hrușciiov la Congresul Scriitorilor din U.R.S.S. a fost fără îndoială evenimentul cel mai de seamă al Congresului. [...] Elementul cel mai impresionant al acestei cuvântări era caldă și profunda umanitate ce se desprindea din textul său. Concepția nouă a vieții, a cărei cea mai înaltă valoare este existența și munca în colectiv, în sânul poporului, și pentru binele poporului, a fost rareori formulată atât de clar. Atitudinea nouă, socialistă, în relațiile dintre oameni a căpătat o ilustrare de valoare de-a dreptul literară, fără ca vorbitorul să fi urmărit aceasta. [...] Un alt punct de importanță covârșitoare [...] a fost constituit de către punerea în lumina cea mai puternică a aspectului eroic și [...] de epopee, pe care-l are actualitatea imediată a vieții din țările lagărului socialist, mai cu seamă în Uniunea Sovietică [...] fiecare din scriitorii mai activi care au creat în anii puterii populare a simțit nevoia de a reveni asupra trecutului în felul cel nou, cerut de concepția marxist-leninistă asupra istoriei poporului nostru. Dar fiecare [...] simte nevoia de a se apropia cu pași mari de această realitate arzătoare a zilelor noastre. Firește, romanul, cu laturile lui sociale, psihologice, morale, istorice, e o întreprindere grea și plină de răspundere. Tehnica lui cere o intrigă care să captiveze interesul cititorului și totodată un conținut de o bogăție foarte mare. [...] nu se poate realiza chiar cât ai bate din palme o pildă de roman bun sau foarte bun, legat de cea mai directă actualitate. În orice caz, tendința de a se apropia cu pași mari, de la o carte la alta, de momentul de față, se poate observa la cei mai activi scriitori. [...] Îmi îngădui să susțin că această mișcare înainte spre actualitate în sensul cel mai strict al cuvântului va continua. E logic să continue, și în ce mă privește, [...] câteodată resimt o adevărată nerăbdare de a

o aborda, nerăbdare frânată numai de convingerea că ar fi mai mult decât regretabil ca perioade ca lupta ilegală, cucerirea puterii sau primii ani ai republicii populare să nu facă obiectul unor narațiuni epice mai mari. Citeam zilele acestea un reportaj în «Scânteia», despre șantierul din regiunea Bacăului. [...] Citind reportajul din coloanele «Scânteii», am hotărât să petrec în vara aceasta un timp pe șantierul de la Onești și Borzești. Iată dar că regăsim în experiența noastră omenească de fiecare zi [...] o realitate, imperativă, o nevoie lăuntrică, comandament pe care ni-l impune societatea întreagă și construcția socialismului: apropierea cât mai rapidă de actualitatea imediată”. □ H. Zalis stă **De vorbă cu Cezar Petrescu**: „Ca și în *Comoara regelui Dromichet*, n-am știu să dau romanului meu *Aurul negru* o încheiere. A rămas așa, suspendat, ca un fel de întrebare la care răspunsul întârzie... Ei bine, epoca noastră, poporul nostru eliberata dat răspunsuri. Conduc de către comuniști, el a pus capăt jefuirii bogățiilor țării de către trusturile străine în complicitate cu burghezia autohtonă. Petrolul a redevenit o avuție națională. Principalul meu personaj din scrierile amintite mai sus, Zaharia Duhu, era o făptură ciudată, nu putea întruchipa un idea valabil. Abia acum când voi începe să aștern primele schițe ale unui al doilea volum din *Aurul Negru*, realitatea, viața, mi-au sugerat un erou pozitiv. Pot spune cu drept cuvânt că trăim zile când țara întreagă a devenit erou pozitiv”.

● În „Tribuna”, Radu Enescu scrie pe tema **Prezența în contemporaneitate**, discutând Congresul scriitorilor sovietici și cuvântarea lui Hrușciiov: „Pe la mijlocul veacului trecut s-au descoperit în Australia lebede negre. Un zoolog însă care ar considera culoarea neagră definitorie pentru specia lebedelor s-ar compromite iremediabil ca om de știință. Cam așa stau lucrurile și cu reflectarea actualității. Societatea socialistă prezintă și unele aspecte negative. Are și ea «lebedele ei negre». Dar esențiale în orânduirea noastră nouă nu sunt trăsăturile negative, elementele asociale, destructive. Esențiale sunt fenomenele pozitive, eroii pozitivi, reprezentanți ai noului”. □ Mircea S. Ciobanu debutează cu poezia **La porțile luminii**: „Străbunii mei pe umeri au purtat/ funinginea nopții fără hotar./ În zadar au bătut/ la porțile luminii ferecate.../ Și-au murit striviți de întuneric/ uitând că și ei,/ cândva,/ și-au cățarat pe culmi nădejile lor/ și-au râvnit/ să prindă cu mâna/ răzlețita rază de soare-a CUNOȘTINȚEI.../ Și spuneți-mi voi dacă nu-i drept/ să dau buzna/ pe Porțile luminii larg deschise!” etc. □ Dumitru Isac publică prima parte din studiul **Creația realist-socialistă în opera lui Sadoveanu**. □ Într-un grupaj intitulat **Eminescu – poet universal**, Eugen Simion publică eseu **Pe toate meridianele**: „Adevărata universalitate a operei de artă depinde de structura ei intimă, de forța ei ideologică”. □ Ana Blandiana publică poezia **Ploaia**: „De zece zile toamna se jeleşte/ Și totuși pe șantier nu-i nimeni trist./ La-ntrecerea de săptămâna asta/ A câștigat sectorul utemist./ Ne înmulțim mereu. Mereu vin alții./ Azi dimineață-a mai sosit un tren./ Muncesc bătându-și jos de ploaia

sură./ (Nici unul nu-l cunoaște pe Verlaine).// În schimbul acesta terminăm canalul./ De mâine o să-nceapă betonarea./ Un tânăr oacheș, seara, după cină./ Mă roagă să-i explic ce-i plusvaloarea./ În noaptea asta udă ca o ploaie/ Am scris întâiul cântec comunist./ De zece zile toamna se jeleşte/ Și totuși pe șantier nu-i nimeni trist...”

● „Scânteia” publică, alături de un reportaj despre lucrările agricole din lunca Prutului, semnat de Ion Istrati (*Începutul*), un cântec intitulat *Să fii partidului oștean!*, pe versuri de Mihai Beniuc.

10 iunie

● Paul Diaconescu semnează, în „Scânteia”, cronica romanului lui Alecu Ivan Ghilia, *Cuscii*, „inspirat din viața nouă a țăranimii noastre”. Autorul este apreciat pentru maturitatea și „meșteșug[ul] evoluat față de prima sa carte („Frații Huțulea”)”, pentru „capacitatea [...] de a caracteriza personajele în dialoguri vii și autentice, în desfășurarea dinamică (cu unele inconsecvențe) a acțiunii, în ciocnirile loir puternice”: „În aceste momente de înfruntare, eroii romanului capătă viață, trăiesc ca oamenii adevărați.” Ceea ce i se reproșează, totuși, tânărului prozator este insuficienta „pătrundere” a realităților descrise, „a fenomenelor legate în mod direct de transformarea socialistă a agriculturii, în a căror zugrăvire autorul rămâne uneori la suprafață”, dezvoltarea exagerată, „melodramatică”, a unor conflicte, precum și descrierile cam lungi din prima parte a romanului.

11 iunie

● În „Gazeta literară”, Lucia Demetrius semnează articolul *Naționalizarea*: „Mi-aduc aminte de ziua de 11 iunie 1948. Eram atunci profesoară la un conservator seral muncitoresc. Cursurile începeau la 6 după masă. Mi-am așteptat în acea zi elevii la curs. Nu aflasem încă ce se petrecea în întreprinderile în care lucrau ei, îndeobște până la pe la 5. Erau băieți buni, serioși, harnici la muncă în fabricile în care lucrau, plini de râvnă în școala în care învățau arta actoricească. Am priceput că dacă întârzie, au o pricină vrednică de îngăduință și nu mi-am pierdut răbdarea așteptându-i. au venit târziu, schimbați la față, cu ochi strălucitori, cu respirația încă tăiată de emoție și au povestit în clasă ce se petrecuse: fabricile, luate de la patroni, trecuseră în mâinile statului ca bun comun al poporului. Partidul, în marea sa înțelepciune, îndeplinise acest act revoluționar, capital pentru doborârea exploatarei din cea mai importantă parte a industriei ca și pentru economia țării, pentru creșterea producției, pentru posibilitatea planificării”. □ Eugen Barbu scrie despre *Pace în Balcani*. □ Paul Georgescu îl omagiază pe G. Călinescu: „G. Călinescu n-a fost un critic marxist și adesea a plătit greu tribut estetismului, astfel încât, cu unele din tezele și aprecierile sale nu putem fi de acord. Dar umanismul său raționalist, receptivitatea față de realism, atitudinea sa cetățenească democra-

tică, ne fac să socotim durabilă o parte a criticii sale, rod al unei inteligențe informate și de gust precis. După Eliberare, locul democratului antifascist G. Călinescu nu putea fi decât în rândurile noastre. [...] Doresc [...] a-mi manifesta bucuria pe care o simt atunci când îl știu pe G. Călinescu în prima linie a scriitorilor care constituie literatura socialistă” (*Despre G. Călinescu. La 60 de ani*). □ G. Dimisianu discută tema *Dialogul cu trecutul*, pornind de la D.R. Popescu: „Este [...] ciudat și regretabil că la un scriitor preocupat să se elibereze de formule depășite întâlnim concesii făcute tocmai acestora, cum e prelucrarea ca atare a unui motiv semănătorist ca cel din schița *Biletul de tren*: ciobanul Ștefan Podaru merge la nunta fiului său ajuns avocat la oraș, dar acestuia îi e rușine cu el: se îmburghezează. Suntem purtați printr-o lume pe care nici un moment n-o recunoaștem ca fiind a noastră. Doar faptul că un milițian dirijează la o răscruce de străzi circulația ne-ar spune că răsturnarea din sufletul lui Ștefan Podaru se petrece în prezent. Scriitorul observă un simptom (dar necaracteristic) și pentru a-l combate, folosește recuzita semănătoristă, introducând ideea opoziției sat-oraș. În felul acesta intenția polemică (prezentă totuși) este ratată”. □ Valeriu Rîpeanu atacă tema *Marile poeme ale epocii socialiste*: „socotim cu deosebire remarcabile poemele epice scrise de Dan Deșliu, Dumitru Corbea, Maria Banuș, Veronica Porumbacu, Nina Cassian, Miha Dragomir, Victor Tulbure, Ștefan Iureș și de alți scriitori aparținând generațiilor tinere sau vârstnice, pentru că ele aduc în tonuri de legendă, de cântec înaripat, chipurile cele mai dragi ale oamenilor înaintați din zilele noastre. Poemului epic de astăzi îi este caracteristică incandescența, patosul eroic, capabil să transmită cu maximum de eficiență ideile și simțămintele epocii noastre. Poemul epic este specia literară de cea mai adâncă rezonanță în rândurile maselor: În cadrele lui, scriitori de structuri poetice deosebite, cu personalități complet diferite, au reușit să reliefeze măreția zilelor noastre eroice de luptă și glorie”. □ Într-un ciclu de poezii dedicate uzinei, Petre Solomon prezintă *fabrica de ciment din Bicăz*, Cezar Baltag *În halele uzinei*, Nichita Stănescu *Laudă uzinei* („Aici pulsul țării bate puternic și dens;/ în ritmul lui, cărămizile/ cresc orașul, ca pe-o columnă./ Aici cântecul meu capătă sens,/ capătă flacăra, se răsfiră, se-adună”, etc.), iar Darie Novăceanu *Săvinești (fișă biografică)*. □ Veronica Porumbacă îi dedică o poezie *Lui George Bacovia*: „Azi, dincolo de vechiul lui Bacău/ chemat la viață într-un secol mitic,// în rama nouă cântă versul său/ de laic sfânt și de profet politic”). □ Compozitorul Gh. Dumitrescu anunță crearea unei opere bazate pe *Răscoala* lui Liviu Rebreanu: „Această operă are ca personaj principal poporul. Poporul care luptă și se sacrifică pentru dreptate, pentru a scăpa de împilare, pentru o viață mai bună. De aceea, pe plan muzical, corul joacă rolul cel mai important, el luând parte activă la redarea conflictelor și a altor situații dramatice” (*Gh. Dumitrescu: Am creat o operă după Răscoala de Liviu Rebreanu*).

12 iunie

• În „Contemporanul”, G. Călinescu publică articolul ***Eminescu***: „Eminescu, de la a cărui naștere, care i-a dat prin operă trăire veșnică, se vor împlini la 15 ianuarie 1960 o sută zece ani, a murit trupește acum șaptezeci de ani la 15 iunie 1889. Istovit de boală și de o muncă brutală, era încă de la treizeci și trei de ani un om sfârșit. Se născuse sănătos și dornic de viață, petrecuse o copilărie fericită prin văile și codrii locurilor natale, clocotise de idei mari și de nădejdi în epoca studenției și deodată, când geniul său scotea flăcări și scânteii, nevoit prin pravila ineluctabilă a istoriei să-și câștige pâinea în mijlocul acelei societăți burgheze, de la niște patroni politicieniști, superficiali și reci, fu ca o torță picată în noroi. Primit în slujbe nesigure și dat afară din ele, angajat cu simbrerie mică și neregulată la gazeta politică a marilor proprietari de moșii, ereditare ori proaspăt dobândite, poetul a denunțat din tabăra conservatoare relele vremii, cu indignare, a vestejit cu o furie superbă «neagra masă» de «cumularzi netrebnici», «plebea franțuzită», «lepra lumii», falsul liberal fanfaron mincinos și laș care în războiul pentru independența patriei lăsase pe soldatul nostru să umble «gol și desculț, flămând și bolnav». A deplâns pauperismul, lipsa de asigurare a proletarului, rele proprii unei întocmiri burghezo-moșierești precum și corupția și aroganța protipendadei [...] și a privit îndurerat exploatarea muncitorului, tratat «ca simplă mașină, ca unealtă pentru producere», în vreme ce vita era mai cruțată; starea jalnică a țăranului cu chipul bolnav ca și «al uvrierului stors de puteri din umbra fabricilor». Era tânăr și rob al unei gazete de partid boieresc, chiar de ar fi voit n-ar fi putut să-și dea frâu liber mâniei, apoi suferi fatal înră-urirea celor din jurul său care, chiar progresiști, nu intuiau drumul cel bun spre dezrobirea clasei muncitoare. Ideile lui sunt nu rareori utopice dar sentimentul de a se afla într-o lume rău întocmită este aprins, strigătul său a cutremurat stâlpii vechii orânduiri. Unii latifundiași, mângâiați că Eminescu ataca statul burghez cu împovărătoarea lui birocrație, susțineau, ca unii ce trăiau din exploatare și nu din profesii, că poetul combate bine. Nu era a tuturor această părere și patronii se îngrijorau. Între cele două partide, conservator și liberal, deosebirea era minimală și partizanii lor urmăreau rotația la guvern, fără atingerea intereselor unora sau altora. Vara, patronii se risipeau în *sleeping-car*, peste hotarele țării, căutând sublimitățile munților, mărilor și izvoarelor termale și mai ales confortul marilor hoteluri europene, plătit cu grâul semănat și secerat de țăranii cei gălbejiți la chipuri și cu palmele bătătorite. Eminescu rămâ-ne la masa lui redacțională, cu mâinile mânjite de cerneală. Titu Maiorescu însuși, care nu era un latifundiar ci un mare avocat cu procese multe și bine plătite, călătorea sistematic, și ar fi fost bineînțeles blamat în societatea de moșieri în care intrase dacă ar fi făcut altfel. În anul morții lui Eminescu el se plimba de Crăciun pe ruta Pesta, Görz, Udine, Veneția, de Paști, pe linia Pesta, Bologna, Arezzo, Roma, Viena, Pesta; iar vara, pe traiectul Pesta, Viena, Nürnberg, Bayreuth, Kissingen,

Constanza, Zürich, Rigi-kulm, Luzern, Chamonix, Geneva, Lausanne, Belfort, Paris, Troyes, Zürich, Salzburg, Viena. Așa era de curentă această instituție a vacanței marilor moșieri încât proletarul lui Eminescu în numele celor care abia puteau trăi din munca lor, a celor pândiți de boală și de moarte, îi arăta cu degetul în direcția Alpilor acoperiți cu zăpezi [...]. În primăvara anului 1889, după căderi și remisii, poetul fu doborât de boală și internat din nou, își simțea capul greu și-n clipe de visare și-l credea plin de diamante, cum într-adevăr era, figurat vorbind, căci rar creier a produs mai geniale scipiri. Aceste diamante care sunt poeziile lui au rămas, și ele sunt averea cea mai nobilă, în ordinea culturală, a poporului român. Noi extragem din opera eminesciană acele rânduri și versuri ce par mai violent combatante și mai apropiate de concepția noastră de viață de azi, fragmentele de critică deschisă societății burgheze capitaliste și care sunt destul de numeroase. Eminescu e poetul cel mai vibrant la viața timpului său, cel mai străin de estetism. Ceea ce-l ridică vertiginos de deasupra solului comun este geniul, toate reacțiunile lui sunt ale unui om trăind printre oameni. Tristețea lui extremă, descurajarea, mânia, împietrirea, aparenta indiferență, reproșul, mânia, întunecarea, sunt ale unui vultur măreț închis în cușca societății burgheze care, tânjind după aerul alpestru, se zbate, întinde inutil aripile enorme și cade din când în când amorțit cu ochii pironiți în gol. Toate stihurile acuză inicitatea ordinei sociale a vremii, Eminescu e un acuzator chiar în șoaptele de dragoste. Combatantă în opera lui este melancolia a cărei pricină azi, mai cu seamă, ne apare pe deplin lămurită. [...] Eminescu are două moduri, aparent adverse, de a critica realitatea: jalea și invectiva, însă totdeauna privirea lui arde, sufletul lui crește. Este Eminescu un poet progresist? Da. Căci a urât, nemulțumit de prezent, inimile bătrâne, trecutul trist, a admirat pe eroii care crezând în viitor s-au suit pe baricadele revoluției, scuturând lanțul; a visat un om cu suflet arzător, fiu al soarelui, trăind deasupra cercurilor strâmte și o femeie cu cuget înalt, în stare a se ridica până la el; a disprețuit demagogii, măștile rânzânde, vânătorii banului și ai câștigului fără muncă, impostorii, oportuniștii, invidioșii, simțirile reci: și îndeosebi a crezut în forțele de neseacă ale poporului, silindu-se și izbutind ca nimeni altul să toarne în formă nouă limba veche și-nțeleaptă. Noi, care, după dărâmarea capîștei spoielii, construim o lume dreaptă, unde „plăcerile egale” egal sunt împărțite, și desființând «averea nefirească» zidim din dărmături giganticele construcții ale socialismului, găsim în mahnirile și muștrările poetului genial îndemnul de a merge înainte. Căci dacă tot ce a fost mare în trecut, descriind un salt peste ceea ce fusese și mai înapoiat, răsare din umbra vremilor încoace, rânduilele depășite nu se mai întorc: «Nu-nvie morții – e-n zadar copile!»”. □ *Cercetări de ansamblu, nu mărunțisuri!*, cer, într-un articol comun, Dumitru Micu și Eugen Simion: „Orientarea spre teme de primă necesitate pentru istoria noastră literară constituie, credem, un deziderat care nu mai trebuie argumentat. Orientarea nu este însă suficientă. Ea trebuie

completată cu studiul minuțios al fenomenului literar, cu discutarea faptelor în lumina tezelor marxiste despre opera de artă ca reflectare a lumii obiective”. □ N. Gheran realizează un tur de orizont *Din edituri*.

14 iunie

- În „România liberă”, Demostene Botez îl evocă pe *Mihai Eminescu, poet al poporului*.

- Printr-un scurt articol comemorativ, „Scânteia” anunță împlinirea a *70 de ani de la moartea lui Eminescu*, „cel mai mare poet român”, „osândit de orânduirea burghezo-moșierească – înfierată de el cu atâta vehemență în „Împărat și proletar” – la o existență de mizerie și zbucium”. Pe aceeași pagini sunt reproduse fragmente din texte recuperabile ideologic precum *Cugetările sărmanului Dionis*, *Povestea codrului* și *Ai noștri tineri*.

- În „Scânteia tineretului”, Șt. Iureș semnează articolul *70 de ani de la moartea marelui nostru poet Eminescu*, o pledoarie axiomatică a mesajului social-popular al operei eminesciene, cu ecouri adânci în conștiința maselor, având în vedere că, așa cum accentuează criticul, „imensul ecou al versului eminescian în sânul mulțimilor se datorește spiritului adânc popular al operei, spirit popular pe care n-au izbutit să-l altereze nici păcatele filozofiei idealiste, nici romantica izolare a decepționatului într-o societate ostilă.” „Revizuirea” în cheie ideologizantă operează o selecție preferențială a inventarului imaginarii eminescien, potențând profilul „popular” al creației: „Din toată tinerețea lui Eminescu, criticii burgheze îi plăcea să sublinieze meditațiile poetului pe paginile lui Schopenhauer; dar ce ușor a trecut ea peste imaginea unui Eminescu călător pe căi nesfârșite de-a lungul și de-a latul țării, căi parcurse pe jos ori în căruță în Bucovina și în Ardeal, pe malul Dunării sau în Banat, pe acolo unde îl îndemna inima și unde-i îngăduiau îndeletnicirile de sufler în trupe de teatru, de rânduș la cai ori de hamal în port. Traiul celor mulți cunoscuți nemijlocit, însemnarea cântecelor populare direct de la sursele vii – ce puternice au fost rădăcinile poeziei care de atunci și-a început călătoria prin veacuri!” Marcat de „deziluzia realității – deziluzie fatală între limitele societății burghezo-moșierești pentru un gânditor lipsit de perspectiva soluțiilor reale”, poetul caută „o ieșire din universul sufocant al raporturilor sociale din România deceniilor opt și nouă ale secolului al XIX-lea. Măhnirea, disperarea, sila l-au îndreptat către idealizarea trecutului feudal, un trecut îndepărtat, cu contururi voit estompate (deși, dacă dragostea cavalerului din scrisoarea a IV-a este îndulcită idilic, Mircea cel bătrân din scrisoarea a III-a este o strălucită pagină de patriotism, verificată ca atare de istorie).” Proclamând „triumful inimilor mari, înfierbântate până la incandescență de un crez corespunzător”, discursul poetic „ancorat în social” destramă „pânzele țesute de păianjenii istoriografiei literare burgheze în jurul lui Eminescu rupt de viață, desprins de cele pământești, serafim sumbru și misterios. L-am cunoscut pe Eminescu,

creatorul care, în trei variante poetice uimitoare (*Proletarul, Umbre pe pânza vremii, Împărat și proletar*) se face ecoul celui mai însemnat eveniment al vremii sale, apariția pe firmamentul istoriei a Comunei din Paris; Eminescu – sufletul asociațiilor studențești de la Viena, cărora el le dă o orientare patriotică vrednică de laudă; Eminescu, partizanul unei școli noi, care să nu mai îngenuncheze copilul, ci să-l pregătească, demn, pentru viață și cultură; Eminescu – militantul revoltat de putregaiul cosmopolitismului burghez pe care-l înfierează în versuri și în publicistică cu toată forța uriașului său talent.” Apologia critic-doctrinară în cheia realismului socialist conformează creația eminesciană unui mesaj teizist: „Titan al cuvântului artistic, Eminescu ne dă nemuritoare pildă a muncitorului obstinat în desăvârșirea operei sale [...]. A trudit cu eroism pentru a găsi *cuvântul ce exprimă adevărul*, s-a consumat în nesfârșite combustii spirituale pentru ca rodul să atingă perfecțiunea. [...] Toată opera eminesciană este, astfel, o profesiune de credință oamenilor care merită și trebuie să se bucure de frumos.” Demersul critic-comemorativ este finalizat în același registru conformist: „Fiind așadar mai mult decât o glorie națională, luceafărul poeziei românești rămâne însă în primul rând în conștiința poporului care l-a născut. Rămâne nu numai ca un prilej de fală - aceasta dealtfel pe deplin îndreptățită – ci ca una dintre oglinzile fidele, obiective, ale virtuților și geniului acestui popor în întregul său. Urmașii îi sunt obligați.”

15 iunie

- Despre *Eminescu* scrie Eusebiu Camilar în „Luceafărul”, unde semnează i Mihai Dragomir (*Eminescu și generația construirii socialismului*).

17 iunie

- În „România liberă”, Ștefania Zimbet reproduce, în articolul *La izvorul poeziei. Din versurile scrise de oamenii muncii*, „strigăturile trimise de tovarășul Ilie Gheorghe, colectivist din comuna Valea Roșie, raionul Oltenița, și de tovarășul Vasile Mihăilă, colectivist din Satul Cioara, raionul Însurăței: «Foaie verde, grâu mărunț/ S-a dus vremea de demult/ Când mergeam la bogătani/ Să muncim pe câțiva bani [...]», «Când a noastră țărișoară/ Era plină de ciocoi/ Noi răbdăm flămânzi și goi/ Cu copiii după noi...»”; „Strigătura primită de la Vasile Irimescu din Târgu Neamț ne aduce un crâmpel din viața fericită, îmbelșugată de azi a țăranimii muncitoare: «Stau la masă frați cu voi/ Căci am scăpat de nevoi/ Bem, mâncăm, ne veselim/ Și partidul îl slăvim/ Căci ne-a-nvățat să muncim/ Să muncim și să luptăm/ Să scăpăm de mari nevoi/ De vechili și de ciocoi»”.

18 iunie

- „Gazeta literară” reproduce *Conferința tovarășului Mihai Beniuc* ținută la Teatrul Național „I. L. Caragiale” pentru a comemora *70 de ani de la moartea*

lui Mihail Eminescu: „cei doi poli ai vieții și operei lui Eminescu sunt: dragostea de viață și ura împotriva acelor care căutau să întunece viața. Și nu poate fi înțeleasă de nimeni vreodată opera poetului, dacă nu va căuta să studieze conflictul acesta mare, ridicat până la tragism, care a existat între poet și vremea sa, între năzuințele sale firești spre frumos, spre viață și între ceea ce făcea viața urâtă”. □ Horia Bratu scrie despre **Eroul pozitiv. În lumina celui de-al III-lea Congres al Scriitorilor Sovietici**. □ Mai sunt publicate articolele **Eminescu în timp** de Tudor Vianu, **Eminescu al nostru** de Mihai Gafița, **Apa vie** de Al. Philippide. □ În ciclul de interviuri **Scriu pentru 23 August** este publicată o convorbire cu I. M. Sadoveanu: □ Nicolae Velea scrie despre **Poezia lui Dumitru Corbea**. □ S. Damian recenzează **Cuscii de Al. Ivan Ghilia**. □ Al. Dima se pronunță **Cu privire la periodizarea literaturii române. Câteva probleme preliminare**.

19 iunie

● În „Contemporanul”, G. Călinescu publică articolul **Mihai Beniuc**: „Poetul este, cum am spus și altădată, un eruptiv, un focos și Vezuviul este ales ca o metaforă pentru temperamentul său. Totuși nu cum și-ar închipui unii. E vorba nu de impetuositatea vulcanului, ci de lava pedepsitoare, înmormântând Herculaneum și Pompei, capişti ale zbirilor, cărturarilor, fariseilor. Vulcanismul poetului e polemic”. □ În „Cabinetul cu oglinzi”, Petru Dumitriu vorbește despre receptarea în Franța a primului volum din **Cronica de familie**: „Toate recenziile, articolele și emisiunile radiofonice consacrate acestei cărți românești au fost întipărite de o anumită stimă literară. În Franța, opinia publică respectă prea mult faptul literar, încât să îngăduie ce-și îngăduia nu mai știu care reacționar român de la un post de radio occidental, care într-o emisiune ce nega în bloc literatura noastră nouă, condamna și **Cronica de familie** pentru totală lipsă de valoare literară. De i-ar fi atribuit măcar, hai să zicem 75% lipsă de valoare; dar chiar totală...”; totuși, citind aceste recenzii, „Mi-am dat seama într-un chip foarte concret și pipăibil de ce înseamnă o optică, o viziune de clasă și că ideologia este strâns legată de poziții de clasă, este o secrete a clasei sociale”. □ Radu Popescu scrie despre G. Călinescu: „Din creația oamenilor muncii, Călinescu își extrage materialul și sensul operei sale” (**Scriitor și cetățean**). □ Tot despre **G. Călinescu** scrie George Ivașcu: „Ca autor al **Bietului Ioanide**, operă de mari însușiri artistice în paginile, mai ales, de necruțătoare critică a intelectualității de tip vechi, G. Călinescu a plătit încă tribut tocmai acelor insuficiențe de ordin ideologic pe care le invoca recent și care se resimt în construcția de perspectivă a cărții, în potența mesajului ei artistic. Ogindirea noii realități, a forței clasei muncitoare și a partidului ei călăuzitor, are multe opacități și nu satisface ochiul care caută și nu găsește în veritabila lor strălucire imaginile pregnante ale lumii noastre de astăzi care, cu forța artei călinesciene, să se opună imaginilor lumii ce apune, care să eclipseze semnificativ fosforescența de mușcegai a trecutului, a ceea ce

e depășit, caduc”. □ De asemenea, Al. Rosetti (**Profil**): „Se zice că G. Călinescu a împlinit 60 de ani. De fapt, opera sa este și va fi veșnic tânără și actuală: este privilegiul celor atinși de aripa misterioasă a geniului”.

20 iunie

● Ion Lungu scrie în „Tribuna”, despre reporterul Romulus Rusan, „moralist, în sensul umanismului socialist, dar nu cu mijloacele caracteristice nuvelistului sau pictorului, ci cu intuiția educatorului și rigorile psihologului” (**Rigoare științifică și poezie**). □ Radu Cosașu publică un reportaj despre **Protecția muncii**. □ Dumitru Isac publică a doua parte din studiul **Creația realist-socialistă în opera lui Sadoveanu**. □ Mircea Zăciu scrie G. Călinescu („**Cronica optimistului**”).

● În „Scânteia tineretului”, B. Dumitrescu semnează cronică piesei lui Hans Pfeiffer, *Sărbătoarea lampioanelor*, pusă în scenă la Teatrul Muncitoresc C.F.R.- Giulești, în regia Getei Vlad. Plasată în Japonia, „țara în care numeroși oameni suferă și din timp în timp unii dinter ei mor, de pe urma radiațiilor provocate de exploziile nucleare din vremea războiului și experiențelor inumane pe care imperialiștii se încapățânează să le continue împotriva voinței popoarelor”, piesa se definește ca o modalitate de legitimare a opoziției „poporului care a cunoscut pe propria lui piele primejdia atomică împotriva pregătirii unui nou război, împotriva angrenării Japoniei în planurile mârșave de organizare a unui atac cu arme termonucleare asupra țărilor socialiste. În același timp, dramaturgul a vrut să arate că poporul japonez nu este singur în lupta împotriva uneltirilor unui război atomic, că, alături de japonezi, și alte popoare au învățat din asprele lecții ale trecutului conflict mondial, că numeroși oameni din S.U.A., de pildă, își dau seama de primejdia drumului pe care împing politica statului lor, cercurile conducătoare americane.” În viziunea cronicarului, piesa „suferă de o oarecare artificialitate și melodramatism”: „se pleacă de la unele idei lipsite de realism ca aceea, de pildă, că militarismul japonez s-ar manifesta azi ca dușman al imperialismului american. Faptele dovedesc că, dimpotrivă, clasele exploatatoare japoneze, casta militaristă, se aliază cu imperialiștii americani pentru îndeplinirea planurilor ticăloase de subjugare a popoarelor cu ajutorul războiului.” Mai mult, „eroii *pozitivi* ai piesei nu acționează destul de ferm [...] nu se postează pe o platformă principială de ură față de călăii omenirii [...]. În piesă răzbat palide aspecte din lupta poporului japonez împotriva războiului și a înarmărilor atomice – eroii pozitivi apărând oarecum izolați în lupta lor.”

21 iunie

● În „România liberă”, Eugen Frunză îl atacă pe un „transfug” care de la microfonul Radio Londra „a binevoit să muște presa din România” (**Aud?!**). □ La rubrica „Generația anului XV” (generația „care s-a format și dezvoltat după

23 August 1944 și pe care poporul o numește cu drept cuvânt «generația Eliberării»”), H. Zalis îi face un portret lui **Titus Popovici**.

- B. Dumitrescu semnează în „Scânteia tineretului” cronica piesei lui Arthur Miller, *Moartea unui comis-voiajor*, jucată pe scena Teatrului Municipal, în regia lui Dinu Negreanu și având un puternic caracter anti-imperialist. Deși cronicarul subliniază unele „insuficiențe ideogice” ale piesei lui Miller, îi recunoaște acesteia meritele proiectării unei evidente concepții „anti-imperialiste”: „Faptul că drumul pe care-l ia unul dintre fiii lui Loman, acela de a renunța la afaceri și de a munci cinstit cu brațele lui, în timp ce celălalt fiu nu pricepe nimic și vrea să meargă pe urmele tatălui său, dovedește că într-adevăr Miller este limitat în viziunea lui despre cauzele putreziciunii capitalismului și despre modul în care poate fi izbăvit poporul de această cumplită orânduire. Nu trebuie însă deloc subestimată dezvăluirea curajoasă a unor aspecte importante ale vieții de suferință și mizerie la care supune pe omul simplu capitalismul, «modul de viață american» - conținută în această piesă.” Punerea în scenă de la Teatrul Municipal „accentuează mereu – așa cum este necesar – asupra faptului că ceea ce se întâmplă lui Willy Loman nu este un caz particular, ci o notă caracteristică a societății care frânge omul sub povara sistemului de cruntă exploatare burgheză. În același timp, spectacolul dărmă pas cu pas iluziile lui Loman, mirajele dăunătoare ale unui însemnat număr de americani ce nu înțeleg caracterul capitalismului și speră că odată și odată «vor da lovitura», scăpând de mizeria pe care de fapt legi ignorate de ei le-o impune.”

23 iunie

- Andrei Băleanu îl celebrează în „Scânteia” pe **Acad. G. Călinescu la 60 de ani**, într-o sinteză care elogiază atât „multilateralitatea preocupărilor și realizărilor literare” ale autorului *Enigmei Otiliei* (roman căruia i se consacră o bună parte din textul articolului), cât și activitatea militantă a criticului, vizibilă îndeosebi în publicistica angajată de după „eliberare”.

24 iunie

- **Un mare om de cultură: Alexandru Odobescu** este comemorat la 125 de ani de la naștere, în „Scânteia”, într-un articol semnat de Emil Boldan. Sinteza bio-bibliografică sprijină, și în acest caz, efortul recuperator devenit o constantă a criticii dogmatice din anii '50: „În ciuda încercărilor perfide ale istoriei literare burgheze, care a căutat să tăinuiască sau să denatureze conținutul progresist, democrat al operei scriitorului, Odobescu ne apare – prin tot ceea ce opera sa are mai înaintat – ca un remarcabil continuator al scriitorilor pașoptiști.”

25 iunie

- În „Gazeta literară”, Mihai Gafița îl prezintă pe **Titus Popovici**. □ Un interviu cu Al. Mirodan apare în ciclul **Scriu pentru 23 August**, anunțând

finalizarea piesei *Interviu*: „Scopul principal a fost, ca și la *Ziariștii*, ca și la piesele scurte, înfăptuirea eroului pozitiv, a factorului esențial în epoca noastră, a comunistului. Aceasta este, după cum ne învață neconținut partidul, sarcina fundamentală a scriitorului de azi și de la noi și, evident, examenul decisiv pentru creatorul de artă socialistă”. □ S. Damian recenzează **Mihail Sadoveanu: Opere vol. XVI. Ostrovul lupilor**. □ D. Micu scrie despre **N. Tertulian: E. Lovinescu sau contradicțiile estetismului**: „Dacă în ceea ce privește «autonomia esteticului», așa cum e înțeleasă de Lovinescu, studiul lui N. Tertulian aduce, de nu mă înșel, lumină deplină, în privința relativismului lovinescian n-am găsit în acest studiu tot ce căutam. N. Tertulian [...] trece repede peste contradicția ireductibilă [...] între teoria «autonomiei esteticului» și aceea a «mutației valorilor estetice». Dacă frumosul ar fi absolut autonom, el ar rămâne imun oricăror înrâuriri din afară, ar fi imuabil, veșnic identic cu sine însuși”. □ Este publicată urmarea conferinței din numărul anterior despre Eminescu, ținută de Mihai Beniuc. □ Șerban Cioculescu scrie despre **Actualitate și limbă**. □ Gh. Dinu întocmește necrologul lui **Andrei Tudor**. □ I. Crișan scrie, comentând un articol al americanului Randall Jarell publicat în „Figaro Littéraire”, despre acea **Literatură de consumație** oferită de Occident; tot la capitolul de revistă a presei internaționale, B. Elvin discută critic proclamarea unui nou curent literar – neoromantismul – de către presa literară franceză, în legătură cu filmul *Le Beau Serge* al lui Claude Chabrol, cu *Lolita* lui V. Nabokov sau cu romanul *L'exile de Capri* de Roger Peyrefitte (**Un nou curent literar?**)., iar Ion Mihăileanu prezintă **Generația „beat”** („Alcool, stupefiante, pederastie, totul spus la modul Vechiului Testament”).

26 iunie

- G. Călinescu publică în „Contemporanul” articolul **Gânduri despre 23 august**: „Fericesc pe zidar și mai cu seamă pe zidarul nou care înalță locuințe pentru muncitorii republicii noastre, magazine, teatre, creșe, policlinici, școli. El nu se privește niciodată teatral în oglindă, nu-și întocmește o parafă decisă și pompoasă, nu se adumbrește când nu-și zărește numele în ziar, deși adesea i se întâmplă să fie evidențiat pe jurnalul de perete și chiar fotografiat împreună cu alții pe schelă. El e mulțumit că construiește știind de ce și pentru cine. El n-are amor-propriu, nici melancolii de ființă neînțeleasă, apoteoza lui anuală este «ridicarea ancorei» de pe un șantier. Atunci el devine un om simplu din marea armată a construcției și intră câ-teodată să-și cumpere un ziar în clădirea în care a pus el însuși mii de cărămizi. Acești oameni vor defila la apropiatul 23 August, ridicând nu capete cu priviri fixe de orgoliu ci numai câte o entuziastă mână, mâna muncitoare”. □ Aurel Baranga scrie un articol împotriva lui Eugène Ionesco (**Teatru de avangardă?**).
- „România liberă” publică un articol despre **Cartea în limbile naționalităților conlocuitoare din R.P.R.**: „Dacă luăm [...] cifra globală a producției editoriale

în limbile naționalităților conlocuitoare, vom vedea că în ultimii zece ani editurile din R.P.R. au publicat aproape 8.000 de titluri într-un tiraj de peste 44 milioane de exemplare”.

- Dumitru Micu semnează în „Scânteia” cronica primelor patru volume ale romanului lui Zaharia Stancu, *Rădăcinile sunt amare*, „înrudit structural” cu romanul precedent, *Descult*, de care se deosebește, totuși, în unele privințe: „În timp ce „Descult” e un roman al suferințelor și revoltei țăranimii sărace, un roman rural, în „Rădăcinile sunt amare” câmpul observației se lărgeste considerabil, îmbrățișând, într-o succesiune de imagini sugestive, compartimente variate ale realității sociale, de la diversele medii ale Capitalei dintre cele două războaie, până la închisorile burgheze și lagărele fasciste de concentrare și exterminare în masă și până la luptele duse pentru făurirea democrației populare.” Criticul apreciază în mod deosebit „paginile de cronică și documentar politic”, precum și construcția personajelor – „eroi vii, cu calități și slăbiciuni, cu aspirații înălțătoare și frământări interioare dureroase”, „oameni în același timp obișnuiți și excepționali” – fără a uita să sancționeze „scăderile”, cum ar fi „un anumit sentimentalism exagerat” atribuit unora dintre eroi, complicarea și ramificarea inutilă a acțiunii principale prin introducerea unor „incidente puțin semnificative, lungimi care diluează povestirea”, „disproporția” dintre „spațiul acordat destăinuirilor cu caracter cu totul intim ale eroului central și cel consacrat zugrăvirii unor realități primordiale, evocării unor momente istorice hotărâtoare” etc. În ansamblu, cartea apare ca „un eveniment remarcabil în viața noastră literară”, autorul izbutind „nu numai să reconstituie în autenticitatea ei imaginea unor vremi urgisite, dar să și demonstreze – prin zugrăvirea unor aspecte caracteristice ale realității contemporane – de ce asemenea vremi nu se mai pot întoarce.”

27 iunie

- În „Tribuna”, Radu Enescu scrie despre *Eroul înaintat și sensul umanismului*: „limitele umanismului burghez nu constau numai în individualismul său. Umanismul burghez avea un caracter abstract, el vorbește întotdeauna în numele unui pretins om «în genere» și nu al individului uman concret trăind într-o anumită colectivitate și într-o anumită perioadă istorică. Umanismul burghez este contemplativ. Chiar și reprezentanții săi cei mai înaintați s-au rezumat în fața atrocităților fasciste la un protest platonice. Acțiunea revoluționară le era străină. Europa gema sub călcâiul fascist în timp ce ei, în loc de luptă organizată, vorbeau de fragilitatea valorilor spirituale, de puritatea frumosului artistic, de invazia fatală a iraționalismului în cultură. [...] Desigur că problema realizării personalității omenești stă în centrul preocupărilor umanismului socialist, dar personalitatea umană nu mai este echivalată cu o operă de artă cu pretenții de autonomie. Adevărata personalitate, omul și-o poate împlini doar prin integrarea lui deplină în colectivitatea socialistă, în

munca ei, zi de zi, pentru făurirea unui viitor mai bun, mai fericit. Personalitatea se dezvoltă numai în colectiv. Idealul nu-l mai constituie omul de cultură solitar, neînțeles de societatea în care trăiește. Idealul îl reprezintă *eroul înaintat*, constructor activ al societății comuniste, exponent nemijlocit al aspirațiilor și intereselor populare. «*Oamenii ieșiți din rândurile maselor populare – spune criticul literar Vladimir Ermilov – găsesc întruchipate în eroul înaintat cele mai bune calități și trăsături umane, purificate de orice balast, de tot ce e înapoiat, se regăsesc pe ei înșiși în ceea ce este principal și hotărâtor în personalitatea acestuia și de aceea îl urmează pe un astfel de erou înaintat.*» În această «*concordanță dintre eroul înaintat și masele populare*» constă esența umanismului socialist, superioritatea sa indiscutabilă față de cel burghez. Realizarea personalității umane complexe și armonioase era rezervată, în viziunea umanistă burgheză, unui clan limitat. Superioritatea umanismului socialist rezidă și în faptul că idealul personalității creatoare a devenit apanajul maselor largi populare. Prin înfăptuirea societății comuniste, diferența dintre munca fizică și cea intelectuală se va șterge treptat, timpul liber al muncitorului va crește considerabil, așa ca el să aibă posibilitate să se dedice unor preocupări culturale cât mai variate, să-și dezvolte armonios și integral propria personalitate. Acel «*uomo universale*», realizat de câteva exemplare strălucite ale renașterii, va apărea, în felul acesta, în condiții noi și pe un plan superior, în proporții de masă. Fiecare orânduire socială și-a avut idealul său uman care corespundea mentalității clasei dominante. Antichitatea sclavagistă a văzut în *înțelept* suprema treaptă la care poate ajunge omul. Societatea medievală, în ignoranța și naivitatea ei, a glorificat figura *sfântului* și *cavalerului*. Marile descoperiri geografice au impus idealul *conchistadorului*, întreprid și temerar, iar Renașterea acel *om universal*. Burghezia în ascensiune, preluând tradițiile Renașterii, a promovat idealul *umanistului*, al *Bildungsmensch*-ului. Noi vedem astăzi în *eroul revoluționar înaintat*, constructor al societății comuniste, expresia cea mai pură și nemijlocită a eforturilor noastre colective. Doar burghezia în iremediabil declin nu mai are în zilele noastre nici un ideal. Pentru că nici bancherul, gangsterul ori steaua de cinema nu constituie un ideal uman. Pentru că nici Rockefeller, Al Capone sau Kim Novak nu au nici măcar acel minim de trăsături pozitive, pe care în pofida mentalității viciate de superstiții și de obscurantism, le posedau totuși un Richard Inimă de Leu sau Francisc de Assisi. Burghezia imperialistă a abdicat de la orice idealuri umane. Literatura decadentă nu este decât un proces de progresivă descompunere a personalității omenești. Comparați-l pe Goethe cu Salvador Dali, pe Lessing cu Eugène Ionesco sau pe Diderot cu Françoise Sagan și veți avea viziunea exactă a «*grandoarei și decăderii*» lumii burgheze. Antiumană prin excelență, literatura decadentă s-a refugiat în *excepție* și *anonimat*. [...] Eroul comunist, expresie tipică a umanismului sovietic, este un om simplu, legat prin mii de fire indestructibile de poporul său. El nu vânează

singularizarea spectaculoasă dar ieftină, nu urmărește realizarea unui destin excepțional. Rațiunea lui de a fi este slujirea colectivității sale, fără ostentație și sonorități goale. Trăsăturile sale esențiale sunt intransigența revoluționară, dârzenia voinței, puritatea morală, modestia exemplară și spiritul de sacrificiu. Integrarea lui în colectivitate nu înseamnă o renunțare la personalitate, ci dimpotrivă o sporire a ei”. □ Dumitru Isac continuă serialul ***Creația realist-socialistă în opera lui Sadoveanu (III)***.

● „Scânteia” publică un cântec pe versuri de Nina Cassian, *Țară scumpă, să trăiești!*, și, pe pagina următoare, poezia *Popas* de Maria Banuș, despre viața fericită a femeii în noua lume rurală.

28 iunie

● În „România liberă”, Boris Buzilă stă ***De vorbă cu Dan Deșliu***: „Nu mi-am azvârlit niciodată sufletul de actor la recuzita moartă și de aceea scriind o poezie m-am gândit întotdeauna la posibilitatea de a o recita, la succesul ei agitatoric. De altfel, m-am considerat întotdeauna un agitator. [...] Niciodată, deschis sau tainic, arta n-a fost altfel decât «propagandă» în slujba unor anumite idei. Partidul ne-a învățat să spunem lucrurilor pe nume. [...] n-am avut prea multe surprize în America, întrucât realitățile văzute corespundeau întocmai unei imagini pe care mi-o făcusem mai înainte despre această țară. [...] totul în această țară este pus în balanța sacului cu bani și devize. Banul se substituie omului și relațiilor umane. Mă gândeam deseori la situația tragică a artiștilor cinstiți de acolo. [...] Mă îndoiesc că există în Statele Unite vreo casă memorială închinată vreunui mare scriitor american. Mi-am dat seama limpede că un adevărat artist simte aici neconținut o apăsare sufocantă, fiind nevoit să susțină zilnic o luptă teribilă. Nu întâmplător literatura americană ne oferă cazuri de prăbușire morală a unor scriitori”. □ G.C. Nicolescu aniversează ***140 de ani de la nașterea lui N. Bălcescu***.

[IUNIE]

● În „Iașul literar”, nr. 6, Cristian Simionescu publică poezia *Râd*: „Îmi cădeau din sân/ cireșele roșii, ispititor de coapte/ și plângeam.// Mi se zdreleau/ boturile firave ale genunchilor/ și plângeam.// Războiul își arunca creierii metalici/ în timpanele mele plăpânde/ și în privirile mele mute/ și plângeam.// Năuce vânturile, bezmetic de năuce,/ îmi zdrențuiau catargele albe/ ale copilăriei/ și plângeam.// Acuma, o, acuma,/ sânul mi-i plin de cireșe/ și genunchii mi-s tulpine tinere,/ tari/ și vânturile proaspete, noi/ mi-s dragi/ și le străbat, împingându-le de umeri,/ cântând.../ Și râd,/ copilărește râd și râd”. □ Gavril Istrate consemnează ***Întâlnirea acad. M. Beniuc cu studenții ieșeni***, petrecută pe 4 mai: „Pentru studenții ieșeni, această întâlnire a fost de cel mai mare folos. După ce au ascultat câteva poezii din volumul *Cu un ceas mai devreme*, în lectura proprie a scriitorului, ei au pus o serie de întrebări

referitoare la problemele majore ale literaturii de azi și, în special, la cele ridicate de sectorul dramatic. S-au interesat, de asemenea, de modul cum se documentează scriitorii, de chipul în care își aleg eroii, de valoarea elementelor regionale în limba literară, de felul în care Uniunea Scriitorilor îi sprijină pe începători etc. Răspunsurile academicianului Beniuc au constituit, pentru toți cei prezenți, o adevărată lecție-model de literatură contemporană. El a subliniat, mai întâi, rolul mobilizator al poeziei, măsura în care poetul poate servi cauza generală a construirii socialismului. Poetul are datoria, a spus academicianul Beniuc, să exprime ideile înaintate și sentimentele celor care contribuie la progresul omenirii. Valoarea unui scriitor depinde de eco-ul pe care opera sa îl trezește în conștiința cititorilor, de «răsunetul» acestuia și de rolul pe care ea îl are în procesul de transformare a omului. Referindu-se la debutul său în dramaturgie, scriitorul a arătat că a fost determinat să recurgă la teatru din motivul că în poezie nu puteau fi prinse, cu aceeași forță, anume realități sociale: «Am ajuns la convingerea că aceea ce se petrece la sate nu se poate exprima cu aceeași forță în poezie, ca în teatru, că lupta de clasă ce se desfășoară, în condiții deosebite la țară, poate fi prezentată cu mai mare efect în dramaturgie decât în poezie. Conflictul poate fi urmărit, în toate amănuntele sale, numai pe scenă.» Academicianul Beniuc a scos în evidență deosebirea dintre teatrul contemporan socialist și teatrul burghez. Cel dintâi pune pe primul plan conflictul social, la care participă și în care sunt angajați numeroși eroi reprezentativi, celălalt se rezumă, în general, la un conflict erotic minor, în care sunt implicate trei-patru personaje. Teatrul socialist face parte integrantă din literatura nouă care, prin punerea în lumină a conflictului social, constituie o adevărată armă de luptă în mâna clasei muncitoare de pretutindeni. Teatrul burghez urmărește, dimpotrivă, stingerea sau, cel puțin, camuflarea acestui conflict și înlăturarea, de pe scenă, a ideii referitoare la lupta de clasă. El nu servește cauza noastră”.

● În „Scrișul bănațean”, nr. 6, Leonard Gavrilu cercetează ***Satira actuală și afirmarea noului***: „Construirea socialismului în sensul transformării revoluționare a ființei umane impune o deosebită grijă față de promovarea umorului și satirei. Nevoia imperioasă de a descoperi și lichida rămășițele mentalității burgheze, nevoia de a dezvălui acele fenomene și aspecte negative din viața socială cărora le dă naștere o conștiință îmbăcsită de modul burghez și mic-burghez de a gândi, face ca o eflorescență de talente satirice să fie absolut necesară. În același timp, însă, gravitatea chirurgiei morale pe care umoriștii actuali o au de practicat, obligă pe profesioniștii râsului la temeinică calificare ideologică. Se cere ca râsul să se sprijine pe principii care să-i dea acuitate în distingerea țintei. [...] satira trebuie să aibă un neîndoielnic caracter partinic. Adversară neîmblânzită a fenomenelor negative ale vieții, satira are a se feri de a cădea în negativism. Adevărata satiră realist-socialistă e incompatibilă cu viziunea falsă și deformatoare a negativismului. Demascând vechiul și

persiflându-l, umoristul are datoria să afirme cu tărie noul și să-și dea concursul la triumful acestuia”. □ Eugen Simion analizează poezia lui Cicero-ne Theodorescu (*Poezia dragostei de oameni*). □ Nicolae Ciobanu recenzează „*Oaie și ai săi*”, *nuvele de Eugen Barbu*: „În *Oaie și ai săi*, oamenii și viața lor sunt surprinse și redată sub semnul devenirii lor istorice, spre deosebire de *Groapa*, unde totul lasă impresia unor lucruri claustrate în limitele unor coordonate de viață fixe, fatal nemutabile și de aceea acceptate, cu tot caracterul lor apăsător, pentru totdeauna. [...] cred că nu este de loc o exagerare dacă afirm că scriitorul, lucrând la nuvelele cuprinse în *Oaie și ai săi*, s-a situat, raportându-se la *Groapa*, pe o poziție polemică față de el însuși”.

● Mircea Tomuș scrie în „Steaua”, nr. 6, despre *Contemporaneitate și măiestrie* pornind de la învățăturile celui de al III-lea Congres al Scriitorilor Sovietici. □ În același număr, A. E. Baconsky scrie despre *G. Călinescu la 60 de ani*: „Ceea ce uimește la G. Călinescu este extraordinara lui mobilitate și capacitatea de a înțelege fără efort imperativele, oricât de noi și de revoluționare, ale unui moment istoric sau cultural; distinsul cărturar este în același timp și publicistul militant al *Cronicii Optimistului* din Contemporanul, și directorul Institutului de Istorie Literară al Academiei, și deputatul în Marea Adunare Națională, totdeauna gata de colocvii gospodărești cu colectivitățile care l-au ales, dezvoltând neîncetat și ducând mai departe tradiția intelectualului democrat și progresist, entuziasmat de noua ipostază istorică a poporului nostru. [...] Sărbătorindu-l pe G. Călinescu se cade să ne bucurăm și noi înșine, mai cu seamă din două motive – întâi pentru că într-un moment când, răstălmăciți și calomniați de adversari netrebnici, punem temeliile unei noi literaturi – aceea a noii societăți la a cărei construire stăruie poporul – marele scriitor se află printre noi. Apoi pentru că apariția sa în câmpul literaturii noastre are o semnificație aparte: scriitori de acest tip se ivesc numai în literaturile ce au atins gradul de maturitate de la care începe adevărata înflorire, menită să ridice creația națională în planul valorilor universale”. □ Tot A.E. Baconsky îi critică pe poeții Pierre-Jean Jouve și Saint-John Perse, „obiectul unui cult mai generalizat” produs de „o anumită presă literară ce [...] stă ferm pe pozițiile oficialității burgheze”. □ Tudor Vianu referă despre *Literatura universală în serviciul păcii*, iar Liviu Rusu despre *Problematica socială în cântecele haiducești*.

● Cel de al șaselea număr (iunie) din anul 1959 al „Vieții românești” publică din creațiile lor Eugen Jebeleanu – *Minotaurul*, *Visul*, *Vrăjitoarea*, *Ca un copil*, Remus Luca – *Dimineață de Mai (nuvelă)*, Dimos Rendis – *Împărăție proletară (poem)*, Nicolae Țic – *Un număr festiv*. □ Secțiunea *70 de ani de la moartea lui Eminescu* cuprinde texte lirice semnate Demostene Botez – *Scrisoare*, Ion Brad – *Revedere* și studiul lui Eugen Simion – *În jurul personalității lui Eminescu: Note despre unele studii eminesciene*. Prima parte a demersului critic apelează formal la clișeele ideologice ale receptării

conformiste („De-abia în deceniile noastre Eminescu a cunoscut adevărata popularitate. Prin grija Partidului creația sa s-a răspândit în păturile cele mai largi, în zeci de ediții – de la cele științifice sau bibliofile, până la cele de popularizare, întorcându-se în mijlocul poporului, iubitor de poezie și frumos. [...] Personalitatea lui Eminescu se împlinește, în adevăratul sens al cuvântului, de-abia în epoca noastră. Fără falsuri și legende mistificatoare, eliberată de interpretările reacționare, eliberată de interpretările aberante, freudiste sau chiar suprarealiste, creația sa se impune în cadrul literaturii române ca o afirmare strălucită a geniului poporului nostru.”), pentru ca apoi, demonstrația să apeleze la discutarea obiectivă a diacroniei receptării eminesciene, cu toate „etapele” ei (Maiorescu, Gherea, Dragomirescu, P. P. Negulescu, Iorga, Bogdan-Duică, N. Șerban, C. Vlad, S. Struțeanu, Vianu, Călinescu), girându-se explicit „re-construcția” critică a operei eminesciene, o panoramare pertinentă a perspectivelor de interpretare (cu largi extrase ilustrative din textele eminescologilor). Criticul aduce în prim-plan problematica editării postumelor și semnificațiile lor („postumele au impus o factură inedită a lirismului eminescian: factura revoluționară, evidentă îndeosebi în marile poeme istorice, expresii ale unui *Sturm und Drang* eminescian pe care Tudor Vianu îl numea titanism.”), dar elaborează și un inventar bibliografic „adus la zi” al studiilor critice eminesciene din epocă, afirmând necesitatea elaborării a unei „integrale critice Eminescu”: „Dacă ediția Perpessicius așteaptă să fie continuată cu încă 15 volume, o monografie completă – scrisă de pe pozițiile critice științifice – folosind tot materialul documentar adunat în ultimele două decenii – constituie un deziderat care nu mai poate fi amânat.” □ În același număr al revistei, rubrica „Pe marginea celui de-al III-lea congres al scriitorilor sovietici” publică studii de direcție semnate de Dumitru Corbea – *Îndrumare și îndreptar*, Remus Luca – *Marginalii la problema genului scurt*, Al. Andrițoiu – *Glosse la al III-lea Congres*. □ Reține aici atenția intervenția lui Eugen Barbu, *Pentru o literatură demnă de epoca noastră*, o pledoarie în spirit dirijist pentru asumarea statutului-model al „scriitorului angajat”: „Să nu se uite că nu trăim niște ani oarecari, ani care să poată permite unora să privească cu un ochi contemplativ cele din jur. Scriitorului i se cere avânt, patriotism, curaj și o muncă neîncetată pentru perfecționarea mijloacelor artistice. Socialismului îi este necesară o artă pe măsura grandioaselor sale realizări.” □ În același ton șablonard sunt scrise și articolele din secțiunea „Din experiența a 15 ani de literatură nouă” (B. Elvin – *Erou și colectivitate*, Eugenia Tudor – *Poemul de largă respirație – o expresie a poeziei revoluționare*) sau cea de „Teorie și critică” (Ion Vitner – *Creatori și opere: V. Em. Galan - I*, Vera Călin – *Despre o cuvântare și un articol-program*). □ În secțiunea „Cronicii literare”, Ov. S. Crohmălniceanu recenzează *O nuvelă în cinstea lui 23 August: „Îndrăzneala” de Marin Preda*, care „răspunde direct cerinței de a fixa artistic semnificația acestui uriaș eveniment din istoria țării noastre, firește, mai înainte

de toate, în implicațiile lui fundamentale umane.” Nuvela reflectă, în opinia recenzentului, „conținutul revoluționar, semnificația social-umană a unei altfel de îndrăzneli, dobândite de Anton Modan printr-un proces de transformare fundamentală sufletească”; „luat pe front, ca soldat”, eroul reiterează „soarta tragică a atâtor mii de țărani, târâți, fără voia lor în războiul antisovietic”, iar „evenimentele de la 23 August îl bucură, dar îl umplu și de mâhnire. [...] Omul simte că lucrurile se vor schimba din temelii. Dar structura sa sufletească pură îl împiedică să se bucure pe deplin înainte de a avea conștiința că a pus și el umărul la aceste schimbări. De unde o nemulțumire surdă față de sine însuși, o dorință de a fi și el participant la satisfacția învingătorilor ca un om care a făcut ceva pentru zdrobirea fascismului și pentru croirea începuturilor noi de viață.” Criticul remarcă „densitatea prozei lui Preda”, „calitatea marii literaturi realiste de a reconstrui viața ca un țesut strâns, complicat și alcătuind un întreg organic.”

IULIE

1 iulie

- Tudor Vianu semnează în „Luceafărul” articolul *Poemul culturii*: „Cetățeanul socialist simte nevoia să-și apropie cultura cea mai întinsă, fiindcă el nu este numai posesorul unui drept politic exercitat prin delegație, dar și muncitorul într-un domeniu anumit al producției sociale, un om care ia parte la creația colectivă și în această calitate, trebuie să dispună nu numai de cea mai înaltă calificare tehnică, dar și de perspectiva cea mai largă asupra întregii munci săvârșite în patria sa și asupra țărilor celor mai îndepărtate ale acesteia”. □ Sub genericul *Poeți studenți* sunt publicați Gh. D. Vasile (*Drum drept*), Darie Novăceanu (*Focul de la Bălteni*) și Romulus Guga (*Ulițele mele*). □ Dan Hăulică semnează articolul *Generația noastră*: „Și dacă astăzi energia noastră nu rătăcește străină de chemările istoriei, e pentru că sușul nostru se împlinește sub oblăduirea Partidului; pentru că forța înțeleaptă care prefăce din adâncuri viața și-i făurește rosturi noi, le-a dat și tinerilor puțința să pună umărul la vasta mișcare ce ne poartă spre comunism”.

2 iulie

- În „Gazeta literară”, Mihail Petroveanu discută despre *Rolul criticii literare*, aniversând un an de la publicarea în „Scânteia”, pe 18 și 19 iunie 1958, a articolului *Pentru întărirea principialității marxist-leniniste în critica literară*. □ Mihai Gafița atacă, în „*Imparțialitate*” occidentală, articolul *Arta de a ocoli*, publicat în revista scoasă la Munchen „În spatele cortinei de fier”, la rubrica *Din viața literară a României*: tezele articolului fac parte „dintr-o campanie mai vastă care încearcă să răspândească în Occident ideea că poporul român nu e de acord cu socialismul, că nu iubește partidul, că

intelectualii sunt împotriva drumului actual al culturii, că scriitorii abia așteaptă prilejul să se declare ostili îndrumării de partid și că, dacă nu se pronunță deschis în această privință, în orice caz ei sau ignoră realismul socialist sau l ocolesc cu dibăcie”. □ Lucian Raicu discută unele **Probleme ale poeziei**: „Condiția accesibilității asigură poeziei o circulație întinsă, puterea de a acționa efectiv, în sensul socialismului, asupra conștiinței omului de astăzi. Au fost, de aceea, pe deplin firești intervențiile publicate în presă (Lupta de clasă, Gazeta literară, Luceafărul, Tribuna) în sprijinul acestei condiții necesare și specifice poeziei revoluționare, cât și analiza făcută cu acest prilej unor poezii (datorate în special unor autori tineri) deficitare sub aspectul clarității mesajului. Versurile luate în discuție au fost scrise cu intenția unei anume originalități, cu tendința manifestă de a ieși «din serie» - rezultatul s-a întors însă împotriva acestei lăudabile intenții; de aici, poate rezulta un clișeu, de o frapantă lipsă de originalitate”. □ Tudor Vianu scrie despre **Mihail Sadoveanu**: „Când s-a produs marea cotitură de la 23 August 1944, trecerea către noua orânduire a democrației populare și a socialismului, putea fi Sadoveanu în altă parte decât alături de poporul său?”. □ „Uniunea Scriitorilor din R.P. Română împreună cu Societatea pentru răspândirea științei și culturii au organizat în după-amiaza zilei de vineri 26 iunie a.c. un simpozion literar cu tema *Lucrările celui de al III-lea Congres al scriitorilor din U.R.S.S.*”, la care au luat cuvântul Demostene Botez, Mihai Beniuc și Zaharia Stancu. □ „Luni 29 iunie a.c. a avut loc la Academia R.P.R. o ședință festivă în cadrul căreia a fost sărbătorit acad. G. Călinescu, cu prilejul împlinirii a 60 de ani. [...] Ședința a fost deschisă de acad. Mihail Ralea care a adus sărbătoritului un omagiu călduros din partea Prezidiului Academiei. Au mai luat cuvântul acad. Tudor Vianu, Al. Philippide, membru corespondent al Academiei și Mihai Novicov, director adjunct al Institutului de istorie literară și folclor. În cuvântul de răspuns acad. G. Călinescu a mulțumit partidului și guvernului pentru prețuirea activității sale” (**Sărbătorirea academicianului G. Călinescu**). □ Pe marginea Congresului Institutului Internațional de Teatru de pe lângă UNESCO, desfășurat la Helsinki, Dina Cocea se lansează într-o **Discuție despre avangardă**: „Profesia de credință a lui Eugène Ionesco – o lungă pledoarie a singurătății și a indiferenței – reflectând în totalitatea ei descompunerea spirituală a ideologiei burgheze, nu a găsit decât puține aprecieri favorabile în rândurile delegaților”. □ Cezar Baltag semnează un **Carnet sovietic**.

- Andrei Băleanu publică în „Scânteia”, la rubrica „Cronica teatrală”, o analiză a piesei lui Paul Everac, *Ferestre deschise*, pusă recent în scenă la Teatrul Nottara. Dintre calitățile piesei, cronicarul reține, mai întâi, tematica adecvată direcțiilor literaturii noi (viața uzinei, dincolo de fresca existenței cotidiene, redată cu „simplitate”, într-un „stil direct” care presupune „dialogul firesc și alert”). În ceea ce privește construcția eroilor, cărora le apreciază

„autenticitatea”, autorul cronicii se arată nemulțumit de lipsa de „adâncime” psihologică a conflictelor „înfrigate pe scenă”: „Autorul se mulțumește să arunce câte o privire, să observe instantanee (de altfel, numărul prea mare de conflicte cuprinse într-o singură piesă, probabil că nici nu i-ar fi permis mai mult.)”

3 iulie

● „Contemporanul” reproduce *Cuvântul acad. G. Călinescu la Academia R. P. Române. A fi tânăr*: „lăsând la o parte fiziologia, o știință așa de nesigură față de solida ideologie, ce înseamnă a fi tânăr? Înseamnă, după mine, a vedea neted esența vieții, a urma mereu cu spontaneitate sinuozitatea prezentului viu, nu a aceluia superficial ci a prezentului legic, dedus științificește din trecut, și totdeodată a vedea viitorul care se desprinde din prezent, a lupta pentru el. E bătrân cine e prea încovoiat de amintiri. Adesea unii oameni de ispravă nu înțeleg din această pricină mesajul splendid al socialismului exagerând totdeodată ceea ce e accidental și nu-i aparține. Pe o uliță, mizerabilă până mai ieri, se ridică peste noapte câ-teva falnice palate, hărăzite oamenilor din armata celor ce muncesc, ca noi toți. O tristețe mare copleșește pe omul trăind retrospectiv. Palatul i se pare o catastrofă, mizerabila lui cocioabă o căsuță din basme. Astfel de reacțiuni se întâlnesc în toate domeniile vieții, nu numai în materie arhitecturală. Tot ce a fost măreț a stârmit obtuzilor oroare, fie Revoluția de la 1789, cea de la 1848 sau cea mare din octombrie 1917. Întăile adevăruri fundamentale asupra naturii au indignat. Cu privire la gradul de îmbătrânire prin intoxicarea cu colbul gros al trecutului, oamenii se deosebesc prin distanța retrogradă de la care resping prezentul. Unii sunt vetuști, alții mai mult sau mai puțin arierăți. Vetustul e un suflet carbonizat, rezistând ca prin miracol doar în vidul unei cutii de sticlă. Dar îndată ce sticla se sparge și aerul proaspăt năvălește înlăuntru carbonizatul se năruie într-o pulbere mărunță. A aspira această cenușă e primejdios. Ce înseamnă, întreb din nou, a fi tânăr? Sunt unele ființe care fac ochi de-abia după câțva timp de la naștere. Observația se poate aplica în sens superior și vieții noastre spirituale. Ne naștem, dar vedem cu adevărat mai târziu, și uneori foarte târziu. Existența noastră trebuie calculată de la acest moment de iluminare, care poate face tânăr chiar pe un om copleșit de ani. A vedea mereu clar, a merge în linie dreaptă, tot înainte, contemporan cu tinereții, aceasta înseamnă a fi tânăr. Cel mai bun tratament geriatric este acela care păstrează și chiar ascute vederea salturilor dialectice pe care le descrie istoria. Oamenii mai mult sau mai puțin remarcabili trebuie sărbătoriți pentru perseverența lor în tinerețe iar nu pentru depozitul de ani. Și de altfel toți cei care trăiesc în înțelesul înalt al cuvântului și nu dorm sunt tineri. Totdeauna am stat printre aceștia, numai pe ei îi înțeleg și mi se pare că în primul rând ei mă înțeleg. Ceea ce pare dezordine în mine este zburdălnicie, ceea ce pare scandal este avânt, ceea ce pare agitație este de fapt viață. Multe planuri nu le-am

săvârșit încă, fiindcă mă simțeam puternic și juvenil, am crezut că niciodată pulsația spiritului nu va slăbi. Sunt unii care cred că sunt solitar. Dar și mai mulți știu că acest lucru nu e adevărat. Mai ales în lumea noastră socialistă, fraternă, constructivă, solitarul e un bolnav pe care îl detest. Totdeauna am stat printre sufletele entuziaste, merg în mijlocul lor pe străzile orașelor și pe drumurile patriei, admir cu ele monumentele trecutului și mă înflăcărez la construcțiile vremii noastre, mlaștinile nu-mi plac, lacurile, râurile și marea da, nu contemplan luna [...], regimul meu este soarele. El întărește spiritele și trupurile, el coace grâul și roadele, el îmboldește pe om la fapta nobilă și pașnică. Un talentat critic tâ-năr nu mă poate închipui abătut și melancolic. Abătut nu sunt niciodată, trist uneori. Sufletele într-o continuă excitație jubiliară nu-mi inspiră încredere. Omul socialist trebuie să fie optimist și robust, nu fără a gusta o picătură de melancolie. Când văd că puterile mele sunt mai prejos de aspirații, că ceea ce făptuim e încă departe de ceea ce visăm, că munca noastră e neînțeleasă sau imperfectă și trebuie să mai stea încă într-un scrin negru, atunci prin mine trece o ușoară emoție vesperală. Ea e sănătoasă ca o umbră ce liniștește spiritul scutindu-l de insolația prezumției și care apoi dă elanuri noi, spre atingerea celor mai mari înălțimi. Numai astfel devii, cum zice M. Beniuc, vrednic să te-nalți «peste»“. □ Într-o tabletă, Tudor Arghezi îl evocă pe Odobescu, de la a cărui naștere se împlinesc 125 ani (*Inscripție*). □ Cicerone Theodorescu publică o *Elegie* „la moartea prietenului meu Andrei Tudor”.

4 iulie

- În „Tribuna”, Dumitru Ghișe scrie despre dușmanii occidentali ai marxismului și despre strategiile lor (*Extrapolare eșuată*). □ Radu Enescu teoretizează *Romantismul necesar*: „Între realism și romantism nu mai există o ireconciliabilă contradicție. Realitate și vis, prezent și viitor, eficiență practică și fantezie creatoare, precizia concepției științifice și lirismul entuziast se împletesc armonic și se completează reciproc în imaginea luminoasă a omului nou a zilelor noastre”.
- „Scânteia” publică o poezie de Cicerone Theodorescu, *Pârâuș, apă vioară*, un dialog liric cu tonalități folclorice adaptat tematic realităților satului nou. □ Pe aceeași pagină apare o schiță de Corneliu Leu – intitulată *Nu trageți!* – despre activitățile ilegaliștilor din comitetele sindicale ale fabricilor în perioada dictaturii antonesciene.

8 iulie

- În orașul minier Anina a luat ființă recent un cerc literar care va funcționa în cadrul clubului muncitoresc din localitate. La ședința de constituire au luat parte numeroși mineri cu preocupări literare, precum și membri ai conducerii întreprinderii. Au participat de asemenea reprezentanți ai filialei din Timișoara a Uniunii Scriitorilor. În aceeași zi cercul literar din Anina a ținut prima

ședință de lucru, în cadrul căreia s-au purtat discuții în jurul schiței *Destăinuire* de Vasile Crețu și poeziei *De scrii* de Iosif Chirilă, tineri autori proveniți din rândul oamenilor muncii” (*Cerc literar la Anina*, „România liberă”).

● În „Scânteia tineretului”, Teodor Vârgolici recenzează volumul de nuvele al lui Eugen Barbu, *Oaie și ai săi*, publicat la E.S.P.L.A., care „dovedește că proza sa a evoluat mult, substanțial. Mărturie sunt atât nuvelele din acest volum, cât și reportajele sale publicate în presă și mai ales amplele fragmente din așteptatul roman *Șoseaua Nordului*.” „Scriitor al clasei muncitoare”, pătrunzând „în structura intimă a eroilor săi, înțelegând-o organic, contopindu-se în mod afectiv cu năzuințele ei”, Eugen Barbu își proiectează tematic nuvelele pe două coordonate ancorate în istoria contemporană: „Ele zugrăvesc tematic realități a două lumi, din crunta și întunecata orânduire burgheză și din viața nouă luminoasă și dreaptă, care a început să se făurească după eliberarea patriei. Realitățile sunt reflectate prin destinul oamenilor, prin acțiunile, gândurile și sentimentele lor. Personajele centrale, pozitive ale nuvelor, asupra cărora scriitorul își concentrează toată atenția și dragostea sa, sunt proletarii, muncitorii, locuitorii cartierelor sărace din anii regimului burghezomșieresc, unde domnea spiritul de luptă hotărât împotriva aceluia regim, speranța nestinsă într-o altă orânduire, dreaptă și demnă.” „Desăvârșita autenticitate” și „marea capacitate de emoționare” sunt transpuse într-o „frescă vie” a societății care își aduce în prim-plan profilurile tipologice umane: „Urmărind destinul muncitorului tramvaist Cristache Cuțu, din nuvela *Truda*, de pildă, Eugen Barbu a creat și un tablou complex al realităților din țara noastră din perioada de după primul război mondial, a descris în mod pregnant exploatarea celor ce muncesc de către burghezie și lupta revoluționară a proletariatului. [...] Comunistul Stamate, și el muncitor tramvaist, îl îndrumă însă și-l sfătuiește cu căldură”. Coerente prin impunerea unui liant tematic comun, „solidaritatea de clasă a țărănimii, unitatea politică și morală a maselor muncitoare, în trecutele vremuri și în timpul nostru de acum”, dar și cea a „muncitorimii educate de partid” (exemplară este, din acest punct de vedere, consideră recenzentul, nuvela *Munca de jos* care „demonstrează convingător că unitatea muncitorilor se realizează desăvârșit, sub lumina înălțătoarelor principii ale moralei comuniste”), nuvelele „emoționează, conving prin autenticitatea lor, prin firescul lor.” Deși uneori, observă recenzentul, „autorul face [...] concesii naturalismului”, atunci când redă vorbirea personajelor, volumul „impresionează”, conform canonului realismului socialist, prin redarea fidelă a „complexității vieții” eroilor, prin „transpunerea artistică, plină de realizări a modului de gândire” și comportament al acestora.

9 iulie

● Al. Philippide scrie în „Gazeta literară” despre *Condiția socială a scriitorului*: „Astăzi în țara noastră socialistă, scriitorul se poate devota pe de-a-

ntregul muncii literare, deoarece el e sigur că își poate câștiga bine existența din munca literară. Această muncă a devenit ocupația sa unică. El nu mai are nevoie, ca sub regimul burghez, să-și caute și să-și afle o ocupație care să-i asigure existența, deoarece munca sa de scriitor i-o asigură”. □ Paul Cornea marchează **140 de la nașterea lui N. Bălcescu**. □ Mihai Gafița îl prezintă pe **Petru Dumitriu**. □ Nicolae Velea semnează ancheta „**Gazeta literară**” la **facultatea de filologie**. □ În grupajul **Libertate lui Manolis [Glezos]** scriu Zaharia Stancu, Maria Banuș, Dimos Rendis, Titus Popovici, Demostene Botez, Marcel Breslașu, Eugen Jebeleanu, Oscar Walter Cisek, Horia Lovinescu, Ion Marin Sadoveanu, Veronica Porumbacu, Miha Dragomir etc. □ Mihail Petroveanu continuă să discute despre **Rolul criticii literare**.

10 iulie

- În „Contemporanul”, G. Călinescu publică articolul **Libertate eroului!**: „Manolis Glezos, tânărul de acum 18 ani, pe care un ordin personal al lui Hitler l-a osândit la moarte ca necunoscut, este, acum, când e cunoscut în toată lumea, pe cale de a fi osândit la moarte, de astă dată chiar de un tribunal militar grec. Amănunt teribil, împărtășit chiar de ministrul de Externe al Greciei, d. Averoff. Îndată pronunțată, sentința de moarte va fi executată și cum morții nu pot face recurs decât prin memoria lor, eroul care a scăpat de gloanțele hitleriste e amenințat să cadă ciuruit de cele ale compatrioților săi. Însă civilizația greacă s-a răspândit în lume, Pallas Athena ridică sulita ei, iar întreaga umanitate, sub scutul ei, unindu-ne, să împiedicăm, prin glasul nostru, ca guvernul grec să înfăptuiască o imensă eroare și o funestă, necugetată crimă. [...] Manolis Glezos nu poate fi un spion. [...] Cine aduce idei generoase, progresiste, în țara lui, cine se războiește cu trecutul spre binele maselor muncitoare în prezent și-n viitor și se silește să înlăture piedicile pe care unii vor să le pună marii și zdrobitoarei roți a istoriei nu intră în categoria infamantă a implicaților în procese de spionaj. Dosarul unui democrat adevărat e foarte încărcat, dar cu piese care afectează dragostea de oameni, de patrie și de popor”. □ Dumitru Micu scrie despre **Marele poem epic**: „Fie ca înfăptuirile înregistrate în cei cincisprezece ani, câți se împlinesc de la Eliberare, să constituie pentru poezia noastră un impuls pentru noi mari creații epice, în centrul cărora să stea eroii zilelor noastre, constructori ai socialismului, luptători pentru comunism”.

12 iulie

- În „România liberă”, Eugen Frunză îl atacă pe Ghiță Ionescu: „Nu orice Ghiță poate fi și Ionescu, după cum nu orice Ionescu poate fi și Ghiță. Dra mai presus de toate, nu orice Ghiță Ionescu poate fi și trădător de patrie și stipendiat la postul «Europa liberă». [...] dumnealui Ionescu și Ghiță e foarte mândrit, pentru că la noi atâția simpli Ionești au devenit stăpânii țării, în timp

ce dânsul, unicul exemplar original, cu buric aristocratic – nu-i mai poate scuipa în obraz în numele elitei” (*Despre nimic*). □ Ion Marin Sadoveanu descrie *Litoralul de ieri și de azi*. □ La rubrica „Tineri scriitori”, H. Zalis îl prezintă pe *Teodor Mazilu*.

15 iulie

- „Luceafărul” publică sub semnătura lui Ion Horea un ciclu de poezii grupate sub genericul *Generația 23 August*. □ Mihai Novicov se pronunță pe tema *Principialitatea – cerința esențială a criticii literare*, pornind de la învățăturile congresului scriitorilor sovietici. □ Vera Călin semnează articolul *Poem epic și roman*: „Romanul nu poate substitui poemul epic. Acesta din urmă poate muri de inaniție într-o perioadă neprielnică eroismului și marilor elanuri constructive. Construirea socialismului e însă proprie eroismului”. □ George Macovescu cercetează raportul *Autentic sau veridic în reportajul literar?*. □ Dan Grigorescu oferă cifre: „Fabrica de medicamente «Fiola» într-un an de zile, din cei 500 de muncitori ai întreprinderii, 385 și-au format biblioteci personale. Numai în cursul lunii iunie, muncitoarea Popescu Elena și-a cumpărat cărți de 134 lei. Cărțile cumpărate de o altă muncitoare, Termentu, se ridică la peste 200 lei. Muncitorii întreprinderii au cumpărat, în luna trecută, cărți de aproape 6.000 lei. [...] Ajutoarea de urzitoare Drăgan Niculina de la tehnica textilă sau țesătoria Cain Maria, de la Donca Simo A, și-au format într-un răstimp scurt o bibliotecă politică în care se află zeci de volume. La Atelierele centrale I.T.B. s-au difuzat în iunie cărți de tot felul, însumând peste 8.000 lei. La centrul tehnic al industriei aeronautice din București, zece muncitori și-au cumpărat toate cele patru volume de Opere ale lui Marx și Engels (câte apăruseră până la începutul lui iulie), alții douăzeci și cinci toate cele 37 volume ale Operelor lui Lenin. Absolut toți muncitorii Întreprinderii de construcții metalice prefabricate nr. 7 au devenit, într-o lună de când e înființat standul de aici, cititori permanenți. [...] Iată deci cum s-ar defini cuvântul acesta nou: STAND = mii de muncitori citind cu patimă cărțile lui Eminescu și Șolohov, ale lui Arghezi și Bogza. STAND = mii de lămpi veghind până noapte târziu deasupra paginilor lui Marx și Lenin. STAND = mii de copii care altădată și-ar fi pierdut vremea printre bălăriile maidanelor și care astăzi îi citesc pe Andersen și pe Creangă. Acestea toate înseamnă STAND. Și mai înseamnă sutele de muncitori harnici și anonimi, adevărați activiști culturali ce nu-și precupețesc nici o strădanie, nici o clip din timpul lor liber pentru a răspândi lumina cărții: difuzorii” (*Stand*).

- În „România liberă”, Titus Priboi recenzează *N. Tertulian: E. Lovinescu sau contradicțiile estetismului*: „N. Tertulian nu și-a limitat investigația exclusiv la opera lui Lovinescu, ci a făcut și tentativa de a dezbate câteva probleme de interes mai larg ale esteticii marxist-leniniste cum sunt: problema

specificului artei, a legăturii dintre fondul ideologic și valoarea estetică, etc. Dacă în analiza activității lui Lovinescu, studiul se dovedește pătrunzător și adânc elaborat, lăsând poate de dorit numai o mai amplă încadrare în momentul social-politic, în dezbaterile acestor probleme, autorul se mulțumește să facă referințe la o serie de teze îndeobște cunoscute, ocolind uneori dificultățile reale de cercetare”.

16 iulie

● În „Gazeta literară”, Demostene Botez se referă la *Însemnătatea îndrumării de către partid*: „Partidul m-a scos din melancolia trecutului idilic și pastoral, din negrele viziuni ale unui nihilism sufletesc, din cerul strâmt în care căutam în neștire «eul» și mi-a arătat lumina viitorului, marșul triumfător spre făurirea lumii noi, ținta spre care mergem, pe drumul lui 23 August 1944”. □ Mihail Petroveanu continuă să discute despre *Rolul criticii literare*. □ „Opera de artă este un echilibru anumit între general și particular. [...] Decadența se manifestă [...] prin ruptura acordului necesar, iar decadența burgheză va apare ca o îngrămădire la cei doi poli: starea coloidală se aglutinează fie într-o literatură a particularului fără idei generale, fie într-un schematism abstract. S-a vorbit adeseori despre primul aspect al decadenței ca dezagregare, abundența a nesemnificativului cu dinamitarea caracterului, descompunerea compoziției, patologia imaginii etc. De remarcat că o literatură a hipertrofiei eului duce, prin aglomerarea notației, la sufocarea eului, că o artă a individualismului nu poate crea personaje. Denumirea dată de Benda, în *Franța bizantină*, decadenței, mi se pare exactă numai pentru unul din poli, fiindcă arta bizantină e o artă de tip schematic, simbolic, în care omul e reprezentarea unei idei, iar gestul nu transcrie o mișcare (în lumea prototipurilor eterne nu poate fi schimbare), ci marchează, simbolic, un atribut al prototipului. Denumirea de bizantină s-ar putea da doar acelei modalități a decadenței, despre care se amintește foarte rar, deși ea mi se pare a fi cea mai activă și nocivă ideologic. Camus, recentul laureat al premiului Nobel, aparține acestei literaturi abstractive. E o literatură tezistă, în care adevărul psihologic al acțiunii este abolit în folosul unei demonstrații (în care se abuzează de sofism) și în care personajele sunt teze ce evoluează pe planul abstracțiilor, rupt de viață. [...] Reluată recent la Paris, în jazul criticii burgheze, piesa lui Camus – *Caligula* – constituie o [...] poziție ideologică, politică, deschisă. Cu riscul de a contrazice subtila critică pariziană, trebuie să văd aici – textul mă obligă – o justificare a tiraniei. Problema reală însă – pe acest plan se manifestă *politic* autorul – este devierea revoltei de pe planul social pe cel metafizic, adică pe planul asoluțional” (Paul Georgescu, *Luna și asasinul*). □ Nicolae Velea scrie despre *Cronica de familie* de Petru Dumitriu (*Sensul polemic*). □ G. Dimisianu prezintă *Aspecte ale satirei* în romanul *Setea* de Titus Popovici, iar Matei Călinescu urmărește raportul dintre *Iluzie și realitate* în *Moromeții* de

Marin Preda („Moromete își dă seama, în cele din urmă, că drama lui personală, sfâșierile din sânul familiei lui, fuga celor trei fii mai mari nu reprezintă un caz izolat, un efect al hazardului, ci sunt consecința existenței acelei «lumi necruțătoare» - lumea capitalismului – pe care multă vreme crezuse că o cunoaște, dar care abia acum i se revela în adevărata ei lumină...”). □ Șt. Cazimir cartografiază ***Drumuri noi în poezia erotică***: „Se știe că, o vreme, tema erotică a fost lăsată în părăsire, socotindu-se probabil că dragostea – ca sentiment al tuturor timpurilor – n-ar fi aptă să cuprindă în receptacolul său eco-ul viu al contemporaneității, tumultul ei specific. [...] Așezarea liricii erotice pe noile coordonate impuse de viață n-a fost nici rapidă, nici lesnicioasă. Putem desluși un întreg proces evolutiv, a cărui desăvârșire continuă. A fost depășită de mult etapa anecdotismului plat și a «actualizărilor» convenționale. Au fost combătute (poate încă nu de ajuns) alunecările spre intimism, spre dezvăluirea unor stări sufletești mărunte, subiectiviste, netipice. [...] putem acum să ne mândrim cu o seamă de reușite, atestând nașterea și dezvoltarea unei lirici erotice cu adevărat noi. O trăsătură a ei, care se impune de la început atenției, este aceea că poeții noștri nu cântă dragostea «în sine», ca un ostrov singuratic, ci o integrează în marele context al epocii, al luptei, al idealurilor sociale, ca parte constitutivă a unui crez indivizibil. [...] Calitativ nouă se înfățișează și natura raporturilor dintre îndrăgostiți. Adevărata iubire nu poate fi concepută decât pe temeiul luptei comune și al unei depline unități de convingeri [...]. Este pusă astfel în lumină o relație dialectică foarte caracteristică pentru dezvoltarea sentimentului în epoca noastră: iubirea se naște și crește în clocotul activității sociale, iar forța dobândită o întoarce fără rezerve în albia eforului unanim. În această ambianță era imposibil să nu dispară vechile imagini ale femeii ca făptură deși «inferioară», agreabilă, ori – în cel mai bun caz – ca spirit tutelar detașat. [...] Un alt aspect pus în valoare de noua lirică erotică este desăvârșirea dragostei în cadrul familial, singurul mediu capabil a-i adăposti și confirma menirea superioară. [...] În sfârșit, ceea ce se poate remarca la parcurgerea noilor poeme închinată iubirii este tonalitatea luminoasă și optimistă ce îndeobște le definește. Sfâșierea tragică a omului, înstrăinat de propria lui esență, aparține trecutului. Capitalul nu mai poate ridica obstacole imunde în calea sentimentelor”.

17 iulie

- G. Călinescu publică în „Contemporanul” articolul „***Contemporanul***”: „«Contemporanul» cel apărut acum 78 de ani și-a avut meritele sale incontestabile. «Contemporanul» nostru apare în condiții schimbate. Socialismul e o realitate, teoria se sprijină pe exemplul zilnic pe care ni-l oferă viața. Atunci progresiștii visau, acum pipăie o lume adevărată. A fi azi *contemporan* înseamnă a construi”.

18 iulie

- În „Tribuna”, Nicolae Mărgeanu semnează articolul *Numai socialismul...*: „500.000 de oțelari americani au declarat grevă în urma refuzului cercurilor patronale de a satisface revendicările sindicatului oțelarilor cu privire la încheierea unor noi contracte colective... [...] La patru mii de kilometri depărtare de Republica Populară Română (pentru ei, probabil, un tărâm al visului), oțelarii greviști din Statele Unite n-au putut vedea cu ochii lor, n-au putut pipăi cu mâinile lor dogorite de focul de 1500°C zidurile roșii sau albe ale uzinelor care s-au ridicat rând pe rând – în acești patru ani din urmă – în Hunedoara, la Borzești, la Roman, la Reșița, la Săvinești, al București... N-au putut vedea pașnicele «divizii» de tractoare brăzdând ogoarele unite ale colectivizatorilor, foștii țărani și ignoranți ai României vechi [...]... N-au fost în concediu de odihnă la Eforie, Sinaia, Herculane...”

- Petru Dumitriu publică în „Scânteia” o schiță intitulată *Manifestele*, despre viața ilegalistilor și despre formarea conștiinței de clasă în rândurile tineretului proletar interbelic – ilustrate prin istoria exemplară a naratorului-protagonist, Panaite.

- În „Scânteia tineretului”, Teodor Vârgolici semnează articolul dedicat lui **D. Th. Neculuță** – *poetul muncitor*, prilejuit de împlinirea a 100 de ani de la nașterea „primului poet ridicat din rândurile clasei muncitoare.” Asociind destinul personal al scriitorului, „un om asuprit”, cu cel al „clasei noastre muncitoare”, criticul punctează, în registru șablonard-doctrinar, „valoarea” operei sale, „străbătută de suflu revoluționar, aducând imagini de un adânc dramatism și de profundă forță emoționantă din viața de suferință și luptă a poporului nostru, de pe vremurile întunecate ale orânduirii burghezo-moșierești, lansând totodată înflăcărâte chemări pentru făurirea lumii noi, de adevărată dreptate și libertate, pentru cei mulți și asupriți.” Construind un discurs liric născut din „însuși dramatismul vieții omului muncitor în capitalism”, „poetul a fost mereu prezent în lupta proletariatului nostru din acea epocă nu numai prin versurile sale mobilizatoare, pline de combativitate revoluționară, ci și prin însăși activitatea sa politică de zi cu zi, fiind unul din cei mai apropiați tovarăși de luptă ai lui I. C. Frimu.” Volumul *Spre țărmul dreptății*, publicat postum în 1907, „dezvăluie starea de cruntă mizerie a maselor muncitoare din România burghezo-moșierească, acuză cu o nestăvilită ură proletară pe asupritori și exploataatori, chemând la făurirea unui viitor luminos, unei lumi libere și drepte. Poetul a putut da expresie în versurile sale năzuințelor de luptă ale proletariatului pentru că aceste năzuinți au fost și ale lui, pentru că și-a însușit în mod organic modul de a gândi al clasei muncitoare, al clasei din care el însuși făcea parte.” Criticul conchide că, exceptând unele momente „când s-a lăsat influențat de un anumit decepționism, momente determinate de limitele epocii sale, versurile lui D. Th. Neculuță au avut un rol mobilizator în lupta clasei noastre muncitoare, fiindcă sunt versuri izvorâte din inima unui proletar, adresate inimii proletarilor.”

19 iulie

- Eugen Simion recenzează în „Scânteia” volumul XVI al *Operele* lui Mihail Sadoveanu, cuprinzând scrieri diferite sub aspectul construcției și al tematicii, a căror „trăsătură comună” este conținutul militant: aici își „găsește ecou protestul scriitorului față de ororile de apocalips ale fascismului, față de provocările celui de-al doilea război mondial.” Tânărul critic analizează, din această perspectivă, secvențe din *Ostrovul lupilor*, *Poveștile de la Bradu Strâmb* și *Anii de ucenicie* și afirmă că „literatura de protest a lui Sadoveanu formează [...] un capitol important al prodigioasei sale creații; a apărut în pragul „primejdiei ultime și definitive” prin care trecea poporul, ca o afirmare a vieții, a încrederii nestrămutate în ridicarea spre lumină și adevăr.”

23 iulie

- „Gazeta literară” prezintă un număr scris aproape integral de cititori, pentru a sublinia „apariția [după 23 august 1944 a] unui alt cititor, exponent al forțelor descătuse [....] În socialism, opoziția scriitor-cititor a dispărut. Scriitorul citește cu interes pe cititor, iar acesta scrie, creându-se astfel o strânsă și continuă colaborare”.

24 iulie

- În „Contemporanul”, G. Călinescu publică articolul *Va veni ziua....*: „Azi niciun socialist nu mai ezită de a pune criza marțială a vechii Germanii în legătură cu hegemonia junkerilor și a marilor industriași. Poporul german care a dat pe A. Dürer și pe J.S. Bach nu poate fi pus în chestiune. Celebrul Zeppelin era un «conte». I-am văzut isprava în războiul celălalt. Treceam ziua pe strada Dinicu Golescu, prin dosul gării, unde azi se ridică clădiri impunătoare, datorită regimului nostru, când aud un zgomot ciudat ca de multe sticle sparte pe sus. Pe cer se vedea trecând majestuoasă un fel de banană. Jos, lângă un zid, o femeie zăcea moartă cu o pâine însângărată alături de ea. Atunci mi se pare a fost ucisă și fetița lui St. O. Iosif. Mai târziu, cu vreo doi ani, am văzut cum paradează pe stradă unitățile germane. Un corp compact mergea apăsător și exact ridicând câteva sute de picioare absolut orizontal. Niciun balet n-ar izbuti o asemenea performanță. Era o coregrafie răsunătoare, pe tălpi de cizme. Un soldat în frunte, solo, cânta dintr-un fluier scurt, ca omul care a înecat șoarecii. Nu, eu sunt încredințat că poporul german își dă seama de primejdia spre care îl mână oamenii legați de trecut și de interesele lor de castă, apărute de un sistem care-și spune federal, deosebit de celălalt sistem, din estul Germaniei, reprezentând pacea și înțelegerea”.

- În „România liberă” sunt anunțate *Pregătiri la Muzeul literaturii române* „în cinstea zilei de 23 August”: pregătirea unei expoziții cu tema *15 ani de literatură nouă în R. P. Română*, precum și a expoziției volante *Al. Sahia – un premergător al literaturii noi*; de asemenea, „numărul documentelor literare a

sporit de la 2.5000 câte au constituit fondul de bază al muzeului, la circa 10.000. Printre piesele noi [...] se numără: documente privitoare la activitatea literară și științifică a lui B.P. Hașdeu, scrisori ale lui I.L. Caragiale, scrisori și manuscrise ale lui Vlahuță, fotografii, scrisori și alte documente ale lui Sahia, publicații periodice datând din anii 1840-1856”.

25 iulie

- „Scânteia” publică versuri patriotice de Maria Banuș (*Prind visele aripi*), alături de texte de Teodor Mazilu (o schiță cu ilegaliști intitulată *Misiunea*) și Eusebiu Camilar (unre portaj despre șoselele noi din regiunea Cluj, cu titlul – simbolic – *Singurul drum*).
- „Scânteia tineretului” anunță începerea manifestărilor prilejuite de a XV-a aniversare a „eliberării României de sub jugul fascist”, desfășurate în perioada 13-24 august și intitulate ***Decada culturii din R. P. Română***, „prilej de trecere în revistă a celor mai de seamă realizări în domeniul artei și culturii obținute în anii de democrație populară.” *Decada* „se va deschide cu un spectacol prezentat de ansamblul C.C.S., oglindind momente din istoria de luptă a poporului nostru și marile succese obținute de el în cei 15 ani de la eliberare.” La fel, „teatrele vor prezenta spectacole cu piese noi, cu cele mai bune piese originale create în ultimii 15 ani, precum și lucrări cu caracter eroic, revoluționar din dramaturgia sovietică” (*Surorile Boga* de H. Lovinescu – Teatrul Național I. L. Caragiale, *Vlaicu și feciorii săi* de Lucia Demetrius – Teatrul Municipal, *Din noapte spre zori* de M. Hulubaș - Teatrul Armatei, *Din mers* de Mariana Pârvulescu – Teatrul Tineretului). În egală măsură, „concertele care vor avea loc în cadrul *Decadei* vor permite marelui public să asculte în primă audiție numeroase creații simfonice și vocal-simfonice ale compozitorilor noștri.” Manifestările mai cuprind spectacole de operetă, prezentări în premieră a unor noi file românești, inaugurarea, la Muzeul de Artă, a „Expoziției anuale de stat a artelor plastice” care „va cuprinde cele mai reușite lucrări de pictură, sculptură, grafică și artă monumentală, ilustrând momente și aspecte din lupta poporului nostru pentru eliberare și pentru construirea socialismului. Pregătirea și înfăptuirea insurecției armate din august 1944 va fi oglindită într-o expoziție la Muzeul de istorie a partidului.” „La Librăria Centrală din Capitală va fi amenajat *Bazarul cărții* unde vor fi expuse opere apărute în cinstea marii aniversări a poporului nostru, precum și romane, nuvele, poezii și alte lucrări editate în cursul celor 15 ani. *Poezii cântă patria* se va intitula Festivalul literar care va avea loc în sala Studio a Teatrului Național I. L. Caragiale.” „Decada se va încheia cu un mare spectacol popular dat pe Stadionul Republicii de formațiile reunite ale Ansamblurilor din Capitală și cu concursul celor mai talentați soliști ai formațiilor de amatori.” □ În același număr al ziarului, Angela Ioan semnează, sub titlul ***O virulentă satiră anti-capitalistă***, cronica piesei lui Brecht, *DL. Puntila și sluga sa Matti*, în care

dramaturgul, „un observator atent și incisiv al societății capitaliste”, „a demascat cu un puternic sarcasm, cu pasiune politică [...] declinul moral ce caracterizează această societate. Sesizând mecanismul relațiilor sociale capitaliste care sunt caracterizate prin antagonisme de nerezolvat între clase, între exploatatori și exploați, Brecht și-a întins investigațiile și asupra efectelor pe care le are exploatarea capitalistă pe plan moral și psihologic.” Încadrându-se liniei tematice ideologizante cu miză „demascatoare”, piesa conturează profilul moșierului, Puntila, care „se simte bine în societatea capitalistă, deoarece caracterul său e gata deformat, datorită situației favorizante pe care a moștenit-o odată cu moșia, întrunind toate trăsăturile ticăloase specifice stăpânului de robi salariați în capitalism. [...] Distanța dintre clase este aprig reclamată, salariații săi sunt jigniți ori concediați, după capriciu sau după interese politice, logodnicele alungate brutal, iar omul cel mai integru din jurul său, sluga sa Matti, este persecutat cu răutate.” În acest fel, operând politizant antagonismele de clasă, piesa „ilustrează atitudinea combativă, fățișă, a autorului care analizează de pe poziții înaintate fenomenul social și rolul determinant pe care îl are apartenența de clasă asupra dezvoltării personalității umane. [...] Demascând structura exploatatorului, concluzia care se degajă exclude orice iluzie a unei eventuale posibilități de conciliere între clase. [...] Pentru timpul nostru, piesa reprezintă o replică puternică dată teoriilor care se agită în Occident în legătură cu posibilitățile împăcării între clase, în cadrul aceluși mult trâmbițat «capitalism popular».” Regia valorifică „izvorul forței piesei în conținutul său ideologic”, iar „omogenitatea ansamblului, ritmul sprintar dar organic, umorul de calitate cu toată diversitatea lui, au contribuit la punerea în valoare a forței demascatoare a conținutului de idei al piesei. În acest mod, spectacolul Teatrului C.F.R.Giulești s-a ridicat la nivelul unei reale ținute artistice.”

29 iulie

- În „România liberă”, S. Brătescu scrie ***La reeditarea lucrării lui V. I. Lenin: Despre religie***: „Lenin ne învață [...] că pentru partidul clasei muncitoare religia nu este, nu poate fi o chestiune privată, el nu poate și nu trebuie să aibă o atitudine indiferentă față de înconștiența, ignoranța sau obscurantismul care se manifestă sub forma credințelor religioase. Partidul clasei muncitoare care are la bază ideologia marxist-leninistă – complet opusă și cu totul incompatibilă cu religia – cere membrilor săi să-și însușească tot mai bine concepția marxist-leninistă despre lume, să se elibereze cu totul de orice credințe în forțe supranaturale, de prejudecăți religioase și de superstiții. El cere totodată membrilor de partid să ducă o perseverentă activitate printre ceilalți oameni ai muncii pentru combaterea credințelor religioase. Lenin ne învață însă că lupta împotriva religiei trebuie subordonată intereselor supreme ale oamenilor muncii: răsturnarea orânduirii capitaliste, construirea socialis-

mului, care constituie de altfel și cel mai bun mijloc de luptă împotriva religiei. Dezbinarea oamenilor muncii pe temeiul credinței în Dumnezeu sau în raport cu religia de care țin este în interesul dușmanilor celor care muncesc și în dauna socialismului”.

● Ileana Vrancea publică în „Scânteia” o cronică elogioasă a recentului volum de versuri al lui Cicerone Theodorescu, *Oameni și dragoste*, construită în întregime după tiparele criticii de idei a epocii, înțesată de clișeele retoricii partinice și axată îndeosebi pe conținutul tematic și ideologic al unei poezii care exaltă valorile etice ale lumii noi, criticând, totodată, vehement, tarele lumii vechi și ororile războiului fascist. În opinia autoarei, „Cicerone Theodorescu are meritul de a fi conturat imaginea constructorilor socialismului nu prin elemente exterioare, ci prin relevarea și accentuarea în diverse ipostaze a esenței morale a oamenilor care transformă lumea, oameni „cu jar în piept”. Un adevărat elogiu al frumuseții morale creatoare, în concepție, în muncă, în dragoste se desprinde din acest volum.” În alte texte, „poetul a turnat [...] conținutul politic, înflăcărat, al satirei îndreptate împotriva moravurilor burgheze, a rămășițelor otrăvite ale vechiului, în numele cuceririlor clasei muncitoare.” Firește, nu toate textele sunt desăvârșite: unele versuri sunt „lipsite de vibrație, „construite” cu răceală”, pe când altele – ceea ce e și mai grav – conțin rămășițe „ermetice”, „amintind prin concepție și manieră drumuri de mult părăsite.” În ansamblu, volumul se înscrie, însă, pe linia realist-socialistă, ceea ce, conform viziunii criticii dogmatice asumate de autoare, îi garantează „valoarea”.

30 iulie

● În „Gazeta literară”, într-un grupaj intitulat *Mulțumim Partidului*, scriu Ion Marin Sadoveanu (***Să ne mărturisim obligația fiecăruia față de marea Hotărâre:*** „Recenta Hotărâre a Plenarei C.C. al P.M.R. pentru creșterea nivelului de trai al oamenilor muncii a fost primită cu o justificată însuflețire de întreaga țară”), Alecu Ivan Ghilia (***Angajament***), Teodor Mazilu (***Despre asemenea oamenilor trebuie să scriem***). □ Valentin Lipatti semnalează „apariția unui număr special (iulie-august 1959) al revistei EUROPE, număr consacrat literaturii române” (***România peste hotare***). □ Matei Călinescu prezintă ***Tudor Vianu: Ideile lui Stendhal***. □ S. Damian recenzează ***Traian Coșovei: Cântec să crească băiatul***. □ Barbu Gruia semnalează ***Unele probleme ale difuzării revistelor literare***. □ Geo Șerban semnează articolul ***23 August și drumul nou al literaturii***. □ Mihai Pop cercetează ***Imaginile vieții noi în cântecul popular***: „Folclorul actual s-a dezvoltat în vâltoarea transformărilor revoluționare și a luat adesea forma de strigătură înrudită prin pregnanță și dinamism cu lozinca versificată. [...] Astăzi poporul cântă în creații noi iubirea de patrie, dragostea și recunoștința față de Partid, înfăptuirile construcției socialiste, munca nouă pe ogoarele gospodăriilor colective, armata nouă și

hotărârea de a apăra pacea”. □ „*Ce se întâmplă cu acești copii?*”, se întreabă Georgeta Horodincă, alarmată în ce privește tineretul dezorientat din Paris.

● În „Scânteia tineretului”, Al. Popovici semnează, sub titlul ***O piesă inspirată din viața Hunedoarei socialiste***, cronica „reportajului dramatic ” al lui Paul Everac, *Ferestre deschise*, jucat pe scena Teatrului C. Nottara, în care autorul surprinde, utilizând „un procedeu îndrăzneț de tehnică dramatică, aplicând creator mijloace de teatru interesante”, pentru a înfățișa „«viețile paralele» ale unui număr de locuitori ai Hunedoarei. Incursiunea operată de autor în viața unui colectiv înfățișează spectatorului o multitudine de probleme și aspecte umane. Everac a înlănțuit destinele eroilor săi la lumina furnalelor unui oraș industrial, un oraș de tip nou, în care, în formidabila bătălie pentru socialism, odată cu oțelul, se călesc și conștiințele, se făuresc minunați oameni noi.” În viziunea cronicarului, „*Ferestrele deschise* redau poveștile simple, obișnuite ale unor oameni ai zilelor noastre. Existențele acestora sunt justificate, destinele lor sunt amplificate, sunt luminate de locul în care își desfășoară existența: Hunedoara; de scopul căruia se dedică eroii: dezvoltarea industriei noastre socialiste. Atmosfera acestui loc de muncă industrial face ca *povestea* fiecărei ferestre să capete ecouri și resorturi mult mai complexe, ca fiecare destin de personaj să apară pe fundalul marilor prefaceri revoluționare pe care le cunoaște viața noastră.” Autorul „a știut să orienteze direcția generală a evenimentelor dramatice, pentru că toate cele șase existențe să fie topite într-un tot unitar a cărui concluzie nu poate fi decât una singură: biruința socialismului, a conștiinței noi asupra rămășițelor vechii mentalități. În acest fel, lucrarea sa dramatică are un adânc mesaj educativ.”

31 iulie

● În „Contemporanul”, G. Călinescu publică articolul ***Fenomene de cioranizare***: „Lume burgheză, cât ești de obosită! Vrei blănuri ca să le mângâi cu mâna, și te îngrozește pădurea înghețată în care se pitește ursul. Ori poate vrei să te-ntorci din nou la starea primitivă, fără cărți și fără muzică simfonică, crezând că omul primitiv respira voluptuos mireasma brazilor, sau vâna ca să mângâie blănurile. Dimpotrivă, pielea lui era tăbăcită de arșiță și ger iar urechea sfâșiată de urletele și răcnetele sălbăticiunilor. Câte eforturi a trebuit să facă omenirea pentru ca domnul profesor din lumea capitalistă să sufere, voluptuos, de langoare”.

● Un scurt articol semnat M. P. consemnează, în „Scânteia”, la rubrica dedicată *Cărților noi*, apariția celui de-al cincilea volum al romanului *Rădăcinile sunt amare* de Zaharia Stancu, o carte care, „prin scene și profiluri din lumea burgheză, [...] reface, în autenticitatea ei, atmosfera anilor premergători instaurării dictaturii fasciste fâțișe, arătând cum clasele exploatare, înspăimântate de amploarea împotrivirii maselor, pregăteau de mult înăbușirea oricărui libertăți democratice și aruncarea țării într-un război criminal.”

[IULIE]

● În „Iașul literar”, nr. 7, Marin Șt. Sorescu publică poezia **23 August**: „Te-am așteptat neclintit, veacuri de-a rândul/ Știam că trebuie să vii./ Auzeam marșul tău victorios, din ce în ce/ Mai aproape.// Știam că trebuie să vii./ Primăvara ta era în fiecare «frunză verde»/ Cu care-mi începeam doinele mele de dor/ Când coroana de foc a lui Doja/ A sfârșit pe fruntea mea./ Mi-am adus aminte de tine/ Și fruntea mea mândră nu s-a plecat./ Cu tine în gând am fost frânt pe roată/ Odată cu Horia./ Pieptul meu a fost ciuruit/ de gloanțele lui 1907./ Dar steagul tău a rămas neatins în inima mea./ Știam că trebuie să vii.// Acum auzeam și mai deslușit pașii tăi victorioși./ Acum știam din ce parte trebuie să vii./ Eram comunist./ Buzunarele mele erau pline de manifestele tale/ Pe care le citeam seara târziu/ La lampa camuflată a ilegalității./ Ziua cea mare a dreptății/ O simțeam tot mai aproape/ Și am pornit în întâmpinarea ei/ Pe drumul luptei revoluționare./ Mergând din gură în gură./ Călcând din băltoacă de sânge în băltoacă de sânge./ Călcam în propriul meu sânge/ Care șiroia de-a lungul străzilor./ Dar eu ridicam și mai sus pancarta/ Pe care erau scrise suferințele mele de veacuri/ Știam că trebuie să vii./ Am fost târât la zid și împușcat de plutonul de execuție/ dar eu m-am ridicat mai puternic/ Decât oricând/ Și am făcut revoluție/ știam că tu trebuie să vii.// Și tu ai venit, înfigând steagul roșu al libertății/ Pe acoperișul inimii mele”. □ La invitația revistei, G. Abramovici și I. Elsberg, cercetători la Institutul de literatură universală Maxim Gorki din Moscova, dau studiul **Teoria literaturii și contemporaneitatea**, însoțit de o scurtă prezentare de Al. Dima: „patosul teoriei literare ca domeniu special al științei literaturii, istorismul, ca însușire integrantă a acesteia nu constă în dublarea într-un anumit grad a *istoriei literaturii*, ci în elaborarea unor noțiuni de *teorie literară* pe baza relevării *tendințelor* esențiale ale dezvoltării literaturii. Numai istorismul este în stare să asigure o adevărată eficiență lucrărilor de teorie literară, să facă simțită legătura vie a epocilor, a urmașilor cu predecesorii, influența reciprocă și interacțiunea dintre tradiție și inovație, marea mișcare ascendentă a literaturii beletristice. Privind fenomenele din punct de vedere istoric se clarifică pe deplin criteriile *reale* de cercetare și apreciere a materialului literar, criterii străine de orice trăsături speculative și dogmatice. [...] istoria fiecărei literaturi naționale poate fi privită ca istoria caracterului național. Astfel trăsăturile calitativ noi ale caracterului național rus, apărute după Marea revoluție Socialistă din Octombrie sunt zugrăvite de literatura noastră într-o legătură adâncă și organică cu trecutul omului rus. Numai un artist care construiește caracterele pe baza experienței dezvoltării artistice din trecut este capabil să zugrăvească veridic aceste trăsături noi, întrucât literatura noastră clasică cu mijloacele ei specifice a ajutat la făurirea caracterului național rus. Continuarea inovatoare a tradițiilor clasice de către realismul socialist nu constă în crearea unor tipuri asemănătoare eroilor clasici. Trebuie «descoperit» omul

vremii noastre; dar figura lui trebuie să însemne în același timp descoperirea unei viziuni artistice nemaîntâlnite în artă. Chipul omului din noua perioadă istorică reprezintă o nouă concepție artistică – nouă prin conținut și formă. În această relație problema caracterului progresist al dezvoltării artei capătă o importanță deosebită. Tocmai pentru că fiecare operă artistică conține o oglindire unică a vremii sale, dezvoltarea artistică în întregime are un caracter progresist, întrucât oglindește mișcarea progresistă a omenirii spre comunism. Care este conținutul de bază al dezvoltării progresive a literaturii universale ca oglindire a realității? Credem că la această întrebare putem răspunde în forma cea mai generală astfel: cu toate nenumăratele contradicții și deviații, cu toate particularitățile individuale ale căilor fiecărui scriitor mare, această dezvoltare constă în lărgirea și aprofundarea tabloului lumii creat de literatură, în zugrăvirea felului cum oamenii, în procesul dezvoltării lor istorice conștiente, a îmbogățirii lor spirituale, intervin din ce în ce mai activ în mișcarea plină de contradicții furtunoase, îndreptată spre viitor, spre comunism, cum accelerează această mișcare și transformă lumea, transformându-se pe ei înșiși. În timpul nostru direcția progresivă a dezvoltării literaturii universale dobândește cea mai viguroasă și mai deplină exprimare în literatura realismului socialist. Însuși conținutul mișcării istorice universale a omenirii și mai ales creșterea în masă a omului, creștere care devine din ce în ce mai multilaterală, face posibilă crearea unei arte și a unei literaturi care să se distingă printr-o adevărată sinteză creatoare a unor culori, tonuri și mijloace artistice nemaivăzute de bogate, oglindind viața spirituală bogată a omenirii”. □ D. Costea vorbește despre ***Eroul liric – eroul pozitiv al poeziei***: „noțiunile de «erou liric» și «poet» nu pot fi asimilate, [...] acești termeni nu sunt echivalenți și prin urmare nu pot fi întrebuiți oricând unul pentru altul. Când cineva scrie despre biografia, activitatea literară, etapele de evoluție, mijloacele artistice, măiestria poetică, timbrul specific al unui poet, nu are nici un rost să amintească de «eroul liric». Dacă însă e vorba de sentimentele, ideile și tendințele care definesc în același timp coordonatele personalității poetului și trăsăturile tipice ale oamenilor aparținând celei mai înaintate clase dintr-o epocă dată, utilizarea acestei expresii se impune de la sine. [...] nu se poate renunța la noțiunea de «erou liric», așa cum nici proza și dramaturgia nu se pot lipsi de «eroul» pozitiv, deoarece într-adevăr eroul liric nu este altcineva decât eroul pozitiv al poeziei. [...] unora dintre criticii noștri li se poate reproșa că în cronicile lor la volumele de poezii nu reliefează cu destulă vigoare chipul eroului liric, mulțumindu-se doar să semnaleze elementele noi din creația poetului respectiv. Când au loc discuții mai largi despre eroul pozitiv, exemplele provin aproape de regulă din câmpul prozei sau dramaturgiei, deoarece fizionomia personajelor epice sau dramatice se desprinde cu mai multă concretețe din acțiune, descrierea mediului, limbaj, etc. E adevărat, profilul eroului liric e mai fluid, trebuie reconstituit din răsfrângerile tremurătoare ale

lumii în apele interiorității poetului. Acțiunile lui sunt doar virtuale, pure schițări de gesturi și atitudini. De aici, probabil, și impresia înșelătoare a inexistenței lui. Cu toate acestea, el nu este mai puțin real decât eroii pozitivi ai romanului sau dramei și expresia directă sau simbolică a sentimentelor lui exercită o influență educativă egală cu exemplul acestora”. □ Val Panaitescu recenzează **N. Tertulian: E. Lovinescu sau contradicțiile estetismului:** „Întrucât estetismul exercită încă o influență negativă în occident, ideile directe ale studiului semnat de N. Tertulian se vor imperios subliniate datorită rezonanței și semnificației lor pe planul luptei împotriva esteticii burgheze, în bună parte tributară, ca și altădată aceea a lui Lovinescu, idealismului istoric al lui Croce”.

● În „Scrișul bănațean”; nr. 7, Lucian Raicu urmărește **Poezia actuală și ideile Revoluției:** „Forța concepției estetice marxist-leniniste ca și realizările efective ale poeziei contemporane au câștigat în anii noștri o victorie definitivă teoretică și practică asupra concepțiilor «autonomiste» care din antipatie pentru efectul transformator și activ al ideilor, au preferat să recomande eliminarea oricărui «concept» intelectual, a oricărei idei din câmpul poeziei, preconizând lirismul «pur», străin de orice «imixtiune» ideologică și socială primejdioasă pentru ordinea existentă și capabilă într-un fel sau altul să atenteze la stabilitatea iluzorie a lumii burgheze; ideile puteau însemna «politică», iar politica, potrivit cunoscutei axiome maiore sciene era fatală poeziei. Și e foarte limpede care «politică» inspira atâta antipatie și repulsie în lagărul partizanilor poeziei pure: dacă un poet veritabil făcea «politică» în poezia sa, ar fi fost dificil de conceput că o făcea în sensul exaltării de pildă a politicii partidului conservator ori a celui liberal, că ar fi cântat, de pildă, meritul statului polițienesc reprimator de la 1907; ar fi dificil să ne închipuim ca într-o poezie de valoare să fi fost materializate «ideile» profesate de politicienii timpului. Alte idei reprezentau primejdia adevărată și antipatiei pentru aceste idei îi corespunde,, direct sau pe căi mai subtile, teza caracterului dăunător al ideilor pentru poezie și estetica «poeziei pure», a «autonomiei artei» față de conceptul ideologic etic și social. În planul estetic, legăturile și determinările *de clasă* acționează cu alte mijloace decât, să zicem, în planul politicii curente și desigur că e mai simplu să vedem o corespondență între concepția ideologică politică a lui Maiorescu ori Lovinescu cu poziția lor socială, cu interesele limpezi de clasă pe care le exprimau – decât între aceeași poziție și aceleași interese și opiniile lor estetice. În ultima instanță un determinism strict acționează și aici, tot atât de necesar, cu toate că în forme mai rafinate, prin intermediul unor legături mai puțin vizibile la prima vedere, al unor simpatii și antipatii deseori secrete. Dar aparențele nu trebuie să iluzioneze și de altfel împotriva iluziilor de această natură lucrează cu efect pătrunzător cercetarea științifică, marxist-leninistă a fenomenului literar. În lumina pătrunzătoare a unei atari analize nu ne-ar putea scăpa *semnificația*

luptelor purtate de campionii estetismului împotriva ideilor, a «conceptelor intelectuale» în poezie, împotriva poeziei de idei, numită cu dispreț «poezie conceptualistă». «Elementul conceptual al poeziei este oricând e mică însemnătate», scria Lovinescu. Decenii în șir, esteticianul și criticul impresionist a contestat, cu o îndârjire demnă de țeluri mai înalte și cu apreciable efecte de ironie și stil, dreptul poeziei de a exprima idei, de a trece totuși mai departe de zonele «muzicale» ale sufletului uman. Poezia de idei era considerată de el iremediabil învechită, condamnată nemilosului efect al «mutației valorilor estetice» sub motiv că n-ar mai corespunde sensibilității epocii, spiritului vremii noastre – sincronică cu ritmul modern fiind numai poezia fără idei, simbolismul muzical, comunicarea stărilor sufletești nediferențiate, subconștiente. [...] În aceeași acțiune de discreditare a «conștiinței» poetului liric se înscrie misticismul frenetic al esteticii lui Lucian Blaga, cu orientarea sa anti-raționalistă, cu elogiul pornirilor elementare, «dionisiace», scăpate de sub orice control rațional. Și tot în acest sens, într-o variantă specifică și extremistă, acționează estetica și producția efectivă a curentelor suprarealist, dadaist, etc., integral întemeiate pe negarea factorului conștient, pe dicteul automat, pe automatismul psihic, în condițiile cărora organizarea unei idei poetice unitare și puternice este de la început exclusă. [...] refuzându-i dreptul ideii, estetica autonomistă decadentă cobora poezia la un nivel cu totul degradant, o lipsea de ceea ce e știut că reprezintă principala sa forță, motivul prestigiului la care s-a ridicat în epocile sale de înflorire când a putut acționa, prin intermediul ideilor, al mesajului ideologic întruchipat, asupra conștiinței umane, într-un sens activ, transformator și, deseori, revoluționar. [...] Poezia nouă se caracterizează nu numai prin pregnanța și forța ideilor sale, ci și prin încrederea nelimitată în victoria cunoașterii, în posibilitatea noastră de a cunoaște și a schimba lumea, între altele cu ajutorul poeziei. Din versurile poezilor noștri se desprinde un sentiment ce ar putea fi numit optimismul cunoașterii. Există o certitudine în capacitatea poeziei de a pătrunde toate tainele, de a lumina zonele mai puțin clare ale obiectului cunoașterii, având drept consecință imediată refuzul oricărui misticism sau obscurantism. Eforul de a mări zona de lumină a cunoașterii, propriu poeziei contemporane, trebuie definit prin opoziție cu tendințele obscurantiste proprii unei anumite poezii de dinainte de eliberare, cu neîncrederea, plină de satisfacție, în puterile rațiunii; această poezie limita cu bolnăvicioasă voluptate zonele luminoase ale cunoașterii; precum afirma versul programatic al lui Lucian Blaga, rostul său era acela de a întuneca și mai mult zonele necunoscute, stârnind și sporind eclipsa, adâncind și mai mult obscuritatea existenței, întrucât penumbra și misterul constituie adevărata «minune» a lumii”. □ H. Zalis îi face portretul lui **Paul Georgescu**: „Privit din afara preocupărilor predilecte și neajutorat de cunoașterea mai întinsă a personalității sale, Paul Georgescu pare ciudat, de o ciudățenie livrescă, aproape enigmatică, aferat cu distincții și inabordabil.

Cândva, mi-l închipuiam ca un călător grăbit, trecând zorit prin Parnas în căutarea cuiva și mai grăbit. Poate că acest fel de a se manifesta exterior ascunde o febrilitate lăuntrică autentic intensă, sigur este că pe unde trece criticul suspectează culoarele, scările și încăperile de teamă să nu fie reținut sau inoportunit. Are un accentuat simț al timpului, timpul îi este foarte prețios, tocmai pentru a nu-l irosi în chestiuni străine de tot ce dă rost trecerii lui. Paul Georgescu este o energie ardentă pe altarul criticii, cu combustii interne tumultuoase, dar disimulate de atitudini voit ironice, un spirit incandescent căruia dezvoltarea literaturii noastre de astăzi pe făgașul partinității îi rămâne îndatorată”. □ N. Corbeanu recenzează **Sergiu Milorian: Misteriosul mister Mansfield**, roman a cărui acțiune se desfășoară în Statele Unite: „Literatura comicsurilor și filmelor cu crime au o influență nefastă asupra tineretului din țările occidentale. Presa publică adesea știri despre copii care se dedau la huliganisme, hoții sau crime pentru a semăna cu «eroii» lor preferați. Aceasta e realitatea care l-a inspirat pe Sergiu Milorian [...] Autorul reușește să demonstreze convingător cum se poate face trecerea de la jocuri copilărești la crime sub influența unei literaturi iresponsabile”.

● „Steaua”, nr. 7, cuprinde un articol al lui Virgil Ardeleanu, care, pornind de la lucrările celui de-al III-lea Congres al scriitorilor sovietici, scrie despre **Eroul pozitiv – chintesența contemporaneității**, observând că „eroul pozitiv, mandatarul maselor populare și al contemporaneității celei mai vii, este o problemă încă în curs de rezolvare pentru scriitorii noștri”: „Fără să ignorăm bineînțeles pe Adam Jora din *Pasărea furtunii*, pe Horvath din *Statuile nu răsăd niciodată*, pe Mitru Moț din *Setea* și încă vreo câteva reușite în acest sens, vom observa totuși că scriitorii noștri n-au explorat într-o suficientă măsură patosul muncii contemporane, bucuriile și izbânzile pe care le generează aceasta. E semnificativ în această privință faptul că eroii pozitivi ai cărților scrise de pe poziții realist-socialiste se plasează în privința dezvoltării personalității umane într-o fază social istorică inițială a societății noastre contemporane”. □ Nota **Bibliografie „de evidență” sau bibliografie „de îndrumare”**, semnată de Ioan Domșa, combate pericolul „tehnicismului” în lucrărilor bibliografice: „E necesar să se accepte din capul locului ca un principiu de bază că asemenea bibliografii trebuie să aibă un caracter *îndrumător* în legătură cu opera scriitorului și critica referitoare la această operă. Se cere deci în primul rând o descriere bibliografică în care pe lângă reproducerea numelui autorilor, a titlurilor și a datelor de apariție, să se lămurească prin scurte adnotări titlurile incomplete sau neclare, să se redea esența lucrării descrise, mergând – în cazul bibliografiei critice – până la luarea unei atitudini față de conținutul lucrărilor. Așa a alcătuit de exemplu V.I. Lenin *Bibliografia literaturii marxiste*, publicată în volumul al 21-lea al *Opere-lor*”.

● „Viața românească”, nr. 7, publică texte literare semnate de Victor Tulbure – *Baladă*, Ion Lăncrăjan – *Cordovanii (fragment de roman)*, Dan Deșliu –

Stejarul din Borzești (oratoriu), Paul Everac – *Explozie întârziată (piesă în trei acte)*, Cristian Sârbu – *Stanță, Prietenul meu plopul, Mușcata*, Horea Aramă – *Armata Sovietică, Muncitorii iau armele*, Gheorghe Tomozei – *Strada fără istorie*, Nicolae Țic – *Modoran (schiță)*, dar și *Autobiografii lirice* (Nicolae Stoian – *Semnul nemuririi*, Titel Constantinescu – *Tinerețe*, Ilie Constantin – *În așteptare, Nădejdea noastră, Prefaceri*, Sebastian Costin – *Întâlnirea*, Aurel Storin – *Data nașterii, Studii speciale, Apartenența politică*, Mihai Negulescu – *Mă cheamă drumuri și oameni*). □ Articolul redacțional ***La aniversarea lui G. Călinescu*** omagiază personalitatea unui „creator cu multiple posibilități”, „personal în poezie ca și în roman, în studiul de istorie literară ca și în exegeza critică, surprinzător prin observație spontană, chiar derutant uneori din unghiul speculației voit paradoxale.” „Adversar constant” al „mofturilor moderniste” sau „fumurilor ortodoxiste”, „cu toate meritele excepționale”, „G. Călinescu nu s-a bucurat de prețuirea oficială în trecut. [...] *Adversarii* săi cei mai îndârjiți erau exponenții reacțiunii gândiriste, misticul tradiționalist Nichifor Crainic și ferventul agitator șovin Nicolae Roșu. Urmașii acestora, transfugi fără patrie, cu azil asigurat în cadrul oficinelor de propagandă imperialistă, aveau să reia în zilele noastre această atitudine de contestare ridicolă a valorii unui creator excepțional. Nu de mult un Virgil Ierunca n-a ezitat să nege definitiv edificiul călinescian, traducând, printr-un gest tipic de pigmeu, furia cercurilor reacționare față de prezența lui G. Călinescu în rândul celor mai reprezentative personalități culturale ale României democrat-populare. Adeziunea lui G. Călinescu la idealurile socialismului n-a necesitat nici o convertire, deși a produs o cotitură radicală în activitatea sa. Era normal ca un intelectual patriot, cu înalta calificare a lui G. Călinescu și cu un adevărat cult al muncii conștiincioase constructive, să îmbrățișeze din toată inima orânduirea ale cărei baze stau tocmai pe recunoașterea muncii ca element primordial de stabilire a relațiilor și a valorilor în societate.” □ Ov. S. Crohmălniceanu notează ***Câteva observații asupra literaturii noastre din ultimii 15 ani***, constatând că „nu există aproape nici un scriitor român de valoare în afara muncii uriașe de edificare a culturii noi socialiste”: „Literatura ultimilor 15 ani a devenit o literatură a oamenilor muncii. Lumea lor, alcătuită din furnaliștii de la Hunedoara, minierii din Valea Jiului, oțelarii de la Reșița, brigadierii de pe șantiere, țăranii întovărășiți sau colectivști, inginerii, tehnicienii, corpondenții de presă, activiștii de partid, a pătruns masiv în paginile cărților. [...] Uzina și cartierul muncitoresc au devenit însă astăzi centrele principale de dinamism moral ale țării. E ușor de înțeles prin urmare cu ce echivalează descoperirea lor literară: un flux de energie constructivă, de forță, de încredere a început să-și croiască drum în epoca noastră prin cărți ca *Oțel și Pâine* de regretatul Ion Călugăru, *La cea mai înaltă tensiune* de Nagy Istvan, *Un Oraș pe Mureș* și *Statuile nu rād niciodată* de Fr. Munteanu. Mai mult încă, universul social, familial și sufletesc al mun-

citorimii, cu tot ce reprezintă el ca valori umane noi a devenit o dimensiune necesară, firească, a literaturii actuale.” □ Semnalăm din acest număr studiile de direcție/aplicate ale lui Silviu Iosifescu – *Măiestrie și meșteșug*, Lucian Raicu – *Accesibilitatea – condiție a poeziei noi*, Eugen Luca – *Literatura noastră – literatura demnității umane*, Ion Vitner – *Creatori și opere: V. Em. Galan (II)* și Al. Piru – *Zaharia Stancu: „Rădăcinile sunt amare”* („o recostituire memorialistică, întocmită de autorul ciclului de poeme *Pomul roșu*. Ca și macii lui Mihai Beniuc, pomul roșu al lui Zaharia Stancu era un simbol și o previziune a erei socialiste. Rădăcinile amare ale acestui pom care a rodit fructe dulci după 23 August 1944 constituie materia romanului de astăzi”; „Există două obiective pe care pe care autorul trebuie să le atingă în *Rădăcinile sunt amare* și anume: drumul străbătut de forțele democratice de la înființarea Partidului comunist român în 1921 până la eliberarea de fascism (1944); și drumul străbătut de aceleași forțe din momentul eliberării și până în 1948.”) □ Secțiunea „Cărți noi” semnalează noi apariții editoriale: Nicolae Deleanu – *Nedeia din Poiana Miresei* (recenzent Camil Baltazar), N. Tertulian – *E. Lovinescu sau contradicțiile estetismului* (recenzent V. Moglescu), Haralamb Zincă – *Jurnal de front* (recenzent Florin Chirișescu), *Mărturii despre Unire* (recenzent Teodor Vârgolici), Arnold Zweig – *Norocul lui Otto Temke* (recenzent G. Dimisianu).

AUGUST

1 august

- În „Luceafărul”, Sașa Pană publică poezia *La mulți ani!*: „La mulți ani,/ Patria mea liberă,/ patria mea frumoasă!/ Tânără ești dar bogată în fapte/ Din ziua când ai scuturat, de pe trupul tău/ Schilodit, ploșnițele nesătute,/ Din ziua când poporul tău cel harnic/ Și-a dezdoit spinarea,/ A strâns pumnii de mânia cea mare,/ Din ziua când a sfărâmat lanțuri/ Și-a prăvălit uși zăbrele –/ de-au tremurat nelegiuirii călăi [...]”. □ G. Talaz semnează poezia *Cântec*: „[...] Cine oare ni-i lumina?/ Cine ni-i puterea?/ Când în faguri noi ne strângem/ ca albina, mierea?// E partidul, farul nostru/ El, acer veghează/ peste largurile țării,/ Veșnic stând de pază [...]”. □ Octavian Paler figurează cu poezia *Știu...*: „[...] Știu o melodie pe care n-a știut-o strămoșul cu fluierul trist./ E melodia pământului și a timpului meu/ vibrând sub mângâierea visătoare și gravă,/ optimistă și dulce,/ solemnă și tulburătoare/ a omului comunist...” □ Mihai Pop sintetizează *Realizările folcloristicii noastre*, iar Perpessicius evocă *Izvoarele fermecate ale folclorului*. □ Al. Mirodan, scrie despre eroul pozitiv, în lumina cuvântării lui N. Hrușciiov (*Pozitiv*).
- Ilie Constantin semnează în „Tribuna” poezia *Racheta sovietică*: „E-un izvor fără sfârșit în sus,/ L-a zvârlit spre cer pământul rus./ Înainte-i, bolta își desfoaie/ Zările de ger și de văpaie./ Stele trec pe-alături, ca în vis/ Razele

subțiri peste iris,// Fulgeră spre soare, ca un gând/ Solul comunist, de-nalt flămând”.

2 august

- În „România liberă”, Boris Buzilă recenzează **Zaharia Stancu: Rădăcinile sunt amare**.

4 august

- M. Dragu recenzează în „Scânteia tineretului” romanul lui Zaharia Stancu, *Rădăcinile sunt amare*, care „deschide o amplă perspectivă istorică asupra luptelor eroice ale poporului muncitor din țara noastră, duse sub conducerea partidului, pentru eliberarea de sub jugul fascist, pentru construirea socialismului. Prezentarea amplă a marilor bătălii de clasă care au marcat cucerirea puterii politice de către clasa muncitoare este realizată printr-o ingenioasă construcție epică, prin alternarea unor planuri multilaterale de acțiune, toate menite să aprofundeze și să desăvârșească viziunea romancierului.” Ilustrând „în mod fericit” coexistența celor două ipostaze creatoare ale lui Zaharia Stancu, „poetul liric de mare sensibilitate și spiritul lucid și combativ, aflat întotdeauna în vâltoarea luptelor politice, demascând fărădelegile regimului burghezo-moșieresc”, romanul „înfățișează o emoționantă epopee din marea luptă a comuniștilor pe vremea teroarei fasciste”, exprimă „nuanțat și plastic frumusețea morală a luptătorului comunist” și prezintă imaginea „dezgustătoare a pilonilor vechiului regim”. M. Dragu evidențiază combativitatea virulentă a scriiturii, „o demascare amplă a lumii afaceriștilor și a bancherilor venali, a gazetarilor și a avocaților corupți, a unei întregi protipendade cu pretenții intelectuale dar cu fapte josnice, cu uneltiri criminale. Tablourile grotești, descrierile care smulg orice mască de pe figura hâdă a intelectualului de tip fascist, șovin și demagog, epitetul și amănuntele întregind atmosfera acestui mediu odios – toate deopotrivă sunt realizate cu o excelentă vervă demascatoare, printr-o infinitate de nuanțe ale ironiei, sarcasmului, disprețului și urii.” Romanul reprezintă astfel, afirmă cronicarul, o „contribuție de seamă la redarea, în literatură, a istoriei ultimelor decenii din viața poporului nostru. Cu excepția unor episoade care nu sunt sudate de ideile principale ale romanului, a unor pasaje lipsite de sobrietatea care caracterizează cele mai bune pagini ale ei, *Rădăcinile sunt amare* reprezintă o operă de seamă a literaturii noastre contemporane și cititorii așteaptă de aceea cu nerăbdare apariția volumelor următoare.”

6 august

- În „Gazeta literară”, Tudor Vianu scrie despre **Construcție și constructori**: „În țara noastră spațiul social, așa cum ni l-au lăsat moștenire vechile, detestabile orânduiri, nu era prea dens. Nu se construise prea mult, nu

întâmpinai prea multe intervenții umane în natură, prea numeroase mărturii ale aspirației omului de a-și supraviețui în construcțiile lui. Raportul dintre natură și civilizație se rezolva în țara veche în avantajul celei dintâi”. □ În spațiul grupajului *Uzina în literatură* scriu B. Elvin (*Poezia muncii*) și Matei Călinescu (*Figuri eroice*). □ Mihai Gafița îl prezintă pe *Francisc Munteanu*. □ Sub genericul *Literatura în uzină*, Ștefan Bănulescu realizează *Cinci interviuri* cu muncitori din diverse uzine despre „cărți, reviste și scriitori”, Mioara Cremene compune *Cântece de la Bicăz*, iar Veronica Porumbacu adresează o scrisoare deschisă *Tinerilor de la „Timpuri Noi”*. □ Geo Șerban continuă documentarea temei *23 August și drumul nou al literaturii*. □ Petre Stoica publică poezia *Pietre kilometrice*: „Tu știi: toate înfăptuirile mari,/ cele mai puțin însemnate/ sunt pietre kilometrice/ în care stau săpate/ clar și adânc/ cifrele distanței ce rămâne de parcurs/ până la comunism./ Tu știi. De câte ori pe zi/ micșorezi/ această distanță?”.

7 august

● În „Contemporanul”, G. Călinescu publică articolul *Visuri înfăptuite*. □ Întors de la Festivalul Mondial al Tineretului și Studenților desfășurat la Viena, Zaharia Stancu înregistrează *Falimentul propagandei reacționare*: „Deșuchiatele rămășițe legionare au acționat împreună cu neghioabele resturi gogo-cuziste, cu țărâniștii boieroși ai boierosului Vișoianu, cu liberalii lălâi și spilcuiți ai lui Mihail Fărcășanu și cu « socialiștii » de trei parale ai otrepei trădătoare care se cheamă Eftimie Gherman. Abia sosiți la hotel, haitele reacționare au și început să ne lase la portar plicuri cu cărți și cu publicații de propagandă anticomunistă. [...] Principalul fapt care se degajă din toate aceste publicații, risipite cu dărnicie, este că transfugii și-au pierdut toate speranțele de întoarcere triumfală în țară. [...] Transfugii recunosc și scriu aceasta negru pe alb, că România veche a murit pentru totdeauna, că ceea ce a fost nu se mai poate întoarce”. Întrebat de un reporter străin despre Boris Pasternak, Stancu răspunde: „*Doctor Jivago* nu s-a tradus și nu s-a tipărit în limba română. Și nici nu se va tipări. *Doctor Jivago* e un roman lung plictisitor și înfățișează în chip calomnios Marea Revoluție din Octombrie și viața oamenilor din Uniunea Sovietică”.

● Eugen Simion recenzează în „Scânteia” volumul de nuvele recent apărut al lui Corneliu Leu, *Sângele și apa*, oprindu-se asupra câtorva dintre textele cele mai reușite sub aspectul construcției și al problematicei abordate („lupta revoluționară a clasei muncitoare pentru cucerirea puterii politice” în *Sângele și apa*; „munca activiștilor de partid pentru colectivizare” în *Tovarășul Roșca și urmașul său*; „fragmente din viața clasei muncitoare” în *Fiul risipitor* sau „trăsăturile morale noi ale omului contemporan în *Mama și directorul morilor*”). „Celelalte nuvele intrate în volum, arată criticul, sunt inegale ca valoare. O mai buna dozare a faptelor esențiale și o compoziție

epică mai îndelung studiată ar fi ridicat aceste creații meritorii la nivelul nuvelei *Sângele și apa* – reprezentativă pentru talentul autorului.”

8 august

- În „România liberă”, Alice Mihalcea realizează un interviu cu Mihail Sadoveanu, constând e fapt din doar câteva cuvinte: „Aș vrea să văd litoralul... Acum când am aflat că este complet transformat. Litoralul și Dobrogea cea nouă...”; „Atâtea făptuiri de seamă... Sunt mândru că trăiesc aceste timpuri...” (*În vizită la maestrul Mihail Sadoveanu: „Sunt mândru că trăiesc aceste timpuri...”*). □ Paul Marian scrie *Despre publicitate*: „reclama, mai bine zis publicitatea, este un element necesar în sectorul desfacerii mărfurilor. Nu este vorba, bineînțeles, de acea publicitate stridentă, zgomo-toasă, care caută «să bage pe gât» cumpărătorilor un produs sau altul, de cele mai multe ori lipsite de valoare, publicitate care se folosește pe scară largă în occident și care pe vremuri exasperase și pe cetățenii din țara noastră. De la aranjamentul vitrinei și până la anunțuri, există însă nenumărate posibilități ca publicul consumator să fie informată supra produselor noi care apar în permanență, asupra calităților sau îmbunătățirilor aduse unui produs mai vechi, în sfârșit asupra diferențelor care fac ca într-un anumit caz, un anumit produs să fie mai indicat decât altul”.
- În „Tribuna”, Dumitru Ghișe scrie pe tema *Filozofia marxistă și știința*. □ Romulus Rusan îi omagiază pe mineri: „Nu l-am cercetat îndeajuns pe miner... Alături de tradiționala urare, să-i promitem vizite mai multe și mai apropiate, tovarășe scriitor” (*Obişnuit și patetic*).
- „Scânteia” publică – sub genericul „Regiunile țării în plină dezvoltare” – reportaje de Alecu Ivan Ghilia (*Noul în Dobrogea*) și Eugen Barbu (*Pe Calea Griviței*), care exaltă, dintr-o perspectivă mitizantă, frumusețile și realizările patriei socialiste.

9 august

- La rubrica „Tineri scriitori”, din „România liberă”, H. Zalis îl prezintă pe *Al. Mirodan*.
- În „Scânteia tineretului”, Teodor Vârgolici semnează recenzia volumului de versuri *Oameni și dragoste*, publicat la E.S.P.L.A. de Cicerone Theodorescu, „un rapsod al vieții noastre noi, al cuceririlor mărețe ale poporului nostru care, sub conducerea partidului clasei muncitoare, își făurește cu succes o viață nouă, socialistă, un cântăreț entuziast al noii structuri.” Analizând primul ciclu al volumului, recenzentul subliniază că „poetul ni se înfățișează ca un iscusit cântăreț al noului nostru peisaj marin. Incantația în fața splendorilor naturii nu este însă atemporală și aspațială, ci izvorăște din bucuria și patriotismul omului nou de azi din țara noastră, conștient că toate bunurile vieții noi aparțin poporului”. Demonstrând, în egală măsură, că „fiilor oamenilor muncii le sunt

deschise astăzi toate căile spre un destin luminos”, Cicerone Theodorescu, un „scriitor-cetățean” implicat în „problemele majore ale vieții noastre de azi”, „denunță pe ațâțătorii la un nou război, chemând masele la lupta pentru apărarea și întărirea păcii”, în poezii ca *Semnături pentru pace*, *Scrisoare din odaia de lucru*, *Balada pentru micul general*”, „evocă sacrificiile și lupta din trecut a clasei muncitoare împotriva regimului burghezo-moșieresc, din care au rodit bucuriile vieții de azi [...], scoate în evidență rolul hotărâtor al maselor muncitoare în conducerea de azi a treburilor țării [...], înalță un imn omului din societatea socialistă.” Aceste nuclee tematice dominante sunt orientate, consideră recenzentul, către obținerea unui major mesaj poetic, „atitudinea critică, satirizatoare, față de unele aspecte negative, rămășițe ale trecutului”.

11 august

- Lucia Demetrius publică în „Scânteia” un reportaj despre viața lipsită de griji a copiilor patriei, cărora partidul le-a creat toate condițiile pentru un viitor luminos. Textul, intitulat *Pentru copiii noștri*, este construit, conform rețetei binecunoscute, în jurul opoziției trecut – prezent, cu accent pe imaginile luminoase ale lumii noi – o epocă a construcției creșelor, căminelor, caselor de nașteri etc.

13 august

- În „Gazeta literară”, Mihail Petroveanu scrie *În întâmpinarea mării aniversări*: „Actualitatea și partinitatea, adică reflectarea luptei poporului nostru pentru deplina sa înflorire – în lumina teoriei și practicii partidului, a poruncilor istoriei însăși – iată esența și totodată condiția trăiniciei și dezvoltării mai departe a literaturii «epocii revoluțiilor proletare»”. □ D. Micu îl prezintă pe **Marin Preda**. □ Publică poezii Constantin Nisipeanu (*Inima mea*: „ca să cânt Partidul cum se cuvine/ nu am nevoie de un flaut fermecat,/ este de-ajuns să-mi așez inima/ pe un lan de grâu când îl bate vântul...// Un colectivist cu palma mirosind a floare/ de câmp, va ridica de alături inima mea/ și ducând-o la buze ca pe o frunză, va face/ să răsună, din ea, dragostea mea de patrie!”), Florența Albu (*Recoltă nouă*), Rusalîn Mureșanu (*Portret de brigadier*) etc.

14 august

- La rubrica sa din „Contemporanul”, G. Călinescu publică articolul *Puțină estetică socialistă* (tipărit și în „Studii și cercetări de istorie literară și folclor”, nr. 1-2, 1959, sub titlul *La 15 ani (vezi Anexa)*). □ Câteva cifre publicate sub titlul *Anul XV*: „În cinstea celei de a 15-a aniversări a eliberării Patriei noastre, se editează aproape 200 lucrări originale. În 1958 s-au vândut de 349,3% mai multe cărți decât în 1951. Între anii 1951-1959 s-au difuzat cărți în valoare de 917.208.000 lei. În 1949 funcționau în mediul urban 141 librării; în 1958, 771 de librării. În 1958 au funcționat, în întreprinderi și instituții, 3.000 de standuri

de cărți. La sate există 3.400 de secții de librării în cadrul cooperativelor sătești, și activează peste 2.800 difuzor de carte. Concursul «Iubiți cartea», inițiat de C.C. al U.T.M., a antrenat până în prezent 650.000 de tineri de la orașe și sate. 150.000 de concurenți au obținut insigna și brevetul «Prieten al cărții»”.

- În „Scânteia tineretului”, Petru Vintilă deschide seria *Pe urma unor eroi de roman* cu eseu *Simplicitas?*, o demonstrație propagandistică ancorată în tema „bunătății țaranului contemporan”, vizând transformarea benefică a lui Petre Petre (eroul rebrenian din *Răscoala*) din țăranul „sărac ca degetul” în omul care „a scăpat de sărăcie pentru că a urmat drumul arătat de partidul comunistilor; a scăpat pentru că nu-i mai rod mâinile cătușele zalele cătușelor. Pentru că scoate de pe tarlalele fără haturi recolte mari de grâu, porumb, floarea-soarelui și secară. Pentru că are radio și mașină de gătit, are mobilă frumoasă și își odihnește noaptea capul pe pernă, nu pe cotul îndoit ori pe butuc. Pentru că are cămin cultural și bibliotecă, fiindcă știe carte și are copii la universitate. Petre Petre e acum bogat, e așa de bogat încât a scris din *Medieșul Aurit* o depeșă către Uniunea Scriitorilor: «Suntem gata să plătim noi singuri hârtia și tiparul unui roman *scris despre viața gospodăriei noastre colective*». Petre Petre este acum bogat ca și faimosul Mecena!”

15 august

- În „Luceafărul”, Perpessicius prezintă un *Bilanț festiv la anul XV*: „Odată cu căderea Bastiliei fasciste, 23 August a adus în istoria noastră contemporană și eliberarea literaturii. Ascultând și urmând chemările înțelepte ale Partidului Muncitoresc Român, scriitorii cinstiți, apropiați de viața și munca poporului nostru, au reușit în acești cincisprezece ani să pună bazele și să înceapă a înălța edificiul literaturii noi, realist-socialiste. Partidul Muncitoresc Român, eliberând pe scriitori la 23 August din lanțurile sclaviei, le-a arătat care este calea cea dreaptă pentru înflorirea talentului lor, deschizându-le cu infinită generozitate posibilități nemaiîntâlnite pentru creația lor până atunci rătăcită pe căi lăaturalnice sau greșite”. □ I.D. Bălan subliniază *Unitatea frontului literar*. □ Valeriu Rîpeanu descrie *Revoluția culturală*.

- „Scânteia” consacră o pagină întreagă cărților „apărute în cinstea zilei de 23 august”. Un articol semnat de Paul Diaconescu, intitulat *Cartea noastră*, consemnează, între altele, noile apariții prilejuite de „Decada cărții” (printre care se regăsesc, alături de operele clasicilor realismului socialist ca Mihai Beniuc sau V. Em. Galan, cele ale unor maeștri precum Arghezi, Sadoveanu, Caragiale), subliniind importanța acordată literaturii în contextul democrației populare în comparație cu interesul scăzut de care aceasta beneficiat în trecut: „În regimurile trecute, cartea era ținută cât mai departe de cei ce mânuiau plugul și ciocanul. Cărțile, chiar și cele mai valoroase (ori poate tocmai acestea) apăreau doar într-o mie, două mii de exemplare. Într-un asemenea

tiraj erau editate operele clasicii literaturii noastre: Eminescu, Caragiale, Sadoveanu. Azi trăim zile sărbătorești pentru cartea și cultura românească. [...] Scriitori din toate generațiile, de la Sadoveanu și Arghezi, până la cei mai tineri, dintre care unora le apare cu acest prilej cartea de debut; prozatori, poeți, printre care și numeroși scriitori aparținând naționalităților conlocuitoare, se întâlnesc la standurile de cărți, ilustrând mișcarea largă și puternică a literaturii noastre.” □ Pe aceeași pagină, Liviu Călin recenzează *Șoseaua Nordului* de Eugen Barbu, roman apreciat atât pentru tematica abordată – „lupta clasei muncitoare condusă de partidul ei pentru eliberarea țării noastre de sub jugul fascist” – cât și pentru tipologiile construite. □ Tot aici, Andrei Băleanu comentează, într-un scurt articol, romanul *Întâlnirea* de Constantin Chiriță, considerat „actual mai ales pentru că depășește vechea concepție despre viața monotonă a uzinei, despre muncitor ca appendice al mașinii. Eroul romanului este omul tehnicii moderne, un om cu nebănuite bogății spirituale, aflat într-o permanentă efervescență care umple acțiunea de neprevăzut.” □ Sergiu Fărcășan analizează, pe aceeași pagină, romanul lui Mihai Beniuc, *Pe muchie de cuțit*, o carte în care „se simte suflul aprig al unor vremi crâncene” și care „se citește cu mare interes datorită bogatului ei material de viață trăit și unei intense pasiuni a autorului”. □ Mai jos, Al. Popescu scrie despre volumul II al romanului *Bărăgan* de V. Em. Galan, în care „evenimentele [posteroare luptei pentru înfăptuirea colectivizării, prezentată în primul volum – n. n.], deși deloc liniare, se desfășoară spre un deznodământ firesc și așteptat”. □ În fine, M. Pop semnalează, într-o scurtă notă, apariția volumului de schițe și povestiri *Cu dragă inimă* de Ion Istrati, cuprinzând texte consacrate, în marea lor majoritate, „entuziasmului cu care muncesc oamenii eliberați de exploatare, noii lor conștiințe, formate în anii democrației populare.”

18 august

- Petru Dumitriu publică pe prima pagină din „Scânteia” un articol despre ***Prezența poporului nostru***, în care exaltă marile figuri și valori ale culturii și literaturii naționale, pe care regimurile burgheze din trecut nu au fost capabile să le prețuiască, ba chiar le-au falsificat – prin intermediul criticii și al presei reacționare naționaliste –, le-au împins într-un con de umbră (rezervându-le un spațiu insignifiant în paginile presei literare cosmopolite), atentând, în unele cazuri, la prestigiul lor: „Este un fapt indiscutabil că burghezia română n-a crezut în forța creatoare a poporului nostru și nici în valoarea reală a creațiilor acestui popor. L-a trădat și l-a lăsat singur pe marele patriot român și intelectual european, Nicolae Bălcescu. L-a ignorat și disprețuit pe Eminescu. L-a huiduit pe Caragiale. L-a închis pe Arghezi. I-a ars cărțile lui Sadoveanu sau l-a scuipat, prin articolele lui Brătescu-Voinești din Universul. L-a asasinat pe Nicolae Iorga sau i-a tolerat asasinarea. În schimb, a practicat un adevărat cult al literaturii, artei și științei din străinătate. [...] Burghezia română n-a crezut

în forța creatoare a poporului nostru, n-a cunoscut operele marilor lui fii, n-a fost mândră de ele, nu le-a făcut cunoscute în lumea largă.” Cea de-a doua jumătate a articolului este consacrată, firește, reliefării, prin opoziție, a modului în care au fost recuperate și reconsiderate marile valori culturale în anii regimului de democrație populară: „Statul de democrație populară, creat de clasa muncitoare, condusă de partidul ei de avangardă, are cu totul alte principii călăuzitoare.” Aceste principii, enumerate și sintetizate în continuare de autorul articolului, ar fi următoarele: „încredere în capacitatea poporului nostru de a crea opere de artă și de a descoperi adevăruri științifice, care să intre în patrimoniul cultural al omenirii”, „încredere și dragoste față de cultură și față de cei care trudesc pentru a o duce cu un pas mai departe”, „convingerea că artele, literatura și științele sunt și trebuie să fie dăruite poporului” etc. Autorul subliniază, în continuare, recunoașterea de care s-au bucurat aceste valori – consacrate în memoria culturală oficială a epocii – în perioada posterioară eliberării din 23 august 1944, încheind cu afirmarea încrederii într-un viitor încă și mai luminos: „Trebuie să fim victorioși în gândire și în artă, acolo unde și un popor mic poate face fapte mari, care să rămână pentru totdeauna în amintirea oamenilor.”

20 august

● În „Gazeta literară”, Zaharia Stancu semnează articolul **23 August** □ **Gata de noi lupte, de noi victorii**, se declară Paul Georgescu: „Forța educativă a literaturii nu constă [...] – așa cum ne acuză cu rea credință dușmanii noștri – în impunerea din afară a unui model etic, a unui catehism al valorilor, lucru de altfel imposibil: funcția educativă a literaturii constă în forța imaginii înfățișate care este tocmai imaginea realului. Firește însă că această imagine este selectivă în direcția dezvoltării societății socialiste, curățată de impurități și limpezită de accidental. Noi refuzăm falsele dileme: modernism – tradiționalism, poleire – negativism, refuzăm adică să alegem între două erori. A descrie numai laturile pozitive ale unui fenomen sau numai laturile sale negative este fals și neconcludent”. □ Mihail Petroveanu prezintă retrospectiv **Poezia** ultimilor 15 ani: „Fiecare generație își are desigur temeiurile ei. Dan Deșliu, Victor Tulbure, V. Porumbacu, Aurel Rău, Șt. Iureș, Al. Andrițoiu, Ion Brad, A. Gurghianu etc., crescuți o dată cu edificiul socialist, sunt beneficiarii filozofiei și metodei artistice puse la îndemână de partidul care i-a scutit astfel de dibuiri zadarnice. Alții, ca Demostene Botez, Cicerone Theodorescu, Radu Boureanu, Eugen Jebeleanu și mai tineri, ca Mihu Dragomir și Nina Cassian, simt o grațitudine justificată pentru forța politică răscolitoare a jarului lor amenințat cu stingerea în retortele simboliste, ermetice, - moderniste. Iar precursorii realismului socialist, A. Toma, Mihai Beniuc, D. Corbea, salută în comuniști pe făuritorii libertății pentru care au militat din ilegalitate. [...] Istoriceste-concretă, poezia, lirica în special, datorită spontaneității sale relative (în

comparație cu celelalte arte literare), a ajuns din tradiționalul ecou mai îndepărtat sau mai apropiat al marilor evenimente – un reflex prompt ca un fapt fizic, de nu chiar un fenomen sincron și uneori anticipativ al mersului înainte. Vizând entuziasmarea maselor pentru îndeplinirea sarcinilor succesive ale dezvoltării socialiste, a devenit militant-agitatorică. Temele poeziei sunt temele procesului social, ale vieții înseși al cărei conținut fundamental coincide cu construcția orânduirii fără clase”. □ V. Mândra prezintă **Eroii pieselor noastre**. □ Savin Bratu scrie despre **Victoria epicii noi**: „Singura revoluție, autentică și necesară, în epicul modern, avea s-o aducă realismul socialist, capabil să dezvolte pe o treaptă calitativ superioară cuceririle realismului critic și să înlăture limitele acestuia. Numai înțelegerea științifică a legilor dezvoltării sociale a putut asigura această transformare. [...] Epicul, genul narațiunii, al timpului trecut, a putut deveni nu numai al prezentului dinamic, în curs, ci și al viitorului, întrezărit lucid și pregătit conștient de istorie”. □ Eugen Jebeleanu este prezent cu un fragment din **Oratoriul eliberării**, iar Mihail Beniuc cu o piesă în 8 tablouri, **Întoarcerea**. □ În spațiul grupajului **Pentru pace și socialism**, Șerban Cioculescu elogiază **Umanismul socialist**: „Unul dintre fenomenele cele mai izbitoare ale noii politici culturale, de cincisprezece ani încoace, a fost acela al difuzării în mase a clasicilor. [...] paralel cu construirea socialismului s-a produs și o revoluție culturală; din vâltoarea ei s-a născut cititorul unanim, la care râvneau suspinând scriitorii înainte de 23 august, ale căror cărți mai adesea rămâneau stocate în depozitele editurilor, înainte de a se lichida la cântar”; mai scriu Ion Bănuță (**23 August, cartea și poezia cifrelor**), Aurel Baranga (**Ce-aș fi însemnat...**), Marcel Breslașu (**...Și ceva cu privire la Prâslea**), Otilia Cazimir (**Marele exemplu al literaturii sovietice**), Oskar Walter Cisek (**Cu tot entuziasmul**), Lucia Demetrius (**Publicul nou**), Eugen Frunză (**Atunci mi-am început viața...**), Dumitru Isac (**Noua viață culturală a Clujului**), Ion Istrati (**Iașul culturii socialiste**), Ștefan Iureș (**Generația învingătorilor**), Al Jebeleanu (**Timișoara, „orașul aripilor întinse”**), Al Mirodan (**Eliberarea de moarte**), Francisc Munteanu (**Pe drumul socialismului**), Nagy Istvan (**Clasa muncitoare, sarea vieții noastre**), Pop Simion (**Tinerețe în August**), Aurel Rău (**Erau lumini, multe lumini...**), Ion Marin Sadoveanu (**La 23 August, primii cincisprezece ani dintr-o epocă glorioasă**), Ieronim Șerbu (**Ziua de aur**), Tudor Vianu (**Intellectualii își dau contribuția lor la clădirea țării noi...**: „Regimul democrației populare s-a dovedit [...] o forță a civilizației și omenirea a câștigat, prin el, un nou domeniu al progreselor sale”) etc.

● În „Scânteia tineretului”, Petru Vintilă continuă seria **Pe urmele unor eroi de roman** cu eseul **L-am văzut pe Ilie Barbu**: „Am văzut și-am cunoscut cel puțin câteva sute de oameni care-mi aminteau de sfiosul dar hotărâtul Ilie Barbu, vestitul erou din nuvela lui Marin Preda, **Desfășurarea**. Pe unii i-am cunoscut după ce deveniseră colectivști. Aveau bocanci buni în picioare și cămașa lor albă n-avea peticul știut, cusut în grabă la umăr. Pe unii i-am

cunoscut chiar în zilele *desfășurării*; în zilele când prindea cheag și viață gospodăria colectivă.” □ În aceeași ediție a ziarului apare articolul – sinteză ***Lucrări literare apărute în cinstea celei de-a XV-a aniversări a eliberării patriei***, inventariind textele reprezentative publicate cu această ocazie: V. Em. Galan – *Bărăgan*, Volumul II (aduce în prim-plan „unul din cele mai realizate tipuri de comuniști din literatura noastră nouă, Anton Filip” care „ne apare în toată complexitatea caracterului său, în întreaga bogăție a vieții sale sufletești. În fruntea maselor de oameni ai muncii, punând umărul totdeauna acolo unde e mai greu, activist neobosit, educator iscusit, soț drăgăstos, iată cum ne apare în multilaterală sa personalitate acest erou de o mare frumusețe morală. Cu totul altfel arată indivizii din tabăra dușmanilor poporului, orbiți de furia lor neputincioasă față de realizările socialismului, descompuși moralicește, încăierându-se între ei pentru un ciolan”); Eugen Frunză – *Oameni și câști* (volumul de versuri „exprimă protestul hotărât al poetului în fața reînvierii militarismului prusac agresiv, încrederea lui în forța și hotărârea poporului muncitor german de a se opune planurilor revanșarde ale cercurilor imperia-liste. De la început, surprinde cu pregnanță trăsăturile caracteristice ale celor două state germane, deosebirea dintre politica ațățătoare la război a cercurilor conducătoare din R.F.G. și dintre activitatea închinată păcii a oamenilor muncii din Republica Democrată Germană – primul stat al muncitorilor și țăranilor din istoria Germaniei”); Mihai Beniuc – *Pe muchie de cuțit* (romanul „reprezintă o interesantă frescă socială a țării noastre în anii celui de-al doilea război mondial, o foarte reușită descriere a vieții mediilor intelectuale din acea vreme. Cu deosebită forță se înfruntă în paginile sale intelectualii cinstiți, legați de popor, în frunte cu comuniștii, și intelectualii care s-au vândut reacțiunii, fascismului”); Eugen Barbu - *Șoseaua Nordului* (romanul prezintă un „caracter unitar, înche-gat și evocă în pagini pline de patos și sobrietate, figurile unor muncitori comuniști, care s-au acoperit de glorie în lupta organizată de partid pentru eliberarea de sub jugul fascist. Eroii săi sunt oameni dintr-o bucată, devotați până la capăt cauzei partidului, gata să-și dea viața pentru fericirea poporului dacă lupta o cere, capabili să reziste cu bărbăție și eroism la cele mai grele încercări. [...] este o evocare plină de patos a abnegației comuniștilor care au ridicat cu avânt la luptă împotriva fascismului pe oamenii muncii, dovedindu-se în toate împrejurările a fi demni de mărețul titlu de membri ai partidului clasei muncitoare.”)

21 august

- În „Contemporanul”, G. Călinescu publică articolul ***Cea mai mare sărbătoare***: „Prăpastia între marile mase de muncitori și de țărani și clasa profitorilor a fost în trecut îngrozitoare. Putem zice, fără metaforă, că țăranul nu cunoștea pâinea și carnea, zahărul și încălțăminte. Dușumeaua țării era de lut și profitorii o acopereau cu covoare persiene. În numele țăranimii înfometată,

istovită de muncile agrare, moșierul trăgea în piept în stațiunile balneare și climatice ale Occidentului un aer înviorător. Azi, dacă laptele și mierea nu curg încă în cascade, curg cel puțin pentru toți cei care muncesc iar partidul și guvernul sunt preocupați sistematic de ridicarea nivelului de trai al tuturor oamenilor muncii. Localitățile noastre de odihnă n-au atins poate somptuozitatea celor vestite din Occident, însă mie-mi plac cu mult mai mult, pentru că dincolo se adună bogații țărilor capitaliste iar aici muncitorii și intelectualii. Am construit adevărate palate cu apartamente civilizate: pe scări întâlnești muncitori din fabrici. Deși deopotrivă de disprețuiți, muncitorii și intelectualii ședea altădată departe unii de alții și erau, nu-i vorbă, intelectuali care nu pricepeau unde este adevăratul lor loc. Deosebirea de cultură îi îndrepta pe unii spre clasele de sus, spoite doar cu o oarecare instrucție cosmopolită. Azi când intelectualizarea oamenilor muncii a început, cu succes, intelectualii stau alături de muncitori și știu care le este misiunea. Desființarea distanței între intelectualul profesional și muncitorul manual instruit nu se poate desăvârși cât ai bate din palme, totuși schimbarea stilului de viață a maselor este învederată”. □ Tudor Arghezi, de la Geneva, trimite un **Medalion**: „Sub bombardamentul focului pacific de bucurie patriotică geneveză, din noapte de 15 august, pe Léman (Fêtes de Geneve), a unui popor care nu mai știe de 600 de ani ce-i un război, mă încercă emoția că peste 8 zile, dincolo de 2500 de kilometri depărtare, România noastră frumoasă, harnică, inteligentă și artistă, va serba la 23 August ziua eliberării de molohul ei. Călare pe o Rosinantă dementă, pe o șa cu Moartea, vechea lui prostituată scheletică și rânjită, Moloh, lovit în fruntea stufoasă și îngustă de idiot, a fost doborât cu praștia lui Lenin. Molohul nostru avea două fețe: una în cozorocul câștii trase pe ochii de fiară și alta un obraz obez în ceafă, îngrășat în și între războaie – aristocrație, camătă, tripotare politică de ferocitate, paiate în solidaritate. Ziua de 23 August a dărâmat orânduirea întemeiată pe necredință și aprigă lăcomie și vicii, pe sărăcie și suferință, iscând o scăpărare a unei vârste istorice, noi, de lumină, din care să cuminecă poporul pentru o altă viață, adevărata lui viață. Dacă popoarele helvete nu au mai gustat sângele nici în linguriță, noi, din el ne-am hrănit cu strachina și ligheanul, adăpați cu ciutura și hârdăul cât și din troaca pentru porci. Sânge tânăr și sânge vechi în loc de mămăligă și păsă. Stăpânii au avut grijă de crescătorie. Noapte de 23 August a dărâmat o stăpânire de abia clătinată în 1907. Viața nu stă niciodată încremenită. Trebuie să înțelegem că vântul nu bate din toate părțile, deodată. Trebuie înțeles că viața nu e un vals pe oseminte. Marile cutremure, prăbușiri și înfrângeri au, ca și marile biruințe, rostul și determinarea lor. Mi-a fost încuviințat condeiul să grăiască așa, de către vecinii mei, cei trei patriarhi dintre Alpi și izvoare, pe care m-am dus să-i salt în ajunul despărțirii: Jean-Jacques în bronzul insulei Rousseau al lebezilor cu profilul heraldic înalt. Voltaire din Parcul veverițelor de la Ferney, și poetul meditațiilor Lamartine, întâlnit încă o dată ieri pe o bancă, în marginea de

pădure a lacului Anecy”. □ **Patriotismul socialist** constituie tema unei conferințe a lui Athanase Joja din care sunt publicate fragmente. □ Titus Popovici scrie despre **Eroul nostru – omul viitorului**.

- Cezar Petrescu publică pe prima pagină a „Scânteii” un articol de proslăvire a realizărilor îndeplinite **Numai în cincisprezece ani** de la eliberare care începe, conform schemei consacrate de discursul ideologic al epocii, cu zugrăvirea, în tonuri de pamflet, a trecutului sumbru: e vorba, firește, îndeosebi despre epoca interbelică – pusă sub semnul „deșertăciun[ii] deșertăciunilor” și al „derâder[ii] derâderilor” – marcată de grave crize sociale și economice datorate unor regimuri ilegitime și unei constituții truate... Continuarea e previzibilă: scriitorul se întrece pe sine în elogiarea partidului-proletariat mesianic și a cetății ideale atât de rapid edificate: „După cincisprezece ani noi, cei de aici și cei de azi, din noua Românie putem privi îndeplinirile prezente și zările viitorului cu fruntea sus, cu cugetul împăcat din neliniști, cu ochii neîmpăcliti de veșnicele îndoeli, întrebări și deprimări de odinioară. O afirm cu tărie, ca un scriitor care între cele două războaie a simțit de atâtea ori condeul lunecându-i dintre degete și zările viitorului întunecându-se, cum *Întunecare* își intitulase muștrător și protestatar una din cele mai chinute și mai amare cărți ce le-a scris în acea vreme. [...] Dar iată că după 23 August 1944, autentică noastră democrație reprezentată de partidul muncitoresc, atentă la racila primordială a poporului abandonat și mistificat de demagogia trădănică a celor peste trei sferturi de veac de gogoși constituționale, iată că a pus capăt acestei crime de les-patriotism și de les-democrație!”

- În „Scânteia tineretului”, actorul Ion Fintescu, „artist al poporului din R.P.R., laureat al Premiului de Stat”, semnează articolul **Noul teatru românesc**, o evaluare în registru ideologic a pieselor „de teatru care să fie împlântate în actualitatea construcției socialiste.” Subliniind că, „în cadrul revoluției culturale condusă cu înțelepciune de partid, teatrul nostru a angajat, alături de alte sectoare de artă și cultură, o mare și hotărâtă bătălie în scopul ruperii sale de ideile învechite și retrograde burgheze, în scopul încadrării sale entuziaste în opera generală a poporului”, demersul analitic evidențiază „eforturile” dramaturgilor de a se detașa de „pânza de păianjen a meșteșugărismului și de toxina falselor ideologii ale teatrului burghez”: „Ne-am smuls din mrejele unui teatru decadent, fără conținut, conturat geometric pe laturile faimosului triumf amoros. Am luptat pentru un teatru animat de spirit de partid, inspirat adânc din viața poporului muncitor, pentru poporul muncitor. [...] Ideologia marxist-leninistă și sistemul pedagogic al lui Stanislavski au alcătuit baza nouă spirituală de pe care protagoniștii teatrului nostru au pornit la atac, dărâmând mai întâi ei înșiși vechile eresuri artistice burgheze, continuând apoi a-și reconstitui noile fundații ale măiestriei artistice, pe platforma solidă a adevărului în artă, a realismului socialist.” „Noul fond dramatic” este constituit dintr-o „dramaturgie originală de cea mai bună calitate: *Anii negri*,

Arcul de triumf, Mielul turbat (Aurel Baranga); *Cetatea de foc, Minerii* (M. Davidoglu), *Ultimul mesaj* (L. Fulga); *Ziua ce mare* (Maria Banuș); *Cumpăna, Trei generații* (Lucia Demetrius); *Ziariștii* (Al. Mirodan); *Citadela sfărâmată, Surorile Boga* (H. Lovinescu) și această remarcabilă operă de teatru a unui poet, *În valea Cucului* (M. Beniuc).” Li se adaugă, în opinia recenzentului, „cîteva din lucrările de calitate ale scriitorilor mai vechi, scrise după 23 August 1944, ca *Matei Millo* și *Cuza Vodă* (M. Ștefănescu), *Bălcescu* (Camil Petrescu), lucrări care, dacă nu tratează teme de actualitate contemporană, sunt dominate însă de sensuri majore, contribuind și ele la educarea spectatorului actual.” Noul tip de discurs dramatic se „conformează” orizontului de așteptare al publicului contemporan, „omul din uzină și de pe ogoare, pe care teatrul burghez nu-l văzuse vreodată în stal, neputându-l atrage cu problemele sale false și imorale. Spectatorul nostru de azi cere teme noi, din actualitatea cea mai apropiată, deci teme care să exprime victoria noului asupra vechiului, lupta pentru pace și progres, pentru umanitate, umanitatea socialistă, felul în care se oglindește revoluția socialistă în sufletul omului nou.” „Tribună de luptă și de etică socială”, discursul dramatic contemporan și-a găsit, consideră cronicarul, un excelent mediu de manifestare în regizările coordonate de teatrele de provincie, un exemplu elocvent fiind noul Teatru de Stat din orașul Stalin. □ Petru Vintilă continuă seria ***Pe urmele unor eroi de roman*** cu articolul-eseu ***Adevăratul chip al lui Ion***. Caracterul satiric-demascator este generat de tema dragostei pentru pămînt al protagonistului din romanul rebrenian, personaj care „a devenit pe urmă, mai ales în disputele de club ale burgheziei, un argument mereu invocat în afirmația că țăranul român ar fi altfel decât țăranul din restul lumii și că la el dragostea pentru pămînt e atât de puternică încât la noi «n-ar prinde nici în ruptul capului ideile inovatoare și revoluționare ale socialismului.» [...] La «Automobil-Club» moșierii «istorici» își sorbeau liniștiți cupele lor cu șampanie Rhein, convinși că mili-oanele de Ioni din bărăganele țării nu vor mai cuteza în veci să schimbe conacele și armanele boierești cu orânduială nouă. Dar domnii moșieri-senatori și domnii deputați-bancheri, care puneau biciul vătafilor în rîndul uneltelor agricole, ca și locomobila cu aburi, ca și tunul, nu mai încapă îndoială că s-au înșelat în socotelile lor.” Dacă „după primul război mondial, după Marea Revoluție din Octombrie, vrînd, nevrînd, au trebuit să făgăduiască reforma agrară”, pe care „au și făcut-o, însă după o aritmetică viciată de lăcomia de clasă a exploataților, dînd cu o mîna și răpind tâlhărește cu cealaltă”, după „actul de la 23 August”, „ascultînd cuvîntul comuniștilor, *Ion* și-a luat cu forța pămîntul.” Astfel, „n-a fost nevoie să fie învățat cum să-și iubească pămîntul. De cînd a fost născocit plugul de lemn, plugarul a știut să-și iubească ogorul. ...] *Ion* a iubit întotdeauna pămîntul. Dar nici la modul semănătorist, cum ziceau boierii, și nici la modul psihozei atavice și mistice, cum afirmau jalnicii filozofi gîndiriști. Adevărata dragoste a lui *Ion* pentru

pământ s-a născut în zilele noastre, când glia veche, strămoșească, a devenit pe veci a lui, a celor ce o muncesc. E o iubire nici atavică, nici mistică, ci omenească și dreaptă, pornită dintr-o adâncă și înțeleaptă înțelegere a faptului simplu că valoarea pământului stă în munca lui, în unealta nouă, modernă și puternică, în știință și, mai ales, în unire, singurele capabile să-i dăruiască belșugul.” Beneficiind de îndrumarea partidului, „Ion a instalat pompe de apă și o transportă pe ogor, după un program riguros de meteorologie și agricultură. Ion a înțeles că plugul de lemn nu mai este bun și l-a înlocuit, primind darul clasei muncitoare, cu tractorul U.T.O.S.” Finalul articolului este centrat pe figura colectivă a personajului rebrenian care, „stăpân liber al pământului, de-abia acum se bucură din plin de marea și arzătoarea lui iubire. Ea nu-l mai dezumanizează, ci, dimpotrivă, își pune pecetea, odată cu ea, o rară noblețe și o frumusețe morală de o mare profunzime.”

22 august

- „Scânteia” publică, în prag de sărbătoare, texte aniversare închinete zilei „eliberării patriei noastre scumpe”, semnate de mari maeștri ai literaturii de ieri și de azi și construite, toate, indiferent de gen, pe același tipar al antitezei trecut-prezent, întuneric-lumină, rău-bine, omniprezentă în mitologia partinică. Tudor Arghezi semnează, sub titlul **23 August**, o „scrisoare din Geneva”, plină de exaltare patriotică și de invective împotriva întunecatului trecut, rememorând – ca în majoritatea textelor publicate în paginile presei pe linie a epocii – momentele „de răscruce” ale istoriei naționale – răscroala de la 1907 și „eliberarea” din 1944. Tendința spre mitologizare a epocii de aur prezente este nedisimulată: „S-a vorbit în Istorie de cele vreo 7 Minuni ale antichității. S-au contemplat Piramidele Egiptului, neclătinate până-n zilele noastre de locul în care le-au edificat Faraonii. Fără Keops ori Kefren, dar cu muncitorii veniți la cârma țării, am realizat și noi, la Bicaz, o nouă minune. Coasta Mării Negre nu o mai pot recunoaște nici autohtonii, necum turiștii măcar ai anului precedent. Povestindu-ni-se ce s-a întâmplat acolo, ne-am dus să vedem cu ochii noștri. Ne-am găsit dinaintea unui admirabil fenomen de basm, realizat pe tăcute, mutește. Cum? nimeni nu bate toba? nimeni nu se fălește cu această uriașă ispravă? Nu! Țara nu e lăudăroasă.” □ Pe aceeași pagină, Geo Bogza publică un fel de reportaj-anchetă intitulat **Unde te aflai?**, care reunește răspunsurile ctitorilor socialismului – muncitori, mineri, țărani colectiviști etc. – la întrebarea, repetată ritualic, „Unde te aflai în noaptea de 23 august 1944?”. □ Pe pagina următoare, Dan Deșliu publică – sub titlul *Lumini pe noua hartă a țării* – o frescă sărbătorească a lumii românești socialiste, ale cărei minuni au devenit posibile grație marelui eveniment al eliberării.

- În „Scânteia tineretului”, Eugen Jebeleanu publică textul **Martor și participant**, un discurs conformist centrat pe figura progresistă a „omului nou” implicat în dinamica transformărilor socialiste: „Martori ai acestor transfor-

mări, participanți activi tototdată, suntem conștienți că lumina zilelor de astăzi se apără nu numai păstrând neconținut trează făclia amintirilor. Ea, această lumină, trebuie păzită în lupta fără oprire pe care trebuie s-o ducem împotriva forțelor întunericului. Spunând întuneric, înțeleg: imperialism, război atomic sau război rece, politica *de pe poziții de forță*... Să fii ostaș înregimentat în lupta împotriva acestor calamități – iată o supremă cinste, indiferent de armele cu care ți-e dat să lupti, strungul, tractorul sau condeiul. La capătul a 15 ani de luptă și victorii sub steagurile de glorie ale Partidului Muncitoresc Român, privim înainte cu ochi senini. Suișul continuă. Libertatea, născută în August 1944 și statornicită pe vecie ne luminează drumul înainte. O vom cânta mereu mai mult, mereu mai bine, îi vom urma pe aceia care-i poartă torța – comuniștii - și fiecare nou 23 August ne va găsi pe o treaptă mai înaltă, finisând acest uriaș edificiu care este orânduirea socialismului în patria noastră.”

27 august

● În „Gazeta literară”, Radu Lupan relevă *Trăsături noi în roman*: „Eroul pozitiv este acela în conștiința și personalitatea căruia epoca se reflectă în toată complexitatea ei, se gândește, și își găsește căile practice de manifestare a tendinței sale revoluționare. (Aceasta spre deosebire de eroul literaturii trecutului, în care epoca se reflecta, se gândea uneori, dar nu-și afla mai niciodată căile de transformare)”. □ S. Damian recenzează *Marin Preda: Îndrăzneala*. □ Geo Șerban continuă serialul despre *23 August și drumul nou al literaturii*. □ Reportaj de Nicolae Velea: „*Gazeta literară*” la... *Fabrica de confecții „Gh. Gheorghiu-Dej*”. □ Constantin Țoiu realizează un *reportaj la Roman*. □ Camil Baltazar oferă *Cantata celor 15 ani*: „Ca-ntr-un vis ce s-a mplinit,/ străvechiul vis de libertate/ a avea s-a înfăptuit,/ ni-s năzuințele-ntrupate,/ le-a fost oșteanul, - Făt-frumos./ Cum apele vin în bulboane -/ într-un aprilie tumultuos,/ sutașii hidrelor dușmane,/ de mâna lui de năzdrăvan/ în august doăuș-trei, pieriră./ De-atunci, în cânt, paletă și condei,/ aducem cald prinos pe liră/ acelui făt-frumos-oștean”. □ În *Când Sancho Panza se vrea Don Quijote*, Mihail Petroveanu îl atacă pe George Uscătescu, autorul volumul *Moartea Europei*, recent tradus în franceză din spaniolă: „Va pieri, piere, a și pierit pe o pătrimea globului nu spiritul european care, ca atare, e un mit, ci cultura burgheză, vechiul în genere, ca urmare a pieirii burgheziei și a împilării de orice natură, socială sau epidermică. Și altceva e adevărat. Capitalismul nu-și suportă nici ipotetic verdictul, înlocuirea sa la conducerea societății cu proletariatul spoliat și desconsiderat ca și emanciparea națiunilor vasale de pe un continent sau altul. În vederea supraviețuirii, a prelungirii dominației, a recuperării pozițiilor sale pierdute eventual printr-un nou război absolut, orânduirea monopolurilor înfățișează moartea proprie ca o «moarte a Europei», a culturii europene asimilate tendențios cu spiritul însuși, iar drept cauze pretinsa barbarie a mulțimilor din Orient și Occident care, instalate la

putere, ar sugruma tocmai idealurile democratice și umaniste ce legitimează revolta. [...] Bineînțeles, Uscăței de toate soiurile uită, vor să uite că viața s-a însărcinat cam tot de-atunci și cu deosebire după cel de-al doilea război, să arate singură cine usucă și cine adapă spiritul. Vitalitatea creatoare, setea «faustică» de depășire, valorile umaniste le apără frontul socialismului și păcii, al popoarelor suverane, al luptătorilor de pretutindeni, cu și fără pigment alb. De aceea tentativele savante și glaciale ca ale lui Spengler, febrile și hipnotice ca ale lui Nietzsche mai înainte, bufone și tânguitoare ca ale lui Cioran azi, - de intimidare a viitorului devenit prezent și pe pământul d-tale natal, sunt condamnate, în tragicul sau lamentabilul lor, la eșecul capital. [...] cel puțin spețele Spengler și Cioran ale neamului d-tale au tăria consecvențelor în sfruntare. Unul anunța scufundarea cetății în bezna doliului planetar, cocoțat cu mohorâta lui aroganță junkerească, pe vârful turnului, în plină zi. A fi bufniță pe lumină, e un fel de curaj. Celălalt, caricatural ca orice pleonasm în istorie, până și numele îl predestina farsei lugubre – își țipă în auzul spectatorilor blazați de tumele deșuchiate ale unui cabotin al Nimicului, ratarea. Cinismul e un fel de sinceritate. Dar d-ta, jumătate de Cioară călare pe jumătate de Papagal, ești încălțat și fricos. Nu sunt un sadic și nu-mi place să văd chinându-se nici măcar pasărea cobitoare. Ce să-ți fac dacă, prins în colivia contradicțiilor, ai recăzut, sleit de puteri într-un îndelung zbucium zadarnic, tocmai în punctul de plecare al împleticitelor d-tale zbor spre viitor, acolo unde te-am găsit la început, ca unul din minusculii figuranți în rolul de cioclu al Europei. Uscățescule, acesta este destinul intelectualului mic-burghez sau «chel», cum spunea disprețuitor chiar mentorul Spengler despre ciraci de calibrul d-tale. Intelectualul care, confundând depășirea revoluționar a contradicțiilor cu compromisurile filistine, se ia pe sine drept sf. Ioan apocaliptic când nu e decât un «profet pentru furnici», o Sybilă, când nu e decât un Sanchi Panza [...], un corb al stâncilor când nu e decât o biată cioară vopsită de care râd și... ciorile. România și-a alungat de mult, odată cu stăpânii, toate cobe,le, adăpostite azi în cuiburile mucedale ale Apusului burghez. Plină de viață și optimism socialist, ea răspunde croncănitului tău jalnic cu vorba corbului lui Edgar Poe: NEVERMORE (Niciodată)».

- În „Scânteia tineretului”, Angela Ioan recenzază piesa Luciei Demetrius, *Vlaicu și feciorii lui* (premiera are loc, la Teatrul Municipal, cu ocazia manifestărilor Decadei Culturii, în regia lui Horea Popescu), care „concentrează investigațiile analitice asupra psihologiei țăranului mijlocas, influențat în mod hotărâtor de uriașele transformări socialiste ce au loc în lumea satului nostru. Autoarea a reușit să sesizeze aspecte noi în acest proces, analizându-și eroul în contact cu condițiile actuale ale procesului de colectivizare. [...] Pentru a sublinia drama ce se naște atunci când intervine discrepanța între realitate și voința omului care se încapățânează multă vreme să nu țină seama de sensul progresiv al dezvoltării ei, Lucia Demetrius și-a construit personajul

prins puternic în păienjenișul spiritului învechit de proprietate particulară. Moștenit odată cu pământul de la înaintași, simțul încăpățânat de proprietate individuală apare ca unica rațiune de-a exista a personajului principal, Vlaicu.” Văzut ca „un balast pentru cei din jur, spiritul retrograd de proprietate individuală” este prezentat ca o „groaznică încătușare a acțiunii și conștiinței omului”. „Colectivizarea agriculturii ni se înfățișează astfel ca un proces a cărui dezvoltare nu poate fi oprită cu nimic, deoarece corespunde pe deplin necesității istorice, mersului înainte al poporului spre socialism, spre fericire.” Perspectiva de ansamblu a recenzentului eficientiază faptul că „piesa Luciei Demetrius reușește să oglindească cu veridicitate aspecte ale drumului către colectivizare al țărănimii noastre muncitoare. Mesajul realizat în idei interesante, conturul precis, al majorității personajelor, replica vie și inteligent susținută, dramatismul situațiilor și unda de umor înscriu piesa de care ne ocupăm printre realizările de preț ale Luciei Demetrius.”

28 august

● G. Călinescu publică, în „Contemporanul”, articolul *Despre frumusețe*: „Odată cu eliberarea spiritului se produce și o rectificare a trupului, până atunci contorsionat de mizerie și de umilință. Muncitorul din lumea socialistă se îndreaptă cu pași siguri spre adevărata frumusețe integrală. În această lume s-a produs și o modificare a regimului gândurilor de natură a determina o conformație mai echilibrată. Revoluționarul de altădată putea fi mistuit de indignare față de prezentul lui și de speranță în viitor, viața lui morală se aduna în chip excesiv în ochi și pe față, făcându-l prea expresiv. Acum omul nou merge liniștit și rațional spre construcția viitorului. Fizionomia defensivă și suspicioasă face locul unei ținute energice și calme. [...] Cine nu face eroarea de a cere ultima concluzie unui proces abia început observă fenomenul de rectificare și constituire a unei anatomii noi. Aici educația își are rostul său hotărâtor. A te scălda în mare și în idei, a întări mușchii membrilor și a vivifica celulele creierului, așa se atinge frumusețea în noua palestră. Cred că ai înțeles distanța colosală între frumosul fantastic al faunei joase și frumosul fizic de idei al omului nou. Cu cât un om se înalță ideologiceste devine mai frumos, prin simpla sa energie rațională, dar nu s-a văzut până acum fluture care să capete culori inedite într-o bibliotecă”. □ Eugen Schileru scrie despre *Grafica de carte*.

30 august

● Andrei Băleanu analizează în „Scânteia”, la rubrica dedicată „Cronicii teatrale”, spectacolul cu piesa *Surorile Boga* de Horia Lovinescu, pusă în scenă la Teatrul Național din București. Înainte de a aprecia spectacolul, în ansamblul său, cronicarul ține să sublinieze că „în „Surorile Boga”, Lovinescu reia și își dovedește din nou măiestria în analiza unor procese sufletești și a

unor evoluții ideologice înrudite cu cele ale eroilor din „Citadela sfârâmată” și tratate în același stil realist sobru. În această nouă piesă, alături de prăbușirea necesară a vechii lumi asfixiante, este redat mai convingător și mai complex felul cum reprezentanții intelectualității descoperă, prin propria lor experiență dureroasă, răspunsul la întrebările fundamentale care i-au chinuit, cum ei găsesc în lupta și în construcția socialistă calea spre fericire.”

[AUGUST]

● În „Iașul literar”, nr. 8, în cadrul grupajului *Un deceniu și jumătate de literatură în slujba poporului*, Al. Dima prezintă **Misiunea criticii și istoriei literare** („Critica a devenit astăzi sub egida socialismului științific un înalt oficiu social, diriguitor pe axa actualității și partinității. Și concepția istoriei literare s-a răsturnat fundamental, de la o istorie literară paseistă, cultivând «principiul» distanței față de fenomenul literar, străduindu-se să se cufunde cât mai adânc în trecut și înspăimântându-se de valorile înviorătoare ale prezentului – istoria literară a epocii socialiste nu cunoaște stavili în actualitate. Din veacurile confuze de altă dată pe care noua metodă știe a le limpezi descoperind agitata luptă a contrariilor din lăuntrul lor, istoria literară concepută socialist coboară până în ultimele momente ale evenimentelor ce ne înconjoară și chiar năzuiește priviri spre viitor”), iar Const. Ciopraga vorbește despre **Critica în acțiune** („În ce constau înfăptuirile de seamă ale criticii literare actuale? [...] E vorba, în primul rând, de concepția științifică, marxist-leninistă, călăuzitoare în explicarea și promovarea fenomenului literar. În locul confuzionismului și eclecticismului estetic idealist triumfă principialitatea de pe pozițiile partidului. Claritatea scopului e o caracteristică de bază a criticii actuale. În virtutea amintitei principialități, se remarcă acordul deplin între teoria, critica și istoria literară. [...] S-au precizat principalele noțiuni («erou pozitiv», «caracter popular», «stil» etc.) în măsură să asigure criticii un limbaj unitar, științific. Dogmatismului estetic burghez i se opune astăzi critica activă, îndrumătoare pe însuși parcursul elaborării operelor literare. Nu erudiția de cabinet, post festum, nu teoretizarea excesivă, ci critica în mers, acționând cu sobrietate și claritate. Valorificarea tradițiilor înaintate ale literaturii din trecut se împletește cu generalizarea experienței creatoare a literaturii actuale. [...] Militând cu fermitate pentru a asigura o înaltă valoare ideologică și artistică literaturii noi – critica noastră literară e privită astăzi, cum se și cuvine, ca un gen literar cu profilul lui propriu și nu doar ca o activitate minoră în umbra literaturii. Aceasta și explică atragerea sporită a forțelor tinere în domeniul criticii. Explicarea complicatului fenomen al creației literare [...] rămâne iluzorie fără cunoașterea concepției despre lume a clasei muncitoare. În studiile sovietice din sectorul științei literaturii am găsit exemple și îndrumări care, aplicate în acțiunea de cercetare și aprofundare a istoriei literaturii române, ne-au dus la găsirea soluțiilor adecvate”). □ N. I. Popa semnează, tot

aici, articolul *După cincisprezece ani de realizări literare*, I. Istrati *De ziua marii noastre sărbători*, iar N. Țațomir *Sărbătorească zi de bilanț*. □ D. Costea abordează *Problemele realismului socialist în discuția celui de-al treilea Congres al scriitorilor sovietici*: „Cele două probleme convergente – contemporaneitatea și măiestria artistică – definesc [...] spiritul general al dezbaterilor congresului”. □ Const. Ciopraga scrie, în articolul *Tineri poeți ieșeni*, despre volumele *Versuri* de Florin Mihai Petrescu, *Oraș Moldovenesc* de Andi Andrieș și *Florile cornului tânăr* de Horia Zilieru: „Formați în anii regimului de democrație populară, scriind de pe pozițiile partidului și urând metoda de creație a realismului socialist, poezia lor respiră combativitate, dârzenie și optimism revoluționar”.

● În „Lupta de clasă”, nr. 8, Pavel Țugui raportează *Cincisprezece ani de transformări fundamentale în cultură*: „Desfășurarea revoluției populare a spulberat teoria așa-zisei «crize a culturii», lansată imediat după 23 August 1944 de către scribii reacțiunii burghezo-moșierești. După afirmațiile acestor reacționari, cultura ar fi incompatibilă cu politica, și deci angajarea pe drumul slujirii poporului ar duce, chipurile, la degradarea culturii. Agitația diversio-nistă în jurul «»crizei culturii a fost curmată de succesele literaturii românești, prin activitatea intensă a frontului scriitoricesc îndrumat de partid. Dacă se putea vorbi atunci de o criză, aceasta era a culturii burgheze, și încă una fără ieșire. [...] Transformările revoluționare care au avut loc după 23 August au determinat o nouă orientare în înțelegerea funcției sociale a artei și literaturii. Problema esențială a constituit-o crearea unei arte și literaturi «care să oglin-dească profunde transformări prin care trece țara noastră în drumul ei spre socialism, o literatură care să fie ea însăși un factor activ al acestor transfor-mări» - cum se sublinia în salutul adresat scriitorilor de către C.C. al P.M.R. la Conferința pe țară a scriitorilor din 1949. Schimbările structurale petrecute în economie, cultură, în conștiința maselor au deschis perspective nemărginite pentru dezvoltarea creației literare și artistice pe drumul realismului socialist. Literatura și arta create în anii revoluției populare se caracterizează, în primul rând, prin conținutul nou, rezultat din reflectarea artistică a unei realități în plină transformare revoluționară. Eroii literaturii și artei realismului socialist sunt oameni simpli, care, prin munca lor eroică, sub conducerea partidului, făuresc noua societate. Romanele, nuvelele, schițele, poeziile, pictura, sculptu-ra, muzica oglesc cu precădere viața poporului, constructor al socialis-mului, lupta pentru libertate a maselor populare. În arta și literatura noastră și-a cucerit un loc pe deplin meritat muncitorul, stăpân pe soarta sa, țărănul, care pășește pe calea socialismului. Creația artistică și literară reflectă puternicele conflicte dintre vechi și nou, biruința noului care ne-a adus victoriile de astăzi. Noua tematică a schimbat radical și rolul educativ al artei. Ea nu numai că reflectă bogata viață spirituală a omului-nou, dar servește nemijlocit la educarea socialistă a oamenilor muncii, transmite un mesaj revoluționar, care

emoționează și mobilizează pe oamenii muncii la fapte mărețe. Arta și literatura realismului socialist sunt însuflețite de spirit militant în slujba poporului muncitor, de înaltă partinitate comunistă. Cele mai valoroase creații literare plastice se situează deschis pe poziții partinice în slujba idealurilor promovate de partidul clasei muncitoare. Aceasta le dă o mare forță ideologică și artistică, le face să fie îndrăgite de milioane și milioane de oameni simpli. [...] Dezvoltarea literaturii și artei noastre noi a avut loc în condițiile unei lupte neîncetate împotriva influențelor ideologice străine, împotriva influențelor literaturii burgheze, formaliste și naturaliste din Occident. Subliniind incompatibilitatea marxism-leninismului și a metodei realist-socialiste cu simplificările și vulgarizările de orice fel, partidul nostru a atras atenția în același timp asupra pericolului pe care îl reprezintă pe plan ideologic influența ideologiei burgheze și a combătut formele concrete de manifestare ale acesteia. Presa de partid, scriitorii și artiștii de mare valoare au dat o ripostă fermă tuturor încercărilor liberaliste și negativiste, tendințelor antimarxiste în literatură și artă”. □ Dumitru Micu prezintă studiul *Evoluția romanului românesc pe fagașul realismului socialist*: „Comunistul, muncitorul revoluționar în genere întrupează conștiința epocii noastre, este propagatorul și înfăptuitorul celui mai înalt ideal de fericire cunoscut în istorie. Înfațișându-l, literatura își asumă sarcina de a descifra în conduita lui manifestări ale celei mai înalte etici, ale eticii comuniste, a cărei temelie o formează identificarea individului cu aspirațiile poporului, cu lupta clasei muncitoare. Nu e ușor, firește, de conturat profilul spiritual al omului nou. Aceasta implică, între altele, reconsiderarea adâncă a criteriilor de apreciere a valorii actelor omenești, judecarea oamenilor, în primul rând, după măsura contribuției lor la progresul construcției socialiste, după rezultatele muncii lor. Participarea la opera constructivă în vederea făuririi societății fără clase modifică structural psihologia oamenilor, dă un conținut nou trăirilor, frământărilor lor sufletești, întregii lor existențe. Problema cinstei, a onoarei, a lealității, problema eroismului și a libertății se pun într-un cu totul alt mod pentru omul contemporan decât pentru reprezentanții epocilor trecute”.

● În „Steaua”; nr. 8, C. Daicoviciu semnează articolul *De ziua libertății*, Geo Bogza poezia *Trecut-au anii*, I. Agârbiceanu textul *După 23 August 1944*, George Munteanu scrie despre *Literatura nouă din patria noastră*, Ion Marin Sadoveanu despre *Drama și teatrul în R.P.R.*, Andrei Roth despre *Semnificațiile revoluției noastre culturale*.

● Numărul 8 (august) al revistei „Viața Românească”, dedicat aniversării celor 15 ani de la *Eliberare*, publică texte semnate de Eugen Jebeleanu – *Oratoriul Eliberării*, Maria Banuș – *Noaptea Eliberării*, Miha Dragomir – *Întoarcerea armelor*, Victor Tulbure – *Balada împotriva defăimărilor Patriei*, dar și fragmente de proză cu tematică adecvată momentului: Mihai Beniuc – *La Porumba (fragment de roman)*, V. Em. Galan – *Bărăgan*

(fragment din vol. II), Eugen Barbu - *Șoseaua Nordului* (fragment). □ Secțiunea ***Ancheta noastră: 23 August, moment de cotitură în viața intelectualilor români*** cuprinde răspunsurile lui Costache Antoniu, Corneliu Baba, Balogh Edgar, Valeriu Bologa, Iorgu Iordan, A. Kreindler, Eugen Macovschi, Anton Moisescu, Grigore Moisil, A. Oțetea, Radu Paladi, Emil Pop, Mihail Ralea. □ Articole programatice vizând rolul criticii contemporane în contextul realismului-socialist, precum și funcția ideologic-formatoare a literaturii, sunt propuse de Tudor Vianu – ***Moștenirea culturală***, Ov. S. Crohmălniceanu – ***Ce a dat Partidul scriitorilor noștri***, N. Tertulian – ***Bazele estetice ale criticii noastre literare*** și Dumitru Micu – ***Aspecte ale peisajului literar în primii ani de după Eliberare***. □ Secțiunea ***Cărților noi*** semnalează noi apariții editoriale: Maria Banuș - *Torentul* (recenzent Eugenia Tudor), Eugen Barbu – *Patru condamnați la moarte* (recenzent R.L.), Al. Ivan Ghilia – *Scrisori din Bărăgan* (recenzent I. D. Bălan), Dimos Rendis – *Împărăție proletară* (recenzent Ion Horea), Dragoș Vicol – *În munții de miazănoapte* (recenzent V. Gafița), Remus Luca – *Dimineață de Mai* (recenzent L. Raicu).

SEPTEMBRIE

1 septembrie

● În „Luceafărul”, Ion Bănuță îl evocă pe ***Alexandru Toma***, care, deși „plecat acum 5 ani dintre noi, este mereu prezent prin poeziile sale avântate la toate bătăliile și victoriile noastre epocale, pe frontul construirii socialismului, la toate bucuriile noastre”. □ Mihai Novicov publică partea doua a studiului ***Specificul literaturii noastre realist socialiste***. □ D. Micu urmărește ***Succesele romanului în anii puterii populare***. □ G. Constantin declară ***Romanul negru în agonie***: „cine sunt cititorii romanului negru? Vagabonzii din gările și metrourele din New York și din marile orașe ale occidentului, tinerii delicvenți sau candidați la crimă, rentierii și cămătarii din Nisa și Monte Carlo, întreținutele din Miami și Copacabana... [...] procesul de lămurire treptată a maselor tinde să măture și să înlăture până la urmă această maculatură otrăvitoare, menită să abată atenția cititorilor de la adevărata soluție a problemei sociale”.

2 septembrie

● În „Scânteia tineretului”, Miron Dragu semnează recenzia nuvelei ***Îndrăzneala***, de Marin Preda, un autor „pasionat” de tema apariției și formării „omului nou – personaj central al zilelor noastre, evidențiat printr-o morală și o atitudine generală superioară în viață.” Autorul identifică cronicii identifiocă în textul predist ipostaze ale „procesului de consolidare a conștiinței înaintate în sufletul țăranului nostru muncitor” precum Ilie Barbu din ***Desfășurarea***, eroul care „atinge un nivel superior de înțelegere a fenomenelor vieții sociale

la țară tocmai în condițiile luptei pentru înființarea unei gospodării agricole colective.” În viziunea lui Miron Dragu, „luptând alături de comuniști, eroii lui Marin Preda se eliberează nu numai de exploatarea socială, ci și de înapoierea morală. Școala tăriei și a voinței, a mândriei și a demnității o constituie pentru asemenea eroi lupta sub conducerea comunistilor, pentru făurirea vieții noi. Acesta este de altfel și motivul esențial al transformării pe care o suferă Anton Modan, eroul principal din nuvela *Îndrăzneala*.” Parcurgând un traseu „formator” anticipat de cel experimentat de Vasile Bodescu (din nuvela anterioară, *Ferestre întunecate*) sau Ilie Barbu, protagonistul se impune prin „unitatea caracterologică”, „eliberându-se de sub exploatarea dușmanului de clasă” și aliniindu-se tematic personajelor prediste care „pășesc în rândul luptătorilor conștienți pentru cauza socialismului.” În acest fel, nuvela „își propune și reușește să demonstreze, declarat și răspicat, că în sufletul țaranului muncitor de la noi s-au produs sub influența clasei muncitoare schimbări profunde. Și că aceste schimbări își au obârșia încă în luptele din vremea eliberării noastre de sub jugul fascist.” Încadrat tipologic „spiritelor combative”, alături de Mitru Moț (din romanul *Setea* al lui Titus Popovici) sau eroilor din volumul *Nopți înfrigurate* al lui Aurel Baranga, Anton Modan oglindește „adecvat” pe „țaranul sărac, care, alături de un muncitor comunist cum e Mihoc, pășește în rândurile manifestațiilor clasei muncitoare din Capitală împotriva guvernanților burghezi, începe să înțeleagă de fapt că pentru a scăpa de exploatarea chiaburească, trebuie să lupte alături de întregul popor muncitor împotriva fascismului, a regimului burghezo-moșieresc.” „Este vorba de creșterea unei puteri lăuntrice fără precedent în sufletul eroului. Marin Preda desenează în linii sigure marșul lui Modan către îndrăzneală, către însușirea unei conștiințe sociale în stare să consemneze o renaștere complexă, generală a omului.” Se conturează, în opinia recenzentului, o imagine a unui „om care a depășit o etapă anacronică, a unui om eliberat de umilință, capabil să se apere redutabil și eficient de orice tentativă de subjugare – un om care a ascultat și și-a însușit cuvântul partidului.” Finalul articolului subliniază mesajul tezig al nuvelei care „aduce aspecte noi și interesante în desenarea chipului nou al țaranului nostru muncitor. Anton Modan devine un luptător conștient pentru cauza socialismului tocmai datorită faptului că a participat direct, cu arma în mână la luptele pentru eliberare, că datorită ajutorului și îndrumării comunistilor a găsit drumul către dreptate. Or tocmai în găsirea drumului spre eliberare socială și emanciparea de sub imperiul dușmanului de clasă rezidă noutatea și caracterul înaintat al mesajului ideologic și artistic din nuvela lui Marin Preda.”

3 septembrie

- „Gazeta literară” dedică numărul, „scris în colaborare cu redacția revistei «Kulturny Zivot» din Bratislava”, „cele de a 15-a aniversări a insurecției naționale slovacă”.

4 septembrie

- În „Contemporanul”, G. Călinescu publică articolul *Probleme de pictură*. □ Tudor Arghezi oferă o *Tabletă* despre vechiul București.

5 septembrie

- Scriitorul sovietic Boris Polevoi salută Clujul, în paginile revistei „Tribuna”: „ca un om sovietic care a participat la luptele pentru eliberarea poporului Dumneavoastră m-am bucurat în mod deosebit observând cât de mult s-a înfrumusețat, a înflorit și s-a dezvoltat orașul în cei cincisprezece ani de viață nouă” (*Din nou la Cluj*).
- „Scânteia” publică, sub titlul *Bucureștii în pragul anului 1848*, fragmente din romanul *Un om între oameni* de Camil Petrescu. □ Pe aceeași pagină, apar versuri encomiastice la adresa partidului și a poporului (pe care acesta l-a călăuzit „spre țintă”) semnate de Maria Banuș (*Partidului meu*) și Eugen Frunză (*Urare*).

10 septembrie

- În „Gazeta literară”, Zaharia Stancu scrie despre *Marea sărbătoare a poporului bulgar* – „eliberarea de sub jugul fascist”. □ Matei Călinescu recenzează *Zilele săptămânii* de D.R. Popescu (*Un roman despre satul contemporan*). □ Radu Lupan publică a doua parte din articolul *Trăsături noi în roman*.

11 septembrie

- G. Călinescu publică în „Contemporanul” articolul *București, în trecut și viitor*: „Capitala noastră trebuie să devină o metropolă grandios populară, expunând în mijlocul său ca într-un muzeu vestigiile de artă ale trecutului. Principiul economiei să nu ne facă a uita trainicul și falnicul. Monumentalul nu implică faraonicul și graniticul, ci o întocmire solid arhitectonică, în care orice porțiune să sugereze întregul. Tovarășul N.S. Hrușciiov a spus despre comandamentul durabilității în modul socialist de a clădi lucruri foarte înțelepte. În 1959 suntem ca în 1459, înaintea unei cetăți ce se ridică dar al cărei creștet e ascuns pentru noi în nouri. Însă poporul nu va avea să aștepte cinci sute de ani nașterea. Prevăd peste cincizeci de ani un București care-mi exaltă de pe acum imaginația. Cu pași vrăjiți calc pe străzile viitorului”.

12 septembrie

- Pe prima pagină a „Scânteii”, Zaharia Stancu semnează un articol-pamflet intitulat *Dac-ar da ochii cu țărani noștri...*, al cărui pretext îl constituie emisiunile din ultimele zile ale „zdrênțelor de la postul de radio *Europa liberă* (de astădată, cele de nuanță național-țărănistă)”, care „s-au ocupat, cu turbare sporită, nu numai de arta și literatura noastră, nu numai de muncitorii și de intelectualii noștri, ci și de „problema țărănească”, pe care au pus un accent

special. [...] Transfugii de la *Europa liberă* n-au pierdut prilejul să-i mai ocărăscă, încă o dată, pe intelectualii români. De ce colaborează cu comuniștii? De ce n-au fugit? Sau, dacă au rămas pe loc, de ce nu se răzvrătesc împotriva comuniștilor? [...] Dar pentru ce aceste zdrențe de nuanță național-țăranistă s-au ocupat cu atâta zarvă de problema țărănească? Pentru că rezolvarea acestei probleme de către comuniști îi doare. Pentru că prin înfăptuirea reformei agrare de către comuniști, moșiile acetsor transfugi și moșșile stăpânilor acestor transfugi au fost trecute, în întregime, în stăpânirea țăranilor muncitori.” Urmează o lecție de „istorie” – rescrisă în conformitate cu mitologia partinică – având ca temă falsele reforme agrare înfăptuite în trecutul monarhic de regimul burghezo-moșieresc, condimentată din belșug cu invective împotriva amintitelor „zdrențe” și împotriva valorilor susținute de acestea, menită să evidențieze, prin contrast, adevărata reformă comunistă din 1945. Articolul se încheie pe un ton aproape amenințător, după ce autorul va fi trecut în revistă realizările partidului soldate cu dispariția unor „tradiții” ale trecutului, ca sărăcia, analfabetismul etc.: „Gâlcevitorii simbriași ai celor mai înrăite cercuri reacționare din țările imperialiste, care pălăvrăgesc vrute și nevrute, știute și neștiute, de la postul de radio *Europa liberă* au un mare noroc. Trăiesc la mii de kilometri depărtare de hotarele patriei noastre și ne calomniază din umbră. Dacă ar veni aici și s-ar apuca să le vorbească direct sătenilor noștri ceea ce încercă să insinueze din depărtare, nu știu, zău, ce li s-ar întâmpla. Tare mi-e teamă, însă, că auzindu-i, sătenii noștri i-ar scărmana de n-ar mai rămâne nici peticele din ei.” □ În același număr, Cezar Petrescu publică un articol intitulat ***Calea Victoriei***, jumătate reportaj despre lumea nouă, jumătate rememorare amară a ceea ce însemnase Calea Victoriei în trecutul burghez, care se încheie în ton sărbătoresc, cu elogiul transformărilor din ultimii ani, săvârșite „întru reconstruirea unei capitale noi, pe măsura unei țări noi, făurite prin osârdia poporului celui mult trudnic și creator, stăpân pe forțele și năzuințele sale, care-și făuresc și ei un Pod al Mogoșoaiei, o Cale a Victoriei după al lor chip și a lor asemănare.” □ Pe aceeași pagină, e publicată o „cronică rimată” de George Topârceanu, intitulată *Toast*, o odă închinată Bucureștiului nou, edificat după august 1944 – oraș „dinamic”, „în care azi norodul e stăpân”, „oraș bucuros de oaspeți”, „oraș al păcii”, „oraș istoric”, „viteaz”, „prieten” etc.

15 septembrie

- În „Luceafărul”, Eugen Barbu scrie despre ***Cuțarida, azi***.
- „România liberă” reproduce un comunicat Agerpres privind ***Declarațiile poetului cuban Nicolas Guillen***, „oaspete al țării noastre, la invitația Uniunii Scriitorilor”: „Dat fiind că mă aflu pentru a treia oară în țara dvs., pot să-mi dau seama de schimbările mari care s-au petrecut în România. Am vizitat cartierele muncitorești din București, ridicate de curând, și cele care sunt în

construcție, am vizitat șantierul noii săli a Palatului R.P.R., care este o clădire magnifică. Aceste transformări reflectă progresele continue ale țării dvs. Un lucru l-am găsit însă neschimbat: caracterul poporului român, cald, entuziast, iubitor de frumos. Este o mare asemănare cu caracterul popoarelor latino-americane. [...] Demonstrația de la 23 August mi-a dat o imagine fidelă a unității întregului popor român și a sprijinului desăvârșit pe care el îl acordă guvernului său”.

16 septembrie

- În „România liberă”, H. Zalis recenzează **Pe muchie de cuțit de Mihai Beniuc**.
- „Scânteia” publică texte omagiale dedicate „epocalei victorii a științei sovietice” – lansarea unei rachete pe Lună – între care un articol al lui Tudor Arghezi, **Pe zodiac**, încheiat cu elogiarea Uniunii (al cărei prestigiu „se poate măsura cu diametrul universului străbătut”) și o poezie encomiastică (pe aceeași temă) de Maria Banuș, intitulată *Învingătorii*.

17 septembrie

- În „Gazeta literară”, Demostene Botez consemnează **Momente istorice**: „Omenirea trăiește acum zile istorice memorabile. Racheta cosmică lansată de oamenii sovietici a atins luna în ceasul și minutul dinainte prevăzute. După o călătorie pe bordul unui avion TU-114 tovarășul N.S. Hrușciiov a sosit pe aeroportul Andrews în Statul Maryland, fiind salutat la sosire de către Președintele Eisenhower. Peste 200.000 de americani au ieșit în întâmpinarea oaspetelui sovietic. Inițiativele mărețe ale Uniunii Sovietice în domeniul menținerii păcii în întreaga lume, pentru realizarea idealurilor constructive ale umanității stârnesc un interes excepțional. Trăim o epocă de uriașe înfăptuiri, determinate de victoriile socialismului”. □ Tudor Vianu semnează articolul **OMUL – stăpânul infinitului**: „După crearea sateliților și a planetei artificiale, lansarea unei rachete pe suprafața lunii este ultima și cea mai uimitoare faptă a științei și tehnicii sovietice. [...] Nu ne este greu de a închipui acum aducerea în stăpânirea omului a regiunilor celor mai îndepărtate ale universului. Infinitul poate deveni o dimensiune a acțiunii omenești. [...] marea faptă a savanților și tehnicienilor sovietici modifică raportul dintre univers și om, și figura acestuia din urmă”. □ Mihail Sorbul urează **Succes tratativelor pașnice!**. □ Aurel Baranga vorbește despre **Călătoriile păcii**: „Călătoria navei sovietice spre lună și călătoria lui N.S. Hrușciiov spre America izvorăsc din același principiu care formează temelia gândirii și acțiunii omului sovietic: permanenta și consecventa lui năzuință spre pace”. □ S. Damian recenzează **Eugen Barbu: Șoseaua Nordului**.
- În „Scânteia tineretului”, cu ocazia celei de-a 500-a aniversări a orașului București, Ion Marin Sadoveanu publică articolul **Bucureștiul în literatură**, o

panoramare a operelor oglindind, în construcția lor ficțională, spațiul citadin bucureștean: Nicolae Filimon, „părintele romanului românesc” - *Ciocoi vechi și noi*, *Scrisorile* lui Ion Ghica către V. Alecsandri (sunt prezentate „tablouri evocatoare dintr-un București ce se desprindea de feudalism [...]. Nu sunt descrise acolo numai strălucirile boierilor, ci și mizeria slugilor lor, de multe ori robii lor”), Camil Petrescu – *Un om între oameni*, volumul II (ilustrează, „cu multă amănunțime de topografie bucureșteană a epocii, acțiunea atât în locuri, cât și în oameni”), Ion Marin Sadoveanu – *Sfârșit de veac în București* („orașul apare sub toate aspectele lui, cu viața naturii, a familiei și a societății”), Cezar Petrescu – *Calea Victoriei*, G. Călinescu, Petru Dumitriu, Nina Cassian – *Străzile din București* (ipostaziază „fenomenul social din care lirismul înfloarește ca o floare alesă”, „noua lirică” evocând „cu emoție momente din resimțirea poetului, dar și din ambianța tuturor”) etc.

18 septembrie

- În „Contemporanul”, G. Călinescu publică articolul *Mâine a devenit ieri*, despre Iulius Fučik. □ Cezar Petrescu cercetează *Bucureștiul în literatură*. □ Ion Marin Sadoveanu aduce o *Laudă bucureșteanului*.

20 septembrie

- În „România liberă”, Al. Andrițoiu semnează articolul *În Bucureștiul iubit*. □ Șt. Cazimir publică aici poezia *Piața Republicii*: „Cine-a gândit cetatea de lumină/ Cu piețe largi și vaste esplanade?/ Cine-a gândit priveliștea senină/ Cu trepte, cu statui și colonade?// [...] Și unde sânge-a curs pe vechea vatră/ Ca să-mplinească ordinul regesc./ Cine-a gândit să-nalțe imn de piatră/ Slăvind domnia celor ce muncesc?// [...] Iar brațele, în ritmuri, fără seamăn/ Se încordau frenetic și lucid-/ Și-ai înțeles că gândul, faptei geamăn/ Se cheamă hotărâre de partid”.
- Eugen Barbu semnează în „Scânteia” un reportaj intitulat *Magistrale*, despre noul București comunist plasat în opoziție față de vechea capitală, un „București baroc, fără o unitate de stil, pestriț și inegal [...]”.

23 septembrie

- „Scânteia” publică un articol nesemnat, intitulat *Împotriva tonului apologetic în critica literară și artistică*, care va fi reluat de mai multe publicații literare ca un text directivă fundamental. Articolul începe cu invocarea criticii marxist-leniniste ca „instrument activ al luptei ideologice” și continuă cu o critică a criticii contemporane preocupate aproape exclusiv de „tămâierea”, „proslăvirea” – într-un „limbaj umflat, ditirambic” al unora dintre operele literare și artistice recent apărute. Autorul își selectează contra-exemplele din paginile revistelor de profil, înfierând lipsa de exigență a unora dintre criticii care, trecând sub tăcere „lipsurile” operelor analizate, au creat „un climat de

tămâiere și satisfacție de sine, neprilenic creației”: sunt menționați, astfel, Radu Popescu cu cronicile romanelor *Pe muchie de cuțit* de M. Beniuc și *Rădăcinile sunt amare* de Zaharia Stancu, publicate în „Contemporanul”, Andrei Băleanu – cu cronică la *Surorile Boga* de H. Lovinescu (publicată în „Scânteia”), Ion Dodu Bălan – autorul unor cronici, publicate în „Luceafărul”, despre volumele *Cu timpul meu* de Ion Brad și *Oaie și ai săi* de E. Barbu, sau despre *Îndrăzneala* lui M. Preda etc. „E necesar deci – concluzionează autorul – să fie înlăturat din critica literară și de artă tonul de paradă și de proslăvire, străin spiritului de partid. [...] Va spori astfel neîncetat eficiența criticii noastre, contribuția ei la ridicarea măiestriei creatorilor de artă și prestigiul ei în fața publicului larg.” (vezi **Anexa**)

24 septembrie

● În „Gazeta literară”, Eugen Barbu scrie despre vizita lui Hrușciiov în America: **Poemul dezarmării**. □ Pe același subiect scrie Al. Mirodan: „Discursul socialismului a fost ascultat în sală, la radio și televiziune cu emoție supremă, asemeni unei simfonii de Beethoven, dincolo de care nu se mai află nimic: există capodopere ale politicii. Socialismul a venit de la Moscova cu sinceritate, îndrăzneală și inteligență cuceritoare. La întrebările «complicate», N.S. Hrușciiov a răspuns simplu, desfășurând nodurile gordiene; la provocări a răspuns tăios, tăindu-le; la naivitate a răspuns cu indulgență; la prostie, cu umor. Cred că n-a primit niciodată America vizita unei asemenea delegații a inteligenței. Diplomației formale și cu guler încleștat i s-a opus, după sute de ani de protocol, spiritul. Rigidităților, franchețea. Frunții încruntate, gluma umană. Socialismul a venit în vizită cu stilul său, exprimând cunoașterea lucidă a lumii și o nesfârșită vitalitate. Socialismul, venit în Statele Unite cu asemenea bagaje, s-a bucurat de succes și de o bună primire. Din păcate, succesul a supărat pe câte unii, stârnindu-i la impolitețe. Doi sau trei oficiali au ținut să-și încalce datoria de gazdă, fiind războinici la dineu, iar alții au încercat să-l împiedice pe N.S. Hrușciiov a vorbi cu oamenii de dincolo de program. N-au izbutit, ridiculii, ca oaspetele să nu poată vizita parcul Disneyland din California?”. □ Este reprodus după „Scânteia” din 23 septembrie articolul **Împotriva tonului apologetic în critica literară și artistică**. □ Nicolăș Guillen scrie despre **București – 1959**: „Te consolează să afli că, în timp ce undeva, al Hiroșima, mai fumegă încă ruinele orașului distrus, locuitorii Bucureștiului conservă vechile edificii, monumentele de cultură, frumoasele piese de istorie ale orașului lor și așază alături de ele altele, abia construite, care vor face acest oraș de 500 de ani mai tânăr, mai mare și mai frumos, cu mai mult aer, mai multă verdețură, mai multă lumină, mai mult spațiu. Aceasta este pacea”. □ Șerban Cioculescu consemnează **Începutul unei ere**: „Mărturisesc că-mi deplâng vârsta și specializarea. Acela care împlinește însă anul acesta douăzeci de primăveri, apuce cu nădejde stiloul blindat (iar nu arhaicul

condei), ușor, aerodinamic și elegant ca o rachetă, să scrie cu pasiunea energiei neînfrânte epopeea desprinderii de pământ a aceluia căruia milenii de uimitoare experiență îi repetau că «se va întoarce în pământ». Nepoții noștri, ei se vor întoarce, dar... pe pământ. Presimt aici izvorul unei renașteri fără seamăn a tuturor artelor, înfrățite astăzi, în lumea umanismului socialist. Astăzi, când primul spărgător de gheață atomic sfărâmă prin viteză ghețurile polare, când tovarășul N.S. Hrușciiov sfărâmă, pe câteșicinci continentele, ghețurile războiului rece, când o săgeată de foc străbate viscoalele selenare, fiecare om al artei trebuie să facă un mare efort de înțelegere, spre a putea crea mai departe, în condiții de fiecare clipă noi, pentru o lume care crește impetuos și ale cărei cutezanțe se prefac în realități. [...] Mă gândesc la proiectul de dezarmare generală și desființare a armatelor, propus de N. S. Hrușciiov înaintea Adunării generale ordinare a Organizației Națiunilor Unite. Cred că niciodată omenirea nu s-a aflat mai aproape de realizarea celor mai arzătoare năzuințe ale ei. Generozitatea bărbătească a propunerii conducătorului guvernului sovietic, realismul ei politic, frumusețea ei, alcătuiesc un poem viu, asemenea unui pom înflorit. Fie ca vizita de-a lungul continentului american a bărbatului de stat cu privirile către viitor, să marcheze începutul unei ere de pace, de prosperitate, de mutuală încredere și colaborare între toate popoarele – și de dezvoltare nestăvilită a artelor. Iar noi, cei ce stăm acum lângă aparatul de radio, care ne transmite din ceas în ceas ecourile unui turneu fantastic, vom ieși în cursul acestei splendide după-amiezi de septembrie să ne strângem mâinile pe străzile unui oraș nou, care împlinește astăzi tocmai cinci secole de existență documentară”. □ Constantin Chiriac, secretar de redacție la ziarul „Metalurgistul”, Uzinele Mao Țze-dun, expediază o *Scrisoare despre lirică* în legătură cu versurile publicate de Valentin Munteanu în „Tribuna” din 10 septembrie: „De la bun început m-a frapat obositoarea repetiție a titlurilor folosite de autor: *Noapte la arie*, *Noapte pe șantier*. Oare peisajul nocturn al unei arii este atât de apropiat de acela al unui șantier, încât poetul să-și poată permite «luxul» unor monotonii prezentate cu ostentație? Nu cred. Dar aceasta nu reprezintă decât o obiecție mărunță față de cele pe care mi l-a impus conținutul poetic al poeziilor în cauză. În *Noapte la arie* nu-i vorba de peisajul nocturn al unei arii pe care viața clocotește din plin. Chiar autorul ne-o spune în primele versuri: «Zgomotul motoarelor s-a pierdut/ În câmpul nesfârșit din jur». Era firesc să mă întreb: a putut găsi ceva deosebit poetul pe o arie scufundată în beznă? Pe o arie unde totul a amuțit? Versul său nu ar fi putut descoperi ceva mai de preț pe o arie unde munca n-a conținut nici măcar noaptea? Autorul a vrut să-și imagineze o astfel de împrejurare («Zgomotul motoarelor s-a pierdut/ Și-n ceasul târziu aș vrea s-l refac/ Bucată cu bucată»), însă, din păcate, pentru aceasta nu ajunge simplul efort al imaginației: «Tractoriștii stau în jurul batozei roată/ Vorbesc despre fete și visuri/ Și-n șesul întins, foșnitor,/ Țigările-aprinse îmi par/ Fereastră spre sufletul lor». Cred că poetul ar fi putut

să vadă ceva mai departe prin această fereastră, ceva mai mult decât eroticul din viața tractoriștilor. Chemarea la întrecere, munca și activitatea de zi cu zi a tinerilor mecanizatori aparțin – deocamdată, cel puțin – unui univers necunoscut lui Valentin Munteanu. *Noaptea pe șantier* mi-a oferit aceeași decepție. Pustietatea șantierului în timpul nopții se află în centrul preocupărilor lui Valentin Munteanu. «Șantierul a rămas pustiu/ Cărmizile dorm somn liniștit». Pentru a găsi un pretext pentru poezia sa, Valentin Munteanu personifică uneltele: «Numai uneltele nu pot dormi/ Au încă în ele/ rezonanța zilei de muncă ce-a trecut». La drept vorbind, alt pretext nici nu putea fi găsit pe șantierul pustiu. Doar paznicul de noapte să-l mai fi inspirat la redarea vieții adevărate. Versurile acestea, ca și precedentele, te surprind prin tristețea, prin melancolia lor cu totul și cu totul nejustificate. Unde-i viața clocotitoare din creațiile celor mai buni poeți ai noștri? În *Cântecul breton*, altă poezie semnată de Valentin Munteanu? Citez la întâmplare: «A pierit în larguri un pescar.../ Curcubeul s-a culcat pe mare./ Cu o mână-ntinsă în zadar/ ... Va mai muri și mâine alt pescar/ Unul tânăr și cu ochi căprui/ Ca un cântec vechi al nimănu». Poate fi vorba în acest cântec de realism socialist? De actualitate, de viață? În același grupaj, Valentin Munteanu afirma în poezia *Trece un om*: «Trece un om fluierând pe stradă/ Inima lui nimeni/ nu poate să i-o vadă». Dar această afirmație desființează însăși nobila misiune a poeziei. Deocamdată, singurul lucru pe care poetul ni-l poate spune cu certitudine e că ecoul pașilor va rămâne pe străzi «Ca un parfum până-n zori» (!?). Nu pot să nu menționez finalul «actual» al poeziei. Când vor veni zorii omul «s-o-ntoarce din schimb din uzină». După ce am citit versurile poetului Valentin Munteanu, cu legitimă îndreptățire îmi pun următoarele două întrebări: 1) Care-i cauza tristeții în poezia sa? 2) Unde-i fondul realist-socialist al poeziei sale?”. □ G. Dimisianu observă *O imagine simplificatoare* în romanul lui Dragoș Vicol *În munții de miazănoapte*. □ Matei Călinescu abordează tema *Poezie și exigență*: „Dacă acum câțeva vreme se făceau resimțite în poezia noastră anumite forme de modernism, având drept corolar obscuritatea, prețiozitatea și, de fapt, lipsa de mesaj, se poate constata că în ultimele luni asemenea manifestări au fost foarte rare. Unii dintre poeții criticați pentru obscuritate – ne gândim de pildă la Negoită Irimie sau Ion Rahoveanu – n-au avut decât de câștigat renunțând la imagistica greoaie, confuză, complicată (de fapt arbitrară) în favoarea unei simplități care este întotdeauna un mediu favorabil pentru dezvoltarea talentului. Trebuie să mărturisim că ne-a surprins apariția, într-un număr recent al «Contemporanului», a poemului *Anul XV* de Paul Anghel și Ilie Purcariu. O anumită ostentație modernistă, iritantă, contrazicea intențiile autorilor de a prezenta imaginea globală a realizărilor celor 15 ani de construcție socialistă din țara noastră. Ne îndoim că cititorul, om al muncii, va fi apreciat acest poem lipsit de unitate, în care aglomerarea de abstracții convertite în imagini (uneori interesante) și tonul amintind de suprarealiști, duc la o pulverizare a mesajului.

Oricum, asemenea recrudescențe ale modernismului au devenit tot mai rare în ultima vreme; ca și tradiționalismul, modernismul a fost respins de poezia noastră nouă în ansamblul ei, iar falsa dilemă tradiționalism-modernism nu mai poate înșela pe nimeni. Apropiindu-se mereu de realitate, dăruindu-se marilor teme revoluționare ale contemporaneității, învățând să fie simpli în dialogul lor cu cititorii, numai așa poeții vor izbuti să cuprindă în creații de valoare pulsația unanimă a epocii noastre”. □ Lucian Raicu îi face un profil lui **V. Em. Galan**. □ Despre **Bucureștiul la Caragiale și înaintașii săi** scrie Ion Marin Sadoveanu.

25 septembrie

- În „Contemporanul”, G. Călinescu publică articolul **Școlarii**: „Omul adânc, care învață mereu, e cel mai plin de ignoranță, ca o pâine bine dospită, plină cu bășicuțe de aer. El rămâne totuși mereu neliniștit de golurile pe care le-a înghițit în creșterea sa. Aceasta e noblețea lui și a omului nou. Deci când văd copiii de azi mergând spre școlile luminoase ale noului București al erei socialiste, îmi vine să mă iau după ei și nu știu încotro s-apuc. Aș vrea să învăț cu ei despre minerale și despre vegetale, despre mașini și logodirea chimică a corpurilor, aș vrea să controlez substantivele și verbele și să învăț limbile popoarelor iubitoare de progres împreună cu istoria lor zbuciumată, cu obiceiurile și artele lor. A păși într-atâtea clase fiindu-mi cu neputință, mă întorc la masa mea de lucru și supunându-mă pe mine însumi cu asprime examenului, caut a mă pregăti pentru corijență spre a intra voios în contemporaneitate”.

[SEPTEMBRIE]

- Constantin Ciopraga scrie în „Iașul literar”, nr. 9, **Despre caracterul popular al literaturii noastre actuale**: „E învederat [...] că literatura realist socialistă, adresându-se poporului muncitor care construiește socialismul, are un larg caracter popular iar caracterul popular nu e decât expresia partinității marxist-leniniste”.
- În „Lupta de clasă”, Eugen Simion cercetează **Studii monografice despre creația unor scriitori** publicate de Sorin Arghir, (*Zaharia Stancu*), Horia Stancu (*Cezar Petrescu*), Valeriu Rîpeanu (sic!) (*G. M. Zamfirescu*) și Al. Săndulescu (*G. Topîrceanu*): „Capacitatea unui istoric literar se reflectă tocmai în modul cum reușește să scoată în evidență rădăcinile sociale ale operei, firele ideologice care s-au întâlnit în opera respectivă”. Arătând, în continuare, că „Unii critici amintiți mai înainte și-au detașat subiectele de contextul social-ideologic firesc și le-au prezentat ca niște fenomene separate, în sine” criticul asimilează această dizlocare cu o abatere de la preceptele doctrinare ale clasicilor socialismului „care precizează că fenomenele de suprastructură nu reflectă decât, în forme directe sau indirecte, configurația elementelor din domeniul bazei economice”, ceea ce a făcut ca înfundarea „dintre elementele

ideologice contradictorii” să nu fie totdeauna evidențiată în monografiile respective

● În „Steaua”, nr. 9, Nichita Stănescu publică poezia **Pentru liniștea somnului**: „Mă pregătesc de somn/ ca de o plăcere fără grabă/ [...] Voi lua cu mine schelele și zidurile roșii/ ca să le cresc mai departe, în vis/ și teiul din poartă, să mă-mprejmuiască/ cu miresme și umbre,/ și țigările/// Da, și un poem de Li Tai Pe,/ pentru odihna scurtă dintre două lovituri de daltă”, etc.. □ Ion Vlad recenzează volumul V din *Rădăcinile sunt amare* de Zaharia Stancu (**Se îmbogățesc paginile unei vaste cronici...**), iar Virgil Ardeleanu **V. Em. Galan: Bărăgan (II)**.

● Numărul 9 (august) din anul 1959 al „Vieții românești” cuprinde rubrica „București – 500 ani” unde publică Horia Liman – *Timpurile și anotimpurile Bucureștiului*, Radu Boureanu – *Zăpezile calde, Rădvanul cu cerbi, Roaba vândută*, Petre Solomon – *București – suită jubiliară*, Cristian Sârbu – *Acuarelă bucureșteană*, Alfred Margul Sperber – *Pământ cu flori*, Florența Albu – *În nopți de vară*, Radu Albala – *Bucureștiul în literatură*, Ion Marin Sadoveanu – *Bucureștiul, oraș de teatru*, Ștefan Luca – *Drumul trece prin literatură* (nuvelă), Florin Mugur – *Înțelegerea necesității, Un utecist, Comunistul*. □ Ov. S. Crohmălniceanu face cronică poemului recent publicat *Întoarcerea armelor* de Mihu Dragomir, în care „ideea trecerii de la război la revoluție, a schimbării armei cum spunea Marx, de pe un umăr pe celălalt, a căpătat o existență reală artistică. Ba mai mult, a devenit ea organizatoarea întregii mișcări lirice. Cu alte cuvinte, elementul revoluționar a trecut în planul întâi, a ajuns el generatorul principal de poezie, ca un rezultat firesc al pătrunderii ideilor noi în însăși intimitatea actului creator.” □ Rețin, de asemenea, atenția studiul lui Ion Vitner – **Creatori și opere: Marin Preda (I)** și cronică volumului lui Fănuș Neagu, *Ningea în Bărăgan*, semnată de H. Zalis. Constatând că volumul *Întâlnirea din pământuri* (1948) creionează profilul predist al unui „interpret” al „vieții sociale a unui ținut rural limitat, în mod vizibil locul de baștină al scriitorului”, Ion Vitner validează critic „un creator extrem de sensibil la datele istoriei, ale socialului și politicului, dotat cu o excepțională putere de pătrundere în mecanismul intim al proceselor social-economice. Finețea și minuțiozitatea disecției factorului economic, pe care se bazează familia țărănească din Moromeții este unică în literatura noastră”, iar „dacă psihologicul este instrumentul delicat cu ajutorul căruia Marin Preda creează tipuri menite să dureze, arta sa este esențialmente politică. [...] Este adevărat că prozatorul are o putere de observație și disociere analitică ieșită din comun, dar fără înțelegerea marxist-leninistă a proceselor studiate, întregul univers rural descoperit de Marin Preda ar fi rămas îngropat în realitatea atât de derutantă prin multiplicitatea aspectelor ei.” De aceea, afirmă Vitner, „autorul *Moromeților* și al *Desfășurării* este unul din cei mai caracteristici reprezentanți ai noii generații de creatori, apărută după eliberarea

patriei noastre. Arta sa, matură și impresionantă prin mijloacele de realizare, este profund politică, însuflețită de un puternic spirit de partid.” Cu toate acestea, nuvela *Ana Roșculeț*, în care scriitorul „a încercat să pătrundă în tainele mediului muncitoresc”, este „un rezultat nereușit” prin „diagnosticul [...] de naturalism, nu în accepția lui comună, de literatură a biologicului și fiziologicului, ci de viziune limitată asupra particularului, accidentalului, luat ca exemplu tipic pentru o clasă sau pătură socială.” Amendând „vădite predilecții pentru interioare sordide, nu prin mizerie, dar prin dezordine și neglijență, interioare de tip dostoevskian cum este acela al Anei Roșculeț și al funcționarei Ierulescu, profesoara Anei”, criticul dezavuează „limbajul personajelor [...] de mahala obscură, supusă totalei descompuneri morale”, dar și patina psihologică a Anei, un personaj prin care „autorul a vrut să creeze un caracter complex, dar în loc de profunzime a rezultat vacuitate.” Tot astfel, „există în acest volum al debutului lui Marin Preda o serie de schițe având un caracter aparte, dominate de o direcție estetică periculoasă, prin hiatusul pe care-l comportă între ficțiunea artistică și realitatea socială.” *Colina* proiectează „un caz de angoasă”, *Calul* este „un mit al asasinatului, împrăștiind reflexele greoaie ale tenebrelor, dar fără un sens, o direcție rațională precisă, fără finalitate”, *La câmp* „este un elogiu al instinctivului. Doi ciobani violează o ciobăniță.” Finalul studiului subliniază faptul că, într-o proză „aparent de strictă obiectivitate”, „exista primejdia evidentă ca Marin Preda să devie un greșier, nu al istoriei (aspirația marilor realiști), ci al instinctivului, al obsesiilor și elementelor mistice. [...] Ulterior aceste reminiscențe ale debutului vor dispărea, pentru că în Marin Preda participantul la construcția socialismului va învinge scriitorul realist-socialist.” Cronica volumului lui Fănuș Neagu, *Ningea în Bărăgan* (Editura Tineretului, 1959), semnată de H. Zalis, evidențiază afinitatea scriitorului față de „o tematică predilect etică. Alegerea drumului în viață, respectul față de adevăr, sau, dimpotrivă, recursul abuziv la minciună și ipocrizie ca mijloc de chiverniseală, înfruntarea decisivă între vechile mentalități și germenii noii conștiințe socialiste, iată tot atâtea subiecte din a căror tratare Fănuș Neagu desprinde unele semnificații majore.”

● În „Scrișul bănațean”, Eugen Simion publică studiul **Umanismul socialist și rolul educativ al literaturii**. □ Leonard Gavrilu recenzează Conținut și formă în artă de Andrei Băleanu (**Contribuție la dezbaterea unei probleme de bază a esteticii**).

OCTOMBRIE

1 octombrie

● În „Gazeta literară”, Al. Philippide traduce poemul *Se duce zeul moliemei* de Mao Tze-dun. □ În legătură cu vizita lui Hrușciiov în America, Mihai Beniuc scrie despre *Dorința de pace a omenirii*, Aurel Baranga despre *O planetă fără*

cazărmi, iar Teodor Mazilu scandează „*Trăiască rațiunea, piară întunericul!*”. □ Paul Georgescu scrie despre *Critica literară și spiritul critic*, pornind de la articolul *Împotriva spiritului apologetic în critica literară* publicat recent în „Scânteia”: „Fără îndoială că dușmanii noștri se vor grăbi să deformeze pe la diferite posturi de radio apariția acestui editorial din «Scânteia» și să-i găsească cele mai ciudate interpretări. Realitatea e însă clară: ne aflăm într-un moment important pentru dezvoltarea viitoare a creației și sporirea exigențelor corespunde atât dezvoltării obiective a literaturii și artei, cât și creșterii exigenței maselor de cititori. Nu se mai poate vorbi acum de «literatura nouă», de «prima carte despre...» etc. Literatura noastră de după Eliberare constituie acum un capitol masiv și important al istoriei literaturii române, unic prin originalitatea conținutului, tematicii și raporturilor dintre oameni”. □ Marcel Breslașu, intervievat, vorbește *Despre poezie, critică și exigență*: „Am fost și eu în Arcadia... Am băut până la fund cupa de fiere a criticilor dușmănoase, distrugătoare, și m-am delectat cu mierea – dulce uneori până la îngreșare – a ditirambilor, inoperanți prin însăși lipsa lor de măsură. Cele dintâi m-au îndurerat, ca orice act nedrept, pătimas, cele din urmă nu m-au descumpănit prea tare, ci mai mult m-au înveselit, ca orice caricatură în care-mi văd trăsăturile îngroșate, diformate (chiar dacă intenția portretistului era să mă «fleteze», ascunzând faptul că nu sunt chiar un Adonis!). Dar cel mai nesuferit tip de critică literară este cel mijlociu, din toate punctele de vedere mijlociu: acela al vorbăriei goale și găunoase, al tonului circumspect, evaziv, al aluziilor de după zarzăr și al pitirilor pe după deget, din care până la urmă reiese că omul a scris o foarte slabă capodoperă!”. □ Matei Călinescu scrie despre *Mihu Dragomir: „Întoarcerea armelor”*.

● „Tribuna” reproduce din „Scânteia” articolul *Împotriva tonului apologetic în critica literară și artistică*, însoțindu-l de un comentariu redacțional despre *Necesitatea obiectivității*, în care revista își face autocritica pentru scăderea vigilenței. □ Alexandru Lungu semnează poeziile *Deasupra Chinei și Tigrii de hârtie* (cea de a doua cu un moto din Mao Tze-dun: „Imperialiștii sunt tigri de hârtie”): „La noi e ziuă și nopțile-s limpezi,/ noi statornicim lumina în lume/ cu pacea-nsorită și luceferi de viață.// Din umbra lor veștejită și tulbure,/ tigrii tânjesc așezările noastre/ cu foame sălbatecă.// Dar e-n zadar agonicul jind –/ noi statornicim viața în lume/ cu mai puternice arme/ decât colții lor veninoși.// Pe lângă voința de oțel a popoarelor/ și aurul holdelor noastre, pe lângă flacăra caldă din inimi –/ de hârtie sunt tigrii din umbra istoriei”.

2 octombrie

● G. Călinescu publică la rubrica sa din „Contemporanul” articolul *Dragonii de scântei*: „Cu prilejul împlinirii a zece ani de existență a noii Chine populare, e cazul de a ura mării țări socialiste din Extremul Orient *van sue*: să trăiască zece mii de ani. Chinezii au fost și sunt mai ales astăzi un popor

iubitor de pace. Praful zis de pușcă ei l-au cunoscut de mult dar nu le-a trecut prin minte să ucidă oameni, ci l-au folosit pentru artificii. Nu e departe vremea când chinezii vor trimite și ei spre Lună sau, cred, spre Soare, rachete care, potrivit imaginației lor pline de fantezie, vor brăzda cerul ca niște dragoni de scânteii”. □ George Ivașcu se pronunță *Împotriva criticii apologetice*.

4 octombrie

● În „România liberă”, Eugen Atanasiu realizează un interviu cu Dan Deșliu (întors din Belgia, unde participase la a patra bienală de poezie, organizată de revista „Journal des poètes”) pe tema „*Omul viitorului și poezia*”: „la Knokke-le-Zoute am avut surpriza de a ne vedea «reprezențați» de niște autori care nu erau de față, dar sub ale căror producții figura specificația «români» sau «România», ca de pildă domnul Eugene Ionesco din care ni s-au servit selecțiuni dintr-o nouă piesă a lui. Trebuie să arăt că selecțiunile au fost prezentate în cadrul unei după-amieze consacrate «nonsensului în artă». În paranteză fie spus, era foarte comic să văd destul de mulți oameni serioși adunați laolaltă, încercând cu multă gravitate să găsească un sens... nonsensului. Iar pe un așa numit «mur de la poezie» am văzut afișat un manuscris al unui așa zis poet, cică român, I. Issou, autorul unui «dicté automatique» din care cu toată bunăvoința n-am putut reține decât ultimele două «versuri» pe care le redau aproape întocmai: «12-7-48-63-56-brrrouahhhahaha!!/49-3-4-27-36-ouahahhhhabrrrou!!». Cineva m-a întrebat ce părere am despre această producție a presupusului «compatriot». Mi-am exprimat regretul că nu am cunoscut din timp organizarea unei asemenea expoziții de versuri pentru că aduceam cu mine rezultatul ultimelor trageri la loto și pronosport pentru a fi oferite ca producții «literare»”.

6 octombrie

● Cezar Petrescu elogiază, într-un articol din „Scânteia” intitulat *Pacea e mai tare*, lumea de azi – a cuceririi cosmosului de către marele prieten de la Răsărit, o epocă în care „fantasticul a irupt în realitate”, în care „nimic nu se mai arată limitat și imposibil” – și „lumea de mâine”, ale cărei temelii au fost deja puse, o lume în care „stihul lui Eminescu” – „Iar te-ai cufundat în stele/ Și în nori și-n ceruri ’nalte” – „va înceta [...] să însemne numai un suspin poetic. Va aparține realității de toată ziua, cu bilete dus și întors.” În această lume, zugrăvită în termeni mitologici și pe un ton profetic amintind de literatura milenaristă, „pacea e mai tare. Mesagiile ei cutreieră spațiul cosmic. Cine nu le descifrează tâlcul, cine s-ar mai putea îndoi? Pace, prietenie, coexistență, colaborare, progres, viitor. Lumea de mâine. Altă lume. Lumea erei atomice și a erei cosmice, așteptând instaurarea definitivă și generală a unei conștiințe vrednice de uriașele cuceriri ale geniului omenesc.”

8 octombrie

● În „Gazeta literară”, Teodor Mazilu evocă *Nobila prietenie* dintre „țara noastră și Uniunea Sovietică”, „trainică și nemuritoare fiindcă se bazează pe ideile biruitoare ale comunismului, pe convingerea că numai ideile comunismului asigură fericirea oamenilor muncii”. □ Continuă articolul lui Paul Georgescu despre *Critica literară și spiritul critic*: „Cineva poate ridica următoarea întrebare: cum se face că, deși principiile de la care pornește critica militantă sunt clare, deși metoda lor de cercetare e științifică, totuși apar atâtea cronici și articole greșite sau confuze... I-aș răspunde că – în afară de cazurile în care un critic sau altul încalcă principiile de bază – estetica noastră nefiind dogmă ci metodă de cercetare, criticul trebuie să judece fiecare carte, din nou, să o implice într-un context, într-un proces în devenire. Critica este creație în sensul că ea nu stabilește numai un raport între sine și carte, ci are în vedere o serie de raporturi (între aceleași cărți ale aceluiași autor, între diferite cărți pe aceeași temă etc.), astfel încât criticul se află față de carte în situația scriitorului față de faptul de viață, care nu poate fi cunoscut niciodată singur, izolat, ci doar situat în relație, cuprins în evoluția dinamică. Și așa cum scriitorul – eventual – cuprins de cele mai bune intenții, însemnând conștiințios în carnețel diverse fapte reale, poate da o interpretare greșită realității, o poate deforma, tot așa criticul cu cele mai bune – eventuale – intenții poate deforma printr-o prezentare unilaterală acea realitate care este cartea. Și fiindcă există mai multe criterii de care trebuie să ținem seama în explicarea unei cărți, deși aceste criterii sunt clare, raportul între ele totuși nu este dat, el necesită o gândire creatoare. Aceasta, ca și-n cazul creatorilor de artă, nu este totdeauna la înălțime”. □ Radu Lupan scrie despre *Imagine și modalitate lirică*, polemizând cu Roger Caillois: „imaginea, concepută ca o relație între realități, deosebite dar apropiate logic, va fi cu atât mai sugestivă cu cât noutatea apropierei nu va încălca posibilul, raționalul. Și această noutate a lucrurilor sau a relațiilor redescoperite în poezie va prelungi ecoul pe care ele îl trezesc în sensibilitatea noastră. Acest ecou este zona de umbre și lumini a inefabilei sugestii și, pentru a o crea, e necesară organizarea justă – horatianul «lucidus ordo» - a emoțiilor, a emoțiilor subordonate ideii. Inovația trebuie, așadar, să se exercite cu deosebire asupra imaginii poetice și inovațiile formale se dovedesc sterile până la urmă. Poezia realismului socialist nu numai că nu respinge inovația, ci o consideră necesară, iar Maiakovski trecea, printre regulile fundamentale ale meșteșugului versurilor, și următoarea: *Noutatea, noutatea materialului și a metodelor este obligatorie pentru fiecare operă poetică* (s.n.). Noutatea ideii care condiționează și pe aceea a materialului, a formelor, evident”. □ Într-un interviu, Mihai Beniuc se pronunță *Pentru o critică științifică și principială*. □ Paul Cornea scrie despre *Un roman de acum un veac despre București – Bucur, istoria fundării Bucureștilor* de Alexandru Pelimon.

9 octombrie

- G. Călinescu publică articolul *Primăvara mea e toamna*, în „Contemporanul”.
- Andrei Băleanu scrie în „Scânteia” despre piesa *Descoperirea* de Paul Everac, pusă în scenă la Teatrul Muncitoresc C. F. R., o piesă pe o temă „grea și totodată extrem de importantă, oferind prilejul de a reliefa artistic profilul moral al comuniștilor, de a arăta în acțiune forța adevărilor prin care ei au câștigat, în acei ani tulburi, adevărate și sprijinul efectiv a nenumărați fii devotați ai poporului.” După ce a fost sancționat, într-un articol orientat *Împotriva tonului apologetic în critica literară și artistică*, apărut în „Scânteia” din 23 septembrie (în același an), cronicarul își construiește discursul în spiritul unei critici mai puțin indulgente față de „lipsurile” piesei, pe care le evidențiază ostentativ: lipsa de autenticitate a acțiunii, superficialitatea în conturarea „profilului individual al eroilor”, lipsa de substanță a dialogului (care „nu conține acea substanțială dezbateră de idei, acea confruntare morală și ideologică menită să pregătească marea și fundamentală „descoperire” pusă pe seama eroului”) vădesc o insuficientă cunoaștere a realităților istorice evocate, care pune în umbră calitățile de ordin stilistic. „Remediile, arată cronicarul, sunt [...] cunoscute: o legătură strânsă cu viața, aprofundarea caracterelor și a conflictelor, șlefuirea artistică până la exigență.”

11 octombrie

- În „Scânteia tineretului”, Ion Vitner semnează articolul *Cultura și intelectualii de-a lungul secolelor*, alcătuit în jurul ideii că socialismul a „dăruit noțiunii de cultură finalitatea și sensul de cult al valorilor umane, în serviciul celor mai largi mase. Ar fi pasionantă o istorie alcătuită din punct de vedere marxist a destinului culturii progresiste de-a lungul veacurilor. Ar fi o istorie a unor înspăimântătoare avatari ale oamenilor de cultură înaintată în societățile și evurile dominate de exploatare. Și în același timp, o istorie a fericirii de a crea în timpul regimului socialist.” Intenționând să realizeze o panoramă a „marilor figuri socialiste” care ocupă „un loc de frunte” în „complexul culturii progresiste”, tocmai pentru a exemplifica „abnegația” „cu care au creat în vremuri de obidă marile avuții lăsate posterității de cărturarii martiri”, Ion Vitner, ideolog al realismului socialist, desfășoară un discurs „demascator” al „decadentelor” concepții despre cultură, subliniind că specificul „spiritualității reacționare este conceptul aristocratic cu privire la cultură, în virtutea căruia fenomenul cultural ar fi un produs exclusiv al unei elite restrânse, care nu are nimic comun cu masa poporului, lipsită - în perspectiva acestei concepții - de virtuți creatoare. În plus cultura nu trebuia să aibă o finalitate sau utilitate precisă, spuneau ei, ci trebuie să fie un divertisment pentru alungarea plictisului claselor exploatare și avute.” Reprezentanții „gândirii reacționare” sunt filozoful O. Spengler, „precursor al ideologiei hitleriste”, care, în *Declinul*

Occidentului, „face o netă distincție între masă sau plebe [...] și elită, aristocrația spirituală („Masa, poporul sunt caracterizate – după el – prin neputința de a se ridica la înălțimea speculațiilor filozofice, din cauza unei continue înclinații către practic și cotidian”) și Arnold J. Toynbee, „spenglerul Angliei și al ideologiei imperialismului în general, care și el susține ideea unei minorități creatoare de valori (elita) și a unei mase inerte.” Aceștia devin colportorii unei „gândiri denaturate [...] multiplicată la nivelul culturii descompuse a Occidentului.” Sub incidența unei astfel de ideologii „reacționare”, „soarta creatorilor de bunuri spirituale, sub dominația *elitelor* exploatare” este marcată, în viziunea autorului, de un explicit tragism, și „dacă ne-am limita numai la istoria romantismului și a marilor creatori romantici, avem în fața ochilor un tablou înspăimântător. Un număr impresionant de genii ale umanității zdrobite pur și simplu de mizerie și boală, terminându-și viața și activitatea creatoare la vârsta tinereții.” „Soarta amară a poezilor și scriitorilor români din trecut” reiterează destinul tragic al creatorului sub „reacționarism”: „Un Pincio mort la 27 de ani și Traian Demetrescu la 33, un Cerna dispărut dintre cei vii la 32 de ani și Iosif la 38, Sahia mort la 29 de ani etc.” Compensatoriu, „ce a oferit socialismul creatorului de valori culturale este practic incalculabil, în primul rând demnitatea de om util oamenilor, de reprezentant al unei gândiri colective populare, un loc de frunte într-o patrie nouă, a celor ce muncesc. Incalculabilă este și suma eforturilor făcute de partidul nostru pentru creatorul de bunuri spirituale. Faptul de a-l fi dăruit, prin îndrumarea de partid, sensibilității și aspirațiilor unui întreg popor, de a-l fi înarmat cu luciditatea gândirii marxist-leniniste, singura în stare să ofere eficiență talentului nativ, de a-l fi făcut exponent, prin arta lui, al năzuințelor nobile ale unei întregi colectivități, de a-l înconjura cu dragoste și permanentă grijă părintească, constituie o revoluție în istoria culturii românești.” Este invocat, în siajul acestei demonstrații dirijiste, cuvântul de salut rostit de Mihail Sadoveanu cu ocazia primului Congres al Scriitorilor din R. P. Română: „Mulțumesc din inimă și cuprins de o profundă emoție Partidului Muncitoresc Român și guvernului democrat, că în anii destui de înaintați ai vieții mele am ajuns să văd aceste realizări pe care altădată nici nu le puteam visa.” De asemenea, „cinstea pe care i-a făcut-o N. S. Hrușciov marelui scriitor al timpurilor noastre, Mihail Șolohov, invitându-l ca pe un tovarăș demn, ca pe un reprezentant eminent al geniului creator al poporului sovietic în călătoria sa în S.U.A.” dovedește, în viziunea lui Ion Vitner, „grija” Partidului pentru creatorii săi. În acest fel, „socialismul nu este numai orânduirea lipsită de exploatarea omului de către om, dar prin acest fapt revoluționar, socialismul este în același timp un tip de societate având cultul marilor valori intelectuale. [...] Saltul calitativ constă, cred, în uriașa difuzare a culturii înaintate în masa largă a poporului, în formarea unui număr imens de cercetători și specialiști de mare valoare în diferitele domenii de activitate intelectuală. Aici este unul din

numeroasele domenii în care lumea socialismului, având în frunte Uniunea Sovietică a întrecut în mod apreciabil capitalismul dovedind marele avânt al culturii în socialism.”

14 octombrie

● Damian Hurezeanu publică în „Scânteia” *Unele observații despre lucrarea „Contemporanul și vremea lui”* (volum recent apărut la Editura de stat pentru literatură și artă, sub semnătura lui Savin Bratu și a Zoei Dumitrescu), valorificând conștiincios, în analiză, stereotipiile structurale și retorice ale criticii aliniate ideologic. După ce epuizează rapid (în două-trei paragrafe) meritele cărții, arătând că „investigațiile autorilor în domeniul problemelor ce țin strict de istoria și critica literară sunt valoroase”, cuprinzând „observații fine și pătrunzătoare expuse într-un stil viu și antrenant”, cronicarul se ocupă pe larg de defectele acesteia: insuficiența informațiilor cu privire la contextele social-politice în care apare revista (de pildă, „în lucrare nu se fac aprecieri de ansamblu cu privire la mișcarea muncitorească de la sfârșitul secolului al XIX-lea”), prezența unor „accente apologetice” și maniera „obiectivistă” care caracterizează atât prezentarea unor personalități ale criticii secolului trecut, ca Gherea și Maiorescu, cât și realizarea „fișierului bibliografic al unor colaboratori ai „Contemporanului”, întocmit de E. Manu” etc. În ultimă analiză, „munca fructuoasă a autorilor în ceea ce privește problemele de istorie și critică literară este puternic umbrită de greșelile de natură obiectivistă prezente în studiu. Este necesar ca Editura pentru Literatură și Artă să manifeste mai multă exigență față de conținutul ideologic al unor asemenea lucrări.”

15 octombrie

● În „Gazeta literară”, Letiția Papu semnează articolul *Studiul politic și creația artistică*. □ Eugen Barbu se pronunță în legătură cu *Unicul viciu al tineretului occidental*, ricanând la Arthur Koestler, *Portrait robot du jeune européen*: „Vizitez adesea fabricile. Aici am găsit totdeauna oameni sănătoși, oameni care gândesc, oameni preocupați. Niciodată nevoia de invenție, de a ușura munca, n-a fost mai imperioasă. În 15 ani, sub conducerea comuniștilor, a crescut o generație de adolescenți la fel de febrili ca prototipul domnului Koestler, dar tinerii noștri au o altă febrilitate, pe aceea a creației. Singurul viciu al occidentalului: viteza, există și la băieții noștri, dar este vorba de o viteză a înfăptuirilor”. □ Al. Dima scrie *Asupra stadiului actual al poeziei noastre*: „Lirismul presupune [...] clocotul sentimentului, dar nu în sensul – de pildă – al purismului lui Valéry, pentru care poezia dezvoltă doar o exclamație, «strigăte, lacrimi, săruturi, suspine», și nici în sensul simbolismului, care coboară sentimentul în subconștient și-l leagă de zona inferioară a senzațiilor. E vorba, într-o poezie lirică sănătoasă cum este cea a realismului socialist, nu de sentimentul izolat, artificial, ci de cel prins în pânza contactelor lui firești cu

lumea ideilor și cu tendințele voliționale ce alcătuiesc unitatea indisolubilă a vieții psihice, dialectica lăuntrului nostru sufletesc. Poezia lirică e, prin urmare, un gen literar complex și complet ce se dezvoltă pe baza afectului, dar nu neglijează [...] forțele intelectului și ale voinței”. □ Radu Boureanu stă de vorbă cu un redactor al revistei despre **Poezie și actualitate**: „Avem poeți ai celei mai tinere generații, extrem de dotați, dar după cât se pare, unora dintre ei nu le sunt destul de cunoscute realitățile vieții noastre. Adeseori, antenele lor poetice sau pipăie terenurile vagi ale poeziei cu întoarceri spre influențe străine, depășite, nedorite, sau, la unii, se mai lasă încă simțite gesturile clamate ale unor moduri de expresie poetice care amintesc proletcultismul”. □ În **Semnificația unui mesaj**, Șerban Cioculescu scrie despre povestirea *Soarta unui om* de M. Șolohov. □ Mihail Petroveanu studiază raportul dintre **Idee și expresie în critică**. □ Gellu Naum publică poezia **Gesturile toamnei**: „Cunosc și iubesc gesturile de toamnă ale oamenilor/ de la marele gest din Octombrie/ până la cele de fiecare zi/ ușor obosite și, totuși, pline de forță;/ gestul mecanicului care, înainte de ultima gară,/ își șterge mâinile cu o grămăjoară de câlți,/ al pescarului care lasă o clipă vâslele și privește/ cum se răsfrânge amurgul în solzii peștilor,/ al țăranului care fărâmă în palmă un bulgăre de pământ/ încercând, părintește, culcușul semințelor.// Cunosc și iubesc gesturile de toamnă ale oamenilor/ poeticele gesturi de împlinire,/ și le-am văzut pe toate, în toamna asta amplă,/ de la cele mai grandioase până la cele mai simple,/ viguroasele gesturi ale oamenilor care au început să-și cunoască/ dimensiunile reale,/ liniștitele gesturi,/ în toamna asta nemaipomenită/ când degetele noastre au atins Luna”. □ Al. Philippide scrie despre **Însemnătatea poeziei sovietice**.

- Cezar Petrescu vorbește în „Luceafărul” despre **Temeiul marii prietenii** româno-sovietice: „Ah! Cât mi se strânge inima încărcată de atâția ani și de atâtea amaruri vechi-străvechi, că nu-s la început de viață scriitoricească să pot participa mai îndelung la viitorul lumii pe care-l pregătește marea noastră prietenă din răsărit pe măsura geniului omenesc, colectiv, uriaș, tumultuos, nu pe meschina contabilitate a câtorva fabricanți de arme atomice și de rachete cosmice care plesnesc înainte de a purcede din loc!”.

16 octombrie

- În „Contemporanul”, G. Călinescu publică articolul **Tortura prin cacao**, despre Jorge Amado.

18 octombrie

- H. Zalis prezintă critic, în „România liberă”, **O construcție epică fragilă** (*Zilele săptămânii* de D. R. Popescu): „În *Zilele săptămânii*, gospodăria colectivă nu ocupă locul ce i se cuvine, deși ea ar fi trebuit să solicite în cel mai înalt grad interesul scriitorului”.

20 octombrie

● În „Scânteia tineretului”, Mihnea Gheorghiu publică, sub titlul ***Literatura celor mai nobile aspirații ale omenirii***, un articol prilejuit de începerea manifestărilor dedicate *Săptămânii cărții sovietice*, evidențiind „recolta bogată de beletristică, din care cititorul tânăr poate spicui titluri seducătoare, de autori clasici și contemporani cunoscuți.” Aparițiile includ volumul opt al operelor complete ale lui Cehov și al patrusprezecelea din operele lui Gorki, *Însemnările unui partizan* de P. Ignatov, *Tinerețea lui Marx* de Galina Serebriakova, *Livada din stepă* de V. Kataev, *Sevastopol* de A. Malâșkin, *Soarta unui om* de M. Șolohov. Tirajele din ultimii 15 ani ale celor două edituri importante ale momentului, *Cartea Rusă* și *Editura Tineretului* - 40.000.000 de exemplare – evidențiază „accesul deschis spre lumina culturii maselor largi ale celor ce muncesc de către regimul nostru democrat popular”, dar și „dragostea oamenilor muncii de la noi pentru cartea sovietică.” Aceasta „se datorește tocmai mesajului de o mare bogăție spirituală și calității artistice atât de înalte a literaturii sovietice. Oamenii muncii de la noi, ca și cei din celelalte țări socialiste, văd în literatura sovietică, literatura unui minunat popor care, condus de Partidul Comunist, a dăruit primul în lume lanțul exploatării capitaliste, a făurit socialismul și a trecut acum la construirea desfășurată a comunismului. Această literatură căreia metoda realismului socialist i-a dat puterea de a transmite sub forma unor imagini artistice deosebit de realizate ideile biruitoare ale comunismului, le face cunoscută viața și munca oamenilor sovietici, chipurile unor eroi pozitivi ale căror exemple sunt demne de urmat.” În viziunea autorului articolului, Maiakovski, „poetul cel mare al revoluției”, îndeamnă pe tinerii comuniști români să arate „că toți oamenii muncii din țara noastră [...] apreciază aportul de bogăție spirituală considerabilă pe care îl reprezintă în educarea omului nostru contemporan literatura rusă și sovietică prin ideile majore, umaniste pe care le împărtășește cititorilor, prin excepționala ei calitate artistică. Școală admirabilă de umanitate nouă, călăuză și prieten, literatura sovietică este – alături de literatura noastră nouă – inseparabilă de educarea tineretului cu care țara noastră se mândrește astăzi, inseparabilă de impetuosul său mers înainte, sub înțeleapta și părinteasca conducere a Partidului Comunist Român.” □ În același număr, Natalia Petruț recenzează volumul de articole „*Visuri împlinite*”, publicat la Editura Tineretului cu ocazia „celei de-a cinsprezecea aniversări a eliberării patriei noastre”, corpusul de texte fiind constituit dintr-un colaj de articole cu miză ideologizantă care oglindesc „limpede contrastul izbitor dintre trecutul de tristă amintire și prezentul luminos al vieții tineretului nostru, comparând-o în permanență și cu viața grea, lipsită de posibilități și bucurii, a tineretului din țările capitaliste și coloniale.” Articole precum *Cetățean cu drepturi depline*, *În muncă ni-i mândria și sensul și mărirea*, *Învățătura – un drept, un titlu de mândrie*, *Spre luminoasele culmi ale culturii*, *Mulțumim din*

inimă partidului formează, spune autoarea, în spiritul doctinar al vremii pe tânărul cititor care „va putea avea deci această imagine completă a situației tineretului nostru, va prețui și mai mult viața nouă, luminoasă pe care a dobândit-o întregul nostru popor muncitor prin luptă curajoasă și muncă harnică sub conducerea partidului iubit.”

22 octombrie

● În „Gazeta literară”, Savin Bratu răspunde articolului lui Radu Lupan despre *Imagine și modalitate lirică* („Gazeta literară” din 8 octombrie), reproșându-i că „nu poate constitui o prea bună... bază de discuție, fie pentru că expresia e opacă și ascunde ideea, fie pentru că ideea însăși e confuză”: „Specificitatea de fond a poeziei ar consta însă în intensitatea afectivă a reflectării realității, în transmiterea, în primul rând, a sentimentelor poetului. Materialul prozei (faptele, caracterele, etc....) poate, în anumite limite, circula în afara personalității scriitorului, desprins de el. materialul poeziei este indestructibil legat de personalitatea poetului, este, în cel mai înalt grad, o imagine subiectivă a realității obiective și o exprimare a afectivității poetului prin elementele realității de care se slujește. Principalul în poezie ar fi deci, după mine, caracterul ei liric, de comunicare a afectivității și a personalității poetului. Lirismul (indiferent de genurile și speciile convențional stabilite) ar fi propriu *poeziei*, el fiind acela care a impus, de-a lungul veacurilor, o *artă a cuvântului* deosebită pentru poezie în raport cu aceea a literaturii «prozaice». Ritmul, muzicalitatea, tropii sunt formele care comunică cititorului, dincolo de elementele obiective și detașabile ale poeziei, sentimentul și personalitatea poetului, provocând prin totalitatea *definitivă* a poeziei o stare sufletească asemănătoare cu aceea a poetului. Realitatea în transformare revoluționară a zilelor noastre își găsește deci, în poezie, o reflecție pe care nu o poate provoca proza. În principiu, raportând poezia actuală la specificul generic al poeziei, am putea spune: imaginea poetică a realismului socialist este aceea a confesiei omului reprezentativ pentru epoca noastră, a sentimentului complex și diferențiat pe care-l trăiește poetul în fața vieții tumultuoase din era comunismului și a depășirii spațiului terestru. De aceea, trebuie să căutăm în poezia noastră freamătul *innarabil* al sufletului contemporan, mărturie, peste veacuri și peste lumi, în infinitul cosmos, a trăirilor noastre sub semnul sublimei revelații marxist-leniniste a misiunii omului liber în univers. Poezia noastră actuală a parcurs, tocmai în acest sens, un drum esențial pozitiv, înscriind în istoria literaturii noastre o etapă distinctivă și valoroasă. Lirismul, păstrându-și intensitatea subiectivă, a devenit *o expresie individuală a colectivității poporului*, a celor mai înalte sentimente umane. Comunistul român, omul construcției noastre socialiste, al luptelor noastre mărețe și complexe, și-a adus, categoric, «confesia» proprie, cu multiplicitatea stărilor sale sufletești, în muncă și în iubire, în clocotul prezentului imediat și în fața relativei veșnicii.

De la Beniuc la Aurel Rău avem cu ce ne mândri. Tocmai pentru că esențialul în poezie îl constituie lirismul ei, trebuie să ne îngrijoreze fenomenele care marchează lipsa personalității poetice, a autenticității și prospețimii pe care ar trebui s-o aibă fiecare poezie a sa. Cu vigoare trebuie să denunțăm prozaismul în poezie și cu atenție să veghem la vitalitatea poeziilor care înfățișează sufletul epocii noastre. [...] În stadiul actual, trebuie, cred, să observăm că poezia noastră nouă a atins o treaptă de creație care-i ridică prestigiul și-i denunță, cu atât mai mult categoric, inegalitățile, scăderile. Pentru că exemplul poetilor de frunte nu se menține întotdeauna, instrumentul critic, care judecă întotdeauna în raport cu o relativă scară de valori, șovăie și în fața celor mai tinere talente. Printre acestea se găsesc adesea firele de aur ale viitorului, cu condiția *sine qua non* a unei receptări critice exigente (de exemplu, Cezar Baltag, Nichita Stănescu, Ana Blandiana și alte nume încă atât de puțin cunoscute)” (*Virtuțile poeziei*).

- În „Scânteia tineretului”, E. Daniel recenzează romanul scriitorului sovietic Mihailo Stelmah, *Prețul sângelui*, publicat la E.S.P.L.A., în colecția *Cartea rusă*, a cărui acțiune este plasată „în anii furtunoși ai Revoluției, într-un sat ucrainean”, iar personajele clasificate maniheist (cei „consecvenți” ideologiei de partid și „reacționarii”, „elementele dușmănoase”) sunt perspectivizate în cheie ideologizantă, urmărindu-li-se „convertirea” doctrinară sau amendându-li-se virulent „devierile” de la normă. „Tânărul învățător Danilo Pidiprigora, fiu de oameni săraci, care înainte de războiul civil se ocupase numai de literatură și etnografie, de pildă, s-a lăsat amăgit de propaganda naționalistă a contra-revoluționarilor. Ajuns în rândurile lor, își dă însă seama de adevărata față a lucrurilor; luptând cu toate îndoilele sale găsește tăria să o rupă cu bandele lui Petliura și să se întoarcă în sat.” De fapt, „numeroși eroi ai cărții însumează în chipurile lor trăsăturile morale înalte ale omului din popor căruia Revoluția îi deschide noi și minunate orizonturi. Pentru dezvoltarea școlii pe care Danilo a părăsit-o, luptă cu greutatea începutului de culturalizare a meselor populare modestul și însuflețitul învățător Grigori Marcenko, care pentru a putea face față nevoilor, lucrează pe ascuns cizme.” Finalul articolului postulează „arta narativă” a romancierului care „știe să analizeze profund psihologia oamenilor simpli, bogata și complexa lor viață sufletească, făcându-te să trăiești împreună cu ei adâncile prefaceri revoluționare petrecute în întreaga lor ființă.”

23 octombrie

- În „Contemporanul”, G. Călinescu publică articolul *Romanul generațiilor*, despre Antonin Zapotocky, „luptător revoluționar care a avut norocul să vadă izbânda mișcării muncitorești și să devină el însuși conducător al noului stat cehoslovac democrat-popular”. □ Eugen Barbu scrie pe tema *Textierii. Muzica ușoară și poezia*. □ Eugen Simion recenzează *Întâlnirea* de Constantin Chiriță (*Între ficțiune artistică și baroc*). □ Henri Wald răspunde întrebării retorice

„*Poate fi filozofia o știință?*”: „Ludwig Wittgenstein pretindea odată că rezultatele filozofiei sunt cucuiele pe care și le-a făcut intelectul ori de câte ori s-a izbit cu fruntea de limitele limbajului. Asemenea cucuie există, dar ele nu sunt purtate de orice intelect, ci numai de acela care s-a izbit cu fruntea nu de limitele limbajului, ci de limitele ideologice ale unei clase sociale fără viitor și al cărei prezent se scurtează văzând cu ochii, ca faimoasa piele de sagri din cunoscuta povestire a lui Balzac”.

24 octombrie

- „Scânteia” publică, pe toată pagina a treia, fragmente din *Pământ desțelenit* de Mihail Șolohov. □ În același număr, Ștefan Luca semnează un reportaj intitulat *La marginea câmpiei*, despre noul chip al comunei Luduș în anii democrației populare.

- În „Scânteia tineretului”, Aurel Baranga publică o *Prefață la o cronică săptămânală a culturii*, care debutează prin evocarea „timpurilor trecute” care „tratau cu indiferență” actul cultural: „Majoritatea acestui popor, țăranii, intrau în școala primară analfabeți, ieșeau cu o brumă de az-buche pe care o uitau ulterior cu desăvârșire. Ciclul: analfabetism, aparentă știință de carte - și din nou analfabetism, se încheia perfect, spre liniștea tuturor. Cei rămași cu amintirea slovelor tipărite și cu dorința de a citi erau siliți să facă apel la biblioteci desperecheate, fiindcă o carte proprie în vremea aceea reprezenta un sacrificiu material peste puterea de cumpărare a muncitorului. Editurile se îmbogățeau, tipărindu-i pe Pitigrilli și Maurice Dekobra, *subtili* scriitori pentru uzul domnișoarelor de pension, măcinate de vicii subterane și de o certă aprehensiune pentru pornografia stropită cu apă de trandafiri. În acea vreme Eminescu devenise o raritate bibliofilă, reeditat în cel mai bun caz de fosta editură a Casei școalelor pe hârtie neagră de împachetat măsline. Caragiale, știm bine, a fost reprezentat timp de treizeci de ani exclusiv în matinee școlare, interpretat anapoda, în decoruri degradante.” În contra-poziție, consideră Baranga, „trăim astăzi, uimiți și cu inimile fericite, o vreme pe care înaintașii noștri nu și-ar fi îngăduit s-o viseze niciodată. Muncitorii, deveniți stăpâni ai acestei țări, au adus la cârma statului nu numai hotărârea lor dreaptă de a lichida un trecut de exploatare și de silnicie, dar și decizia de a face din cultură un bun comun, pus la dispoziția tuturor. Un călător străin, care ne-a vizitat acum câteva luni țara, cu prilejul sărbătorii noastre, se minuna, văzând că la Operă aplaudă mâini bătătorite și că un strungar făcea observații juste cu privire la câteva măsuri din *Călărețul de aramă*.” În același registru ideologizant, este punctat fenomenul de popularizare al culturii, „slujind” acum interesele maselor muncitorești, căci „cartea bună, valoroasă, plină de conținut și subtilă în formă, a ieșit din ținuta ei aristocratică și izolată, și a venit pe stradă la îndemâna trecătorului. În odăi unde odinioară nu exista decât un singur tacâm pentru folosința a opt guri infometate, veghează astăzi,

înțeleaptă, o bibliotecă aleasă, alcătuită din literaturi diverse și multiple, Shakespeare făcând casă bună cu Lermontov, Șolohov cu Hemingway și Mihail Sadoveanu cu Harold Laxnes. [...] La o așezare de ciobani a fost comentat într-o seară un film din punct de vedere al realizării artistice, și vă asigur că circulau formule de teorie literară profund exacte.” Finalul articolului este conformist și previzibil: „Cultura coboară asupra oamenilor ca lumina aurie și tandră a acestei toamne darnice și se întoarce înapoi însutită și înmiită, pornită de jos în sus, cu vlagă și vigoare, îmbogățind sufletele oamenilor, schimbând mentalități într-un peisaj fără astâmpăr, cu fiecare zi mai nou, mai tulburător și mai plin de farmec.”

28 octombrie

- „Scânteia tineretului” publică articolul lui Aurel Branga, *Generații*, o pledoarie pentru asumarea colectivă a „marilor transformări” sociale și culturale ale orânduirii socialiste. „Utopia comunistă”, ca spațiu al fericirii în care cultura adoptă un mesaj mobilizator, formând masele în spiritul logicii totalitariste, este plasată antinomic față de „distopia” culturală imperialistă amprentând tragic destinul creator al unui George Mihail Zamfirescu: „Nu cred că în scurta lui existență să-i fi fost cruțată vreo ofensă, vreo durere și vreo umilință. A bătut la ușa redacțiilor și a fost refuzat, la poarta teatrelor și a fost respins cu aroganță, a fost batjocorit de criticii ignari, de rechinii culturali, de tot ce constituia universul căzut al regimului banului.” De aceea, criticul consideră absolut necesară elaborarea unei istorii a „literaturii care să cuprindă întreg climatul acelor ani, toate aspectele, cutremurătoare în cruzimea lor, pentru ca să le afle și generațiile tinere și să nu le uite.” Rememorarea „vremurilor apuse” configurează statutul creatorului marginalizat într-o perspectivă cu miză demascatoare: „Revistele tinerești, tipărite într-un tiraj – citiți bine! – de cinci sute de exemplare, apăreau cu banii noștri de cornuri. Geo Bogza și Ilarie Voronca și-au scos primele plachete de versuri – tot în cinci sute de exemplare – cu bani proprii, realizați cu prețul unor crunte privațiuni. Care dintre noi - și mă gândesc la toți colegii mei de generație – la Miron Radu Paraschivescu sau la Eugen Jebeleanu – putea nădăjdui un contract al vreunei edituri, care visător incorigibil putea spera cinstea reprezentării unei piese, când teatrul era de mult transformat într-o întreprindere industrială pentru uzul unor negustori corupți până în măduvă?” Călătoria făcută de Branga peste Ocean generează o acidă aducere-aminte a realităților „orânduirii trecute”, de fapt un pretext al declanșării discursului acuzator: „Am cunoscut în timpul călătoriei mele dincolo de ocean și câțiva scriitori care refuză, din demnitate și din respect pentru artă, să scrie comicsuri sau romane pornografice. Unul dintre ei era angajat la o editură de cărți științifice, lipea timbre pe colete și căra baloturi. Un altul, om de o deosebită sensibilitate, de o frumoasă cultură și de un real talent, își descoperise, după lungi avataruri, o

nouă vocație: făcea, în colaborare cu soția lui, sculptoriță, ghivece încrustate pentru un cimitir, ornamente la zidul mormintelor. Era la începutul îndeletnicirii sale și își puna mari speranțe în acest *business*. N-am avut inima să-l trezesc din visuri și să-i spun cu o glumă amară că și această nouă profesiune e născută moartă, ca toate celelalte pe care le încercase până atunci, și din care nu reușise să-și întregască familia. Cum să-l dezamăgesc, când îi citeam în ochi o patimă sfântă și când știam că orbește noapte de noapte deasupra unor manuscrise pe care nu i le publică nimeni? Tot la New York am întâlnit un tânăr poet entuziast și dăruit, care mi-a șoptit câteva poeme tulburătoare, de un lirism profund personal. [...] «Nu le publici?» l-am întrebat. M-a privit cu o reală compătimire pentru naivitatea mea. La New York, în orașul cum mii de publicații, care aduc la cunoștința cititorilor bursa, craturile, asasinările și sinuciderile din exasperare, nu apare nici o publicație care să aibă coloanele deschise poeziei. Mă gândeam atunci la poeții noștri, publicați în tiraje pe care nu îndrăzneam să le mărturisesc în America, fiindcă păreau fabuloase, la casele noastre de odihnă și creație deschise tuturor scriitorilor fără deosebire de vârstă, la toate condițiile create de regimul nostru și la darul cel mai de preț pe care nu l-a făcut tuturor: încrederea în viață.”

29 octombrie

- În „Gazeta literară”, Miha Dragomir continuă discuțiile despre poezie din numerele anterioare prin articolul *Căutări creatoare*.

30 octombrie

- Articolul semnat de G. Călinescu în „Contemporanul” se intitulează *Drumurile aerului*.
- În „Scânteia tineretului”, George Dem. Loghin publică cronică piesei lui M. Lermontov, *Mascarada*, jucată de echipa Teatrului „Mossoviet” pe scena bucureșteană. Acțiunea „dramei în versuri” este plasată „în acea epocă în care țarul Nicolae I, după ce înăbușe în sânge mișcarea revoluționară a decembristilor, dezlănțuie un regim de cruntă teroare, de totală oprimare a oricăror năzuințe de libertate și progres.” Textul dramaturgului trădează „ura împotriva autocrației”, regia punând în valoare fidel „caracterul protestatar al acțiunii, subliniind deopotrivă elementele de critică socială conținute în text precum și destinul dramatic al eroilor.” Cronicarul remarcă talentul actorilor care pune în valoare o piesă „pe care cenzura țaristă a interzis-o pentru fondul ei ideologic”, dar care „răsună astăzi ca un nimicitor act de acuzare împotriva societății țariste exploatare.”

31 octombrie

- Aurel Baranga publică în „Scânteia tineretului” articolul *Cartea în sat și satul în carte*, un discurs encomiastic despre „câștigurile” socialismului în

mediul rural, subliniind că „satul actual, atât de departe de bucolicul sat de pe vremuri, pe care-l ținem minte îngropat în întuneric și în tăcere odată cu somnul găinilor, cunoaște astăzi două lumini simultane și până la un punct identice în semnificațiile lor esențiale: becul și cartea. La ceasul când altă dată omul adormea odată cu vitele, se aprinde acum lumina și se întorc, în tihna pașnică a meditației, paginile. [...] Nu cred să existe sat fără biblioteci și fără cititori, chiar dacă în multe locuri se mai observă lipsuri: bibliotecari neatenți sau lectori insuficient de respectuoși față de carte. Dar nu aceasta constituie esențialul, după cum nu gaura definește șvaițerul. Civilizația noastră socialistă a cucerit conștiința unui miliard de oameni și cucerește conștiința a încă unuia, care o privește cu admirație, fiindcă se dezvoltă neconținut printr-o luptă crâncenă împotriva lipsurilor, mai curând sau mai târziu lichidate.” Portretele „beneficiarilor” culturii socialiste sunt savuroase, dar frizând subliminal absurdul: „La o crescătorie de porci am făcut cunoștința unui tovarăș care mi-a vorbit pasionat de felul cum le pregătește clienților săi nutrețul. Se referea neconținut la citate din nu știu ce cărți de specialitate scrise savant de către un colectiv medical. Profesiunea, altă dată de ocară, porcar, nu exclude astăzi instrucția, limba aleasă, lectura și opinia personală. Astă-vară, în Dobrogea, m-am întreținut câteva ceasuri cu o fetișcană care odinioară ar fi servit ca model pictorilor veniți să surprindă apariții exotice și ochi migdalați. Mi-a comunicat câteva impresii selectate cu gust din lectura *Desfășurării*. Cartea ajunge deci în sat și-și exercită funcțiile majore: interesează, instruește și farmecă.” Din acest punct de vedere, educarea gustului în spațiul rural devine o coordonată a „noii realități”: „La țară funcționează un gust sigur, o judecată estetică, precisă pusă sub controlul bunului simț și al confruntării cu realitatea înconjurătoare. Dacă circuli prin lumea satelor și dacă nu te înarmezi cu un carnet «de domn» și cu un stilou de reporter – tot atâtea condiții pentru ca oamenii să devină mai puțin accesibili – vezi că în aceeași proporție cu gustul le-au crescut și pretențiile.”

[OCTOMBRIE]

● „Iașul literar”, nr. 10, republică articolul *Împotriva tonului apologetic în critica literară și artistică*, apărut în „Scânteia” pe 23 septembrie a.c., însoțindu-l cu un articol asumat de redacție despre *Răspunderea criticii*: „recunoaștem că revista noastră a dovedit o regretabilă indulgență prin publicarea articolului *Tineri poeți ieșeni* de Const. Ciopraga (vezi «Iașul literar», nr. 8/ 1959). Desigur, intenția criticului este explicabilă prin bunăvoința de care trebuie înconjurați poeți debutanți, mai ales când ei sunt «ai noștri» (micul patriotism local!), dar ridicarea lor pe niște socluri prea înalte s-ar putea să aibă efecte nocive pentru dezvoltarea de mai târziu a acestora. Însușindu-ne critica adusă prin articolul din «Scânteia» și văzând în ea un prețios ajutor dat de partid, vom reexamina în spirit obiectiv activitatea celor

trei tineri poeți ieșeni începând chiar cu numărul de față”. □ N. I. Popa recenzează **Fl. M. Petrescu: Chemarea primăverii**. □ Lucian Dumbravă scrie despre **Specificul tematic al literaturii realist-socialiste**: „În relațiile ei profunde și susținute cu realitatea curentă, literatura realismului socialist preferă, privind ansamblul temelor posibile, pe acelea care reprezintă *contemporaneitatea*, întrucât ea nu-i o simplă oglindă a realității ci un factor activ al transformării ei. Fără a elimina nimic din realitate, această literatură ierarhizează temele, tocmai pentru că ea surprinde mai adânc esența realității și dă o mare importanță funcției sale educative”.

- În „Lupta de clasă”, nr. 10, N. Crețu tratează tema **Eroi și conflicte în literatura pentru copii și tineret**: „tendențele spre apolitism și literatură «aventuristă» de senzație purtând pecetea moralei burgheze trebuie combătute cu toată hotărârea. Nu este firesc ca în anii epocii de intensă construcție socialistă în literatura destinată tineretului să se facă simțită prezența stridentă a unor personaje alese din drojdia societății capitaliste și transformate subit în «eroi pozitivi», prin voința autorului”.

- O **Pledoarie pentru genul scurt**, inspirată din învățăturile furnizate de Congresul Scriitorilor Sovietici, realizează în „Scrișul bănățean”, nr. 10, H. Zalis: „schița nu este, cum mai cred unii școală pentru formare de scriitori, platformă de pe care își iau zborul viitorii prozatori de mare respirație. Schița, ca specie autonomă, nu înlocuiește romanul, e adevărat, dar presupune, implică ideea de măiestrie, tot așa cum romanul implică siguranța desfășurării epice, știința dozării efectelor, dexteritate în gradarea tensiunii dramatice”.

- În „Steaua”, nr. 10, în articolul **Prestigiul criticii literare și condiționările lui**, George Munteanu comentează articolul *Împotriva tonului apologetic în critica literară și artistică* publicat de curând în „Scânțea”: „diferitele cauze imediate, accidentale ale pierderii prestigiului și eficacității criticii literare se reduc la cauze de ordin general, permanent, care țin de ceea ce am numi «conștiința ei», adică principiile și metoda ei de lucru. Sau, altfel spus: calitatea ei de știință. În acest sens, critica poate și trebuie să nu se lase influențată de nimeni [...] tendințele apologetice din critica noastră denotă un minus de conștiință profesională, adică de știință”. □ Șt. Cazimir îi întocmește un profil lui **Mihai Beniuc**. □ Scriind despre **Fănuș Neagu: Ningea în Bărăgan**, M. Gheorghiade, remarcând că „producțiile tânărului autor stau sub semnul talentului”, reproșează faptul că „personajele sale nu-s învestite cu un prea evident har al cugetării, nu dispun de acea filosofie rezultată din experiența acumulată prin îndelungi observații de către generațiile de țărani”.

□ Mircea Ivănescu scrie **Despre „tinerii furioși”** din Marea Britanie.

- „Viața românească” nr. 10 (octombrie) debutează cu articolul redacțional **Spre comunism**, care înregistrează „trăsăturile caracteristice zilelor noastre”, „fapte care pătrund tot mai adânc în conștiința oamenilor” – „sfârșitul definitiv al dominației exclusive pe care o exercita capitalismul, continua creștere a

socialismului, a forței și prestigiului său”. În logica ideologizantă a demersului, „această strădanie nobilă de a menține și consolida pacea, de a nimici toate mijloacele de ducere a războaielor, de a elibera omenirea de coșmarul distrugerii totale, de a crea condițiile unui nelimitat progres, pe care știința modernă îl servește din plin cu uriașele și inepuizabilele sale mijloace, înalță și mai mult prestigiul socialismului, întărește certitudinea oamenilor că această cauză care le este atât de scumpă se află în mâini bune și va învinge.” □ Numărul publică texte *Din lirica sovietică contemporană* (Tvardovski, Leonidze, Scipaciov, Tank, Brovka, Gribaciov, Davitian, Dudin, în traducerea lui Nicolae Stoian, Victor Kernbach, Gh. Tomozei, M. Djentemirov, Aurel Storin, Ion Horea), poezii din literatura chineză (Li Tai Pe, Du Fu, Go Mo Jo, Mao Tze-Dun, Liu-Kai-Su, în traducerea lui Eusebiu Camilar, Vlaicu Bârna, Tașcu Gheorghiu) sau fragmente ale scriitorilor români ai perioadei (Mihai Beniuc – *Columba*, Nicolae Tăutu – *Aselenizare*, Ion Sofia Manolescu – *Cântec lângă lună*, Aurel Storin – *Împotriva vântului*, Petre Solomon – *Cântec de dragoste*, Radu Cosașu – *Vlada –nuvelă*). □ „Cronica literară” prezintă, sub semnătura lui Ov. S. Crohmălniceanu, romanul lui Eugen Barbu, *Șoseaua Nordului*, o carte centrată pe „lumea proletară”, „solidaritatea, tenacitatea, forța și conștiința ei politică”, în care romancierul „trece la explorarea în întindere și adâncime a realității noi de care a luat cunoștință, urmărind [...] activitatea revoluționară desfășurată sub conducerea Partidului de elementele cele mai conștiente ale proletariatului înainte de 23 August și în momentul insurecției armate.” Cu toate acestea, Ov. S. Crohmălniceanu nu aderă total la interpretarea cărții ca „roman al tipologiei comuniste”, al „insurecției armate” (așa cum au propus criticii perioadei), considerând că Eugen Barbu nu „a reușit să exploreze efectiv realitatea inedită către care se simte atras. Descoperirea lui e deocamdată parțială, se oprește la niște hotare, pe care romanul n-a reușit să le treacă. Dar să fiu mai clar: Eugen Barbu a reconstituit – e drept cu o ireproșabilă artă – tabloul luptei revoluționare sub raportul *acțiunii*, dat atât. [...] În ce măsură însă Mareș, Dumitrana, Niculescu. Ina, Tomulete, Dobre, Tereza, sunt comuniști, în ce măsură universul lor moral e al unor oameni de o structură deosebită rămâne – mi se pare – un lucru discutabil. Eugen Barbu – o spun de la început – izbutește prea puțin să arate aceasta, romanul lui se oprește la pragul faptei și nu pătrunde aproape deloc în lumea gândirii, sentimentelor, ideologiei și etice revoluționare.” Contrazicând opiniile lui Al. Căprariu (din *Tribuna*, nr. 38-39/1959 – pentru acesta, romanul abordează „fără emfază, fără ostentație, din unghiul de vedere al vieții cotidiene” concepte ca „îndrăzneală, eroism, schimbarea alcătuirii sociale, dragoste, moarte”) sau Radu Popescu (din *Contemporanul* nr. 36/1959; pentru critic personajele reflectă fidel „conștiința comunistă” prezentă „în drama individuală ca și în cea istorică”), Ov. S. Crohmălniceanu consideră că discursul romanesc oglindește doar „filmul acțiunilor unui grup de muncitori co-

muniști care participă la sabotarea mașinii de război hitleriste, execută directivele Partidului pentru pregătirea actului de la 23 August și apoi, cu arma în mână, se bat ca să curețe Bucureștiul de trupele fasciste.” Dar „toate acestea nu compun – cum am spus – decât momente de declanșare ale *acțiunii* revoluționare. Filmul faptelor se desfășoară în secvențe rapide, montate cu o rară artă, fixând o serie de date ale unei experiențe umane unice.” Semnalând faptul că „eroii lui Eugen Barbu” ar fi trebuit „să arate ce gândesc, ce nădăjduiesc, ce simt elementele revoluționare ale clasei muncitoare”, autorul cronicii avertizează: „Comunismul nu e un exercițiu spiritual de autoperfecționare interioară, individuală. El se definește înainte de toate în raport cu oamenii, cu realitățile vieții sociale. Prin felul cum a construit romanul lui, Eugen Barbu nu dă ocazia eroilor săi să intre în contact cu masele.” □ În secțiunea „Teorie și critică” atrag atenția studiile critice semnate de N. Tertulian, Ion Vitner și Eugen Simion. Gândit ca amplificare a problematicei abordate în articolul publicat în „Scânteia”, *Împotriva tendințelor apologetice în critica literară și artistică*, primul studiu, al lui N. Tertulian, *Spirit apologetic sau spirit științific în critica literară*, combate „existența tendințelor apologetice în unele articole de critică literară” care legitimează „o mutilare și o *alienare* a normelor estetice în judecata literară” prin utilizarea „unor pseudo-concepte estetice”, „o gravă și dăunătoare primitivizare a criteriilor în judecata critică.” Sunt vizate cronică din „România liberă” pe care o face Radu Popescu piesei lui Horia Lovinescu, *Surorile Boga*, (ideea cronicarului conform căreia „drama este armonioasă și impresionantă, de o strălucire spectaculoasă care drapează prin continuitate de surprize unele slăbiciuni ale încheieturilor” este virulent amendată de N. Tertulian – „Nici un fel de *continuitate de surprize* nu ar putea salva piesa de efectele negative ale unui eventual schematism în tratarea acestui proces dramatic fundamental”), „considerațiile apologetice cu caracter sociologic” ale cronicii din „Luceafărul” (semnată de Valeriu Râpeanu), care vede simultan în *Surorile Boga* o replică socialistă la *Trei surori* a lui Cehov, la literatura târgurilor de provincie patriarhale a lui Sadoveanu și la *Citadela sfărâmată* a autorului însuși”. În același context, al denunțării „tendințelor apologetice”, N. Tertulian amendează „utilizarea unor pseudo-concepte estetice” așa cum procedează Horia Bratu în „Gazeta literară”, acesta elaborând „un elogiu filozofant al romanului *Rădăcinile sunt amare* de Zaharia Stancu – în virtutea faptului că romanul ar urmări o tendință *monografică*, în virtutea faptului că romanul ar urmări întreaga *cauzalitate multiplă, ramificată*, a evenimentelor narate, [...] promovând o optică pe care autorul articolului o denumeste cu un termen plin de savoare optica *rădăcinilor*, rezultatul final fiind acela al unei *mari fresce!*” Eroarea lui Horia Bratu ar consta în „a nu fi înțeles că aplicarea *monografiei istorice* din creația literară nu are nimic comun cu logica ficțiunii epice.” Demascarea „tendințelor apologetice” care „au adeseori la bază desconside-

rarea rigoarei psihologice în caracterizarea eroilor literari” are în vedere faptul că „cronicile consacrate unui roman valoros ca *Ion Sântu* de Ion Marin Sadoveanu (în „Viața românească” de Radu Lupan, în „România liberă” de Paul Georgescu, în „Gazeta literară” de Savin Bratu, în „Tribuna” de Radu Enescu, etc.) au ignorat totuși o realitate estetică negativă evidentă a cărții: natura incertă pe care o păstrează fizionomia eroului central al romanului, faptul că personalitatea acestuia însușește experiențele sociale și intelectuale cele mai eterogene fără a le integra într-o unitate definită.” La fel, „desconsiderarea analizei structurii estetice intime a operei literare, limitarea la un *conținutism* superficial – poate duce adeseori și la formularea unor reproșuri gratuite, unor pseudo-obiecții față de opere literare remarcabile.” În opinia lui N. Tertulian, este cazul lui Mihai Gafița care, „pornind de la un criteriu strict tematic, de la considerarea exclusivă a *materiei* brute a operei”, „reproșă *Cronicii de familie* o puternică *limitare a viziunii* scriitorului, absența factorului revoluționar în cartea lui Petru Dumitriu, tăgăduind aproape explicit apartenența ei la literatura realismului socialist.” Pentru N. Tertulian, „lupta împotriva tendințelor apologetice în critica literară trebuie înțeleasă în primul rând ca o luptă pentru obiectivitatea și profunzimea analizei estetice. [...] Nu entuziasmul real al criticului pentru literatura bună trebuie pus așa dar sub semnul întrebării prin lupta împotriva tendințelor apologetice – ci cecitatea, miopia, superficialitatea în analiza estetică.” □ Cel de-al doilea articol semnalat, *Creatori și opere: Marin Preda (II)*, aparținând lui Ion Vitner, propune o viziune comparativă asupra evoluției scriiturii prediste de la nuvele la *Moromeții* căruia îi configurează, pentru început, un „dosar” al receptării, dar semnalând și unele „inadvertențe” de interpretare: „Majoritatea criticilor (Savin Bratu, S. Iosifescu, Ov. S. Crohmălniceanu etc.) văd în Ilie Moromete un disimulat, a cărui comportare se bazează în esență pe un mecanism de simulare-disimulare. În legătură cu acesta se fac precizări analitice fine, captivante, neavând decât un singur defect: generalizarea unei laturi particulare a eroului, ridicarea la valoare de esență a unui fenomen derivat, colateral. O altă parte a criticii semnalează esența personajului în latura sa de candoare infantilă, de puritate (S. Damian), văzând de altfel în toți eroii lui Preda mari copii dominați de problematica libertății, demnității umane. Exegeza, și în acest caz, este atrăgătoare, simplificând însă, iarăși prin generalizarea particularului, complexitatea reală, plurivalentă a personalității lui Ilie Moromete. Ni s-a părut mai apropiată de adevăr interpretarea oferită de tov. D. Micu, pentru care Ilie Moromete este ilustrarea individualismului mic-burghez, și caracterizarea nimerită a tov. S. Damian, pentru care eroul *Moromeților* e un *complicat*.” Pentru Ion Vitner, argumentarea originalității romanului prin „mecanismul psihologic al simulării-disimulării” echivalează cu anularea contribuției „într-adevăr nouă a *Moromeților* în cadrul romanului nostru rural” („În mod greșit disimularea este văzută ca un atribut al țaranului. Ori ce

burghez și mic burghez este un dedublat și un disimulat”, „nu putem privi țăranul ca depozitar exclusiv al ipocriziei sociale – chiar dacă sensul este de auto-apărare”); dimpotrivă, „*Moromeții* este într-adevăr primul roman psihologic din lumea satului, în care complexitatea sufletului omenesc decurge din complexitatea psihologiei sociale, din caracterul complicat al relațiilor social-economice dintre oameni, într-o epocă istorică precisă. Ilie Moromete este exponentul unei existențe quasi-patriarhale, într-o societate animată de pasiunea banului.” Personalitate „dominată de *contemplanță*”, personajul „este un rafinat al reveriei fără obiect precis sau finalitate, al contemplării fără sfârșit. Moromete este o strălucită ilustrare a oblomovismului, poate singura în literatura noastră”, diferențiindu-se însă de model (la care „pasivitatea și contemplanța este dublată de mizantropie”) prin faptul că „este un mare iubitor de oameni”, dar caracterizat de „cecitate socială.” Pentru Vîtner, „*Moromeții* este [...] un roman al contradicției dintre aparența și esența timpului istoric”, „un roman al marelui lucidității, în problema destinului micii proprietăți funciare, în etapa imperialistă a capitalismului.” Analiza dedicată nuvelor abordează problematica unui „triptic închinat existenței sociale, conștiinței de clasă și sensibilității țăranimii sărace” configurat în *Desfășurarea*, *Ferestre întunecate* și *Îndrăzneala*: „Fiecare nuvelă marchează, în alt fel, momente ale eliberării țăranului sărac din sistemul strivitor al exploatarei, modul în care trecerea de la robie la libertate modifică universul interior al eroului respectiv. Ilie Barbu, Vasile Bodescu și Anton Modan sunt construiți în continuitatea caracterologică a lui Țugurlan, marcând în acest fel respectul prozatorului pentru elementul fundamental, de clasă, al psihologiei umane.” Dacă „psihologia lui Moromete, cu tot rafinamentul ei indiscutabil, este labilă, lipsită de rezistență la intemperii istorice”, „în Țugurlan și în eroii nuvelor amintite, Marin Preda a realizat un tip uman, cu variantele respective, caracterizat printr-o excepțională rezistență sufletească și morală”: „Ilie Barbu pierde ingenuitatea și se transformă într-o forță revoluționară”, Anton Modan este „țăranul răzvrătit”, iar Vasile Bodescu „nu reintră în circuitul de fericire al noii vieți sociale pe care socialismul o creează, decât în momentul când foștii săi exploatare și satrape, care continuă să-i amenințe existența, sunt demascați și făcuți inofensivi.” Dacă, în primele nuvele, consideră Ion Vîtner, „prozatorul exercita o mare fervoare analitică în sfera reacțiilor fiziologice”, „ulterior obiectul analizei se schimbă și, de la *Desfășurarea* până la *Îndrăzneala*, proza lui Marin Preda este interesată aproape exclusiv de stările de conștiință și de amplă, complicată și subtilă dezbateră în sfera sentimentelor, a furtunilor cari se dezlănțuie în realitatea înconjurătoare.” □ Cel de-al treilea studiu semnalat îi aparține lui Eugen Simion care propune o abordare critică a unor ***Creații epice noi despre satul contemporan***. Prototipul țăranului care, „se eliberează de tarele trecutului și devine un om înaintat, cu un orizont etic diferit de cel al țăranului tradițional”, este urmărit în *Mitrea Cocor* („un tip de țăran nou”

proiectat pe fundalul reformei agrare, „al încheierii milenarei drame a pământului”), *Setea* (în care „gospodăria colectivă îl ridică pe muncitorul ogorului deasupra nevoilor, îi dă o deplină siguranță materială și morală pe care situația sa de mic proprietar n-o putea avea”), romanul lui D. R. Popescu, *Zilele săptămânii* și volumul de nuvele *Ningea în Bărăgan* al lui Fănuș Neagu. „Utilizând cu eficacitate disecția psihologică în proza țărănească”, *Zilele săptămânii* este „o frescă alcătuită din șapte secvențe care tind să cuprindă frământările unui sat din epoca noastră, așa cum se desfășoară ele zilnic”, romancierul urmărind „cu obiectivitate și finețe” „procesul dezumanizării violente a dușmanilor socialismului.” Protagonistul este considerat „cel mai realizat din punct de vedere artistic”, alături de „personajul de decor” Gogu Belega, un tip „suculent: îngâmfare, prostia seacă, brutalitatea și cârpănoșenia excesivă, ca și ticurile sale verbale teribile – îl fac viu și interesant.”; „Diferit ca tip de scriitură, Fănuș Neagu „este un povestitor înzestrat, cu putere de invenție epică, cultivând amănuntul pitoresc ori aforismul în spirit folcloric, ceea ce îl apropie de proza colorată a lui Panait Istrati.” □ Secțiunea „Cărți noi” semnalează noi apariții de carte: Cicerone Theodorescu – *Izvoare fermecate*, Marcel Breșlașu – *Schimbul de mâine*, Victor Tulbure – *Eu nu cânt că știu să cânt*, Nicolae Țic – *Profiluri*, V. Em. Galan – *Bărăgan (vol. II)*, Ștefan Iureș - *Pe acest pământ*, Haralamb Zincă – *Popasuri*. □ V. Moglescu face cronică monografiei lui G. Călinescu, *Nicolae Filimon* (publicată la Editura Științifică în 1959), un studiu critic în care recenzentul semnalează „spiritul și metoda cercetării” „acum total diferite”: dacă în capitolul dedicat lui Filimon din *Istoria literaturii române* G. Călinescu „plătea un tribut obiectivismului estetic, consecință a concepțiilor idealiste ce constituiau în acea perioadă busola sa ideologică”, recentul studiu monografic validează „cercetarea științifică” a raporturilor scriitorului „cu epoca sa”, a „idealurilor sociale ce-l animă”. În acest fel, „spiritul de roman popular” al *Ciocoilor vechi și noi* „apare ca o trăsătură a unei conștiințe patriotice sănătoase, opuse cosmopolitismului monstruoasei coaliții, ce-și întemeia proprietatea mai ales pe aservirea economică a țării față de puterile apusene. Realismul unor tipuri din roman împletit cu serafismul altora, trădează o optică naiv moralizatoare cu totul firească la un scriitor al burgheziei în ascensiune și care atribuie literaturii o funcție în primul rând educativă și instructivă.”

NOIEMBRIE

1 noiembrie

● În „Luceafărul”, Gh. Bulgăr cercetează *Stilul criticii actuale*: „Mi se pare că în trei direcții importante ar trebui îndreptate eforturile criticilor de a găsi stilul adecvat, fondul de idei: evitarea inovației lexicale nejustificate a termenilor de jargon; controlul epitetelor excesive; concentrarea frazei, reducerea la strictul

necesar a subordonării”. □ Marin Bucur semnalează *Carențe în poezia unor tineri*, criticând texte de Petre Stoica, Florența Albu, Gellu Naum, Nichita Stănescu ș.a.

5 noiembrie

● Paul Georgescu semnează în „Gazeta literară” articolul *Sub steagul leninist al Marelui Octombrie*. □ Al. Philippide scrie despre prietenia româno-sovietică (*Prietenie*). □ Silvian Iosifescu intervine în discuția dintre Radu Lupan, Al. Dima, Savin Bratu și Mihai Dragomir: „Savin Bratu are tot dreptul să prefere personal liricul. Dar nu poate alunga epicul din poezie. Intensitatea superioară a emoției caracterizează într-adevăr poezia. În genere, pentru că există atâtea pagini faimoase de proză din Dickens, Tolstoi sau Dostoievski, din Hemingway sau Șolohov, care sunt, fiecare, mai încărcate cu tensiune emotivă decât zeci de mii de versuri medii. Nu e vorba numai de intensitate, ci și de o diversitate, o nuanțare caracteristică a emoției. Dar cred că, desemnând capacitatea emotivă drept specificul poeziei, n-am făcut decât să amânăm problema. Căci se ivește imediat întrebarea: ce dă poeziei acest plus de emoție? Răspunsul nu poate fi darul individual al poetului. Să nu recurgem iar la inefabil. Înșușirile individuale ale scriitorului nu pot explica superioritatea genului – virtuțile sale emotive. Răspunsul ar fi și incomplet. Putem vorbi de specificul poeziei și să lăsăm la o parte rolul special al fanteziei creatoare? Comparând poezie cu istoria, Aristotel a considerat că cea dintâi e mai generală, mai filozofică, deoarece nu se ocupă numai de ceea ce s-a întâmplat efectiv, cum face istoria, ci și de ceea ce s-ar fi putut întâmpla. Se poate vedea aici, pe bună dreptate, o primă enunțare a ideii de tipicitate. Dar caracterizând poezia – prin care el înțelegea, ca și poeticele care i-au urmat, întreaga artă a cuvântului – prin plâsmuiri de întâmplări posibile, Aristotel sublinia implicit importanța ficțiunii verosimile. Mai târziu, Horațiu a atribuit imitației poetice drept obiect și fabulosul, accentuând deci rolul imaginației. Nu e vorba să mai adăugăm o trăsătură și să desemnăm specificul poeziei printr-o enumerare – un plus de imaginație, alături de un plus de afectivitate. Trebuie căutat substratul care poate explica într-un tot latura afectivă și cea imaginativă și celelalte. Și acest substrat, estetica științifică îl află, cred, pornind de la problema-cheie, de la specificul generalizării artistice, de la raportul general-individual în poezie” (*Poezie și non-poezie*). □ Sunt rezumate discuțiile din cadrul ședinței de lucru lărgită a biroului Secției de dramaturgie a Uniunii Scriitorilor (*Probleme ale dramaturgiei noastre noi*).

● În „Tribuna”, I. Agârbiceanu scrie despre Mihail Șolohov, *Donul liniștit (Marea proză epică)*. □ Într-un grupaj intitulat *Elogiu revoluției* au poezii Ana Blandiana (*Balada omului în haină de piele*), Ion Răhoveanu (*Octombrie*), Florența Albu (*1917*), Emil Bunea (*Istorie*), Petre Ghelmez (*Cântecul lui Octombrie*), Romulus Guga (*Decretul păcii*: „În marea sală a Sovietelor îl

așteptam pe Lenin./ Glasul lui se revărsa ocean de gânduri,/ vedeam timpul rodind în marile construcții ale viitorului;/ inimile noastre în cinci colțuri/ se luminau, arzând în vocea lui calmă/ de pace și luptă.../ Iar mâna lui arăta peste stepe și timpuri...”).

6 noiembrie

● În „Contemporanul”, Geo Bogza scrie despre *Patosul Revoluției*: „În acești ultimi ani, când katiușele de la Stalingrad, care pe vremuri au uimit, au emoționat și au dat atâta speranță popoarelor sângerate de fascism, s-au prefăcut în tunuri cosmice capabile să proiecteze, în spațiu, nu simpli bulgări de zgură cum sunt atâtea corpuri cerești, ci mașinării ingenioase și extrem de complicate, măreția și forța și adevăratele dimensiuni ale Uniunii Sovietice au bătut la poarta fiecărei conștiințe omenеști; au bătut și nimeni n-a putut să nu le deschidă. De la început, de la 4 octombrie 1957, și orbii au fost nevoiți să vadă, iar surzii să audă, dăra de foc pe care sputnikul o trăgea în câteva clipe dintr-o parte în alta a cerului, sau țipătul lui care era țipătul de naștere al unei noi ere”. □ În tableta *Din șapte în șapte*, Tudor Arghezi evocă revoluția bolșevică din 1917: „Revoluția lui Octombrie e vie, se înmulțește și umple Pământul. Speranța, imboldul fiecărei vieți, popoarele și-o pierduseră, rând pe rând, pretutindeni, copleșite de obezitatea stăpânirilor depravate. Ele și-au regăsit-o în Revoluția lui Octombrie. A cui e vine? Stăpânirile n-au fost în stare să scape, pentru popoare, altă speranță, dincoace de «viața de apoi» și moarte. Deznădăjduite, popoarele se răscoală, pun mâna pe coase și topoare și-și varsă propriul tezaur de sânge scump, știutoare de jertfa de sine, pe care o fac. Avânt, sinceritate, abnegație și cinste. Și-a deschis și Vițelul de aur ochii de metal și vede. Simte, speriat, că se năruie, că-i slăbesc încheieturile, că i se moaie copitele, picioarele și soclul. Piramida lui Cheops poate sluji de simbol a toată omenirea. Clădită pe milioane de cadavre de sclavi striviți, înjugați la lespezile uriașe, târâte cu spinările pe genunchi, prin nisipuri, în vârful ei se instalase, ca pentru veci, Vițelul”. □ „Mă uit în jurul meu și-mi e limpede: fără Revoluția Marelui Octombrie nimic din ce ne înconjoară, măreț și dându-ne puterea de a trăi, nimic din tot ce constituie prezentul nostru de forță, de mândrie, de îndrăzneală creatoare și de victorie n-ar fi fost cu putință. 7 noiembrie este și la noi acasă, în tot ce avem mai bun, mai sfânt și mai înălțător” (Zaharia Stancu, *Și la noi...*). □ Mihai Novicov semnalează *Potențialul creator al literaturii sovietice contemporane*.

● „România liberă” marchează cea de a 42-a aniversare a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, prin C. I. Parhon, care semnează articolul *Spre binele întregii omeniri*, pledând între altele pentru oprirea „cursei nebunești a înarmărilor”. □ Cezar Petrescu elogiază literatura sovietică: „Fără a se lepăda de moștenirea trecutului, de marea literatură rusă a realismului critic, îi duce mesajele de ieri mai departe, în lumea de mâine. Stă în fruntea luptei pentru

pace. În fruntea luptei pentru afirmarea eroului pozitiv. În fruntea strădaniilor pentru a făuri o nouă conștiință vrednică de uriașele transformări pe care le trăim la acest început de eră atomică și de eră cosmică, de eră socialistă, preludiul erei comuniste” (*În front comun*).

11 noiembrie

- În „Scânteia tineretului”, C. I. Gulian publică articolul *Umanistul Schiller* dedicat scriitorului „iluminist și umanist de seamă”, care „a slujit idealurilor [...] democratice, cu toată ardoarea și sinceritatea. Dacă nu a putut depăși limitele clasei sale, dacă opera lui oglindește șovăielile acestei clase, ea este totodată, prin latura ei pozitivă, un simbol al credinței în libertate și umanism. Poezia și teatrul lui Schiller se bucură de acea veșnică viabilitate pe care o au marile creații artistice închinată progresului.” Reprezentativă ar fi, din acest punct de vedere, „drama istorică” *Wilhelm Tell*, unde „poporul apare ca o forță de sine stătătoare, care acționează conform setei lui de dreptate și libertate.”

12 noiembrie

- Eugen Barbu afirmă într-un articol din „Gazeta literară” că *Pacea va triumfa*. □ S. Damian scrie despre *Rolul literaturii în educația socialistă*: „obiectul artei îl constituie omul, în multitudinea relațiilor sale. Țelul moral al artei presupune formarea caracterelor. Artă evidențiază moduri de comportare umană, modele de imitare. Rolul literaturii în educația socialistă este acela de a afirma înaltele însușiri ale constructorului comunismului. Operele literare sunt o tribună a eticii socialiste, expuse în tipuri și caractere”. □ Silvian Iosifescu continuă din numărul anterior discuția despre poezie: „Poezia accentuează concretul senzorial, dar nu se reduce la el. Unicitatea «viziunii» poetice nu e un scop în sine. Numai partizanii formulelor formaliste din ultima jumătate de secol s-au închinat în fața lui Lautréamont pentru imaginile lui stranii și căutate. Privită mai atent, însăși exprimarea figurată, pe care poezia o împrumută de la limbajul comun, dar o folosește ca mijloc principal, înseamnă stabilire de raporturi inedite între laturi îndepărtate, în aparență străine, ale realității. Iubita asemănată cu floarea albă de cireș, trecerea anilor ca norii lungi pe șesuri, comparațiile eminesciene considerate firești au descoperit raporturi noi în realitate. Deși nu e făcută demonstrativ, deși urmărește, în poezia lirică, asocierea impresiilor și sentimentelor, această descoperire de adevăruri în învelișul imaginii urmează legile cunoașterii. Apreciem imaginea poetică în măsura în care exprimă veridic viața, ierarhizăm versurile după importanța și profunzimea adevărilor descoperite. Nu ne e indiferent, cum a spus Dobroliubov, dacă poetul se mărginește să descrie forma frunzelor sau dacă enunță adevăruri artistice cu privire la omenire. Legătura cu concretul senzorial, accentul pus pe individualizare caracterizează poezia. [...] trebuie amintit, pentru problema în discuție, că de aici izvorăsc valențele superioare

ale afectului și imaginației. De aici și impresia de împletire unică, la care contribuie toate elementele – prozodia, tropii și mai adânc, rezonanțele de idei și afecte pe care le trezește versul. De aici importanța specifică a lucrurilor sugerate, care reproduc gradele de claritate diversă a realului. Sugestia nu e numai acceptabilă, ci și necesară în poezie, cât timp servește cunoașterea și nu o întunecă, cât timp nu contrazice claritatea. În acest caz, exprimă de fapt iraționalismul ca în teoretizările și versurile lui Mallarmé. Poezia se ferește de expresia tocită, abstractizată, caută să redea cuvântului forța materială. Există exemple faimoase în care enunțări în aparență abstracte sunt individualizate de afectul care le învăluie (*Virtuțile și viciile poeziei*). □ Dumitru Solomon scrie *Despre exigențele muncii literare*. □ Savin Bratu scrie despre Mihail Sadoveanu (*Unitatea unei opere monumentale*); de asemenea, Eusebiu Camilar (*Mihail Sadoveanu. Toamna de aur...*).

- În „Tribuna”, Mircea Zăciu scrie despre „*Etapă păcii fără războaie*”, comentând discursul în care Hrușciov pleda pentru „dezarmarea generală și totală”. □ Al. Căprariu discută *Probleme ale criticii literare* pornind de la articolul *Împotriva tonului apologetic în critica literară și artistică*. □ Ana Blandiana publică un *Cântec pentru fericire* și o *Odă 1918*: „Slavă veacului acesta,/ Vremurilor noastre, slavă!/ Slavă erei ce se naște/ Dușmănită și grozavă;/ Slavă robului de veacuri/ Care n-o să fie rob;/ Slavă țării ce înalță/ O șesime de pe glob;/ Slavă! Slavă fericirii;/ Vremii viitoare slavă;/ Slavă lumii ce se naște/ În această oră gravă;/ Slavă anului acesta/ Ce-a ucis în colb milenii;/ Și de flăcări, ca drapelul,/ Slavă veșnică lui Lenin!”. □ Ion Radu scrie *Despre legătura genetică dintre gândire și acțiune*.

- „Scânteia tineretului” publică cronică dramatică a lui B. Dumitrescu făcută piesei *Nila* de A. Salânski, pusă în scenă la Teatrul Tineretului, în regia lui N. N. Deleanu. Textul descrie lupta „din spatele frontului” a Nilei Snijko, care, „prefăcându-se a fi o unealtă a hitleriștilor, o femeie descompusă, aflată în slujba lor, spionează de fapt mișcările strategice ale trupelor naziste, transmițând date prețioase comandamentului sovietic. Ea preferă de aceea să fie simpatizată de ticăloșii pe care-i dușmănește din toată puterea sufletului, și să fie disprețuită de oamenii sovietici, îndurând cu abnegație insultele, făcând pentru patrie supremul sacrificiu: al vieții și al onoarei. Până la urmă însă onoarea îi va fi salvată, toți vor afla în întreaga spendoare a ei, frumusețea chipului moral al acestei fete.”

13 noiembrie

- În „Scânteia tineretului”, Aurel Baranga scrie despre *Arta mulțimilor*, în secțiunea „Cronica săptămânală a culturii”, abordând teatrul de amatori din perspectiva mizei sale formatoare în spirit revoluționar: „Revoluția culturală a zilelor noastre a trecut și prin gustul oamenilor, la rădăcinile lui fundamentale, chemând insul anonim la preocupări majore: după schimb, tovarășul forjor sau sudor, sau simplul tinichigiu, își părăsește uneltele curățate sistematic, și trece

în cabină unde, după ce se spală pe mâinile lui pătate de ulei, își dă pe față cu cârmâz și devine pe rând Creon, Teterev sau nu știu ce alt personaj din repertoriul nostru contemporan. Fata în salopetă, lucrând bărbătește la cot cu semenii ei masculini, ia loc alături pe podium și o concurează pe Galicurci sau pe Duze. Pe scenă ierarhiile zilei de lucru capătă o altă distribuție, în raport cu talentul artistic exclusiv. Uneori maestrul ia aplauze mai puține decât ucenicul, iar un director adjunct, după ce a decis dimineața șase avansări și o retrogradare, lipsit de dăruiri interpretative deosebite, se mulțumește să ia caietul și să soptească cuminte din cușca suflerului.” Cronicarul consideră că „teatrul își îndeplinește, în acest chip, misiunea sa primordială, educativă și de ascuțită armă morală, degetul pe trăgaci, ochiul atent și ținta aflându-se într-un raport cauzal, stringent, obligatoriu și plin de eficiență. Arta aceasta militantă și activă, nu exclude virtuțile majore decât în concepția snobilor ce-și închipuie că nu se pot bucura decât în compania domnului Tenesse Williams sau a lui monsieur Eugene Ionesco. Depun sub prestare de jurământ că întreaga operă a acestuia din urmă nu valorează cât trei scenete improvizate pe un podium amator de la înălțimea căruia răsună idei îndrăznețe, sentimente nobile, un mesaj generos de încredere în viață și în virtuțile omului. [...] Monsieur Eugene Ionesco, cu accent pe e și o la sfârșit, clamează prin coloanele ziarului *Observer*, susținând că întreaga umanitate trebuie să se gândească din ce în ce mai serios la sinucidere, dorește în intimitatea lui secretă și tihnită ruinarea limbajului și înlocuirea cuvintelor prin «țipete, scrâșnete, gemete și urlete». Disperarea lui, atât de spectaculos afișată, nu-l împiedică să călătorească între Roma și Buenos-Aires, locuind în hoteluri somptuoase, poftit la prânzuri bine gransite, onorând serate mondene date în cinstea sa de câteva blazoane și subtile gusturi literare.” Poziția acuzatoare este „adecvat” asumată, pledând pentru „valențele artistice nealterate” ale teatrului contemporan de amatori: „Spre deosebire de monsieur Eugene Ionesco sau de mister Tenesse Williams, pentru care lumea a ajuns un infern pe care-l vor dinamitat, oamenii noștri au alte preocupări: sunt nemulțumiți de multe ori de felul cum le arată decorurile, caută formele ingenioase pentru scenele lor volante și i-ar voi pe oamenii artei, pe care-i prețuiesc și pe care-i înconjoară cu o meritată admirație, mai des în mijlocul lor, pentru ca să le predea din comoara unei experiențe multiple și verificate. Această logodnă este cu atât mai necesară, cu cât raportul dintre arta cultă și arta amatoare stă pe baza principiului vaselor comunicante: arta cultă vine cu tezaurul ei decis de învățăminte, iar arta amatoare poate aduce un altoi fraged, viguros și un spor de vlagă izvorând din legătura ei cu realitatea fierbinte și nemijlocită.”

14 noiembrie

- În „Scânteia tineretului”, Miron Florian recenzează romanul *Tinerețea lui Marx*, de Galina Serebriakova, „prima lucrare beletristică ce evocă perioada de formare ca om, gânditor și luptător a celui ce avea să devină întemeietorul

socialismului științific.” Evocând „nu numai o întreagă epocă a începuturilor luptei proletariatului, ci și chipul viu, autentic al tânărului Marx în care se conturează din ce în ce mai mult trăsăturile și ideile făuritorului socialismului științific”, romanul „trebuie să fie citit de fiecare tânăr și tânără; el trebuie folosit de organizațiile U.T.M. în cât mai multe conferințe, recenzii și simpozioane literare spre a ajuta tineretului să cunoască și să urmeze minunatul exemplu al vieții lui Karl Marx.”

17 noiembrie

• Andrei Băleanu comentează, într-un amplu articol din „Scânteia”, *Șoseaua Nordului* de Eugen Barbu, roman inspirat „dintr-un capitol glorios al luptei partidului nostru pentru libertatea și fericirea întregului popor”, centrat pe „figurile unor muncitori comuniști ilegaliști” – „oameni de o cinste cristalină, devotați poporului până la ultima suflare”, „purători ai intereselor și năuinelor fierbinți ale întregului popor” – ale căror „trăsături caracteristice” și acțiuni sunt redate „veridic”, într-un stil „simplu, sobru, fără grandilocvență”. Sunt apreciate, în egală măsură, „pentru plasticitatea lor deosebită”, „descrieri[le] bogate, sugestive, realizate cu un talent literar pe care îl cunoaștem din creațiile mai vechi ale lui Eugen Barbu”. Firește, pentru a nu ieși din tiparele criticii partinice, cronicarul se vede obligat să reliefeze și „lipsurile” romanului: „Și totuși, atunci când oglindește în imagini artistice viața și activitatea concretă a comuniștilor, scriitorul – din cauza unor trăsături individualiste care se manifestă în modul de zugrăvire a acestor eroi – nu reușește să dezvăluie decât palid lumea lor lăuntrică, personalitatea lor bogată, precum și izvorul social al forței lor de caracter. [...] În „Șoseaua Nordului”, comuniștii sunt plasați, în mod artificial, în împrejurări care îi țin departe de oameni, izolați, fiind zugrăviți în afara contactului lor viu cu masele, și de aceea figurile lor apar în bună măsură sărăcite, simplificate.” Astfel, „romanul oferă o imagine trunchiată, unilaterală, a activității partidului în epoca pregătirii și înfăptuirii insurecției armate.” Un alt neajuns al romanului ar consta în zugrăvirea excesivă a scenelor de tortură, ceea ce vădește „accente naturaliste” care „ajung să eclipseze aspectele fundamentale ale vieții și activității comuniștilor.” Aceste „lipsuri”, pe care cronicarul le descoperă și în alte „lucrări literare”, s-ar datora „însuficienței cunoașteri a figurilor de revoluționari, a luptei partidului și organizațiilor sale, a muncii de partid în diferite condiții concrete.” Și încă: „Ținând seama de valorile sale, „Șoseaua Nordului” merită din plin să fie îmbunătățită substanțial din punctul de vedere al autenticității istorice, al compoziției, al adâncirii caracterelor, spre a rămâne, pentru public și pentru istoria literară, o operă pe de-a-ntregul realizată.”

18 noiembrie

• În „Scânteia tineretului”, Eugen Luca recenzează romanul lui Leonid Leonov, *Skutarevski*, un scriitor care, în siajul modelului Tolstoi, este

caracterizat de „capacitatea de a analiza cele mai complicate procese de conștiință, prin intermediul cărora el reflectă realitățile sociale și poziția diverselor clase și categorii sociale față de marile probleme ale epocii.” Precizând că romanul abordează problema evoluției „intelectualității în anii care au urmat Revoluției, în perioada primelor cincinale”, criticul subliniază caracterul „epopeic” al scriiturii: „Roman de analiză, *Skutarevski* are totuși caracterul unei epopei, al unei epopei pentru că romanul acesta e, înainte de toate, un roman al luptei eroice, desfășurate de Partidul Comunist al Uniunii Sovietice, pentru a valorifica din plin potențele creatoare ale intelectualității vechi, pentru reeducarea acestei intelectualități, pentru a-i face pe toți intelectualii cinstiți să-și depășească condiția mizeră pe care le-o crease societatea burghezo-moșierească, devenind demni constructori ai lumii noi.”

19 noiembrie

● Mihail Petroveanu atacă din nou subiectul Europa liberă („*Europa liberă*” sau *elogiul prostiei*), în „Gazeta literară”. □ Horia Bratu intervine în *discuțiile despre poezie* prin articolul *Tradiția inovației*: „O dublă evoluție se manifestă în poezia realist-socialistă: către unitatea din ce în ce mai mare a metodei și către diversitatea din ce în ce mai mare a stilurilor. Unitatea și omogenitatea ideologică a poeziei realist-socialiste nu trebuie confundate cu unitatea stilistică și nivelarea formală”. □ Într-un articol semnat „Cronicar” se discută *Cronica literară la „Tribuna”*, imputându-se „critica pur descriptivă [...], unele recrudescențe ale spiritului apologetic, [...] tendința de a disocia conținutul de formă”. □ V. Mîndra scrie despre cronicile dramatice ale lui Radu Popescu din „România liberă”, despre care „câțiva cititori și-au exprimat în scrisori adresate redacției noastre nemulțumirea [...] Care este rostul acestor cronici? În ce măsură ele vin cu adevărat în ajutorul cititorului iubitor de teatru? Cum contribuie aceste foiletoane critice la dezvoltarea mișcării noastre artistice?”: „Ceea ce surprinde de la prima vedere, la lectura cronicilor în cauză, este lipsa unei poziții ferme și principiale în capitolul rezervat aprecierii spectacolelor, analizei viziunii regizorale și interpretării actoricești. [...] Limbajul criticului pare elaborat la o temperatură solară. Cronicarul laudă în culori șterse și își regăsește talentul numai în pasajele crunt negative. [...] critica tovarășească, ajutorul competent sunt abandonate în favoarea unui ton vindicativ, inacceptabil”. □ Al. Gîrnează îl atacă pe Eugène Ionesco, care la o anchetă inițiată de revista „Arts” a pledat pentru apolitismul intelectualului: „Creatorul de valori artistice nu poate fi apolitic, atemporal, străin de evenimentele ce se petrec în jur. Chiar indiferentismul, apolitismul declarat, este un act politic. A nu lua atitudine este o atitudine ce convine de minune reacțiunii mondiale. [...] Dl. Ionesco face politică și o știe. Când și-a scris piesele dezumanizate, dl. Ionesco a făcut politică, deoarece s-a integrat concepțiilor «puriste» burgheze, deoarece profesează o dramaturgie fără mesaj, gratuită” (*Când apoliticul Ionesco face politică*).

- În „Tribuna”, Mircea Zăciu scrie despre **Ziduri**: „Sunt și ziduri invizibile, cu care burghezia împresura studențimea noastră și o împresoară încă pe cea din țările apuse. Sunt zidurile unei existențe mic-burgheze, cu conformismul și liniștea ei iluzorie, cu toate geamurile prin care ar putea pătrunde lumina, ferecate după modelul unei termitiere. În dosul acestor metereze ridicate împotriva vânturilor, mareelor și stelelor (cum spunea, atât de frumos, Antoine de Sainte Exupéry), lava din care orice om e plămădit se răcește treptat și cu greu se mai poate trezi în micul burghez, ucis de condiția lui umană, muzicianul adormit, poetul sau astronomul care sălășluiau poate totuși în el, odinioară... Socialismul și-a înfipt târnăcopul și în asemenea ziduri. Le-a dărâmat și le dărâmă mereu, oriunde s-ar mai ivi rămășițele lor, ca să poată înălța tinerei generații studioase spațiul ei locativ ideal, aerisit și bine luminat, eliberat de privațiunile materiale, de rutina asasină a traiului mic-burghez, de orice umbră care ar întuneca dezvoltarea firească a forțelor ei creatoare”. □ Alexandru Lungu publică poeziile **Tobe Africe** și **cele două Sahare**.

20 noiembrie

- G. Călinescu publică în „Contemporanul” articolul **Arta nu e gratuită**. □ Geo Bogza scrie **Împotriva zgomotului**: „Eu nu am scris multe cărți, dar sunt sigur că aş fi scris mai mult cu două dacă, în cei douăzeci și cinci de ani de activitate literară, aş fi putut să muncesc în liniște și mai ales să mă odihnesc în liniște. Cei care, începând din 1933, au țipat, au claxonat, au trântit ușile ascensoarelor, au exacerbat aparatele de radio pe străzile Știrbei Vodă, Dr. Burghilea, Schitu Măgureanu și pe unde am mai locuit, ei sunt de vină. Ei – vinovații – s-au dus în neant. Dar și cele două cărți s-au dus în neant. Nu e păcat?”.

22 noiembrie

- În „Scânteia tineretului”, Aurel Baranga publică, în secțiunea „Cronica săptămânală a culturii” articolul **Viola d'amore** dedicat canonului contemporan al teatrului care îi determină pe tineri să vină în apropierea scenei „cu îndrăzneală, cu un bagaj personal de experiență, valorificată în plan literar. Credincioși vârstei lor, fug de clișee și încearcă să se elibereze de o apăsătoare și livrescă memorie literară. [...] Literatura bulevardului se caracteriza pe vremuri, și continuă să fie subminată și astăzi de aceeași permanentă racilă: rețeta de fabricație, vizibilă, prin transparență, în piesă. Actuala literatură dramatică transoceanică a înlocuit clișeul triumfului familial prin tiparul cazurilor anormale, violent clinice sau exasperate. Literatura tinerilor noștri fuge de rețetă, de tipar, de formulă și cucerește, peste lipsuri, inadvertențe sau imperfecții literare, prin suflul sănătății morale.” Tematica, în viziunea cronicarului, trebuie și ea „revizuită”: „Marile șantiere, uzinele noastre – universuri complexe – își așteaptă dramaturgii, îndeosebi pe cei tineri, chemați la o investigație temeinică și susținută. Gospodăriile colective, unde spumegă

o viață tumultuoasă și se nasc oameni cu un orizont de gândire și cu o viață sufletească bogată, plină de surprize, îi invită, la un material de viață pe care, claustrați în birourile lor de creație, unii dramaturgi nici nu-l pot bănuși.”

25 noiembrie

- Margareta Bărbuță analizează, în „Scânteia”, ***O comedie actuală: Partea leului*** de C. Teodoru, o piesă „scrisă vioi, antrenant”, în care „umorul succulent al situațiilor [...] provine din contrastul creat între mediul cu adevărat sănătos în care se petrece acțiunea și cei câțiva pungași, cărora mediul nu le este prilenic. Acest contrast reflectă adevărul vieții noastre contemporane, lupta între forțele noului, tot mai puternice, și rămășițele vechiului, tot mai izolate.” În ciuda unor mici „cusururi” (cum ar fi, de pildă, „sarcina prea ușoară pe care [autorul] a încredințat-o personajelor pozitive”, motiv pentru care acestea „n-au suficiente prilejuri de acțiune”), piesa se dovedește a fi o „comedie actuală, scrisă cu nerv, de pe poziția combativă a apărării bunurilor poporului”, care „invită [...] și pe alți autori de comedii la îndeplinirea nobilei sarcini de a pune sub focul satirei ceea ce este vechi, în numele promovării noului.”

26 noiembrie

- În „Tribuna”, Mircea Zăciu scrie despre ***Un animator: Al. Vlahuță***, iar Lidia Bote despre ***Erasmus umanistul, apologet al păcii***.

27 noiembrie

- Articolul ***Economia***, din „Contemporanul”, poartă semnătura lui G. Călinescu: „activitatea noastră cea mai viscerală, cea mai strâns legată de conservarea fiziologică, are un puternic aspect cultural, și pe deasupra că hrana supremă a omului, fără de care ne îmbolnăvim de o gravă avitaminoză, este cultura. A face economii, în general, înseamnă, mai ales, a-ți asigura hrana intelectuală, bugetul spiritual. Punerea de o parte nu-i avariție, omul înțelept nu strânge ca să strângă, ci ca să cheltuiască în mod superior. Cu cât regimul nostru asigură omului care muncește o bună întreținere fiziologică, cu atât acesta trebuie să se chibzuiască spre a se bucura de marea hrană de care altădată avea parte atât de puțin. [...] Putem foarte bine înțelege că o țărânie lipită pământului n-a putut să ridice monumente colosale, ca să ne lase moștenire culturală importantă. Dar apare, la prima vedere, inexplicabilă „mizeria” clasei moșierești și a celei burgheze de la noi. Apărându-și aprig interesele lor și exploatându-și șerbii ori proletarii, clasele asupritoare din alte țări și-au sporit avutul, punând accentul cu deosebire pe investițiile de ordin artistic, singurele solide. Orașe cu o populație minimă, niște târgușoare, cuprind edificii enorme, publice ori particulare. Negustorul unei comune mercantile și-a ridicat un palat nemăsurat, l-a împodobit cu statui și cu picturi, aducând artiștii cei mai vestiți, a lăsat urmașilor săi o adevărată galerie de opere de artă, iar azi

comuna încă pustie, față de alte metropole cu milioane de locuitori, e un adevărat muzeu de o valoare inestimabilă în care casă de casă și monument de monument atestă puterea, inicvă e adevărat, a unei clase, însă folosită cu inteligență speculativă. Poporul poate oricând prelua acolo, și-n unele părți a preluat, ceea ce de fapt a fost al său. În sudori, masele au pus stâncă peste stâncă până ce s-a ridicat domul gigantic în care doarme orgolios într-un sarcofag imperatorul sau riga, simulat în marmură deasupra lui; în lacrimi și bice a fost săpat în muntele de piatră castelul seniorului. Dar cel puțin au rămas și au devenit azi – sau pot deveni mâine – bunuri populare și exemple de creație a marilor artiști. Existența lor e un izvor de bogăție națională. Rău însă este când exploatatorul nu lasă decât oasele de la peștii mâncați. Marea noastră moșierime și burghezime n-au fost numai exploatare, ci și mărginite la existența vegetativă. Nici castele, nici statui, nici tablouri, nici gobelinuri, nici vase de Saxa. Un Bernini ori un Velázquez s-ar fi spânzurat în asemenea condiții. Toți galbenii și arginții luați de pe grâul și oile noastre s-au vărsat în locanțele Occidentului și au fost băuți în pahare de rând. Unde-i Palazzo Pitti, unde e Palazzo Ricciardi, unde Escorialul, unde Versailles-ul? Cum poate poporul român să-și răscumpere sudorile de la niște oameni de nimic, care au confundat totdeauna creierul cu stomacul și inima cu intestinalele? Mă bucur când directorul general al Casei de Economii zice: cutare, făcând depuneri, a fost în stare să-și procure obiecte de valoare, unul și-a cumpărat mobilă, altul și-a construit casă. Da, trebuie să învățăm ca potrivit cu puterile fiecăruia și proporționând necesitățile stomacului și ale creierului să cumpărăm un tablou, să mobilăm frumos o odaie. Dar grandioasele investiții de artă nu le putem avea decât prin unirea tuturor și prin planul statal. Astfel se vor proiecta marile, strălucitele monumente ale viitorului patriei noastre”.

[NOIEMBRIE]

- În „Iașul literar”, nr. 11, Marin Șt. Sorescu publică un poem mai lung, **Contribuție la valorificarea lunii**: „Mă plimb tăcut pe lună... Aș scrie-o poezie/ Dar n-am luat din rachetă stilou și nici hârtie.../ Chiar, unde mi-i racheta, pegasul vremii mele?/ Ei, e pe-aici prin haos. S-a dus să pască stele”. □ D. Costea are articolul **Unele considerații asupra problemei conținutului și formei în artă**, dedicat cărții lui Andrei Băleanu *Conținut și formă în artă*. □ Aura Pană recenzează **Constantin Chiriță: Întâlnirea**.
- O cronică la *Șoseaua Nordului*, de Eugen Barbu, este realizată în „Scrișul bănețean”, nr. 11, de Leonard Gavrilu (**Sub semnul romantismului revoluționar**): „se lasă impresia că în rândurile comuniștilor n-ar fi existat absolut nici o fisură, că nu s-ar fi strecurat nici un carierist de speță mici burgheză, nici un infiltrat străin de aspirațiile luminoase ale revoluției socialiste, pe când adevărul, atestat și de documentele de partid, este că strălucita biruință a

insurecției nu s-a putut înfăptui fără o demascare și izolare tocmai a unor elemente de acest fel. Omisiunea din roman ni se pare de natură să stârnească confuzii, ea simplifică o imagine mult mai complexă a luptei politice din perioada luată în considerație, prezentând faptele în culori idilizante”. □ Traian Liviu Birăescu scrie despre **Evoluția reportajului**: „Reportajul literar, cum s-a lămurit în urma unei discuții în contradictoriu, urmărește autenticitatea și nu veridicitatea imaginii artistice. Nu se pot inventa în reportaj fapte. Aceasta nu înseamnă că se va izgoni fantezia. [...] Fantezia însă trebuie să se muleze pe fapte: să nu intre niciodată în contradicție cu ele”.

● În „Steaua”, nr. 11, Victor Felea discută **Câteva probleme ale poeziei**: „Nimeni nu contestă că după Maiacovski, Block sau Esenin nu mai e de dorit să scrii ca Iazikov, că după Apollinaire și Eluard nu mai e satisfăcător François Coppée, că după Arghezi nu putem reveni la Panait Cerna; totuși când se ivesc astfel de cazuri – și ele sunt destul de numeroase, din păcate – criticii le trec cu vederea, ba le și citează ca mostre de poezie actuală. Problema unui limbaj evoluat, de o structură mai complexă (în care intră nu numai cuvântul ca atare ci o întreagă atitudine față de viață, plină de nuanțări) nu i-a preocupat prea stăruitor – după câte știm – nici pe poeții noștri nici pe critici. Or e foarte important ca limbajul poeziei contemporane să fie adus la altitudinea atinsă de ultimele cuceriri în materie de artă poetică”. □ Modest Morariu îi face lui **Marin Preda** un portret preponderent pozitiv, dar conținând și mărunte rezerve: „Dacă în realizarea tipurilor țărănești Marin Preda este ireproșabil, nu putem afirma același lucru despre unele figuri de muncitori comuniști care intervin în acțiune (tovarășul Ioniță din *Ferestre întunecate* și chiar Țurlea din *Desfășurarea*. Urmăriți doar în mișcarea lor exterioară, ei sunt reduși la rolul de simpli «raisonneur»-i ai conflictelor. Substanța lor individuală se pierde, prin insuficientă adâncire. Și acest păcat este greu de trecut cu vederea scriitorului care a îmbogățit literatura noastră cu câțiva eroi de neuitat”. □ Mircea Tomuș recenzează **Zilele săptămânii** de D.R. Popescu.

● Numărul 11 (noiembrie) din anul 1959 al revistei „Viața românească” publică texte literare ale lui Victor Eftimiu – *Mintea omenească, Soliile terestre, Bătăi la poarta lunii, Anton Pann, La Trianon, Culori și parfumuri, Meduza*, Nicolae Tăutu – *Eroii marinari, Mangalia*, Vlaicu Bârna – *Dobrogea*, Al. Andrițoiu – *Duminicală, Carpe diem*, Dimos Rendis – *Libertatea furată (fragmente de roman)*, Nicolae Labiș – *Cântec de început (fragmente)*, Titel Constantinescu – *Sculptură*, Aurel Storin – *Revoluția*, Radu Cosașu – *Ciment (fragment de reportaj)*. □ Semnalăm studiul **Începuturile lui Schiller** (autor - Tudor Vianu), cronica romanului lui Teodor Mazilu, *Bariera*, realizată de Horia Bratu (o „colecție de portrete remarcabile, de neuitat, de o mare finețe literară și care sugerează în mod indiscutabil un tip de umanitate inedit în literatura noastră cu temă muncitorească”), analiza lui G. C. Nicolescu despre **Sămănătorism** (o panoramă „științifică, materialist istorică” a

direcției sămănătoriste, a revistei *Sămănătorul* și a operelor aflate sub influența acestuia, în finalul căreia criticul conchide: „Literatura și scriitorii aflați în paginile revistei *Sămănătorul* și a celorlalte reviste sămănătoriste nu trebuie codamnați în bloc și automat, căci în unele din aceste opere, chiar ale unor scriitori care au dat și creații notorii caracteristic sămănătoriste, întâlnim pagini de mare forță realistă.”), studiul lui Eugen Simion, ***Creație și pitoresc*** (o analiză a povestirii lui Nicuță Tănase, *Astăzi e ziua mea* și a romanului lui Dragoș Vicol, *În munții de Miazănoapte*: primul text validează „o profundă cunoaștere a mediului, atingând în descrierea vieții periferiei urbane subtilități remarcabile”, deși „cartea este însă inegală, trăind – ca realitate artistică – doar prin câteva secvențe (în special acelea referitoare la viața de cartier); cartea lui Dragoș Vicol este „croită [...] pe un dezechilibru de forțe care nu respectă adevărul istoric. Este puțin credibil că după naționalizare fostul patron și uneltele sale să mai poată deține atâta influență, ca tenacitatea lui să deruteze pe foștii lui salariați.”) □ Atrage atenția articolul lui Vladimir Colin, ***Cazul Virgil Ierunca***, o schiță-portret a bolnavului de „icter politic” care demistifică subliminal „profilul uman” al „disidentului de mucava”. □ Secțiunea „Cărți noi” anunță aparițiile editoriale recente: Eugen Luca – *Poezia lui Eugen Breslașu* (recenzent Titus Priboi), Andrei Băleanu – *Conținut și formă* (recenzent Eugen Simion), Octav Pancu-Iași – *Cartea cu ochi albaștri* (recenzent H. Zalis), George Dan – *Goarna și sirena* (recenzent Aurel Storin), Ion Băieșu – *Cei din urmă* (recenzent Pompiliu Caraion), V. Kataev – *Livada din stepă* (recenzent Sandală Marinescu).

DECEMBRIE

1 decembrie

- „Luceafărul” semnalează un împrumut nedeclarat în domeniul literaturii SF: povestirea *Pasărea de piatră* a lui H. Matei, publicată în patru numere ale colecției *Povestiri științifico-fantastice*, reia subiectul din *Insula păsării epyronis* de H. G. Wells: „Nu era mai bine ca în colecția *Povestiri științifico-fantastice* să apară chiar traducerea povestirii lui Wells? Pentru ce a fost nevoie de adaptarea penibilă a lui H. Matei? Să învățăm de la clasici, dar nu așa... („Lector”, ***Literatură științifico-fantastică***).
- Andrei Băleanu pledează, în „Scânteia”, ***Pentru o viață teatrală bogată, creatoare***. Pornind de la analiza modului în care „își îndeplinesc organizațiile de bază din teatre această misiune grea, de mare răspundere”, care este „munca de partid”, autorul pune câteva probleme „centrale”: repertoriul, care trebuie să fie „de o înaltă valoare ideologică și artistică”, „legătura cu publicul muncitor – o datorie obștească de frunte”, cerând, totodată, „mai multă exigență și autoexigență”, inclusiv în „munca ideologică-educativă” desfășurată în cadrul organizațiilor sus-menționate.

3 decembrie

● Un „Cronicar” discută în „Gazeta literară” *Critica în „Steaua” nr. 10 – 1959*: „trebuie să facem încă unele observații în legătură cu insuficienta reflectare [...] a principalelor probleme care privesc literatura noastră contemporană. Am dori să citim în «Steaua» contribuții fructuoase la actuala discuție despre poezie, de pildă, sau studii teoretice ample asupra dezvoltării literaturii noastre pe drumul realismului socialist”. □ Sunt publicate *Dezbaterile din ședința comisiei de critică a Uniunii Scriitorilor din R.P.R. Pentru mai multă exigență în critică și poezie*, pornind de la *Critica literară și poezia. Referat prezentat de Ov. S. Crohmălniceanu și Paul Georgescu. (vezi Anexa)*

● În „Scânteia tineretului”, Al. Popovici recenzează piesa lui Horia Lovinescu, *Surorile Boga*, ancorată în „poezia și simbolul cehovian al celor *trei surori*”, în care dramaturgul „a căutat să dea o rezolvare artistică acestei întreite drame pe linia metodei realismului socialist. [...] surorile Boga: Iulia, Valentina și Ioana, asemenea surorilor lui Cehov, duc, până la o vreme, povara unor grele suferințe generate de societatea capitalistă în care trăiau.” Într-o astfel de viziune conformistă, „surorile Boga nu au o soartă nefericită, ca cele trei surori din piesa lui Cehov, ele își găsesc menirea socială și își cuceresc astfel dreptul la viață și fericire. În piesa sa, Lovinescu schițează ecourile marilor transformări revoluționare care au avut loc în viața patriei noastre, subliniază rolul comuniștilor în educarea maselor populare. Episoade ale zilelor eliberării, momente din lupta ilegală, perioada reconstrucției postbelice într-un mic orașel provincial și mai ales freamătul zilelor luminoase de azi răzbat din această piesă cu putere.”

4 decembrie

● G. Călinescu publică în „Contemporanul” articolul *Critica optimistă*: „Cei care, în țările capitaliste, ne calomniază și ne bârfesc, dacă nu sunt renegați ori obstinați într-o ideologie reacționară, nu ne cunosc țara, ori străbătând-o în goană și fără simpatie n-au priceput ceea ce au văzut și mai ales n-au comparat ceea ce a fost ieri cu ceea ce este azi. Căci o țară își are condițiile ei istorice speciale și mersul înainte nu e pretutindeni la fel. Energiile se cumulează fără întrerupere și se descarcă în momente variabile. Stagnări absolute nu există. Progresul normal e cu puțință atunci când condițiile sociale neprielnice au fost înlăturate. Într-o ghindă stă culcat un stejar majestuos. În ea sunt închise ca într-un depozit miniatural punțile de stejar, ușile, dulapurile, grinzile caselor. Ghinda încolțește, dar dacă un bolovan s-a rostogolit deasupra-i, coama stejarului nu se va desfășura niciodată din germen. Noi, social vorbind, am dat la o parte stânca iar ghinda are pe unde să scoată colțul. Să nu ne așteptăm ca dintr-o dată ramurile explodând să zgâ-rie cerul”. □ În tableta *Pușculița*, Tudor Arghezi face reclamă la C.E.C.: „Nu uita, iubite cititorului, să te gândești mereu la datoria față de dumneata și față de ai dumitale. Pune câte o frântură

din salariu la C.E.C., chiar cu prețul unei chibzuințe anume pentru asta. [...] Tezaurul vostru e Casa de Economii!”.

10 decembrie

- În „Gazeta literară”, un „Cronicar” discută *Probleme de orientare a criticii. Critica în „Scrisul bănățean”*, recomandându-i să evite pe viitor „frecventarea extremelor, cultivarea exclusivă și nediferențiată fie a elogiilor nemăsurate, fie a criticismului subiectiv, ambele incompatibile cu cerințele și sarcinile criticii noastre literare. În afară de aceasta, s-ar cere publicației timișorene o exigență ideologică mai fermă în ceea ce privește aprecierile care se dau unor scriitori din trecut”. □ Eugen Simion scrie despre *Tematica literaturii realist-socialiste*. □ Nina Cassian intervine în *discuțiile despre poezie (Dezbaterea continuă)*.

11 decembrie

- G. Călinescu publică, în „Contemporanul”, articolul *O teorie a urii*: „Entuziastul E. M. Cioran a dat la iveală în *La Nouvelle Revue Française* (1 noiembrie 1959) un articol intitulat *Odyssée de la rancune*, cu idei de aparență paradoxală, care însă sunt vechi banalități mizantropice, condimentate cu sos barbar. Articolul în chestiune este un fel de încercare de moralist în înțelesul clasic și un manual de morală practică și pornește de la premisa că omul e meprizabil și că toate faptele mari au un motiv josnic. [...] Consider ideile sale foarte periculoase pentru tineri, pe care-i poate fascina impresia de rigoare și francheță în care se îmbracă o brutală incoerență și o analiză plină de impostură a sufletului omenesc. De aceea cred că nu-i bine să-l tratăm pe E.M. Cioran în zeflemea. O anatomie corectă e mult mai probantă. Ei bine, autorul nostru pornește, cum zic, de la ideea că omul este originar un asasin. Nevoia de a ucide «*le besoin de meurtre*», mă rog frumos, este înscrisă în sângele nostru. Ucigașul de rând, satisfăcând-și setea sanguinară se liniștește, e fericit, omul care își transferă ura în cuvinte nu poate să doarmă. Asasinatele verbale, atitudinile nobile (remușcare, iertare) exacerbează infamia noastră funciară. E mai bine să sucombi instinctului criminal! Vorbește așa d. E. M. Cioran? Pe cuvântul meu. Firește, el se suie până la „sistem” și e un punct, unul singur, în care suntem de acord cu d-sa. Dacă vrei să exiști, trebuie să accepți fapta, să pui un „eu” în vocabularul tău. Aprob și afirmația că implicit admiți pasiunile. Însă atât. Eseistul pretinde că toate pasiunile sunt imunde. La Rochefoucauld, mizantropul, era mai moderat și recunoștea «*les belles passions*». Acum vine ceva foarte original. E.M. Cioran, urmaș al lui Zamolxe, combate pe Socrate. Acesta zisese: Cunoaște-te pe tine însuși! Cioran zice: Nu; evită de a te cunoaște; eu, dumneata, toți suntem niște fiare, dacă ne-am cunoaște, ne-am îngreșoșa de noi înșine și n-am mai avea puterea să facem fapte mari, care, acelea, țâșnesc din firea noastră bestială. Dacă devii „bun” după morala umanitară, distrugi ceea ce este mai activ în tine, pierzi sângele și puterea de

agresiune. Ca să faci un pas înainte e nevoie de un minim de josnicie. Cultivă-ți, prin urmare, partea insașiabilă a caracterului, înclinarea la fanatism, intoleranță și răzbunare. Și pentru că oamenii sunt dezgustători, cum știu din introspecție, nu aplauda la înmulțirea lor. Gândește-te mereu cum să extermini o parte. De ești prea slab ca să pornești un război, roagă-te măcar să vină un al doilea potop *«plus radical que le premier»*. Spune asta dl E.M. Cioran? Pe onoarea mea. Veți înțelege că, întrebat dacă ar accepta ca în loc de potop să opereze o bombă atomică, n-ar putea răspundă decât: Firește! – E un mare moftangiu! – ar fi spus Caragiale. – Dar sinistru! – adaug eu”.

15 decembrie

- În „Luceafărul”, Tudor Arghezi publică o *Tabletă* despre Geneva. □ Ion Rotaru face câteva *Observații pe marginea manualului de teoria literaturii*: „acest manual e conceput ca un tratat rigid, după o metodă prea scientiștă și de aceea nu stimulează într-un grad înalt la elevi dragostea pentru literatură. Propunem ca manualul să fie înlocuit”. □ Perpessicius trece în revistă *15 ani de literatură nouă în R.P.R.* □ Pompiliu Marcea discută *Probleme de compoziție în genul scurt*. □ Gh. Brâncuș cercetează *Literatura albaneză pe drumul realismului socialist*.
- „România liberă” anunță *Noua colecție „Biblioteca pentru toți”*: „Începând cu 1 ianuarie 1960 colecția «Biblioteca pentru toți» va apărea săptămânal într-o nouă și atractivă prezentare grafică (format de buzunar, coperte lăcuite, etc.)”.

17 decembrie

- „Cronicar”-ul „Gazetei literare” discută în acest număr despre *Critica literară în „Flacăra” (octombrie-noiembrie 1959)*, iar Georgeta Horodincă *Despre cronica literară a revistei „Luceafărul”* (criticându-l pe I.D. Bălan că „nu se bazează îndeostul pe o metodă critică științifică, ci mai mult pe impresii de lectură, pe simpatiile cronicarului sau pe faima scriitorului recenzat”). □ Vera Călin scrie despre *Limbaajul poeziei*.

18 decembrie

- G. Călinescu publică în „Contemporanul” articolul *Rostul criticii*: „După opinia mea, critica, exercitată, desigur, de oameni pricepuți, trebuie să fie devotată față de partid, liberă în tehnica proprie a fiecăruia de a spune adevărul și independentă față de autori”. (vezi Anexa)

22 decembrie

- În „Scânteia tineretului”, B. Dumitrescu recenzează primul roman al lui Teodor Mazilu, *Bariera*, a cărui acțiune este plasată „la periferia Capitalei, în

anii regimului burghezo-moșieresc, în timpul războiului.” Spre deosebire de „unii scriitori din perioada dintre cele două războaie care priveau *mahala* ca pe o lume aparte, cu legile ei specifice, și care, lăsându-se încântați de ceea ce li se părea lor a fi interesant și *pitoresc* în acest *univers în sine*, plăteau un tribut regretabil naturalismului, morbidității, trivialului, Teodor Mazilu – fiu de muncitor care a trăit mulți ani în lumea pe care o descrie – arată că periferiile marelui oraș nu erau izolate de viața și frământările societății aceluia timp și, în principal, evidențiază acțiunea luptei de clasă în acest mediu.” Teza fundamentală a discursului românesc este ilustrarea ideii că „barierele care despărteau clasele nu erau rectilinii, ci, dimpotrivă, întortochiate și aici se ascundea chiar una din greutățile cele mai de seamă ale bătăliei. Eroul principal al cărții, comunistul Vițu pe care partidul l-a învățat să priceapă acest lucru – îi ajută și pe tovarășii lui să înțeleagă de ce parte a barierei se află fiecare din cei care intră în raza lor vizuală, căutând să atragă de partea clasei muncitoare pe oamenii cinstiți, dar nehotărâți, cum e de exemplu pictorul, iar, pe de altă parte, duce o luptă neîmpăcată împotriva acelor agenți conștienți sau inconștienți ai concepției burgheze care încercau să înăbușe lupta de clasă, fie susținând inexistența deosebirilor sociale, fie încercând să corupă la modul de viață burghez pe muncitori.” Deși scriitorul dovedește, în opinia recenzentului, „o insuficientă documentare asupra condițiilor luptei ilegale” („Vițu și tovarășii săi nu ne apar îndeajuns în acțiune directă, aflăm prea puțin din viața de partid a lui Vițu și despre felul cum influențează ea asupra creșterii lui”), B. Dumitrescu semnalează „valoarea incontestabilă” a cărții care, odată citită, „înțelegi mai bine cât de minunat a știut să valorifice partidul calitățile oamenilor muncii, conducându-i spre realizarea mărețelor succese de azi în opera de construire a socialismului.”

25 decembrie

- În „Contemporanul”, G. Călinescu publică articolul *Istoria literaturii române*: „o lucrare atât de însemnată, pe care o cer partidul și guvernul, nu poate fi adusă la îndeplinire decât printr-o muncă în comun, disciplinată, dezinteresată și coordonată, spre a evita erorile pe care unul singur, oricât de bine intenționat, le poate înfăptui în interpretarea științifică a fenomenelor. Este de absolută urgență ca în preluarea moștenirii literare să tragem firul tradiției progresiste, să punem în bună lumină ce este sănătos și să semnalăm ceea ce a fost pernicios și, fără a ne lipsi de niciuna din valorile care fac cinste puterii de creație a poporului român, să îndrumăm, prin cercetarea condusă după o ideologie justă, generațiile prezente și viitoare spre realismul socialist, în înțelesul cel mai larg și mai înalt al cuvântului. Cei care critică cultura patriei noastre socialiste vor pricepe prin opera de sinteză pe care o punem la cale că, departe de a dărâma trecutul, noi căutăm temeliile lui zdravene și adânci spre a ridica deasupra lor o clădire măreață”.

26 decembrie

● „Scânteia” publică un articol de Al. Philippide, intitulat *Stilul criticii*, care pornește de la premisa că „ideile și judecățile criticului, ca să-și îndeplinească funcțiunea lor de îndrumare și de lămurire, au nevoie de un stil care să le dea cât mai multă ascutime și precizie, cât mai multă claritate și siguranță. [...] Dacă aceste însușiri sunt necesare oricărui critic, pentru criticul unei literaturi cum este literatura noastră actuală, care are drept sarcină esențială să reflecte cu vigoare, cu fidelitate realistă și cu strălucire artistică procesul de transformare socialistă a țării, pentru criticul acestei literaturi ce se dezvoltă și se călăuzește după metoda realismului socialist, însușirile schițate mai sus sunt nu numai necesare, ci absolut obligatorii, pentru că lipsa lor dăunează acțiunii educative pe care critica noastră actuală e chemată s-o îndeplinească.” Subliniind faptul că „această acțiune educativă se exercită deopotrivă asupra cititorului și asupra scriitorului”, autorul se oprește asupra unor termeni utilizați preponderent în metalimbajul critic al epocii, pe care îi descoperă în diverse articole din presa literară. Este cazul termenului „valență”, ale cărui înțelesuri ambigue autorul încearcă să le descifreze în trei articole critice semnate de Silvian Iosifescu (*Virtuțile și viciile poeziei*, în „Gazeta literară” din 12 noiembrie 1959), Lucian Raicu (*Accesibilitatea – condiție a poeziei noi*, în „Viața Românească”, iulie 1959) și Ecaterina Oproiu (*Pe marginea unor piese de debut*, în „Viața Românească”, septembrie 1959). În fiecare caz, autorul subliniază „imprecizia” termenului, de natură să deruteze cititorul și să dăuneze studiilor înseși, altminteri valoroase (îndeosebi primele două), pentru ca – în finalul articolului – să revină la pledoaria pentru claritate, respingând stilul „umflat, sucit, sclifosit și încărcat fără nicio nevoie”: „Trebuie cu orice preț izgonit din limbajul criticii un fel cu totul condamnat de-a exprima judecăți simple în fraze obscure de oracol, inutil subtile sau mai bine-zis subtile în chip fals; trebuie de asemenea alungată întrebuintarea unor împerecheri neobișnuite de cuvinte cu scopul de-a da solemnitate banalității și amploare găunoșiei.”

30 decembrie

● Tudor Arghezi publică în „Scânteia” un text intitulat *Republica*, al cărui pretext îl constituie dialogul – purtat în epoci diferite: în trecutul monarhic și în prezentul luminos – între autor și bătrâna mamă, „lelea Maria”, privind semnificațiile termenului „Republică”. Dialogul îi oferă maestrului prilejul unei noi meditații pe eterna temă a transformărilor grandioase din tânăra republică socialistă, analizate în opoziție cu tarele trecutului tenebros. □ În același număr, Demostene Botez semnează un articol aniversar, intitulat *Republica își făurește oamenii*, care oglindește în culori sărbătorești aceleași realizări ale socialismului – puse sub semnul unei veritabile „Renașteri” –, repe-

rabile nu doar în exterior, ci și „în spiritul oamenilor, în mentalitatea și judecata lor, în concepția lor despre lume și viață, în sufletul lor, în conștiința lor.”

31 decembrie

- În „Scânteia tineretului”, I. Agârbiceanu semnează articolul *Vrednică de iubire, patria noastră*, o „urare” conformistă, dar plină de „patos”, adresată tineretului cu prilejul Noului an 1960: „Tineret al Republicii Populare Române! Bucură-te că toate porțile muncii îți sunt deschise, în măsură neajunsă până acum. Învăță cu dragoste și temeinic, conștiincios ori pentru ce carieră vrei să te pregătești. Să știi că de felul muncii tale atârnă nu numai fericirea ta în viață, ci și a poporului întreg din care faci parte. [...] Tineret al republicii noastre! Fii bun, cinstit, drept și curat, iubește-ți în toate împrejurările, și din tot sufletul, patria, căci este vrednică de iubire ca maica noastră a tuturor.”

[DECEMBRIE]

- Tudor Vianu scrie despre *Receptarea Antichității în literatura română*, în „Iașul literar”, nr. 12.
- În „Lupta de clasă”, Ileana Vrancea studiază *Munca și cerințele spirituale*: „La Combinatul metalurgic Reșița, responsabilul cu difuzarea cărții la secția turbine se plânge de zgârcenia cu care este aprovizionat de centrul de librării și difuzare a cărții. Când din edițiile bibliofile Eminescu i-au sosit un număr cu totul insuficient de exemplare, cărțile au fost luate cu asalt, iar el supus la nenumărate critici din partea muncitorilor. Când îi sosesc cărți noi, stocul se vinde în cel mult 3-4 zile. Operele clasicilor marxism-leninismului, lucrările tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej, volumul *Bazele filozofiei marxist-leniniste* sunt cerute mereu. La lăcătușărie s-a cerut difuzorului procurarea seriei întregi de opere ale lui Lenin. Asemenea cărți necesare studiului sunt de cele mai multe ori cumpărate pentru a fi la îndemână în biblioteca personală. De la seria întreagă de opere ale lui Lenin la teatrul lui Shakespeare, de la Beniuc și Camil Petrescu, până la Goya de Feuchtwanger, cererile îl copleșesc zilnic și cu greu le poate face față. Mă trimite la librăria din oraș să citesc ultimul aviz de expediere pentru secția lor și să mă conving că «librării ăștia n-au inimă, expediază 75 de exemplare pentru 2.000 de oameni». Prin munca obștească pe care o îndeplinește, difuzorul voluntar e obligat să fie la curent cu conținutul cărților și citește nu numai pentru că îl interesează, dar și pentru a putea face față discuțiilor. Pentru o carte bună este felicitat și laudat, dar când cartea nu rezistă la o lectură pretențioasă se încing discuții aprinse, cel care a recomandat cartea este căutat anume pentru a i se reproșa că a împins pe cititor «să-și piardă timpul», iar difuzorul voluntar nu scapă totdeauna necriticat din astfel de discuții. [...] Mai sunt încă multe de făcut, la Reșița și la Hunedoara, pentru realizarea unei legături mai strânse, mai directe între cenele literare

și uzină, între echipele de teatru de amatori și brigăzile artistice de agitație. Cenaclul literar al Hunedoarei este format din tineri talentați. Ei se străduiesc să strângă cele mai bune creații pentru tipărirea unui volum al cenaclului și, desigur, o parte din schițele și versurile lor merită să vadă lumina tiparului. Păcat însă că multe poezii sunt scrise la fel de decorativ și de superficial ca și producția ruptă de viață a unui poet venit într-o documentație fugară. Este regretabil că cenaclul nu a fost îndrumat spre o participare efectivă la viața politică și culturală a combinatului în secții, în colțuri roșii, în consfătuiri de producție, la o colaborare strânsă, directă cu brigăzile de agitație – ceea ce i-ar ajuta pe poeții cenaclului din Hunedoara să cunoască mai profund aspecte esențiale ale dezvoltării conștiinței socialiste, ale transformării morale a oamenilor în procesul muncii socialiste. Și scriitorii, și criticii literari și de artă ar contribui mai din plin la îmbogățirea literaturii și a artei dacă ar frecventa mai asiduă asemenea locuri. Scriitorii și artiștii sunt așteptați aici cu un interes deosebit”.

● Ultimul număr (decembrie) din anul 1959 al revistei „Viața românească” publică intervenții pe tema ***La a 12-a aniversare a Republicii Populare Române*** semnate de Sabin Drăgoi, Ion Iancovescu, Miron Niculescu, Miron Radu Paraschivescu, Raluca Râpan, I. Ross, texte literare aparținând Mariei Banuș - *Nocturnă*, Gh. Tomozei – *Treptele țării*, *Omul cu vioara*, *Splendida unitate*, Ion Gheorghe – *Zeița muncii*, precum și traduceri ale unor *Versuri antimonarhice*: Rimbaud – *Fierarul* (traducere de Dan Deșliu), Victor Hugo – *Canalul Romei (fragment)* (traducere de Tașcu Gheorghiu), Byron – *Don Juan (fragment)* (traducere de Petre Solomon), Carl Sandburg – *Un milion de tineri* (traducere de Petre Solomon), Hristo Botev – *Ziua Sfântului Gheorghe* (traducere de V. Tulbure). □ D. Micu prezintă romanul lui Mihai Beniuc, *Pe muchie de cuțit*, format din „însurubarea unor pagini cu caracter memorialistic alternând cu episoade ce pot fi considerate ca fiind un jurnal intim al personajului principal, asistentul universitar Atanasie Mustea.” „Cântăreț al marilor evenimente contemporane”, „scriitorul transpune fapte, scene, întâmplări, trecute printr-o sensibilitate particulară, colorate afectiv de acesta” încât „episoadele consacrate activității partidului, izbutesc, neîndoios, să de imaginea sugestivă a unor aspecte din lupta nobilă, eroică, dusă în cei mai cumpliți ani ai ilegalității de fiii minunați ai clasei muncitoare.” Recenzentul îi reproșează scriiturii mecanismul „desromantizării” care „nu afectează numai constituția interioară a personajelor, ea se extinde asupra întregii viziuni a muncii de partid ilegale, înfățișată în roman mai ales sub latura ei concret omenească. [...] Rămâne de discutat cum și în ce măsură personajele romanului, comportându-se așa cum se comportă, se realizează ca oameni noi, ca revoluționari ce acționează în serviciul fericirii celor mulți. Nu cumva, tot deseroizându-le, în dorința legitimă de a le înfățișa cât mai umane, mai puțin rigide, mai naturale, romancierul riscă până la urmă să le văduvească într-o

bună măsură de înșăși esența a ceea ce se cheamă un comunist? Din ce se vede că Mustea, Crai și ceilalți sunt niște luptători în slujba clasei muncitoare?” Finalul cronicii punctează faptul că „romanul lui Mihai Beniuc, roman de atmosferă, conținând remarcabile elemente de frescă a epocii cucerește prin verva lui, prin pulsația intelectuală și emotivă ce-i răscolește paginile; iar dacă nu reușește să stabilească proporțiile exacte ale activității revoluționare desfășurate de tinerii intelectuali, în frunte cu Mustea, deoarece nu încadrează suficient această activitate în contextul luptei partidului, recompune totuși expresiv atmosfera unui mediu al intelectualității de stânga în timpul războiului.” □ Letiția Papu propune articolul *În căutarea eroului*, un excurs critic asupra reflectării prototipului „omului nou”, a „figurilor de muncitori înaintați” în literatura epocii: „O serie de romane și nuvele, apărute în ultima vreme, oglindesc momentul capital, hotărâtor al descoperirii partidului de către eroul cărții. Muncitorul cu un orizont încă îngust (Eugen Barbu: *Oaie și ai săi*), mica servitoare de la țară devenită apoi lucrătoare în fabrică (Remus Luca: *Dimineață de Mai*), ucenicul exploatat (Petru Dumitriu: *Copilăria unui netrebnic*), ostașul demobilizat (D. Ignea: *Strada Primăverii*), adolescentul nelămurit de la periferia Bucureștiului (Nicuță Tănase: *Derbedei*) întâlnesc pe parcursul drumului lor partidul, se alătură politicii lui sau aderă la el, dând astfel un sens adevărat și înalt vieții lor.” Recenzenta constată că „în cele mai multe dintre lucrările amintite, evenimentele din afară sunt bine alese și narate, dar racordul dintre ele și rădăcinile sufletești adânci, proprii și individualizate ale personajului, răsunetul faptelor în viața sa lăuntrică nu e, în general, la aceeași înălțime. [...] Evenimentele externe tind să aibă o valoare în sine, nefiind suficient axate pe peisajul sufleteș al eroului iar reacțiile personale ale acestuia nu sunt destul de particularizate.” □ Ion Vitner continuă seria *Creatori și opere cu Titus Popovici (I)* care „urmează mai curând literatura balzaciană a romanului ciclic și, pe urmele lui Petru Dumitriu înscrie serioase realizări în tehnica atât de dificilă a *reapariției* personajelor. Faptul nu este deloc de neglijat pentru că prozatori talentați au naufragiat utilizând această modalitate aparte a romanului realist, iar creatori de mare valoare, ca Marin Preda, intuind importanța excepțională a tehnicii balzaciene pentru realizarea unui univers complex, s-au apropiat cu timiditate de procedeul reapariției personajelor, utilizându-l (fără rezultate, de altfel) în sfera personajelor secundare, periferice. Alături de Petru Dumitriu, Titus Popovici este romancierul dotat cu o mare capacitate de pătrundere în medii extrem de variate, singura posibilitate, de altfel, de a putea crea *comedii umane*.” Criticul remarcă faptul că „analiza spiritului intelectual mic-burghez, în *Străinul*, stă alături, ca subtilitate, de analiza universului țărănesc al lui Marin Preda, sau a marii moșierimi, a lui Petru Dumitriu.” □ Studiul *Critică și poezie* al lui Ov. S. Crohmălniceanu și Paul Georgescu, având „la bază referatul ținut în fața comisiei de critică a Uniunii Scriitorilor din R. P. R. în ședința din 27 Noiem-

brie a.c. și îmbogățit în urma discuțiilor”, propune o panoramare-sinteză, în registru conformist, a „liricii revoluționare” a ultimilor 15 ani care „exprimă procesul de descătușare pe care-l trăiește de la 23 August sufletul poporului nostru”, dar și a perspectivelor critice militant-formatoare, cu rol în „lupta purtată sub îndrumarea Partidului împotriva tendințelor care au căutat sub steagul modernismului să rupă creația poetică de preocupările sociale, să o împingă spre frământările individualiste mic-burgheze, spre răsucirile sufletești zadarnice ale insului solitar, spre experiențele perimate formaliste.” Dar, „așa cum are merite în progresele poeziei, critica poartă însă și răspunderea carențelor care se manifestă în acest proces de dezvoltare impetuoașă. Cu alte cuvinte se face vinovată pentru piedicile nesemnificate și neînclăturate la timp din calea liricii noastre noi”: apariția unor destule „versuri proaste” („e ca și cum, astăzi, când am ajuns să producem în serie tractoare moderne, de cel mai perfecționat tip, o întreprindere s-ar apuca să confecționeze pluguri de lemn și ar ține să le arunce pe piață”) pe care o parte a criticii vremii, datorită „înțelegerii simpliste a principiilor esteticii noastre”, nu o semnalează. Este vizată, printre altele, chiar cronica pe care Ov. S. Crohmălniceanu o face, în numărul cinci al revistei (mai 1959), volumului aparținând lui Mihai Beniuc, *Cu un ceas mai devreme*, mai exact finalul acesteia care nu „răspunde încrederii cititorilor”, scriind că „Șovăielile, stridențele sunt rare, ici, colo doar (*În ajun, Palaja, Nora, Pot și eu...*) unde cuvintele scapă de sub puterea magnetică a poetului și rămân inerte.” □ Secțiunea *Cărților noi* semnalează noi apariții de carte: Miron Radu Paraschivescu – *Laude și alte poeme*, Nagy István – *Nuvele*, Pop Simion – *Anul 15*, N. A. Nekrasov – *Cui i-e bine-n Rusia*, Feodor Gladkov – *Inimă de mamă*, B.Iasenski – *Omul își schimbă pielea*.

1959
ANEXA

G. Călinescu, *La 15 ani*, „Studii și cercetări de istorie literară și folclor”, Nr. 1-2, 1959

Când la 23 August 1944, fu ridicată în bătaia vântului întâia flamură a păcii și corbii războiului se ridicară negri de pe câmpiile patriei, scriitorii și intelectualii cinstiți aveau desigur intuiția că literatura trebuie astfel orientată, încât să împiedice, pe cât cu putință, repetarea vechilor erori ideologice și politice; o noțiune limpede de ceea ce este o literatură socialistă, cu excepția câtorva inițiați încă puțin cunoscuți, nu posedau și primele manifestațiuni literare au avut un caracter democratic prin negație, exprimând oroarea de ideologiile fasciste și aspirând vag către o nouă literatură încă nedefinită. Apoi, încetul cu încetul lucrurile s-au lămurit, cunoașterea literaturii sovietice a devenit din ce în ce mai largă și întâile încercări de creație în spirit socialist au înlesnit înțelegerea unei concepții artistice cu totul inaccesibile la noi scriitorilor de formațiune burgheză, hrăniți cu ideile curente ale esteticii occidentale.

În primul moment, mulți au priceput doar acest lucru că arta socialistă promovează tendința, având un pronunțat caracter educativ, că prin urmare aspectul artă cade pe plan secundar, esențială rămânând ideologia. Desigur că la acest chip de a privi chestiunea au contribuit și acei critici, bine intenționați, care însă în aprinderea lor de răspânditori ai ideilor noi, nu și-au dat seama de rezistențele mute pe care deprinderea le opunea unor anume cuvinte. Îndeosebi pentru mulți din scriitorii dintre cele două războaie „tendința” era echivalentă cu „non-artă”. Trebuie spus din capul locului că dacă literatura socialistă, așa cum o concepem noi astăzi, are prin fiecă frază efect educativ, întrucât transformă pe om și-l face un militant pentru noul umanism socialist, ea respinge tendința ca formulare abstractă a unei filosofii de viață. Un roman nu este un manual, el este un monument producând entuziasm pentru eroii noi, adevărați sau posibili, pe care ni-i dezvăluie. În primele zile, așadar, realismul socialist n-a fost înțeles cum trebuie. Cei mai mulți sunt tineri, dar sunt printre ei și cei mai de seamă critici și creatori de dinainte de 23 August 1944 care și-au biruit și risipit cu răbdare ezitățile și obscuritățile și au intrat plini de încredere în rândurile noastre.

Tendința în artă nu era necunoscută literaturii noastre. Ortodoxismul reprezenta în deceniul în care a izbucnit războiul o ideologie reacționară, foarte puțin preocupată de problemele artei și care încerca să stăvilească, pretindea el, penetrația comunismului. Se înregistrau și luări de poziție umanitariste în spiritul lui Romain Rolland, mai mult în ideologie decât în arta propriu-zisă. Chiar dacă atitudinea era democratică, tendenționismul acesta purta pecetea literaturii vechii societăți prin individualismul lui. Scriitorul nu orienta, fie și abstract ideologiceste, pe cititor spre adevărul, determinat științificește, al unei lumi inevitabile, ci propunea viziunea sa personală și ca atare utopică. Ceea ce preocupa pe scriitor, chiar și în tendință, era singularitatea. Este evident că nu această diversitate de poziții este caracterul artei socialiste. Majoritatea scriitorilor aveau totuși repulsie pentru tendință și chiar pentru ideologie, fiindcă susțineau, cu tărie, „autonomia“ artei. Azi când suntem luminați asupra concepției socialiste după un examen obiectiv al capodoperelor tuturor vremilor și națiilor, confuziile esteticienilor autonomiști ni se par curioase. Autonomiștii porneau de la principiul că arta își are domeniul ei propriu, nefiind nici știință, nici filosofie, nici pedagogie și strigau că niciuna din preocupările excluse nu pot să explice fenomenul artă și să dea criterii de valoare, arta explicându-se prin ea însăși. Eroarea fundamentală nu rezidă în teoria estetică însăși ci în aplicațiunile ei. Criticii și literații goleau treptat arta de orice conținut. Întâi elimină ideile teoretice ori practice și eroii romanelor rămăseră fără gânduri și tendințe, în vreme ce oamenii adevărați au concepții filosofice și politice. Unii elimină chiar faptele curente de viață, „anecdota“, sub cuvânt că contingentul este lipsit de semnificație. Se ivi și o nuvelistică sublimată de fapte și în mod fatal ermetică. Din poezie se alungă nu numai ideea și sentimentul dar chiar cimentul logic dintre vocabule din temerea ca inteligibilul, care după Bergson reprezintă o tăietură practică în șuvoiul impetuos al substratului vital, eminentamente irațional, să nu turbure grădina autonomă a artei, plină numai cu eter. Astfel s-a născut direcția artei pure, căreia teoria autonomiei i-a slujit drept estetică. Abstracționismul occidental, mai acuzat astăzi în plastică, indică ultimele consecințe ale unei estetici care a abolit orice obiect, fie el liric sau epic.

Autonomia artei este înțeleasă de unii ca autonomie a artistului, ceea ce în ultimă analiză este cam același lucru. După ei artistul e autonom de orice sugestie ideologică, el creează „liber“. În consecință orientarea artistului ar fi păgubitoare creației însăși.

Cu toate că azi ne ferim de cuvântul „autonomie“ de teama de a nu fi greșit înțeleși, ideea că socialismul ar tăgădui existența artei ca domeniu propriu este eronată. Este adevărat că spunem: arta e ideologie, însă orice manifestare culturală este ideologie, totul e pătruns de viziunea societății respective despre lume. Chiar „poezia pură“ reprezintă o ideologie a lumii capitaliste, fiind estetica unei clase care nu mai crede în viață. Literatura

„oglindește“ ideologiile societății (ideologia clasei capitaliste, a clasei proletare, a societății cu o singură clasă), ea însăși nu se poate explica prin factori străini esenței sale. Arta este într-adevăr ideologie, însă o ideologie specifică exprimată concret, spre deosebire de ideologia teoretică, exprimată conceptual. Noi putem lăuda ca juste ideile puse în gura unui erou, totuși nu vom declara pe autor artist, dacă ideologia n-a devenit creație. De la literatură nu cerem lecții ci exemple de viață întemeiată pe marxism-leninism. Pretindem artei cel mai nou, cel mai solid adevăr. Astfel statuaria greacă a fost pentru omenire o lecție de eugenie anatomică prin faptul că ne-a dezvăluit forme posibile în natură.

Este cazul de a scoate în evidență rolul „idealului“ în construcția realului. Dacă prin ideal înțelegem fantasticul, himericul, oniricul ori utopicul, socialismul repudiază acest concept. Există însă un ideal care nu e decât prefigurarea, demonstrabilă științificește, a realităților de mâine. Eroii prevăzuți cu aripi nu sunt credibili într-un roman, dar un colectiv de muncitori de fabrică, într-o țară socialistă, care profesând muzica în calitate de amatori ajung să producă o serioasă mișcare muzicală, aceasta, da, e cu putință. Așa cum umanismul Renașterii a înflorit la curțile principilor, iar iluminismul s-a născut în saloanele la modă, este sigur că în societatea noastră nouă umanismul va lua contururile cele mai precise în mediul muncitorilor, având în vedere și fenomenul de dispariție treptată a deosebirilor între pătura intelectualilor și cea a muncitorilor manuali. Nu poate pricinui nicio surpriză și deci niciun sentiment de irealitate înfățișarea unor lucrători care în timp ce meșteresc la strungurile lor schimbă idei: despre Beethoven ori despre G. Enescu. Orice artă literară presupune două momente: descrierea prezentului, adică a realului imediat, evident pentru toți și viziunea „idealului“, adică a realului incipient și latent, care va deveni real deplin, în virtutea dialecticei istoriei, într-un timp apropiat. Excludem idealul-ipoteză, viziunile milenare, apocaliptice ori utopice, scăpând total percepției noastre, prin îndepărtarea lor în viitor. Această viziune a realului incipient este ceea ce critica sovietică numește romantism socialist.

În situația actuală, în care dăinuie o lume capitalistă alături de una socialistă, „idealul“ prezintă valori deosebite după locul de unde se ridică construcția. Ceea ce în Occident poate apărea ca „ideal“, la noi este nimic altceva decât „realul“ plin, încât când un scriitor descrie agricultura mecanizată în gospodăriile colective, întrecerile, procesele de critică și autocritică, interesul social substituit celui individual nu face decât să înregistreze conștiincios realitatea și dacă e vorba de vreo constrângere ea constă numai în aceea pe care adevărul o exercită asupra spiritelor pozitive. Un scriitor care ar protesta, zicând: „vreau să fiu liber, vreau să scriu că pe cer cresc garoafe și trandafiri, neg că firmamentul e plin de stele“, nu e nici măcar un fantast pentru că prin acest refuz de a ratifica percepția, denunță totuși existența

garoafelor și a trandafirilor. Există însă spirite reacționare, mai bine-zis refractare și speriate de realitățile pe care nu pot să le accepte și care suferă de o fobie dureroasă. Ele fac eforturi de a elimina prezentul ca și când acesta ar fi ireal și imposibil. Un istoric monarhist cu repulsie față de Revoluția Franceză, care ar înlătura din istoria Franței tot ce-i este neplăcut, trecând de la Ludovic al XVI-lea de-a dreptul la Ludovic al XVIII-lea, fără a pomeni o iotă despre decapitarea celui dintâi, despre anii Revoluției și despre epopeea napoleonică, ar fi un maniac. De asemenea un romancier care luând ca moment al acțiunii anul 1789 ar înlătura orice referință la evenimente chiar și în detaliile cele mai mărunte, lăsând a se înțelege că totul decurge ca pe vremea lui Voltaire. În relațiile noastre zilnice de natură publică folosim apelativul „tovarășe”. Romancierul care l-ar înlocui sistematic cu „domnule” ar făptui o stranie denaturare, ca și italianul care ar pune pe un funcționar de bancă să se adreseze casierului cu termenul „*monsignore*” sau „*Vossignoria illustrissima*”. Citind prozatori sovietici ca N. Ostrovski, rămâi uimit de tonul, ca să zic așa, flaubertian. Totul este adevărat, exact, trăit. Că s-a exercitat vreo constrângere asupra scriitorului nu poate nimeni crede, nu e nicio deosebire, esteticeste vorbind, între *Așa s-a călit oțelul* și orice alt roman. Este firește una esențială. Autorul nu era un simplu spectator ci un comunist! Înfățișându-se exact pe sine în mijlocul comuniștilor stârnește entuziasm pentru acești oameni noi. Se va zice: și Stendhal a exercitat prin eroii săi un prestigiu asupra unei anume tinerimi. Stendhalismul lui Ostrovski este comunismul. Condiția ca un scriitor să descrie ca artist liber lumea comunistă este aceea de a fi el însuși un comunist. Dar și un spirit adânc, căruia îi repugnă neadevărul, poate vedea la fel de liber ca și un comunist.

În acești 15 ani, ne-am clarificat asupra a ceea ce este realismul în artă. În accepția generală numim realistă literatura ridicată pe adevăr. Desigur, ni se poate obiecta că nici nu există artă peste aceste limite. Însă având în vedere că în artă se folosesc procedee caligrafice, că sunt arte de pură euritmie, precum arhitectura, că euforia de pildă intră în tehnica poeziei, trebuie să admitem că creația e o sinteză depășind esteticul, sau, cum s-ar spune, mulțumirea în planul senzațiilor; fiind o manifestare superior cerebrală, cea mai completă dintre toate, ca una ce este în același timp gândire și reprezentare.

Privind lucrările în perspectivă istorică, prin raport la structura socială ce se oglindește în ea, literatura realistă este succesiv reprezentată prin realismul clasic, realismul critic și realismul socialist. De bună seamă distanțele dintre aceste modalități istorice nu sunt abisale. În fiecare din aceste realisme, sunt de disociat descripția realului și enunțarea „idealului” în sensul propus mai sus. Realismul se distinge de naturalism prin aceea că nu înregistrează goala fenomenologie ci concepe realul ca un universal, dedus din contingență. A crea înseamnă a elibera și face posibil posibilul. Orice realist din mijlocul secolului și societății sale are un canon de umanitate cu care compară ceea ce-i oferă lumea

fenomenală. Clasicii în general erau moraliști care, făcând critica moravurilor și clasificând ca niște cercetători de istorie naturală oamenii, presupuneau universalitatea și imutabilitatea caracterelor într-o societate abstractă, atemporală și ageografică. Era un fel acesta de a bănuși utopic o societate fără clase, fără a arăta drumul terestru până la ea. Clasicii de tipul La Fontaine și La Bruyère nu par a crede în evoluția spețelor morale, se poate spune că diversitatea lor limitată le odihnește și le încântă spiritul. Realistul critic de tipul Balzac descoperă societatea, caracterul moral devine o fiziologie, o anatomie, individualul se înscrie medieval destinului unei grupe, clasificăția finitului devine comedie umană.

Balzac era departe de a fi un revoluționar și ca artist părea și el încântat de diversitatea lumii, de amestecul de bine și de rău. Realismul socialist este metoda literară a revoluționarului științific care descrie obiectiv și ceea ce a dărmăat și ceea ce va construi cu planul înaintea sa. El nu inventează, dar convins de rostul pe care îl are saltul bine pregătit mai ales în lumea morală, între zece eroi entuziaști adevărați, alege, exemplar, pe cel mai înflăcărat și mai activ. Accentul în realismul socialist cade în mod hotărât asupra eroului pozitiv.

Dacă ni se va atrage atenția că și în celelalte moduri de realism eroul pozitiv pășește în frunte, atunci vom observa că aci e vorba de eroul pozitiv din societatea socialistă și că lumea pe care o construiește este aceea pe care efectiv o construiesc oamenii muncii sub conducerea partidului. Așa-zisele idealuri sunt planurile obiective în curs de realizare și când se remarcă la noi că literatura a rămas în urma vieții, această afirmare, bizară pentru unii intelectuali din lumea capitalistă, corespunde unei stări de fapt. Consultarea neconținută a scriitorului cu lucrătorul din fabrică ori cu organizațiile de partid constituie o necesitate a informării obiective așa cum prezența la Versailles era o necesitate pentru clasicul francez. Nu există la noi decât un mediu, acela al oamenilor muncii, de sus și până jos, și pentru a defini umanul se cade să-l cunoști. Partidul este el însuși personajul cel mai interesant, pasionat de executarea planului, a-l ignora înseamnă a elimina eroul cel mai pozitiv.

Încetul cu încetul rolul criticii a fost înțeles și căldura a luat locul timidității inițiale. Pentru ca să poată determina gradul de pozitivitate revoluționară a unei scrieri, criticul însuși trebuie să fie un membru activ al societății socialiste. Intervențiile stridente, conformismul la scheme nu pot fi învinse decât printr-o participare intensă la viața ce clocotește în jurul nostru. Scriitorul crescut într-o altă lume trebuie eliberat de sentimentul penibil că denaturează realitatea, indicându-i-se forme noi de viață pe care le ignorează. De altfel, singura neînțelegere temporară, acum depășită, între scriitor și critică, oglindind de fapt starea de spirit a cititorilor din clasa muncitoare, este acela rezultat din distanța între adevărata societate socialistă și imaginea pe care scriitorul încă solitar, călăuzit numai de scheme și de imaginație, și-o făcea despre realitate, sau minimalizând-o sau tratând-o utopic, cu toate că era în preajma lui. De unde exprimarea dorinței, în țările socialiste, a cultivării talentelor ivite în chiar sânul

clasei muncitoare, la câmp sau în fabrici. În fond însă un veritabil creator nu poate să nu vadă ceea ce se petrece sub ochii săi.

La înființarea Institutului de Istorie Literară și Folclor nici conducătorul lui și nici colaboratorii nu înțelegeau, cu toată buna lor credință, funcțiunea exactă a criticii și a istoriei literare. Primii școlari ai institutului în spiritul concepției marxist-leniniste sunt acești primi colaboratori, inclusiv directorul. Apoi încetul cu încetul, pe măsura constituirii unei literaturi socialiste prin apariția unor remarcabile talente noi și în urma unui studiu îndelungat și răbdător, semănat cu înfrângeri și izbânzi, am ajuns să ne însușim nu numai înțelegerea misiunii noastre dar și entuziasmul pentru zidirea măreață concepută în acești 15 ani și care se înalță mereu. Acum știm ce vrem dar mai presus de toate simțim adânc frumusețea faptei. Cu ușile deschise așteptăm noile generații de cercetători spre a duce cu ei mai departe munca de interpretare a trecutului literar și de îndrumare a tinerilor pe calea umanismului socialist.

*** *Împotriva tonului apologetic în critica literară și artistică*, „Scânteia”, 23 septembrie 1959

În dezvoltarea ascendentă a literaturii și artei noastre pe drumul realismului socialist, critica marxist-leninistă joacă un rol însemnat, sprijinind din toate forțele noul, relevând cu grijă și dragoste valorile create, semnalând și analizând deficiențele în scopul depășirii lor, respingând influențele ideologiei burgheze. Partidul nostru, care acordă o mare importanță criticii literare și de artă ca instrument activ al luptei ideologice, a combătut, ori de câte ori a fost nevoie, atât scăderea spiritului critic, tendințele de complimentare reciprocă, de tămâiere, cit și critica negativistă, distructivă, schimbul neprincipial de invective.

Critica literară și de artă reprezintă vocea opiniei publice. Ea trebuie să se caracterizeze prin obiectivitate științifică, prin consecvență ideologică și seriozitate. Critica noastră nu poate să fie tributară unor grupuri, prietenii sau gusturi excentrice, ea își îndeplinește menirea numai în măsura în care izvorăște din interesele și cerințele estetice ale poporului. Călăuza sigură a criticului, care-l ajută să nu piardă nici o clipă din vedere ceea ce este cu adevărat trebuincios și apropiat celor ce muncesc, este învățătura marxist-leninistă.

Ar fi greșit să-și închipuie cineva că spiritul critic este necesar numai în analiza unor lucrări proaste; dimpotrivă, cercetarea științifică exigentă a operelor de valoare e de natură să scoată în evidență tot ce este reușit, să atragă atenția asupra a ceea ce autorul n-a izbutit încă să realizeze și astfel să ajute pe

creatorul de artă talentat să meargă mereu înainte. După cum se știe, în ultima vreme au apărut numeroase lucrări literare și artistice interesante. Referindu-ne numai la literatură, remarcăm că operele tipărite recent poartă semnăturile unor scriitori de renume, printre care Marin Preda, Em. Galan, Mihai Beniuc, Maria Banuș, Zaharia Stancu, Eugen Barbu, ș.a.

Discuția în jurul acestor cărți este abia la început și fără îndoială că ea va reliefa valorile artistice reale cuprinse în aceste lucrări, precum și slăbiciunile lor reale în ce privește conținutul și forma. O asemenea analiză serioasă va fi numai în folosul literaturii noastre realist-socialiste, în folosul dezvoltării scriitorilor noștri.

Cu totul altfel pare a concepe misiunea criticii, de pildă. Radu Popescu, care în cronică sa la romanul „Pe multe de cuțit” de M. Beniuc, publicată în două numere consecutive ale „Contemporanului”, nu găsește de făcut nici cea mai mică rezervă critică Vorbind, într-o altă cronică din „Contemporanul”, despre „Rădăcinile sunt amare” de Z. Stancu, același critic literar sugerează, în treacăt, că nici nu e cazul să se oprească asupra slăbiciunilor romanului, deoarece acesta este scris „pentru posteritate”. Mihai Beniuc și Zaharia Stancu sunt scriitori apreciați de publicul cititor. Tocmai respectul pentru opera unor asemenea scriitori trebuie să impună criticului datoria de a face o analiză serioasă, iar nu o înșiruire goală de superlative. Publicul prețuiește de asemenea creația dramatică a lui Horia Lovinescu și a primit cu căldură noua lui piesă „Surorile Boga”. Acesta nu era însă un motiv ca Andrei Băleanu în cronică sa din „Scânteia”, subliniind pe drept calitățile piesei, să nu analizeze mai profund, mai amănunțit și deficiențele.

N-ar strica să ia criticii exemplul de la organizațiile de partid, de la colectivele de oameni ai muncii din întreprinderile socialiste: există oare la noi vreo analiză a activității — în orice sector și în împrejurări oricât de festive — în care alături de succese să nu fie arătate și lipsurile, obiectivele care mai trebuiesc atinse?

Acoperind cu elogiuri nediferențiate multe din cărțile de care se ocupă, I. D. Bălan, în cronicile sale literare din „Luceafărul” nu are observații critice nici la volumul de versuri al lui Ion Brad „Cu timpul meu”, nici la „Oaie și ai săi” de Eugen Barbu, nici la „Jurnal de front” de H. Zincă, nici la volumul lui V. Em. Galan „De la potop încoace” etc. Scriind despre „Îndrăzneala” de Marin Preda, cronicarul „Luceafărului”, după ce acumulează nenumărate epitete („excepțională”, „rară pricepere”, „aproape unică”, reprezentând un elogiu „măreț”, „remarcabile mijloace”, „admirabilă imagine” — toate acestea într-un singur paragraf), compară însemnătatea pentru literatura noastră a acestei nuvele — realmente reușită de altfel — nici mai mult nici mai puțin decât cu „ceea ce exploratorii veacului XV au făcut pentru îmbogățirea atlasului”. Adică cu... descoperirea Americii.

Ce impresie poată să facă un asemenea limbaj umflat, ditirambic? Câtă seriozitate denotă el? Un critic sau altul poate greși, poate să exagereze calitățile unei lucrări sau să nu remarce unele lipsuri ale ei. E vorba însă aici de o anumită atmosferă, care se poate generaliza dacă nu este risipită le vreme. Din păcate, în paginile unor reviste, tonul apologetic a devenit, în ultimul timp, un „obicei al casei”. Dacă vom lua, de pildă, ciclul de articole monografice publicate în „Gazeta literară” la rubrica „Anul XV” (despre Mihai Beniuc de S. Bratu, despre Cezar Petrescu de M. Gafița, despre Maria Banuș de Radu Lupan, despre Marin Preda de D. Micu ș.a.m.d.) vom constata că cele mai multe sunt de fapt niște adevărate panegirice. Lipsite de spirit critic sunt și unele cronică semnate în „Gazeta literară” de M. Petroveanu, S. Damian. Volumele de versuri și problemele poeziei în genere nu s-au bucurat în ultima vreme de temeinice, și profunde analize critice. Revărsându-se peste marginile cronicilor și articolelor, spiritul de reclamă își face loc și sub alte aspecte. De ce este nevoie, de exemplu, ca fotografia unui scriitor să apară în mai multe numere consecutive ale unei reviste, ba chiar și de mai multe ori în același număr de gazetă ?

Sună cel puțin neplăcut graba și excesul de zel ou care unele reviste nu se sfiesc să laude peste măsură lucrările propriilor redactori, schimburile de complimente între autori care se recenzează reciproc, patriotismul local al unor reviste etc. Const. Ciopraga, într-un articol de 14 pagini din „lașul literar”, nu găsește decât trei-patru rânduri pentru niște observații critice minore făcute celor trei „Tineri poeți ieșeni”, a căror creație o comentează.

Lipsa de exigență se face simțită puternic și în critica de artă. Analizând noile lucrări simfonice, criticii muzicali s-au limitat în mare măsură la aclamații neargumentate și — uneori - chiar nejustificate. Caracteristice în acest sens sunt articole ca: „Noua creație muzicală programatică” sau „Creația simfonică actuală” de Ilie Balea (publicate în „Tribuna”).

Cronicarii plastici ocolesc deseori critica, mai ales atunci când este vorba de artiști consacrați (vezi de pildă, colecția de adjective care țin loc de analiză a pânzelor unui artist de valoare ca Al. Ciucurencu, în cronică despre Expoziția anuală de stat a artelor plastice, semnată de M. Deac în „Informația Bucureștiului”). În paginile consacrate artelor din „Contemporanul” întâlnim numeroase materiale lipsite de exigență, cum au fost „Grafica de carte” de Eugen Schileru, cronică lui Valentin Silvestru la filmul „Mingea” etc.

Se creează astfel un climat de tămâiere și satisfacție de sine, neprielnic creației. Scriitorii, artiștii și criticii înșiși s-au pronunțat în diferite ocazii împotriva oricărui rabat în aprecierea măiestriei artistice, au cerut o mare exigență, atât în domeniul conținutului, cât și al formei. Se înțelege, faptul că un scriitor sau artist este talentat și cunoscut, nu-i creează o situație privilegiată, care să-i facă intangibil pentru critică.

E drept că sunt și unii scriitori care acceptă necesitatea exigenței doar teoretic sau atunci când e vorbit alții, dar văd în orice critică ce li se face lor, o „pilă” sau un atac pus la cale de vreun adversar literar. Unii scriitori iau chiar cuvântul în presă, pe un ton iritat, împingând dreptul altora de aprecia în spirit critic lucrările lor. Se ajunge și la presiuni personale, telefoane de protest ș.a.m.d. Redacțiile nu au nici un temei să se lase influențate de asemenea intervenții, ele trebuie să țină seama că, alături de relevarea calităților, criticile juste, serioase, făcute pe un ton decent, științific fie, reprezintă un real sprijin pentru orice artist autentic. Acolo unde nu există critică și exigență se creează un aer irespirabil, stătut, se incubează automulțumirea, comoditatea, stagnarea. Cine poate dori, și cui poate să folosească o atmosfera în care ar dispărea principalul motor al dezvoltării creației — confruntarea de păreri, spiritul critic și autocritic? O astfel de atmosferă este prielnică doar superficialității și lingușirilor ieftine. De asemenea, într-o atmosferă lipsită de critică ușor pot găsi teren favorabil recidive ale libertinismului, ușor pot trece pe sub ochii criticului neexigent lucrări nu numai slab realizate, dar și greșit orientate ideologic.

E necesar deci să fie combătut și înlăturat din critica literară și de artă tonul de paradă și de proslăvire, străin spiritului de partid. Redacțiile revistelor și ziarelor au în această privință un rol hotărâtor,

Anul din urmă s-a caracterizat printr-o bogăție a creației literare artistice, au apărut numeroase lucrări consacrate unor teme însemnate, centrale. Cu atât mai necesară este analiza critică serioasă, principială, a acestor creații. Deocamdată asemenea analize, cu rare excepții lipsesc. În fața criticilor și a publicațiilor literare stă sarcina de a trece cu toată răspunderea la o muncă temeinică de studiere și aprofundări a noilor creații, ridicând ceea ce este izbutit la nivelul unei experiențe pozitive a mișcării noastre literar-artistice, iar din slăbiciuni trăgând de asemenea concluzii și învățăminte de ordin general.

Va spori astfel neîncetat eficiența criticii noastre, contribuția ei la ridicarea măiestriei creatorilor de artă și prestigiul ei în fața publicul larg.

Ov. S. Crohmălniceanu și Paul Georgescu, *Critica literară și poezia* (fragmente). Referat prezentat în ședința comisiei de critică a Uniunii Scriitorilor din R.P.R. cu tema Pentru mai multă exigență în critica literară și în poezie, „Gazeta literară”, 3 decembrie 1959

Criticul este chemat, în primul rând, să contribuie la edificarea unei noi literaturi pătrunse de ideologia proletariatului revoluționar și având o înaltă valoare artistică, să militeze pentru promovarea ei. [...] În ultimii 15 ani – se

spune în referat – s-a dezvoltat la noi o poezie nouă, de o incontestabilă forță și care s-a înscris de pe acum în patrimoniul literaturii române. Aceste versuri exprimă conștiința unui om nou, care începe să cunoască splendida înflorire a personalității umane, prevăzută de Marx, odată cu eliberarea individului din cătușele societății împărțite în clase antagonice. Lirica noastră este robustă, tonică, înflăcărată de înalte idealuri ale comunismului. În anii puterii populare poeții vârstnici, cât și noi promoții de tineri, au produs opere valoroase. Sunt prezente în memoria tuturor versurile remarcabile ale lui Tudor Arghezi, Maria Banuș, Mihai Beniuc, Radu Boureanu, Dem. Botez, Marcel Breslașu, D. Corbea, Emil Isac, Eugen Jebeleanu, M. R. Paraschivescu, Cicerone Theodorescu, A. Toma ș.a. În același timp a apărut și s-a format o nouă generație de poeți care a reușit să cucerească stima și dragostea cititorilor, prin versuri pline de patos revoluționar, de o înaltă calitate artistică. Să nu uităm, în același timp, succesele celei mai tinere promoții de poeți, primiți cu atenție și dragoste. Versurile celor mai buni dintre poeții noștri actuali au pătruns adânc în conștiința cititorilor. Aceste poezii sunt citite și iubite de mase tot mai largi de cititori care găsesc în ele expresia artistică a propriilor lor idei și sentimente. Succesele poeziei noastre noi au depășit de mult granițele țării și în tot mai multe țări apar antologii, culegeri, volume de poezie românească nouă, care se bucură de aprecieri elogioase. Poezia noastră se găsește pe un drum ascendent. Realizările ei reflectă cu fiecare nouă recoltă poetică o împlinire a maturității.

Cele mai multe din versurile tipărite își caută sursa de inspirație în realitățile vieții noastre, în lupta și munca eroică pentru construirea socialismului. Faptul se poate observa atât în creația vârstnicilor cât și în aceea a tinerilor. Numeroase poezii vorbesc de marile șantiere, de fața schimbată a țării, de munca neobosită a constructorilor socialismului. În orientarea aceasta către actualitate, către ceea ce formează realitățile noi ale vieții noastre, critica literară își are și ea un merit nu neînsemnat, prin lupta purtată, sub îndrumarea Partidului, împotriva unor infiltrații ale ideologiei burgheze care au încercat să rupă lirica noastră de preocupările sociale, să o împingă spre frământările individualiste mic-burgheze, spre experiențele perimate formaliste.

Referatul amintește de un număr de studii și articole scrise de Dumitru Micu, N. Tertulian, Vera Călin, Andrei Băleanu, Ion Oarcăsu, Mihail Petroveanu, B. Elvin, Horia Bratu, Lucian Raicu etc. care au ajutat ca majoritatea zdrobitoare a poezilor noștri să respingă încercările de preluare a unor formule artistice ostile realismului.

Biruind un punct de vedere îngust, perfecționându-și instrumentul de cercetare, deschizând drum criticilor creatoare în spiritul realismului socialist, critica literară a înlesnit lărgirea orizontului tematic al poeziei noastre actuale, diferențierea ei stilistică. Apariția unor poeme de vastă și îndrăzneță viziune, de utilizatoare inovatoare a mijloacelor poetice ca *Surâsul Hiroșimei* de Eugen

Jebeleanu, a unor versuri de adâncă rezonanță filozofică și de mare prospețime a sentimentelor cum sunt meditațiile despre viitor ale lui Mihai Beniuc din ultimul său volum *Cu un ceas mai devreme*, a unor interesante compoziții epico-lirice ca *Întoarcerea armelor* de Mihu Dragomir sau *Împărăția proletară* de Dimos Rendis, a numeroase poezii de inspirație originală – din recente volume ale Mariei Banuș, ale lui Demostene Botez, Cicerone Theodorescu, Nina Cassian, Victor Tulbure, Veronica Porumbacu ș.a. este un rezultat și al acestei acțiuni. Un număr de studii, cronici și analize serioase au ajutat poeților să-și descopere mai limpede autentică lor personalitate, să-și valorifice mai bine valențele artistice. Astăzi critica literară a elaborat o sumă de observații prețioase din care începe să se contureze profilul poeților noștri de frunte.

Probleme ale măiestriei în poezie

Dar, se subliniază în referat, așa cum are merite în realizările poeziei, critica noastră poartă și răspunderea slăbiciunilor ei.

Referatul de față nu-și propune să analizeze situația generală din poezie sau valoarea creației din ultimul timp, întrucât acest lucru a fost făcut la timpul potrivit de critica literară. Scopul nostru limitat este acela de a ne opri asupra câtorva lipsuri, neconcludente pentru mersul ascendent al poeziei noastre, dar care constituie totuși o piedică în lupta pentru ridicarea pe o nouă treaptă și mai înaltă a măiestriei artistice.

Ne referim aici la acele texte care adesea nici nu merită numele de poezii, la acele producții care în mod indiscutabil sunt lipsite de orice valoare, se reduc la versificarea fără nici o expresivitate a unor locuri comune, păcătuiesc împotriva cerințelor elementare ale poeziei. Se exemplifică în acest sens cu versuri din poezia *Ochii* de Ion Bănuță, apărută în „Gazeta literară”.

Senzația de artificial, de lucru fabricat trudnic și fără chemare, vine în asemenea producții din siluirea limbii, din nefirescul expresiei, din folosirea improprie a cuvântului pentru necesitățile măsurii sau rimei. Asemenea stângăcii țin de un stadiu înapoiat al poeziei noastre. După *Miorița*, după Eminescu, după Arghezi nu se mai poate scrie așa.

Exprimarea aceasta chinuită, artificială, voit „poetică”, dispusă să recurgă la tot felul de licențe cu scuza versificației, dă un sentiment de „fabricat” și distruge automat orice emoție estetică. [...]

În continuare referenții au arătat că e regretabil că astfel de versuri compromițătoare sunt încredințate deseori tiparului chiar de către poeți care și-au câștigat un nume în viața noastră literară. Exemple semnificative sunt alese din volumele de poezii ale lui Ștefan Iureș, Al. Andrițoiu și Nicolae Tăutu.

Cum a reacționat critica literară împotriva acestor lipsuri? Dacă cercetăm cronicile, articolele, studiile, recenziile din ultima vreme, vom con-

stata că această problemă a fost tratată cu prea puțină rigoare. O automulțumire lipsită de răspundere comună multe analize. [...]

Atitudinea aceasta a criticii trădează o înțelegere simplistă a principiilor esteticii noastre. Militând pentru o poezie inspirată din realitățile vieții noastre, străbătută de preocupările constructorilor socialismului, combativă, însuflețită de dragoste pentru înfăptuirile revoluției și de ură față de dușmanii ei, promovând o asemenea poezie, criticii nu trebuie să uite că ea trebuie să fie înainte de toate *poezie*. Poezia servește cu adevărat cauzei proletariatului când mișcă inimile și mințile oamenilor în spiritul socialismului, dar cu mijloacele ei proprii, particulare.

Răspunderea criticii

Îngăduința față de producțiile poetice proaste, primitive, lipsite de har, nu-și poate găsi loc în critica noastră.

Această toleranță neprincipială rezultă din deprecierea violentă a criteriului estetic, din transpunerea simplistă a imperativelor etice, politice, sociale direct în planul poetic, fără a ține seama de condițiile specifice în care se manifestă aici. O particularitate fundamentală a operelor de artă e organicitatea lor. Ele formează un tot coerent, în care părțile se condiționează reciproc și stau într-o relație intimă cu întregul, așa cum se întâmplă cu elementele unui organism. Nimic nu se află nelalocul lui în arta autentică, nici un detaliu nu e întâmplător și nu rămâne fără repercusiuni asupra ansamblului.

Felul cum critica noastră apreciază uneori poezia desconsideră în mod flagrant această condiție specifică a artei. Ce înseamnă oare altceva a trece nepăsător peste stridențe, imagini lipsite de orice logică poetică, versuri împiedicate, cacofonii, împerecheri imposibile de cuvinte, socotindu-le mărunțișuri fără nici o importanță și a vorbi despre calitățile unei poezii cu asemenea cusururi, ca și cum părțile slabe ar fi detașabile și nu și-ar transmite scăderile în întreg cuprinsul ei. În critica poeziei a cam dispărut de la o vreme bunul obicei de a merge, când e nevoie, până la analiza imaginii. Se practică uneori un descriptivism global al universului poetic, neglijându-se complet problema dacă viziunea particulară despre lume a artistului înfățișată de critic este și *realizată*, dacă ea *trăiește*, are *autenticitate*, *coerență interioară*, *bogăție*, *adâncime*, *forță*, dacă n-o întunecă și n-o contrazic elemente apoetice, șovăieli ale liniilor tabloului, gângăveli ale muzicii.

Sistemul acesta descriptivist facilitează tendințele apologetice, vestejite cu atâta dreptate de „Scânteia”, încălcând principiul estetic al organicității operei de artă și îngăduind ignorarea părților nereușite, slabe, adesea cu rezultate contrarii efectelor scontate, sub pretextul criticii „sintetice”, preocupată de definirea profilului poetului și nu de „bucătăria” meseriei lui. Critica noastră literară poartă o mare răspundere pentru tot ce este poezie proastă, tipărită în publicațiile literare și în plachetele de versuri. [...]

Este important de subliniat că, în general, tonul apologetic a lăsat în umbră nu numai deficiențele dar și importante realizări ale poeziei noastre. Tonul apologetic, acoperind cu epitete devalorizate meritele reale nu a îngăduit unei analize științifice obiective să sublinieze tocmai depășirile poetului, culmile atinse de el, egalizând totul într-o strălucită mediocritate. [...]

Despre specificul poeziei

[...] Poetul autentic nu pornește de la căutarea unor forme, ci caută o formă adecvată conținutului. Dacă el va împrumuta de la alții forme așa zicând îndrăznește și va turna în ele, după aceea, un conținut banal sau chiar numai unul nepotrivit acelei forme, o asemenea operație absurdă, străină procesului de creație, va produce un efect lamentabil. Și acest lucru se și întâmplă uneori. Există unii tineri care pornesc de-a-ndoașele, de la căutarea unei expresii, fără a se întreba dacă au ceva de spus și care umplu cu banalități forme extravagante, caută idei pentru imagini.

Problema personalității artistice, a originalității expresiei, sunt determinate, în ultimă analiză, de concepție, de profunzimea gândirii, de largimea viziunii, de intensitatea spiritului de partid și numai un conținut bogat în idei poate găsi o expresie originală. Aceste idei au fost repetate deseori și justetea lor a fost confirmată de practică întotdeauna. Ideea poetică și imaginea artistică formează o unitate dialectică pe care nu o putem sfărâma fără ca rezultatul – creația artistică – să devină un hibrid dezgustător. [...]

Pornind de la unele observații formulate în discuția din „Gazeta literară”, de Savin Bratu, referatul se referă la rolul emoției în lirică.

Evident, rolul emoției în poeziei nu poate fi contestat de nimeni. Absența emoției creatorului anulează valoarea creației. Dar sunt de făcut la articolul lui Savin Bratu și câteva observații critice.

Mai întâi, emoția creatorului și transmisia ei sunt comune nu numai artei în genere ci și relațiilor între oameni, manifestate prin cuvinte. Apoi, estetic vorbind, nu intensitatea potențială a emoției importă, ci calitatea emoției transmise. Nu mă interesează dacă poetul a plâns scriind, spunea cineva, dacă mie îmi provoacă râsul.

Există de altfel poezii la care tocmai exuberanța excesului de emoție e reprobabilă. [...]

În sfârșit, interesează calitatea emoției. Putem observa din analiza câtorva poezii că emoția provenită dintr-o experiență superficială e generală, vagă. [...]

Pe de altă parte, nu putem reduce specificul poeziei la emoție, uitând alte calități esențiale ale creației poetice: imaginația, fantezia. Pusă și ea, ca și emoția, în lumină îndeosebi de romantici, imaginația poetică e legată mai strâns de inteligență. Marii poeți s-au remarcat întotdeauna prin îndrăzneala imaginației, de unde și frecvența simbolicului. Pegas identificat aproape cu simbolul poeziei. lipsa fantaziei e mortală pentru poezie, ca și lipsa emoției. [...]

Critica noastră, din nefericire, a nesocotit acest aspect esențială totuși în creația artistică. Ignorarea s-a făcut nu numai în sensul negativ, al nesemnălării versurilor fără imaginație, dar și în sensul nerelevării ei acolo unde ea s-a relevat [...].

Să menționăm totuși că o preocupare deosebită față de fantazie s-a manifestat în seria de articole scrise de G. Călinescu despre câțiva contemporani. Chiar dacă unele din aprecierile făcute sunt discutabile, nu se poate nega valoarea, sub multe aspecte, a acestor articole și îndeosebi ni se pare interesant accentul pus asupra viziunii poetului (preocupare de altfel mai veche a criticului). Se face însă de la început o remarcă limitativă și anume că reducția valorii *poetice* la viziune, respectiv la puterea imaginației creatoare deformează adevărul prin unilateralitate. Viziunea grandioasă, fantezia uluitoare pot rămâne și ele în afara poeziei, iar Pegasul chinuit își poate trânti călărețul nepriceput în abisul ridicolului. De aici decurg – în seria de articole critice ace lui G. Călinescu – anumite inechități în judecata de valoare, uneori nedreaptă (de ex. articolele despre Maria Banuș, Eugen Jebeleanu ș.a.).

Viziunea, fantastică sau nu, halucinatorie sau nu, a constituit pentru romantici, îndeosebi, calitatea determinantă a poeziei. Ea constituie realmente capacitatea unor largi priviri globale, a descifrării imaginii încifrate în viitor. Mihai Beniuc și E. Jebeleanu au adus în poeziile lor asemenea imagini vizionare, legate organic de alte trăsături ale creației lor. Dimpotrivă, Maria Banuș aparține unui alt tip de poet, care transfigurează cotidianul, sensibilizează obiectele, recrează poetic universul obișnuit. Fiecare din aceste două tipuri de poezie a dat mari poeți și opere nepieritoare. A transformat viziunea într-o valoare cheie înseamnă, de aceea, a condamna domenii și modalități valabile ale poeziei. În al doilea rând, cum am mai spus, are importanță nu numai existența fantaziei, a viziunii poetice, dar și realizarea ei artistică adică, în ultimă analiză, existența altor factori determinanți. Păcatul unilateralității face adesea critica să-i deruteze pe poeți și să facă o rea educație cititorilor. Unii vor ca poezia să fie melodioasă, cantabilă, să sune dulce la ureche. Ei ignoră că nu orice sentimente pot fi exprimate numai în tangou și vals și că Hașdeu încă ne cerea o poezie „dură, de granit”. Unii vor ca poezia să poată fi ușor rezumată, asemănându-se cu acei afoni care confundă pianul cu chitara. Alții disprețuiesc poezia ce nu se poate recita, cu voce tare, ca și când s-ar putea demonstra că „Trecut-au anii ca nori lungi pe șesuri” e inferioară estetic *Scrisorii a treia* sau Bacovia lui Goga. Firește, în asemenea probleme pot exista și coexista gusturi care nu trebuie să devină prohibitive.

Vers liber și vers clasic

[...] S-a vorbit destul de mult, în critică, despre poezia prozei, dar destul de puțin despre proza poeziei. și totuși, fenomenul există. Nu ne referim aici la

poezia epică, adică la anumite valori comune prozei și poeziei, ci la o despuiere, voită sau nu, a poeziei de specificul ei. Adică, la o așa-zisă poezie de notație sau de atmosferă. Amintind de problema viziunii, de o imagine globală care supraordonează elementele poeziei, se arată că o apreciere a ei în sine, independent de realizare, poate duce critica la aprecieri subordonate. Poezia de atmosferă, ale cărei posibilități nu ne gândim să le negăm, tinde, în principiu, la crearea unei impresii generale prin totalitatea mijloacelor sale. Dar în loc să se înțeleagă prin aceasta folosirea maximă și convergentă a tuturor mijloacelor în scopul creării imaginii de ansamblu, se procedează, deseori, altfel și anume: se renunță la mijloacele specifice, lăsând totul exclusiv în sarcina „impresiei generale”. Eroarea e evidentă fiindcă atmosfera generală nu poate fi decât rezultatul totalității unor elemente convergente, or, unii poeți, renunțând la rimă, ritm, imagini etc. vor să producă totuși un efect global din fraze plate, dispuse arbitrar și inegal, închipuindu-și că sugerează infinite lucruri prin tăceri, prin spații albe, printr-un fel de gesticulație poetică, printr-o poză lirică, etc. *Ex nihilo nihil!* Rezultatul este suma unor platitudini. [...]

Ceea ce prezintă interes este fenomenul. Nu credem că dacă asemenea poezii ar avea rimă și un număr exact de picioare, ca miriapozii, ele ar înceta să devină banale. Rima și ritmul regulata scund ceva mai bine, e drept, nuditatea, drapează lipsa de idei, de fantezie, puținătatea emoției. Dar sărăcia conținutului nu se modifică prin câteva auxiliare formale. Îndepărtarea diferitelor auxiliare clasice ale poeziei pune sub lumina reflectoarelor calitatea imaginii, forța de sugestie a cuvântului și mai ales densitatea, originalitatea gândirii.

Într-un articol recent despre problemele poeziei, Silvian Iosifescu evidențiază, între altele, rolul imaginii care sensibilizează ideea, forța plastică a cuvântului. Eroarea acestor poeți nu este de a sugera idei ci de a nu sugera nimic, nu e de a scrie poezii în care, uneori, cuvântul rămâne singur în vers, ci de a lăsa singur în vers un cuvânt anodin, fără vibrație.

Cunoașterea superficială a vieții, contactul „turistic” cu realitățile construcției socialiste se răzbună în aceste producții. Tema de actualitate e tratată exterior, formal. Funcțiile specifice ale poeziei sunt văduvite tocmai de aceea. Fără o bogată experiență de viață, fără trăirea din plin a efortului creator, care însușește astăzi poporul nostru, nu poate fi vorba de o emotivitate adâncă, autentică, diferențiată, nuanțată.

Imaginația iarăși nu operează niciodată decât prin valorificarea unui bogat fond apercceptiv, punând în relații date numeroase ale realității, pe baza unei cunoașteri intime a lor.

G. Călinescu, *Rostul criticii*, „Contemporanul”, 18 decembrie 1959

Discuția în jurul îndatoririlor criticii a luat, consecutiv unui articol foarte judicios din *Scânteia*, proporții puțin obișnuite. Dezbateră cu metodă și, se-nțelege, cu pricepere, este bună, de n-ar fi decât pentru aceea că pasionează pe tineri și-i face să reflecteze. Ea a luat însă prin unele publicații dimensiuni haotice, a devenit un nor dilatat în care lumina din articolul sus-citat se stinge din ce în ce. Rezultatul este o impresie derutantă de indeciziune în idei și în gusturi.

Nu încapă îndoială că un adevărat critic socialist trebuie să dea îndrumări ideologice clare autorilor care, nu-i vorbă, nu vor fi în stare să aprecieze justețea lor dacă ei înșiși nu-și caută cu propriile mijloace intelectuale drumul cel drept. Criticul nu are datoria de a fi colaboratorul și responsabilul unei opere. Judecata lui ideologică se dă după săvârșirea faptului și slujește autorului ca punct de sprijin în elaborările următoare și, eventual, în amendarea operei criticate.

Rostul capital al criticii rămâne acela de a saluta operele magistrale, de a le ajuta ivirea prin examene comparative, de a da din calea lor zăpada ce le împiedică să-și croiască un drum. Și, firește, având în vedere că în călimara oricărui publicist se poate afla esența unei virtuale capodopere, a semna ceea ce pare că acuză prezența acestei esențe, în proporțiile cuvenite cazului, e o faptă foarte sănătoasă care uneori întărește încrederea în sine a unui tâ-năr și-i dă puteri nebănuite.

Prin urmare, noi suntem interesați ca viața noastră socialistă să se oglindească în opere solide, motiv pentru care apăsăm din ce în ce mai mult asupra comandamentului „măiestriei”. Desigur că în artă există gradațiuni, unii artiști sunt minori, alții admirabili, unii, ceva mai rar, geniali. A scrie „cu meșteșug” nu e chiar identic cu a fi magistral. Un maestru ca Michelangelo a descoperit forme noi de a exprima mari idei noi. Alți sculptori mai modești au învățat de la el și de la alții „meșteșugul”, făcând opere corecte și uneori încântătoare. Chiar când ornăm o fațadă cu cariatide, ori o fântână cu grupuri statuate, căutăm un meșter care poate să fie un mare artist, dar și un pietrar iscusit și de gust. În cazul nostru, atenția asupra măiestriei va opera pe o arie mai largă, coborând până la cele mai de jos virtualități, deoarece toate operele cu un conținut bun și bine alcătuite ne sunt trebuincioase, toate laolaltă constituind nivelul de la care pornim.

Un lucru mi se pare însă sigur. Dând orientări și explicații ideologice autorilor, semnalând frumusețile, relevând (în cazul când frumosul există într-o carte tipărită) și ceea ce nu-i laudabil, procedând cum va ști pentru a ameliora un talent încă șovăitor, un critic nu poate să fie profesor de poezie, de proză, de dramaturgie și celelalte. El nu e în măsură decât să constate lipsa de priză asupra conștiințelor a intențiilor autorului și să emită unele ipoteze, biziindu-se mai ales pe citarea de mari artiști care au găsit soluții fericite în cazuri

asemănătoare. Să încerce o muncă de atelier, arătând în detalii autorului de ce nu-i bună o metaforă, cum să schimbe o rimă e un gest hazardat, pentru o mulțime de motive. Unul, esențial, este acela că magistralitatea în artă constă în fizionomia organică a unei personalități care știe să exprime exact viața ce pulsează în arterele și vinele sale. Ce-i șade bine unuia nu se potrivește altuia. Cu rime excelente poți face poezii rele și cel mult „dicționarul invers“. De asemenea, în versificația liberă poți să torni banalități. Unul violentează, aparent, prozodia și cântă sublimități pentru o mie de ani, altul, dimpotrivă, e vechi în forme, tot aparent, și-n realitate spune inefabil ideile cele mai noi. O lecție bună pentru bijutierul care taie smaraldul e fără sens pentru pietrarul ciopliind blocuri de granit.

Hai să zicem că criticul e un artist colosal, un geniu. Exemplul e cea mai bună școală de măiestrie. Intri în chiar atelierul lui Michelangelo, vezi cum dă cu dalta, lucrezi și tu alături de el, copiezi operele lui, capeți, în fine, o iscusință excepțională. Toată lumea-ți zice: Bravo, ai ajuns de nu se mai cunoaște ce e de maestru și ce e de dumneata. Ei bine, orișicine știe că pe un suflet de artist asemenea laude îl împung ca săgețile pe Sfântul Sebastian. De la un timp, după ce i-ai prins meșteșugul, maestrul genial devine insuportabil. Michelangelo îți va vorbi mereu de Creațiune, de Giganți, de Zi, de Noapte și de alte lucruri începând cu majusculă, fiindcă așa vede el. Tu dacă vrei să exiști fugi la vreme din atelierul lui, cum ai fugit din pântecul matern, prin tăierea ombilicului, și mai târziu din leagăn și din casa părintească. Fii om prin tine însuși, mergi pe picioarele tale. Revoltă-te. Mai târziu se va vedea că „răzvrătirea“ ta nu a fost decât o afirmare a originalității personale în spiritul chiar al maestrului. De altfel, maestrul însuși se va plictisi de tine și te va da pe ușă afară, când va vedea că rămâi o caricatură a lui, un gemen pitic. Iar dacă te va izgoni din invidie (oameni suntem!), e semn că a recunoscut în tine „dușmanul“ (vedeți unde am ajuns citind pe onorabilul E. M. Cioran). În cele din urmă însă te va îmbrățișa cu admirație și cu satisfacția de a fi fost descoperitorul tău.

Un critic obișnuit nu-i decât o persoană instruită, experimentată și cu gustul sigur, care spune, cu un ceas mai devreme, ceea ce opinia publică va afirma cu unanimitate mai târziu. Când apare un artist original și puternic toată lumea simte, unii îl semnalează confuz și entuziast, alții, plini de prejudecăți, cu scandal. Criticul cu vocație pune ordine în aceste judecăți. Nu creează pe scriitor și nici opinia publică, el vorbește analitic în numele scriitorului și formulează limpede și motivat emoția obștească. Firește, nu infailibil, fiindcă nu oricine e critic adevărat. Și pe urmă, nu există infailibilitate. Sancțiunea pentru criticul neintuitiv este oprobriul de a fi spus: Eminescu e un bolnav care nu știe ce e poezia, Creangă e un prozator vulgar, Sadoveanu nu e artist și folosește o limbă imposibilă. Sunt unii care încearcă să scape de această primejdie punând umbre goale pe socluri de porfir. Consecința este că opinia criticului își pierde ponderea. Există o critică facilă ca și arta facilă și chiar când lauda este

meritată, autorul nu încearcă mulțumirea deplină, văzând că criticul bate entuziast pe spinare și pe fânțar și pe armăsar.

Nici vorbă, criticul se cuvine să fie cordial, pe cât e cu putință (oameni suntem!). O bonomie totală poate ascunde sau insensibilitatea, sau intenția de a devaloriza prin inflație cursul laudelor. Un critic „rău“, însă franc, descoperă adevăruri care reinterpretate calm de alții să ajute la o definire mai subtilă și mai pozitivă a unei personalități artistice. În orice caz un critic (meritând acest nume) trebuie asigurat împotriva unei eventuale agresiuni a autorilor. Numai în aceste condiții putem avea critici adevărați care să fie capabili să ajute sporirea culturii socialiste. Autorii înșiși au acest interes și unii se tem fără teme de limbajul deschis. Critica timorată capătă un ton hiperbolic suspect și o grandilocvență impenetrabilă. Unii tac, alții realizează muțenia cu o cantitate enormă de sonori. Cultivă, în mod deplorabil, nesinceritatea într-un spirit contrar celui al articolului foarte judicios care îndemna pe critici să-și spună părerea fără ocol.

Articolele încep să aibă acest ton (șarjez puțin pentru claritate): „În volumul *Hai pe cai* poetul X aduce o viziune epică de o tulburătoare maturitate, amintind pe Homer, pe Dante, pe Pușkin. Relev versuri uimitoare ca

*Hai, hai, hai
Tu pe cal să sai...*

de o grandioasă bărbăție. Aș putea cita tot volumul, care nu mă îndoiesc va stârni un amplu colocvii... în contradictoriu.“ Opera prozatorului Y îmbină umorul lui Cervantes, spiritul de clasificare al lui Balzac, cu penetrația sufletului pasional a unui Tolstoi. Iată un exemplu de adâncă psihologie: „Ion se așează în capătul acelei mese dintr-o singură blană de stejar lungă de cinci metri. Mâ-nia făcea să-i curgă sudoarea pe frunte și-i lega brațele în funiile vinelor vizibile. «Ticăloșilor!» răcnii el lovind cu pumnul în masă. Izbitura fu atât de puternică încât scândura se despică în lungul ei și cele două bucăți căzură cu zgomot pe dușumea. Ne permitem în fața unor aspecte atât de pozitive să relevăm și părți negative îngrijorătoare. De pildă, este inadmisibil a zice: oamenii *este* răi etc.“ Ei, îmi va obiecta cineva, dumneata ești pus pe glumă. Unde ai citit asemenea lucruri? Vorbesc foarte serios și dacă exemplele mele sunt inventate, spiritul în care le-am născocit e curent. Unele din aceste articole pozitiv-negative scrise de critici cu totul tineri pot fi greșite din pricină că în dorința de a releva ce nu le place, îngroașă calitățile, exagerând totodată și deficiențele. Fuga criticului de adevăr dă naștere criticii orale, de cafea care e și mai haotică fiindcă nu-i poți combate erorile în for...

Eu cred că greșesc aceia care se plâng că cutare critic i-a vătămat relevând aspectele dizgrațioase și neglijând anume însușiri. Un critic nu poate niciodată să facă un examen exhaustiv al unei opere. Aceasta ar fi și o eroare

estetică deoarece o operă nu e slabă numai prin „erori“ ci, foarte adesea, prin insuficiență a cordului.

Un critic, după natura obiectului, procedează felurit. Mai multe cărți noi fără mare valoare, după el însă interesante dintr-un anume punct de vedere, poate să le expedieze printr-o simplă listă, la un tânăr necunoscut poate releva, dacă e cazul, o strofă grațioasă, ignorând restul insignifiant; la un autor cu surprinzătoare calități poate discuta egal ce e bun și ce e rău; a doua oară însă dacă același vine cu versuri bune fără o îngroșare notabilă a personalității, poate să nu mai citeze lucrurile „nu rele“ și onorabile, ci să manifeste o tactică dezamăgire. Pentru că noi tindem către operele fundamentale și magistrale, grele de conținut. De asemenea când un autor este „*surfait*“, adică uzează de un prestigiu necontrolat, e îngăduită critica „negativă“, cum s-ar zice polemică. De erorile posibile ne salvează chiar independența criticilor față de autori. Discuția în contradictoriu asupra oricărui autor, provocată în chip artificial în proporții excesive e un mod subtil de a anula eficacitatea criticii. Dacă ții o bucată de sticlă sub bătaile reflectoarelor, folosind savante aprinderi și stingeri, poți să dai iluzia că ai de-a face cu un diamant. După opinia mea, critica, exercitată, desigur, de oameni pricepuți, trebuie să fie devotată față de partid, liberă în tehnica proprie a fiecăruia de a spune adevărul și independentă față de autori.

INDEX DE NUME

- Abăluță Constantin, 170, 324
 Abusch Alexander, 31
 Achiței Gh., 136, 274
 Acsan Ion, 160
 Adrian Victor, 8, 124
 Agârbiceanu Ion, 13, 19, 28, 29, 119, 169, 192, 219, 253, 279, 425, 458, 475
 Aioanei Pavel, 28
 Albala Radu, 436
 Albu Florența, 36, 71, 88, 99, 102, 134, 160, 164, 170, 180, 198, 199, 259, 272, 287, 300, 306, 321, 322, 326, 335, 347, 410, 436, 458
 Alcoforado Mariana, 11
 Aldan I.M., 264
 Alecsandri Vasile, 9, 67, 92, 257, 293, 431
 Alexandrescu Gr., 190
 Alexandrescu Mircea, 46
 Alexandrescu Sică, 351, 352
 Alexandru Sen, 32, 45
 Almaș Dumitru, 274, 330, 364
 Andersen H. C., 132
 Andrei Mircea, 29, 50, 83
 Andrei Ștefan, 51
 Andricu Mihail, 113, 350
 Andriescu Al., 73, 98, 107, 160, 179, 321, 345
 Andrieș Andi, 179, 198, 272, 321, 322, 345, 424
 Andrițoiu Al., 99, 103, 104, 105, 108, 113, 120, 126, 134, 146, 149, 151, 153, 155, 159, 160, 162, 164, 170, 180, 189, 192, 256, 266, 272, 273, 274, 276, 287, 291, 295, 296, 309, 312, 317, 322, 330, 336, 339, 342, 345, 347, 358, 384, 413, 431, 468, 489
 Anghel Paul, 136, 434
 Anton Eugenia, 317
 Apollinaire Guillaume, 293, 468
 Aragon, 189, 197, 233, 239, 309, 320
 Aramă Horia, 29, 405
 Arcan Sofia, 132, 160
 Ardeleanu Virgil, 131, 178, 271, 320, 343, 404, 436
 Arghezi Tudor, 9, 23, 28, 45, 46, 54, 59, 62, 63, 71, 73, 78, 80, 83, 91, 93, 101, 109, 131, 136, 147, 150, 164, 172, 179, 182, 190, 192, 247, 264, 274, 278, 285, 287, 295, 311, 313, 317, 321, 324, 332, 338, 353, 359, 361, 388, 391, 411, 412, 416, 419, 428, 430, 459, 468, 470, 472, 474, 488, 489
 Arghir Sorin, 10, 14, 44, 435
 Arieșanu Ion, 198, 345
 Asztalos Istvan, 68
 Atanasiu Eugen, 439
 Bacalabașa A., 67
 Baci Camil, 22, 23, 88
 Baconsky A. E., 8, 15, 25, 53, 87, 99, 101, 102, 110, 112, 150, 158, 180, 207, 215, 343, 362, 383
 Baconsky Leon, 132, 143, 196, 269, 343
 Bacovia George, 9, 73, 208, 244, 370, 492

- Bagrițchi E., 158
 Balaci Alexandru, 49, 39, 144, 179, 300
 Balș Teodor, 147
 Baltag Cezar, 72, 150, 171, 251, 259, 269, 300, 303, 312, 318, 326, 334, 338, 370, 386
 Baltazar Camil, 23, 104, 109, 118, 164, 183, 189, 251, 274, 312, 330, 332, 363, 406, 420
 Balzac Honoré de, 81, 106, 113, 226, 336, 448, 483, 496
 Bandu Mircea, 198
 Banuș Maria, 8, 15, 23, 27, 48, 49, 101, 104, 127, 139, 142, 148, 160, 185, 187, 192, 199, 251, 256, 274, 290, 302, 303, 304, 305, 308, 312, 317, 322, 337, 342, 355, 361, 370, 381, 390, 396, 418, 425, 428, 430, 476, 485, 486, 488, 489, 492
 Baranga Aurel, 103, 112, 161, 164, 186, 203, 215, 353, 354, 356, 378, 414, 418, 427, 430, 437, 448, 450, 461, 465
 Barbilian Dan, 72
 Barbu Eugen, 8, 39, 41, 53, 87, 92, 100, 102, 121, 134, 148, 149, 156, 163, 171, 183, 198, 199, 215, 219, 239, 241, 251, 256, 259, 261, 271, 273, 277, 292, 302, 303, 307, 312, 315, 316, 325, 326, 327, 329, 330, 332, 334, 336, 340, 341, 344, 352, 367, 369, 383, 384, 389, 409, 412, 415, 426, 429, 430, 431, 432, 443, 447, 453, 460, 463, 467, 477, 485
 Barbu Ion, 16, 28, 112, 135, 141, 148, 207, 217, 220, 244
 Barbu N., 23, 197, 296
 Bassarabescu I. A., 68
 Băieșu Ion, 98, 109, 170, 274, 284, 469
 Bălan I. D., 34, 100, 110, 112, 120, 123, 136, 171, 175, 251, 260, 275, 285, 301, 310, 324, 333, 350, 364, 411, 426, 432, 472, 485
 Băleanu Andrei, 88, 138, 147, 176, 301, 328, 377, 386, 412, 422, 432, 437, 441, 463, 467, 469, 485, 488
 Bănulescu Ștefan, 17, 45, 166, 255, 291, 408
 Bănuță Ion, 31, 109, 146, 255, 260, 296, 414, 426, 489
 Bărbuță Margareta, 466
 Bârlădeanu V., 301
 Bârna Vlaicu, 16, 159, 164, 363, 453, 468
 Bednâi Demian, 170
 Beldeanu Adrian, 132
 Bellu Nicolae, 298
 Benador Ury, 183
 Beniuc Mihai, 7, 11, 18, 21, 23, 39, 40, 46, 49, 55, 71, 73, 85, 87, 91, 103, 108, 141, 143, 147, 160, 162, 165, 171, 178, 182, 187, 189, 190, 199, 201, 220, 247, 251, 260, 265, 274, 276, 284, 285, 290, 295, 298, 304, 312, 315, 322, 327, 328, 342, 351, 356, 358, 360, 363, 366, 369, 374, 375, 378, 381, 386, 388, 406, 411, 413, 415, 418, 425, 430, 432, 437, 440, 452, 453, 476, 485, 486, 488, 489, 492
 Berg Lotte, 52
 Bergson Henri-Louis, 480
 Berindei Tatiana, 106
 Beuran Grigore, 28, 132, 312
 Birăescu Traian Liviu, 63, 74, 132, 468
 Birkner Andreas, 52
 Bistrițeanu Maria, 266
 Blaga Lucian, 8, 62, 112, 135, 215, 220, 221, 277, 286, 403
 Blake William, 174
 Blandiana Ana, 304, 340, 368, 447, 458, 461

- Bogza Geo, 8, 22, 23, 27, 30, 34, 35, 54, 63, 68, 71, 106, 129, 146, 165, 187, 313, 326, 329, 339, 342, 343, 419, 425, 449, 459, 465
- Boiculesi Valeria, 83, 100
- Bojin Al., 192
- Boldan Emil, 274, 377
- Bolintineanu D., 178, 197, 207, 320
- Böll Heinrich, 271
- Bote Lidia, 309, 466
- Botez Demostene, 8, 23, 35, 72, 113, 134, 141, 151, 162, 163, 175, 192, 193, 199, 251, 255, 263, 265, 273, 280, 295, 306, 318, 347, 350, 356, 373, 383, 386, 390, 392, 413, 430, 474, 488, 489
- Botta Dan, 9, 15, 18
- Boureanu Radu, 8, 35, 99, 103, 104, 108, 112, 122, 127, 133, 151, 162, 258, 260, 342, 356, 413, 436, 444, 488
- Bozianu Marius, 284
- Brad Ion, 29, 42, 61, 62, 80, 88, 91, 93, 102, 140, 146, 162, 170, 176, 181, 183, 260, 266, 283, 287, 292, 301, 306, 307, 308, 317, 318, 324, 330, 334, 345, 347, 350, 362, 383, 413, 432, 485
- Braga Mircea, 159, 295
- Bratu Horia, 55, 64, 100, 134, 258, 274, 291, 316, 375, 454, 464, 468, 488
- Bratu Savin, 10, 45, 53, 56, 80, 111, 126, 133, 134, 141, 155, 174, 183, 211, 259, 261, 271, 273, 281, 342, 346, 367, 414, 443, 446, 455, 458, 461, 486, 491
- Brăescu Gh., 67
- Brătescu S., 397
- Breazu Ion, 19
- Breazu Marcel, 48, 62, 353
- Breban N., 352
- Brecht Bertolt, 31, 35, 129, 149, 158, 225, 227, 239, 396
- Bredel Wily, 31
- Breitenhofer Anton, 52, 257
- Breslașu Marcel, 8, 35, 46, 59, 87, 90, 122, 281, 287, 317, 355, 361, 390, 414, 438, 457, 488
- Breton André, 233, 234, 237
- Brezianu Barbu, 106
- Browning Elisabeth, 36
- Bruckstein L., 161
- Brunea-Fox F., 15, 22, 55
- Bucur Marin, 146, 161, 274, 284, 332, 348, 458
- Budai-Deleanu Ion, 36, 54
- Bulgăr Gh., 171, 182, 457
- Bunea Emil, 130, 158, 178, 196, 458
- Bușecan Teofil, 268
- Buteanu Aurel, 68
- Butnaru Aurel, 179, 272
- Buzea Constanța, 109, 182, 189, 274, 295, 324, 355
- Buzilă Boris, 43, 48, 126, 129, 140, 141, 148, 149, 154, 169, 175, 188, 191, 257, 262, 278, 280, 292, 308, 317, 318, 327, 328, 331, 337, 353, 360, 381, 407
- Byck J., 36, 310
- Calimachi Scarlat, 187
- Calovia I., 102
- Camilar Eusebiu, 8, 57, 62, 73, 91, 93, 101, 117, 120, 124, 136, 138, 143, 159, 162, 177, 180, 251, 264, 276, 286, 303, 315, 328, 330, 341, 354, 356, 363, 374, 396, 453, 461
- Caragiale I. L., 8, 13, 18, 89, 92, 103, 119, 135, 195, 209, 219, 291, 311, 353, 374, 396, 411, 412, 435, 448
- Caragiale Mateiu I., 28, 39, 112, 207, 220

Cassian Nina, 8, 21, 23, 38, 47, 61, 87, 104, 118, 120, 136, 149, 187, 222, 247, 258, 264, 303, 328, 336, 342, 347, 356, 361, 370, 381, 413, 431, 471, 489
 Cazaban Al., 48
 Cazacu B., 171
 Cazimir Otilia, 8, 16, 42, 101, 149, 324, 345, 414
 Cazimir Ștefan, 330, 393, 431
 Căbulea Vasile, 109, 118, 183, 300
 Căldăraru Emilia, 89, 183
 Călin Liviu, 100, 112, 190, 295, 348, 412
 Călin Vera, 53, 65, 147, 163, 168, 172, 174, 183, 199, 259, 356, 384, 391, 472, 488
 Călinescu G., 1, 3, 12, 14, 21, 28, 29, 37, 39, 40, 49, 65, 76, 93, 105, 113, 118, 122, 127, 139, 147, 149, 152, 156, 164, 165, 168, 172, 175, 178, 183, 186, 187, 191, 194, 195, 197, 209, 217, 239, 256, 260, 264, 265, 266, 267, 277, 281, 287, 289, 291, 303, 306, 313, 317, 320, 324, 326, 330, 335, 339, 348, 351, 355, 357, 359, 367, 369, 371, 375, 376, 377, 378, 383, 386, 387, 390, 393, 395, 399, 405, 408, 410, 415, 422, 428, 431, 435, 438, 441, 444, 447, 450, 457, 465, 466, 470, 471, 472, 473, 479, 492, 494
 Călinescu Matei, 110, 112, 131, 150, 164, 171, 174, 190, 196, 252, 269, 281, 293, 300, 334, 392, 398, 408, 428, 434, 438
 Călugăru Ion, 299, 355, 364, 405
 Cănăvoiu Ion, 100
 Căprariu Al., 34, 119, 133, 162, 165, 340, 453, 461
 Cehov, 66, 81, 445, 454, 470
 Cerbu M., 296
 Cervantes, 496
 Cesereanu D., 268, 274, 283, 308, 327, 352, 361
 Chabrol Jean-Pierre, 137
 Char René, 179
 Chendi Ilarie, 208
 Chiriac Constantin, 433
 Chirilă Iosif, 389
 Chiriță Constantin, 103, 112, 145, 167, 266, 412, 447, 467
 Chirițescu Florin, 136, 406
 Chirovici George Radu, 79, 300
 Chivu Gheorghe, 244, 283, 338
 Ciobanu Mircea S., 368
 Ciobanu Nicolae, 132, 160, 180, 198, 273, 322, 325, 346, 383
 Cioculescu Barbu, 190, 244, 252, 322
 Cioculescu Șerban, 37, 114, 134, 166, 185, 190, 253, 263, 325, 339, 354, 378, 414, 432, 444
 Ciopraga Const., 8, 16, 50, 65, 134, 159, 169, 272, 423, 435, 451, 486
 Cioran Emil, 117, 139, 149, 354, 421, 471, 495
 Cisek Oscar Walter, 52, 59, 390, 414
 Ciurea Doina, 311
 Cobar Nell, 125
 Cocea N. D., 187, 278, 281
 Colin Vladimir, 260, 298, 318, 469
 Comarnescu Petru, 153, 169, 173
 Constantin G., 426
 Constantin Ilie, 20, 23, 189, 259, 266, 303, 317, 326, 347, 405, 406
 Constantin Theodor, 274, 288, 357
 Constantinescu Ioana, 125
 Constantinescu Mihai, 174
 Constantinescu Paul, 113
 Constantinescu Pompiliu, 86, 207, 214, 219
 Constantinescu Titel, 322, 363, 405, 468
 Constantinescu-Iași P., 63

Corbea Dumitru, 8, 126, 192, 266,
 284, 302, 316, 318, 332, 351, 356,
 364, 370, 375, 384, 413, 488
 Corbeanu N., 404
 Cornea Paul, 36, 54, 311, 317, 337,
 390, 440
 Cosașu Radu, 39, 53, 101, 215, 241,
 289, 301, 324, 376, 453, 468
 Cosma Mihail, 23, 179
 Cosma Viorel, 351
 Costa Dan, 147
 Costea D., 73, 85, 160, 295, 321, 345,
 401, 424, 467
 Costin D., 310
 Costin Miron, 190, 197
 Costin Sebastian, 273, 405
 Coșbuc George, 37, 67, 125
 Coșovei Traian, 8, 22, 39, 106, 136,
 189, 281, 315, 326, 330, 398
 Crainic P., 124
 Crânguleanu Ion, 273, 347
 Creangă Ion, 8, 13, 14, 62, 92, 97,
 179, 350, 391, 495
 Cremene Mioara, 183, 408
 Crețu N., 452
 Crețu Vasile, 389
 Crișan I., 378
 Crișan Nicolae, 322
 Crohmălniceanu Ov. S., 23, 36, 39,
 49, 50, 53, 65, 75, 86, 102, 108,
 110, 112, 117, 121, 136, 173, 181,
 199, 212, 213, 216, 224, 273, 299,
 311, 355, 356, 364, 384, 405, 426,
 436, 453, 470, 477, 478, 487
 Croitoru Mircea, 173
 Cronin A. J., 295
 Cubleşan Constantin, 192, 271, 320,
 345
 Dacian Ion, 351
 Daicoviciu C., 425
 Damian S., 10, 41, 71, 108, 111, 128,
 157, 190, 291, 302, 333, 334, 375,
 378, 398, 420, 430, 455, 460, 486
 Dan Felicia, 14, 42, 70
 Dan George, 93, 469
 Dan Pavel, 19, 29, 219
 Dan Sergiu, 8, 11
 Daniel E., 447
 Daniel Paul, 68
 Dante, 496
 Daquin Louis, 129
 Davidoglu Mihail, 8, 39, 102, 151,
 183, 255, 277, 418
 de Beer Jean, 59
 Defoe D., 59
 Delavrancea Barbu Șt., 57, 58, 67
 Delciu Suzana, 183
 Deleanu Nicolae, 183, 189, 406, 461
 Demetrescu Traian, 48, 442
 Demetrius Lucia, 8, 21, 22, 43, 52,
 81, 91, 161, 171, 306, 331, 339,
 369, 396, 410, 414, 418, 421
 Deșliu Dan, 82, 87, 105, 120, 143,
 171, 172, 174, 183, 193, 195, 198,
 255, 264, 267, 280, 312, 315, 317,
 328, 342, 343, 350, 363, 370, 381,
 404, 413, 419, 439, 476
 Diaconescu Paul, 106, 149, 314, 369,
 411
 Dickens Charles, 81, 458
 Dima Al., 37, 50, 101, 138, 155, 181,
 182, 276, 278, 284, 295, 311, 345,
 375, 400, 423, 443, 458
 Dima Simion, 38
 Dimachi N., 185
 Dimisianu G., 306, 370, 392, 406,
 434
 Dinu Gheorghe, 76, 144, 378
 Djalil Musa, 45, 46, 78
 Djentemirov M., 328, 453
 Dmitrieva N. A., 138

- Dobrogeanu-Gherea Constantin, 18, 207, 214, 217, 221, 285, 300, 384, 443
- Domșa Ioan, 404
- Dostoievski F.M., 66, 458
- Dragomir Mihai, 8, 35, 54, 75, 80, 87, 91, 104, 108, 118, 123, 154, 162, 164, 171, 181, 187, 255, 260, 274, 317, 322, 342, 348, 356, 365, 370, 374, 390, 413, 425, 436, 438, 450, 458, 489
- Dragu Miron, 51, 58, 112, 163, 342, 407, 426
- Drăgoi Cezar, 63, 255, 287
- Drăgoi Sabin, 476
- Dreiser Theodore, 110
- Drîmba O., 59
- Duma Aurel, 346
- Dumbravă Lucian, 296, 452
- Dumbrăveanu Anghel, 132, 198, 321
- Dumbrăveanu Teofil, 140
- Dumitrescu B., 31, 46, 83, 124, 275, 376, 377, 461, 472
- Dumitrescu Zoe, 443
- Dumitriu Petru, 8, 12, 16, 18, 20, 28, 30, 42, 49, 61, 69, 87, 93, 100, 101, 102, 107, 127, 130, 138, 158, 163, 166, 174, 178, 182, 183, 201, 209, 239, 260, 262, 269, 273, 287, 290, 293, 295, 298, 310, 312, 317, 323, 326, 330, 335, 341, 363, 367, 375, 390, 392, 394, 412, 431, 455, 477
- Eftimiu Victor, 38, 129, 145, 255, 263, 266, 272, 274, 282, 286, 289, 295, 296, 306, 468
- Ehrenburg Ilya, 106, 152, 159, 174, 187, 274
- Eluard Paul, 239, 468
- Elvin B., 45, 46, 60, 65, 88, 126, 141, 148, 184, 256, 263, 378, 384, 408, 488
- Eminescu Mihai, 8, 13, 18, 48, 50, 77, 80, 89, 92, 115, 119, 147, 182, 190, 192, 195, 251, 255, 261, 284, 288, 289, 324, 336, 346, 353, 368, 371, 372, 373, 374, 375, 378, 383, 391, 412, 439, 448, 475, 489, 495
- Endre Weizmann, 101
- Enescu George, 62, 112, 117, 481
- Enescu Radu, 56, 123, 133, 140, 144, 253, 257, 279, 318, 327, 336, 357, 368, 379, 388, 455
- Esenin Serghei, 9, 77, 146, 314, 468
- Everac Paul, 181, 257, 323, 386, 399, 405, 441
- Fabian H., 364
- Faulkner W., 21
- Faur Dan, 103, 125
- Fărcășan Sergiu, 332, 412
- Fedin Konstantin, 345
- Felea V., 293, 320
- Felea Victor, 15, 68, 89, 108, 110, 130, 143, 150, 158, 269, 293, 327, 343, 468
- Fettinger Valentina, 274, 364
- Feuchtwanger L
- Feuchtwanger Lion, 14, 31, 225
- Filip Sonia, 84
- Flavius I., 106
- Floarea-Rariște D., 144, 197
- Florian I., 107, 132, 272
- Florian Miron, 78, 462
- France Anatole, 45, 46, 60, 336
- Franyo Zoltán, 8
- Fredro Aleksander, 48
- Frimu Popovici Vera, 106
- Frunză Eugen, 161, 170, 183, 199, 251, 274, 276, 329, 350, 363, 376, 390, 414, 415, 428
- Frunzetti Ion, 38, 86, 123, 207, 214
- Fubini Mario, 27, 95, 204, 222
- Fuchs Joseph, 52

Fučík Iulius, 80, 101, 117, 431
 Fulga Laurențiu, 8, 143, 146, 174, 418
 Fundoianu B., 24
 Gafița Mihai, 10, 19, 49, 93, 98, 104, 144, 147, 172, 183, 190, 193, 201, 277, 303, 310, 317, 319, 326, 330, 338, 356, 364, 375, 377, 385, 390, 408, 455, 486
 Galaction Gala, 311, 331, 332, 335, 336, 337, 343, 362
 Galan V. Em. , 30, 39, 69, 87, 88, 91, 99, 107, 139, 144, 163, 170, 173, 189, 192, 199, 247, 257, 263, 266, 271, 274, 284, 290, 291, 295, 296, 302, 307, 315, 318, 321, 324, 326, 340, 341, 356, 384, 406, 411, 412, 415, 425, 435, 436, 457, 485, 485
 Galfalvi Zsolt, 277
 Galsworthy John, 45, 46
 Gane Tamara, 266, 354
 Garaudy Roger, 126
 Gardenyi Geza, 46
 Gavrilu Leonard, 38, 53, 74, 98, 107, 134, 160, 179, 198, 272, 322, 325, 362, 382, 437, 467
 Gârleanu Emil, 106
 Georgescu Paul, 8, 16, 17, 35, 39, 46, 53, 56, 59, 93, 104, 112, 117, 122, 126, 133, 142, 148, 155, 157, 165, 166, 171, 175, 183, 184, 185, 200, 251, 255, 263, 274, 277, 281, 290, 302, 306, 310, 311, 314, 316, 325, 329, 331, 334, 338, 345, 346, 351, 362, 369, 392, 403, 413, 438, 440, 455, 458, 470, 477, 487
 Georgescu-Buzău Gh., 260
 Georgiu Lucian, 192
 Gheorghe Ion, 23, 476
 Gheorghiade M., 452
 Gheorghiu Mihnea, 171, 175, 187, 189, 197, 253, 259, 445
 Gheorghiu Pogonești Al., 103
 Gheorghiu Ștefan, 125, 131
 Gheorghiu Tașcu, 134, 453, 476
 Gheran N., 287, 373
 Ghilia Al. Ivan, 39, 75, 146, 183, 190, 198, 251, 255, 260, 264, 271, 274, 278, 282, 287, 292, 296, 306, 315, 317, 320, 322, 323, 325, 326, 328, 333, 335, 340, 345, 358, 362, 369, 375, 398, 409, 426
 Ghișe Dumitru, 140, 185, 352, 388, 409
 Gide André, 367
 Gion M., 97
 Giurgiuca Emil, 46
 Goethe Johann Wolfgang von, 31, 81, 226, 227, 285, 380
 Goga Octavian, 28, 208, 492
 Gogol Nikolai, 19, 66, 81, 318, 323, 325, 326, 344
 Golescu Al.C., 178
 Golescu Dinicu, 397
 Goncharov I. A., 106
 Gonciar Oleg, 10
 Gorki, 50, 77, 81, 89, 151, 155, 164, 225, 226, 229, 230, 242, 336, 357, 445
 Gorunescu Valeriu, 79
 Granea Paul, 24, 88, 100
 Graur Al., 121, 143, 266
 Grănescu H., 35, 160
 Grecea Florian, 109
 Grecea Ion, 183
 Grig Petre, 260
 Grigorescu Dan, 112, 161, 189, 274, 284, 309, 391
 Grigurcu Gheorghe, 110, 131, 134, 159, 196, 269
 Grosu Mitu, 356
 Gruia Barbu, 398
 Guga Romulus, 385, 458
 Guillen Nicolăs, 432

Gulian C. I., 139, 460
 Gurghianu Aurel, , 98, 110, 158, 180, 196, 211, 312, 319, 343, 413
 Gus M., 161
 Gusti D., 260

 Hagi Grigore, 95, 102, 164, 190, 252, 271, 342, 354
 Hauptmann Gerhart, 80
 Hauser Hedi, 52
 Hăulică Dan, 40, 136, 170, 332, 350, 385
 Hâncu Dumitru, 146
 Heine Heinrich, 31
 Hemingway Ernest, 228, 449, 458
 Herder Johann Gottfried von, 31
 Herivan Mircea, 97
 Herzen A. I., 197
 Heym Stephan, 31
 Hobana Ion, 120
 Holban Anton, 274
 Homer, 496
 Horea Ion, 99, 104, 109, 160, 183, 186, 255, 273, 287, 291, 298, 317, 326, 335, 342, 391, 426, 453
 Horodincă Georgeta, 11, 47, 71, 75, 88, 108, 152, 168, 187, 190, 285, 291, 300, 302, 305, 329, 362, 399, 472
 Hugo Victor, 127, 193, 313, 476
 Hulubaș M., 396
 Hurezeanu Damian, 443
 Huszar Sandor, 330

 Iacobescu D., 64
 Iancovescu Ion, 476
 Iancu Victor, 64, 99
 Ibrăileanu G., 10, 16, 18, 77, 92, 207, 208, 214, 221
 Ichim Tr., 37
 Ierunca Virgil, 156, 405, 469
 Ignea Dumitru, 8

 Ioan Angela, 396, 421
 Ionesco Eugène (vezi și Ionescu Eugen), 378, 380, 386, 464
 Ionescu Eugen, 105, 122, 139
 Ionescu Ghiță, 390
 Ionescu I., 147
 Ionescu Pavel, 266
 Ionescu V., 271
 Iordan Iorgu, 126, 143, 144, 265, 426
 Iorga, 24, 208, 384, 412
 Iosif Mira, 183
 Iosifescu Silvian, 50, 53, 65, 77, 88, 93, 133, 154, 155, 181, 187, 200, 268, 302, 304, 338, 355, 406, 455, 458, 460, 474, 493
 Irimie Negoită, 16, 29, 150, 178, 192, 196, 244, 246, 322, 434
 Isac Dumitru, 13, 140, 161, 252, 277, 283, 337, 368, 376, 381, 414
 Isac Emil, 256, 315, 316, 319, 488
 Isacovski M., 131
 Istrati Gavril, 159
 Istrati Ion, 39, 47, 105, 119, 159, 266, 284, 298, 316, 345, 369, 412, 414
 Istrati Panait, 88, 100, 208, 457
 Iureș Ștefan, 63, 72, 95, 109, 181, 183, 287, 330, 363, 365, 370, 373, 413, 414, 457, 489
 Iuteș Gica, 183, 350
 Ivanovschi A., 106
 Ivașcu George, 104, 127, 148, 187, 263, 277, 311, 326, 336, 367, 375, 439
 Ivănescu Mircea, 150, 178, 196, 259, 269, 295, 320, 338, 362, 452

 Jebeleanu Al., 8, 68, 72, 115, 132, 160, 198, 258, 272, 284, 296, 321, 345
 Jebeleanu Eugen, 13, 38, 56, 61, 87, 102, 108, 126, 136, 138, 143, 147, 151, 170, 172, 183, 186, 189, 190,

- 192, 195, 198, 251, 259, 261, 262, 263, 264, 266, 277, 279, 285, 286, 290, 295, 304, 311, 321, 329, 342, 350, 351, 353, 383, 390, 413, 419, 425, 449, 488, 489, 492
- Jerome Jerome K., 112
- Jianu Nicolae, 102, 183, 198, 260, 277, 299
- Jiquid A., 97
- Joja Ath., 113, 139
- Jouve Pierre Jean, 179
- Joyce James, 255, 359
- Jozsef Meliusz, 134
- Jucu Lucia, 38
- Jung Peter, 52
- Kataev Valentin, 149, 152, 445
- Keats John, 36
- Kernbach Victor, 45, 63, 95, 112, 120, 129, 152, 178, 183, 193, 311, 453
- Kirițescu Al., 324
- Kiss Jenő, 273, 277
- Krîlov I. A., 59
- La Fontaine, 483
- La Rochefoucauld, 471
- Labé Louisei, 11
- Labiș Nicolae, 9, 13, 23, 24, 68, 73, 79, 175, 247, 317, 363, 468
- Lagerlöf Selma, 177
- Lambrino Aurel, 108, 183
- Larian Sonia, 42, 241
- Lăncrănjan Ion, 183, 251, 308, 404
- Lăudat Ion, 356
- Lăzăreanu Barbu, 284
- Lecca Aurel, 129
- Lefèbvre Henri, 161
- Leon Aurel, 74, 272
- Leonov Alexei, 158
- Leonov Leonid, 157, 163, 274, 283, 313, 463
- Lesnea George, 8, 102, 149, 159, 179, 321, 332
- Lessing Gotthold Ephraim, 31, 197, 380
- Leu Corneliu, 70, 103, 120, 183, 252, 363, 388, 408
- Levin Sergiu, 160, 198, 322, 346
- Liașko N., 48
- Liebhart Franz, 52
- Ligeti Herta, 52
- Lillin Andreas, 52
- Liman Horia, 35, 91, 99, 120, 153, 183, 343, 436
- Lipatti Valentin, 340, 398
- Lissai Ruth, 103
- Loghiu George Dem., 450
- Lorca Federico Garcia, 271, 309
- Lovinescu E., 16, 45, 62, 65, 75, 93, 112, 157, 201, 207, 214, 221, 378, 391, 402, 406, 470
- Lovinescu Horia, 8, 258, 356, 390, 396, 418, 422, 432, 454, 470, 485
- Luca Eugen, 106, 123, 152, 173, 194, 268, 274, 278, 306, 314, 364, 406, 463, 469
- Luca Remus, 8, 35, 74, 87, 102, 159, 161, 170, 183, 189, 322, 326, 364, 383, 426, 477
- Luca Ștefan, 436, 448
- Luca Valeriu, 20
- Ludo I., 103
- Lukács G., 122, 138, 148, 189, 225, 226, 228, 229, 327
- Lungu Alexandru, 9, 28, 95, 146, 187, 246, 272, 283, 322, 345, 438, 465
- Lungu Ion, 115, 119, 123, 144, 150, 152, 159, 173, 177, 261, 264, 279, 283, 290, 292, 318, 320, 327, 331, 340, 376
- Lupan Radu, 49, 55, 88, 183, 255, 316, 359, 363, 420, 428, 440, 446, 455, 458, 486

Macedonski Al., 21, 64, 80, 95, 205
 MacLeish Archibald, 178
 Macovescu George, 8, 101, 391
 Maeterlinck Maurice, 271
 Magheru Darie, 9, 179
 Maiacovski, 178, 468
 Maiakovski, 26, 80, 146, 162, 226, 230, 314, 342, 345, 440, 445
 Maiorescu Titu, 16, 80, 207, 211, 214, 219, 285, 325, 371, 384, 402, 443
 Maiorescu Toma George, 28, 30, 33, 183, 287, 313, 317, 327, 330, 338, 343
 Majtenyi Erick, 8
 Mancaș Mircea, 15, 24, 121, 170, 260, 274, 364
 Mandric E., 39
 Maniu Adrian, 320
 Mann Heinrich, 225, 228
 Mann Thomas, 31, 225, 226, 228
 Manolescu Ion Sofia, 119, 322, 453
 Manu Emil, 64, 100, 150, 251, 346
 Marcea P., 120
 Margul-Sperber Alfred, 8, 52, 273, 436
 Marian Eugen B., 266
 Marian Paul, 101, 409
 Martin Aurel, 109, 113, 120, 137, 143, 147, 161, 163, 165, 170, 182, 189, 208
 Martinescu Pericle, 274
 Marton E., 137, 187, 192, 323
 Mașek Victor, 125, 334
 Matei H., 469
 Matuzewski Ryszard, 65
 Maufrais Raymond, 101
 Maurer Christian, 52
 Mayer Hans, 65
 Mazilu Teodor, 17, 18, 19, 20, 33, 34, 39, 78, 116, 129, 202, 254, 281, 312, 339, 391, 396, 398, 438, 440, 468, 472, 473
 Măduța Ilie, 132, 160, 198, 322
 Măgureanu Marius, 46
 Mănuță Dan, 362
 Mărgărit G., 94, 204, 272
 Mărgeanu Nicolae, 115, 123, 394
 Mărgineanu Nicolae, 68
 Mândra V., 68, 109, 117, 185, 251, 277, 414, 464
 Medeleni Ștefănescu, 101
 Mehring Franz, 129, 160, 172, 274
 Meîtoiu Ioan, 35
 Mendelsohn Alfred, 113, 351
 MÉRIMÉE Prosper, 113, 326
 Metea Octavian, 272
 Micu Dumitru, 10, 15, 24, 27, 59, 61, 65, 67, 68, 72, 73, 75, 82, 87, 95, 116, 180, 209, 215, 217, 244, 259, 300, 302, 307, 317, 323, 336, 359, 364, 372, 378, 379, 390, 410, 425, 426, 426, 455, 476, 488
 Micu Mircea, 322
 Mihail Tudor, 183
 Mihalache Marin, 55
 Mihalcea Alice, 409
 Mihale Aurel, 8, 31, 34, 87, 100, 102, 108, 120, 137, 138, 190, 315, 341, 355
 Mihaly Vörösmarty, 46
 Mihăiescu George, 273
 Mihăileanu Ion, 84, 288, 378
 Milcoveanu Teșu, 78, 260
 Miclescu Nicolae, 147
 Milicescu Emilia Șt., 321
 Miller Arthur, 377
 Minulescu I., 111, 208
 Mircea Dumitru, 19, 78, 161, 165, 319, 357
 Mircea Radina, 101
 Mirodan Al., 8, 17, 19, 78, 102, 117, 174, 377, 406, 409, 418, 432

Mirodan Alexandru, 18, 20
 Mitru Al., 103
 Moglescu V., 37, 406, 457
 Monda Virgiliu, 189
 Morariu Modest, 109, 190, 196, 252, 271, 300, 362, 468
 Moraru N., 161
 Moravia Alberto, 35
 Movilă Sanda, 55
 Mugur Florin, 71, 88, 108, 112, 120, 134, 155, 178, 183, 199, 255, 281, 287, 300, 303, 335, 345, 436
 Munteanu Francisc, 8, 25, 30, 36, 52, 70, 78, 98, 102, 123, 163, 177, 179, 181, 184, 190, 191, 199, 251, 259, 296, 299, 315, 317, 326, 330, 364, 405, 408, 414
 Munteanu George, 65, 129, 131, 150, 157, 161, 169, 176, 208, 218, 244, 319, 344, 362, 425, 452
 Munteanu Ioana, 215, 241
 Munteanu Romul, 109, 189, 356
 Munteanu Valentin, 433
 Mureșan Camil, 269
 Mureșanu Rusalin, 9, 29, 102, 179, 410

 Nagy István, 101, 166, 168, 169, 173, 178, 181, 182, 240, 266, 277, 285, 299, 330, 405, 414, 478
 Nanu Mihail, 356
 Naum Gellu, 103, 140, 220, 444, 458
 Nazarie P., 97
 Neagu Fănuș, 17, 109, 120, 162, 182, 260, 274, 306, 332, 339, 436, 452, 457
 Neamțu Leonida, 10, 130, 178, 196
 Neamțu Mihail, 143, 152, 157, 183, 192, 282, 292
 Neculce Ion, 179, 293
 Neculuță D. Th., 350, 364, 394
 Negoită N., 85
 Negoțescu I., 38, 86, 112, 207, 214, 219
 Negrea M., 106
 Negruzzi, 113, 123, 137, 160, 293
 Negulescu Mihai, 273, 405
 Neruda Pablo, 239
 Nicolescu G. C. , 50, 137, 268, 324, 381, 468
 Nicolescu Vasile, 23
 Nicorovici Vasile, 88, 141, 160, 163, 166, 181, 193, 274, 301, 333, 340
 Niculescu Miron, 476
 Nisipeanu Constantin, 88, 160, 182, 363, 410
 Nor Radu, 97
 Novac Ana, 84, 215
 Novăceanu Darie, 63, 298, 370, 385
 Novicov Mihai, 15, 65, 75, 120, 162, 165, 166, 181, 188, 277, 284, 309, 314, 323, 341, 363, 386, 391, 426, 459

 Oană I., 36
 Oarcăsu Ion, 46, 133, 150, 185, 187, 192, 195, 244, 252, 261, 264, 268, 283, 290, 292, 304, 308, 314, 318, 327, 331, 337, 355, 488
 Obrazțov Serghei, 280
 Olteanu Ioanichie, 20, 29, 149, 162, 322, 324, 363
 Olteanu Lucia, 306
 Oprea Al., 24, 55, 88, 100, 101, 110, 117, 122, 136, 146, 171, 252, 260, 261, 268, 281, 285, 333, 335, 338, 363
 Opreanu Nic., 198
 Oprescu G., 266
 Oprescu Horia, 171
 Oproiu Ecaterina, 474
 Ornea Z., 166, 190, 255, 274, 330
 Ostrovski N., 66, 80, 103, 367, 482
 Ovecikin Valentin, 148, 149, 154

Paler Octavian, 109, 146, 301, 350, 406
 Pan George Demetru, 296
 Pan Hariton, 298
 Panaitescu P. P., 197, 285
 Panaitescu Val, 402
 Pană Aura, 321, 362, 467
 Pană Sașa, 406
 Pancu-Iași Octav, 101, 104, 112, 140, 469
 Pann A., 39
 Panu G., 112
 Papadat-Bengescu, 28, 38, 65, 135, 262
 Papu Letiția, 120, 123, 180, 255, 298, 322, 443, 477
 Paraschiv V., 320
 Paraschivescu Miron Radu, 20, 23, 28, 75, 103, 115, 194, 298, 350, 367, 449, 476, 488
 Pas Ion, 146
 Pascu Em., 262
 Pasternak Boris, 146, 154, 156, 165, 171, 408
 Păscăluță Octavian, 21, 163, 241
 Păun Octavian, 356
 Păun-Pincio Ion, 102
 Pârvulescu Mariana, 150, 396
 Pelimon Alexandru, 440
 Pelin Mihai, 363
 Peltz I., 109
 Perahim J., 97
 Perpessicius, 14, 37, 49, 91, 102, 109, 120, 124, 136, 147, 162, 170, 182, 187, 189, 190, 192, 208, 221, 251, 260, 274, 285, 288, 301, 309, 324, 332, 350, 384, 406, 411, 472
 Petrache Ion, 159
 Petrescu Camil, 8, 14, 23, 28, 44, 59, 62, 75, 84, 99, 100, 240, 330, 341, 359, 365, 418, 428, 431, 475
 Petrescu Cezar, 55, 61, 69, 83, 164, 265, 337, 355, 368, 417, 429, 431, 435, 439, 444, 459, 486
 Petrescu Florin Mihai, 159, 272, 424, 452
 Petrescu I., 154, 193, 283
 Petroveanu Mihail, 30, 75, 77, 93, 101, 107, 108, 111, 115, 118, 126, 133, 137, 138, 140, 151, 153, 180, 185, 193, 201, 212, 251, 255, 259, 263, 287, 311, 330, 335, 338, 342, 385, 390, 392, 410, 413, 420, 444, 464, 486, 488
 Petruțiu D. Șt., 14
 Philippide Al., 23, 75, 149, 356, 367, 375, 386, 389, 437, 444, 458, 474
 Pică Teodor, 46
 Picon G., 65, 320
 Pillat Ion, 207, 292
 Piru Al., 10, 24, 37, 65, 68, 77, 95, 134, 140, 199, 204, 215, 217, 219, 222, 406
 Platon Maria, 321
 Poalelungi Gh., 136
 Poe E. A., 16, 46, 293, 421
 Polevoi Boris, 266, 317, 428
 Pop Augustin Z.N., 147, 171, 189, 251, 260, 332
 Pop Mihai, 50, 335, 398, 406, 412
 Popa N. I., 50, 160, 423, 452
 Popa V. I., 259, 274
 Popa Vasco, 236, 237
 Popescu Adela, 199, 273, 347
 Popescu Al., 412
 Popescu D. R., 87, 98, 107, 116, 118, 119, 123, 130, 132, 143, 158, 161, 193, 196, 289, 305, 370, 428, 444, 457, 468
 Popescu Radu, 18, 21, 27, 35, 113, 118, 146, 149, 157, 192, 195, 268, 282, 288, 292, 303, 375, 432, 453, 464, 485

Popovici Al., 399, 470
 Popovici Alecu, 161
 Popovici Titus, 8, 17, 18, 19, 25, 39, 52, 70, 78, 84, 87, 95, 102, 106, 107, 111, 120, 123, 130, 141, 142, 148, 151, 152, 156, 163, 166, 172, 175, 180, 183, 239, 240, 252, 267, 270, 277, 290, 315, 326, 330, 341, 377, 390, 392, 417, 427, 477
 Popper I., 37
 Porumbacu Veronica, 8, 11, 15, 17, 18, 19, 42, 46, 102, 104, 149, 158, 183, 191, 196, 266, 273, 274, 277, 303, 306, 308, 312, 316, 317, 330, 334, 343, 350, 363, 370, 390, 408, 413, 489
 Potopin Ion, 117, 198
 Pratollini V., 14
 Preda Marin, 8, 10, 28, 33, 39, 87, 91, 93, 102, 104, 107, 123, 130, 163, 240, 247, 261, 300, 322, 326, 330, 332, 341, 384, 393, 410, 414, 420, 426, 432, 436, 455, 468, 477, 485, 486
 Priboi Titus, 187, 391, 469
 Prisnea Constantin, 15, 55
 Proust Marcel, 38, 287
 Pulbere Ion, 192
 Purcariu Ilie, 434
 Puşkin Aleksandr, 29, 66, 496

 Rachici Dim., 180
 Radel Gh., 67
 Radian Sanda, 300, 367
 Radu I
 Radu Ion, 274, 461
 Rahoveanu Ion, 28, 72, 244, 246, 287, 322, 434, 458
 Raicu Lucian, 10, 65, 75, 87, 94, 134, 135, 140, 166, 170, 171, 186, 202, 215, 218, 219, 240, 244, 263, 300, 325, 347, 386, 402, 406, 426, 435, 474, 488
 Ralea Mihail, 8, 56, 77, 101, 13, 139, 1876, 208, 219, 264, 276, 386, 426
 Rădulescu-Motru C., 66
 Rău Aurel, 8, 9, 78, 110, 130, 178, 244, 245, 277, 291, 293, 312, 317, 319, 326, 330, 413, 447
 Rău Corneliu, 348
 Râlenkov Nicolae, 158
 Râmniceanu Ştefan, 197, 295
 Râpan Raluca, 476
 Râpeanu Valeriu, 103, 109, 174, 179, 190, 192, 259, 296, 332, 454
 Rebreanu Liviu, 8, 19, 28, 29, 62, 135, 161, 180, 217, 290, 370
 Rebreanu Vasile, 31, 128, 198, 309
 Regman Cornel, 37, 72, 173, 221
 Rendis Dimos, 21, 55, 306, 327, 364, 383, 390, 426, 468, 489
 Rimbaud Arthur, 233, 476
 Ritsos Iannis, 112
 Rivera Diego, 239
 Robbe-Grillet Alain, 255, 306
 Rohan H., 101, 162
 Rolland Romain, 225, 228, 362, 480
 Roman Ion, 59, 113, 168, 274
 Roman Valter, 348
 Rosetti Al., 49, 89, 376
 Ross I., 476
 Roşca, D. D. 318
 Rotaru Ion, 170, 284, 472
 Roth Andrei, 158, 270, 293, 343, 362, 425
 Roth M., 106
 Rousseau, 348
 Rusan Romulus, 123, 144, 150, 187, 253, 256, 261, 265, 293, 315, 318, 340, 352, 376, 409
 Rusu Liviu, 257, 346, 383

 Sadoveanu Ion Marin, 55, 80, 154, 163, 174, 241, 276, 284, 300, 355,

- 375, 390, 391, 398, 414, 425, 430, 431, 435, 436, 455
- Sadoveanu Mihail, 8, 16, 45, 55, 62, 67, 83, 93, 97, 156, 157, 161, 171, 179, 182, 338, 341, 352, 378, 395, 409, 442, 449, 461, 495
- Sahia Al., 35, 76, 77, 80, 135, 143, 144, 145, 147, 149, 150, 151, 159, 165, 170, 179, 187, 195, 395, 396, 442
- Sainte-Beuve Charles-Augustin, 158, 210
- Sarraute Nathalie, 255, 306
- Sartre Jean-Paul, 126
- Sălăjan Doina, 9, 78, 89, 203, 215
- Sălceanu Grigore, 69
- Sălcudeanu Petre, 173, 309, 330
- Săndulescu Al., 16, 109, 146, 255, 259, 275, 284, 332, 348, 435
- Sârbu Cristian, 35, 54, 75, 88, 99, 108, 134, 181, 183, 192, 298, 347, 363, 405, 436
- Sârbu Ion, 159, 198, 296, 345
- Scherg Georg, 52
- Schileru Eugen, 422, 486
- Schiller, 31, 460, 468
- Schuster Paul, 48, 72, 277
- Scorobete Miron, 29
- Scripcă Gheorghe, 179
- Sebastian Mihail, 28
- Serafimovici A.S., 152
- Serghi Cella, 35, 69, 120, 150
- Sever Alexandru, 38, 198
- Shakespeare W., 37, 48, 80, 112, 123, 313, 449
- Sidorovici George, 159, 321
- Simion Al., 121
- Simion Eugen, 3, 14, 24, 38, 75, 119, 123, 180, 184, 187, 192, 289, 300, 305, 308, 347, 364, 368, 372, 383, 395, 408, 435, 437, 447, 454, 469, 471
- Simion Pop, 39, 104, 183, 189, 281, 284, 304, 317, 324, 325, 333, 361, 414, 478
- Simionescu Ada, 90
- Simionescu Cristian, 381
- Slavici I., 8, 19, 29, 129, 135, 180, 261
- Smeu Gr., 100
- Socrate, 471
- Solomon Dumitru, 59, 112, 461
- Solomon Petre, 42, 75, 260, 274, 298, 370, 436, 453, 476
- Sorbul Mihail, 102, 104, 251, 430
- Sorescu Marin [Șt.], 400, 467
- Spătaru Toma, 69
- Speranția Eugeniu, 197, 320
- Stahl Henriettei Yvonne, 46
- Stanca Dominic, 36
- Stanca Radu, 132, 153
- Stancu Horia, 55, 435
- Stancu Zaharia, 8, 10, 14, 39, 49, 69, 80, 83, 87, 100, 103, 107, 130, 135, 136, 143, 146, 163, 18, 1898, 190, 195, 240, 251, 274, 279, 283, 294, 301, 309, 315, 322, 324, 326, 330, 338, 341, 342, 345, 351, 355, 356, 379, 386, 390, 399, 406, 407, 408, 413, 428, 432, 435, 436, 454, 459, 485
- Stanislavski K. S., 106
- Stănescu Gheorghe, 266
- Stănescu Nichita, 30, 47, 63, 95, 104, 155, 178, 190, 244, 251, 252, 260, 263, 287, 293, 298, 303, 311, 317, 326, 338, 354, 364, 370, 436, 447, 458
- Steinback John, 48, 228
- Stelaru Dimitrie, 85, 119, 173
- Stendhal, 11, 129, 184, 226, 398, 482
- Stern Alexandr, 164
- Stoian Nicolae, 93, 183, 322, 405, 453

- Stoica Petre, 15, 34, 54, 79, 89, 150, 158, 164, 178, 180, 190, 252, 259, 269, 287, 293, 300, 303, 319, 338, 343, 408, 458
- Storin Aurel, 23, 31, 160, 181, 199, 273, 298, 322, 347, 405, 453, 468
- Streinu Vladimir, 332, 350
- Struțeanu Alexandru, 274
- Sturzu Corneliu, 159
- Szabo Gyula, 330
- Szemler Ferenc, 325
- Szemler Ferenc, 8, 35, 50, 104, 183, 190
- Șahighian Al., 151, 174, 183
- Șelmaru Florica, 356
- Șerban Corneliu, 273
- Șerban Geo, 68, 71, 75, 175, 183, 220, 281, 293, 355, 398, 408, 420
- Șerbănescu Mircea, 20, 132, 154, 346
- Șerbu Ieronim, 8, 30, 102, 115, 163, 171, 258, 314, 325, 342, 414
- Șoimaru Tudor, 257, 263
- Șolohov Mihail, 162, 163, 184, 296, 327, 391, 442, 444, 445, 448, 449, 458
- Ștefan Gh., 23
- Ștefan I. M., 97
- Ștefanache C., 159
- Ștefanache Corneliu, 272, 345
- Ștefănescu Al. I., 150, 170, 179, 190, 192, 194, 203, 253, 260, 277, 296, 299, 302, 317, 320, 322
- Ștefănescu Cornelia, 309, 364
- Ștefănescu Mircea, 338, 418
- Talaz G., 406
- Tănase Nicuță, 8, 170, 289, 469, 477
- Tătaru V., 179
- Tăutu Nicolae, 35, 69, 74, 75, 91, 108, 120, 145, 146, 162, 164, 189, 190, 191, 256, 263, 268, 275, 287, 292, 296, 303, 339, 342, 453, 468, 489
- Teodoreanu Al.O., 55
- Teodoreanu Ștefan Velisar, 106
- Teodorescu Despina, 100
- Teodorescu G. Dem., 178
- Teodorescu Virgil, 69, 138, 220, 245
- Teodoru C., 466
- Tertulian N., 65, 75, 93, 201, 347, 356, 378, 391, 402, 406, 426, 454, 488
- Theodorescu Cicerone, 31, 35, 49, 54, 85, 87, 99, 104, 141, 147, 149, 154, 182, 251, 262, 263, 274, 281, 282, 291, 318, 331, 332, 334, 338, 342, 344, 359, 362, 383, 388, 398, 410, 413, 457, 488, 489
- Tita Ștefan, 183
- Titel Sorin, 28, 47, 79, 120
- Todea Mihai, 152
- Todoran Eugen, 180
- Tolstoi Alexei, 14, 106, 164
- Tolstoi Lev, 81, 84, 117, 155, 170, 226, 227, 334, 336, 458, 463, 496
- Toma A., 187, 192, 413, 426, 488
- Toma Pavel, 324
- Tomozei Gheorghe, 9, 102, 182, 287, 312, 405, 453, 476
- Tomuș Mircea, 131, 143, 158, 169, 271, 295, 344, 383, 468
- Tomuța Liviu, 179
- Topârceanu G., 16, 255, 275, 348, 429
- Tornea Florin, 174, 183
- Tudor Andrei, 62, 378, 388
- Tudor Eugenia, 120, 161, 199, 274, 323, 384, 426
- Tudor Ilie, 100
- Tudor Laurențiu, 129, 271
- Tudoran Radu, 17, 19, 106
- Tulbure Victor, 8, 13, 27, 53, 69, 87, 91, 108, 136, 160, 168, 181, 187,

- 189, 194, 251, 268, 296, 317, 339,
342, 350, 370, 404, 413, 425, 457,
476, 489
- Turcu C., 37
- Turgheniev, 66
- Tvardovski Al., 35, 97, 146, 330, 453
- Țațomir Nicolae, 179, 198, 272, 321,
332, 424
- Țic Nicolae, 39, 101, 160, 198, 289,
309, 383, 405, 457
- Țoiu Constantin, 24, 26, 38, 39, 46,
222, 287, 306, 420
- Țugui Haralambie, 160, 296
- Țugui Pavel, 424
- Ungureanu Gh., 37
- Ureche Damian, 132
- Ursu Sorana, 23
- Uscătescu George, 420
- Utan Tiberiu, 91, 93, 139, 176, 260,
298, 336, 350
- Valea Lucian, 120, 130, 132, 198,
272, 322, 345
- Valeriu Dan, 194, 257
- Valeriu R., 190
- Valéry Paul, 16, 66, 139, 278
- Vasile Gh. D., 385
- Vântu Victor, 128, 143, 171, 284,
364
- Vârgolici Teodor, 112, 113, 125, 132,
145, 146, 160, 167, 177, 180, 191,
253, 274, 279, 282, 288, 333, 337,
340, 361, 389, 394, 406, 409
- Velea Nicolae, 112, 316, 339, 357,
375, 390, 392, 420
- Verne Jules, 168
- Vesper Iulian, 8, 240
- Vianu Tudor, 31, 37, 64, 65, 66, 77,
83, 86, 91, 93, 99, 117, 121, 124,
134, 136, 141, 148, 187, 217, 285,
288, 343, 349, 351, 353, 361, 375,
383, 384, 385, 386, 398, 407, 414,
426, 430, 468, 475
- Vicol Dragoș, 50, 62, 74, 91, 93, 99,
104, 132, 170, 198, 426, 434, 469
- Vidrașcu N., 30
- Vinea Ion, 80
- Vintilă Petru, 23, 39, 91, 109, 118,
136, 146, 182, 183, 259, 260, 268,
288, 308, 315, 347, 411, 414, 418
- Vitner Ion, 11, 53, 55, 56, 62, 77,
104, 122, 138, 151, 155, 166, 172,
174, 183, 285, 299, 323, 347, 384,
406, 436, 441, 454, 477
- Vlad Ion, 179, 294, 362, 436
- Vlahuță Al., 18, 67, 110, 112, 113,
114, 115, 124, 129, 131, 132, 136,
141, 159, 192, 396, 466
- Vlașin Ion, 29
- Voicu Ștefan, 266
- Voltaire, 127, 330, 416, 482
- Vrancea Ileana, 85, 90, 199, 295,
298, 398, 475
- Vrânceanu V., 60
- Vulpescu Romulus, 18
- Wald Henri, 447
- Wazyk Adam, 220
- Wittstock Erwin, 52
- Wolker Jiri, 36
- Zaciu Mircea, 150, 153, 161, 165,
171, 268, 293, 331, 344, 361, 376,
461, 465, 466
- Zaharia Dinu, 152
- Zalis H., 9, 22, 69, 89, 133, 170, 173,
180, 274, 300, 341, 368, 377, 391,
403, 409, 430, 436, 444, 452, 469
- Zamfirescu Duiliu, 137, 153, 155,
181
- Zamfirescu G. M., 296, 435
- Zamfirescu Violeta, 9, 93, 183

Zelinescu Ileana, 266
Zilieru Horia, 169, 198, 272, 295,
296, 321, 332, 345, 362, 424
Zimbet Ștefania, 374
Zincă Haralamb, 69, 108, 112, 120,
183, 193, 406, 457
Zolic Gr., 110
Zweig Arnold, 228, 406

INDEX DE PUBLICAȚII

- Gazeta literară, 7, 11, 17, 30, 33, 35,
40, 45, 46, 48, 56, 59, 61, 63,
68, 71, 75, 77, 80, 81, 85, 89,
92, 95, 98, 101, 102, 103, 107,
109, 111, 115, 117, 121, 126,
133, 138, 141, 147, 151, 154,
163, 165, 171, 174, 180, 183,
185, 190, 193, 200, 212, 242,
244, 251, 252, 255, 258, 263,
266, 270, 276, 280, 285, 290,
295, 302, 305, 310, 316, 324,
329, 334, 338, 342, 351, 353,
356, 359, 366, 369, 374, 377,
385, 389, 392, 395, 398, 407,
410, 413, 420, 427, 428, 430,
432, 437, 440, 443, 446, 450,
454, 458, 460, 464, 470, 471,
472, 474, 486, 487, 489, 491
- Iașul literar, 73, 74, 85, 95, 98, 106,
159, 179, 197, 204, 272, 295,
318, 321, 345, 362, 381, 400,
423, 435, 451, 467, 475
- Les Lettres françaises, 132
- Literaturnaia gazeta, 107, 159
- Luceafărul, 91, 92, 100, 102, 109,
120, 136, 146, 162, 170, 182,
188, 246, 251, 260, 264, 274,
283, 284, 300, 309, 323, 332,
349, 355, 364, 374, 385, 386,
391, 406, 411, 426, 429, 432,
444, 454, 457, 469, 472, 485
- Lupta de clasă, 53, 85, 133, 180, 199,
295, 296, 307, 318, 322, 346,
386, 424, 435, 452, 475
- Metalurgistul, 433
- Munca, 110, 113, 125, 137, 144, 146,
147, 150, 154, 174, 187, 192,
193, 264, 280, 283, 323, 328,
334, 389
- Neue Literatur, 52
- Revista de folclor, 298
- România liberă, 12, 16, 43, 48, 59,
103, 104, 110, 112, 117, 121, 126,
129, 136, 140, 141, 143, 145, 146,
148, 149, 151, 154, 169, 175, 177,
188, 189, 191, 192, 195, 255, 257,
262, 278, 280, 284, 300, 308, 317,
318, 327, 328, 331, 337, 341, 350,
353, 356, 358, 360, 367, 373, 374,
376, 378, 381, 389, 390, 391, 395,
397, 407, 409, 429, 430, 431, 439,
444, 454, 459, 464, 472
- Scânteia, 9, 10, 14, 15, 17, 19, 20, 21,
22, 27, 29, 31, 32, 34, 35, 39, 42,
43, 44, 45, 47, 48, 49, 50, 52, 57,
58, 59, 61, 62, 63, 67, 68, 70, 72,
73, 76, 78, 80, 81, 82, 83, 84, 86,
89, 90, 91, 92, 93, 95, 98, 101,
102, 105, 106, 115, 116, 123, 129,
140, 144, 145, 149, 151, 153, 164,
174, 182, 186, 188, 189, 193, 200,
213, 215, 216, 218, 221, 222, 223,
262, 265, 280, 284, 285, 290, 301,
304, 305, 310, 314, 315, 324, 328,
332, 335, 337, 338, 339, 343, 347,
352, 353, 356, 358, 361, 368, 369,
373, 377, 379, 381, 385, 386, 388,
394, 395, 396, 398, 399, 408, 409,
410, 411, 412, 417, 419, 422, 428,
430, 431, 432, 438, 439, 441, 443,

448, 451, 452, 454, 463, 466, 469,
 474, 484, 485, 490, 494
 Scânteia tineretului, 9, 10, 14, 17, 19,
 20, 22, 29, 31, 32, 35, 42, 44, 45,
 47, 50, 58, 59, 60, 62, 63, 67, 68,
 70, 72, 76, 78, 82, 83, 89, 90, 95,
 98, 101, 103, 106, 113, 116, 124,
 129, 142, 145, 163, 167, 177, 191,
 253, 254, 257, 265, 266, 275, 279,
 282, 284, 288, 307, 312, 333, 339,
 340, 358, 361, 365, 373, 376, 377,
 389, 394, 396, 399, 407, 409, 411,
 414, 417, 419, 421, 426, 430, 441,
 445, 447, 448, 449, 450, 460, 461,
 462, 463, 465, 470, 472, 475
 Scrisul bănăţean, 38, 53, 63, 73, 86,
 98, 99, 107, 132, 160, 179, 192,
 198, 272, 296, 321, 345, 362, 382,
 402, 437, 452, 467, 471
 Secera şi Ciocanul, 67
 Steaua, 74, 79, 98, 107, 130, 143,
 150, 157, 178, 184, 196, 206, 210,
 243, 245, 268, 293, 319, 343, 362,
 383, 404, 425, 436, 452, 468, 470
 Studii şi cercetări de istori literară şi
 folclor, 168, 298, 410, 479
 Tânăru scriitor, 253
 Tribuna, 8, 13, 15, 19, 20, 28, 31, 34,
 41, 46, 49, 56, 71, 72, 78, 114,
 119, 123, 128, 133, 140, 144, 150,
 152, 153, 161, 165, 169, 173, 176,
 184, 187, 192, 194, 208, 244, 246,
 252, 256, 261, 264, 268, 279, 283,
 288, 292, 304, 308, 312, 313, 314,
 318, 327, 331, 336, 340, 352, 355,
 357, 361, 368, 376, 379, 386, 388,
 394, 406, 409, 428, 433, 438, 453,
 458, 461, 464, 465, 466, 486
 Viaţa românească, 20, 23, 35, 54, 55,
 56, 64, 75, 75, 77, 86, 93, 94, 95,
 98, 99, 108, 112, 133, 134, 135,
 144, 160, 173, 181, 198, 199, 201,
 202, 204, 205, 207, 208, 209, 212,
 213, 214, 215, 218, 219, 219, 220,
 221, 222, 223, 224, 240, 241, 244,
 245, 257, 268, 271, 273, 290, 298,
 322, 347, 362, 363, 383, 404, 425,
 436, 452, 468, 474, 476
 Viaţa studenţească, 20